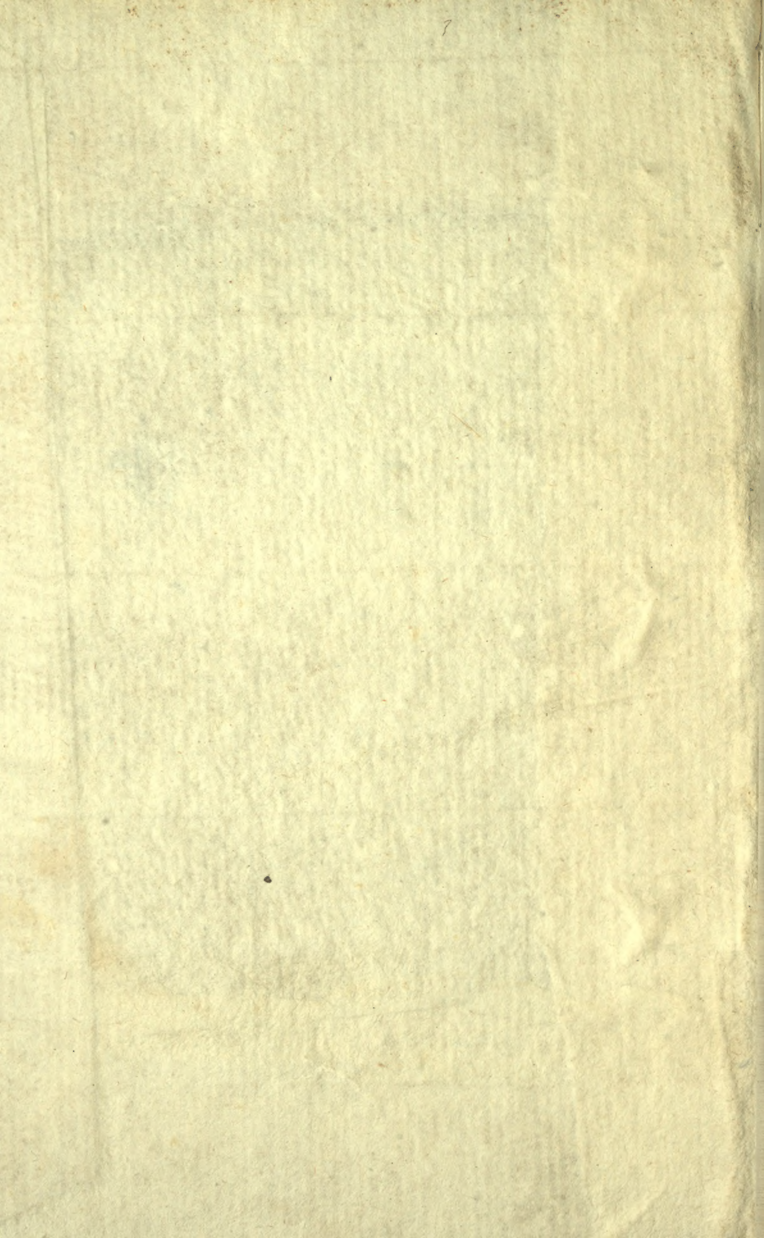

HISTORIA ECCLESIASTICA VARIIS COLLOQUIIS DIGESTA

UBI

PRO THEOLOGIÆ CANDIDATIS

Res præcipuæ, non solùm ad Historiam, sed etiam ad Dogmata, Criticam, Chronologiam, & Ecclesiæ Disciplinam pertinentes, per breves Interrogationes, & Responsiones perstringuntur, & in præclaro ordine collocantur.

TOMUS QUINTUS

Complectens duo Ecclesiæ sæcula Decimum tertium, & Decimum quartum.

AUCTORE

FR. IGNATIO HIACYNTHO AMAT DE GRAVESON

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & Collegii Casanatensis Theologo, Ord. Fratrum Præd.

ROMÆ MDCCXIX.

Apud Franciscum Gonzagam.

SUPERIORUM PERMISSU.

NOS FR. ANTONINUS
CLOCHE

Sacræ Theologiæ Professor, ac totius Ordinis Fratrum Prædicatorum humilis Magister Generalis & servus salutem.

TEnore præsentium nostrique auctoritate Officii licentiam facimus Reverendo admodum Patri Fratri *Ignatio Hiacyntho Amat de Graveson* in Sacra Facultate Parisiensi Doctori ac in Collegio Casanatensi Conventus Sanctæ Mariæ super Minervam de Urbe Theologo, Provinciæ nostræ Provinciæ Alumno typis edendi Opus in plures Tomos distributum, cui titulus est: *Historia Ecclesiastica variis Colloquiis digesta, &c.* dummodò prius approbatum fuerit à duobus Ordinis nostri in Theologia Magistris, & aliis servatis de jure servandis. In quorum fidem &c. Datum Romæ in Conventu nostro Sanctæ Mariæ super Minervam die 8. Martii 1717.

Fr. Antoninus Cloche
Magister Ordinis.

Loco ✝ Sigilli.

Fr. Bernardus d'Arcet Magister, & Socius.

Registr. fol. 79.

DUobus verbis comprehendi poteſt munus ejus, qui lucubrationibus ſuis de litteraria republica quàm optimè ſtudet promereri : Videndum enim eſt, quid doceat, & quomodò. Prius illud eam vim habet, curandum eſſe ei, primùm ut vera doceat; Tùm ut propria ejus argumenti, in quo verſatur, aut certè cum eo quod agitur, conjuncta & cohærentia. Modus autem pulchrè ſcribendi is eſt, ut perſpicuè ſcribat, quod duabus rebus conficitur, ordine, & genere ſermonis ad res enodandas & enucleandas accommodato. Hæc omnia qui præſtet, ut in ſcribendo & vera tradat, & pertinentia ad argumentum quod verſat, & ea diſtinguat, ut ſuo quodque loco digerat ac collocet, & verbis propriis, ſignificantibus, ab eorum qui purè ac nitidè loquuntur conſuetudine haud abhorrentibus, ei ego nihil omninò ad eximii authoris laudem deeſſe ſtatuo, digniſſimumque eſſe puto, cujus honeſtiſſimos conatus, & induſtriam ad præclara tendentem bonorum omnium perpetuus applauſus approbatioque comitetur. Has boni Scriptoris partes implet Rev. P. *Fr. Ignatius Hyacinthus Amat De Graveſon*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, Collegii Caſanatenſis Theologus, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ variis Colloquiis digeſtæ Author. Unde poſt anteriorum voluminum Commendationem noſtram, hoc quod hiſtoriam Sæculorum XIII. & XIV. complectitur, dignum omninò publicâ luce, ac eruditorum cognitione judico, cùm nihil in eo nec à recta fide, nec à bonis moribus alienum ſit, ſed totum variæ, reconditæque eruditionis plenum, multamque præferat verborum elegantiam, & rerum copiam. Datum Romæ VI. Kalendas Octobris anno 1719. in Conventu Sanctæ Mariæ ſuper Minervam.

Fr. Antonius Bardon in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, & Catedraticus Caſanatenſis, Ordinis FF. Prædicatorum.

Supre-

SUpremi Ordinis nostri Archimandritæ mandatis obsequuturus, quintum Historiæ Ecclesiasticæ Volumen à Clarissimo Viro *Fr. Ignatio Hiacyntho Amat De Graveson*, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore,& Collegii Casanatensis Theologo elucubratum, datâ operâ perlustravi. Quo quidem in Opere, tantùm abest, ut quidpiam offenderim, quod sive Aristarchi grave supercilium, sive mordacem *Zoili* linguam pertimescat, ut potiùs omnia,quæ ad exactam accuratamque decimi tertii, & decimi quarti Ecclesiæ Sæculorum Historiæ notitiam faciunt, præclaro certè ordine digesta positaque invenerim. Istud prætereà in præstantissimo Concinnatore, tùm olim, tùm præsertim impræsentiarum haùd semel observavi,quod meo equidem judicio vel maximam laudem promereatur: Is scilicèt inter obscuritatem & prolixitatem incedens, atq; Regiam captans viam,claritatem cum brevitate summâ prudentiâ,summoque studio componit: Id quod Lectorem, mirum quantùm rapiat, neminem latere puto. Nam, ut pulchrè monet *Hugo à Sancto Victore*: lectio duobus modis animo fastidium ingerere solet, & affligere spiritum. Et qualitate, videlicet, si obscurior fuerit: & quantitate, si prolixior extiterit. In quo utroque magno uti moderamine oportet: ne quod ad refectionem quæsitum est, sumatur ad suffocationem. Quocircà, cùm Opus hujusmodi nihil demùm contineat, quod sanæ doctrinæ dogmatibus, & Christianæ Moralis documentis non sit consentaneum, ut in Theatrum litterarium prodeat, dignum omninò censeo. Datum Romæ in Conventu Sanctæ Mariæ super Minervam, die 25. Septembris, Anni 1719.

Fr. Patricius Plonket Ordinis Prædicatorum, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, & Collegii Casanatensis Theologus.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

T. Episcopus Heracliæ Vicesgerens.

APPROBATIO

D. LEANDRI DE PORZIA

Abbatis Sadrensis.

Ordinis Sancti Benedicti, Sac. Indicis Congregatiouis Consultoris, necnon S. Officii Qualificatoris.

JUssu Reverendiss. P. Gregorii Selleri Sac. Pal. Apost. Magistri perlegi librum inscriptum: *Historia Ecclesiastica &c.* Tomus Quintus: Cùmque illum invenerim quolibet nomine, laude, & publica luce dignissimum, ideò censeo typis vulgandum, ut ex hoc Opere litteraria Resp. ejus commodi accessionem percipiat, quod ex aliis à celeberrimo Authore exaratis & editis hucusque percepit. Romæ ex Ædibus Sancti Callisti die 26. Septembris anno 1719.

D. Leander de Porzia Abb. Sadrensis Congr. Casin.

IMPRIMATUR,

Fr. Gregorius Selleri Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

IN-

INDEX COLLOQUIORUM

Quæ continentur

IN HOC QUINTO TOMO.

COLLOQUIA

In Historiam Ecclesiasticam Sæculorum XIII. & XIV.

COLLOQUIUM I.

DE statu, seu loco, quo erant res Ecclesiæ Sæculis XIII. & XIV. tàm in Oriente, quàm in Occidente sub Imperatoribus, & Principibus Christianis. pag. 5.

COLLOQUIUM II.

In quo texitur Series Episcoporum, qui Illustriores Ecclesiæ Sedes Sæculis XIII. & XIV. tenuerunt. 73.

COLLOQUIUM III.

De Hæresibus & Controversiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. enatæ sunt in Ecclesia. 171.

COL-

COLLOQUIUM IV.

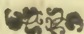
De Conciliis tàm Oecumenicis, quàm Nationalibus, in quibus gliſcentes Sæculis XIII. & XIV. Hæreſes fuerunt damnatæ, & reſtituta eſt Eccleſiæ Diſciplina. 261.

COLLOQUIUM V.

De Viris Illuſtribus, qui doctrina, vitæque Sanctimonia Sæcula Eccleſiæ XIII. & XIV. illuſtrarunt. 367

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina Fidei, de Diſciplina tàm Eccleſiaſtica, quàm Monaſtica, & de Ethices Chriſtianæ Doctrina, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obtinuit. 471.

HISTO-

HISTORIA ECCLESIASTICA

Sæculorum XIII. & XIV.

Variis Colloquiis digesta.

ISTORIAM Ecclesiasticam Sæculorum XIII. & XIV. continuâ serie describemus, quia Ecclesia in utroque Sæculo gravissimis turbis atque diuturnis bellis miserum in modum fuit funestata. At enim, Sæculo decimotertio occasione dissidiorum, quæ Romanos Pontifices inter & Imperatores non raró emersérunt, duæ in Italia infensissimæ excitatæ sunt factiones, videlicet *Gibellinorum*, qui ab Imperatoribus stabant, & *Guelphorum*, qui obtentu tuendi jura Pontificum acerrimè decertabant. Hæ duæ armatæ factiones tot clades, funera, perfidias, parricidia, & sacrilegia invexerunt, ut tota Italiæ facies suorum discerpta manibus, suis convulsa sedibus, & populorum mutuis cœdibus in se irruentium ubique sanguine inundata cerneretur. Nec minùs Ecclesiæ fatalis fuit gravis illa dissensio, quæ eodem Sæculo XIII. *Bonifacium VIII.* Pontificem Maximum inter & *Philippum pulchrum* Galliarum Regem vehementer exarsit, ut nihil in præsentia dicam

de *Vesperis Siculis*, ſeu de occulta illa, & poſt hominum memoriam crudeliſſima conſpiratione, quâ Siculi octo millia Gallorum inermium, nihilque minus cogitantium die xxx. menſis Martii, in quam eo anno, ſeu MCCLXXXII. incidit Dominica Reſurrectio, abſque ullo ætatis, ſexusve diſcrimine, immaniter trucidarunt, & Siculas mulieres, quæ de Gallis conceperant, pluſquàm Scythicâ barbarie exenterarunt, ut, excuſſis earum fœtibus, nihil prorſus Francici ſeminis in Sicilia ſupereſſet. Tot turbas Sæculo XIII. excitatas cumularunt Hæreſeon procellæ, quibus jactata eſt Eccleſia, præcipuè Albigenſium, qui bello flammâque in Catholicos atrociter ſævientes, nonniſi bello ſacro, ac multorum profuſo ſanguine in ordinem redigi, atque penitùs exterminari potuerunt. His haud levioribus malis & calamitatibus ſequenti Sæculo, ſeu decimoquarto, exagitata eſt Eccleſia. Romanæ ſiquidem Sedis per *Clementem V.* Pontificem Maximum in Gallias translatio, quam Itali appellavêre *Babylonicam*, quòd LXX. annos duraverit, Orbem Chriſtianum conturbavit. Acceſſit inſuper Italorum diſcordia concitata Florentinorum diſſidiis, Longobardorum Regulorum bellis, *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſmate, *Petri de Corbaria*, ſeu *de Corvario* Franciſcani Antipapæ intruſione, Gibellinorum & Guelphorum factionibus, *Ochami* tumultibus, *Beguardorum*, *Beguinarum*, & *Vvicleffiſtarum* exitioſis peſtibus, quibus tandem cumulum omnium malorum addidit nefandum illud Schiſma, per quod poſt mortẽ *Gregorii XI.* Papæ Chriſtianus Orbis ſub incerto Capite per quadraginta annos diviſus eſt, uno videlicet Pontifice Romæ, altero Ave-

Avenione ſedente. In tam alto tot bellorum, Hæreſum, diſcriminumq;pelago Eccleſia Sæculis XIII. & XIV. variis fuit agitata procellis,& tantùm non fluctibus operta, nunquam tamen divinâ opitulante providentiâ demerſa eſt, ſed potiùs eò magis emicuit Summorum Pontificum, Paſtorum, & Doctorum in remigando labor, quò proximius periculum imminebat. Sævas bellorum tempeſtates in optatam tranquillitatem convertit Deus Optimus Maximus. Obortas Hæreſes Romani Pontifices in Conciliis, Doctores ſuis eruditis Operibus,& Principes Chriſtiani ſacris bellis feliciter obtriverunt. Poſtremò, acceſſit ad fidei victoriam & fidelium ſolamen pietas in Occidente renovata per novos religioſos Ordines, qui in honorem Dei & firmiſſimum Eccleſiæ præſidium Sæculis XIII. & XIV. excitati, collapſam vitæ Regularis diſciplinam, & ſolidam pietatem in Clauſtris jam ipsâ ſenectute labantem repararunt, quorum ingentes fructus non ſolùm in Sanctis *Thoma Aquinate*, & *Bonaventura*, aliisque Luminibus claruerunt, verùm etiam in tuendis, ac vindicandis Sedis Apoſtolicæ juribus haud parvo adjumento fuerunt. Hæc omnia, quæ ad Hiſtoriam Sæculorum XIII. & XIV. ſpectant, brevitate cum claritate conjunctâ,juxtà methodum nobis à principio præſcriptam in ſex Colloquiis expendemus, & in his nihil, quod ad Sanctæ Eccleſiæ publicam adminiſtrationem, dogmata & diſciplinam pertinet, omittemus; nullam Hæreſim, nulla Concilia Generalia, Nationalia, aut Provincialia intacta relinquemus; Romanorum Pontificum, ac præcipuarum Eccleſiæ Sedium Epiſcoporum, necnon Imperatorum cùm Orientis, tùm Occidentis,

 & Re-

& Regum Christianorum successiones ac nobiliora gesta referemus; illustriorum Virorum Opera, & Ordinum Regularium institutiones atque in Ecclesiam promerita indicabimus; uno verbo, omnia, quæ in Historia utriusque Sæculi vel scitu utilia, vel lectu delectabilia existimabimus, summatim attingemus in nostris Colloquiis, in quorum primo ostendemus, quo loco Sæculis XIII. & XIV. essent res Ecclesiæ tam in Oriente, quàm in Occidente sub Imperatoribus & Principibus Christianis. In altero dabimus seriem Episcoporum, qui illustriores Ecclesiæ Sedes tenuerunt. In tertio recensebimus Hæreses, quæ Sæculis XIII. & XIV. ex orco prodierunt, & Ecclesiam infestarunt. In quarto differemus de Conciliis, tum Oecumenicis, tum Nationalibus, in quibus vel serpentes Hæreses damnatæ sunt, vel restituta fuit collapsa Ecclesiæ disciplina. In quinto Illustrium Virorum, qui doctrinâ, vitæq; sanctimoniâ magnum Ecclesiæ splendorem conciliarunt, Opera examinabimus. In ultimo Colloquio Doctrinam Fidei, Disciplinam tam Ecclesiasticam, quàm Monasticam, & Moralem Christianam utriusque Sæculi XIII. & XIV. perstringemus.

COLLOQUIUM PRIMUM

De ſtatu, ſeu loco, quo erant res Eccleſiæ Sæculis XIII. & XIV. tam in Oriente, quàm in Occidente ſub Imperatoribus, & Principibus Chriſtianis.

DISCIPULUS. RES Eccleſiæ peſſimo loco in Oriente decimotertio Sæculo fuiſſe, facilè conjicio ex triſti, infauſtoque exitu, quem tot à Latinis Cruceſignatis contra Saracenos ſuſceptæ in Oriente Expeditiones habuerunt ob perfidiam, & æmulationem Græcorum Imperatorum, qui Latinos exoſi, nec eorum auxiliis, nec armis ad ſaniorem mentem revocari potuerunt, ſed potiùs, per ſummam & à ſæculis inauditam ingratitudinem, illis ad Terram Sanctam recuperandam ſuppetias ferentibus occultas pararunt inſidias, & ſocietatem cum Saracenis inire maluerunt, quàm eorum exſcindere tyrannidem ſuis cervicibus imminentem. Verùm, quò magis perſpectam habere poſſim Hiſtoriam Byzantinam, & pleniorem aſſequi notitiam rerum, quæ ab Imperatoribus Orientis XIII. Sæculo geſtæ ſunt, neceſſe eſt, ut reſumamus in præſenti Colloquio ſeriem Imperatorum Orientis, quam in Colloquio I. in Hiſtoriam duodecimi Sæculi perduxiſti uſque ad Imperatorem *Alexium IV.* Iſaacii Angeli filium, qui à patruo ſuo *Alexio III.* tyranno in carcerem detrusus, & ex eo dilapſus confugit ad Venetos, & à Cruceſignato Latinorum exercitu fuit anno mille-

ſimo ducenteſimo tertio Imperio reſtitutus, patremq;ſuum *Iſaacium Angelum*,qui à fratre ſuo *Alexio* tyranno exauctoratus & excæcatus in carcerem conjectus erat, inde extraxit, ſibique Collegam factum gubernaculis Imperii rursùm admovit.

MAGISTER. Orientale Imperium variis decimotertio Eccleſiæ Sæculo turbis ac diſſenſionibus Græcorum concuſſum, venit tandem in poteſtatem Francorum, qui eo per ſpatium quinquaginta ſeptem annorum,trium menſium & undecim dierum potiti ſunt. Franci ſiquidem cum Venetis fœderati Conſtantinopolim ceperunt die XII. Aprilis anni MCCIV. & Imperium Orientis obtinuerunt uſque ad diem XXV. menſis Julii anni MCCLXI. quo Michaël Palæologus Græcorum Imperator Latinos Regiâ urbe ejecit,& Orientale Imperium ipſis ereptum ad Græcos revocavit, ſicut fusè deſcribitur in *Hiſtoria Conſtantinopolitana ſub Imperio Francorum*, quam Gallico idiomate ex Scriptoribus coævis, præſertim ex *Gunthero*, & *Godefrido Villarduin* Campaniæ & Romaniæ Mareſchallo, concinnavi[t] clariſſimus *Carolus Du Freſne Du Cangius*, ex quo pauca nunc deflorabo, quæ ad illuſtrandam Hiſtoriam Byzantinam, & texendam ſeriem Imperatorum Orientis multùm conducere poſſunt.

Junior *Alexius* hujus nominis *IV*. Orienti[s] Imperator, *Iſaacii Angeli* filius, anno milleſimo du[-]centeſimo tertio à Francis cum Venetis fœderati[s] captâ urbe Conſtantinopoli, & expulſo *Alexio* ty[-]ranno, reſtitutus Imperio, ſupremam in Oriente[m] unà cum patre *Iſaacio Angelo*, dominationem obt[i]nuit, ſed eam diù non retinuit. Orta quippè e[x] Conſtantinopoli anno milleſimo ducenteſimo qua[-]

to atrox ſeditio Græcos inter & Latinos, cujus præcipuus author fuit *Alexius Ducas*, ob conjuncta, & imminentia ſupercilia *Murtzulphus* cognominatus, qui, cùm eſſet ingenii ſubdoli, & animi capeſſendi Imperii impotenti cupiditate flagrantis, juniori *Alexio* Imperatori ac benefactori ſuo ingratus malè rependit vicem. At enim, cùm tumultuans populus adoleſcentem *Nicolaum Canabum* inauguraſſet Imperatorem, inſignis proditor ille *Alexius Ducas*, dum ſive dolore rerum præſentium, ſive, ut creditum eſt, veneno potatus animam ageret *Iſaacius Angelus*, pater junioris *Alexii* Imperatoris, ſub ſpecioſo obtentu juniorem *Alexium* Imperatorem eripiendi è manu furentis plebis, eum nihil diffidentem in carcerem conjecit, Orientale Imperium invaſit, moxque vincto, & cuſtodiæ tradito *Nicolao Canabo*, qui, ut mox diximus, à tumultuante plebe Imperator ſalutatus fuerat, eò crudelitatis prorupit, ut junioris *Alexii* Imperatoris, quem bis in carcere veneno fruſtrà tentaverat, propriis manibus fauces laqueo fregerit, ſicque arreptam tyrannidem confirmare auſus fuerit. At non permiſit Deus, ut ſceleſtus ille tyrannus *Alexius Ducas* Imperium, quod tam injuſtè & crudeliter ſibi arrogaverat, diù occuparet. Prælium ſiquidem, præviâ Imagine Beatæ Virginis, quam Græci νικοποιὸν, ſeu *Victoriæ effectricem*, appellitare ſolebant, cum Francis Cruceſignatis committere auſus, tam infelici marte pugnavit, ut Græci cæſi fugatique victoriam amiſerint & ſacram Imaginem B. Virginis, quam ab Orientis Imperatoribus *Joanne Zemiſce*, & *Joanne Comneno* olim curru triumphali poſt adeptas victorias deferri ſolitam eſſe, jam in

præcedentibus Colloquiis observavimus. Latini tam prospero belli exitu animati, & præeunte Imagine B. Virginis, quę à Græcis ad ipsos transierat, in spem ulterioris consequendæ victoriæ erecti, actutùm communi consilio viribusque Constantinopolim regrediuntur, eamque denuò terrâ marique adorti, brevi temporis intervallo expugnant die XI. mensis Aprilis anni MCCIV. sicut fuerat quibusdam Oraculis antehàc prænunciatum, quæ legi possunt apud *Henricum Spondanum* Continuatorem Baronii ad annum MCCIV. Hanc urbis Constantinopolitanæ direptionem à Latinis factam, Sacrorum profanationem, aliaque scelera in ejusmodi urbium expugnationibus patrari contra fas justumque solita tragicè describit, ac ultrà modum exaggerat *Nicetas*. Sed profectò mirum videri haud debet, quòd hic Scriptor Græcus in Schismate pertinax, & inexpiabili in Ecclesiam Romanam odio actus, Latinos tot probris oneraverit, totque horrenda flagitia eis affinxerit. *Nicetæ* itaque hac in re testimonium, utpotè viri græcæ, ac sublestæ admodum fidei, contemni meritò debet. Non negaverim tamen aliquot scelera & sacrilegia in hac urbis Constantinopolitanæ expugnatione à Latinis commissa fuisse, cùm Scriptor anonymus vitæ *Innocentii III.* Pontificis Maximi id candidè fateatur. Captâ a Latinis Constantinopolitanâ urbe, rebusque pro tempore compositis, de Latino eligendo Imperatore actum est, & communibus suffragiis, annitente potissimùm, & promovente *Dandulo* Venetæ Classis Præfecto, *Balduinus* Flander à duodecim designatis Electoribus creatus est Imperator Byzantinus, *Alexius* verò *Ducas* cognominatus *Murtzul-*

zulphus, qui, occiſo *Alexio* juniore, Imperium invaſerat, &, captâ Conſtantinopoli, ſibi à Latinis timens in Peloponeſum fugerat, ab *Alexio* tyranno, patruo Alexii junioris, & ſocero *Alexii Murtzulphi* (qui ejus filiam *Eudociam* ſibi matrimonio copulaverat) ibidem proditoriè captus & oculis orbatus in Latinorum manus incidit, à quibus Conſtantinopolim reductus, & ob cædem, quam *Alexio juniori* Imperatori ſuo nefariè intulerat, extremo capitis ſupplicio damnatus, gratas Græcis perindè ac Latinis pœnas, ſuis tamen ſceleribus mitiores, pependit, & ex altiſſima columna præcipitatus, humique alliſus ac membratim diſcerptus miſeram efflavit animam. Hoc pacto in poteſtatem Latinorum venit Orientale Imperium, diſtractum tamen, & exiguis anguſtisque finibus concluſum, eò quòd Principes Græci Conſtantinopoli à Latinis expulſi, quaſi vectores in communi naufragio, tabulas, quas ſors offerebat, arripientes, varia ſibi Regna per ejuſdem Imperii Orientalis regiones conſtituerunt. *David*, & *Alexius Comneni* Trapezuntinum Regnum fixerunt in Ponto; *Theodorus Angelus* Theſſalonicæ dominatum uſurpavit; *Theodorus Laſcaris* Nicææ in Bithynia Imperii quamdam imaginem fundavit, cùmque eſſet ſtrenuus belli Dux, Turcas ab *Alexio*, ſocero ſuo, quondam Imperii invaſore, contra ſe concitatos, iteratis præliis fudit, ſuperavit, ac magna ſtrage delevit, eorumque Principi *Jatathini* Iconii Sultano ſuapte manu caput amputavit, quo in ſublime elato, & hoſtibus oſtentato inſignem de illis retulit victoriam. Nec ſolùm Principes Græci, verùm etiam Latini varias Imperii Orientalis regiones

ſuam

ſuam in poteſtatem redigentes, anguſtiores ejus fines reddiderunt. Veneti quippè, plerasque tum maris Ægæi, tum Mediterranei Inſulas retinuerunt. *Bonifacius* Marchio Montisferrati Peloponeſum, quæ vulgò *Morea*, cùm Regis titulo occupavit. *Godefridus* trecenſis Athenas ſibi aſſeruit, aliique alia loca ſuo dominio armis ſubjicientes, tot in partes Orientale Imperium dilacerarunt, quot olim in fruſta infelicem Orpheum Bacchæ mulieres diſcerpſerunt. Ad has anguſtias redactum Orientale Imperium anno ætatis ſuæ trigeſimo ſecundo gubernare cœpit *Balduinus* inter Latinos Imperatores Byzantinos hujus nominis primus, quem virum fuiſſe fortem, pium, modeſtum ac juſtum, non ſolùm Latini, ſed & *Nicetas* Scriptor Græcus & Latinis infenſus, ingenuè fatetur his verbis: *Nondum Balduinus annum ætatis xxxij. conceſſerat, & alioqui vir erat pius & modeſtus, nec impudico quidem aſpectu mulierem intuitus, quamdiu à ſua conjuge abfuerat, vacabat divinis laudibus, neceſſitatibus conflictantes ſublevabat, ſuæ ſententiæ adverſantes æquo animo audiebat; & quod maximum eſt, bis qualibet hebdomada veſperi proclamari jubebat, ne quis in ſuo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigiſſet*. At, quod maximè dolendum eſt, *Balduinus*, Imperator omnibus numeris abſolutus, periit in ipſo ætatis ſuæ flore. Adrianopolim quippè, urbem Thraciæ munitiſſimam, quò ſe Græci perduelles receperant, ſtrenuè oppugnans, à *Joannitio*, ſive *Calojoanne* Bulgarorum Rege, qui cum ingentibus ſuorum, Scytharumque copiis hùc advenerat, ut Græcis Latinorum jugum excutere molientibus auxilium ferret, in paratas incidit inſidias *Balduinus*, captusque

à Bul-

à Bulgarorum Rege, captivus in Bulgariam abductus est anno MCCV. ubi mensium sexdecim spatio in carcere detentus obiit ex morbo, ut Rex ipse Bulgarorum in litteris ad *Innocentium III.* Summum Pontificem, à quo pro ejus libertate urgebatur, datis, & *Godefridus Villarduinus*, qui rebus à *Balduino* Imperatore gestis interfuit, testantur, quibus magis adhibenda fides est, quàm Græcis, qui post *Nicetam Choniatem* scribunt, *Balduinum* Imperatorem cruribus, brachiisque truncatum, projectum esse in vallem, ibique post triduum expirantem volucribus & feris relictum esse prædam. Nec enim verosimile est, *Joannitium* Bulgarorum Regem, virum alioqui suopte ingenio crudelem, tantam immanitatem in *Balduinum* optimum Imperatorem exercere voluisse. Sic *Balduinus*, Heros invictissimus, post æquatas pugnis victorias, post tot perduellium Græcorum urbes uno armorum impetu & continenti serie triumphorum domitas, acerbo & omnibus piis luctuoso casu occubuit.

D. Quis *Balduino* in Imperio Constantinopolitano successiit.

M. In *Balduini* demortui locum suffectus est à Latinorum exercitu *Henricus*, ejus frater anno MCCVI. Fuit Princeps prudentissimus, & tùm domi, tùm foris rebus gerendis aptissimus. Rem adversus Bulgaros & Scythas, qui perpetuis incursionibus ejus Imperium infestabant, strenuè gessit. Vivente adhuc fratre suo *Balduino*, sed captivo, Imperio præfectus, illud administrare cœpit, nomine tamen Imperatoris & Insignibus abstinens, donec anno & mensibus sex ab illa captivitate exactis, postquàm mors fratris sui comperta est, in Imperii

rii nomen & ornamenta tũc demùm consensit. Quâ occasione *Nicetas Choniates* moderationem, cæterasque *Henrici* virtutes commendat, ac simul detestatur ambitionem & immanitatem suorum popularium Græcorum, apud quos hi, qui Imperio erant designati, non expectatâ prædecessoris morte, per cædes ad tyrannidem grassabantur. Obiit *Henricus* Imperator Constantinopolitanus die XI. Junii anni MCCXVI. cùm annos decem, novem menses & dies XXII. imperasset. Ei sine prole defuncto successit *Petrus Corteniacus*, Antisiodorensis Comes, qui illius sororem *Jolantam* in matrimonium duxerat, & ab *Honorio III.* Pontifice Maximo Imperii coronam Romæ accepit quinto Idus Aprilis anni MCCXVII. Sed Româ discedens, cùm Constantinopolim contenderet, in Albaniæ montium angustiis à *Theodoro Angelo* Græco, Epiri Principe, perfidiosè captus, in carcere, vel, ut alii volunt, prælio peremptus est. Successorem habuit *Robertum* filium suum, qui die XXV. Martii anni MCCXXI. Constantinopoli coronatus Imperium tenuit usque ad annum MCCXXVIII. quo è vivis excessit, & *Balduino* hujus nominis *II.* filio, aut, ut alii volunt, fratri suo, Imperii successionem reliquit. Verùm, cùm *Balduinus II.* juvenis adhuc decennis esset, ac subindè regendo imperio impar, *Joannes Bryennius*, qui Regis Hierosolymorum nomen ferebat, ex Italia accitus est, ut junioris *Balduini* tutelam, & Imperii Constantinopolitani administrationem ac defensionem susciperet. Imperio autem Constantinopolitano *Balduinus II.* annos circiter triginta duos à morte *Roberti* potitus est, hoc est, ab anno MCCXXVIII. usque ad annum MCCLXI. quo anno

no *Michaël Palæologus*, Urbe Constantinopoli, *Alexii Strategopuli* artibus cum DCCC. haud ampliùs militibus proditione captâ XXV. Julii, *Balduinum II.* ultimum inter Latinos Imperatorem Constantinopolitanum, Imperio ac Regia Urbe ejecit, atque Imperium Constantinopolitanum in Græcorum potestatem denuò redegit. Vixit tamen *Balduinus II.* suæ calamitati superstes annos XI. filiumque unicum *Philippum* nomine reliquit, cui *Beatricem* filiam *Caroli* Siciliæ Regis despondit, Constantinopolitano promisso Imperio, si illius ope recuperari posset. Hoc pacto Franci, seu Latini, Imperium Constantinopolitanum, quo, ut jàm diximus, per quinquaginta septem annos, tres menses, & undecim dies potiti sunt, penitùs amiserunt, ita ut *Philippus* filius *Balduini II.* & alii deinceps Latini, qui Imperatores Constantinopolitani appellati sunt, fuerint dumtaxat solo nomine, & titulo tenùs Imperatores, ut videre est in *Historia Constantinopolitana sub Francorum Imperio* scriptâ à viro jam laudato clarissimo *Carolo du Fresne*, Domino *du Cange*, cujus studiis & eruditione & Byzantina & Francorum Historia plurimùm illustrata est.

D. Expone, quæso, uberius, quibus artibus *Michaël Palæologus* Orientis Imperium, Francis ablatum, restituerit Græcis, & quos successores habuerit?

M. Ut artes detegamus, quas *Michaël Palæologus* Imperator adhibuit, ut Francos Imperio Constantinopolitano privaret, illudque restitueret popularibus suis Græcis, rem altiùs repetere debemus. Captâ à Francis cum Venetis fæderatis

Urbe

Urbe Constantinopolitanâ anno millesimo ducentesimo quarto, Græcorum Principes, quos Latini ex ea expulerant, varia sibi Regna per ejusdem Imperii Constantinopolitani regiones constituerunt. *Theodorus Lascaris* Imperator à Græcis salutatus Imperator anno MCCIV. Niceæ in Bithynia sedem habuit, obiitque anno MCCXXII. Imperii XVIII. Moriens sine mascula prole *Theodorus Lascaris* Imperii Græcorum successorem designavit generum suum *Joannem Ducam*, cognomento *Vatacium*, qui, postquàm Imperium auxisset, è vivis sublatus est III. Kalendas Novembris anni MCCLV. Imperii trigesimo tertio. Filium unicum reliquit *Joannes Ducas* ex *Irene* Augusta priori conjuge susceptum, qui ab avo materno *Theodorus Lascaris* appellatus est, & post obitum patris militum populique concursu Imperator acclamatus, ab *Arsenio* Patriarcha Græco Constantinopolitano inauguratus est. Sed anno IV. Imperii sui gravi morbo correptus, ac valetudine à Medicis desperatâ, Monasticum habitum induit, ac multis editis sinceræ pœnitentiæ signis vitam clausit mense Augusto anni MCCLIX. Filium reliquit octo dumtaxat annorum puerum, *Joannem* nomine, quem Imperii legitimum hæredem & annum ætatis decimum agentem *Michaël Palæologus*, post captam, ut jam annotavimus, *Alexii Strategopuli* artibus Constantinopolitanam urbem, indèque expulsos Latinos, igniti crepitaculi objectu excæcavit anno MCCLXI. totumque Orientis Imperium, ejectis Latinis, sibi vindicavit, ac Græcis addixit. Hic est *Michaël* ille *Palæologus* Græcorum Imperator, qui ingruentem sibi cum valido exercitu Carolum Siciliæ

ciliæ Regem extimeſcens, Romanum Pontificem ſibi conciliandum duxit, adeòque Eccleſiæ Græcæ cum Romana unionem promovendam in Concilio Generali Lugdunenſi II. ſub *Gregorio X.* Pontifice Maximo, ſicut in Colloquio quarto, agendo de Conciliis, commodiùs oſtendemus. Hic breviter obſervandum eſt, non ſolùm *Michaëlem Palæologum*, ſed etiam alios ejus prædeceſſores Imperatores Græcos de pangenda Eccleſiæ Græcæ cum Latina pace cogitaſſe eo ſolo fine, ut Conſtantinopolitanum Imperium, quo Latini tum temporis potiebantur, Imperatori Græco reſtitueretur. Anno ſiquidem milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſecundo *Germanus II.* Patriarcha Græcus Conſtantinopolitanus, annuente *Joanne Duca* Græcorum Imperatore, Epiſtolas ad *Gregorium IX.* Pontificem Maximum, nec non ad Cardinales ad promovendam utriuſque Eccleſiæ unionem Nicæâ ſcripſit. Româ Nicæam miſſi ſunt ex Fratrum Prædicatorum Ordine duo, totidemque ex Ordine Minorum, qui cum Græcis paciſcerentur, habitâque Nimphææ in Bithynia Synodo, cui Patriarchæ Græci Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, interfuerunt, litteras ad inſtar profeſſionis fidei ad Papam Græci dedere, in quibus, quàm plurimis Patrum ſententiis intextis, errorem ſuum de Spiritu Sancto diſertè enuntiarunt, ſicque malis artibus Patriarchæ Antiocheni cæptum opus pro votis non ceſſit. Nihilominus *Joannes Ducas* Græcorum Imperator pro viribus egit, ut pax redintegraretur. Idque teſtantur litteræ *Alexandri IV.* Pontificis Maximi datæ anno MCCLVI. ad Epiſcopum Urbevetanum, quem Pontifex Legatum ad *Theodorum La-*

ſca-

scarim juniorem, filium *Joannis Ducæ*, Græcorum Imperatorem, misit, in quibus describuntur articuli ineundæ pacis. Sed nequaquàm fœdus sancitum fuit, quia Constantinopolis Imperatori Græco non fuit restituta. Nec feliciorem exitum nactæ sunt aliæ uniones Ecclesiæ Grecæ cum Latina, quæ, Constantinopoli Græcis anno MCCLXI. restitutâ, sub *Michaële Palæologo*, & aliis deinceps Imperatoribus Græcis tentatæ, aut factæ identidèm fuerunt, ut ex his, quæ posteà dicturi sumus, liquidò patebit.

Sed redeamus ad seriem Imperatorum Græcorum. *Michaël Palæologus*, postquàm imperasset annos à capta urbe Constantinopoli viginti duos, obiit die XI. mensis Decembris anni MCCLXXXII. Hæredem Imperii reliquit filium suum *Andronicum*, qui *patrem Imperatoria sepultura adeò non honoravit, ut ne plebeja quidem sit dignatus*, sicut refert *Nicephorus Gregoras*, idque in odium concordiæ Ecclesiæ Græcæ cum Latina, quam totis viribus vivens ipsius pater promoverat, & ad mortem usque servaverat. Sed pertinaciæ suæ in promovendo Schismate, & Spiritus Sancti neganda ex Filio processione pænas, justo Dei judicio dedit *Andronicus* Imperator; quippè qui, mortuo filio suo *Michaële*, nepotem *Andronicum* Imperii designavit hæredem, qui adversus avum rebellans sæpiùs, tandem, captâ Constantinopoli anno millesimo trecentesimo vigesimo septimo die sacrâ Pentecostes, sicut observat *Cantacuzenus lib.* 1. *cap.* 59. eum Imperiali solio dejecit, in carcerem conjecit, ubi multa toleravit incommoda, & ex morbo oculorum usum amisit. Paulòpost Monasticum induere habi-

habitum coactus est, quem postquàm per biennium gestasset, obiit anno MCCCXXXII. in ipsa religiosæ vitæ professione *Antonius* appellatus. Interim Græcorum Imperium miserè lacerabatur à Turcis, quorum irruptionibus oppressus *Andronicus junior*, redintegrandæ cum Romana Ecclesia concordiæ pium præ se tulit desiderium. Narrat siquidem *Nicephorus Gregoras lib.* 10. sub *Andronico juniore* tentatam esse reconciliationem ab Episcopis Latinis duobus, qui Constantinopolim venerant, se verò, Græcos suos, habitâ oratione, quam recitat, deterruisse variis de causis, ac præsertìm quòd Romani omnia Sedis suæ arbitrio finiri vellent, ac Latini Dialecticis cavillis nimium indulgerent, qui ad dogmata sancienda nocivi essent. Hæc itaque unio Ecclesiæ Græcæ cum Latina, ad quam *Andronicus junior* se propensum demonstrabat, exitu caruit; tum quia Latini Principes Græcis auxilium contra Turcas petentibus suppetias non tulerunt; tum quia etiam id temporis *Palamitarum* hæresis, de qua in tertio Colloquio agemus, Orientalem Ecclesiam invasit. Eâ etenim grassante hæresi, cui plurimùm favit *Andronicus junior*, & ex qua robur novum schismati accessit, de unione Ecclesiarum sarcienda parùm cogitabatur, quamvis Imperium Byzantinum in dies collaberetur. Obstitit etiam huic Ecclesiarum unioni diutinum inter Latinos dissidium, quo tres Pontifices Romanam sedem sibi vindicabant. Obiit *Andronicus junior* Græcorum Imperator die XXV. mensis Junii anni MCCCXLI. filiumque novennem *Joannem Palæologum* Imper. successorem reliquit, cujus tutelam & publicæ rei administrationem suscepit *Joannes Cantacuzenus*,

qui posteà Imperii Insignia sumpsit, ob idque à *Joanne* Patriarcha Constantinopolitano anathemate percussus. Sed à *Joanne Cantacuzeno* captâ anno MCCCXLVII. Constantinopoli, initum est fædus inter *Cantacuzenum*, & *Joannem Palæologum*, ut ambo simul imperarent, seque eâ invicem benevolentiâ complecterentur, quà patres & filii solent. Ut autem fædus istud magis confirmaretur, filiam suam *Helenam* Imperatori *Joanni Palæologo* collocavit *Joannes Cantacuzenus*. Hoc sancito fædere, *Cantacuzenus* Imperator, ut Romanorum Pontificum, & Occidentalium Principum sibi conciliaret amicitias, & auxilia ad frangendum Turcarum impetum ab ipsis impetraret, de Græcorum conjunctione cum Romana Ecclesia instauranda seriò cogitare cæpit. Pium, quod inierat consilium, cum Romanis Pontificibus *Clemente VI.* & *Innocentio VI.* communicavit, Sedis Apostolicę Legatos honorificè excepit, & conditionem proposuit de Concilio celebrando. At consilium suum, cùm ad optatum exitum perducere minimè posset, & aliundè ægrè videret, Orientis Imperium intestinis bellis in dies debilitari, tandem rerum humanarum pertæsus, purpuram ac sceptrum cum habitu Monastico, nomenque ipsum *Joannis* cum *Joasaph* nomine commutavit anno MCCCLV. Eâ insperatâ *Joannis Cantacuzeni* abdicatione Imperii potentior factus *Joannes Palæologus* Imperator, armis sine mora aggressus est *Matthæum Cantacuzenum*, quem ipsius pater *Joannes Cantacuzenus* Imperatorem renunciaverat, eoque Philippis capto, & in ordinem redacto, solus, domito æmulo, Imperium obtinuit. Romam, ut Latinorum auxilium contra Turcas imploraret,

anno

anno MCCCLXIX. acceſſit, ubi, ex præſcripta à Summo Pontifice *Urbano V.* Formulâ, Romanæ Eccleſiæ fidem profeſſus eſt. Profeſſionem ipſius apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad an. MCCCLXIX. Incertũ eſt quo anno mortuus ſit *Joannes Palæologus* Imperator. Mortis ejus tẽpus à *Petavio* refertur ad an. MCCCLXXXIV. à *Bulialdo* conſignatur an. MCCCXCI. Sed, ſi quod in Græcorum Imperatorum catalogo, qui *Codino* de Originibus Conſtãtinopolitanis ſubjungitur, verum eſt, *Joannem* videlicèt *Palæologum* imperaſſe an. XLI. eum exceſſiſſe oportet anno MCCCLXXXII. cùm *Andronicus* ejus pater, ut mox diximus, obierit die XXV. menſis Junii anni MCCCXLI. Verùm, cùm annus milleſimus quadringenteſimus vigeſimus ſecundus fuerit Imperii *Manuelis* filii *Joannis Palæologi* trigeſimus ſecundus, teſte *Joanne Canano* illius ætatis ſcriptore, hinc ſanè *Bulialdi* firmatur calculus, conficiturq; *Joannem Palæologum* imperaſſe annos ferè LII. & è vita migraſſe an. MCCCXCI. *Joannem Palæologum* excepit in Imperio Orientis *Manuel Palæologus* ejus filius natu minor, in quem pater magis propenſus fuit, quàm in *Andronicum*, ſuum primogenitum, tum quia *Manuel* obſidem ſeſe dederat pro patre, qui captivus à Venetis detinebatur ob magnam pecuniæ ſummam à fæneratoribus acceptam, cui ſolvendæ par non erat; tum quia etiam *Andronicus* primogenitus Genuenſium fultus auxiliis conjuraverat in patrem, qui, eâ conjuratione detectâ, *Andronicum* filium ſuum primogenitum excæcari, & in carcerem detrudi juſſit. Ad Imperium itaque evectus *Manuel*, cum à Turcarum Principe *Bajazethe* immani bello laceſſeretur, ac undique premeretur, totam ferè peragravit Europam, ut auxiliares copias, præſer-

tim à Francorum, Anglorumque Regibus elicere posset, sed turbę Anglicæ, & *Caroli VI.* Galliarum Regis morbus frequens in causa fuerunt, cur nullum itineris fructum reportarit. Obiit *Manuel* Græcorum Imperator ex Apoplexia die XXI. mensis Junii anni MCCCCXXV. cùm biduo ante Monachi habitum induisset, *Matthæi* sumpto nomine. Imperavit annos circiter XXXV. cùm *Joannes Palæologus* ejus pater obierit, sicut mox insinuavimus, anno Christi MCCCXC. vel sequenti MCCCXCI. à quo ad annum usque MCCCCXXV. intercedunt anni XXXV. Hi sunt Imperatores Byzantini cùm Latini, tum Græci, qui sæculis XIII. & XIV. summâ rerum in Oriente potiti sunt, & quorum Genealogias, seu Familias, legere poteris apud *Carolum du Fresne* dominum *du Cangium*, qui eas accuratè descripsit.

D. Quis est iste *Bajazethes*, à quo, ut mox observasti, immani bello impetitus & penè oppressus fuit *Manuel Palæologus* Græcorum Imperator?

M. Antequàm exponam, quis fuerit iste *Bajazethes*, sedulò observare debes, Turcicam gentem, de cujus origine non una est Scriptorum sententia, magni Imperii in Oriente anno millesimo ducentesimo nonagesimo octavo, Auctore *Othomano*, jecisse fundamenta. Is quippè *Othomanus*, sive *Osman*, filius *Orthogulis*, animo & corpore præcellens, ex Sogutha Mysiæ vico oriundus erat, in Asiam cum gentilibus suis infudit sese, rem Turcicam incredibilitèr auxit, plurimas subegit urbes, ac Prusæ Mysiæ urbi opibus florenti, magnâ obsidione expugnatæ, sedem Imperii, quod ab ipso *Othomanum* dictum est, anno MCCXCVIII. constituit. Obiit *Othomanus*, primus Turcarum Imperator, an-

anno MCCCXXVI. Ei in Imperium ſucceſſit *Urchanes* illius filius, qui Myſiam, ac Lydiam univerſam ditioni ſuæ ſubjecit, Nicæam expugnavit, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, cæteraque ad Helleſpontum, & Euxinum uſque in ſuam poteſtatem redegit, dùm *Joannes Cantacuzenus*, & *Joannes Palæologus* Græcorum Imperatores inter ſe odiis & armis certantes, novis Turcarum victoriis atque incrementis locum dederunt. Mortuus eſt *Urchanes*, ſecundus Turcarum Imperator, anno Chriſti MCCCLVII. Imperii trigeſimo ſecundo. *Urchanem* in Imperio Othomano excepit ejus filius *Amurathes*, cujus frater *Solimanus* natu major inter venandum ex equo lapſus, humique alliſus, jam è vita migraverat. Muſulmanicæ ſuperſtitioni addictiſſimus fuit *Amurathes*, utpote qui Templa, Scholas, Xenodochia Religioſis Turcis ac pauperibus extruxit. Bellicâ etiam virtute inſignem ſeſe prodidit. Callipolim, Adrianopolim, ac circumjectas Provincias occupavit, Triballos ac Myſios domuit, & bellis triginta ſeptem in Aſia & Europa, partim contra Chriſtianos, partim contra rebelles ſuos confectis, nullo victus ſuccubuit, ſed ſemper ſibi arridentem fortunam expertus eſt. Exceſſit è vivis *Amurathes* anno Chriſti MCCCXC. poſtquam, juxtà Annales Turcicos, imperaſſet annis triginta duobus. Filium reliquit *Amurathes* Imperii Othomani hæredem *Bajazethem*, qui in Annalibus Turcicis *Gilderun*, ideſt, *Fulmen*, cognominatur. Hic ille eſt *Bajazethes*, qui, ut mox dicebamus, Græciæ, viciniſque regionibus armorum terrorem inferens, *Manuelem Palæologum* Græcorum Imperatorem ad extremas redegit anguſtias,

& Græcorum Imperium miſerum in modum laceravit. Othomanum Imperium longè latèque propagavit *Bajazethes*. Theſſaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Myſiam, Bulgariam, & Valachiam Turcicæ ditionis fecit, Conſtantinopolim verò pluribus obſedit annis, quam tamen obſidionem ſolvere coactus eſt, ut contra *Sigiſmundum* Hungariæ Regem Nicopoli cum exercitu imminentem procederet, & cum illo committeret prælium, in quo *Sigiſmundum* Hungariæ Regem magnâ clade affectum fuiſſe ex Turcarum Hiſtoriis *Leunclavius* narrat. Tot victoriis ac ſecundis rebus elatum *Bajazethem* debitâ pænâ caſtigavit Deus præpotens ſcelerum ultor. A' *Tamerlane* quippe, qui cum ingenti Tartarorum, Perſarumque exercitu in Aſiam irruptionem fecerat, victus captuſque *Bajazethes*, caveâ ferreâ incluſus, feræ inſtar, ad ludibrium circumductus eſt, & ſcabelli loco adhibitus, quotiès equitandum aut ex equo *Tamerlani* victori deſiliendum erat. Eâ animi ægritudine doloreque confectus *Bajazethes*, vir poſt homines natos ſuperbiſſimus, ac ferociſſimus, mortem ſibimet ipſi conſcivit, caput ſuum allidendo caveæ ferreæ, quâ tenebatur incluſus. Periit autem anno MCCCCIII. cùm annos quatuordecim imperaſſet. Si plura de exordio Imperii Othomani, & de Turcarum Imperatoribus, qui decimo quarto Eccleſiæ ſæculo præfuerunt Imperio Othomano, ſcire deſideres, legeſis Annales Turcicos, *Leonicum Chalcondilam*, & *Phranzem*, qui de rebus Turcicis ſcripſerunt, quibus adde *Leunclavium* in pandectis Hiſtoriæ Turcicæ, & in Hiſtoria Muſulmanorum.

D. Ab Imperio Orientali, quod ſatis hactenùs,

nùs perlustravimus, transferamus nos ad Imperium Occidentale, quod sub finem Colloquii primi in Historiam XII. sæculi observasti, haud parùm turbatum fuisse à duobus illud prehensantibus, Electorumque suffragiis in eosdem distractis post mortem *Henrici VI.* Imperat. quæ accidit anno MCXCVII. Hi erant *Philippus* Sueviæ Dux, *Henrici VI.* Imperatoris germanus frater, & *Otto* Saxoniæ Dux, quorum primus, seu *Philippus* electus Imperator, dùm in cubiculo post venæ sectionem cubaret, à quodam Palatino perfidiosè cæsus est Bambergæ anno MCCVIII. *Otto* verò, sublato suo competitore, solus Imperio potitus est, ut ibidem annotasti. Cùm igitur ad *Ottonem* inter Imperatores Occidentis hujus nominis *IV.* pervenerimus, obsecro te ut illius gesta, ac seriem aliorum, qui sæculis XIII. & XIV. ei in Imperio Occidentis successerunt, in præsentia describendi munus suscipias.

M. *Otto* hujus nominis *IV.* filius *Henrici Leonis* Bavariæ ac Saxoniæ Ducis, contra *Philippum* Sueviæ Ducem & *Henrici VI.* Imperatoris fratrem, electus Imperator, eodem mortuo an. MCCVIII. tenuit Imperium, & sequenti anno, postquàm Sedi Apostolicæ Sacramento obstrictus, Ecclesiæ jura confirmasset, Imperii coronam accepit ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo. Promissis non stetit *Otto* Imperator, eumque jura ac ditionem Ecclesiæ invadentem Pontifex per legatos admonuit, ut ab incępto desisteret, sed cùm morem gerere pertinaciter detrectaret, anathemate percussus est, ejusque subditi Sacramento fidelitatis soluti. Quò factum est, ut plures è Germaniæ proceres ab eo alienati *Fridericum II.* filium *Henrici VI.* Imperatorem salutaverint, quem sociis

armis fovit etiam *Philippus Augustus* Galliarum Rex. Cum his *Otto* congressus ad Bovinas propè Tornacum anno MCCXIV. ingenti suorum cæde victus est, sensimque ab omnibus destitutus in Saxoniam fugit Imperio privatus, obiitque, datis Christianæ pænitentiæ non dubiis argumentis, anno MCCXVIII. cùm Imperium ab obitu *Philippi* per annos circitèr sex tenuisset. Exauctorato, *Ottone*, ejusque exercitu, ut jam diximus, profligato penitùs anno MCCXIV. *Fridericus II.* Imperium solus obtinuit, & ab *Honorio III.* Pontifice Maximo Imperator coronatus est anno MCCXX. Post solemnem suæ inaugurationis pompam aureos montes pro tuenda Ecclesiæ dignitate pollicitus est, legesque tulit de exterminandis Hæreticis, de testamentis Cruce signatorum fulciendis, & agricolis ab injuriis vindicandis, ut apud *Goldastum in constitutionibus Imperialibus* legere est. Quin, & Crucis signum ad Hierosolymitanam expeditionem ex manu *Hugolini* Cardinalis Hostiensis accepit, seque ad profectionem maturandam totum è nutu Summi Pontiacis pendêre juravit, sed fidem fefellit. Ea quippè arma, quæ ad expugnandos Saracenos, ut primùm Imperium iniit, capturum voto ac juramento sese obstrinxerat, ad infestandam Ecclesiam impiè convertit, atque Romanos Pontifices diù divexavit, à quibus vicissim, cùm esset in impietate pertinax, quinquiès fuit anathemate percussus. Primò ab *Honorio III.* quòd Episcopos quosdam injustè exagitasset, ac sedibus expulisset. Secundò, à *Gregorio IX.* anathemate confixus est, quòd expeditionem in Palæstinam, quam pollicitus fuerat, fictè ac simulatè suscipiens, turpe & rei Christianæ

næ exitiosum fædus cum Sultano Babyloniæ inivisset, & Hierosolymitanâ peregrinatione ad solam ostentationem perfunctus cum maximo dedecore rediisset. Tertiò ab eodem Summo Pontifice excommunicationis fulmine perstrictus est, quòd Lombardiam, aliasque Italiæ Regiones immanissimis stragibus devastaret, incenderet, ac deformaret; Quòd Ecclesiæ ditiones invaderet, Cardinales, Episcopos, Abbates Romam ad Concilium ab eodem Pontifice indictum euntes interciperet, captivosque detineret; quòd Ecclesiæ libertatem opprimeret, Ecclesiasticis viris molestiam crearet, & priora scelera novis criminibus cumularet. Quartò, novo anathemate ab *Innocentio IV.* constrictus est, quòd in impietate sua adhùc perseverans, bona Ecclesiæ sibi usurparet. Denique, ab eodem Summo Pontifice in Concilio Generali Lugdunensi I. anno MCCXLV. celebrato non solùm excommunicationis fulmine percussus est, sed etiam, ceù indignus, Imperio dejectus, sicut uberiùs explicabimus in Colloquio quarto, ubi agemus de Conciliis. Ex hac exauctorationis sententia in ipsum ab *Innocentio IV.* in Concilio Lugdunensi prolata furibundus evasit *Fridericus II.* nedùm resipuit; arma corripuit, gravissimaque damna Pontifici, & Ecclesiæ intulit, quæ illius temporis Historici commemorant. Parmam per menses omninò septem obsidione cinxit, à qua ingenti clade repulsus in Siciliam se recepit, obiitque anno MCCL. in Arce quadam Apuliæ, quæ *Florentina* dicebatur. Quo autem morbi genere extinctus fuerit, non convenit inter Historicos. Alii quippè volunt, *Fridericum II.* à *Manfredo*, quem ex concubina genuerat, fuisse

suf-

ſuffocatum. Alii aſſerunt, eum gravi morbo correptum, vel ex veneno ſibi propinato interiiſſe. Incertum itidem eſt, an *Fridericus II.* moriens, ad meliorem frugem ſe receperit? Sunt nonnulli Scriptores, qui tradunt, eum nihil unquam de odio in Romanos Pontifices, & pervicaciâ remiſiſſe, adeòque excõmunicatum, & impęnitentem ex hac vita migraſſe. Non deſunt tamen alii Scriptores, quos inter cenſetur *Matthæus Pariſius*, qui teſtantur, *Fridericum II.* antequàm moreretur, edidiſſe pænitentiæ ſigna, & ab Archiepiſcopo Panormitano fuiſſe abſolutum.

Poſt exauctorationem *Friderici II.* fluctuavit Imperium Occidentale nulli ſecurè innixum, &, juxta probabiliorum eruditorum Scriptorum ſententiam, contigit Interregnum ab anno MCCXLV. quo *Fridericus II.* ab *Innocentio IV.* Pontifice Maximo in Concilio Generali Lugdunenſi I. Imperio abdicatus eſt, uſque ad annum MCCLXXIII. quo *Rodulphus* Comes Habspurgenſis fuit Imperator electus. Fuerunt quidem nonnulli ab anno MCCXLV. uſque ad annum MCCLXXIII. electi Imperatores, videlicet *Henricus* Thuringiæ, & Haſſiæ Landgravius, *Guillelmus* Brabantiæ, ſive Hollandiæ Comes, *Richardus* Cornubiæ Comes, *Henrici III.* Angliæ Regis frater, & *Alphonſus* Caſtellæ Rex *Ferdinandi III.* Hiſpaniarum Regis filius; verùm hi Principes Imperium dumtaxat deguſtarunt, & à multis Scriptoribus Imperatorum Occidentis Catalogo non accenſentur. Quapropter de illis pauca dicemus, eorumque electionis, ac mortis tempus indicare ſat ſuperque ſufficiet. *Henricus* Thuringiæ, & Haſſiæ Landgravius, exauctorato *Friderico*, electus eſt eodem

eodem anno MCCXLV. Imperator apud Herbipolim. Movit contra ipſum *Conradus*, quem *Fridericus II.* ejus pater Regem Romanorum anno MCCXXXIV. eligi curaverat, cujus electionis Acta edidit *Baluzius* tomo I. *Miſcellaneorum* pag. 472. In prælio victus fugatusq; fuit *Conradus*, ac victor remanſit *Henricus*, qui tamen dum Ulmã obſidet, ſagittâ ictus, indèq; reverſus obiit ex vulnere anno MCCXLVII. ab electione ſua ſecundo. Mortuo *Henrico* Septemviralibus Comitiis ſuffectus eſt *Guillelmus* Brabantiæ ſeu Hollandiæ Comes, contra quem *Conradus* à patre ſuo *Friderico II.* miſſus, grandi repulſus clade fugit ad patrem, ut ejus furorem augeret & ignominiam; *Guillelmus* verò electus Imperator Aquisgranum expugnavit, & in ea urbe ritu ſolemni coronatus eſt. Contra Friſios rebelles fortitèr pugnans *Guillelmus* in glaciem incidit ſub equo ſubſidentem, è qua cùm ſubſilire haud poſſet, jaculis ac contis à neſcio quibus confoſſus periit ann. MCCLVII. Poſt *Guillelmi* obitum Principes Electores, varia in ſtudia diſtracti, duos creavêre Cæſares, *Richardum* ſcilicet Cornubiæ Comitem, *Henrici III.* Angliæ Regis fratrem, & *Alphonſum* Caſtellæ Regem, *Ferdinandi III.* Hiſpaniarum Regis filium. Utriuſque electio coram Summis Pontificibus *Alexandro IV. Urbano IV.* & *Clemente IV.* cùm diu diſceptata fuiſſet, *Richardus* parùm firmè ſe in Imperio conſiſtere poſſe cernens, in Angliam rediit; *Alphonſus* verò, Princeps excelſi ingenii & eximiæ literaturæ, dictusque cognomento *Sapiens*, cùm undique imminentia bella conſpiceret, conſiliis *Gregorii X.* Summi Pontificis permotus, ſpontè ceſſit Imperio, & in Hiſpaniam ſuam ſe recepit. Vacuum itaque cùm

utriusque electi Cæsaris cessione relictum esset Germaniæ Imperium, *Gregorius X.* Comitia indixit, in quibus *Rodulphus* Comes Habspurgensis electus est Imperator pridiè Kalendas Octobris anni MCCLXXIII. Vir justitiâ, religione, & bellicâ virtute Imperio non impar, quique, sicut Scriptores non obscuri tradunt, pietate suâ diuturnum, sibi, suisq; posteris asseruit Imperium ob honorem exhibitum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, dum in venatione & tempore pluvio occurrens Sacerdoti illud lubrico & difficili itinere ad infirmum deferenti, è vestigio equum, cui insidebat, dedit, pedesque equitem maximâ religione deduxit ad ægrum, ac in Ecclesiam reduxit, eique religiosa quædam fœmina amplissimum honorem à Deo in remunerationem tam pii facinoris augurata est, sicut latè refert & probat *Serarius* libro 5. *Rerum Moguntinarum*. Aliud post suam ad Imperium electionem insigne pietatis argumentum dedit idem *Rodulphus*. Nam cùm fidelitatis Sacramentum ei recusarent Electores, quòd Sceptrum Imperii non adesset, acceptâ ille Cruce ait: *Ecce signum, in quo nos & totus Mundus est redemptus: & hoc signo utamur loco sceptri*, eamque mox deosculatus, cæteros, ut idem facerent invitavit, & fidelitatis Sacramento sibi obstrinxit, sicut referunt *Stero*, & *Eberardus* Authores coævi. Plura in Germania bella gessit *Rodulphus*, in quibus, virtute summâ & felicitate suffragantibus, tot ferè victorias retulit, quot prælia commisit. *Othocarum* ipsi parêre detrectantem armis ad officium revocavit, sed reparatis viribus post veniam adhuc insolescentem acie superavit, in qua *Othocarus* ipse à gregario quodam milite perem-

peremptus est. Hujus victoriæ præmium *Rudolphus* tulit Austriam, quæ *Alberto* ejusdem *Rodulphi* Imperatoris filio concessa, Augustæ Austriacæ familiæ Imperatorum feracissimæ in posteris nomen & originem dedit. Alia insuper bella gessit cum Helvetiis & Burgundis, quæ ipsi feliciter cesserunt. Obiit *Rodulphus* Imperator anno Christi MCCXCI. pridie Kalend. Octobris, anno ætatis suæ LXXIII. Imperii verò XVIII. *Rodulphum* excepit *Adolphus* Nassaviæ Comes, qui avaritiâ, crudelitate, & libidine infectus Imperium extenuavit, discordias & bella nutrivit, populos tributis insolitis oppressit, odium procerum sibi conflavit, præsertim ex pactione, quam cum *Eduardo* Anglorum Rege fecit, ei videlicet suppetias ferendi contra *Philippum Pulchrum* Francorum Regem, priùs ab eodem *Eduardo* acceptâ summâ triginta millium marcarum. Electoribus igitur eum indignum Imperio judicantibus, in ejus locum suffectus est *Albertus* Austriæ Dux, *Rodulphi* Imperatoris filius, contra quem *Adolphus* Imperio dejectus bellum movens, commissâ acerrimâ pugnâ per sex horas in campo dicto *Burgentrich* propè Wormatiam, victus est, & ab eodem *Alberto* vulneratus cecidit in prælio anno MCCXCVIII. Post *Adolphi* necem, *Albertus* electionem suã à Septemviris ratam haberi curavit, eamque *Bonifacius VIII.* anno MCCCII. approbavit, sicut Colmariense Chronicon testatur. Nonnulla bella in Germania gessit *Albertus* Imperator, nimirùm contra Electores, Trevirensem, Moguntinum, Coloniensem, & *Rudolphum* Palatinum, qui fœdus contra ipsum inierant, eosdemque repressit. Pugnavit etiam contra *Ottonem* Bavariæ Ducem, qui Salisburgensis Episcopi arti-

artibus adjutus Hungariæ Regnum affectabat, tumque *Alberto* Imperatori venenum ab Episcopo Salisburgensi propinatum est, quod dum arte medicâ evomere conatur, oculum amisit, indeque *Monoculus* cognominatus. Movit etiam *Albertus* in *Henricum* Carinthiæ Ducem, ut Bohemiæ regnum recuperaret, quod ille, Imperatore inscio, sibi usurpaverat; sed factâ suorum conspiratione, à Principe *Joanne*, fratris sui filio, cui Sueviæ Ducatum, tanquam nimis prodigo, abstulerat, pugione ictus nefariè trucidatus est Kalendis Maji anni millesimi trecentesimi octavi, Imperii decimi. *Alberto* è vivis sublato, post varia Electorum dissidia, quorum suffragia distrahebantur à *Philippo Pulchro* Galliarum Rege, qui *Henrico Valesio* fratri suo Imperium aucupabatur, tandem electus est anno MCCCVIII. Imperator *Henricus VII.* Comitis Lutzemburgensis, & *Beatricis* Hannoniæ Comitissæ filius, qui in Italiam anno MCCCX. cum numeroso exercitu veniens, Mediolani coronâ ferreâ ab Archiepiscopo redimitus est. Deindè, quasdam Italiæ civitates, quæ Imperii jugum excusserant, subegit, alias in deditionem accepit, & Romam ingressus anno MCCCXII. à Cardinalibus, quibus Summus Pontifex *Clemens V.* qui tunc temporis in Galliis, seu Avenione Sedem habebat, hanc provinciam demandaverat, solemni ritu inaugurâtus est. Bellum gessit cum Florentinis, & cum *Roberto* Siciliæ & Apuliæ Rege, qui eis favebat; sed in medio rerum cursu sublatus est apud Bonconventum, qui pagus est duodecim millibus Senis in Etruria distans, anno millesimo trecentesimo decimotertio, Imperii ab electione quinto, à Romana verò corona-

atione anno secundo per mensem unum & dies vi-
intiquatuor inchoato, sicut *Jordanus* coævus Scri-
tor testatur. Nonnulli Historici falso rumore de-
pti tradunt, *Henricum VII.* Imperatorem obiisse
veneno ipsi porrecto in particula Sanctissimę Eu-
aristiæ manu *Bernardi Politiani* Ordinis Prædi-
torum, qui Imperatori erat à Confessionibus, &
ud ipsum auctoritate, & gratiâ plurimùm pote-
t. Sed hanc esse Sanctissimo Ordini & de Eccle-
benemerito affictam calumniam multis momen-
evinci potest. Primò, quia multi Scriptores,
os inter censetur *Albertinus Mussatus*, coævus
uthor, disertè asserit, *Henricum VII.* Imperatorem
turali morte occubuisse. Continuator etiam
uillelmi Nangii, qui tum vivebat, ad an. MCCCXIII.
ribit, *Henricum VII.* morbo & febre ex hac vita
cessisse, veneni autem propinationem ad vagos
incertos rumores refert; idemque faciunt *Plati-*
in Vitis Pontificum in *Clemente V.* & *Joannes*
auclerus, Præpositus Tubingensis, qui solum ru-
orem veneni *Henrico VII.* Imperatori propinati
stem proferunt. Secundò, si *Henricus VII.* vene-
periisset, omni proculdubio signa veneni in ca-
vere apparuissent, & tamen constat, Medicos post
ortem Imperatoris accersitos, dissecto ipsius ca-
vere, viscera, cor, jecur, partesque singulas dili-
nter inspexisse, nec veneno, sed naturali morbo
iisse *Henricum VII.* Imperatorem testatos fuisse
tteris & instrumentis publicis, quæ in Chronicis
acobi Susati extant. Tertiò, si *Bernardus Politia-*
is tam nefandum scelus perpetrasset, debuisset post
ortem *Henrici* Imperatoris, ut vitæ suæ consule-
t, ad Florentinos, aut ad *Robertum* Siciliæ Regem
Hen-

Henrici Imperatoris hostes fugere, non fugit tamen, sed sibi benè conscius mansit apud *Henrici* Imperatoris amicos, calumniam à malevolis disseminatam intrepido excepit animo, certò certiùs habens, eam facilè dissipatum iri, sicut reverà dissipata est, tum *Clementis V.* Pontificis Maximi sententiâ, tum judicio ac testimonio Principum Imperii, & præsertim *Joannis* Bohemiæ Regis, ipsius *Henrici* Imperatoris filii Diplomate, quod, ex veteri membrana authentica in Conventu Virdunensi FF. Prædicatorum asservatâ, publicavit Vir doctissimus *Stephanus Baluzius* lib. 1. *Miscellaneorum* pagina 162. tum denique ex singulari illo affectu, quo *Carolus IV.* Imperator, *Joannis* Bohemiæ Regis filius, & *Henrici* Imperatoris nepos, Ordinem Fratrum Prædicatorum semper complexus est. Ille quippè à Magistro Generali ejusdem Ordinis obtinuit, ut Pragæ, quæ Bohemiæ Metropolis est ac Regia Civitas, Comitia generalia celebrarentur: Die sancto Pentecostes Eucharistiam in solemni Sacro de manu Magistri Generalis accepit cum Imperatrice; Diplomata aureis sigillis appensis munita, quibus Prædicatorum Ordinem magnis exornabat Privilegiis, concessit; omnes Patres Capitulares Imperiali convivio in Regia excepit, multisque affecit honoribus. Credibile autem non est *Joannem* Bohemiæ Regem, & *Henrici VII.* Imperatoris filium, speciale Diploma ad vindicandam Fratrum Prædicatorum innocentiam concedere, ejusque filium *Carolum IV.* Imperatorem, & *Henrici VII.* Imperatoris nepotem, tot beneficiis & privilegiis Ordinem Prædicatorum donare voluisse, si *Bernardus Politianus* ejusdem Ordinis *Henrico VII.* Imperato-

ri Hostiam veneno illitam porrexisset. Quartò, præter hæc antiqua & integerrimæ fidei monumenta, *Nicolaus Serarius* Societ. Jesu, vir doctissimus, libro 5. *Rerum Moguntinarum* duos laudat Authores *Trithemium*, & *Conradum Vecerium* Scriptorem Vitæ *Henrici VII.* qui hoc execrabile facinus à *Bernardo Politiano* Dominicano amoliuntur, & ad ejus tuendam innocentiam multa proferunt argumenta; quibus Scriptoribus duos magni nominis adjungam Auctores, videlicet *Henricum Spondanum* Appamiarum Episcopum, & *Odoricum Raynaldum* Congregationis Oratorii Presbyterum, quorum primus in Annalibus Ecclesiasticis ad an. MCCCXIII. Num. VI. ab hac putida & immani calumnia Dominicanum Ordinem egregiè vindicat, & locupletissimis testimoniis probat, *Henricum VII.* Imperatorem morte naturali obiisse, ejusque infirmitatem cœpisse ab apostemate in coxa, & inde venisse in febrem, ex qua decesserit decima post die. Alter verò, seu *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Ecclesiasticis ad annum MCCCXIII. Num. XIV. ait, ejusmodi calumniam perperàm Ordini Prædicatorum impactam, & à pietatis osoribus confictam, eâdem facilitate refelli, quâ objicitur, cùm levi recentiorum auctoritate nitatur, & veteres Historici morbo naturali *Henricum VII.* Imperatorem extinctum fuisse affirment. Non me fugit, quosdam scripturiisse, ob sacrilegum & parricidiale *Bernardi Politiani* facinus Prædicatores omnes à Romano Pontifice hac pœna fuisse mulctatos, ut Sacrum facientes manu sinistrâ Corpus Christi sumant. Sed hoc purum putumque commentum esse evincam in Colloquio sexto, ubi agendo de Monastica disciplina, quæ Sæ-

culo Ecclesiæ decimoquarto viguit, ostendam, hunc ritum, quem etiamnùm Dominicani Sacris operantes observant, ab ipso Ordinis exordio invaluisse.

D. Redeamus, quæso, ad seriem Imperatorum, qui sæculo decimoquarto post *Henricum VII.* summâ rerum in Imperio Occidentis potiti sunt.

M. Mortuo *Henrico VII.* Imperatore, die S. *Bartholomæo* Sacrâ anni MCCCXIII. extitit Interregnum mensium quatuordecim, & divisis bifariàm Principibus, alii *Ludovicum* Bavariæ Ducem, alii *Fredericum Austriacum* Imperatorem designarunt. Potior fuit *Ludovici* Bavariȩ Ducis electio, ad quam Electores omninò quinque conspirarunt, *Petrus* Moguntinus, & *Balduinus* Trevirensis, Archiepiscopi, *Joannes* Bohemiæ & Poloniæ Rex, *Waldemarus* Marchio Brandeburgensis, & *Joannes* Dux Saxoniæ. Electio verò *Frederici Austriaci* duobus dumtaxat Electoribus probata est, videlicet *Henrico* Archiepiscopo Coloniensi, & *Rudolpho* Comiti Palatino, qui ad Comitia vocati eis interesse noluerunt, & *Fredericum* extra locum & diem constitutam Imperatorem elegerunt. Ea dissensio Germaniam atroci bello ab anno MCCCXIV. usque ad annum MCCCXXII. distinuit, sed post multa prælia *Fredericus*, commissâ in Bavaria cum *Ludovico* pugnâ, ab eo victus & captus est, atque triennio apud victorem stetit in vinculis, inde anno MCCCXXV. dimissus est, eâ lege, ut Austriâ suâ penitùs contentus, omni jure ad Imperium cederet, omni ambitui renunciaret, omnia instrumenta & literas, quibus sua fulciri poterat electio, in *Ludovici* manus deponeret, & quæcumque ipse, ejusque fratres de

Im-

nperio tenebant, *Ludovico* restituerent. Litteras acis ex Archivis Serenissimorum Bavariæ Ducum escripsit *Herwartus* tomo 1. pag. 328. Sic semoto : in ordinem redacto *Frederico*, Imperii æmulo, *udovicus* Bavariæ Dux, Imperium solus obtinuit, d à *Joanne XXI.* quem alii appellant XXII. quiue anno MCCCXVI. Summus Pontifex fuit electus, auguratiouem & coronationem impetrare haud otuit, immò, ipsum monuit Summus ille Pontifex, t sub pœna excommunicationis ipso facto incurndæ, intra trium mensium spatium ab omni Reni & Imperii administratione cessaret, nec eam mplius resumeret, nisi post approbationem ejus ersonæ à Sede Apostolica factam. Hujus Pontifi:i mandati gravitate exacerbatus *Ludovicus*, cùm ı sua animi obfirmatione perseveraret, ab eodem ummo Pontifice quinto Idus Julii anni MCCCXXIV. eclaratus est contumax, & omni jure Regni & nperii, si quod sibi ex sua electione competere osset, privatus. Huic sententiæ, quam Avenione ublicatam, alibi etiam per Germaniam, Italiam, liaque Regna promulgandam Prælatis direxit *oannes XXI.* parêre noluit *Ludovicus*, & excussâ â, quæ debetur Sedi Apostolicæ reverentiâ, ausus ſt Epistolam publicare virulento calamo exaraım, quâ *Joannem XXI.* uti injustum innocentium ersecutorem, Clavium subversorem, Ecclesiæ legū emeratorem, denique incorrigibilem & hæreticum otorium impetiit, & universo Orbi declaravit. 'osthæc, invitantibus Gibellinis, Italiam ingressus, abitis Tridenti Comitiis, iterùm *Joannem XXI.* exdecim contra ipsum oppositis articulis, hæretium palàm denunciavit, eum non jam Pontificem,

ſed *Presbyterum Joannem* irriſoriè appellans. Indè Mediolanum progreſſus, Coronâ ferreâ ab Epiſcopis duobus propter crimina exauctoratis redimitus eſt. Quæ omnia, ubi reſcivit *Joannes XXI.* citavit *Ludovicum*, eumque non comparentem, ſed contumacem, velut hæreticum damnavit, & bonis omnibus mobilibus, & immobilibus, ac juribus privatum edixit, Vaſſalloſque ipſius, & quaſcumque perſonas ei obſtrictas à juramento fidelitatis abſolvit, prohibuitque Fidelibus univerſis ne illi obtemperarent, aut cum illo communicarent. Hanc Pontificis ſententiam ex Codice Vaticano deſcriptam edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXVII. Num. XX. & ſequentibus. Eâ Pontificis ſententiâ ferocior factus *Ludovicus Bavarus*, cum quatuor millibus Equitum Romam an. MCCCXXVIII. ſeptimo Januarii die ingreſſus eſt, & in Baſilica S. *Petri* à *Sciarra Columna* Imperator coronatus eſt, & à *Jacobo Alberto* Venetiarum Epiſcopo inunctus. Tunc longè majora moliens *Ludovicus Bavarus*, die XII. menſis Maji ejuſdem an. MCCCXXVIII. quâ glorioſæ Chriſti in Cœlos Aſcenſionis celebrabatur ſolemnitas, Schiſmaticis & Apoſtatis quibuſdam Minoritis, cum Abbate Fuldenſi, *Nicolao Fabrianenſi*, aliiſque ejuſdem furfuris hominibus cum promiſcua plebe congregatis, *Petrum Raynalducii de Corbaria*, Oppido Diœceſis Reatinæ, Ordinis Fratrum Minorum, qui Romæ in Conventu S. *Mariæ de Ara Cœli* reſidebat, Antipapam conſtituit, ab eoque iterùm coronatus eſt; cùm ipſi prius purpureum pileum impoſuiſſet. Sed de hoc Pſeudo-Pontifice dicto *Nicolao V.* plura dicemus in ſequenti Colloquio. Poſt mortem *Joannis XXI.* co-

natu

atus eſt *Benedictus XII.* contumaciam *Ludovici* *Bavari*, literis ac Nunciis ad eum miſſis, frangere, e cujus reconciliatione ſemel iterùmque actum ub ipſius Pontificatu, confectum nihil. Denique, ùm *Ludovicus Bavarus* ſe infeſtum ſemper & imium adversùs Sedem Apoſtolicam exhiberet, omibus concordiæ viis Sacerdotium inter & Impeium fruſtrà tentatis, *Clemens VI.* qui *Benedicto XII.* ucceſſit, latam olim in *Ludovicum Bavarum à Joane XXI.* ſententiam renovavit, omnique jure ad mperium, Ducatum & Palatinatum exuit, Princiesque Electores convenire juſſit, ut alium Germaiæ Regem crearent, quem Sedes Apoſtolica in Imeratorem promoveret, ut videre eſt apud *Odorium Raynaldum* ad annum MCCCXLVI. num. III. & IX. bi *Clementis VI.* eâ de re Decretum, litterasque d Principes Electores directas refert. Mandato ontificis morem geſſerunt Principes Electores, ui in Comitiis habitis in Villa *Rhens* Diœceſis reviirenſis, quæ ſupra Confluentiam ad Rhenum ta eſt, *Carolum IV.* Regem Bohemiæ in Romanoum Regem elegerunt anno MCCCXLVI. Obiit verò *udovicus Bavarus* anno ſequenti, ſeu MCCCXLVII. on ſine ſuſpicione veneni à *Joanna* Auſtriæ Duciſa propinati, quod fruſtrà cum vomere tentaſſet; erans agitatione corporis illud diſſolutum iri, veatum iit, ubi dum vehementiùs equitando aprum nſequitur, ſubitâ apoplexiâ correptus, lapſu equi btritus eſt. Eum Chriſtianæ pœnitentiæ ſigna didiſſe, *Cuſpinianus*, *Paulus Langius*, aliique Authoes ab *Herwarto* laudati aſſerunt, alii verò negant, t videre eſt apud *Spondanum* ad annum MCCCXLVII. llud omninò certum eſt, *Ludovicum Bavarum* nun-

quam à Summis Pontificibus absolutum fuisse ab excommunicatione, quâ repetitis frequentissimè dirissimis sententiis justè ligatus fuerat atque damnatus.

Mortuo *Ludovico Bavaro* anno MCCCXLVII. *Carolus IV.* filius *Johannis* Bohemiæ Regis, & nepos *Henrici VII.* Imperatoris, qui, ut mox diximus, à Principibus Electoribus anno MCCCXLVI. creatus fuerat Romanorum Rex, aliquos post obitum *Ludovici Bavari* expertus est Imperii æmulos. Bavari siquidem Principes, & hi, qui à partibus eorum stabant, Imperium *Eduardo* Regi Angliæ detulerunt, sed huic injustum ac plenum periculis honorem recusanti suffecerunt *Fredericum* Thuringiæ Landgravium, Misniæque Marchionem, qui oblatum sibi Imperium subire detrectavit. Tertio igitur loco substituerunt *Guntherum*, Comitem Scurartzburgensem, qui Francofurtum veniens publicè acclamatus est Imperator, quam tamen dignitatem dumtaxat degustavit. *Carolus* quippè hujus nominis *IV.* Imperator, corrupto *Fridanko*, Comitis *Guntheri* Medico, operam dedit, ut venenum ipsi propinaretur. Quarè intra sex menses *Guntherus*, qui ad electionem suam armis tutandam sese comparabat, sublatus est; *Carolus* verò, incruentâ partâ victoriâ, solus Imperio liberè potitus est, ejusque inauguratione, quæ Aquisgrani anno MCCCXLIX. facta est, quievere penitùs omnes in Germania excitatæ turbæ. In Italiam venit *Carolus IV.* anno MCCCLV. ac Romæ die Paschatis coronam Imperii accepit ab *Ægidio* Cardinali Pœnitentiario *Innocentii VI.* Pontificis Maximi, statimque, juxtà pacta conventa cum eodem Romano Pontifice, urbe excessit, ac

totâ ditione Pontificiâ. Haud malè Imperium rexit *Carolus IV.* fuitque Princeps æquissimus, in utilitates Ecclesiæ propensissimus, erga sacras reliquias, præsertim Crucem, Lanceam & Clavos, quibus confixus est Christus Dominus, singulari pietate affectus. Ad promovenda litterarum & linguarum studia, quibus erat impensè addictus, Pragæ Academiam instituit. Legem dictam *Carolinam*, seu *Bullam auream*, in Comitiis Nurembergæ anno MCCCLVI. habitis promulgavit, quæ continet triginta Capita, in quibus præscribitur forma, seu modus aut ritus procedendi in celebranda sive Romanorum Regis, sive Imperatoris electione, & determinantur singulorum Electorum numerus, officia, locus, comitatus, jura, aliaque plura in ea statuuntur ad generale Imperii regimen attinentia. *Wenceslaum* filium suum quindecim annorum adolescentem, redemptis magnâ pecuniæ vi septem Principum Electorum suffragiis, Romanorum Regem creavit anno MCCCLXXVII. Quo facto haud parvam nomini suo inussit maculam, proditâ propter nimium privatæ suæ familiæ studium Imperii majestate, sicut refert *Æneas Sylvius*, qui posteà Summus Pontifex fuit, dictus *Pius II.* Cap. XXXIII. *Historiæ Bohemicæ*. Vitâ functus est *Carolus IV.* anno MCCCLXXVIII. in Vigilia S. Andreæ, ut *Albertus Argentinensis*, & *Trithemius* testantur. *Wenceslaum*, filium natu majorem, Bohemici Regni, Imperiique successorem reliquit. Hic, ut jam diximus, Patris sui *Caroli IV.* artibus ac pecuniâ in Romanorum Regem anno MCCCLXXVII. electus, successit eidem in Imperio anno MCCCLXXVIII. Princeps corpore, animoque deformis, libidini, crapulæque, incanta-

tionibus, ac ſævitiæ, inſtar *Neronis*, deditiſſimus nihil geſſit memoriâ dignum. Luſtralem aquam, dum baptizaretur, lotio reſperſit, ſicut unus è Græcis Imperatoribus *Conſtantinus Copronymus*, uti refert *Dubravius*. Imperium peſſimè adminiſtravit uſque ad annum milleſimum quadringenteſimum. Nam præter mox memorata illa vitia, quibus, inſtar ſuis in volutabro, ſeſe fœdavit, Imperii jura, diſſipavit, Urbem, Ditionemque Mediolanenſem, *Joanni Galeatio* Virtutum Comiti vendidit, ipſumque primi Mediolanenſium Ducis titulo inſignivit, acceptis ab eodem centum & quinquaginta millibus Florenorum; latrocinia permiſit, in Sacerdotes, aliosque viros honeſtos crudeliter ſæviit, quorum plures in flumen præcipites egit, igne damnavit, aliisve ſuppliciis vexavit & peremit. His turpiſſimis moribus infectus *Wenceslaus* Imperator, in tantum ſuorum odium & contemptum venit, ut anno milleſimo quadringenteſimo ab Electoribus fuerit Imperio privatus. Hanc exauctorationis in *Wenceslaum* ſententiam à *Joanne* Archiepiſcopo Moguntino cæterorum Electorum nomine latam, refert *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCC. num. XIII. Habes nunc ſeriem Imperatorum, qui Sæculis XIII. & XIV. Occidentis Imperium gubernarunt, compendiosè quidem, ſed accuratè, quantùm fieri potuit, deſcriptam.

D. Tot varios & infauſtos rerum eventus, quibus Sæculis XIII. & XIV. Imperium tam Orientis, quàm Occidentis jactatum eſt, & Eccleſiæ perturbata tranquillitas, dum tacitus mecum perpendo, non poſſum, ut candidè fatear, quin vehementer indoleam, hisque ſuccenſeam Principibus Chriſtia-

:ianis, qui æſtu ambitionis abrepti turbas excita-
:unt, & omnia in Eccleſia sùs dèque miſcuerunt.
ᴧt expectatio rerum bonarum, quas alii Orbis
Chriſtiani Principes iisdem Sæculis pro utilitate
ε defenſione Eccleſiæ geſſerunt, jacentem animum
rigit, & inducit in ſpem, melioremque cogitatio-
ıem. Oſtende igitur, obſecro te, quo loco eſſent
es Eccleſiæ Sæculis XIII. & XIV. ſub Chriſtianiſſi-
nis Galliarum Regibus.

M. Ineunte Sæculo XIII. *Philippus II.* cogno-
nento *Auguſtus* Galliarum Rex, de quo haud pau-
:a in Colloquio primo in Hiſtoriam XII. Eccleſiæ
ıæculi diximus, annum Regni ſui agebat vigeſi-
num, pace initâ ipſum inter & *Joannem*, dictum
'ine terra Anglorum Regem, lætiſſimum. Sed bre-
'e fuit populorum de pace gaudium. Rex quippe
Joannes Pariſios à *Philippo Auguſto* vocatus, ut
anquàm Regis Francorum Beneficiarius pro Co-
nitatu Pictavienſi, & Andegavenſi, & Aquitaniæ
Ducatu ſtatâ die coram illo ſe ſiſteret, reſponſurus
ıd ea, quæ ei objicere debebat, nec per ſe, nec per
Oratorem comparuit. Quocircà Rex *Philippus*
Auguſtus bellum redintegravit, & *Joannem* Anglo-
:um Regem inobedientem in ordinem redegit.
Joannes de Sancto Victore ad annum MCCXXIII. de
Philippo Auguſto non minus de Eccleſia, quàm de
Regno Galliarum benè merito hæc ſcribit, quæ
Ilum plurimùm commendant: *Hoc anno*, inquit,
obiit Philippus Rex Francorum ab aliquibus Auguſtus
cognominatus hujus nominis II. fortunatiſſimus, qui
Regnum Francorum ferè duplo ampliavit. Hic in om-
nibus Actis felix, Eccleſiarum & Perſonarum religio-
ſarum amator & fautor, & ſpecialiter Eccleſiarum
S. Dio-

S. Dionysii & Victoris Parisius . De ipso referebat B. Ludovicus ejus ex filio nepos , quòd cùm dictus Philippus Rex reprehenderetur à quodam milite suo Consiliario, quia tot dabat Ecclesiis, & quòd personæ Ecclesiasticæ multa damna ei inferebant , jura videlicet ipsius usurpando, multique mirabantur , quomodo hæc ita pacificè sustinebat , & sub silentio præteribat , respondit: Benè credo id quod dicitis, sed quando cogito Beneficia, quæ Deus mihi contulit, cui ipsi deserviunt , & ad quem pro me preces & pro Regno fundunt, malo hoc pati pro Deo, quàm inter me & Ecclesiam scandalum generare , vel suscitare , & eos, quorum orationes scio mihi profuisse , contra me provocare . *In favorem etiam Ecclesiæ constituit, ne Judæi apud se quocumque modo vestimenta Ecclesiastica , vel ornamenta Altaris , vel Cruces , aut libros , ut Missalia & Textus retinerent, & retenta redderentur absque pecunia, & quod dicti Judæi nulli religioso mutuarent pecuniam sine licentia Abbatis sui . In Ecclesia Beatæ Mariæ Parisiensis quatuor Capellanias constituit pro anima Gaufridi Comitis Britanniæ , & etiam pro anima Isabellis Reginæ , & multa alia bona, propter quæ Deus contra omnes inimicos suos victorem semper fecit . Nam Normanniam , Pictaviam , Andegaviam, Cenomaniam, Aquitaniæ magnam partem contra Regem Anglorum* (Joannem scilicet dictum Sine terra) *acquisivit . Flandriam , Hannoniam , Boloniæ Comitatum . Sed etiam tantæ benignitatis & liberalitatis fuit , quòd Comitatum Flandriæ , quem Ferrandus justè amiserat, reddidit Margaretæ satis juveni, & ejus sorori Joannæ uxori Ferrandi . De laude igitur Philippi Regis dicere possumus, quòd à tempore Caroli Magni non fuit Rex in Francia , qui tot agones habuit pro Re-*

Regno suo gubernando, nec aliquis tot victorias. Fortunatus enim in omnibus fuit, & multas bonas Constitutiones in Regno fecit. Bellum Belgicum omni ex parte secundo marte confecit *Philippus Augustus*, Imperatore *Ottone*, necnon *Ferrando* Flandriæ, & *Reginaldo* Morinorum Comitibus, numeroso cum exercitu, ad Bovinas, Tornacum inter & Insulam justo prælio profligatis anno MCCXIV. In cujus victoriæ celeberrimæ accepti beneficii monimentum, Abbatiam propè Silvanectum erigere decrevit Rex Christianissimus, ejusque votum *Ludovicus VIII.* ejus filius exoluit, & *Victoriæ* nomen Abbatiæ indidit. Omnium Literatorum amantissimum fuisse *Philippum Augustum*, eoque regnante, Academiam Parisiensem multùm floruisse ostendit *Egassius Bulæus* tomo 3. *Historiæ Universitatis Parisiensis* pagina 109. Postremò, *Rigordus*, qui *Philippi Augusti* gesta litteris commendavit, hoc unum in tanto Rege reprehensione dignum fuisse testatur, quod *Isemburgim* Reginam uxorem suam duriùs habuerit, & ab ea sexdecim annos & amplius dissenserit; quam tamen in gratiam recepit anno MCCXIII. Mortuo *Philippo Augusto* Galliarum Regi successit *Ludovicus VIII.* ejus filius cognomento *Leo*, annum agens ætatis suæ trigesimum circiter septimum, qui, vivente adhuc patre suo *Philippo Augusto*, Expeditionem Anglicanam eâ occasione suscepit. Anno MCCXVI. *Innocentius III.* Pontifex Maximus à *Joanne* dicto *Sine terra* Anglorum Rege enixissimè rogatus, Barones Angliæ, quòd *Joannem* è Regno Angliæ expellere molirentur, nominatim excommunicavit. Eo Summi Pontificis patrocinio adjutus *Joannes* Anglorum Rex, impunè omnia vastare, diripe-

ripere, ferro, flammisque mandare cœpit, adeòut nunquam tam luctuosa, lugubrisque visa fuerit ullibi rerum facies, quàm in Anglia, cujus miserrimæ cladis hypotiposim exhibet *Matthæus Parisius* ad hunc annum. Rebus in eo positis, Barones Regni Angliæ omnium rerum inopes, nescii quò, aut ad quem confugerent, demùm, missis Legatis, *Ludovicum* filium Philippi Augusti Galliarum Regis sibi poposcerunt in Regem, quorum precibus acquiescens *Ludovicus* rescripsit, se quamprimùm auxilio affuturum. Id ubi rescivit Pontifex *Innocentius III.* Legatum misit in Gallias *Wallonem*, seu *Gualonem* S. Martini Presbyterum Cardinalem ad *Philippum*, & *Ludovicum* cum litteris deprecatoriis, ne *Joannem* Anglorum Regem jam aliundè satis afflictum magis affligerent. At frustrà minis prohibente Legato, *Ludovicus* propositi tenax exercitum deportavit in Angliam, urbes adventu suo consternatas, aut expugnatas in deditionem accepit, agros depopulatus est, fautoresque *Joannis* Anglorum Regis ubique passim oppressit. Hinc à *Gualone* Summi Pontificis Legato sententiâ excommunicationis perculsus est *Ludovicus*, qui ideò Romam Legatos misit, ut eum apud *Innocentium III.* Pontificem Maximum excusarent; & *Joannem* Angliæ Regem multorum criminum insimularent, præsertim verò, quòd *Arturum* nepotem suum Regni legitimum hæredem jugulasset; sed parùm illi Legati profecerunt. Interim *Ludovicus* longè latèque in Anglia dominabatur, dumque acerrimo animorum æstu utrinque decertaretur, contigit & *Joannem* Anglorum Regem, & *Innocentium III.* Papam mori. *Joannes* Angliæ Regni hæredem reliquit *Henricum*

Pri-

Primogenitum ſuum, qui tantùm decennis erat, Cuſtodemque, ſeu Tutorem habuit *Willelmum de Penbroc* Angliæ Mareſcallum, qui ſapientibus conſiliis ſuis Anglorum animos ad obſequium novo Regi præſtandum, & Gallos ex Anglia expellendos convertit. Quò factum eſt, ut *Ludovicus*, concesso Angliæ Regno *Henrico* hujus nominis *III.* filio *Joannis*, in Galliam regreſſus ſit, gloriam ex animi moderatione non minorem, quam antehàc ex bellica fortitudine ſibi pepererat. In Gallias reverſus *Ludovicus* duas Expeditiones ſuſcepit, unam adversùs Anglos in Aquitaniam, ubi *Savaricum Malleonenſem* huic Provinciæ Præfectum, & magni in Anglica Aula nominis virum, prælio vicit, & Rupellam, quò Angli appellere ſolebant, in ſuam poteſtatem redegit anno MCCXXIV. Alteram Expeditionem anno MCCXXVI. in Albigenſes aggreſſus eſt, quorum omnia penè Oppida, præter Toloſam, quam peſtilentiæ metu obſidere noluit, ad deditionem compulit. Sed in citeriorem Galliam ab hac Expeditione rediens dyſenteriæ morbo correptus, ad *Montempenſerium* in Arvernia è vita migravit eodem anno MCCXXVI. Princeps fuit caſtiſſimus, qui, teſte ejus Geſtorum Scriptore apud *Ducheſnium* tom. 5. nullam, præter uxorem ſuam, fœminam cognovit unquam, oblatamque ſibi virginem eleganti formâ præditam, dum ægrotaret, quâ morbum ex Medicorum conſilio depellere poſſet, conſtanter recuſavit his verbis: *Non ita erit, non enim peccarem mortaliter ullo modo*, maluitque mori, quam fœdari, ſicut refert *Guillelmus de Podio Laurentii* cap. 25. *Hiſtoriæ Albigenſium*.

Defuncto *Ludovico VIII.* Galliarum Rege, Solium

lium Regale conſcendit *Ludovicus IX.* ejus filius annum agens ætatis duodecimum, qui ſtatim Remis inauguratus eſt. Exordio Principatus ſui *Ludovicus IX.* ſub tutela matris ſuæ *Blanchæ* heroici animi & pietatis eximiæ fæminæ, *Philippum* Boloniæ Comitem, *Theobaldum* Campaniæ, alioſque Princeps, qui ægrè ferebant, quòd *Blancha*, genere extera, rerum ſummâ in Regno potiretur, armis ad obſequium compulit. Dein, ſacrum bellum jam à patre ſuo ſuſceptum contra Albigenſes, qui in Miniſtros, & Eccleſias immaniter graſſabantur, inſtauravit, illudque feliciter confecit an. MCCXXVIII. quo *Raymundus*, filius *Raymundi* ſenioris Comitis Toloſani, cujus præſidio fulta Albigenſium hæreſis totam regionem infecerat, ejuratâ Lutetiæ Pariſiorum hæreſi, filiam ſuam *Alphonſo*, fratri *Ludovici IX.* Galliarum Regis, cum Toloſani Comitatus dote collocavit. Finitâ contra Albigenſes ſacrâ militiâ, de qua in Colloquio tertio iterùm redibit ſermo, conditiſque ſanctiſſimis legibus ad Hæreſeos extirpationem, & ad Eccleſiaſticæ reſtaurationem libertatis in Narbonenſi, & Arelatenſi Provincia, gravi, ac periculoſo ex morbo recreatus *Ludovicus IX.* Crucis Inſigne anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quarto ab Epiſcopo Pariſienſi accepit, & ſacrum bellum in Ægyptum invexit, cujus tota moles in *Damiatam* urbem Ægypti incubuit, quam Saraceni à Francis magna clade affecti ac in fugam compulſi, injecto igne, deſeruerunt, eamque, poſtquam extinctus fuiſſet ignis, piiſſimus Rex, nudis pedibus & capite, ingreſſus eſt, ejuſque Templum à Mahometanæ ſuperſtitionis ſordibus omninò repurgavit annò MCCXLIX. At, proh dolor!

nno ſequenti poſt atrociſſimum prælium Rex *Lu-*
ovicus IX. captus eſt à Saracenis cum fratribus
uis *Alphonſo* Pictavienſi, & *Carolo* Andegavenſi,
ihil tamen clade ſuâ dejectus, tam fortêm ac ma-
nanimum in ſua captivitate exhibuit animum, ut,
abyloniæ Sultano à ſuis occiſo, Mammalucchi de
o in Regem eligendo deliberarint, idque reapsè
ræſtitiſſent, niſi Religionis diſſimilitudo obſtitiſ-
et, ut *Joinvillæus* teſtatur. Redditâ Saracenis Da-
niata, Rex in libertatem aſſertus annos quinque in
yria commoratus eſt, ubi omnes Regiæ, paritèr &
hriſtianæ virtutis numeros implevit, captivos re-
emit innumeros, & cõplures Saracenos ad fidem
hriſtianam convertit. Accepto tandem nuncio
e morte Reginæ Matris, cui Regni procurationem
emandaverat, in Gallias rediit anno MCCLIV. Lu-
etiam reverſus *Ludovicus IX.* promovendæ pu-
licæ utilitati, atque amplificandæ Religioni to-
um ſe dedidit. Juſtitiam caſtè adminiſtrari, ſan-
iſſimis conditis legibus, judicibuſque integerri-
nis conſtitutis, non ſolùm curavit Rex optimus,
d etiam ſubditis ſuis, maximè pauperibus, jus
ſe dicere ſolitus erat ad Nemus vincennarum ſub
atulę quercus umbra cauſas ipſorum audiens. Me-
ninerat quippè, ſe à Deo Regnum accepiſſe, non
t ſibi, ſed Religionis, ac Subditorum tranquil-
tati conſuleret. Hinc ille amplificandę fidei nun-
uàm intermiſſus ardor, plena animi pietas, ple-
a dignitatis & modeſtiæ ad pervidenda, quæ Rei-
ublicæ Chriſtianæ rationibus conducebant, pru-
ens ſagacitas ad conficienda quæ perviderat, con-
tantia ſingularis, mens recta, ut nihil vellet aliud,
iſi quod eſſet optimum; ſumma auctoritas, ut
quod

quod optimum esse intelligebat, ad optatum exitum id certè perduceret. Hinc summa illa charitas, quâ Ordines Fratrum Prædicatorum, & Minorum complectebatur, quorum Cænobia Parisiis, & in aliis Galliarum Regni civitatibus plurima ejus sumptibus erecta sunt; invictum illud animi robur, quo, pro tuenda gloria Dei, Edicto sanxit, ut blasphemiæ, pænâ ferri candentis in blasphemantes decretâ, punirentur, luxus in vestibus, conviviisque reprimeretur, publicæ Meretrices ex urbibus & pagis expellerentur, & ludi aleatorii prohiberentur. Sed angustior erat Europa, quàm ut tantam Regis pietatem in se contineret. Iterùm in Africam anno MCCLXIX. transmisit *S. Ludovicus* Tunicium expugnaturus, ut indè in Terram Sanctam, sive in Ægyptum transiret; utrobique Christianos à Saracenorum tyrannide vindicaturus. Votis tamen non respondit exitus ille, cujus explorata spes injecta fuerat. Castra siquidem Christianorum lues invasit, quæ juncta dysenteria Sanctum Regem afflavit. Quarè, cùm præclara *Philippo* primogenito suo tradidisset documenta quæ Gallicè *Joinuillæus* historiæ suæ inseruit, Latinè verò verterunt *Gaufridus de Bello loco, & Guillelmus Nangius*, migravit ad Dominum an. MCCLXX inter Sãctos post mortem à *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo solemni canonizationis ritu adscriptus. Extant adhuc Parisiis, inter cætera alia piæ liberalitatis *Sancti Ludovici* Galliarum Regis perpetua monimenta, Sacrum Sacellum ab ipso fundatum in quo spinea Corona Salvatoris, pars vivificæ Crucis, aliæque Reliquiæ summa cum veneratione asservantur; Et Domus Hospitalis vulgò dicta

Qui

Quindecim viginti, ſeu trecentorum cæcorum, quam *Sanctus Ludovicus* confeſtim poſt ſuum ex Syria reditum ad recipiendos & alendos trecentos cæcos excitavit, dotavitque in memoriam trecentorum militum ſuorum, qui ab Infidelibus crudelitèr excæcati fuerunt, dùm ipſe Terram Sanctam ab eorum manibus eripere conaretur. *S. Ludovico* Galliarum Regi ab hac mortali vita ad Cœleſtem translato ſucceſſit ejus filius *Philippus III.* dictus *Audax*, qui, pace cum Tunicii Rege certis quibuſdam legibus confectâ, in Gallias ex Africa rediit, & Sacra parentis ſui *Sancti Ludovici* oſſa Pariſios ad Sandionyſianas Ædes auguſtiſſimâ pompâ funebri deferri curavit, eoque pietatis officio perfunctus, Remis ipſo die Aſſumptioni Virginis ſacro fuit ab Epiſcopo Sveſſionenſi anno MCCLXXI. de more coronatus. Comitatus Toloſani, qui ejus patrui *Alphonſi*, Pictavorum ac Toloſatium Comitis, ex Africa redeuntis morte vacabat, poſſeſſionem adiit. Cum *Petro* Aragoniæ Rege acre ac diuturnum bellum geſſit *Philippus Audax* Galliarum Rex, cujus originem & cauſam paucis aperire non abs re erit. *Urbanus IV.* Pontifex Maximus, utriuſque Siciliæ Regnum in *Carolum* Andegavorum Comitem, *Sancti Ludovici* fratrem, tranſtulerat anno MCCLXIII. quod idem jus *Clemens IV.* qui *Urbano IV.* ſucceſſit, novo Decreto firmavit. *Carolus* itaque Romæ unà cum conjuge Rex Siciliæ coronatus *Manfredum* Siciliæ tyrannum, & filium ſpurium impii *Friderici II.* Imperatoris, ſibi cum valido exercitu occurrentem anno MCCLXVI. acie vicit, & occidit, atque biennio poſt *Conradinum*, ejuſdem *Friderici II.* quondam Imperatoris nepotem, Siciliæ

Regnum affectantem ad Fucinum lacum prælio superavit, & in suam potestatem redactum capitis sententiâ damnavit anno MCCLXVIII. Hunc finem habuit maledicta, ac Sedi Apostolicæ jure merito exosa stirps *Friderici II.* Imperatoris. Adversùs *Carolum*, utriusque Siciliæ Regnum legitimè ac pacificè possidentem, *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator novo & arcano artificio machinatus est conjurationem. *Petrum* enim Aragonum Regem extimulavit ad Siciliam invadendam, quasi sibi debitam jure uxoris suæ *Constantiæ*, filiæ *Manfredi* Siciliæ olim invasoris. Hæc horrenda conspiratio, quæ ob malas & occultas artes, quibus incepta ac finita est, verè appellari potest *Negotium perambulans in tenebris*, crudelissimum post hominum memoriam habuit exitum. Anno siquidem MCCLXXXII. die XXX. Martii sub campanæ signum ad Vespertinum Officium convocantis (undè *Sicularum Vesperarum* nomen) per singula insulæ oppida omnes ad unum Galli cujuslibet sexus, ætatis, conditionis, & ordinis ex condicto à Siculis trucidati sunt, *Petro* Aragoniæ Rege cum sua classe in Anchoris rei exitum haud valde procùl expectante. His infaustis auspiciis *Petrus* Aragonum Rex Siciliæ Regnum invasit, quem *Martinus IV.* Pontifex Maximus confestim diris devovit, exauctoravit, ejusque Aragoniæ Regnum *Carolo*, filio *Philippi Audacis* Galliarum Regis, detulit. Hanc Pontificiam Regni Aragonii donationem acceptavit *Philippus Audax*, justumque bellum *Petro* Aragoniæ Regi intulit ob videlicet Gallorum stragem, ejus, ut credebatur, nutu in Siculis Vesperis editam, ob usurpatum Siciliæ Regnum, injuriamque illatam

&

: Romanæ Ecclesiæ & *Carolo* Regi Siciliæ patruo
10. Cum valido itaque exercitu, tot atroces inju-
as ulturus, in Aragoniam venit *Philippus Audax*,
omplures urbes expugnavit, &, commisso præ-
o, Aragonii fugere compulsi sunt, *Petrus* verò
orum Rex accepto vulnere paulò post obiit. Ex
ac bellica expeditione in Gallias rediens *Philippus*
'udax, contracto ex aëris intemperie, & itineris
ifficultate morbo, Ecclesiæ Sacramantis piè su-
eptis, conditoque Testamento, quod *Lucas Da-*
ierius tomo IX. *Spicilegii* pag. 268. refert, supre-
ium diem obiit Perpiniani die VI. Octobris anni
CCLXXXV. Eum jejuniis, & mirabili ciborum
ostinentiâ corpus suum macerasse, cilicio loricam
esuper indutum uti solitum fuisse, aliisque Chri-
ianis præfulsisse virtutibus asserit *Guillelmus Nan-*
us Monachus San-dionysianus Ordinis Benede-
ini. *Philippo Audaci* successit ejus filius *Philip-*
is IV. qui ob formæ præstantiam, & decentissi-
am totius corporis speciem dictus est *Pulcher*.
ic Remis VIII. Idus Januarii anni MCCLXXXVI.
auguratus, assidua ferè cum Anglis eorumque
ederatis Belgis bella suscepit. *Eduardum V.* An-
iæ Regem, qui Normaniam & Aquitaniam in-
iserat, magnâ clade repressit duce *Carolo Valesio*
nno MCCXCIII. & per eum Aquitaniam recepit.
uidonem Flandriæ Comitem vicit ad Furnas anno
CCXCV. & non multò post per *Carolum Valesium*
elgas anno MCCXCIX. rursùs perdomuit. At tri-
nio necdùm elapso, cùm *Jacobus Castilionæus*,
elgii regio nomine præfectus, tributorum gra-
tate plebem nimiùm vexaret, Belgæ tam duri ju-
i ferendi impatientes, à *Philippo Pulchro* defece-

 runt,

runt, quos ipse ut in ordinem redigeret, validum contraxit exercitum, qui ad Curtracum cum seditiosis infeliciter pugnavit anno MCCCII. Cæsa quippè Gallorum viginti millia. Insula, Gandavum, Duacum, Castellum, cæteraque oppida *Guidoni* triumphanti fasces submiserunt, ac portas aperuerunt. Hujus cladis acceptæ ignominiam biennio post delevit *Philippus Pulcher*, ac pristinum belli decus reparavit. Commisso siquidem ad Audomaropolim prælio anno MCCCIV. quindecim Belgarum millia profligavit, eosque compulit ut pacem cum illo inirent, eâ tamen lege ut suis moribus ac institutis viverent, veterique immunitate fruerentur. Hic fuit belli Flandrici exitus, de quo plura scribunt *Joannes Villanius*, qui tum in Belgio versabatur, continuator *Guillelmi Nangii*, *Paulus Æmilius*, *Nicolaus Gilius*, & *Papirius Massonus*, aliique Francorum Historici. Cum *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo, *Philippo Pulchro* Galliarum Regi negotium fuit ac dissidium acerrimum, cujus originem & causam in sequenti Colloquio, texendo seriem Romanorum Pontificum, commodiùs referemus. Ordinis Templariorum extinctionem promovisse *Philippum Pulchrum*, eamque à *Clemente V.* Romano Pontifice in Concilio Viennensi obtinuisse, suo loco itidèm ostendemus, seu in Colloquio quarto, ubi de Conciliis, quæ sæculis XIII. & XIV. fuerunt celebrata, deditâ operâ agemus. Excessit è vita *Philippus Pulcher* apud Fontemblaudi, ubi natus erat, sacramentis Ecclesiæ piè susceptis die XXX. mensis Novemb. ann. MCCCXIV. Ejus coniugis *Joannæ* plurimùm commendatur liberalitas, quippequæ Parisiis celeberrimum Na

varr:

arræ fundavit Collegium, cujus Fundationis literæ, aliaque ad eam spectantia legũtur in historia jusdem Collegii Navarræ, quam edidit *Joannes aunojus* Sac. Fac. Parisiensis Doctor. Mortuo *Philippo Pulchro* Galliarum Regi successit ejus filius *udovicus X.* cognominatus *Hutinus*, idest, rixosus : pervicax, annos viginti sex natus. Remis inauuratus bellum suscepit Belgicum, & Curtracum bsidione cinxit, quam tamen brevi solvere coatus, rediit inglorius. Supremum Senatum Luteiæ in Palatio Regio collocavit, & Ordinarium nstituit. Veneno sublatus est *Ludovicus X.* die uintâ Junii anni MCCCXVI. Regni undevigesimo nense, Reliquit filiam *Joannam* ex priori uxore, : *Clementiam* alteram uxorem suam gravidam. Quare *Philippus* ejus frater, qui ob staturæ proceitatem fuit *Longus* appellatus, Parisios veniens egni administrationem suscepit, dùm *Clementia*, xor *Ludovici X.* ejus fratris, peperisset, & si masulum pareret, donec adolevisset. Peperit *Clemena* filium *Joannem I.* dictum, qui paucos post dies nortuus est. Tum *Philippus* hujus nominis *V.* frar *Ludovici X.* ab omnibus Rex agnitus est, & Renis die Epiphaniæ inunctus, rejectâ *Joanna*, *Ludoici X.* filiâ, propter legem Salicam, quæ fœminas Galliis à Corona Regia arcet, eamque solis maulis adjudicat. Nihil præclarum gessit *Philippus* ujus nominis *V.* Galliarum Rex, & ineunte anno xto Regni sui obiit, nulla ex se virili prole reliâ, die III. Januarii anni MCCCXXII. Post *Philipum Longum* regnavit in Galliis ejus frater *Caros IV.* ob egregiam formam *Pulcher* nuncupatus, : quo, præter bellum Aquitanicum, quod duce

Carolo Valesio feliciter gessit, nihil laude ac memoriâ dignum dicendum occurrit. Vitâ functus est *Carolus Pulcher* die I. Februarii anni MCCCXXVIII. Regni sui ineunte anno septimo. Uxorem *Joannam* gravidam reliquit, quæ mox filiam enixa est, sicque per legem Salicam omninò defecit, ac jure Regni excidit familia *Philippi IV.* dicti *Pulchri* Galliarum Regis, cujus tres filii, qui post ipsum successivè regnarunt, sine prole mascula continentèr mortui sunt.

D. Deficiente familiâ *Philippi IV. Pulchri* cognomine donati, cuinam delata fuit Galliarum Regni corona?

M. Mortuo *Carolo IV.* qui ultimus fuit ex stirpe *Philippi Pulchri* oriundus, de Jure ad Galliarum Regnum disceptavere *Eduardus VI.* Anglorum Rex, *Elizabethæ* sororis *Caroli IV.* filius, ac subindè ejusdem *Caroli* nepos, & *Philippus Valesius* qui defuncti *Caroli IV.* patruelis erat. Hæc lis inter utrumque Principem de Jure ad Galliarum Regnum suborta, diu agitata est, ac tandem *Philippo Valesio* omnium Regni Parium consensu adjudicata. Hic, licèt *Bene Fortunatus* Rex fuerit appellatus, Galliarum tamen Regnum malè fortunatum fecit, Bello cum *Eduardo VI.* Anglorum Rege infelicitèr gesto. Eo siquidem bello sæpiùs Galli fuere victi, primùm ad *Clusas* in Flandria navali certamine die XXIII. Junii anni MCCCXL. Deindè, terrestri ad *Crossiacum* die XXVI. Augusti an. MCCCXLV in quo prælio Principes undecim, Equites mille ducenti, peditum triginta millia in Francorum exercitu cecidêre, & ex eo Caletum oppidum in potestatem venit Anglorum. Felicior fuit *Philip*

pus Valesius Rex in bello Belgico, quod statim post adeptum Galliarum Regnum suscepit. Nam commissâ ad Cassellum pugnâ, Belgarum ampliùs duodecim millia internecione delevit, *Cassellum*, *Poperingæ*, *Ipræ*, *Brugæ* Urbes munitissimæ deditionem fecerunt. Obiit *Philippus Valesius* hujus nominis *VI.* die XXII. mensis Augusti anni MCCCL. & in ejus familia, *Valesiana* scilicet, Galliarum Regnum ducentis annis, hoc est usque ad obitum *Henrici III.* constitit. Hìc autem duas res memorabiles, quæ, regnante in Galliis *Philippo Valesio* contigerunt, silentio prætermittere haud possum.

In primis, regnante *Philippo Valesio*, acta est anno MCCCXXIX. celebris illa causa Episcoporum, & Prætorum Regiorum, seu Ecclesiasticorum & Sæcularium Judicum. Prætores Regii, teste *Papirio Massono*, omnem jurisdictionem ad Episcopos transire conquerebantur; Episcopi verò à Prætoribus Regiis injuriam sibi fieri asserebant, quòd Ecclesiasticam libertatem infringere, quantùm in se erat, non dubitarent. *Philippus Valesius* Rex de hacce controversia cogniturus, Lutetiam eos convocavit. Tùm *Petrus Cunerius*, seu de *Cuneriis*, vulgò gallicè, sed corruptè, *Maitre Pierre du Coinet*, ex ordine Equestri Consiliarius, & Advocatus in Senatu Parisiensi, causam Prætorum, seu Sæcularium Judicum, egit acerrimè, adversùs quem pro jurisdictione Ecclesiastica disputarunt *Petrus Rogerii* (qui deindè ad Pontificatum Maximum evectus est, & vocatus *Clemens VI.*) *Petrus Bertrandus* Æduensis Episcopus, posteà S.R.E. Cardinalis. Primas responsiones ad Objecta *Petri Cunerii* fecit *Petrus Rogerius*, cæteras *Bertrandus* Episcopus

Æduensis. Exitus judicii hic fuit. Rex, ne posteris exemplum daret de Sacerdotum privilegiis aliquid detrahendi, nihil immutandum pronunciavit, *Seque jura Ecclesiarum aucta, quàm imminuta esse velle*; monuit attamen Antistites ut Ecclesiæ abusus & excessus corrigerent, & sic tollerentur deinceps omnes querelarum occasiones, ut videre est apud *Spondanum* ad annum MCCCXXIX. Hac periculosâ lite disceptatâ, tantam sibi invidiam conflavit, odiumque in se concitavit *Petrus Cunerius*, ut omnium sibilis exploderetur, atque ad majorem ei inurendam infamiæ notam, quia Ecclesiam infra jurisdictionem Regiam deprimere contenderat, factum est ipsius simulacrum simum ac deforme, inque Chori Cathedralis Ecclesiæ Parisiensis parietem obscuro in angulo infixum sub repræsentatione orci sive Inferorum, quod scholastici prætereuntes suis stylis scriptoriis, pugnisque confodere atque contundere solebant. Quâ de re plura legesis apud jam citatum *Spondanum*, & apud *Egassium Bulæum* tom. 3. *Historiæ Universitatis Parisiensis* pag. 222.

Altera res memorabilis, quæ ad tempora *Philippi Valesii* Galliarũ Regis referri debet, est Provinciæ seu, Principâtus Delphinatus ad Regias ditiones accessio, donatione *Humberti* Delphinatum Principis, qui rerum sæcularium pertæsus, ac filiis orbatus, mundo nuncium remisit, & Ordinem Fratrum Prædicatorum professus est, relicto sui Principatus, sive Delphinatus hærede Primogenito Regis Galliæ, eâ lege, ut, superstite parente, ante aditum Regnum, *Delphini* nomen & Insignia ferret. Quam donationem laudavit, approbavitque *Clemens*

ens VI. Pontifex Maximus litteris Apostolicis, uarũ meminit *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCCXLIV. um. LXII., & ad annum MCCCXLV. num. VIII. ostquàm *Philippus Valesius* Galliarum Rex ex ac vita migrasset, anno, ut superiùs observavimus, millesimo trecentesimo quinquagesimo, *Joannes* ejus filius cognomento *Bonus* in illius locum uffectus est, Princeps excelsi quidem animi, sed in erendo cum Anglorum Rege hæreditario bello nfeliciorem, quàm pater, habuit exitum. At enim, um *Eduardo* Walliæ Principe, *Eduardi VI.* Anglorum Regis filio, prælium in Pictonibus die XIX. mensis Septembris anni MCCCLVI. magno quidem animo, sed præcipiti consilio commisit, tamque infelicitèr ei cessit martis alea, ut cæsis sex Francorum millibus, atque inter cæteros *Petro Borbonio*, aliisque proceribus, & octingentis Equitibus primariæ nobilitatis, ipsemet Rex *Joannes* captus fuerit cum *Philippo* filio natu minimo, qui à Patris latere nunquàm divelli potuerat, eumque, supra hominem pugnans, acriter defenderat. In Angliam itaque *Joannes* Galliarum Rex captivus abductus est; sed quarto postquam captus fuerat anno, tricies centum aureorum millibus, hoc est tribus aureis millionibus redemptus, Parisios rediit, & in Regnum, variis ob ejus absentiam factionibus ac seditionum procellis agitatum, receptus est. Tot exhaustus calamitatibus, sacram contra Turcas expeditionem meditatus *Joannes* Rex, cujus ab *Urbano V.* Pontifice Maximo Dux fuerat renunciatus, in Angliam anno MCCCLXIV. trajecit, ut Angliæ Regem in belli sacri societatem pellicere posset. At morbo correptus obiit Londini die VIII.

Apri-

Aprilis ejuſdem anni, eique funus magnificè ab *Eduardo* paratum, corpuſque in Gallias remiſſum, quod in Eccleſia Monaſterii San-Dionyſiani ſepulturæ mandatum eſt. *Carolus* hujus nominis *V.* cognomento *Sapiens*, mortuo patri ſuo *Joanni* Galliarum Regi ſucceſſit, & Remis die IX. Maji anni MCCCLXIV. inauguratus eſt. Hic fortunam in bellis magis ſecundam, quàm pater, expertus fuit. Duce *Bertrando Gueſclino* Aremorico, & rei militaris ſcientiſſimo, bellum Hiſpanicum felicitèr confecit adversùs *Petrum* Caſtellæ Regem, dictum *Crudelem*, ut ulciſceretur injuriam *Blancæ* Reginæ, ſorori uxoris ſuæ, factam, quam ille Rex *Petrus Crudelis* repudiaverat, probris affecerat, in carcerem detruſerat, ac tandem poſt injurias omnis generis toto decennio illatas, veneno necaverat, ſicut narrat *Mariana* lib. XVII. *De rebus Hiſpaniæ* cap. IV. Alterum bellum geſſit *Carolus V.* adversùs Anglos, quos mari terrâque vicit, & Aquitaniam, ac Novempopulanam omnem, Burdigala & Bajona exceptis, in ſuam redegit poteſtatem. Bellum denique movit contra *Joannem Montefortium* Aremoricæ, ſeu Britanniæ minoris Regulum, qui ad Anglos defecerat. De hiſce bellis à *Carolo V.* confectis legendi ſunt Continuator *Guillelmi Nangii*, *Froiſſardus*, *Walſinghamus*, *Paulus Æmilius*, aliique Hiſtorici. Obiit *Carolus V.* die XVI. Septembris anni MCCCLXXX. cujus abſolutiſſimum Elogium pangit Auctor Anonymus Operis, quòd inſcribitur *Somnium Viridarii* cap. CXXXV. apud *Goldaſtum* tom. 2. *Monarchiæ*. *Carolus V.* Galliarum Rex filium reliquit duodennem, qui ſtatim poſt obitum patris ex procerum & Optimatum conſilio inauguratus

us est, dictusque *Carolus VI.* cujus ætas cùm rebus gerendis necdùm idonea esset, Regni administratio *Ludovico* Andegavensium Duci, patruo Regis *Caroli VI.* natu maximo, demandata est. Hic ille est *Ludovicus* Andegavensium Dux, Regni Galliarum Regens, quem *Joanna*, Neapolis & Siciliæ Regina, in filium & Regni Neapolitani hæredem adoptaverat, quæ tamen à *Carolo Dyrrachino*, in quem *Urbanus VI.* Regnum Neapolitanum transtulerat, oppressa & perempta fuit, antequam Galli ei suppetias ferre potuissent. *Ludovicus* Andegavensis à *Clemente VII.* tempore Schismatis Avenione sedente coronatus Rex Neapolis, Siciliæ & Apuliæ, collectis copiis ex Provincia digressus, per Alpes Cottias in Italiam penetravit, ubi plurimis affectus incommodis, fatiscente Francorum exercitu insolitis æstibus & morbis, interceptisque ad vitam sustentandam necessariis commeatibus, atque Italorum invidiâ infectis, ut fertur, veneno aquis, commisso prælio occisus est, magnaque Gallorum edita strages. Hæc in Italiam expeditio, quam *Ludovicus* Andegavensis, Regni Galliæ Regens, & *Caroli VI.* Regis patruus suscepit, funesta fuit Galliarum Regno, quippè quæ Regium ejus ærarium exhausit. Accessit etiam ad ejusdem Galliarum Regni omnium malorum cumulum morbus *Caroli VI.* Francorum Regis, qui in Ducem Brittāniæ minoris vindictam animo noctu diuque versans, in eum duxit exercitum; sed cùm Cænomanos pervenisset, ardore solis icto capite in amentiam incidit. Quarè *Carolo VI.* regnandi impote per dementiam facto, duo superstites ejus patrui *Joannes* Biturigum, & *Philippus* Burgundiæ

Duces

Duces Regni adminiſtrationem ſumpſerunt, *Ludovico*, Regis fratre & Aurelianorum Duce, rejecto, quæ res Burgundionem inter & Aurelianenſem, ac utriuſque ſtirpem implacabilis odii ſemen, bellique civilis fomitem ſubminiſtravit, ſicut commodiùs referemus in Colloquio I. in Hiſtoriam Sæculi decimi quinti, ubi de *Carolo VI.* Galliarum Rege, qui obiit anno MCCCCXXII. plura, auxiliante Deo, dicemus.

D. De Galliarum Regibus uno ſpiritu multa continentèr dixiſti, quæ mihi ſummæ voluptati fuerunt, tantùm abeſt, ut tædium aliquod attulerint, nec minorem, ut ſpero, voluptatem percipiam ex brevi narratione rerum, quæ Sæculis XIII. & XIV. ſub Caſtellæ, ſeu Caſtiliæ Regibus in Hiſpania geſtæ ſunt.

M. *Alphonſus VIII.* ſeu, ut alii volunt, *IX.* Caſtellæ Regnum, ut jam obſervavimus in Colloquio I. in Hiſtoriam XII. Sæculi, *Sanctio* hujus nominis *III.* patre ſuo defuncto, anno MCLVIII. adminiſtrare cœpit, ac ſubindè decimotertio ineunte Sæculo quadrageſimum ſecundum Regni numerabat annum. Hiſpaniam id temporis Saraceni miſerè vexabant. *Miramolinus* quippè Tuniſii Rex totam vincendo pervagatus Hiſpaniam, Arelatum & Avenionem uſque perruperat. Sed anno MCCX. quatuor Reges, Caſtellæ videlicet, Aragoniæ, Luſitaniæ, & Navarræ, junctis viribus contra Saracenos progreſſi ſunt, eosque tantâ ſtrage profligarunt, ut ducenta millia cecidiſſe dicantur, è Chriſtianis verò viginti quinque, aut triginta dumtaxat occubuerint. Poſt hanc nobiliſſimam Hiſpanorum victoriam, quam narrant *Rodericus* Toletanus Archie-

hiepiſcopus lib. 8. *de Rebus Hiſpaniæ*, & *Joannes Mariana* lib. 10. cap. 23. & 24. Saracenorum in Hiſpania res inclinare cœperunt, adeò ut paulatim amiſſis Provinciis, quas invaſerant, nihil eis præter Granatenſe Regnum reliquum fuerit. Obiit *Alphonſus* Caſtellæ Rex anno MCCXIV. plenus non tantùm dierum, ſed virtutibus & honore cumulatiſſimè exornatus, cum quo totam Caſtellæ gloriam ſepultam ſcribit idem *Rodericus Ximenius* Archiepiſcopus Toletanus. Vixit annis LXII. è quibus annis tribus & quinquaginta regnavit, ac filium reliquit Regni hæredem *Henricum* annorum undecim puerum, quem ex ſua conjuge *Leonora*, filia *Henrici* Regis Angliæ, ſuſceperat. Poſt obitum itaque *Alphonſi* patris Rex Caſtellæ ſalutatus eſt *Henricus* ſub tutela & inſtitutione ſororis ſuæ *Berengariæ*, conjugis Alphonſi Legionis Regis. At diù non regnavit *Henricus* hujus nominis primus; nam dum Palentiæ in ædibus Epiſcopi cum æqualibus luderet, coċti lateris iċtu vulnus accepit in capite, & ex eo undecimo poſt die è vita migravit VIII. Idus Junias anni MCCXVII. In ejus locum ſuffectus eſt *Ferdinandus* hujus nominis *III.* filius *Alphonſi* Legionis Regis, & *Berengariæ* ejus conjugis. Utroque Regno Caſtellæ videlicet & Legionis potitus eſt *Ferdinandus*, omnibusque Hiſpaniæ finibus Mauros procùl eliminavit, præter Granatam, cujus tamen Regem ſibi tributarium fecit, magnâ ubique editâ Barbarorum ſtrage. Diem ſupremum obiit *Ferdinandus* Hiſpali Kalendis Junii anni MCCLII. cùm annos XXXV. Caſtellanis, Legionenſibus verò XXII. imperaſſet. *Ferdinando* ſucceſſit *Alphonſus X.* filius *Ferdinandi III.* Hic ille *Alphonſus* eſt, cui, ut ſupra dice-

dicebamus, variantibus in creando Occidentis Imperatore ſententiis, Imperium delatum eſt, causâq; ſub *Alexandro IV. Urbano IV.* & *Clemente IV.* judicatâ, demùm ſub *Gregorio X.* jure cedere coactus eſt. Aſtronomiam, Syderalemque Scientiam profeſſus eſt idem *Alphonſus*, & in ea tantâ cum laude verſatus, ut quæ modò extant Aſtronomicæ Tabulæ, ab eo dictæ ſint *Alphonſinæ*. Primus etiam fuit Hiſpaniæ Regum, qui leges & Edicta vulgari Hiſpanorum linguâ condiderit, cùm antehàc Latino idiomate publicis in tabulis exprimerentur. Sacros Bibliorum libros in vernaculam linguam vertendos quoque curavit. Obiit *Alphonſus* Rex Caſtellæ, à perduelli filio ſuo *Sanctio* Regno exturbatus, anno MCCLXXXIV. Regni ſui XXXII. Eo mortuo, *Sanctius* hujus nominis *IV.* illius filius, ſpoliati ejectiq; è Regno patris notâ ad poſteritatem infamis, Rex Caſtellæ ſalutatus eſt, & undecim annis Regnum tenuit, obiitque Toleti Kalendis Maji ann. MCCXCV. Princeps fuit, teſte *Mariana, magnis Principibus exæquatus fortitudinis, æquitatis, prudentiæque laudibus. Sed egregiè callidus, ſagax, neque uno loco crudelitatis impreſſa veſtigia ad poſteritatis invidiam relinquens.* Poſt obitum *Sanctii* Caſtellæ Regnum excepit *Ferdinandus IV.* ejus filius, quod annum agens ætatis nonum per matrem ſuam *Mariam* filiam *Alphonſi* Infantis *de Molina* geſſit. Undè *Ferdinandi* Regis ætas adoleſcentior, ejusque matris *Mariæ* cum *Sanctio* nuptiæ, quæ ob impedimentum propinquitatis (erat enim *Maria* neptis *Sanctii*) à *Martino IV.* Pontifice Maximo reſciſſæ fuerant, civilibus, externisq; bellis locum dedere. Una ex parte Aragoniæ, Navarræ, & Luſitaniæ Reges, ex altera *Alphonſus de la*

Cer-

rda, *Joannesque* patruus, quorum alter se Castel- Regem, alter Legionis asserebat, junctis copiis opibus in Ferdinandum IV. arma moverunt; udentia tamen matris incolume filio *Ferdinando* gnum servavit, ac pace inter Principes composi-, octodecim circiter annis Castellæ Regum gu-rnavit *Ferdinandus IV.* obiitque VII. Idus Septem-is anni MCCCXII. *Ferdinando* successit ejus filius *lphonsus* hujus nominis *XI.* adhuc puerulus, utpotè tus dumtaxat annum unum & dies sex, quod in usa fuit, cur, Rege adhuc minore, intestinis dissi-is fœdum in modum laceratum fuerit Castellæ gnum. Anno ætatis suæ decimo quinto *Alphon-* Regni administrationem capessivit. De Mauris signem victoriam reportavit ad Tarissam anno CCXL. & ab iis sæpiùs prælio victis plura recepit ppida, rerumque annis triginta octo potitus, pe-s contagione correptus decessit in obsidione Ca-i *de Gilbratar* die XXVI. Martii anni MCCCL. Ex *aria* Lusitaniæ Regis filia, justâ & legitimâ con-ge sua, unicum reliquit filium, videlicet *Petrum*, egni hæredem. At ex *Leonora Gusmania*, pellice-a, quam in deliciis habebat, plures suscepit, reli-uitque liberos, *Henricum* scilicet, *Fredericum*, *San-ium*, *Telium*, *Petrum*, & *Didacum*. Mortuo *Al-honso* successit ejus filius *Petrus* ex *Maria* legitimâ onjuge procreatus, qui *Crudelis* fuit appellatus, on solùm quia impudicis *Mariæ Padilliæ* amoribus retitus, *Blancam*, Joannis Ducis Borbonii filiam, uam sibi legitimo matrimonio copulaverat, inju-è repudiavit, captivam omni solatio destitutam etinuit, ac tandem veneno extinxit; verùm etiam uia multos Viros Principes ferro peremit. Idem

cru-

crudelitatis genus exercuit in tres fratres ſuos nothos, ſeu in *Fredericum, Petrum*, & *Didacum*, quorum etiam matrem *Leonoram Guſmaniam* Principatus ſui initio occidit. *Rubeum*, qui cum *Machometo* de Regno Granatæ contendebat, quique adverſæ factionis viribus impar ad eum confugerat, humano divinoque jure violato, jugulavit, inhians theſauris, quos advexiſſe ſecum putabatur. Cùm igitur, regnante *Petro Crudeli*, fœda eſſet Hiſpaniæ facies, & bellis civilibus externisque deformata, ſicut *Mariana* lib. 17. aliique Hiſpanicæ gentis Hiſtorici deſcribunt, tres adhuc ſuperſtites *Petri Crudelis* fratres nothi, nimirùm *Henricus*, *Sanctius*, & *Telius*, mortem matris ſuæ *Leonoræ Guſmaniæ*, ac fratrum ſuorum ulturi, ad Aragonum Regem ſeſe receperunt, impetratoque auxilio, Caſtellæ fines adoriuntur, &, expulſo *Petro Crudeli*, regium nomen ſumpſit *Henricus* ejus frater nothus. Animum tamen non deſpondit *Petrus Crudelis*, ſed in Vaſconiam profectus, Anglos, qui hanc Provinciam tenebant, oſtentatâ præmiorum, prædæque ſpe pellexit, ut ei ſuppetias ferrent. Inito prælio adversùs *Henricum* victoriâ potitus eſt *Petrus Crudelis*, eumque finibus Hiſpaniæ exegit. Victus *Henricus* in Galliam venit, inſtauratoque bello Francorum Regis *Caroli V.* auxilio adjutus, commiſſo apud Oppidum *Montielem* prælio, *Petrum Crudelem* ſuperavit, captumque ac de fuga cogitantem ſtricto gladio confodit. Hæc *Petri Crudelis* mors contigit die XXIII. menſis Martii anni MCCCLXIX. anni verò Regni *Petri Crudelis* undevigeſimi. Sublato *Petro Crudeli*, Caſtellæ Regno, nemine reclamante, potitus eſt *Henricus* hujus nominis *II.* filius *Alphonſi XI.*

& *Leo-*

: *Leonoræ Gusmaniæ*, illudque ſapienter rexit uſque
d annum MCCCLXXIX. quo è vivis exceſſit. Narrat
ſariana lib. 17. *de Rebus Hiſpaniæ* cap. 2. *Henricum*,
aſtellæ Regem, præ ſingulari amore, quo Prædi-
atorum Ordinem, ob Beati *Dominici* ſui gentilis &
gnati memoriam, complectebatur, voluiſſe pro-
ediem moriturum veſte Dominicani Ordinis in-
ui, & eâ indutum ſepeliri. Addit etiam idem
criptor, Hiſpaniæ Regibus ſolemne fuiſſe *ex eo*
umero & Ordine, ſeu Fratrum Prædicatorum, *Sa-*
rdotes deligere, *quibus conſcientiæ vulnera detege-*
nt. Hinc Dominicani, ut obiter dicam, ab initio
rdinis ad audiendas Catholicorum Regum Con-
ſſiones admiſſi ſunt, eoque præclaro, ac perhono-
fico munere continuâ ac perpetuâ temporum
rie magno cum zelo & Eccleſiæ Regnique utilita-
: perfuncti ſunt uſque ad annum MDCC. quo, *Caro-*
II. Hiſpaniæ Rege ex Auſtriacorum progenie
oſque liberis defuncto, Rex Hiſpaniæ proclama-
is eſt *Philippus V.* ex Borboniorum Sanguine
riundus, qui Sacerdotem è Societate Jeſu ſibi
onfeſſarium adſcivit.

D. Abſolviſtine ſeriem Regum, qui Sæculis
III. & XIV. Hiſpaniæ, ſeu Caſtellæ Regnum ad-
iniſtrarunt.

M. Duo adhuc ſuperſunt Reges, qui Sæculo
IV. Hiſpaniæ, ſeu Caſtellæ Regni gubernacula
actarunt. Mortuo *Henrico* hujus nominis *II.* Ca-
ellæ Regi, quem in Dominicanum Ordinem opti-
iè affectum fuiſſe diximus, ſucceſſit *Joannes* hujus
ominis *I.* ejus filius anno MCCCLXXIX. Bellum geſ-
t cum Luſitanis, Angliſque difficillimum, quod
andem feliciter compoſuit. Totius Regni Comi-

tia habuit Caracæ anno MCCCXC. ad deliberandum de multis rebus Rempublicam, Ecclesiamque spectantibus, & ad perversam, quæ inoleverat, extirpandam consuetudinem, juxtà quam Proceres Laici in jura Ecclesiarum involabant, & Patronorum occupato nomine, Sacerdotes, exiguo stipendio constituto, Ecclesiis præficere solebant, decimarum multò maximam partem pro se quisque domum avertebant, Ecclesiarum jura impunè occupabant, dabant & auferebant Templis mercenarios Sacerdotes atque temporarios. Hunc gravissimum serpentem id temporis in Hispania abusum meritò deplorat *Joannes Mariana* cap. 13. lib. 18. *de Rebus Hispaniæ*, ubi etiam observat, præclaros *Joannis* Castellæ Regis ad æquitatem, & ad sanciendam Ecclesiarum libertatem propensi conatus fuisse impeditos Regulorum intercessione, morem istum per multas ætates continuatum, majorum merita, & veterum Pontificum veniam excusantium, quos ampliùs urgeri haud visum Regi, nè novâ offensione eorum animi irritarentur. Post hæc celebrata Comitia, *Joannes* Rex Complutum venit, cùmque septimo Idus Octobris anni MCCCXC. ad quoddam Spectaculum Equitum Africanorum exiisset, atque ut se oblectaret, ostentaretque peritiam, equum, quo vehebatur, calcaribus incitasset, ex equo præcipitatus momento temporis extinctus est anno ætatis suæ XXXIII. Regni XII. Reliquit Regni hæredem filium suum natum annos dumtaxat undecim, *Henricum* hujus nominis *III.* qui post obitum patris Rex salutatus est, ejus tamen ætati minori regendæ, donec adolesceret, ac Regni administrationi procurandæ decreti sunt ab Ordinibus

Tu

itores, quorum æmulatione haud parùm res turtæ sunt, Regnumque periclitari cœpit tum ab testinis dissensionibus, tum etiam à Lusitanis res as interim promovere satagentibus, donec post rtium annum, pactis cum Lusitanis in annos quincim induciis, compositæ exteræ dissensiones, inrnæ verò per Legatum Pontificis in integrum stitutæ fuerunt. Quatuordecim annos natus Rei Castellæ administrationem suscepit *Henricus*. itharinam filiam Lecestriæ Ducis sibi matrimoo copulavit. Cum Lusitanis haud infeliciter puavit, & à *Tamerlane*, Tartarorum Imperatore, horificam Legationem excepit, ad quem vicissim atores misit. Tandem, cùm uteretur sæpiùs adsâ valetudine, & eam ob rem *Valetudinarius* lgò appellaretur, obiit VIII. Kalendas Januarias ni MCCCCVII. ætatis XXVII. Regni XVII. Filium iquit *Joannem* Regni Câstellæ hæredem, cujus sta referemus in Colloquio I. in Historiam Sæi XV.

D. Colloquium nostrum, si placet, absolvais, &, ne quid eorum, quæ ad notitiam status clesiæ sub Principibus Christianis comparandam are possunt, in eo desiderari videatur; totum id concludamus brevi narratione gestorum ac ie Regum, qui Sæculis XIII. & XIV. supremum Anglia dominium obtinuerunt.

M. Regum Anglorum seriem perduximus in lloquio primo in Historiam Sæculi duodecimi que ad *Richardum*, qui anno postremo ejusdem culi duodecimi vitâ functus regnare desiit in glia. *Richardo* Angliæ Regi defuncto successit s frater, dictus *Joannes Sine terra*, quòd ei à pa-

tre nihil relictum esset. De jure ad Coronam Angliæ contendit cum *Arturo* Britanniæ Duce nepote suo, & filio *Gaufridi*, qui frater erat *Joannis* natu major. *Arturi* jura *Philippus II.* dictus *Augustus* Galliarum Rex protexit ac defendit. Sed *Joannes* captum *Arturum* nepotem suum & Rothomagum abductum in Arce Nova inclusit, ac paulò post trucidavit. Hæc mors *Arturo* injustè illata occasionem dedit gravissimis bellis, quæ *Philippus Augustus*, ejusque filius *Ludovicus VIII.* Galliarum Reges contra *Joannem* Anglorum Regem gesserunt de quibus bellis superiùs sermonem sat superque habuimus. Aliud acerrimum dissidium habui idem *Joannes* Anglorum Rex cum *Innocentio II* Pontifice Maximo, qui in eum Excommunicationi sententiam tulit, & sacrorum justitium Angliæ in dixit, quòd prædictus Rex *Stephani* Cantuariensi Archiepiscopi electioni obstinato animo interce deret,& Ecclesiasticos redditus sacrilegâ temeritat invaderet. Verùm facti pœnitens *Joannes* Rex, u pacem cum *Innocentio III.* iniret, Regna sua Angli & Hiberniæ, Ecclesiæ Romanæ, seu *Innocentio II* ejusque Successoribus resignavit ac contulit, ut v dere est apud *Matthæum Parisium* ad ann. MCCXII Obiit *Joannes* Rex in pervigilio *S. Lucæ* Evangel stæ anno MCCXVI. Hunc Regem parùm in fide Chri stiana constantem fuisse scribit *Matthæus Parisi* asserens illum de Resurrectione corporum ac de aliis Christianæ fidei Capitibus malè sensisse, qu dam impia ac blasphema sæpè evomuisse, eumq ad ejurandam Christianam Religionem paratum Legatos misisse ad *Miramolinum* Africæ & Marr chiæ, ut ei Regnum suum Angliæ tributarium re

der

deret. Quæ omnia fabulæ simillima videntur. Post obitum *Joannis* Angliæ Regis proclamatus est filius ejus primogenitus *Henricus* hujus nominis *III.* qui, præsente *Galone* Sedis Apostolicæ Legato, *fecit homagium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Innocentio Papæ de Regno Angliæ & Hiberniæ; & juravit quòd mille marcas, quas Pater ejus Romanæ contulerat Ecclesiæ, fideliter persolveret, quamdiù prædicta Regna teneret.* Sicut testatur *Matthæus Parisius*. Bellum adversùs S. *Ludovicum* hujus nominis *IX.* Galliarum Regem infeliciter gessit *Henricus III.* ad Talleburgum datus in fugam, ad Xantonas profligatus, obtentis demùm induciis in Angliam redire compulsus est anno MCCXLIII. Pietatem *Henrici III.* erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium plurimùm commendat *Walsinghamus*, aitque, eum solitum fuisse tres Missas solemnes quotidiè audire, pluribus etiam privatim celebrantibus adesse, atque Sacerdotis, Corpus Christi attollentis, dexteram deosculari. Obiit *Henricus III.* Angliæ Rex anno æræ Christianæ MCCLXXII. postquam regnasset annos quinquaginta sex. Ei successit filius primogenitus *Eduardus*, quem alii hujus nominis *I.* alii meliùs *IV.* appellant. Cum Scotis acerrimè pugnavit *Eduardus*, eosque profligavit insigni prælio, in quo sexaginta Scotorum millia ceciderunt. Quò factum est, ut Rex, Proceresque Scotorum sese ac Regnum Scotiæ voluntati *Eduardi* Regis permiserint. Sed hoc Regno, quamdiù vixit, novis identidem emergentibus bellis ac dissensionibus, potiri haud potuit. Quarè, sub finem vitæ suæ jussit filio suo *Eduardo* Regni hæredi, ut paternas injurias in Scotos honorificè ulcisceretur, ejusque ossa in aliquo

vase reclusa secum deportaret, donec totam Scotiam pervagatus, hostes omnes superasset. Hæc suprema mandata postquam filio suo dedisset superbus ille Rex, dissenteriâ correptus è vita migravit pridiè Nonas Junii anni MCCCVIII. cùm regnasset annos triginta quinque. Mortuo *Eduardo IV.* Angliæ Regi successit ejus filius *Eduardus* hujus nominis *V.* quo regnante magnis motibus Anglia fuit agitata, ac bellis civilibus lacerata. In primis, anno MCCCXI. grave dissidium habuit *Eduardus* Rex cum Proceribus supremi Senatus, quem *Parlamentum* vocant, quod licèt anno MCCCXIII. satagentibus Regni Episcopis, pace Regem inter & Procere conciliatâ, sopitum fuerit; acriùs tamen recrudui anno MCCCXXVII. Eo siquidem anno *Isabella* Angliæ Regina, quam Regni inimicam Londini proclamar jusserat *Eduardus* Rex ejus maritus, Comitis Hannoniæ, qui filiam suam *Philippam* juniori *Eduard* Angliæ Regni hæredi desponderat, necnon Anglicanorum Præsulum auxiliis adjuta, trajecit in Angliam, eique è vestigio Proceres ac populus se adjunxerunt. Tum ipse Rex *Eduardus* captus est. Duo *Hugones Spencerii*, pater scilicet & filius, quorum consiliis ac ministerio Rempublicam regeba *Eduardus*, atroci supplicio sublati sunt. Ad hæc habita sunt Regni Comitia, in quibus Procerum sententiâ *Eduardus* Rex fuit Regno abdicatus, *Eduardus junior*, ejus filius primogenitus, Rex sal tatus. Huic sententiæ acquievit *Eduardus* pater filii electionem probavit, & Regiæ dignitatis Insignia, missis Oratoribus, tradidit. Denique *Eduardus senior* in Castro de Berkley detentus, inaudit crudelitatis genere, à Custodibus suis necatus est

Veru scilicet candente per anum immisso confossus & corneâ fistulâ ad partem illam pudendam aptatâ, ne adustionis vestigia conspicerentur. Sic extinctus est *Eduardus senior*, cùm regnasset annos novemdecim. Ejus filius *Eduardus junior* bellum Scotis indixit, cum quibus posteà pacem iniit, quam turpem Angli vocant, quâ videlicet Scotia declarata est immunis ab omni jure, quod Angli sibi in eam usurpaverant, & in vinculum sancitæ concordiæ *Eduardus junior*, hujus nominis *VI.* Anglorum Rex, *Joannam* sororem suam *Davidi*, filio *Roberti* Scotiæ Regis, matrimonio collocavit. Verùm, turpiorem maculam *Eduardo* Regi inusserunt obscæni amores, quibus implicitus fuit cum *Alicia Peresia*, pellice impudentissima, quam licèt, rogantibus Regni Proceribus, ab Aula recedere jussisset, mox tamen ipsam revocavit, ad obitum usque retinuit, & in ejus complexu, nullis Ecclesiæ munitus Sacramentis, immortuus est propudiosissimus senex. Hic ille est *Eduardus* hujus nominis *VI.* Anglorum Rex, qui, ut superiùs dicebamus, magnis cladibus Gallos affecit, regnantibus *Philippo Valesio*, & *Joanne*, quem postremum habuit captivum, ac primus Galliarum Regis sibi nomen adscripsit. Sed, cùm varius sit eventus belli, adversam fortunam sub *Carolo V.* Galliarum Rege expertus est *Eduardus*, ac totam, exceptis Burdigalâ & Bajonâ, perdidit Aquitaniam, quæ ab ipso defecit, ac Regi Christianissimo se dedidit. Obiit *Eduardus* hujus nominis *VI.* Anglorum Rex die XXI. mensis Junii anni MCCCLXXVII. cùm regnasset annos LI. Defuncto *Eduardo* successit ejus filius *Richardus* hujus nominis *II.* undecim dumtaxat annos natus, cujus ætas

cùm ad Rempublicam regendam sufficere haud posset, Regni procurationem suscepêre Lancastriæ Dux, & *Edmundus* Cantabrigensis Comes, *Richardi* Regis patrui. *Joannis Wickleffi* hæresis, cui nimia *Eduardi senioris* Angliæ Regis negligentia initium dederat, latè in Anglia serpere cœpit sub ejus successore *Richardo*, cujus pueritia opportunum serendis erroribus tempus, & viam ad eos spargendos facillimam *Joanni Wickleffo* natione Anglo, & ingenii vehementis homini, superbo & ambitioso stravit, sicut ostendemus in sequentibus Colloquiis. Regnum Angliæ pessimè administravit *Richardus* hujus nominis *II.* tamque gravi tyrannide omnes Regni Ordines à se alienavit, ut Regno sese abdicare coactus fuerit anno MCCCXCIX. Ejus renunciationem non solùm omnes Regni Ordines admiserunt, sed etiam sententiam depositionis, quam refert *Walsinghamus* in Historia Anglicana ad annum MCCCXCIX. in ipsum tulerunt, quâ illum cùm ex propria confessione, tum ex tribus & triginta Capitibus contra eum probatis, in quibus Regalis Juramenti violati, & tyrannidis convictus erat, Regno omninò ineptum, ac subindè jure optimo exauctoratum declarabant. Confestim Angliæ Regnum sibi vindicavit *Richardi* Regis depositi patruelis *Henricus*, qui filius erat *Joannis* Ducis Lancastriæ, Rexque ab Ordinibus salutatus est. Regno potitus *Henricus* hujus nominis *IV.* nefandissimum scelus perpetravit, quod omnes Historici, etiam Angli, detestantur. *Richardum* siquidem, quem Regno deponi curaverat, & in turri Londinensi captivum detinebat, specie cujusdam conjurationis in se à nonnullis Regni Proceribus factæ, citò obtrun-

car.

cari jussit. Hunc deploratissimum exitum habuit execranda illa rebellio, quam, Auctore *Henrico*, contra *Richardum* legitimum Regem excitarunt in Anglia nonnulli perfidi homines, quos omni severitate dignos, pestes Regnorum, publicarum rerum subversores, populorum destructores, hostes denique Dei & hominum jure merito appellat *Henricus Spondanus* in Continuatione *Baronii* ad an. MCCCXCIX. Sed de *Henrico IV.* Angliæ Rege, qui hujus rebellionis adversùs *Richardum* incentor ac promotor fuit, plura dicemus in Colloquio I. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi XV.

COLLOQUIUM II.

In quo texitur Series Episcoporum, qui Illustriores Ecclesiæ Sedes Sæculis XIII. & XIV. tenuerunt.

DISCIPULUS. TOT inter procellas, quibus universus Orbis Christianus Sęculis XIII. & XIV. fuit agitatus, potueruntne Romani Pontifices clavum Ecclesiæ feliciter gubernare, & non solùm ornandæ ac propagandæ Religioni, sed etiam paci Sacerdotium inter & Imperium conciliandæ utilem navare operam?

MAGISTER. Summi Pontifices, qui Sæculis XIII. & XIV Sedem Romanam tenuerunt, in communem gloriam & utilitatem tàm universæ, cui præerant, Ecclesiæ, quàm ad procurandam Imperii & Regnorum pacem indefesso studio incubuerunt. Eorum pietas publica fuit ad exemplum,

plum, constans ad diuturnitatem, fortis ad debellandam impietatem, & destruendam omnem altitudinem sese extollentem adversùs scientiam Dei. Bellum Hæresi, flagitiis, improbitati, lapsis in deteriora moribus perpetuò indixerunt, disciplinam legum severitate sanxerunt, constituerunt veterem Ecclesiæ dignitatem, emendarunt ea, quæ obrepserant temporum labe, vitia; & Imperatoribus Jura Ecclesiæ violare, aut ejus pacem, inductis Schismatibus, perturbare molientibus magnis animis restiterunt.

D. Macte itaque animo, mihi quidem gratum erit, seriem, gestaque Pontificum, qui Sæculis XIII. & XIV. Ecclesiæ Romanæ præfuerunt, in præsenti nostro Colloquio perlustrare, summatimque delibare.

M. Anno MCXCVIII. mortuo *Cælestino III.* Pontifice Maximo, sicut jam observavimus in Colloquio secundo in Historiam Sæculi duodecimi, non vacavit Sedes Pontificia, sed eadem die, quâ sepultus est *Cælestinus III.* seu IV. Idus Januarii anni millesimi centesimi nonagesimi octavi *Innocentius III.* electus fuit Pontifex Romanus, ut testatur Scriptor Anonymus à *Bosqueto*, postea Episcopo Monspeliensi, editus, qui *Innocentii III.* adhùc viventis res gestas descripsit. Verùm, quia *Innocentius III. tunc tantùm Diaconus erat, dilata est ejus Ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor temporum* IX. *Kalendas Martii; & sequenti Dominica, in qua tunc occurrit festum Cathedræ Sancti Petri* (die nempè XXII. mensis Februarii) *fuit apud Sanctum Petrum in Episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli Cathedra constitutus*, uti referunt

iden

idem Anonymus, & *Rodulphus de Diceto* Scriptor Anglus in Historia, quam edidit, pag. 701.

D. Asseris, *Innocentium III.* fuisse dumtaxàt Presbyterum ordinatum IX. Kalendas Martii, seu die XXI. mensis Februarii anni millesimi centesimi nonagesimi octavi, & tamen, ut audivi à viris eruditis, extant etiamnùm antiqua quædam Breviaria Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, in quibus dicitur, Sanctum *Joannem de Matha*, ejusdem Ordinis Institutorem, unà cum Sancto *Felice Valesio*, Romam anno MCXCVIII. venisse, & petiisse ab *Innocentio III.* recèns electo sui Ordinis confirmationem, & Pontifici *in festo Sanctæ Agnetis secundò*, scilicet die XXVIII. mensis Januarii, dùm in Ecclesia Lateranensi Missam celebraret, ad Sacræ hostiæ elevationem, Angelum candidâ veste, cruce bicolori, specie redimentis captivos apparuisse; quo viso, Pontificem hoc novum Institutum approbasse. Quî igitur fieri potest, ut *Innocentius III.* fuerit dumtaxat, ut dicis, Presbyter Ordinatus die XXI. mensis Februarii anni MCXCVIII. cùm tamen die XXVIII. mensis Januarii ejusdem anni eum jam Missam celebrasse antiqua illa Breviaria apertè testentur?

M. Non parvam certè proponis difficultatem, ad quam solvendam *Bonaventura Baro* in annalibus Ordinis Trinitariorum à se Romę vulgatis asserit, verum non esse quod passim dicitur, *Innocentium III.* qui Diaconus tantùm erat, quando Summus Pontifex die VIII. Januarii creatus est, distulisse ordinationem suam in Presbyterum usq; ad diem vigesimam primam mensis Februarii, cùm visio, quam inter celebrandum missam die vigesimâ octavâ mensis Januarii habuit *Innocentius III.*

certa

certa ſit; ideòque jam Presbiter eſſet ordinatus *Innocentius III.* die vigeſimâ octavâ menſis Januarii. Verùm, ipſe, etſi lubentiſſimè fatear, certam eſſe hanc viſionem, quam habuit *Innocentius III.* die xxviii. menſis Januarii, exiſtimo tamen, eum hac die necdùm fuiſſe Presbyterum, ſed tantùm Diaconum, ut diſertè teſtantur jam citati Scriptor coævus Anonimus, & *Rodulphus de Diceto*. Sed, ſi ita ſit, inquis, cur igitur in antiquis Trinitariorum Ordinis Breviariis legitur, *Innocentium III.* hanc habuiſſe apparitionem, dùm celebraret Miſſam die vigeſima octavâ Januarii? Profectò, ſi eâ die nondùm fuiſſet Presbyter, ſed tantum Diaconus, Miſſam celebrare haud potuiſſet *Innocentius III.* Non eo inficias, hanc difficultatem nonnullis inſuperabilem viſam eſſe, eam tamen, ſi conſulamus Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis, apud quos *celebrare & audire Miſſam* aliquandò unum & idem eſt, facili negotio ſolvi poſſe exiſtimo. Unum, præ cæteris aliis, quæ apud illos Scriptores ſuppetunt, proferam exemplum petitum ex *S. Gregorio Turonenſi*, qui in libro *de Gloria Martyrum* cap. LI. referens miracula *Sancti Sigiſmundi* Burgundiæ Regis, ait: *Si qui nunc Frigoretici* (ideſt, *Febricitantes*, uti variis exemplis èxplicat *Du Cangius* in Gloſſario) *in ejus honore Miſſas devotè celebrent* (ideſt Miſſas audiant) *ejuſque pro requie offerant oblationem, ſtatim compreſſis tremoribus, reſtinctis febribus, ſanitati priſtinæ reſtaurantur*. Cùm itaquè apud Scriptores mediæ & infimæ latinitatis *celebrare & audire Miſſam* aliquandò unum & idem ſit, & promiſcuè uſurpari poſſit, mirum videri haud debet, quòd in antiquis Trinitariorum Ordi-

Ordinis Breviariis legatur, *Innocentium III.* die vigesimâ octavâ mensis Januarii anni millesimi centesimi nonagesimi octavi Missam *celebrasse*, idest, *audivisse*, cùm eâ die non esset Presbyter, sed tantùm Diaconus. Hoc pacto solvitur iste nodus, & eadem operâ corrigitur Anachronismus, in quem lapsus est *Spondanus*, qui ad annum MCCIX. ait, Ordinem Sanctissimæ Trinitatis ab *Innocentio III.* fuisse confirmatum eo anno, & hanc Apparitionem, cujus superiùs mentionem fecimus, contigisse v. Kalendas Februarii ejusdem anni millesimi ducentesimi noni, dum *Innocentius III.* rem divinam faceret. Hunc *Spondani*, & aliorum Authorum, qui eum secuti sunt, Anachoronismum apertè refellunt ea, quæ mox adduximus diserta probatæ fidei antiquorum Scriptorum testimonia.

D. Res magnas ac memoriâ dignas, quas in suo Pontificatu gessit *Innocentius III.* Pontifex Maximus, obsecro te, ut breviter describas.

M. Cùm Res propemodum infinitas in suo Pontificatu *Innocentius III.* præclarè gesserit, quas nec memoriâ complecti, nec observando hic notare possem; præcipuas dumtaxat, quas litteris prodiderunt celebriores Historici, compendiosè referam. *Innocentius III.* natione Campanus, patriâ Anagninus, filius *Thrasimundi* ex illustrissima Comitum Signiæ familia, ante promotionem suam *Lotharius* dictus, à *Cælestino III.* Pontifice Maximo Cardinalium albo fuit adscriptus, cùm annum dumtaxat vigesimum nonum ætatis suæ attigisset, & post *Cælestinum III.* ad Pontificatum provectus est die VIII. Januarii anni MCXCVIII. Fuit Pontifex, teste Trithemio, *in divinis scripturis eruditissi-*

tissimus, quippè qui à pueritia (in Academiis Parisiensi & Bononiensi) *operam litteris impenderat, & in virum non minus probum, quàm doctum evaserat.* Quo autem zelo, quantâve animi constantiâ Ecclesiam rexerit *Innocentius III.* facilè ex his, quæ jam in præcedentibus Colloquiis observavimus, colligere potes. Ille quippè est, qui *Philippum II.* Galliarum Regem cognomento *Augustum* monitis, obsecrationibus, Censuris, ad *Inseburgim* repudiatam uxorem recipiendam, & *Mariam*, Ducis Moraviæ filiam, superductam, compulit dimittendam. *Joannem*, dictum *sine terra*, Angliæ Regem tyrannidem in Ecclesiam & Clericos exercentem anathemate percussit, ipsiusque subditos à Sacramento fidelitatis absolvit. *Ottoni* hujus nominis *IV.* de Imperio cum *Philippo* Sveviæ Duce decertanti constantèr favit, eumque, postquam Sacramentum præstitisset de obedientia & reverentia Romanæ Ecclesiæ, de servanda Canonicarum electionum libertate, de Hæreticis delendis, de omnium possessionum Ecclesiæ restitutione facienda &c. Imperatorem coronavit, quem tamen posteà insigni perfidiâ præstitum Sacramentum violantem, & castra plurima Ecclesiasticæ ditionis, urbesquè Apuliæ invadentem anathemate confixit, & ejus subditos ab ejus fidei Sacramento solvit, ut constat ex *Rigordo*, & ex variis *Innocentii III.* Epistolis, quas duobus Tomis collegit *Stephanus Baluzius*. Siciliam, fiduciarium Romanæ Ecclesiæ Regnum, summâ diligentiâ tuitus est *Innocentius III.* eoque *Constantiam* Imperatricem & *Fridericum* ejus filium investivit, postquàm ipsi, ejusque Successoribus, fidelitatem jurasset. *Marcualdum* Siciliæ Tyran-

annum anathemate contrivit, & conscripto exercitu armis fregit atque fugavit. Regem Aragonum propriis manibus coronavit *Petrum*, qui suum Aragoniæ Regnum Romanæ Ecclesiæ fiduciarium ac vectigale constituit. Bulgaros ad Romanæ Ecclesiæ obedientiam revocavit, effecitque, ut *Joannitius*, seu *Calojohannes*, Bulgarorum Rex, humilem obedientiam Sedi Apostolicæ professus, se ac Regnum suum illius Sacro Principatui subjecerit. Armenorum Catholicum, & *Leonem*, minoris Armeniæ Regem, devotionem suam ac obedientiam ergà Romanam Ecclesiam scriptis litteris profitentes paterno affectu excepit, & Armeniæ Ecclesiam cum Romana conjunxit. Nihil etiam intentatum reliquit, ut Ecclesiam Græcam cum Latina uniret, missis ad *Alexium Angelum* Orientis Imperatorem Legatis, qui Græcos ad Ecclesiæ unitatem revocare satagerent. Antiquam litem inter Ecclesiam Turonensem & Dolensem, de qua in præcedentibus nostris Colloquiis sermonem jam fecimus, finivit *Innocentius III.* sanxitque ut Dolensis Ecclesia tanquam suffraganea Ecclesiæ Turonensi, ceu Metropoli, in perpetuum subjaceret. Ad exscindendam ac penitùs extirpandam Albigensium hæresim, sacram Expeditionem indixit, *Raymundum* Comitem Tolosanum eorum fautorem anathemate perculit, & Synodum Oecumenicam Lateranensem quartam anno MCCXV. celebravit, in qua Albigensium hæresim, *Joachimi* Abbatis libellum, & *Almaricum* damnavit, sicut in Colloquio quarto datâ operâ ostendemus. Obiit *Innocentius III.* Perusii XVI. vel XVII. Kalendas Augusti an. MCCXVI. cùm annos duodeviginti, menses sex, & dies novem

Eccle-

Ecclesiam rexisset. Nonnulla scripsit Opera, sed præsertim doctissimas Epistolas per annos singulos in Regesto digestas, quas ad Historiam Ecclesiasticam illius temporis illustrandam, & ad Jus Canonicum excolendum plurimùm conferre posse, una est omnium eruditorum sententia. Sed de Operibus & Epistolis *Innocentii III.* plura dicemus in Colloquio quinto, ubi de Viris Illustribus, qui Sæculis XIII. & XIV. floruerunt, disseremus. Gesta seu Vitam *Innocentii III.* Romani Pontificis ab Auctore incognito, sed coætaneo, descriptam *Stephanus Baluzius* præfixit fronti Tomi primi Editionis accuratissimæ, quam adornavit, Epistolarum *Innocentii III.* Post obitum *Innocentii III.* cùm Sedes Pontificia vacasset unum tantummodò diem, suffectus est ibidem Perusii in locum ejus *Cencius Sabellus*, ex nobilissima Sabellorum familia oriundus patriâ Romanus, vir doctrinâ & morum probitate conspicuus, dictus *Honorius III.* quem *Cælestinus III.* Diaconum Cardinalem & Camerarium, & *Innocentius III.* Cardinalem Presbyterum antehà creaverant. Hic decessoris sui vestigiis insistens nihil tam curæ ac cordi habuit, quàm ut Sacram contra Saracenos Expeditionem promoveret, missis ad *Philippum* Galliarum Regem, aliosque Christianos Principes, Legatis, qui illos ad eamdem ineundam expeditionem adhortarentur. In Syriam profectionem adornarunt Crucesignati, tantumque suo adventu terrorem Saracenis injecerunt, ut multos ex illis trucidarint, castra divitiis refertissima actutùm occupaverint, & Pelusium, seu Damiatam, nobilissimam Ægypti urbem, obsederint, atque expugnaverint. At, orto Damiatæ

inte

inter Christianos dissidio, eorum Classis à Saracenis combusta est, & *Damiata* ad deditionem compulsa. His auditis, Pontifex *Honorius*, ne Saraceni fortunâ suâ uterentur, *Fridericum II.* Imperatorem ad Expeditionem Syriacam impulit, sed frustra. Hic siquidem Imperator, qui de manu *Honorii III.* Insignia ceperat Imperii, fidemque jurejurando obstrinxerat Expeditionis adversus Saracenos suscipiendæ, innumeris usus tergiversationibus, moras consultò nectebat, & postquam inanibus promissis, suis commodis unicè studens, Romanum Pontificem diù delusisset, in apertas adversùs ipsum simultates erupit, illius ditionem vexavit, Episcopos diversos per Apuliam & Siciliam constituit, depulsis his, quos Summus Pontifex iisdem præfecerat Ecclesiis. *Joannem* Hierosolymorum Regem, Socerum suum (ejus quippè filiam *Jolem*, seu *Jolantam*, uxorem duxerat *Fridericus II.*) Regno exuit, sicque inutiles omninò reddidit optimi illius Principis conatus, qui totum pene Occidentem peragrarat, ut sacram expeditionem promoveret. Tuendæ adversus Mauros Hispaniæ, & exscindendæ Albigensium grassanti hæresi, traducendisque ad fidem Catholicam hæreticis *Honorius* Pontifex curam omnem adhibuit. *Henricum III.* Angliæ Regem post *Joannis* patris obitum in tutelam Sedis Apostolicæ suscepit, nihilque non egit, ut hunc Angliæ Regem cum *Philippo Augusto*, ejusque filio *Ludovico*, qui ei negotium facessebant, conciliaret. Ordines Religiosos Fratrum Prædicatorum, Minorum, & Eremitarum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo confirmavit, sicut fusiùs exponemus in Colloquio sexto, ubi de Mona-

ſtica Diſciplina Sęculorum XIII. & XIV. ſermonem habituri ſumus. Obiit *Honorius III.* Optimus Pontifex, xv. Kalend. Aprilis anni MCCXXVII. cùm annos decem, & menſes octo Eccleſiam rexiſſet.

D. *Innocentium III.* deceſſorem *Honorii III.* Sanctiſſimum fuiſſe Pontificem, ac multa ad utilitatem Eccleſiæ magno zelo præſtitiſſe obſervaſti, & tamen nudiustertiùs audivi à viris eruditis, eum post mortem ingenti flammâ cinctum viſibilitèr apparuiſſe *Ludgardi* Virgini Sanctiſſimæ, eique ſignificaſſe, ſe ob tres cauſas cruciari, quæ etiàm æternis ſuppliciis illum addixiſſent, niſi per interceſſionem piiſſimæ Matris Dei, cui Monaſterium condiderat, in extremis ipſum pœnituiſſet. Hanc de *Innocentii III.* poſt mortem apparitione Hiſtoriam, an fabulæ loco habere debeam? Dubius adhuc hæreo.

M. Hanc de *Innocentii III.* poſt mortem apparitione Hiſtoriam, quam graves referunt Scriptores, videlicet noſter *Thomas Cantipratenſis* in Vita, quam deſcripſit, *Ludgardis* Virginis, *Bellarminus* lib. 2. *de gemitu Columbæ* cap. 9. & *Spondanus* in Annalibus ad annum MCCXVI. falſi inſimulare non audeo, ſed potiùs cum *Bellarmino* crediderim, id ad timorem Prælatis, etiam piis, incutiendum, ſapientèr fuiſſe à Deo ordinatum. *Si enim*, inquit doctiſſimus ille Cardinalis, *tam laudabilis Pontifex* (ſeu *Innocentius III.*) *qui in oculis hominum non probus & prudens ſolùm, ſed etiàm Sanctus & imitatione dignìſſimus habitus eſt, tam parùm fuit à gehenna, & uſque ad diem judicii purgatoriis incendiis atrociſſimi puniendus eſt, quis Prælatus non trepidet? quis non accuratiſſimè conſcientiæ ſuæ ſecreta rimetur? Ego enim

enim facilè mihi persuadeo, tantum Pontificem non potuisse Lethalia peccata committere, nisi sub specie boni deceptum ab adulatoribus & domesticis, de quibus in Evangelio dicitur : inimici homines domestici ejus. *Itaque hoc tam magno exemplo discamus omnes sollicitè scrutari conscientiam nostram, ne fortè erronea sit, cùm nobis recta, & sana esse videatur.*

D. Quem in Sede Pontificia Successorem habuit *Honorius III.* qui, ut mox dicebas, obiit xv. Kalend. Aprilis anni MCCXXVII.

M. *Honorio III.* in Pontificatum successit *Ugolinus*, patria Agnaninus, ex Illustrissima Comitum Signiæ prosapia Oriundus, Ostiensis Episcopus, & in Pontificatu dictus *Gregorius IX.* quem sempiternâ laude, & immortali memoriâ dignissimum esse, animi magnitudine, & vitæ sanctitate clarissimum, Divini humanique juris consultissimum, authoritatis Ecclesiasticæ assertorem constantissimum, testatur *Ciaconius* in Vitis Pontificum. Ut primùm Pontifex Maximus inauguratus fuit *Gregorius IX.* Imperatorem *Fridericum II.* vehementer adhortatus est, ut promissam jam olim in Palæstinam contra Saracenos profectionem maturaret, eumque tergiversantem sacrorum communione interdixit. Eo fulmine territus *Fridericus*, in Syriam navigavit, ubi, nullo edito prælio, cùm turpe, & exitiosum Religioni Christianæ fœdus iniisset cum Sultano, & in Italiam inglorius atque infamis regressus fuisset, iterùm ab eodem Summo Pontifice anathemate percussus est, ejusque subditi Sacramenti, quo erant ei obstricti, religione fuerunt absoluti. Tunc audaciâ furens, & scelus anhelans *Fridericus* Imperator, totam Italiam odiis & factionibus replevit

Gibellinorum, qui ejus partes acerrimè ſuſtinebant, & *Guelphorum*, qui à Romano Pontifice ſtabant. Conſtituit etiam in Longobardia Ducem *Ecelinum* Gibellinæ partis & ſtirpis Teutonicæ Tyrannum perfidum & immanem, qui annis triginta quatuor Patavium, Veronam, Brixiam, Tridentum, Tarviſium, & alias urbes oppreſſas tenuit, tamque belluinam in Longobardos crudelitatem exercuit, ut nonnulli eum ex Dæmone genitum ſibi perſuaſerint. Nihil antiquiùs habuit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus, quàm ut Principum ac Populorum pacem procuraret. Hinc inter Florentinos & Senenſes, inter Romanos varias in factiones diviſos, inter Longobardos & *Fridericum* Imperatorem, inter Angliæ & Scotiæ Reges pacem conciliare ſummoperè ſtuduit. Litterarum cùm eſſet amantiſſimus Summus ille Pontifex, Academiam Pariſienſem impensè coluit, ejus Leges ac Privilegia renovavit in Epiſtola XIII. lib. V. in qua eamdem Academiam appellat *Sapientiæ Officinam*, *& Scientiarum parentem*. Academiam etiam Toloſanam à *Raymundo juniore* Comite Toloſano inſtitutam approbavit. Redimendis Chriſtianis apud barbaras Nationes captivis, & proferendis Eccleſiæ finibus intentus *Gregorius IX.* Ordinem Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum confirmavit & ad Gentes in tenebris, & umbra mortis ſedentes ſpargendi Evangelii præcones miſit, præſertim Dominicanos, qui, velut nubes in aera ſublatæ, Infidelium regiones non ſolùm Divino Verbo, & Evangelii copioſo imbre, ſed etiam proprio ſanguine largiſſimè irrigarunt. Obiit *Gregorius IX.* propè centenarius anno Chriſti MCCXLI. poſtquàm

ann

annis quatuordecim, & mensibus quinque Ecclesiam rexisset. Trigesimo à *Gregorii IX.* obitu die, Pontifex electus est *Gaufridus Castilonæus*, morum integritate, eximiâ doctrinâ, in tractandis Ecclesiasticis negotiis experientiâ diuturno rerum usu comparatâ multùm commendatus, & ex Ordine Cisterciensi ad Cardinalitias Infulas à *Gregorio IX.* assumptus, qui in Pontificatu *Cælestinus IV.* fuit appellatus. Sed hunc Pontificem tantæ dignitati obeundæ parem, post septemdecim ab inito Pontificatu dies, præmatura mors rapuit, sicut testatur *Bernardus Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum. Mortuo *Cælestino IV.* vacavit Sedes Pontificia annum unum, menses octo, & dies quindecim, eò quòd *Fridericus* Imperator aliquot Cardinales Amalphitano carcere detineret, qui posteà, adnitentibus *S. Ludovico* Galliarum Rege, & *Balduino* Imperatore Constantinopolitano, remissi, elegerunt Anagniæ cum aliis Cardinalibus *Sinibaldum de Fiisco*, Genuensem tituli *Sancti Laurentii in Lucina* Cardinalem, qui in Pontificatu *Innocentius IV.* dictus est, & propter eximiam, quâ pollebat, doctrinam, *Pater juris*, & *Pater veritatis* passim appellatus. In exordio Pontificatus sui concordiam Sacerdotii & Imperii statuere pro viribus studuit Summus ille Pontifex, & in eam inclinare videbatur *Fridericus* Imperator, missis ad Pontificem Legatis, & propositis ineundæ pacis legibus, quas *Matthæus Parisius* recenset ad annum MCCXLIV. At *Fridericum*, superbi, levisque animi Principem, citò pœnituit, quòd se ad parendum Summi Pontificis mandatis, præstito per Oratores suos Sacramento, astrinxisset, propositis pacis conditionibus stare

noluit, Summo Pontifici paravit insidias, seseque apertum prodidit Ecclesiæ inimicum. Quapropter, *Innocentius IV.* ut evaderet insidias, quas implacabili odio ei struebat *Fridericus* Imperator, in Gallias, solitum Romanorum Pontificum Azilum, se recepit, ubi à *Ludovico*, Rege Sanctissimo, Summâ, quâ par erat, reverentiâ, ac magnifico apparatu exceptus, Oecumenicam Synodum Lugduni indixit anno MCCXLV. in qua in contumacem *Fridericum* Imperatorem excommunicationis & exauctorationis fulmina vibravit, sicut latiùs expendemus in quarto Colloquio, in quo de Conciliis habitis Sæculis XIII. & XIV. operosiùs disseremus. Mortuo *Friderico II.* Imperatore anno MCCL. *Innocentius IV.* Lugduno discessit, & in Italiam reversus est, ubi multos populos, qui *Friderici* Imperatoris partibus adhæserant, ad officium revocavit. *Ecelinum* tyrannum, & Fridericianæ persecution in Marchia Taruisina incentorem & administrum tanquam hæreticum prorsùs vitandum, & Fidelium armis petendum, palàm denuntiavit. *Con dum,* Imperatoris *Friderici* filium, hæredem patnæ tyrannidis, ut è Sicilia, quam occupabat, pelleret, Siciliæ Regnum *Carolo*, Andegaviæ Provinciæ Comiti, Sancti Ludovici Galliarum Regis fratri, certis conditionibus in Diploma expressis, in feudum possidendum obtulit *Inno tius IV.* qui tamen susceptum consilium, ob ab tiam *Sancti Ludovici* Regis cùm perficere haud tuisset, Siciliæ ac Apuliæ Regnum *Henrico* An Regi in feudum obtulit pro *Eadmundo*, minore sius filio, ut testatur *Matthæus Parisius* ad an MCCLIV. Maximo fidei apud gentes barbaras pr

gandæ ſtudio flagravit *Innocentius IV*. In Pruſſiam ſiquidem, Norwegiam, Græciam, Bulgariam, Æthyopiam, Indiam, ad Jacobitas, Neſtorianos, Tartaros, Saracenos, nec non ad Turcarum Sultanum miſit Viros religioſos, præſertim Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui Fidei Catholicæ doctrinam eis prædicarent atque inſtillarent. Quos verò fructus in iſtis Miſſionibus tulerint Religioſi illi Viri, opportuniùs oſtendemus in Colloquio ſexto, ubi de Monaſtica Diſciplina nobis ſermo erit. Hìc dumtaxàt brevitèr obſervabo *Innocentium IV*. ad reprimendos Hæreticos, qui in Lombardia, Romandiola, Marchia Anconitana, & Taruiſina id ætatis graſſabantur, Sacræ Inquiſitionis munus Fratribus Prædicatoribus demandaſſe. Obiit Optimus ille Pontifex Neapoli anno MCCLIV. die VII. vel, ut ſcribit *Ciaconius*, die XIII. Decembris, cùm annos IX. menſes V. & dies XIV. ſediſſet. Noſter *Thomas Cantipratenſis* lib. 2. *De Apibus* c. X. num. XXI. aſſerit, hunc Summum Pontificem, ob reſciſſa Fratrum Mendicantium Privilegia à ſuis Deceſſoribus conceſſa, divinitùs percuſſum fuiſſe paralyſi, ac vocis officium ad mortem uſque amiſiſſe. Duplicem cauſam mortis *Innocentii IV*. aſſignat *Matthæus Pariſius*. Prima eſt, quòd ægerrimè tulerit Summus ille Pontifex, exercitum ſuum à *Conrado*, Rege Siciliæ, adverſario ſuo, victum ac diſſipatum fuiſſe. Altera eſt, quòd *Robertus* Lincolnenſis in Anglia Epiſcopus (quem oderat *Innocentius IV*. & cujus oſſa è tumulo eruere, & inſepulta relinquere decreverat, niſi obſtitiſſent Cardinales) in viſione nocturna cuſpide Baculi ſui Paſtoralis ipſum in latere iratus pupugerit, ex quo

ictu ait, cæpisse *Innocentium IV.* laborare pleuresi, quâ tandem extinctus est. Sed hæc omnia, quæ de obitu *Innocentii IV.* referũt *Thomas Cantipratensis*, & *Matthæus Parisius*, somnia sunt ac mera commenta, quę non solum accurati Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores explodunt, & ad aniles fabulas rejiciunt, sed etiam falsi apertè convincuntur ex Epitaphio ejusdem *Innocentii IV.* quod legitur in Ecclesia Cathedrali Neapolitana, & his versibus conceptum est.

Hìc Superis dignus requiescit Papa benignus,
Lætus de Flisco, sepultus tempore prisco.
Vir sacer & rectus sancto velamine tectus.
Ut jam collapso Mundo temeraria passo
Sancta ministrari, Urbs posset quoque rectificari,
Concilium fecit, veteraque jura refecit.
Hæresis illisa, tunc extitit atque recisa.
Mœnia direxit, rectè sibi credita rexit.
Stravit inimicum Christi Colubrum Fridericum.
Janua de nato gaudet sic clarificato,
Laudibus immensis Urbs tu quoq; Parthenopensis,
Pulchra decore satis dedit hic tibi plurima gratis.
Hoc titulavit ita Umbertus Metropolita.

Ordinem *Servorum B. Mariæ* approbavit *Innocentius IV.* & in Sanctorum album solemni ritu retulit *Edmundum* Cantuariensem Archiepiscopum; *Guillelmum* Briocensem Episcopum in minori Britannia; *Stanislaum*, Cracoviensem Episcopum ac Martyrem, & S. *Petrum* Martyrem Ordinis Fratrum Prædicatorum, cujus vitam, à *Thoma Lentino* ejusdem Ordinis coætaneo Scriptore editam, *Henschenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum mensis Aprilis tomo 3. ad diem 29. reposuerunt.

D. Eò mihi charior semper erit *Innocentii*

ii IV. Pontificis Maximi memoria, quòd nuper legerim apud S. *Thomam* in IV. Sententiarum, Distinct.XX. quæst. I. artic. IV. quæstiunculâ III. Summum illum Pontificem omnibus & singulis pro Galliarum Rege orantibus decem dierum Indulgentiam concessisse, quam posteà ad centum dies *Clementem VII.* & ad unum annum *Leonem X.* extendisse testatur *Durantus* cap. 33. lib. 2. *De Ritibus Ecclesiæ*. Sed perge, si placet, alios memorare Pontifices, qui Sæculis XIII. & XIV. Romanam gubernarunt Ecclesiam.

M. Paucis post *Innocentii IV.* obitum diebus, *Raynaldus*, seu *Reginaldus* è stirpe Comitum Signiæ, Cardinalis Episcopus Ostiensis, Pontifex electus est, Vir jugi orandi studio, abstinentiæ laude, & mansuetudine singulari spectatissimus, dictus in Pontificatu *Alexander IV.* Exscindendis Albigensium Hæreticorum reliquiis, & promovendæ Ecclesiæ Græcæ cum Latina unioni maximam sollicitudinem adhibuit Romanus ille Pontifex. *Alphonsum*, Castellæ Regem, sacram Expeditionem in Mauros adornantem, & *Othocarum*, Bohemiæ Regem, contra Lituanos, aliosque Paganos in Poloniam irrumpentes, egregiè adjuvit, & contra omnes illos Catholicæ Fidei hostes Crucis vexillum explicari, & sacræ militiæ Classicum personare jussit. Librum *Willelmi de Sancto Amore* adversùs Religiosos Mendicantes editum, *De Periculis Novissimorum Temporum* inscriptum, damnavit *Alexander IV.* Ortas contra Fratres Prædicatores ac Minores turbas in Academia Parisiensi, cujus partem maximam *Willelmus à Sancto Amore* sibi conciliaverat, compescuit, eosque, quorum pietatem ac doctrinam probè noverat,

rat, Magiſtrorum Collegio, è quo fuerant ejecti, reſtituit; reſciſſis omninò durioribus eorumdem Magiſtrorum Sæcularium contra prædictos Religioſos Statutis. Cauſam harumce turbarum, quæ contra Fratres Prædicatores ac Minores in Academia Pariſienſi excitatæ ſunt, aperiam in ſequenti Colloquio. Hìc tamen breviter obſervabo, *Egaſſium Bulæum*, qui tomo 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* hanc invidioſam litem repetere, & obligata jampridem vulnera de induſtria refricare voluit, non eâ, quâ par eſt, reverentiâ loqui de *Alexandro IV.* eo ſolo nomine, quòd Summus ille Pontifex Dominicanos, & Minoritas contra eorum in Academia Pariſienſi æmulos Apoſtolicâ authoritate defenderit. Hæc quippè ſunt prædicti Scriptoris verba ſtomachi & querimoniarum plena, quæ leguntur pag. 355. *Quis non fremat*, inquit, *cùm audit tot Bullas, tam ob levem cauſam datas? tot fulmina manu Apoſtolica emiſſa? Quis non miretur, Summum Pontificem, alioqui virum optimum, ita ab inimicis Univerſitatis induci potuiſſe, ut tam vehementer perſequeretur Academiam Pariſienſem, quòd nollet alterius Ordinis, & Inſtituti homines in ſuum conſortium admittere? Tunc enim Academici damnatum fuiſſe Guillelmi à Sancto Amore libellum minùs impatientèr ferebant: ſed violari ab iſtis hominibus*, ſeu Mendicantibus, *ſua Privilegia, libertates imminui, Statuta infringi, cum inimicis & ab inimicis cogi, converſari, omnia habere cum acerrimis perſecutoribus communia, uno verbo cum percuſſoribus ſocietatem inire compelli, hoc verò, ſupra quàm dici poteſt, indignantèr ferebant.* Et pag. 363. hæc habet: *Anno MCCLXI. octavo Kal. Junii Alexander IV. moritur: quo mortuo pacatiores fue-*

fuerunt Musæ Parisienses, quas toto sui Pontificatus tempore durissimè tractavit & persecutus est ob Willelmum de Sancto Amore Mendicantium malleum, quos ille tuebatur. Itanè *Alexander IV.* toto sui Pontificatus tempore Academiam Parisiensem persecutus est, quia *Willelmi à Sancto Amore* Doctoris Parisiensis libellum contra Religiosos Mendicantes temerè scriptum, & erroribus scatentem proscripsit, & Dominicanos ac Minoritas injustè vexatos, præcipuè *Albertum Magnum*, *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*, fulgentia suorum Ordinum, ac totius Ecclesiæ Lumina strenuè tutatus est, Sanctosq; illos Doctores, qui non sanctimoniæ solùm, sed & doctrinæ splendore toti Orbi prælucebant, Magistrorum Parisiensium Collegio, è quo expulsi fuerant, auctoritate Apostolicâ restituit? Itane, inquam, *Alexander IV.* Academiam Parisiensem persecutus est, qui in suis ad eam scriptis Epistolis, quæ legi possunt apud *Spondanum* ad annum MCCLV. multis encomiis illustribus illam celebrat, eamque appellat *Lignum vitæ in Paradiso Dei: Lucernam fulgoris in domo Domini, fœcundam eruditionis parentem: fulgidum Solem doctrinæ, qui per totum Orbem claræ intelligentiæ lumen fundens, depellit ignorantiæ tenebras, ruditatis abstergit caliginem, aufert imperitiæ nubilum, promit illuminationis auroram, cognitionis pandit serenum, & lucidum scientiæ monstrat diem, rigat documentorum suorum fluentis paradisi omnem terram, & bonorum influentia dogmatum instruit & imbuit universum, copiosis, & dulcibus sapientiæ fructibus reficiens Ecclesiam, Mundum pascens; quia de Parisiis, velut de parentis sinu partus scientiarum plurimi prodeunt, de ipsa rectæ ac perfectæ disciplinæ soboles*

boles gignuntur. Hinc procedit inclyta Doctorum prosapia, hinc alta progenies provenit peritorum, quibus Christianus illustratur populus & Fides Catholica roboratur. Profectò, quicumque tot encomia, quibus *Alexander IV.* Pontifex Maximus Academiam Parisiensem prosequitur, semoto omnium partium studio, & abdicatis omnibus præjudiciis expendere haud gravabitur, confestim nullo negotio fatebitur, Summum illum Pontificem impensè Academiam Parisiensem coluisse, & de eâ optimè meritum fuisse, dum Fratrum Prædicatorum ac Minorum, qui ex ipsius gremio fuerant exclusi, patrocinium suscepit, eosque restitui jussit. Mortuus est *Alexander IV.* octavo Kalendas Junii anni MCCLXI. cùm annos sex, menses quinque, & dies totidem Ecclesiam Romanam gubernasset.

Post *Alexandri IV.* obitum Sedes Apostolica duobus mensibus & totidem hebdomadibus cùm vacasset, inauguratus est die IV. mensis Septembris anni millesimi ducentesimi sexagesimi primi Pontifex Maximus *Urbanus* hujus nominis *IV.* dictus ante Pontificatum *Jacobus Pantaleon*, natione Gallus in Trecensi Urbe humili loco natus, utpotè Sutoris veteramentarii filius, sed virtutibus & doctrinâ per inferiores dignitatum gradus ad Apostolicam Sedem elatus. Primùm siquidem fuit Canonicus Tricassinus, dein Laudunensis Archidiaconus, postea Virdunensis Episcopus, *Alexandri IV.* in Pomeriana, Prussia, universaque Germania Legatus; mox Patriarcha Hierosolymitanus, ac tandem Summus Pontifex. Sub illius Pontificatus initium *Michaël Palæologus* Imperium Constantinopolitanum Latinis eripuit, & ad Græcos revocavit. Quod

ægrè ferens Romanus Pontifex, ſacram Expeditionem indixit, quam ut averteret *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator, Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctionem ſe vehementer optare, miſſisque Oratoribus, quos ſummâ lætitiâ & humanitate excepit *Urbanus IV.* ſacræ illud unionis negotium procurare, totisque viribus promovere ſe velle ſignificavit. *Manfredum* Siciliæ Tyrannum anathemate perculit *Urbanus IV.* Eum in Campaniam cum Saracenorum auxiliaribus copiis irrumpentem, contracto Cruceſignatorum exercitu fugavit, Regnoque abdicavit, quod in *Carolum* Andegavorum Comitem, S. *Ludovici* fratrem, de Cardinalium conſilio transtulit anno MCCLXIII. Feſtum Corporis Chriſti quotannis in univerſa Eccleſia ritu ſolemni celebrandum inſtituit idem Summus Pontifex. S. *Richardum* Epiſcopum Ciceſtrienſem in Anglia in Sanctorum album retulit, cujus Sancti Epiſcopi vitam duplicem edidere *Henſchenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum menſis Aprilis, unam ex *Joanne Capgravio* acceptam & deſcriptam ab Auctore Anonymo, alteram à Fr. *Radupho* Ordinis Prædicatorum concinnatam. Monialibus Ordinis S. *Claræ* Regulam tradidit *Urbanus IV.* mitiorem, & teneri ſexus infirmitati accommodatiorem eâ, quam eis dederat S. *Franciſcus*. Hinc Sanctimoniales illius Ordinis, quæ hanc *Urbani* Pontificis Maximi Regulam profitentur, *Urbaniſtæ* proptereà nuncupantur. Obiit *Urbanus IV.* ſexto Nonas Octobris anni MCCLXIV. poſtquam annos tres, menſem unum & dies quatuor Eccleſiam Romanam rexiſſet, Vir ſanè magni animi, eximiæ pietatis, & dignus diuturniori Pontificatu. Poſt Interpontificium

cium quinque mensium ab obitu *Urbani IV.* electus est Pontifex Maximus *Guido*, Episcopus Sabinensis, dictus in Pontificatu *Clemens IV.* Hic fuit natione Gallus, qui post mortem uxoris, quam duxerat, & ex qua duas filias susceperat, Sacris Ordinibus initiatus est, ac primùm Podiensis, sive Aniciensis Archidiaconus, indèque ejusdem Ecclesiæ Episcopus, ac paulò post Archiepiscopus Narbonensis, & ab *Urbano IV.* Cardinalis Episcopus Sabinensis creatus fuit, demùmque ob vitæ integritatem, & in rebus agendis solertiam, omnium Cardinalium suffragiis electus est Romanus Pontifex, dum absens esset, & à Legatione Anglicana, ad quam ab *Urbano IV.* missus fuerat, rediret. Hoc nuncio in itinere accepto, Viterbium pervenit, & die XXII. mensis Februarii Cathedræ S. Petri Sacrâ anni MCCLXV. coronatus est. Primo statim Pontificatus ingressu rerum contemptus Mundi, & incredibilis erga propinquos suos moderationis præbuit exemplum. Scripsit siquidem integerrimus ille Pontifex Epistolam ad *Petrum Grossum* nepotem suum, quâ ei significat, se nullo pacto velle, ut aliquis ex suis agnatis obtentu ipsius sublimationis infletur, sibiq; non licere, quod suum non esset, dare propinquis. Promittit tamen se daturum sorori *Petri Grossi*, ad quem scribebat, trecentas libras Turonenses, si ipsa filio simplicis militis, hoc est, nobilis, desponsaretur; si verò altiores nuptias ambiret, nec unicum denarium largiturum. Hujus propositi adeò tenax fuit Sanctissimus ille Pontifex, ut non solùm duas filias, quas, ut diximus, ante Pontificatum susceperat, innuptas reliquerit, sed etiam filio fratris sui Clerico, & tres Canonicatus possidenti jusserit,

ut,

t,duobus dimissis, quem maximè optaret, unicum etineret. Hujus Summi Pontificis, qui carni & anguini nunquam acquievit, Epistolam ad *Petrum rossum de Sancto Ægidio* nepotem suum edidit in uis Annalibus *Odoricus Raynaldus*, eamque Collectores Conciliorum inseruerunt tomo 11.pag.830. erùm, qui in propinquos suos beneficia sic temerabat *Clemens IV.* Pontifex Maximus, in proximum & pauperes summæ liberalitatis erat, & in mergentibus temporum difficultatibus Ecclesiaicas opes pro Ecclesiæ utilitate profundebat. Siiliæ Regnum *Carolo* Andegavensi, S. *Ludovici* Galarum Regis fratri, Apostolico jure donavit, & reortatam ab eodem *Carolo*, novo Siciliæ Rege, insiiem victoriam, in qua deleti sunt Gibellini, *Ianfredus* Siciliæ Tyrannus cæsus, ejus uxor, filii, præcipui Duces capti, gratulatus est idem Summus Pontifex, & *Conradinum* Siciliæ Regnum affeantem anathemate perculit. Accepto de calamito- Christianorum in Syria statu, & Soldani Babyloii progressibus nuncio, omnes Principes Christiaos, sed præsertim S. *Ludovicum* Galliarum Regem d succurrendum, bellumque Sacrum in Syria inaurandum vehementèr adhortatus est, & negoum habitum sub decessore suo *Vrbano IV.* de nione Ecclesiæ Græcæ cum Latina, missis ad *Miaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem Viris eligiosis ex Prædicatorum Ordine Apocrisariis, omovere ac perficere in votis habuit. Ita Juris isciplinam exactè didicerat *Clemens IV.* Pontifex aximus, ut *Durandus* eum *Lumen juris*, Platina *urisconsultum totius Galliæ sine contentione primaum*, & Onuphrius *Jureconsultorum peritissimum* ap-

appellent. Viros doctos impensè coluit, & Sancto *Thomæ Aquinati* Neapolitanum Archiepiscopatum obtulit, quem Sanctissimus ille Doctor eximiâ sed sibi congenitâ humilitate, constantèr recusavit. Denique, omnes Sanctissimi Pontificis numeros postquàm explevisset *Clemens IV.* obiit Viterbii in Vigilia S. *Andreæ* anni MCCLXVIII. & in ea urbe in Ecclesia Fratrum Prædicatorum sepultus est. Rexit Ecclesiam tribus annis, mensibus novem, diebus viginti quinque. Post mortem *Clementis IV.* Sedes Apostolica, ob varia, contrariaque Cardinalium studia vacavit annos duos, menses novem & dies duos. Tandem sex Cardinales, in quos cæteri alii ejusdem Collegii omnem suam novi eligendi Pontificis auctoritatem, edito Compromisso, refu[derant]; elegerunt *Thealdum*, seu *Theobaldum*, Pla[centinum], Archidiaconum Leodiensem, qui tum temporis cum Christiano exercitu in Syria deg[e]bat. Huic electioni factæ Kalendis Septembris anni MCCLXXI. omnes Cardinales lubentissimè uno ore, unâ mente, communibusque suffragiis conse[n]serunt, ac *Thealdum* Romam è Syria reversum v[i] Kalendas Aprilis anni MCCLXXII. in Basilica S.Pet[ri] Romanum Pontificem, dictum *Gregorium X.* inaugurarunt. In res Palæstinæ plurimùm intent[us] fuit Summus ille Pontifex, & sicut, è Syria antequam discederet, promiserat his verbis: *Si oblitus fuero tui Hierusalem, oblivioni detur dextera mea,* omnem adhibuit sollicitudinem, ut subsidia nova Christianis in Oriente militantibus suppeditarentur, & ut Græci, quibus *Michaël Palæologus* imperabat, deturbato è Solio Cõstantinopolitano *Balduino*, ultimo ex Latinis Constantinopolitano Impe[ra]-

tore, ad fidei, & Communionis Apostolicę Sedis unitatem revocarentur. Metuebat quippè, ut jam observavimus, *Michaël Palæologus*, novus Græcorum Imperator, Principum Latinorum adversùs se conspirationem, quam ut à se dispellere studeret, *Gregorium X.* Romanum Pontificem novâ fidei professione, & Ecclesiæ Græcæ cum Latina unione sibi conciliavit. Eam ob rem, *Gregorius X.* Concilium Oecumenicum Lugdunense II. celebravit anno MCCLXXIV. in quo Græci Spiritus Sancti à Patre, Filioque processionem festis vocibus agnoverunt, Terræ Sanctæ decreta sunt auxilia, & sancita saluberrimis Statutis Ecclesiæ Disciplina. Sed de hoc Concilio Generali Lugdunensi secundo uberiùs in quarto Colloquio disseremus. *Rodulphi* Imperatoris electionem confirmavit *Gregorius X.* & *Alphonso* Castellæ Regi suasit, ut Imperii juribus cederet, sicut in superiori Colloquio observavimus. Italiæ Provinciis ac Civitatibus pacandis, & Gibellinorum, Guelforumque factionibus, quibus tota Italia perstrepebat, extinguendis, totum se dedidit Summus ille Pontifex, & in id præsertim incubuit, ut Christianorum Principum arma stringerentur in fidei hostes, maximè Saracenos, ad quos profligandos scripsit ad *Philippum III.* Galliarum Regem, ut subsidiarias copias in Syriam mitteret, eidem Regi posteà gratulatus est, quòd sumptis Crucis Insignibus, Sacram Expeditionem in Syriam mitteret, eique Gallicani Cleri decimas concessit, ad conficiendum contra Saracenos bellum necessarias. Mortuus est *Gregorius X.* Aretii in Tuscia die x. Januarii anni MCCLXXVI. cùm sedisset annos ab electione quatuor, menses quatuor, & dies decem; à Conse-

cratione verò tres annos, novem menſes, & dies quindecim. Eum miraculis poſt mortem claruiſſe, teſtantur *Ptolomæus Lucenſis*, & S. *Antoninus*. Idem etiam legitur in Monumentis Aretinæ Eccleſiæ, & in Vaticano Codice à noſtro *Bzovio* in Annalibus Eccleſiaſticis laudato.

D. Fuitne diuturnior Pontificatus Succeſſoris *Gregorii X.*?

M. *Innocentius V.* *Hadrianus V.* & *Joannes XX.* qui poſt *Gregorium X.* Sedem Romanam tenuerunt, breviſſimum Pontificatum geſſerunt. At enim, poſt Juſta *Gregorio X.* à Cardinalibus, ut moris eſt, perſoluta, *Petrus de Tarentaſia*, Epiſcopus Oſtienſis, ex Ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus, vitæ integritate & præcellenti eruditione præditus, electus fuit Romanus Pontifex, dictusq; *Innocentius V.* quem acerba mors ſexto menſe Pontificatus per unum alterumque diem inchoato rapuit, & ſpes ingentes ab Eccleſia de illius regimine conceptas præcîdit die XXII. Junii anni MCCLXXVI. Præter ſingularem eruditionem, librorum, quæ adhuc ſuperſunt monumentis, conteſtatam, paremque morum ſanctitatem, formam & pulchritudinem dignam Imperio, quâ ſui Sæculi hominibus præſtabat *Innocentius V.* Pontifex Maximus, multis aliis præclariſſimis dotibus, ex quibus quamplurima in Rempublicam Chriſtianam bona derivarunt, in Eccleſia præfulſit, eaque in Pontificatu prudentèr felicitèrq peregit, quæ multorum annorum æquare & implere ſpatia poſſent. *Innocentio V.* ſuffectus eſt *Ottobonus* Patriâ Genuenſis, Diaconus Cardinalis Titu Sancti *Hadriani*, ob idque dictus *Hadrianus V.* cuju Pontificatus breviſſ us fuit. Obiit ſiquidem V

tei

terbii altero ab electione ſua menſe needùm expleto, die videlicet XVIII. menſis Auguſti an. MCCLXXVI. *Hadrianum V.* in Pontificatu excepit *Petrus Juliani* natione Luſitanus, Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus, dictus *Joannes XX.* Fuit hic Pontifex eximiæ eruditionis vir, & in Phyſicis præſertim, ac in Medicinæ Diſciplina verſatiſſimus. Ad pacem inter Principes Chriſtianos conciliandam, ad debellandos Fidei Chriſtianæ hoſtes, & ad promovendum S. Unionis Eccleſiæ Græcæ cum Latina negotium omnes ſuas curas convertit. Hinc *Philippum* Galliarum Regem ad Syriacam Expeditionem, quam voverat, perficiendam, miſſis Legatis, vehementer adhortatus eſt. *Petro* Aragonum Regi decimas ad propulſandos Mauros, qui in ejus Regnum irruperant, conceſſit, ſicut & *Guidoni* Flandriæ Comiti, qui Syriæ defenſioni arma conſecrarat. Miſit etiam idem Summus Pontifex Legatos Apoſtolicos *Jacobum* ac *Salvium* Ordinis Fratrũ Prædicatorum ad *Michaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem, & ab eo obtinuit, ut juratam à ſuis Oratoribus in Concilio Generali Lugdunenſi II. utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ unionem coram Legatis Apoſtolicis confirmaret, ut liquet ex Litteris ejusdem Imperatoris ab *Odorico Raynaldo* relatis ad annum MCCLXXVII. Num. XXI. Viros litteratos, teſte noſtro *Ptolomæo Lucenſi*, ſingulari affectu complectebatur, fovebat, beneficiis cumulabat *Joannes XX.* quem alii appellant *Joannem XXI.* quique tam infelici, quàm inopinatâ & præmaturâ morte extinctus eſt. Solutâ ſiquidem Cameræ ſuæ contignatione, eâque ſubitò corruente, inter ligna & lapides colliſus ac oppreſſus eſt, indèque ægrè retractus, ſex dumtaxat

dies post casum vixit, obiitque Viterbii mense Majo anni MCCLXXVII.

D. Ex tam deplorando Pontificis casu probè intelligo, quàm fluxæ & instabiles sint res humanæ, quàmque lubrica & anceps sit earum conditio. Sed, ne hujus funesti & acerbi interitus intempestivo luctu diutiùs te detineam, perge quæso, aliorum Pontificum, qui decimo tertio Sæculo Ecclesiam Romanam gubernarunt, texere Catalogum.

M. Protractâ post *Joannis XX.* obitum ad sex menses Romani Pontificis electione, tandèm electus est *Joannes Cajetanus*, patriâ Romanus, ex Illustrissimâ Ursinâ Prosapiâ oriundus, cui adhuc puero Sanctus *Franciscus* supremam Pontificatus dignitatem fuerat auguratus, atque Ordinem commendarat suum. Diaconus erat Cardinalis S. *Nicolai in Carcere Tulliano*, à quo sibi in Pontificatu nomen sumpsit, dictusque est *Nicolaus III.* Tanta fuit hujus Summi Pontificis morum æquabilitas, & in rebus gerendis singularis prudentia, ut vulgò *Compositus* appellaretur. Electus est die S. *Catharinæ* Martyri Sacrâ anni MCCLXXVII. & die S. *Stephani* Protomartyris ejusdem anni consecratus. *Alphonsum* Hispaniæ, & *Philippum* Galliarum Reges inter se acerrimè dissidentes, missis ad utrumque Legatis, conciliare pro viribus studuit, quod tamen exitu caruit. Florentinorum dissensiones sedavit Summus ille Pontifex, &, extinctis Guelphorum, Gibellinorumque factionibus, pacem, cujus erat studiosissimus, in Italiam feliciter revocavit. *Ladislaum* Ungariæ Regem, Cumanis Paganis faventem injectis Censurarum minis ad officium reducere curavit. Ut Ecclesiæ Græcæ cum Latina conjunctio

in Concilio Lugdunensi facta, firmaretur; strenuam navavit operam, datis pluribus ad *Michaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem, ad *Andronicum* ejus filium, ad Patriarcham Constantinopolitanum, cæterosque Præsules Græcos Litteris. De Judæorum, & Hæreticorum conversione multùm sollicitus verbum Dei Judæis prædicandi Fratribus Prædicatoribus Provinciam demandavit, variaque pœnarum genera in Catharos, aliosque Hæreticos promulgavit. Regulam *Fratrum Minorum* explicuit idem Summus Pontifex celebri illa Constitutione, quæ incipit: *Exiit qui seminat*, quâ rerum omnium, quæ Ordini *Minorum* concederentur, usu dumtaxàt Fratribus permisso, dominium Sedi Apostolicæ reservavit. Quod dominium *Joannes XXI.* quem alii dicunt *XXII.* in Extravag. *ad Conditorem*, ut Commentitium & nullius utilitatis abdicavit. Obiit *Nicolaus III.* in Castro Suriano Apoplexiâ ictus in Octava Assumptionis Deiparæ Virg. ann. MCCLXXX. cùm annis duobus & mensibus novem, minùs duobus diebus, Romanam Ecclesiam rexisset. Ejus Corpus Romam delatum in Basilicam S.Petri in Sacello, quod in honorem S. *Nicolai* excitaverat, conditum est. Sub Pontificatu hujus Papæ *Nicolai III.* hoc est, anno MCCLXXIX. piâ *Caroli II.* Salernitani Principis, & Siciliæ Regis filii diligentiâ Sacrum B.Mariæ Magdalenæ Corpus in Gallo-Provincia, seu in Sancti *Maximini* Villa fuisse inventum testantur *Bernardus Guido, Jordanus, & Ptolomæus Lucensis*, quibus ipse etsi lubentissimè subscribam, & præpostem eâ de re *Joannis Launoii* (cui, ob nimiam vetustissimos quosque Sanctos è Cœlo detrudendi pruriginem, *Sanctorum eversoris* cognomen adhæ-

ſit) dubitationem explodi meritò debere cenſeam; non poſſum attamen, ut liberè dicam, quin ceù fictitium repudiem miraculum, quod *Sylveſter Prieras*, & *Ezovius* ad annum MCCLXXXIII. referunt, liberationis *Caroli II.* Salernitani Principis è carcere Barcinonenſi, in quo ab *Alphonſo* Aragonum Rege detinebatur, ejusque Narbonam uſque mirabilis translationis, nullâ ope humanâ factæ, ſed ſolâ virtute *B. Mariæ Magdalenæ*, quæ ei indicavit, quo loco ejus reliquiæ deliteſcerent, utque inventas honorificentiùs collocaret, ac ibi Cœnobium Fratribus Prædicatoribus extrueret, dotaretq; præcepit. Hoc, inquam, miraculum *Caroli II.* Salernitani Principis è carcere Barcinonenſi liberationis virtute B. Mariæ Magdalenæ factæ, loco fabulæ haberi debere, ex eo maximè evincitur, quòd inventio Corporis B. Mariæ Magdalenæ, ejusque in loco honoratiori, juſſu laudati Principis Salernitani *Caroli II.* collocatio facta fuerit, ut convenit inter omnes Hiſtoricos, anno MCCLXXIX. Liberatio vero *Caroli II.* Principis Salernitani contigerit dumtaxat anno MCCLXXXVIII. ſub Pontificatu *Nicolai IV.* ſicut diſertè teſtantur Scriptores coævi, & probatiſſimæ fidei *Guillelmus Nangius*, ad ann. MCCLXXXVIII *Paulus Æmilius* in *Philippo Pulchro*, *Joannes Villanus* lib. 7. cap. 114. *Ptolomæus Lucenſis* cap. 24. Hiſtoriæ, *S. Antoninus*, *Platina* in *Nicolao IV. Marian.* lib. 14. cap. 14. & *Walſinghamus* ad ann. MCCLXXXII. Addo etiam, liberationem *Caroli II.* Principis Salernitani è carcere Barcinonenſi contigiſſe ſub Pontificatu *Nicolai IV.* Summi Pontificis, hoc eſt, anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo octavo, aperte conſtare ex Epiſtola ejuſdem Papæ *Nicolai IV.* a

Pl.

Philippum Pulchrum Galliarum Regem, cujus fragmenta Annalibus Ecclesiasticis inseruit *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCLXXXVIII. Num.XVI.

D. Famam *Nicolai III.* Pontificis Maximi duplici potissimùm ex capite proscindebat nuperrimè morosus quidam ac superciliosus Censor. Ei siquidem vitio vertebat, quòd conscius fuisset conjurationis adversùs *Carolum* Siciliæ Regem à *Joanne Prochita*, viro sceleratissimo, initæ cum *Petro* Rege Aragonum, & *Michaële Palæologo* Græcorum Imperatore, de invadenda Sicilia. Quam Conjurationem nefariè susceptam, cæsis posteà omnibus ad unum in tota Sicilia Francis per immanitatem post hominum memoriam maximam executi sunt. Prætereà, dictitabat idem Censor, *Nicolaum III.* in sua Constitutione, *Exiit qui seminat*, quæ legitur in Sexto, Tit. *De Verborum significatione*, definiisse, abdicationem omnium rerum tam in speciali, quàm in communi, verbo & exemplo Christum Dominum docuisse, quod tamen erroneum & hæreticum esse *Joannes XXI.* quem alii dicunt *XXII.* in sua Constitutione, quæ incipit his verbis: *Cùm inter nonnullos*, decretorio judicio declaravit. Ab his duobus accusationis Capitibus *Nicolaum III.* vindicandi tibi onus in præsentia incumbit.

M. Proclive est hæc duo accusationis Capita amoliri à *Nicolao III.* Pontifice Maximo, ejusque famæ, quam maledico dente carpere ausus est asperrimus ille Censor, integritatem demonstrare. Quòd enim primum Caput spectat, nefarium videlicet de Gallorum in Sicilia cæde consilium cum *Nicolao III.* communicatum, oppidò falsum est, sicut colligitur ex locupletissimo *Ægidii* Cardinalis Viter-

terbiensis testimonio: *Cædes Gallorum*, inquit, *in Sicilia facta (Vesperas Siculas dicunt) turbari in Italia omnia, Nicolao extincto custode pacis*. Non potuisset autem *Ægidius* Cardinalis appellare *Nicolaum III.* Custodem pacis, si reverâ Summus ille Pontifex prædictæ conjurationis,& tragicæ proditionis conscius fuisset. Non me latet Scriptores Italos, *Ricordanum, Villanium, S. Antoninum, Blondum, Fazellum, Summontium* asserere, *Nicolaum III.* sollicitatum à *Joanne Prochita* huic conjurationi manus dedisse, eò quòd infensus esset *Carolo* Siciliæ Regi ob repulsam, quam passus fuerat cum quibusdam verborum aculeis, dum ab ipso postulasset, ut neptem suam *Ursino* nepoti uxorem traderet. At illos Scriptores Italos falsis rumoribus temerè & mendaci famâ in vulgus sparsis plus æquo credidisse existimo, quia verosimile non est, *Nicolaum III.* qui ab ipso Pontificatus sui exordio pacem & concordiam inter *Carolum* Siciliæ Regem, & *Michaëlem Palæologum* Imperatorem Græcorum stabilire pro viribus satagit, quique probè norat, decessores suos *Urbanum IV.* & *Clementem IV.* excommunicato *Manfredo*, & omni jure Regni Siciliæ exuto, Regnum Siciliæ detulisse *Carolo* Comiti Andegavensi, S. *Ludovici* Galliarum Regis fratri, Francosque nihil minùs cogitantes enixis precibus ad illud Regnum suscipiendum sollicitasse, non est, inquam, verosimile, *Nicolaum III.* tam facilè mutasse sententiam, & non solùm *Carolum* Siciliæ Regno, quo à Romanis Pontificibus donatus fuerat, privare, verùm etiam iniquæ contra omnes Gallos in Siciliæ Regno degentes conjurationi assensum præbere voluisse. Sed laudatos Scriptores Italos deceptos fuisse, dum

nar-

narrant *Nicolaum III.* conſcium fuiſſe conjurationis adversùs *Carolum* Siciliæ Regem, ex eo maximè ſuaderi poteſt, quòd iidem Scriptores ſimilitèr referunt, *Martinum II.* vulgò *IV.* appellatum, *Nicolai III.* ſucceſſorem, conſenſiſſe privato certamini, Burdegalæ, centum Equitibus utrinque concurrentibus, committendo, ad quod *Petrus* Aragonum Rex, qui Siciliam invaſerat, provocavit *Carolum* Siciliæ Regem. Quod tamen falſum eſſe (inquit *Spondanus* ad annum MCCLXXXII.) apertè probant litteræ ab eodem *Martino* Romano Pontifice ad *Carolum*, quibus acerrimè eum redarguit, quòd adeò temerariè conſenſerit hujuſmodi damnabili & damnato certamini, eique ſub debito ipſi Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ fidei & homagii omninò injunxit, ut ab eo ſub pœna excommunicationis abſtineret, & omnes, qui ei auxilio, conſilio, vel favore aſſiſterent, etiamſi Regiâ vel Imperiali dignitate fulgerent, eadem cenſurâ irretitos declaravit. Sicut ergo audiri haud debent Scriptores Itali, dum aſſerunt *Martinum* Romanum Pontificem pacto Reges inter Aragoniæ & Siciliæ ſingulari certamini conſenſiſſe, ita nobis ſubleſta eorumdem Scriptorum fides eſſe debet, dum ſcribunt, *Nicolaum III.* conjurationis adversùs *Carolum* Sicilię Regem, & iniquiſſimę Gallorum cędis conſcium fuiſſe.

Nec minus à vero aberrarunt hi, qui putarunt *Nicolaum III.* definiiſſe in ſua Conſtitutione, quæ incipit. *Exiit qui ſeminat*, Chriſtum rerum aliquarum, earum præſertim quibus utebatur, vel quas ad ſuos & ſuorum Diſcipulorum uſus accipiebat, nullum dominium habuiſſe. Id certè in prædicta Conſtitutione non decernit *Nicolaus III.* ſed ſolùm

aſſe-

asserit, Christum abdicationem absolutissimam dominii rerum temporalium tam immobilium, quàm mobilium, in communi & in speciali, verbo & exemplo docuisse, quod sanè verissimum est. Subdit tamen idem Summus Pontifex, Christum, præter hoc vitæ genus, aliud, dùm viveret, suo commendasse exemplo, si quidem Loculos cum Apostolis possidebat, ex quibus emi jubebat necessaria ad communem vitæ sustentationem, & pauperibus etiam eleemosynam erogari. Sic enim ait Summus ille Pontifex: *Infirmorum personam Christus suscepit in Loculis, & infirmorum imperfectionibus condescendit*. Hoc est, Christus Dominus dignatus sese accommodare imbecillitati & imperfectioni naturæ nostræ multis necessariò sustentandæ subsidiis, quæ non nisi pecuniis comparari possunt, Loculos humano more, seu cum vero dominio, habere voluit. Non negat igitur *Nicolaus III.* Christum habuisse aliquandò rerum aliquarum, earum maximè quibus utebatur, dominium, ac subindè nulla est pugna inter hunc Romanum Pontificem, & *Joannem XXI.* quem alii dicunt *XXII.* quia *Joannes XXI.* in sua Constitutione *cùm inter nonnullos*, definivit dumtaxat Hæreticum esse negare, Christum & Apostolos aliquid habuisse in communi, sicut tum temporis pervicaciter docebant quidam Minoritæ, qui de sua paupertate ambitiosiùs, quàm religiosiùs disceptantes, magno animorum æstu Christum & Apostolos nunquam aliquid in communi possedisse pertendebant, & omne à se bonorum dominium amoliebantur, atque in Sanctam Sedem rejiciebant, usum sibi tantùm reservantes, sicut opportuniùs in sequentibus Colloquiis expendemus.

Va-

D. Vacavitne Sedes Pontificia poſt *Nicolai III.* obitum, qui, uti annotaſti, contigit anno MCCLXXX.

M. Sunt quidam Dominicani Scriptores, qui poſt *Bzovium* ejuſdem Ordinis, Annalium *Baronii* continuatorem, aſſerunt, *Joannem Vercellenſem* Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, mortuo *Nicolao III.* Pontifice Maximo, electum fuiſſe in Romanum Pontificem; Sed, cùm abſens electus fuiſſet, antequam ſuæ promotionis nuncium accepiſſet, vitâ functum eſſe. Nolim quidem ipſe Familiæ Dominicanæ, cui nomen dediſſe eximiæ fælicitatis, & ſummo ſemper honoris loco ducam, gloriam deprimere, quam potiùs, quamdiù ſuppetent vires, promovere curæ ac cordi jugitèr habebo; ad Hiſtoriæ tamen Eccleſiaſticæ elucidationem ingenuè hìc fatebor, hanc creationem *Joannis Vercellenſis* in Romanum Pontificem poſt mortem *Nicolai III.* meram eſſe fabulam, quæ non ſolùm *Ptolomæi Lucenſis*, & *Sancti Antonini* ſilentio aliorumve graviſſimorum Auctorum, qui de Romanis Pontificibus ſcripſerunt, aut Eccleſiaſticam Hiſtoriam concinnarunt, auctoritate convincitur, ſed etiam cum ratione temporum cohærere minimè poteſt. At enim, *Nicolaus III.* ut jam diximus, mortuus eſt anno MCCLXXX. & *Joannes Vercellenſis* obiit anno MCCLXXXIII. ut videre eſt in Chronicis Ordinis Prædicatorum, & in Scriptoribus ejuſdem Ordinis. Si ergò *Joannes Vercellenſis* immediatè poſt obitum *Nicolai III.* in Romanum Pontificem fuiſſet electus, omni procul dubio, ſuæ electionis nuncium accepiſſet, cùm è vita dumtaxat migrarit anno MCCLXXXIII. quo anno nulla fieri potuit Pontificis Romani electio, Sedente jam *Martino*

tino II. qui vulgò *IV.* appellatur. Hac itaque miſsâ fabulâ, quâ non eget Familia Dominicana veris & innumeris, ut oſtendam in ſexto Colloquio, cumulata honoribus, certum & indubitatum eſt apud omnes Hiſtoricos, poſt *Nicolai III.* obitum Sedem Apoſtolicam, ob tumultus occaſione Hannibaldenſium & Urſinorum æmulationis exortos, per ſex menſes vacaſſe, & tandèm communibus ſuffragiis electum eſſe in Romanum Pontificem VIII. Kalend. Martii, ſeu die Cathedræ *Sancti Petri* ſacrâ, anni MCCLXXXI. *Simonem de Bria*, natione Gallum, Tituli *Sanctæ Cæciliæ* Presbyterum Cardinalem, qui in Eccleſia *Sancti Martini* Turonenſis cùm olim Canonicus fuiſſet, & ſacri ærarii Præfectus, *Martinus* appellari voluit. *Martinus II.* juxtà ordinem Romanorum Pontificum, qui eo nomine donati ſunt, nuncupari deberet, ſicut eum vocat *Henricus Stero* in Annalibus, uſus tamen obtinuit, ut dicatur *Martinus IV. moribus generoſus & magnanimus, & à cupiditate pro ſe vel ſuis alienus, Eccleſiaſticique Juris zelator*, ut ait *S. Antonius*, qui etiam teſtatur, Summum illum Pontificem fratri ſuo, qui ſtatìm ac audierat creationis ipſius nuncium, ex Gallia ad ipſum gratulabundus advolaverat, modica tantùm munera, & itineris expenſas tribuiſſe, dicendo: *Bona eſſe Eccleſiæ, non ſua, quæ in Conſanguineos profundere non liceret*. O ſententiam auream, cedro dignam, ac marmori inſculpendam! Pontificiam dignitatem, quam modeſtè de ſe ſentiens, variis adhibitis excuſationibus, declinare conatus fuerat, intrepidâ conſtantiâ ſuſtinuit. *Michaëlem Palæologum*, Græcorum Imperatorem, ab unione cum Eccleſia Latina in Concilio Lugdunen-

ſi

i per Oratores suos juratâ, & proprio deinde Saramento coram Legatis Apostolicis confirmatâ raeca levitate recedentem anathemate perculit. Siulorum proditionem, & immanitatem à sæculis nauditam, quâ in ipsa Paschatis solemnitate, dum Campanæ ad Vespertinum Officium pulsarentur, unde *Sicularum Vesperarum* nomen) omnes ad num Gallos cujuslibet sexus, ætatis, conditionis : ordinis, indiscriminatim confoderunt, execraus est *Martinus* Papa. *Petrum* Aragoniæ Regem efariæ istius conjurationis participem, & Regni iciliæ invasorem, diris solemni Ecclesiæ ritu devoit, eumque, Ecclesiasticas Censuras contemnentem, egno Aragoniæ, & Cataloniæ ac Valentiæ Prinipatibus privatum edixit, & ejus subditos à juranento fidelitatis absolvit: Aragoniæ verò Renum, aliasque *Petri* Ditiones, *Philippo*, Galliaum Regi, adjudicavit, ut *Carolo Valesio*, filio suo ninori, ex ipsius *Petri* sorore suscepto, eas armis indicaret, sub clientela tamen Sedis Apostolicæ, ertis conditionibus possidendas. Anathematis ententiam tulit in Panormitanos, & in eos, qui Regnum Siciliæ *Carolo* Regi fiduciario jure ab Eclesia traditum invaderent, vel conjuratis opem errent: Pugnaturis verò pro *Carolo*, legitimo Siciiæ Rege, si in prælio caderent, eamdem concessit ndulgentiam, quam Crucesignatis pro Terræ Sanctæ recuperatione, aut defensione, sui Decessores argiti fuerant. Felix *Carolus*, si Optimi illius Ponificis consiliis ac mandatis morem gessisset! Sed jus mandata negligens, delusus est à *Petro* Aragoniæ Rege, qui dolo rem agens, eum ad singulare certamen provocavit, eâ lege ut victoris præmium

esset

esset Siciliæ Regnum, infamia pugnam detrectanctis. Dolum non subodoratus generosior *Carolus*, Burdegalam, assignatum certamini locum, se contulit, ubi se delusum tandem agnovit, non comparente *Petro* Aragoniæ Rege. Sic dolus virtuti prævaluit. Perdidit Siciliam *Carolus* fortitudine, eâ potitus est *Petrus* Aragoniæ Rex, minùs de fama sua, cujus jam jacturam fecerat, quàm de Siciliæ Regno, quod invaserat, injustè retinendo sollicitus. Obiit *Martinus IV.* Perusii, IV. Kalend. Aprilis anni MCCLXXXV. eumque post obitum multis claruisse miraculis testantur *Martini Poloni* Continuator, *Guillelmus Nangius*, & Auctor Vitæ MS. *Martino IV.* consentientibus suffragiis subrogatus est in Sede Apostolica *Jacobus Sabellus*, nobilis Romanus, *Sanctæ Mariæ in Cosmedin* Diaconus Cardinalis, IV. Nonas Aprilis ejusdē an. MCCLXXXV. dictus in Pontificatu *Honorius IV.* qui Decessoris sui vestigiis insistens, *Jacobum*, filium *Petri* Aragoniæ Regis, paternæ tyrannidis hæredem, qui Siciliæ sceptra arripuerat, ejusque matrem *Constantiam*, filiam *Manfredi* Siciliæ Tyranni, anathemate confixit. *Ladislaum* Ungariæ Regem, qui, repudiatâ legitima uxore, cum pellicibus polluebatur, suoque familiari consortio Infideles Cumanos, Tartaros, Neugerios, & Saracenos dignabatur, acerrimè redarguit, & in eum, ni Reginam reciperet, & maritali complecteretur affectu, atque Infideles à sua societate ablegaret, Anathematis minas intentavit. Plures Epistolas scripsit Summus ille Pontifex, quæ referuntur ab *Odorico Raynaldo*, *Bzovio* & *Wadingho*. Extat etiam in Bullario Romano ejusdem Pontificis diploma, quod incipit: *Olim*

Feli

Felicis, anno MCCLXXXVI. datum, quo novam Mendicantium Sectam, ſub nomine Ordinis Apoſtolorum, à neſcio quibus inſtitutam damnavit. Sedit duobus annis, & uno die, atque è vita migravit Romæ die Cænę Domini, quæ incidit in diem III. Aprilis anni MCCLXXXVII. Poſt illius obitum vacavit Sedes Romana menſibus decem, & octodecim diebus, hoc eſt, uſque ad diem XXII. menſis Februarii feſto Cathedræ Sancti Petri Sacram anni MCCLXXXVIII. quâ die Romanus Pontifex electus eſt *Hieronymus Aſculanus*, tituli *Sanctæ Pudentianæ* Cardinalis, ex Ordine Fratrum Minorum aſſumptus, non verò ex Ordine Fratrum Prædicatorum, ſicut per errorem, aut memoriæ lapſum obrepſit *Dupino* tom. 10. *Bibliothecæ Scriptorum Eccleſiaſticorum* pag. 57. Primus fuit ex Ordine *S. Franciſci* Romanus Pontifex, dictuſque eſt *Nicolaus IV.* Qui, ſuſceptâ Eccleſiæ adminiſtratione, ſtatim ad componendas res Siculas animum applicuit. Siculis juſſit ut ad obſequium Eccleſiæ redirent, & ad *Alphonſum* Aragoniæ Regem Legatos miſit pro *Caroli*, cognominati *Claudi*, Principis Salernitani & Siciliæ Regis, quem in carcere Barcinonenſi captivum detinebat, liberatione. E carcere dimiſſus quidem eſt *Carolus*, ſed aſperrimis conditionibus ei in Conventu Oleronenſi impoſitis, quas *Nicolaus IV.* reſcidit, & *Carolum* Siciliæ & Apuliæ Regem coronavit. Inde tamen acriùs recruduit bellum inter prædictum *Carolum* Siciliæ Regem, & *Jacobum* ejuſdem Regni invaſorem, *Alphonſi* Aragonum Regis fratrem. De Religione Chriſtiana apud barbaras nationes propaganda multùm fuit ſollicitus *Nicolaus IV.* miſitque Religioſos tam ex Ordine

Fra-

Fratrum Prædicatorum, quàm ex Ordine Fratrum Minorum, quibus Verbi Divini nationibus à fide Christiana alienis prædicandi provinciam demandavit, quorum Apostolicis laboribus apud Tartaros Christiana Religio ita effloruit, ut *Argon* Rex, ejusque coniux Christo nomen dederint, quorum conversioni gratulatus est *Nicolaus IV.* Epistolis decimâ libri primi, & duodecimâ ad *Argonem* Regem. Causam etiam Christianorum in Syria, quorum res inclinata erat, apud Principes Christianos, præsertim apud Reges Galliæ, & Angliæ, vehementèr sollicitavit. Quin & ad tuendam Urbem Ptolomaidem multos milites ipse proprio ære transmisit. Hunc Summum Pontificem egregiè doctum fuisse, & ex omni ferè Religione viros optimos & doctos Cardinales creasse, ac Romam pulcherrimis ædificiis exornasse testatur *Joannes Stella* Venetus in suo Commentario *de Vita & Moribus Romanorum Pontificum*. Obiit *Nicolaus IV.* die Sacrâ Parasceves, seu die IV. Aprilis anni MCCXCII. annum agens Pontificatus quintum. Post mortem *Nicolai IV.* Sedes Pontificia, ob Cardinalium dissensionem, vacavit annis duobus, mensibus tribus & die unâ, cùm tandèm die V. mensis Julii anni MCCXCIV. Summo omnium consensu electus est Summus Pontifex *Petrus de Murrone*, Sanctus Anachoreta, & novæ Congregationis Religiosæ, quæ *Cælestinorum* posteà dicta est, Auctor. In aspera ac remota Apuliæ solitudine rerum divinarum contemplationi, & corpori macerando intentus erat vir ille sanctitate illustris, dùm de sua electione nuncium accepit, ac statim, ut erat verè pius & humilis, fugam arripere cogitavit, sed à populo deten-

detentus, in urbe Aprutii *Aquila*, volens nolens, inauguratus est, dictusque *Cœlestinus V.* qui tamen paulò post se ad hanc dignitatem minus aptum, agnoscens, tantoq; oneri ferendo imparem sentiens, oneri & honori cedere statuit, adductus potissimùm consiliis Cardinalis *Benedicti Cajetani*, viri sagacis, callidi, & rerum gerendarum gnari, qui ipsum divini judicii metu, ut se Pontificatu abdicaret, deterruit; non verò, ut quidam ineptè fabulantur, voce per tubum fictâ, & quasi cælitùs dimissâ, ei, ut Pontificatum deponeret, persuasit. Tandèm, post quinque menses & dies octo Pontificatus, *Cœlestinus V.* ornamenta Pontificis in Consistorio exuit mense Decembri, & die *Sanctæ Luciæ* sacrâ anni MCCXCIV. editâque Constitutione, quâ cessionem hujusmodi fieri posse pronunciavit, stupendum humilitatis exemplum, & magnum spretæ humanæ felicitatis reliquit argumentum, quod omnis ætas mirabitur, nulla deinceps fortassis imitabitur. Obiit *Cœlestinus V.* anno MCCXCVI. in Arce Fumonis, ubi *Bonifacius VIII.* ejus successor illum recluserat, metuens ne ipsius simplicitate aliqui ad Schisma in Ecclesia conflandum abuterentur. Eum post mortem miraculis clarum *Clemens V.* Pontifex Maximus solemni ritu in Sanctorum album retulit. *Cœlestinum V.* in carcerem à *Bonifacio VIII.* ejus successore, conjectum, hæc de eo pronunciasse fertur: *Intravit ut Vulpes, regnabit ut Leo, morietur ut canis*. Sed id *falsò & temerè usurpatum à Malevolis, & Principum assentatoribus, plerique existimant, quoniam Platina, valdè alioqui pronus ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, sed nec alii, qui eorum vitas descripserunt*, inquit *Genebrardus* Aquensis

ſis Epiſcopus in Chronico ad annum MCCCIII.

D. Eſtne hic *Bonifacius* ille Papa, qui, ſicut in ſuperiori Colloquio dicebas, grave ac diuturnum cum *Philippo Pulchro* Galliarum Rege habuit diſſidium?

M. Is ille ipſiſſimus eſt, qui, patriâ Anagninus, ante Pontificatum dicebatur *Benedictus Cajetanus*, Presbyter Cardinalis tituli *SS. Silveſtri*, & *Martini*; vacante verò Sede per *Cæleſtini V.* abdicationem, à Cardinalibus ipſo Natalis Domini pervigilio anni MCCXCIV. Romanus Pontifex electus eſt, dictuſque *Bonifacius VIII.* In ipſo ſui Pontificatus exordio, pacis inter Principes Chriſtianos ſtabiliendæ curam ſuſcepit, ac bellum acerrimum, *Jacobum* Aragonium Regem inter & *Carolum* de Regno Siciliæ contendentes eâ lege compoſuit, ut *Jacobus* Aragonius omni jure in Siciliam cederet. At ſiculi Gallicæ dominationis jugum omninò excutere volentes, *Carolum*, legitimum licèt Siciliæ Regem, agnoſcere detrectarunt, & *Fridericum*, fratrem *Jacobi* Regis Aragoniæ, crearunt Siciliæ Regem, eorumque contumaciam nullis beneficiis, nullis minis, & Eccleſiaſticarum Cenſurarum fulminibus frangere potuit Summus Pontifex, donec tandem pace ſub certis quibuſdam conditionibus, quæ legi poſſunt apud *Spondanum* ad annum MCCCII. *Fridericum* inter &, *Carolum*, dictum *Claudum* initâ, contumaces Siculos ad officium revocaverit, & Cenſuris Eccleſiaſticis, quibus erant devincti, ſolverit, ut videre eſt in illius Summi Pontificis Diplomate, quod *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis deſcripſit ad annum MCCCIII. num. XXIV. Verùm, dùm paci inter Principes conciliandæ totus incum-

beret

beret *Bonifacius VIII.* incidit, proh dolor! in grave ac infaustum cum *Philippo Pulchro* Galliarum Rege dissidium, cujus memoriam æternis deflendam lachrymis nō refricarem, nisi Historię leges ad id me compellerent. Huic exitiali Ecclesiæ dissidio, quod *Bonifacium VIII.* inter & *Philippum Pulchrum* Regem Christianissimum exarsit, tria potissimùm capita occasionem dederunt. Primum illius dissidii incentivum fuit Regaliæ Jus, quod Rex in Ecclesiis Galliarum Regni exercebat, quod tamen vehementèr improbabat *Bonifacius VIII.* Secundò, hoc ferale dissidium, velut unguis in ulcere, auxit suscepta à Rege *Philippo Pulchro* protectio duorum Cardinalium Columnensium, quos Gibellinorum factioni addictos, sibique clam insidiantes, *Bonifacius VIII.* habito Romæ Episcoporum Conventu purpurâ exutos, omnibus bonis, muneribus, Beneficiis, & jure ad quascumque dignitates deinceps consequendas spoliatos anathemati subjecerat. Postremò, illud dissidium acriùs recruduit per Legationem *Bernardi Saisseti* Appamiēsis Episcopi, quem *Bonifacius VIII.* ad Regem miserat, ut ejus Majestatem ad Syriacam Expeditionem impelleret, indictas ad hoc Sacrum Bellum Ecclesiarum Decimas in alios usus convertere prohiberet, vacantium Ecclesiarum fructus retinere, earumque titulos absque consensu Romani Pontificis conferre Regi inhiberet. *Bernardus Saissettus* (quem *rixarum & dessensionum virum* appellat *Spondanus* ad annum MCCXCVI. quemque recenti beneficio Pontifex obstrinxerat, cùm Appamiarum Episcopatum in ejus gratiam anno MCCXCVI. erexerat, eique, inito Rege, primas Infulas tradiderat) sibi demandatâ

datâ Legatione functus, durioribus verbis ac intempestivis minis exasperavit animum Regis, qui illum Narbonensi Archiepiscopo in custodiam tradidit, ut ab eo unà cum Episcopis Provinciæ canonicè judicaretur. Multorum criminum accusatus fuit *Bernardus Saissetus* Appamiensis Episcopus, quæ legi possunt apud *Spondanum* ad annum MCCCI. De his omnibus, quæ in *Bernardum Saissettum* Appamiensem Episcopum in Galliis gesta erant, certior factus *Bonifacius VIII.* scripsit ad *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem litteras, quibus hunc Episcopum è carcere eximi jussit, additis etiam Anathematis ac depositionis minis, quæ jam nutantem & iratum *Philippum* Regem in furorem impulerunt. Hinc, exacerbatis vehementèr animis, asperiores utrimque scriptæ Epistolæ. Hinc *Philippus* Rex tam Legatum Apostolicum, quâm Appamiensem Episcopum libertate donatum Regno abire jussit, ac solemni Edicto prohibuit, ne quis è Clero Gallicano Romam peteret, aut è Regno aurum vel argentum Romam inferret. Hinc publicata Gallorum ad Sedem Apostolicam, vel ad Concilium Generale provocatio. Hinc immania accusationum, seu potius calumniarum capita, quæ *Plessiacus*, vir nobilis, in Conventu Præsulum, Doctorum, & Procerum Parisiis habito, proposuit contra *Bonifacium VIII.* Hinc sententia excommunicationis, quam in *Philippum Pulchrum* tulit *Bonifacius VIII.* totumque Galliarum Regnum sacris interdixit, Academias docere vetuit, & Gallos Sacramento fidei exoluit. Hinc denique perditissima illa conjuratio *Sciarræ Columnæ*, & *Nogareti*, Equitis Galli, qui secretò militari conductâ manu audax

dax & execrabile facinus aggressi sunt in Summum Pontificem *Bonifacium VIII.* quem captivum apud Anagniam fecerunt, eique Colaphum armatâ manu *Sciarram Columnam* inflixisse fertur. Elapsis autem tribus ab ejus captivitate diebus, intra quos thesaurus Ecclesiæ direptus est, Cives Anagnini, resumptis animis, quæ sui officii erant, præstiterunt, ac Summum Pontificem in libertatem assertum Romam perduxerunt, ubi tandem paucos post dies, eorum, quæ sibi usquè adeò indignè obtigerant, acerrimo dolore confectus migravit ex hac vita anno MCCCIII. cùm annos octo, menses novem, & dies duodeviginti Ecclesiam rexisset. Ipsum muro caput concussisse, digitos corrosisse, & desperato ac furenti similem mortuum esse asserunt quidem Scriptores, inter quos est *Spondanus* ad annum MCCCIII. At hoc indignissimum commentum est, quod non solùm falsi cōvincit magnanimitas *Bonifaci VIII.* quem *Magnanimum & imperterritum* appellat *S. Antoninus*, sed etiam exploditur ejusdem *Sancti Antonini, Platinæ, Pauli Æmilii*, aliorumque illius temporis Scriptorum silentio. *Bonifacium VIII.* Virum fuisse doctissimum, magni animi, in amicos liberalem, jurium Ecclesiæ acerrimum defensorem, integerrimæ fidei Pontificem, purumque criminum, quæ ei *Columnenses*, & *Philippi Pulchri* Galliarum Regis Ministri, fervente dissidio, affinxerunt, fatentur Historici, qui à studio partium sint alieni. Negare tamen haud possum, esse aliquos Scriptores, quos inter censetur *S. Antoninus*, qui huic Summo Pontifici nonnulla vitia, præsertim nimium consanguineorum amorem, vitio vertunt. Jubilæum anno quolibet centesimo recur-

rente primus instituit *Bonifacius VIII.* illudque Romæ promulgavit anno MCCC. quò immensa hominum multitudo religionis ergò confluxit.

D. Fuitne *Bonifacii VIII.* successor in Galliarum Regnum, & *Philippum Pulchrum* Regem propensior?

M. Mortuo *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo, Summo Purpuratorum consensu substitutus est *Nicolaus Bocasinus*, Tarvisinus, Cardinalis Episc. Ostiensis, ex Ordine Prædicatorum assumptus, dictus in Pontificatu *Benedictus XI.* quamvis juxta Ordinem istius nominis Pontificum esset dumtaxat *X.* appellandus. Is ille est, qui ex humillimis natalibus ortus, cùm Sedem Apostolicam conscendisset, matrem pretiosis ornatam vestibus, quæ magis novæ filii dignitati, quàm priori abjectæ fortunæ convenirent, se adeuntem repulit, & negavit se matrem agniturum, nisi depositis his adscititiis ornamentis, accederet vilibus, ut solita erat, induta vestibus. Quod cùm præstitisset mater, eam honorificè suscepit, & magno cum gaudio amplexatus est. Pacis studiosissimus fuit Summus ille Pontifex, quam pro viribus promovit non solùm in Sicilia, quam, sublato Interdicto, communioni restituit, & in diversis Italiæ Provinciis, quæ Guelphorum & Gibellinorum, Alborum & Nigrorum diris factionibus miserum in modum erant laceratæ; verùm etiam in Galliarũ Regno, in quo gravissimas, dissidiis *Bonifacii VIII.* & *Philippi Pulchri* Francorum Regis, ortas tempestates compescuit, atque revocatis ac rescissis, quas *Philippo Pulchro* Regi ejus decessor intentaverat, pœnis & censuris, antiquam Regum Galliæ & Summorum Pontificum

con

concordiam gravissimè læsam feliciter instauravit. Plura his similia dùm meditaretur Sanctissimus ille Pontifex, obiit Perusii cum gravissimo Orbis Christiani damno die IV. Julii anni MCCCIV. cùm sedisset menses octo & dies XVII. Apud Fratres Prædicatores Perusii sepultus est, miraculis etiam post obitum clarus. *Benedicto XI.* ad vitam immortalem translato, duas in partes scissi sunt Cardinales, aliis optantibus amicum *Bonifacii VIII.* aliis ex adverso Gallum, vel saltem Regi Christianissimo addictum eligere in animo habentibus. Quò factum est, ut, perstante illa pertinaci Cardinalium divisione, Sedes Pontificia undecim mensibus vacaverit. Tandem operâ præsertim & consiliis *Nicolai Pratensis* Ostiensis Episcopi Cardinalis Ord. Prædicatorum, inclinati sunt Cardinaliũ animi in electionem *Bertrandi de Agutis*, seu *de Gotto* Archiepiscopi Burdigalensis, qui *Philippo Pulchro* Galliarum Regi subinfensus erat. De eo Cardinalium proposito idem Cardinalis Pratensis Christianissimum Regem, in quem propensum gerebat animum, per litteras certiorem fecit, eumque monuit, ut *Bertrandum* sibi devinciret, & in gratiam cum ipso rediret. Rex, acceptis à Cardinali Pratensi litteris, confestim *Bertrandum* Burdigalensem Archiepiscopum ad *S. Joannis Angeli* oppidum in Sanctonibus, accitum ad secretum Colloquium ita demulsit, & injectâ spe Pontificatus sibi tam arctè obstrinxit, ut *Bertrandus*, quem *avidum honoris & gloriæ* fuisse testatur *S. Antoninus*, omnia in Regis gratiam sese acturum spoponderit, si ejus operâ & favore Summus Pontifex crearetur. Rex suis, Regnique commodis consulere volens, quinque ei conditiones

propoſuit, & ſextam ſuo tempore declarandam, quas omnes cùm Archipræſul ſe accuratè impleturum juramento promiſiſſet, Rex Nuncium ad Cardinalem Pratenſem miſit, ut electionis ipſius negotium promoveret. Electus itaque eſt Peruſii Nonis menſis Junii anni MCCCV. Romanus Pontifex *Bernardus de Agutis*, ſeu *de Gotto*, Archiepiſcopus Burdigalenſis, dictuſque in Pontificatu *Clemens V.* & coronatus Lugduni die XIV. Novembris ejuſdem anni. At, dum in ſuæ coronationis celebritate per urbem ſolemni pompâ veheretur, *Joannes* Dux Britanniæ, & *Gaillardus de Gotto* frater Pontificis, aliique nobiles cum promiſcua plebe ruinâ cadentis muri oppreſſi ac colliſi interierunt, *Carolus* verò *Valeſius* frater Regis graviter læſus eſt. Pontificiam Sedem in Gallias tranſtulit *Clemens V.* modò Lugduni, modò Burdegalis, ſed potiſſimùm Avenione commoratus. In teſſeram grati animi, conditiones, quas *Philippo Pulchro* Galliarum Regi antè inaugurationem promiſerat, ſtatim implere cæpit. Regi pleniſſimam veniam indulſit læſæ in *Bonifacio VIII.* Pontificiæ Mejeſtatis, & hæc fuit prima conditio. Conſcios ac fautores ejuſdem criminis veniâ itidem donavit, & hæc altera conditio. Decimas in quinquennium Regi conceſſit, & hæc tertia conditio. Conſtitutiones *Bonifacii VIII.* quatenus Regi, Galliæque Regno officere poterant, revocavit, & hæc quarta conditio. Nunquam tamen adduci potuit Pontifex, à Rege licèt vehementer ſollicitatus, ut memoriam ſui Deceſſoris *Bonifacii VIII.* damnaret. Columnenſibus ad petitionem Regis pepercit idem Summus Pontifex, eiſque Inſulas reſtituit, & hæc quinta fuit conditio. Denique

ique, sextæ conditioni, quam suo tempore expo-
endam sibi reservarat *Philippus Pulcher* Gallia-
um Rex, satisfecit *Clemens V.* Pontifex Maximus
n Concilio Generali Viennæ in Galliis celebrato,
n quo *Templariorum* Ordinem extinxit, sicut op-
ortuniùs ostendemus in Colloquio IV. ubi de
Conciliis Sæculo XIII. habitis differemus. In *An-
ronicum* Græcorum Imperatorem Schismatis fau-
orem anathema vibravit Clemens quintus, & pro-
agandæ fidei studiosus *Joannem de Monte Corvino*
Ordinis Sancti Francisci in Oriente Legatum con-
tituit, ut fides apud Tartaros, Indos, Æthyopes,
liasque Orientis regiones, in quibus vir ille reli-
giosus pietate insignis magno cum fructu Evange-
ium jam prædicaverat, magis ac magis promove-
i posset. *Roberti* Siciliæ Regis defensionem contra
Henricum VII. Imperatorem suscepit ille Pontifex,
abrogavitque exauctorationis & capitis pænam,
quam in eumdem *Robertum*, velut Majestatis reum,
& Imperii proditorem tulerat hic Imperator. Obiit
Clemens V. apud *Rupem Mauram* supra Rhodanum
XII. Kalend. Maii anni MCCCXIV. postquàm sedisset
annos octo, menses decem, dies quindecim. Con-
fictas in odium illius Pontificis calumnias, ob Se-
dis in Gallias translationem, & Templariorum
Ordinis abolitionem, vulgarunt quidam Itali Scri-
ptores, quæ fabulas olent, & figmenta malevo-
lorum quorundam hominum, præsertim *Dantis*
exulis Florentini, viri maledicentissimi, cui tan-
tum fidei tribui debet, quantum calumniatori pro-
fesso dari solet. Post obitum *Clementis V.* dissiden-
tibus Cardinalibus, vacavit Apostolica Sedes an-
nos duos, menses tres, dies septemdecim, ac tan-
dem

dem Cardinales, urgente *Ludovico X.* dicto *Hutino*, Galliarum Rege, & à *Philippo* Pictaviensi Comite, ejusdem Regis fratre, Lugduni apud Fratres Prædicatores in Conclavi reclusi elegerunt Pontificem Romanum *Jacobum de Ossa*, Cardinalem Episcopum Portuensem, natione Gallum, patriâ Cadurcensem, & ignobili patre sutore veteramentario natum. Cardinales Compromissum de illo eligendo Romano Pontifice fecisse, quem Cardinalis *Jacobus de Ossa* nominasset, ipsumque, Neapoleone *Ursino* suadente, se ipsum nominasse, asserunt quidam Scriptores Itali. Sed hoc purum figmentum est, quod falsi convincitur, tum quia Cardinalis *de Ossa* Supremum Pontificatum adeptus, dictusq; *Joannes XXII.* (dicendus tamen, juxtà ordinem hujus nominis Pontificum, *Joannes XXI.*) in suis litteris Encyclicis de electione sua disertè testatur, se à Cardinalibus *concorditèr*, nemine discrepante, in Summum Pontificem *electum*, *timore ac tremore concussum vehementèr hæsitasse*; tùm quia etiam, si Cardinalis *de Ossa* impotenti ambitione abreptus se ipsum Romanum Pontificem elegisset, omni procul dubio *Ludovicus Bavarus*, ejus infensissimus hostis, aliique, qui ab illius Imperatoris partibus stabant, hanc immoderatæ ambitionis labem in acerbissimis adversùs hunc Pontificem invectivis ei objecissent; quam tamen ab illis nunquam ei fuisse objectam certissimè constat. Tria præsertim gravissima negotia *Joannem XXI.* vel, ut vulgò alii dicunt, *XXII.* diù multùmque exercuerunt, quorum primum adversùs eum excitarunt enatæ in Ordine Fratrum Minorum factiones occasione controversiæ de sensu & observantia Regulæ *Sancti Francisci*,

quoad

oad Evangelicam paupertatem. Sed de hocce gotio, cui initium dedit quorumdam Fratrum inorum non minùs importuna, quàm molesta ontroversia, commodiùs agemus in proximo Colquio. Alterum negotium, quod Pontifici *Joni XXI.* seu *XXII.* maximam facessivit molestiam, it acerrimum illud dissidium, quod habuit cum *udovico Bavaro*, veteratore ac fraudulento Impe.tore, de quo dissidio cùm plura in præcedenti olloquio à nobis dicta sint, pauca hìc de Schisma: à *Ludovico Bavaro* in Ecclesia conflato addere oundè sufficiet. *Petrum Raynalducii de Corbaria* onstituit *Ludovicus Bavarus* Pseudo-Pontificem, ui antehàc, invitâ ac reclamante uxore sua, teste *Vadingho* in Annalibus Fratrum Minorum, Ordiem Fratrum Minorum professus fuerat, factus veò Pseudo-Pontifex, ob novam, quâ splendebat, ignitatem, à propria uxore tanquam maritus, juidicè repetitus, omnibus ludibrio fuit. Aliquanliu tamen sese scenicum Pontificem gessit, & juamvis à legitimo Pontifice *Joanne XXI.* seu *XXII.* um omnibus Schismatis ipsius fautoribus fuisset onfixus, Cardinales creavit, Legatos in Orienem misit, & Catholicos omnes ejus Schismati adhærere nolentes diris devovit. At *Ludovico Bavaro*, cujus instrumentũ erat, in Germaniam reverso, reousq; ipsius in Italia profligatis, *Petrus Corbarius* ad e tandèm reversus, Insignia Pontificatus deposuit, Schisma & errores ejuravit, & veniam à *Joanne XXI.* seu *XXII.* ad cujus pedes sese, laqueo collo injecto, abjecerat, obtinuit, inclusus tamen, ne quis ejus Pseudo-Pontificatu abuteretur, in Palatio Pontificis, ubi post triennium Avenione obiit, ut videre

est

est apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCCXXX. num.XI. & sequentibus. Eo in Schismate, & gravissimo dissidio, quod *Ludovicus Bavarus* habuit cum *Joanne XXI.* seu *XXII.* Religiosi Dominicani infracto steterunt animo pro Sede Apostolica, & contra Imperatoris impetus & Pseudo-Pontificis consilia, causam Ecclesiæ, etiam cum vitæ rerumque suarum dispendio, strenuè gesserunt. Hinc *Ludovici Bavari* Imperatoris in Dominicanos implacabile odium. Hinc florentissimorum Cænobiorum Dominicanorum Ordinis, quæ in *Ludovici Bavari* Ditione posita erant, ruina & expulsio è tota Bavaria Dominicanorum, qui nec extincto schismate, nec nostris etiam temporibus fuerunt postliminio restituti. Ultimum negotium, quod haud parùm exercuit *Joannem* XXI. seu *XXII.* originem habuit ex privata opinione, in quam, ut Doctor particularis, plus æquò propendere visus est, de dilatione Beatitudinis Sanctorum usque ad Supremi Judicii diem. In hanc quippè singularem opinionem (quam tamen, ut ostendemus in sexto Colloquio, nunquàm Summus ille Pontifex credendam proposuit, sed potiùs ante mortem revocavit) benè multi viri docti insurrexerunt, præsertim Dominicani; quos licèt Summus Pontifex demeruisset innumeris beneficiis, relato videlicet in Sanctorum album Sancto *Thoma Aquinate*, assumptis ad purpuram tribus Dominicanis, & toti Ordini his duobus verbis: *Lucere & ardere*, in Insigne datis, eos tamen nunquàm adducere potuit, ut in ejus privatam abirent sententiam. Qua in re *Ludovicus Bavarus* Imperator, acerrimus Dominicanorum hostis, qui ante suspicatus fuerat, Dominicanos sibi infen-

fensos esse,& spe præmiorum Sedi Apostolicæ addictos, ubi audivit, illos in peculiarem *Joánis XXI.* u *XXII.* de his licèt optimè meriti,opinionem deendere nolle; De Prædicatorum Ordine exclaasse fertur: *Hic Ordo, est Ordo veritatis*, cui uni se devovit. Obiit Avenione nonagenarius *Joans XXI.* seu *XXII.* die IV. Decembr. an. MCCCXXXIV. im sedisset annos undeviginti. Fuit Pontifex ve- Maximus rerum gestarum magnitudine, summâ Regna omnia Christiana providentiâ, exquisitâ ctrinâ, & propensissimo in omnes viros erudis animo,quibus rectum discendi ac docendi mo- im præscripsit in Epistola, quam direxit ad Dooores Academiæ Parisiensis, quamque ex parte fert ex Vaticano Codice *Odoricus Raynaldus* ad inum MCCCXVIII. *Quidam etiam Theologi*, ait in ea oistola Summus ille Pontifex, *postpositis vel neglesis necessariis, utilibus, & ædificativis doctrinis, riosis, inutilibus, & supervacuis Philosophiæ quæonibus, & subtilitatibus se immiscent; ex quibus ius studii disciplina dissolvitur, luminis ejus splenr offunditur, & Studentium utilitas impeditur &c.* ræter S. *Thomam Aquinatem*, quem ann.MCCCXXIII. inctorum Fastis adscripsit, eumdem honorem etulit Sanctissimus ille Pontifex *B. Ludovico* Episopo Tolosano Ordinis Fratrum Minorum ano MCCCXVII. & *Thomæ* Herfordiensi Antistiti ano MCCCXX. Instituit etiam Sanctissimæ Trinitatis estum. Post decem dies ab obitu *Joannis XXI.* u *XXII.* Cardinales in Conventu Avenionensi Fraum Prædicatorum inclusi *Jacobum Furnerium*, seu *Furno* appellatum,natione Gallum, humili loco, atre scilicèt *Guillelmo* Molitore natum, Ordinis Cister-

Cisterciensis olim Monachum, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctorem Theologum, & Cardinalem tituli *Sanctæ Priscæ* elegerunt Pontificem Romanum die XIII. Kalend. Januarii anni MCCCXXXIV. qui in Pontificatu dictus est *Benedictus XII.* quamvis, juxtà seriem hujus nominis Pontificum, dicendus est *Benedictus XI.* Sese à Pontificatus exordio ostendit pium, constantem, liberalem, profusis Sanctè pecuniis pro conversione Infidelium, maximè Tartarorum, ad quam promovendam Religiosos & Apostolicos viros misit. Ad dignitates Ecclesiasticas neminem è suis promovit, nisi nepotem, quem alioqui dignissimum, & orantibus Cardinalibus, Ecclesiæ Arelatensi præfecit, nunquàm tamen adduci potuit, ut eum in Purpuratorum Patrum Senatum referret, & alios nepotes vel agnatos suos bonis Ecclesiæ ditaret, asserens, Pontificem parentes & affines non habere, sæpiusque istud Davidicum usurpans: *Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero.* Nihil antiquius habuit idem Pontifex, quàm ut pacem inter Principes Christianos sanciret, foveretque, ut communes vires contra Saracenos verterent. Ad exterminandos Mauros Hispaniam devastantes sacram indixit expeditionem, quam fœderati Reges Christiani felicitè ac gloriosè confecerunt. Mediolanenses, aliosque Insubres, videlicèt Bergomenses, Papienses, Novarienses, Cremonenses, Vercellenses, Comenses &c. Censuris Ecclesiasticis, ob *Ludovici Bavari*, & Antipapæ *Petri Corbarii* Schisma, irretitos in gratiam Ecclesiæ recepit, & communione Ecclesiasticâ donavit, nunquàm tamen *Ludovici Bavari* contumaciam, Litteris licèt ac Nunciis ad eum

mil

ſſis, frangere potuit. Controverſiæ ſub ſuo De-
ſore enatæ de Sanctarum animarum beatitudine
em tandèm impoſuit, & Beatorum animas, ſta-
ı ac ſolutæ ſunt corporibus (ſi tamen nihil illis
erſit piacularibus Purgatorii flammis eluen-
m) ad Viſionem Dei admitti definivit, Diplo-
te, quod incipit: *Benedictus Deus*. Teſtatur *Odo-*
us Raynaldus ad annum MCCCXXXVI. extare etiam-
n in Bibliotheca Vaticana aliquot Tractatus
S. *de ſtatu animarum ante Generale Judicium*,
os ante Pontificatum lucubraverat *Benedictus XI.*
XII. Ad reſtaurandam collapſam diſciplinam,
libertatem juraque Eccleſiæ vindicanda, ad
endandos abuſus, qui id ætatis in Beneficiorum
lationem irrepſerant, ad reformandos Ordines
igioſos curas Apoſtolicas adhibuit, ac pater-
n ſollicitudinem impendit Pontifex ille maxi-
s, tantæque in regimine Eccleſiæ conſtantiæ &
egritatis fuit, ut nec vi, nec precibus, aut pro-
ſſis à recto dimoveri unquam potuerit. Neptem
m unicam Toloſano Mercatori, modicâ dote
ſtitutâ, uxorem dedit, rejectis nobilibus procis,
ejus nuptias ambibant. Obiit Sanctiſſimus il-
Pontifex Avenione die XXV. Aprilis an. MCCCXLII.
ı rexiſſet Eccleſiam annis ſeptem, menſibus
tuor, & diebus ſex. Celebratur in Martyrologio
licano ut Pontifex *Sanctæ memoriæ*, eumque
m miraculis effulſiſſe teſtatur coævus ipſius
e Anonymus Author.

D. Mortuo *Benedicto XI.* ſeu *XII.* Sedes Pon-
ia, quam *Clemens V.* in Gallias tranſtulerat,
ne in Vrbem Romam revocata?

M. Præter illos tres, quos memoravi, Pon-
tifices

tifices Maximos natione Gallos, *Clementem V. Joan*
nem XXI. seu *XXII.* & *Benedictú XI.* seu *XII.* quatuo
alii Summi Pontifices, natione itidem Galli, Seden
Pontificiam in Galliis, seu Avenione fixerunt, vide
licèt *Clemens VI. Innocentius VI. Urbanus V.* & *Gre*
gorius XI. qui postremus, ut mox referemus, relicta
tandèm Avenione, Romam petiit, & in eam Ur
bem, post diuturnum exilium ab Italis tot quere
lis, verbisque defletum, Sedem Pontificiam retu
lit. *Benedicto itaque XI.* seu *XII.* successit in Sede
Pontificia *Clemens VI.* ante promotionem *Petru*
Rogerius dictus, natione Gallus, patriâ Lemovix
in territorio Castelli Malimontii natus ex nobi
genere. Fratrem habuit *Guillelmum Rogerium* Co
mitem *Bellifortis*, qui fuit pater *Gregorii XI.* Pon
tificis. Apud Arvernos Monasterio *Casæ-Dei*, O
dinis Benedictini, nomen dedit *Petrus Rogeri*
antequàm pubertatis annos excessisset. Dehin
Lutetiam missus, in Philosophicis, Theologicisqu
disciplinis excelluit, ac Lauream Doctoralem in
Academia Parisiensi promeritus est. Abbas Fisc
nensis primùm fuit, deindè Atrebatensis Episc
pus, hinc Senonensis Archipræsul, tum Rotom
gensis, posteà à *Benedicto XI.* seu *XII.* creatus Ca
dinalis xv. Kalend. Januarii anni MCCCXXXVII.
tuli *SS. Nerei, & Achillei*, postremò, electus
Pontifex Maximus in Conclavi apud Fratres Pr
dicatores Avenionenses die VII. Maji an. MCCCXLI
& die Sacrâ Pentecostes, quæ fuit XVI. ejusden
mensis, coronatus est, & appellatus, ut mox
ximus, *Clemens VI.* Hunc *Petrarcha litteratissim*
Pontificem appellat, tàm felicis & invictæ men
riæ, ut quod semel legisset, oblivisci nullate

possET, & *quod mirabilius est*, inquit, *hæc memoria magno quodam capitis ictu, cujus ingens suprema vertice cicatrix remanserat, ei provenerat.* Clementi VI. summis precibus, missâque honorificâ Legatione, Romani supplicarunt, ut in Urbem rediret. Sed eorum votis obsecundare haud potuit Summus Pontifex, quòd *Ludovicus Bavarus*, Imperator Ecclesiæ perduellis, Romam, totamque Italiam turbaret, quem proindè Pontifex anathemate percussit, eumque omni Jure ad Imperium exuit, ut videre est in ejus Decreto, & in Epistolis ad Principes Electores directis, quas in Ecclesiasticis Annalibus inseruit *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCCXLVI. *Joannam* Siciliæ Reginam, ac Provinciæ Comitissam, Regno suo pulsam à *Ludovico* Ungariæ Rege, pœnas de nece *Andreæ* Regis fratris sui, ejusdemque *Joannæ* mariti, cujus illa suspicione laborabat, repetente, Avenione honorificè suscepit, insontem declaravit, eique dispensationem indulsit matrimonium ineundi cum *Ludovico* Tarentino Principe. Ab eadem Regina *Joanna*, cui pecuniæ opus erant, ut in suum Regnum, quod Ungarorum Rex reliquerat, cum marito suo redire posset, Avenionem cum omnibus Juribus emit idem Pontifex, ut videre est apud nostrum *Bzovium* ad an. MCCCXLVII. ubi Instrumentum ea de re confectum, seu Contractum venditionis ex Archivis Vaticanis, & Molis Hadriani exhibet. Piè obiit *Clemens VI.* die VI. mensis Decembris anni MCCCLII. cùm sedisset annos XI. Fuit Pontifex verè Maximus, clementiæ ac mansuetudinis laude insignis. Flagellantium Sectam damnavit anno MCCCXLIX. Jubilæum ab anno centenario ad quinquagesimum reduxit. Pacem inter Princi-

pes Christianos conciliare maximoperè studuit. Sacram Expeditionem contra Turcas, communes fidei hostes, indixit. Proferendis Ecclesiæ finibus, & extinguendo Græcorum Schismati, missis ad *Joannem Palæologum*, eorum Imperatorem, litteris ac Nunciis, animum adjecit, multùmque fuit sollicitus de Armenorum salute, ut liquet ex ea Epistola, quam Summus ille Pontifex scripsit ad *Consolatorem* Armeniæ Catholicum, & universum Clerum, in qua quatuordecim Capita circa authoritatem Ecclesiæ Romanæ, & Summi Pontificis credenda Armenis proponit, quam Epistolam recitat *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXLVI. num. 68.

Clementi VI. Pontifici Maximo successit in Cathedra S. Petri *Innocentius VI.* anteà dictus *Stephanus Alberti*, natione Gallus, Cardinalis Episcopus Ostiensis, electus Avenione Summus Pontifex die XVIII. mensis Decembris anni MCCCLII. Ab exordio Pontificatus sui constituit, ut omnes Prælati, aliique Beneficiarii ad Ecclesias suas sub anathematis pœnâ proficiscerentur, & in iis, juxtà sacros Canones, residerent. Sanxit etiam, ut Ecclesiastica Beneficia, nullâ habitâ ratione nobilitatis, seu generis claritatis, conferrentur tantùm viris doctrinâ & pietate probatissimis, & quibus Christi & Apostolorum vita cordi esset, sicut refert *Ægidius* Cardinalis Viterbiensis. Sacram contra Turcas Expeditionem à suo Decessore indictam promovere, & ad optatum exitum perducere, in votis maximè habuit. Cum Græcorum Imperatoribus *Cantacuzeno* primùm, deindè *Joanne Palæologo* de conjunctione Ecclesiæ Græcæ cum Romana per Legatos

os egit. Beguardos hæreticos in Germania exerminari jussit, & nascentem in Anglia hæresim, uæ Originale peccatum, & merita bonorum operum negabat, in ipso ortu extirpavit. In quosdam ratres Minoritas, qui contra definitionem *Joanis XXI.* seu *XXII.* pertinacitèr disputabant, & spitu potiùs Pithonico, quàm Prophetico, nonnulla aticinia temerè in vulgus spargebant, severè animdvertit *Innocentius VI.* Pacis inter Principes Chriianos conciliandæ, & potissimùm inter *Eduardum* nglorum, & *Joannem* Francorum Reges procundæ studiosissimus fuit. *Caroli* hujus nominis *IV.* nperatoris inaugurandi provinciam *Petro Berandi* juniori, Ostiensi Episcopo, & *Ægidio Albortio* Cardinalibus demandavit. *Ludovicum* Marionem Brandeburgensem, *Ludovici Bavari* Imp. ium, Censuris Ecclesiasticis ob Schisma paterum irretitum, veniam enixè postulantem, in comunionem Ecclesiæ recepit, post emissam ab eo rofessionis Formulam, quam ex Tabulariis Arcis Angeli, & Bibliothecæ Vaticanæ exhibet *Odoricus aynaldus* ad annum MCCCLIX. Ordinibus Religiorum Mendicantium, in ea, quam habuerunt cum *ichardo* Armachano Episcopo gravissimâ controersiâ, impensè favit idem Summus Pontifex, probuitque Archiepiscopis & Episcopis Angliæ, ne ratres Mendicantes in Confessionibus excipiendis, rædicationibus, Sepulturis, ac Eleemosynis impeirent, ac per suos subditos impediri permitterent. biit Avenione *Innocentius VI.* die XII. mensis Seembris anni MCCCLXII. Pontificatus anno X. & in arthusia Villænovæ sepultus. Hunc Pontificem ultis encomiis celebrat vitæ ipsius Author, qui

tamen teſtatur, eum carni & ſanguini plus æquo indulſiſſe, & in nepotes ac propinquos profuſiorem fuiſſe, quàm Pontificia dignitas poſtulabat.

Innocentium VI. in Sede Pontificia excepit *Urbanus* hujus nominis *V.* dictus antea *Guillelmus Grimoaldus* natione Gallus, Griſaco in Diœceſi Mimatenſi oriundus, Ordinis Benedictini Monachus, Cœnobii S. *Victoris* apud Maſſiliam Abbas, Sedis Apoſtolicæ in Regno Siciliæ & Neapolis Legatus, & tandem, præter ſuam & omnium expectationem, Deo inſpirante, Summus Pontifex, abſens licèt, electus eſt Avenione die XXIII. menſis Septembris anni MCCCLXII. & die VI. menſis Novembris ejuſdem anni fuit in eadem Civitate coronatus atque conſecratus. Sub initia Pontificatus ſui Tyrannos Italiæ domuit ac in ordinem redegit *Urbanus V.* Sacram Expeditionem contra Aſiaticos Saracenos indixit, quæ tamen optato exitu caruit. Romam anno MCCCLXVII. iter ſuſcepit, & huic Urbi Sedem reſtituit, in qua fuerat à S. *Petro* collocata. Excepit in eadem Urbe *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem, qui ſubſidii contra Turcas à Latinis impetrandi ſpe inductus, Romam acceſſit anno MCCCLXIX. ubi Schiſma ejuravit, & Eccleſiæ Romanæ fidem profeſſus eſt, juxtà præſcriptam ab eodem Summo Pontifice formulam, quam refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCLXIX. Rebus in Italia ex animi ſententia compoſitis, Avenionem anno MCCCLXX. repetiit *Urbanus V.* quamvis eum ſi in Gallias rediret, confeſtim moriturum S. *Brigitta* à Deo edocta ipſi prænunciaſſet. Verùm graviſſimis cauſis ac rationibus, quas inter præcipua fuit Regum Galliæ & Angliæ conciliatio, per

notus Summus ille Pontifex, Româ profectus Ave-
ionem pervenit die XXIV. mensis Septembris, ubi
aulò post morbo correptus, piè obiit die IX. men-
s Decembris ejusdem an. MCCCLXX. Pontificatus IX.
etrarcha Epistola I. libri 7. *Rerum Senilium*, hunc
ontificem Maximum laudat, quòd Academias,
ollegia, ac Viros litteratos suo patrocinio fove-
it, quòd Disciplinam Ecclesiasticam instauraverit,
ores reformarit, Beneficiorum pluralitatem da-
naverit, Residentiam in suis Ecclesiis ac Benefi-
iis Prælatis, aliisque Beneficiariis districtè injun-
erit, quòd denique immoderatum vestium rese-
erit luxum, quem idem Scriptor, facundiâ, & ar-
poëticâ sui Sæculi facilè Princeps, ibidem ele-
antèr describit. Adeò à voluntate propinquos
os ditandi, aut promovendi alienus fuit *Vrba-*
s V. ut nepotem suum, non Principem, aut pri-
ariæ nobilitatis fœminam, sed filiam Mercatoris
ontispessulani ducere voluerit. *Jesuatorum* Or-
nem à B. *Joanne Columbano* institutum, & Ordi-
m *Salvatoris* à Sancta *Brigitta* conditum appro-
vit idem Summus Pontifex, sibique æternùm de-
nxit Ordinem Fratrum Prædicatorum, dum ei
ncessit Corpus S. *Thomæ Aquinatis*, quod in Mo-
sterio Fossæ Novæ Cisterciensis Ordinis sepul-
m erat, illudque in Tolosanum nostri Ordinis
onventum deferri jussit. Brachium verò dextrum
usdem Sancti Thomæ Aquinatis Parisios trans-
itti voluit, eoque inæstimabili thesauro, nobisq;
arissimo, ditavit Conventum ac Collegium no-
um *Sancti Jacobi*, quod Viris illustribus semper
undavit.

Mortuo *Vrbano V.* & sepulto in Cœnobio

S. *Victoris* Massiliensi, ubi, teste laudato *Petrarcha* Epistolâ 13. libri 13. miraculis post obitum claruit, electus est, consentientibus Cardinalium suffragiis, Pontifex Maximus *Petrus Rogerii*, natione Gallus, patriâ Lemovicensis, *Clementis VI.* ex fratre *Guillelmo* Comite *Belfortio* nepos, S. *Mariæ Novæ* Diaconus Cardinalis, ac die v. mensis Januarii anni MCCCLXXI. consecratus & coronatus est, dictusq; *Gregorius XI.* Tantam sibi omnium conciliaverat benevolentiam, ut teste *Spondano* ad ann. MCCCLXX. *absque ulla mora, aut discordia renunciatus fuerit omnium Cardinalium consensu Pontifex, solo ipso diu renitente, & onus aversante; cui demùm, ne videretur divinæ voluntati resistere, humeros supposuit nondùm quadragenarius, statura autem parvus, debilis atque imbecillæ valetudinis.* Statim ac ad Summi Pontificatus apicem evectus fuit *Gregorius XI.* de acceptis à se Catholicæ Ecclesiæ gubernaculis totius Orbis Christiani Præsules ac Principes certiores fecit, in primis *Carolum V.* Galliarum Regem, quem hortatus est, ut, suorum Progenitorum more, Ecclesiam meritis obsequiis prosequeretur, ac vicissim studia Apostolica atque benevolentiam se lubentissimè in ipsum expliciturum spopondit. Ac conciliandam pacem inter Galliæ & Angliæ Reges Legationem misit, quæ tamen, propter pertinaces duorum horumce Regum simultates, felici exitu caruit. Sacræ contra Turcas in Oriente promovendæ Expeditionis percupidus, Legatos ad *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem misit, ut Orientales Occidentalesque Christianos arctiori fœdere ad compescendam Turcarum feritatem devinciret. Propagandæ etiam Catholicæ Fidei studi-

dio accensus, selectos ex Ordine præsertim Fratrum Prædicatorum Religiosos Viros spiritu Apostolico actos, & zelo flagrantes salutis animarum, in varias Orientis regiones ad Infidelium conversionem direxit. Pro asserenda Ecclesiastica libertate, & vindicandis Ecclesiæ juribus strenuè allaboravit *Gregorius XI.* Hinc Florentinos in libertatem Ecclesiæ injurios perstrinxit gravissimâ excommunicationis sententiâ, quam noster *Bzovius* ex Vaticano Codice descripsit ad annum MCCCLXXV. Numero XV. Eo fulmine perterriti Florentini, S. *Catharinam Senensem* Ordinis S. *Dominici* Virginem Sacram, quam sincera in Deum pietas, illibata vitæ castimonia, flagrans in pauperes charitas, in Ecclesiam zelus, & beatissima cœlestium donorum copia supra fœminæ conditionem evexerant, obnixè rogarunt, ut pro ipsorum reconciliatione Legatione ad Summum Pontificem perfungeretur. Eorum votis annuens Virgo Sancta Avenionem profecta est, & ad pedes Summi Pontificis *Gregorii XI.* effusa, hæc verba ab eo audire meruit: *Ut omnibus pateat, quia pacem cum eis,* seu Florentinis, *volo, ecce pacem ipsam pono in manibus tuis, carissima Filia; tu tantùm recommendatum habeas honorem Ecclesiæ Sanctæ.* Pontificem Maximum Florentinis iratum omni procul dubio placasset Catharina Senensis, nisi ejus consiliis, & *Gregorii XI.* pietati intercessisset Florentinorum contumacia. Non inutilis tamen fuit hæc Sanctæ Catharinæ Senensis Legatio. Nacta siquidem Sancta illa Virgo opportunam occasionem sæpiùs colloquendi cum *Gregorio XI.* Pontifice Maximo, quem crebris antehac litteris Spiritus Sancti unctione perfusis de reditu ad Ur-

bem Romam tandem suscipiendo sollicitaverat, tam egregiè miserum Italiæ jampridem armorum strepitu funestatæ statum depinxit, tantâque sermonis efficaciâ ei ob oculos posuit necessitatem Sedem Pontificiam in Urbem Romam postliminio referendi; ut Summus Pontifex precibus, consiliis, & vehementibus Sanctæ hujus Virginis adhortationibus permotus, relictâ Avenione Romam accesserit, eòque appulerit die XXVII. mensis Januarii anni MCCCLXXVII. ingenti pompâ à Romanis se suaque ei subjicientibus susceptus, ibidemque anno sequenti die XVII. mensis Martii, Sacramentis Ecclesiæ magnâ pietate perceptis, mortuus est. Scribit *Gersonius*, Sacræ Facultatis Parisiensis Cancellarius, lib. *De Examine Doctrinarum* Par. 2. Consideratione 3. hunc Summum Pontificem, paulò antequam moreretur, habentem in manibus Sacrum Christi Corpus, doluisse, se faciliùs, quàm par fuisset, visionibus ac revelationibus adhibuisse fidem, & dimisso suorum rationabili consilio, ea præstitisse, quæ illum & Ecclesiam in discrimen Schismatis imminentis infeliciter traxerant. Iis autem verbis suasiones S. *Brigittæ*, & S. *Catharinæ Senensis* de Urbe repetenda Summum hunc Pontificem indicare voluisse nonnulli post *Gersonium* Scriptores existimant. Sed id loco fabulæ jure merito haberi debet. Primò, quia de hac protestatione *Gregorii XI.* propediem morituri ne minimum quidem verbulum facit Author coævus, qui hujus Pontificis Vitam ac Gesta descripsit. *Gersonii* autem hac in re fides sublesta omninò esse debet, quippè qui longè post obitum *Gregorii XI.* scripserit. Secundò, *Gregorius XI.* sanctitatem Catharinæ Senensis

probè compertam habebat, ejus Legatione, etiam post suum in Italiam reditum, pro componendo Florentinorum dissidio, usus fuerat; quin & ejus spiritum probaverat, eamque Prophetiæ dono esse illustratam cognoverat, cùm *Illi votum suum de pe-rienda urbe in occulto factum, & sibi soli ac Deo no-tum, sese divinitùs cognovisse monstrauit*, ut *Pius II.* Pontifex Maximus in Bulla Canonizationis ipsius testatur. Quî igitur credibile est, hunc Summum Pontificem *Gregorium XI.* de sanctitate, & cœlestibus Catharinæ Senensis donis optimè instructum, voluisse, paulò ante mortem coram omnibus protestari, se suasionibus & visionibus ejusdem Sanctæ Virginis plus æquo credidisse, maximè cùm ipse sciret, se non tam hisce suasionibus, quàm gravissimis adductum rationibus Romam profectum fuisse, videlicèt ut Sedem suam, sicut tenebatur, repeteret, &, Civitatibus Ecclesiæ Romanæ perduellibus ad obedientiam redactis, pacem universæ Italiæ redderet. Si plura scire aveas de Summis Pontificibus, qui Avenione Sedem suam habuerunt, scilicet de *Clemente V. Joanne XXI.* seu *XXII. Benedicto XI.* seu *XII. Clemente VI. Innocentio VI. Urbano V.* & *Gregorio XI.* Legesis *Franciscum Bosquetum*, qui Historiam, Gestaque horumce Pontificum, qui è Gallia oriundi Avenione consederunt, ex coævis Scriptoribus accuratè descripsit, ac perdoctis Annotationibus illustravit.

D. Funesto Schismate, post *Gregorii XI.* obitum, Ecclesiam fuisse exagitatam, ac in summum discrimen adductam sæpiùs audivi à viris eruditis, qui etiam asserebant, hoc Schisma omnium, quæ unquam in Occidente fuerunt, sine controversia cala-

calamitosissimum, teterrimum & perniciosissimum fuisse, illudque quinquaginta fermè annis inexplicabili Ecclesiæ, & Christianæ Religionis damno perdurasse. Hujus itaque exitialis Schismatis, quod diu divexavit Ecclesiam, originem aperire, & mala, quæ inde orta sunt, brevitèr referre juvat.

M. Post obitum *Gregorii XI.* Pontificis Maximi cùm Cardinales, ut moris est, Conclave ingressi, de novo sufficiendo Pontifice deliberarent, Populus Romanus metuens, ne, creato ab iisdem Pontifice Gallo, Sedes Pontificia Româ in Gallias denuò transferretur, effractis Conclavis foribus, in illud tumultuans ac furens irrupit, & Cardinalibus præsentaneam mortem comminatus est, nisi, abjectâ omni cunctatione, in Romani, vel saltem Itali Pontificis electionem consentirent. Eâ vi adacti Cardinales, ut periclitanti vitæ suæ consulerent, Populi Romani votis morem gesserunt, elegeruntque Pontificem *Bartholomæum Prignanum*, patriâ Neapolitanum & Archiepiscopum Barensem, qui posteà, sedato populi tumultu, præsentibus & consentientibus Cardinalibus, coronatus est, dictusque *Urbanus VI.* Hoc pacto tumultus in electione *Urbani VI.* excitati in optatam tranquillitatem conversi videbantur, cùm ecce subitò atrocior cœpit sævire tempestas. *Urbanus* quippè Pontifex paulò post suam coronationem, Cardinalium mores duris ac intempestivis increpationibus redarguendo, sibi illos ità infensos reddidit, ut ipsi, conjuratione adversùs eum factâ, Anagniam, sub specioso obtentu caloris æstivi vitandi causâ, secesserint numero tredecim, natione Galli, excepto *Petro de Luna*, Aragonio, ubi coram *Petro de Croso*,

Ar-

Archiepiscopo Arelatensi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario, ac Judice Ordinario, protestati sunt de vi sibi illata, & de electione *Urbani VI.* metu extortâ. Dein, *Urbano VI.* diem dixerunt, in eum sententiam tulerunt, ac litteras ad universos Fideles scripserunt, quibus declarabant *Bartholomæum Barensem* esse intrusum. Promulgatâ sententiâ, Fundos, Regni Neapolitani Urbem, sese receperunt, & tribus Cardinalibus Italis tractis in partes, solo Cardinali Sancti *Petri* cum *Urbano VI.* remanente, *Robertum Gebennensem*, Tituli Sanctorum duodecim Apostolorum, annos dumtaxat XXXVI. natum, Pontificem elegerunt die XXI. Septembris anni MCCCLXXVIII. qui *Clemens VII.* appellatus est. Sic, proh dolor! conflatum est Schisma, quod diù luctuosam reddidit Ecclesiæ faciem, cùm duo Summi Pontifices, quorum unus Romæ, alter Avenione sedebat, Petri Sedem eodem sibi tempore vendicarent. Suos uterque habebat auctores, patronosque maximos ac sanctissimos; hinc inde Provinciæ, Regna, Reges, Doctores, Jurisconsulti, Præsules, Concilia, jura stabant; verbo dicam, adeò difficile erat judicare, quam in partem veritas & justitia vergerent, ut Eminentissimus Cardinalis *Baronius* Annalium Ecclesiasticorum parens, non dubitaverit scribere ad amicum suum *Sirmondum* Societatis Jesu, se nihil æquè reformidare, quàm pervenire ad hujusce Schismatis tempus, de quo quid statuendum, non esset liberè pronunciaturus: *Fuisse tamen videtur*, inquit *Spondanus* in continuatione *Baronii* ad ann. MCCCLXXVIII. *Ecclesiæ Catholicæ sensus, Urbanum, ejusque Successores Italiam colentes, extitisse veros ac legitimos Pontifices.*
Quod

Quod verò magis parti Clementis incommodavit, fuit, quòd tam ipse Clemens, quàm cæteri Cardinales ejus fautores suis litteris & gestis per aliquot mensium spatium universo Orbi persuasum voluissent Urbanum ritè electum esse, & ex eorum sententia omnes ubique populi sic opinati fuissent. Hinc est, quòd in pervulgatis Tabulis Chronologicis Romanorum Pontificum locum obtineant *Urbanus VI.* ejusque successores, nulla verò in iis mentio fiat *Clementis VII.* & *Benedicti XII.* seu *XIII.* qui Avenione nomen Summi Pontificis sibi arrogarunt. Gravissima mala, quibus tempore Schismatis afflicta est Ecclesia elegantèr *Spondanus*, loco mox à me laudato, describit his verbis: *Pontifices autem,* quorum unus Romæ, alter Avenione sedebat, *sibi invicem insidiantes, & mutuis dirarum & anathematum fulminibus tam inter sese, quàm sequaces ferientes; necnon & armis ferreis, etiamque cum prædicatione Crucis, velut in Infideles, persequebantur. Quòd unus ligabat, alter solvebat: quod unus concedebat, alter rescindebat. Fiebant ex utraque parte processus, privationes, execrationes, sequebantur lites, rapinæ, cædes cum ingenti scandalo, ruina, & subsannatione; præter aliorum morum corruptiones, depressiones bonorum, exaltationes reproborum, rerum sacrarum turpia commercia, contemptum legum, Disciplinæ abolitionem, hæresum atque errorum succretionem, & omnis denique fidei, pietatis, ac religionis extinctionem, de quibus sunt frequentissimæ Auctorum illius, & subsequentium temporum atque gravissimæ querimoniæ, & lugubres lamentationes.* Post mortem *Urbani VI.* quæ accidit Romæ Idibus Octobris anni MCCCLXXXIX. cùm sedisset annos XII. non extinctum est Schisma, summo siquidem consensu

ſenſu Cardinales *Urbani VI.* obedientiæ in ejus locum elegerunt *Petrum Thomacellum* Cardinalem Neapolitanum annos natum dumtaxat quadraginta quinque, dictum *Bonifacium IX.* quem morum integritate ac gravitate conſpicuum fuiſſe teſtatur *Theodoricus Niemus*, Scriptor coævus. Obiit *Bonifacius IX.* Romæ Kalendis Octobris anni MCCCCIV. poſtquàm ſediſſet annos quindecim ex morbo calculi, quem jacturâ caſtitatis pravo Medicorum conſilio ſanare vel levare noluit, & mori quàm fœdari maluit, ſicut refert S. *Antoninus* 3.part. Chronici Tit.22. cap.3. Interim Cardinales obedientiæ *Clementis VII.* qui Avenione nomen Summi Pontificis retinebat, in fovendo Schiſmate perſeverarunt. Mortuo ſiquidem Avenione ex Apoplexia *Clemente VII.* die XVI. Octobris anni MCCCXCIV. contemptis precibus Galliarum Regis, qui eos rogaverat, ut non eligerent Pontificem, ſed vias potiùs extinguendi Schiſmatis ſollicitè quærerent, mox delegerunt *Petrum de Luna*, Cardinalem Aragonium, *Benedictum XII.* ſeu *XIII.* nuncupatum, addito juramento de abolendo Schiſmate, ſed fictè & verbo tenus dumtaxat, cùm ejuſmodi juramentum, quamdiù vixit, nunquàm implere voluerit, ſæpè licèt ſacris Eccleſiæ fulminibus ictus, ſicut opportuniùs oſtendemus in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam XV. Eccleſiæ Sæculi. Hìc obitèr obſervaſſe ſufficiat, in abolendo diro illo Schiſmate, præ cæteris aliis, Academiæ Pariſienſis prudentiam ſingularem, eximiamque fidem tum temporis maximè enituiſſe. Ea quippè celeberrima Academia extinguendi Schiſmatis tres propoſuit vias, ceſſionis, compromiſſionis, & Concilii Generalis. At

Petrus

Petrus de Luna, dictus *Benedictus* XII. seu XIII. cogi posse negabat, ac se Francorum, & Aragonum opibus sustentans, bellum atrox & intestinum fovebat. Ruebant interim in his tenebris homines ambitione, odio, invidiâ, partium studio concitati, quasi offusa sempiterna Christianæ Reipublicæ nox esset. Instabat in rem Ecclesiæ Imperator *Sigismundus*, Galliam, Hispaniam, Angliam, Italiam circumcursabat, ut dissidentes & convulsas Orbis partes componeret: nihil promovebat. Antistites, qui Pisas convenerant, nihil profecerant aliud, nisi ut ad duos Pontifices Maximos tertius adderetur. Tandem pacem & concordiam frustrà quæsitam à Regibus, Imperatoribus, Jurisconsultis ac Doctoribus, Orbi Christiano jactato, & extrema omnia metuenti dedit *Carolus VI.* Galliarum Rex, qui celeberrimæ Academiæ Parisiensis secutus consilium, ab obedientia *Petri de Luna*, quem *Benedictum XIII.* appellant, recessit. Quò factum est, ut destitutus à Gallia *Benedictus* conciderit, ac subrogato brevi posteà in Concilio Generali Constantiensi *Martino V.* vetus illud ac fatale Schisma post annos ferè quinquaginta sublatum sit. Sed hæc, quæ spectant progressum ac finem istius Schismatis à nobis hìc breviter perstricta, latiùs expendemus in nostris Colloquiis in Historiam XV. Ecclesiæ Sæculi.

D. Desieruntne Græci, post captam à Francis cum Venetis fœderatis urbem Constantinopolim, anno, ut in superiori Colloquio observasti, MCCIV. suos habere Patriarchas Constantinopolitanos?

M. Etsi Franci cum Venetis fœderati, post captam urbem Constantinopolim, Latinum elegerint

int Patriarcham Constantinopolitanum *Thomam Maurocenum*, natione Venetum, secundùm Pacta nte urbis expugnationem conventa, ut scilicet ex la gente, quæ Imperatorem Constantinopolitaum non haberet, Patriarcha designaretur; suos amen Græci Schismatici semper habuerunt Pariarchas Constantinopolitanos, quorum seriem xhibent *Joannes Leunclavius* lib. 4. Juris Græco-Romani, *Panvinus Onuphrius* in Chronico Ecclesia:ico, & *Philippus Cyprius* in Chronico Ecclesiæ Græcæ, quod *Nicolaus Blancardus* è manuscripto Byzantino primus vulgavit, & Latinè reddidit. Sed uia isti Scriptores variant in annis Græcorum atriarcharum Constantinopolitanorum, sequar ose horumce Patriarcharum Chronotaxin, quam suo Chronico Ecclesiastico texuit *Panvinus Onubrius*, quæque mihi longè accuratior videtur. Mortuo anno millesimo ducentesimo *Georgio Xiphino* Patriarcha Græco Constantinopolitano, sicut iximus in Colloquio secundo in Historiam duoecimi Sæculi, successit in Sede Constantinopolitaa *Joannes Camaterus*, qui obiit in Didymothico, vitate Thraciæ, anno MCCV. Extat lib. 4. Juris ræco-Romani Synodale Decretum istius *Joannes Camateri* Patriarchæ Græci Constantinopolita-, quo prohibetur, ne Vir unus Sobrinas duas xores ducat. Post obitum *Joannis Camateri* vaavit Sedes Constantinopolitana apud Græcos r annum unum & menses decem, undè an- MCCVII. *Michaël IV. Autorianus* fuit designas Patriarcha Constantinopolitanus à *Theodoro ıscari* Græcorum Imperatore, suamque Sedem nuit Nicææ, & vita functus est anno MCCXIII.

post

postquam sedisset annos quinque & menses sex. In *Michaëlis* defuncti locum suffectus est Patriarcha Constantinopolitanus *Theodorus* hujus nominis *III* qui, postquam sedisset duobus annis, è vivis excessit anno MCCXV. eique successit *Maximus* hujus nominis *II.* Monachus, qui tantùm septem mensibus sedit. In *Maximi* locum substitutus est *Manuel Charitopulus* Monachus, qui obiit anno MCCXXI. cùm sedisset annos IV. & menses septem. Post *Manuelem Charitopulum* electus est Patriarcha Constantinopolitanus *Germanus* hujus nominis *II.* qui sedi annos XVII. & menses sex, suâque Sede fuit expulsus anno MCCXXXIX. Hic Patriarcha Græcus Constantinopolitanus unionem Ecclesiæ Græcæ cum Latina promovere pro viribus studuit, sed eam ad optatum exitum perducere haud potuit, sicu jam observavimus in superiori Colloquio. Deject sua Sede *Germano* subrogatus est *Methodius* huju nominis *II.* qui sedit tantùm menses tres, eoque mortuo Thronum Constantinopolitanum conscen dit *Manuel* hujus nominis *II.* qui sedit annos qua tuordecim, & obiit anno MCCLIV. Post illius mo tem *Germanus II.* qui, ut mox diximus, è Sede Co stantinopolitana deturbatus fuerat, in eam restitu tus est, ac per annum integrum tenuit, hoc est usque ad annum MCCLV. Post mortem *Germani I* Patriarchæ Constantinopolitani, de electione su cessoris, à quo coronaretur novus Græcorum Im perator, filius J*oannis Ducæ*, dictus ab avo mater *Theodorus Lascaris*, deliberatum est. Omnium pe suffragia, & ipsius in primis Imperatoris, propend bant in *Nicephorum Blemmydam*, Virum id ætat magnâ pietate, & sacræ prophanæque eruditior

fa

famâ percelebrem, qui & Orationes duas de Processione Spiritus Sancti à Patre & Filio contra Græcos Schismaticos conscripsit. Sed hanc dignitatem pertinaci modestiâ recusavit. Hic est ille *Nicephorus Blemmyda* Abbas Monasterii, quod suis extruxerat sumptibus, cujus ad templum cùm se aliquando *Marcesina*, pellex *Joannis Ducæ* Græcorum Imperatoris, & ab eo efflictim adamata, magno cum fastu ac satellitio contulisset, intrepidâ constantiâ ei fores occludi jussit, ob publicam ejus impudicitiam, quam crebris sermonibus & calamo fortiter insectabatur. Id ægrè admodum tulit superba mulier, & Imperatorem, qui eam deperibat, ad ultionem omnibus adhibitis artibus, atque juvante assentatorum turba, incitare conata est. At *Joannes Ducas*, Imperator licèt Schismaticus, dolens quòd hactenùs impuris *Marcesinæ* amoribus illaqueatus fuisset, obortis lachrymis & voce suspiriis interruptâ, sic *Marcesinam* pellicem suam, & Aulicos, qui ejus animum in *Nicephorum Blemmydam* commovere satagebant, affatus est: *Quid me ad Virum justum puniendum impellitis? nam si ego sine probro & ignominia vivere voluissem, Imperii Majestatem inviolatam conservassem. Nunc cùm ipse meæ, atque adeò ipsius Imperii contumeliæ causam præbuerim, meritis meis gratia refertur, ut malæ sementis malam messem percipiam*. Ita refert *Nicephorus Gregoras* lib. 2. Historiæ. Idem etiam constat ex ipsiusmet Abbatis *Nicephori Blemmydæ* Epistolâ ad multos eâ de re scriptâ, quam apud *Leonem Allatium* lib. 2. de perpetuo consensu cap. 14. & apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCLV. Num. LXXV. legere est. Huic igitur Abbati *Nicephoro Blemmydæ* præcla-

ris virtutibus exornato, Patriarchatum Costantinopolitanum obtulit *Theodorus Lascaris* Græcorum Imperator, filius *Joannis Ducæ*, eum tamen sublimem illam dignitatem modestè suscipere detrectantem impensiùs urgere noluit, quia licèt eum ob religionem & sapientiam plurimi faceret, ob morum tamen integritatem ac severitatem haud parum metuebat. Eam ob rem *Theodorus Lascaris* Græcorum Imperator, Patriarcham Constantinopolitanum designavit *Arsenium*, Monachum simplicem, illiteratum, Sacris Ordinibus necdùm initiatum, quem ab Episcopis consecrari jussit. Hi verò Imperatoris mandatis actutum mores gerentes, infrà eamdem hebdomadam *Arsenium* Diaconum, Presbyterum, & Patriarcham inaugurarunt. Hic est ille *Arsenius* Patriarcha Constantinopolitanus, qui, ut in superiori Colloquio dicebamus, *Theodorum Lascarim* Græcorum Imperatorem solemni ritu coronavit, sed post mortem illius Imperatoris Sede sua deturbatus est à *Michaële Palæologo* Græcorum Imperatore, & in ejus locum suffectus est *Nicephorus II.* Metropolita Ephesinus. Anno tamen MCCLXI. quo *Michaël Palæologus* Constantinopolim urbem Græcorum subjecit Imperio, & Latinos fugavit, in suam Sedem Constantinopolitanam à *Michaële Palæologo* restitutus est *Arsenius*, è qua rursus dejectus, & in exilium missus est ab eodem *Michaële Palæologo* Græcorum Imperatore, quem excommunicaverat *Arsenius*, eo potissimùm nomine quòd *Michaël Palæologus*, ut Imperium sibi suisque per fas & nefas confirmare posset, *Joannem* filium *Theodori Lascaris*, Imperii hæredem legitimum, qui tunc annum ætatis decimum agebat

igni

igniti crepitaculi objectu excæcasset. In locum itaque *Arsenii* Patriarchæ Constantinopolitani in exilium ultra Proconnesum ablegati *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator electione Cleri substitui curavit *Germanum* hujus nominis *III.* qui erat Metropolita Hadrianopolitanus. At *Germanus* in Sedem Constantinopolitanam intrusus, cùm injuriis ac contumeliis à vulgo proscinderetur, quòd *Arsenii* adhuc viventis Sedem occuparet, sese eâ dignitate abdicare coactus est, inque ejus locum ordinatus est Patriarcha Cõstantinopolitanus *Josephus* Monachus, qui sedit annos XIII. & anno MCCLXXIV. à *Michaële Palæologo* è solio Patriarchali dejectus, atque in ordinem redactus est, eò quòd concordiæ Græcos inter & Latinos initæ in Concilio Generali Lugdunensi secundo celebrato eodem anno MCCLXXIV. consensum pertinaciter denegaret. Deposito *Josepho* anno MCCLXXIV. consecratus est Patriarcha Constantinopolitanus *Joannes* hujus nominis *X.* dictus *Beccus*, seu *Veccus*, eximiæ vir integritatis, & eruditionis, qui, coactâ frequenti Episcoporum Græcorum Synodo, ea, quæ in Concilio Generali Lugdunensi II. pro unione Ecclesiæ Græcæ cum Latina gesta fuerant, confirmavit, Epistolamque Synodicam misit ad *Joannem XX.* Papam, in qua Latinorum dogmata pereruditè & eleganter enuntiabantur. Hujus Patriarchæ Græci Constantinopolitani egregias laudes *Nicephorus Gregoras* his verbis contexit: *His temporibus Magnæ Ecclesiæ Chartophylax erat Joannes Beccus, vir excellentis ingenii, & doctrinarum studiis ab ineunte ætate institutus; prætereà, tantis naturæ donis ornatus erat, quantis*

quisquam alter illius ævi. Nam & proceritate corporis, & majestate vultus, & facundia atque acumine ingenii ad omnes res idonei, aliisque dotibus præstabat, qui cùm Imperatoris decreto (de pace cum Latinis ineunda) *acritèr adversaretur, Imperator nihil non tentavit, tam per se, quàm per alios eruditione conspicuos, ut legitimis rationibus eum adduceret ad assentiendum .... Ea spe frustratus Imperator, eum, omneque fermè genus in teterrimos carceres conjecit. Tum Nicephori Blemmydæ Scripta ad Beccum misit; quibus ille perlectis, Sanctorum libros, è quibus Blemmydas sua collegerat, ultrò postulavit. Itaque brevi tempore testimoniorum acervum collegit, quæ integra volumina implere possent, & qui dudùm Latinis adversatus erat, mutata sententia, victoriam aliò transtulit. Quamobrem Patriarchica Sede conscensa, Imperatoris unus fuit omnia, & lingua, & manus, & velocis Scribæ calamus, docendo, scribendo, & dogmata finiendo, &c.* Concordiam Ecclesiæ Græcæ cum Latina semper fovit ac defendit J*oannes Beccus*, seu *Veccus*, Patriarcha Constantinopolitanus. At, mortuo Imperatore *Michaële Palæologo*, Sede suâ an. MCCLXXXIV. pulsus est ab *Andronico* Græcorum Imperatore, & *Michaëlis Palæologi* filio, qui, ut jam observavimus, à Latinis adeò alienum gerebat animum, ut patrem suum *Michaëlem Palæologum*, in odium concordiæ cum Ecclesia Romana, quam, dum in vivis esset, totis viribus promoverat, ne plebejâ quidem sepulturâ, teste *Nicephoro Gregora*, Græco Schismatico, dignari voluerit. Quod etiam ipsemet *Andronicus* Imperator apud *Pachymerem*, Scriptorem itidem Græcum Schismaticum, lib. 12. Historiæ testatur his verbis: *Etenim sententia illa* (de unione

Ec-

Ecclesiæ Græcæ cum Latina) *heri aut nudiustertius nondùm benè radicata, avulsa est nostra sollicitudine. Et qui illa egerat, licèt pater esset, licèt de nobis optimè meritus, licèt amicissimus, & quidquid aliud dixeris, sive consanguinitatis, sive beneficii nomen, nullis, quod ad nos fuit, nec iis etiam, quæ quilibet Christianus consecutus fuisset, justis persolutis, inglorius jacet, Vir & Imperator hostibus formidandus, & singulariter mihi omni amore dignus. Nihilominùs id visum & actum est.* Hic itaque *Andronicus* Græcorum Imperator, cùm in Latinos pessimè esset affectus, *Joannem Beccum*, seu *Veccum*, de Ecclesiarum Græcæ & Latinæ unione assiduè sollicitum, Sede Constantinopolitanâ an. MCCLXXXIV. dejecit, & in eam intrusit *Gregorium*, seu *Georgium Cyprium*, Schismaticum, qui, ut observat doctissimus Pater *Michaël Lequien* in Dissertatione I. Damascenica *De processione Spiritus Sancti*, Palamitarum hæresim, de qua in sequenti Colloquio sermonem habituri sumus, præformavit, multaque scripsit contra Latinos, sed præcipuè contra *Beccum*, seu *Veccum*, quem cum Latinis consentientem *Andronicus Senior*, Græcorum Imperator, Sede Constantinopolitanâ, ut nox diximus, exturbavit. At *Veccus* graviori rationum pondere, utpotè pro veritate pugnans, *Georgium Cyprium* confutavit, & quamvis Patriarchatu esset ejectus, nec exiliis, nec carceribus, nec aliis cruciatibus ac pœnis deterreri potuit, quin ad extremum usque spiritum invictâ constantiâ Ecclesiæ Latinæ dogmata propugnaret, eaque à Græcorum Schismaticorum calumniis strenuè vindicaret. *Georgius Cyprius* Sedem Constantinopolitanam tenuit sex annis, hoc est usque ad annum MCCXC. quo

Patriarchatu cessit. Eodem anno Sedem Constantinopolitanam occupavit *Athanasius*, seu *Anastasius*, qui postquam sedisset annos quatuor, dejectus est, ejusque loco subrogatus est *Joannes XI.* dictus *Sozopolites*, Monachus, anno MCCXCIV. qui Patriarchatu potitus est annos sex, & obiit anno MCCC. Post illius mortem *Athanasius* seu *Anastasius* in Thronum Constantinopolitanum restitutus est anno MCCCI. & postquàm sedisset annos octo, sese abdicavit, vacavitque Sedes Constantinopolitana annos duos. *Nipho*, Metropolita Cyzicenus, electus est Patriarcha Constantinopolitanus anno MCCCX. sedit annos tres, menses decem. Patriarchali dignitate se exuit, ac post ejus cessionem vacavit Sedes Constantinopolitana annum unum. Post breve illud Interpontificium, Sedem Constantinopolitanam obtinuit *Joannes XII.* dictus *Glycis* Logotheta anno MCCCXVI. seditque annos quatuor, & obiit anno MCCCXX. Ei successit *Gerasinus* Monachus Monasterii Montis Manganii, qui sedit annum unum & menses aliquot. Post obitum *Gerasini* in Throno Constantinopolitano collocatus est *Esaias* Monachus anno MCCCXXII. seditque annos XVIII. & menses aliquot, id est, usque ad annum MCCCXLI quo anno vitâ functus est, ac successorem habui *Joannem XIII.* Aprinum, qui sedit annos XIX. Ei i Patriarchatu Constantinopolitano successit *Callistus* Monachus, qui, postquam sedisset annis quatuor migravit è vita anno MCCCLXIV. Post *Callistum*, Ec clesiam Constantinopolitanam *Philotheus*, seu *Ph letus* rexit annos tredecim, menses sex & dies al quot, ad annum usque MCCCLXXVIII. eique success *Nilus*, qui sedit annis XX. & diem ultimum clau

ann

anno MCCCXCVIII. Denique, in serie Patriarcharum Græcorum, qui Sæculis XIII. & XIV. Ecclesiam Constantinopolitanam gubernarunt, ultimus recensetur *Antonius* Monachus, qui sedit annis V. hoc est, ab anno MCCCXCVIII. usque ad an. MCCCCIII. Habes nunc Chronotaxin Græcorum Patriarcharum Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad initium usque Sæculi decimi quinti, quam obscuram per se licèt, ac multis tenebris obsitam, accuratiori calculo hìc digerere, & in meliorem ordinem disponere pro modulo nostro tentavimus.

D. Ostendisti, ut benè memini, in Colloquio II. in Historiam duodecimi Sæculi, Latinos Crucesignatos sub finem undecimi Sæculi in Palæstinam venientes, devictis Saracenis, & captâ Hierosolymâ, Latinos Patriarchas Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfecisse, quorum Catalogum ibidem texuisti usque ad Patriarcham dictum *Monachum*, qui in Diœcesi Florentina natus præfuit Ecclesiæ Hierosolymitanæ ab anno MCXCIV. usque ad annum MCCIX. Nunc igitur scire velim, an post illum Patriarcham Latinum, dictum *Monachum*, alii fuerint Patriarchæ Latini, qui Sæculis XIII. & XIV. Ecclesiam Hierosolymitanam gubernarint?

M. Seriem Patriarcharum Latinorum, qui sub finem XI. sæculi, post captam à Crucesignato Latinorum Exercitu Hierosolymorum urbem, Ecclesiam Hierosolymitanam rexerunt, vel ejusdem Ecclesiæ Patriarchæ Titulares fuerunt, postquàm sub finem XII. Sæculi, hoc est, anno MCLXXXVIII. Turcæ urbem Hierosolymitanam armis depugnarunt, & in suam potestatem redegerunt; fusè descripsit *Papebrochius* in Historia Chronologica Pa-

triarcharum Hierosolymitanorum, quam tom. 3. de Actis Sanctorum mensis Maji præfixit, ex quo hæc pauca, quæ in præsentia dicturus sum, deflorare haud pigebit. Anno MCCIV. quo Hierosolymitanus Patriarcha Latinus, dictus *Monachus* obiit, *Albertus*, ex Regulari Canonico Vercellensis Episcopus, postulatus est Patriarcha Hierosolymitanus, qui tamen in Orientem dumtaxat pervenit anno MCCVI. & Patriarchatum tenuit usque ad annum MCCXIV. quo in solemni supplicatione à Saracenis occisus est. Hic est ille *Albertus* hujus nominis *II.* Patriarcha Hierosolymitanus, qui Montis Carmeli Eremitis Regulam dedit brevissimam, præscribentem divini Officii & Orationis quotidianæ pensum, constructionemque Oratorii in medio Cellularum, ubi manè per singulos dies ad audienda Missarum solemnia convenirent; perpetuam ab esu carnium abstinentiam, Jejunium à Festo Sanctæ Crucis ad Pascha, solitudinem, silentium, fugam otii, Prioris electionem, &c. de hac Regula ab *Alberto* Patriarcha Hierosolymitano editâ, & ab *Honorio III.* Põtifice Maximo approbatâ an. MCCXVI. latè disserit *Papebrochius* loco mox à me laudato, ubi tamen antiquitatem Carmelitani Ordinis liberiori calamo impugnando, & *Eliam*, aliosque Veteris Testamenti Prophetas ex clarissimæ illius familiæ albo expungendo, sibi odium ac invidiam multorum conflavit, atque in se ipso expertus est, quàm periculosum sit, sese huic immiscere certamini. *Alberto*, hujus nominis *II.* Patriarchæ Latino Hierosolymitano, successit anno MCCXIV. *Rodulfus*, Rodulfo *Lotharius*, Lothario *Gerondus*, & Gerondo *Jacobus de Vitriaco*, qui posteà à *Gregorio IX.* Pon-

Pontifice Maximo Cardinalis Episcopus Tuscula-
nus creatus est, egregiæ vir doctrinæ & pietatis,
cujus opera recensebimus in Colloquio quinto.
Obiit Romæ *Jacobus de Vitriaco* anno MCCXLIV. &
in ejus locum suffectus est *Robertus*, qui Patriarcha-
tum Hierosolymitanum tenuit usque ad an. MCCLV.
quo anno *Alexander IV.* Pontifex Maximus creavit
Patriarcham Hierosolymitanum *Jacobum Panta-
leonem*, natione Gallum, patriâ trecensem, qui se-
xto post creationem suam anno cùm Viterbium
accessisset ad Curiam pro Ecclesiæ suæ negotiis pro-
movendis, & Cardinales de successore *Alexandri IV.*
eligendo dissensionibus contenderent, communi-
bus eorum suffragiis ad apicem Apostolicæ digni-
tatis evectus est ann. MCCLXI. dictusque *Urbanus IV.*
Vacante itaque Ecclesia Hierosolymitana, per ip-
sius ad Pontificatum assumptionem, ei præfecit
idem Summus Pontifex Patriarcham *Guillelmum*,
qui erat Episcopus Agennensis in Aquitania, ipsi-
que etiam commisit curam Ecclesiæ Acconensis,
tunc pariter pastore carentis per translationem
Florentii in Sedem Arelatensem, cum facultate exi-
gendi fructus illius Ecclesiæ, donec redditus Hie-
rosolymitanæ Ecclesiæ recuperarentur. Obiit *Guil-
lelmus* Patriarcha Hierosolymitanus anno MCCLXIII.
ac successorem habuit *Thomam*, qui à Messanensis
Ecclesiæ administratione ad Patriarchatum Hiero-
solymitanum promotus est, obiitque an. MCCLXXII.
quo ei successit *Fr. Thomas de Lentino* Ord. Prædi-
catorum, Archiepiscopus Consentinus, qui, teste
Leandro Alberto lib. 3. *de Viris Illustribus Ord. Præ-
dicatorum*, vir fuit *per omnia egregius, & laudabilis*,
polluit vitæ integritate, morum honestate, doctri-
nâ

nâ & eloquentiâ, excessitque ë vivis an. MCCLXXVI. Ecclesiâ itaque Hierosolymitanâ per mortem *Thomæ de Lentino* viduata Pastore, *Nicolaus III.* Pontifex Maximus anno MCCLXXVIII. ad Patriarchatum Hierosolymitanum nominavit *Joannem* Vercellensem (non, ut quidam habent Viterbiensem) Ordinis Prædicatorum, sextum à Sancto Dominico Ordinis Fundatore Magistrum Generalem. Quarè errant hi, qui *Fr. Hieronymum Asculanum*, Ministrum Generalem Ordinis Minorum, à *Nicolao III.* electum fuisse scribunt Patriarcham Hierosolymitanum, cùm is non Patriarcha, sed Cardinalis Presbyter tituli S. *Pudentianæ* eodem anno MCCLXXVIII. factus fuerit, ut optimè observat *Spondanus* in continuatione Annalium Ecclesiasticorum *Baronii* ad hunc annum. Oblatum sibi à *Nicolao III.* Patriarchatum Hierosolymitanum recusavit *Joannes* Vercellensis, & instantibus precibus apud Pontificem quæsivit, ut uni soli curæ sui Ordinis vacaret, quem proinde Pontifex ad constantiam, ferendasque pro Christo labores litteris excitavit, quas ad annum MCCLXXVIII. refert *Odoricus Raynaldus*. In sententia tamen perstitit *Joannes* Vercellensis, & tanto oneri humeros supponere detrectavit. Quò factum est, ut Patriarchatus Hierosolymitanus delatus fuerit *Eliæ*, qui illum tenuit usque ad an. MCCLXXXVII. Demortuo *Elia*, ad Patriarchatum Hierosolymitanum *Nicolaus IV.* Pontifex Maximus, promovit *Nicolaum de Anapiis* anno MCCLXXXVIII. ut liquet ex Diplomate Pontificio ad Clerum & Suffraganeos Ecclesiæ Hierosolymitanæ Episcopos, ut debitâ reverentiâ Patriarcham prosequerentur, scripto, & relato ab *Odorico Raynaldo* ad eundem annum.

um. Hunc autem Nicolaum de *Anapiis* ex Ordi- Prædicatorum Provinciæ Franciæ, Remensis iœcesis fuisse, scribit *Leander Albertus* lib.3. *de ris Illustribus Ordinis Prædicatorum*, ubi modum, no electus est Patriarcha Hierosolymitanus, nar- t his verbis: *Cùm esset in Romana Curia* (Nicolaus e Anapiis) *Pœnitentiarius, & ab omnibus, ob ejus itæ integritatem, modestiam & sanctimoniam dile- us. Nicolao IV. Pontifice Maximo singulis Cardina- bus imponente, quòd postridiè ejus diei tres viros pro ignitate prædicta idoneos quilibet proferret, non sine ivino nutu is venerandus Pater à singulis Prælatus t, sicque per eumdem Pontificem ad Præsidentiam San- æ civitatis Hierosolymæ evectus est.* Obiit Nicolaus *e Anapiis* non an. MCCLXXXVIII. ut perperàm visum st *Leandro Alberto*, sed anno MCCXCI. in excidio Jrbis Acconensis. Patriarcham siquidem, qui Accone erat quandò ea civitas à Turcis capta est nno MCCXCI. fuisse nomine *Nicolaum*, constat ex Epistola *Nicolai* Papæ *IV.* ad eum paulò ante scri- ptâ pro Inquisitionis Officio in Syria, & Palæstina contra Hæreticos & Judæos illic grassantes; eum- demque ex Ordine Prædicatorum extitisse legimus apud *Walsinghamum* in Eduardum I. ad an. MCCXCII.

Captâ à Turcis anno MCCXCI. Vrbe Acconensi, seu Ptolomaide, Phæniciæ civitate nobilissimâ, to- tius Orientis opulentissima, omnium Orbis regio- num commercio apprimè opportuna, ac portu ca- pacissimo tutissimoque munitâ, omnes Latini, apud quos, ut observat *Spondanus*, ad hunc annum, fa- cinora & scelera, cædes & furta, rapinæ & expila- tiones, sacrilegia & impudicitiæ impunè grassa- bantur, à tota terra sancta exterminati sunt, pœnas vide-

videlicet tot criminum, quæ à Latinis in ſcelerata illa civitate perpetrabantur, ſupremo exigente numine. Hanc graviſſimam jacturam ut quadantenùs reſarciret *Cæleſtinus* hujus nominis *V.* qui fuit Summus Pontifex electus anno MCCXCIV. Patriarcham Hieroſolymitanum, qui novas Chriſtianorum copias illùc mittendas comitaretur, ordinandum curavit. At, ſicut *Cæleſtinus V.* brevi ſex menſium Pontificatu perfunctus, eo ſe munere abdicavit, ut jam in hocce Colloquio obſervavimus, ita novo Patriarchæ Hieroſolymitano à Summo il-Pontifice inſtituto ſua nihil omninò profuit Ordinatio, quia, ſicut ſcribit *Guillelmus de Nangis*, Romam veniens *Rodulphus de Grandivilla* Ordinis Prędicatorum, qui juſſu *Cæleſtini V.* Papæ apud Pariſios Patriarcha Hieroſolymitanus fuerat conſecratus, Patriarchali illa dignitate à *Bonifacio VIII.* ſucceſſore *Cæleſtini V.* exutus eſt. Bonifacio VIII. Benedictus XI. & Benedicto XI. ſucceſſit Clemens V. qui anno MCCCV. *Antonium* Dunelmenſem Epiſcopum creavit Patriarcham Hieroſolymitanum. Sed *Antonio* Patriarcha mortuo anno MCCCXIV. idem Summus Pontifex *Clemens V.* Patriarchatum Hieroſolymitanum contulit *Petro* Ruthenſi Epiſcopo, eique, ob Hieroſolymorum Eccleſiam ab Infidelibus oppreſſam, Ruthenenſis Eccleſiæ vectigalibus potiri, ejuſque adminiſtrationem gerere permiſit. Erepto quoque è vivis *Petro* Patriarcha Hieroſolymitano, *Joannes XXI.* ſeu ut vulgò dicitur *XXII.* ſucceſſor *Clementis V.* Patriarchali Hieroſolymitanæ Eccleſiæ titulo *Raymundum* Ordinis Prædicatorum exornavit anno MCCCXXIV. eique etiam contulit Eccleſiæ Nimeſienſis adminiſtrationem, cùm

Hie-

ierosolymis ob Infidelium tyrannidem sedere
on posset. Post mortem *Raymundi*, Patriarchæ
ierosolymitani, Fr. *Petrus de Palude*, vir magnæ
ctrinæ & famæ, Avenione ordinatus est à *Joan-*
XXII. Patriarcha Hierosolymitanus an. MCCCXXIX.
scribit continuator *Guillelmi de Nangis*, & circà
incipium mensis Julii ejusdem anni, unà cum
unciis Regis Cyprii, qui venerant ad ducendam
Cyprum filiam *Ludovici* Comitis Claromonta-
, sponsam primogeniti filii prædicti Regis, jussu
ilippi Francorum Regis navigavit in Syriam,
n ad visitandum Sepulchrum Dominicum, tum
agendum cum Soldano de Christianorum Orien-
ium pace & recuperatione Terræ Sanctæ. Bien-
o post, hoc est, anno MCCCXXXI. è sua Syriaca
regrinatione in Gallias reversus est *Petrus à Pa-*
e Patriarcha Hierosolymitanus. Obiit Parisiis
no MCCCXLII. & in Majori Conventu Fratrum
ædicatorum sepultus est, ubi Epitaphium, quod
i positum est, eos refellit, qui illum in Cypro è
vis excessisse inconsideratè scripserunt. Multa
era scripsit *Petrus à Palude*, quæ suo loco, seu in
into Colloquio, quod erit *de Viris Illustribus*
culi XIII. & XIV. commodiùs referemus. De-
ortuo *Petro à Palude*, Patriarchæ Hierosolymita-
, non defuisse successorem, ex eo vel maximè pro-
: *Papebrochius* sub finem Historiæ Chronologicæ
triarcharum Hierosolymitanorum, quòd *Sixtus*
iensis in Chronico ad annum MCCCXXX. nominet
s consequentes Archiepiscopos Tyrenses, om-
ex Ordine Prædicatorum, videlicet *Nicolaum*,
iacursium, & Petrum de Conflictu. Undè infert *Pa-*
rochius, quòd si hujus Ecclesię Tyrensis titulus nō
est

eſt permiſſus vacare, multò minus permiſſus ſit vacare Titulus Patriarchalis Eccleſiæ Hieroſolymitanæ. Verùm, cùm iſti ſucceſſores, quos in Patriarchatu Hieroſolymitano habuit *Petrus à Palude*, viris eruditis omninò ignoti ſint, non eſt operæ pretium illorum ſtudioſius perquirere nomina, quibus nudus tantum Patriarchæ Hieroſolymitani titulus, abſque ulla recuperandæ poſſeſſionis ſpe, datus eſt in Eccleſia Romana. A tempore ſiquidem amiſſi à Latinis Orientis, Apoſtolica Sedes jus, quod ſemel aſſumpſerat, providendi Eccleſiis tàm Patriarchalibus, quàm Archiepiſcopalibus in Oriente conſtitutis, retinuit, ſoletque etiamnùm Legati Apoſtolicis, & nonnullis aliis Ordinatis Epiſcopi conferre titulum alicujus Eccleſiæ, quæ eſt in partibus Infidelium. Sed ſatis hactenus dictum ſi de Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Patriarchis, quorum ſeriem, quæ in Chronico *Panvini Onuphrii*, & *Genebrardi* minùs accuratè texitur, in meliorem ordinem, poſt doctiſſimos Viros *Odoricum Raynaldum* & *Papebrochium* redigere neceſſarium eſſe duximus. Id fortaſsè non perfecimus, conati quidem ſumus.

D. Numquid Eccleſiæ Antiochena & Alexandrina Sæculis XIII. & XIV. ſuos habuerunt Patriarchas?

M. Antiochiâ anno milleſimo nonageſimo octavo Latinorum armis occupatâ, cœpit Eccleſ Antiochena habere Patriarchas Latinos, quoru ſeriem in Colloquio ſecundo in Hiſtoriam Sæcu duodecimi texuimus uſque ad *Eliam Robertum* Rgienſem, anteà Epiſcopum Brixianum, qui Ptriarchatum Antiochenum obtinuit anno MCCX

obiit anno MCCXLVII. At quinam, post illum iam *Robertum*, ex Latinis Patriarcha Antiochenus erit? incompertum planè esse ex *Panvino Onuphrio*, ex *Genebrardo* in Chronico ibidem observavimus. abuerunt etiam Græci Schismatici post captam Latinis Antiochiam, suos Patriarchas Græcos Anochenos, qui tamen omnes penè ignoti sunt, ac oindè eorum series describi haud potest. Quod ectat Patriarchas, qui Sæculis XIII. & XIV. Ecesiam Alexandrinam rexerunt, necesse non est, ut eorum contexenda serie diutiùs hìc immoremur. stendimus quippè in Colloquio secundo in Histoum Sæculorum septimi & octavi, nos seriem Paarcharum Alexandrinorum dumtaxat habere scriptam à *Severo*, *Elmacino*, *Abulfarago*, & ab is Scriptoribus Arabibus Sectæ Jacobitarum adctis, qui datâ operâ in texenda serie Patriararum Alexandrinorum, post *Dioscorum*, Hæretim Eutychianum, qui in quinto Sæculo, seu anno CCXLIV. Sancto *Cyrillo* successit in Patriarchatu exandrino, meminerunt dumtaxat Patriarcharum itychianorum & Jacobitarum, qui Ecclesiam exandrinam occuparunt, prætermissis tam Orodoxis, quàm Hæreticis, qui, licèt fuerint Paarchæ Alexandrini, *Jacobiticam* tamen, seu Euchianam Sectam, non sunt professi. In hac igitur ferenda serie Patriarcharum Alexandrinorum cobitarum tempus & operam hìc malè locare n debemus, si tamen eam habere desideres, lesis jam citatum Colloquium nostrum secundum Historiam Sæculorum septimi, & octavi, ubi post arissimum *Eusebium Renaudotium* in sua *Historia atriarcharum Alexandrinorum*, & doctissimos Operis

ris Bollandiani Continuatores in *Dissertatione Chronologica de Patriarchis Alexandrinis*, quam ad Tomum 5. mensis Junii præmiserunt, seriem Patriarcharum Alexandrinorum à laudatis Scriptoribus Arabicis & Jacobitarum Sectę addictis descriptam inseruimus, ac integram dedimus, à tempore videlicèt *S. Marci* Evangelistæ, qui fuit primus Patriarcha Alexandrinus, usque ad *Joannem XV.* qui fuit centesimus tertius Patriarcha Alexandrinus, quique, ut referunt Bollandiani Operis Continuatores ex Epistolis à *P. Bernarto* Societatis Jesu scriptis, Chrisma, quod ducentis ab hinc annis factum non fuerat, magno apparatu consecravit anno millesimo septingentesimo tertio. Sed tempus est, ut vasa colligamus, ac familiarem nostrum larem redeamus. Cave tamen, ne otio indulgendo & porrectis pedibus in utramvis aurem dormiendo, imparatus accedas ad proximum nostrum Colloquium, quod postridiè de Hæresibus & Controversiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Ecclesia exortæ sunt, habituri sumus.

CO

COLLOQUIUM III.

De Hæresibus & Controversiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. enatæ sunt in Ecclesia.

DISCIPULUS. SÆPIÙS experientiâ comprobavi, ad veram studio & lectione sapientiam comparandam, nullam diei partem utiliorem esse, quàm diluculum, dùm Sol novus exoriẽs vigorem & alacritatem affert rebus omnibus, hominemque ad vitæ munia revocat; dum habile est ad omne ministerium corpus, & organa tranquilla sunt ac serena. Quapropter, summo mane hodiè expergefactus, hùc rectà omni festinatione venire properavi, ut te de Hæresibus & Controversiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Ecclesia obortæ sunt, disserentem pronis auribus auscultarem.

MAGISTER. Tibi ex animo gratulor, quòd illos non imiteris juvenes, qui horas matutinas, optimam vitæ partem, intempestivo somno perdere solent, quique à somno excitati tam ægrè è lecto divelluntur, ut, dum oscitant, caput scalpunt, suosque nervos distendunt, tota præterfluat hora. Si Faber ærarius ob vile lucellum surgit ante lucem, quanto magis juvenes expergefacere debet amor cœlestis sapientiæ, quæ apud *Salomonem* clamitat: *Qui manè vigilaverint ad me, invenient me*. Non mediocris profectus est, si quis suo quæque tempore gerat, & matutinas horas studiis impendat;

dat; cùm certum ſit, in ſtudiis plus effici unâ horâ matutinâ, quàm tribus pomeridianis, idque nullo corporis detrimento. Ne igitur tam pretioſi temporis jacturam faciamus, noſtrum, ſi placet, Colloquium incipiamus ab Hæreſibus, & Controverſiis, quibus Sæculo decimo tertio vexata eſt Eccleſia. Dein, alias expendemus Hæreſes, & Controverſias, quæ Sæculo Eccleſiæ decimo quarto originem habuerunt.

D. Albigenſium hæreſeos exordia, errorum portenta, flagitiorumque monſtra ſat ſuperque in tertio Colloquio in Hiſtoriam Sæculi duodecimi exhibuiſti. At, cùm execrabilis illa Secta, ſicut ibidem obſervaſti, Sæculo decimo tertio ita invaluerit, ut ad eam exterminandam neceſſe fuerit Sacram militiam indicere, præſtat nunc, ut breviter deſcribas felicem fauſtumque exitum illius Sacræ militiæ, quâ feralis illa Hydra lethali vulnere petita tandem aliquandò obtrita ac profligata eſt.

M. Quòd Hæreticis à Deo, à conſcientia, & à bona mente relictis uſu venire ſolet, ut videlicèt, in illo barathro, in quod ſe temerè conjecerunt, pertinaciùs hærere ac perire, quàm ex eo emergere & reſipiſcere malint; Id Hæreticis Albigenſibus, quos penitùs occæcaverat impietas cum ſingulari ſuperbia coniuncta, contigiſſe compertum eſt. At enim nefariæ iſtius Sectæ Principes, qui ſub finem duodecimi Sæculi, ſat habuerant in privatis, & in publicis congreſſibus, in tenebris & in luce, verbo, ſcriptoque ſpargere, diſſeminare, propagare virus impietatis ſuæ, & eâ virtutis probitatiſque ſpecie, quàm gnavitèr mentiebantur, populum ſuis erroribus iniquè corrum-

mpere; tandem ineunte Sæculo XIII. insolentio-
; facti, & *Raymundi* Comitis Tolosani fulti pręsi-
,in Ecclesias immanitèr grassari cœperunt,Tem-
spoliarunt, incenderunt domos, violarunt Sa-
s Virgines, innoxios trucidarunt, Sacerdotes
quisitissimis suppliciis & acerbissimâ morte affe-
unt, atque plures florentissimi Galliarum Re-
i Provincias ferro flammâque devastarunt. Fe-
atur ad pompam error civium sanguine satiato
orę armatus, cui parentes liberis, opibus divi-
, imi è plebe capite suo litabant. Tantâ mole
eri laborabant, ut fallerentur, ut perirent. Ho-
n se furoribus ac stragibus opposuit *Innocen-*
III. qui tum temporis universæ Ecclesiæ clavum
citèr regebat, & ut commune illud incendium
ingueret, consiliis improborum resisteret, au-
iam debilitaret, machinationes frangeret, er-
emque è Galliarum Regno deturbaret, sacram
itiam adversus hæreticos Albigenses, quos ad
iores partes reduci, &, depositis erroribus, ad
ntis sanitatem seriò converti posse nulla ampliùs
s erat, indixit. Collectus itaque est Crucesi-
itorum exercitus, cui, præter multos Duces ac
mites, inscribi voluerunt innumeri Episcopi &
lesiastici viri. Ejusdem Sacri Belli Dux electus
Simon Comes *Monfortius*, cujus præclaras dotes
cribit *Petrus de Valle Cernaii* cap. 18. *Historiæ*
bigensium. Totus igitur in Catholicorum cau-
n incumbens *Simon Monfortius*, Heros invictissi-
s, uno armorum impetu & continenti serie tri-
phorum Hæreticos Albigenses debellavit, & in
Judæ Machabæi, Cœlo pro ipso pugnante, cum
humanis viribus superior visus est. *Biterras*

primùm copias duxit. Capta Urbs, ac Civium cædes promiscuè facta est ipsâ die Sanctæ *Mariæ Magdalenæ* sacrâ, quam Christi concubinam, per summam blasphemiam scelerati illi Hæretici appellare non verebantur. Mox Carcassona, & cæteræUrbes, Castraque perduellium munitissima sese victori *Simoni Monfortio* dediderunt. Comitis Fuxensis copiæ, qui *Raymundo* Comiti Tolosano fœderatus erat, ad Castrum Sancti *Martini* fusæ, dissipatæ ac profligatæ sunt. Denique ad *Murellum*, seu *Muretum*, in agro Tolosano Oppidulum, *Simon Monfortius* de Albigensibus insignem reportavit victoriam. Habebant Albigenses in suo exercitu centum millia armatorum, quorum agmen ducebat *Petrus* hujus nominis *II.* Aragonum Rex, qui suppetias tulerat affini suo Comiti Tolosano, utpote cui sororem suam *Leonoram* collocaverat. Ex adverso *Simon Monfortius*, qui non plures octingentis equitibus, & mille peditibus in exercitu suo numerabat, divino præsidio confisus prælium conseruit, & præeunte Sancto *Dominico* Ordinis Prædicatorum Fundatore, qui, velut alter *Moyses*, inter graviora discrimina intentissimis ad Deum precibus vacabat, & Crucifixi effigiem, quam manu gerebat, militibus ostentabat, ingentem hostium multitudinem cæcidit, atque internecione delevit quos inter *Petrus* Aragonum Rex pugnans occubuit. Plus viginti millia desiderata, cæteri armis exuti, sicut referunt *Paulus Æmilius*, *Petrus de Valle Cernaii* cap.LXXI. & LXXII. Historiæ Albigensium, & *Rigordus* in lib. *de Gestis Philippi Augusti* ad annum MCCXIII. At, proh dolor! strenuus militiæ Dux *Simon Monfortius*, qui tot pericula ev
ser:

at, totiès è medio igni ac ferro salvus & inco-
mis redierat, dùm Tolosam obsidet, vibrato per
achinam saxo lęsus interiit anno MCCXVII. & Co-
tatum Tolosanum, quo, ob egregia sua in Ec-
siam promerita, & propter Apostasiam *Raymun-*
Comitis Tolosani, donatus fuerat, reliquit filio
Amalrico. Paulò post, *Raymundus*, qui, ut
ox diximus, ob suam Apostosiam Comitatu To-
ano abdicatus fuit, subitâ morte extinctus est, sa-
que sepulturâ privatus, quòd impænitens obiis-
, & Ecclesiam, dum viveret, suâ, in fovenda ac
opaganda Albigensium hæresi, pervicaciâ, dilace-
let. Hic *Raymundus* superstitem reliquit eius-
n cognominis filium, dictum *Raymundum Junio-*
r, qui, Comitatum Tolosanum, quo suus pater
atus fuerat, armis repetere volens, Bellum mo-
contra *Amalricum*, qui in possessionem ejusdem
mitatus patri suo *Simoni Monfortio* successerat.
l *Amalricus* hujus Belli molem viribus imparem
s expertus, Jura sua transfudit in *Ludovicum VIII.*
lliarum Regem, qui numerosum exercitum
ace insignitum duxit in Albigenses, oppida,
traque plurima, & Avenionem post trium men-
n obsidionem recepit anno MCCXXVII. sicut Ge-
ejusdem Regis, & *Guillelmus de Podio Laurentii*
tantur. Demùm, sacro contra Albigenses Bello
cepto, S. *Ludovicus* Galliarum Rex hujus nominis
adhortante *Gregorio IX.* suis Litteris Apostoli-
, quas Annalibus Ecclesiasticis inseruit *Odoricus*
naldus ad annum MCCXXVIII. finem imposuit,
duxitque *Raymundum Juniorem* ut consentiret in
pacis conditiones, quas inter, hæ præcipuæ
nt, ut *Raymundus* Comitatum Tolosanum ab

Hæreticis Albigensibus purgaret, eosque viis omnibus exterminaret: Damna, illata Ecclesiis ac Monasteriis, resarciret, earumque Jura & libertates defenderet: *Joannam*, filiam suam unicam, uni ex Regis Galliarum fratribus daret uxorem, quo ex matrimonio, si nulli procrearentur liberi, nihilominùs Tolosanus Comitatus, post eorum ac *Raymundi* Comitis obitum, ad Galliarum Regem, ejusque successores transiret. Has & alias hujusmodi conditiones pacis contentas in Tractatu, quem referunt *Duchesnius* Tomo 5. *Historiæ Francorum Scriptorum*, & *Catellus* Historiæ Comitum Tolosanorum lib. 2. postquàm jurasset *Raymundus* Comes in die Sancto Parasceves, præsente S. *Ludovico* Galliarum Rege, & innumerâ Prælatorum, Procerumque multitudine, absolutionem à sententia excommunicationis, quâ perculsus fuerat, accepit à Legato Apostolico, qui ei in pęnitentiam iniunxit ut Crucem contra Saracenos sumeret, & sacram Militiam in Palæstina per quinquennium gereret. Hunc in modum finitum est Bellum sacrum, & extincta planè in Galliis Albigensium Hæresis, sua etiam hanc in rem curas conferente ipsomet *Raymundo Juniore* Comite Tolosano, qui ad exaltationem Fidei Christianæ, ad radicitùs extirpandam Hæreticam pravitatem, ad conservationem pacis & ad bonum totius Comitatus Tolosani statum conservandum & in melius reformandum Sanctissimas Leges tulit anno MCCXXXIII.

D. Perniciosissimis Hæreticorum conatibus ne Religioni noceant, & Catholicæ Ecclesiæ pacem perturbent, armis temporalibus resistendum esse, nemo certè negare potest. Si enim ille, qui

hc

ostem, ferrum ac flammam minitantem, atque gulum patriæ petentem quieto, tranquilloque ideret animo, vel ei perfunctoriè aut leviter se opponeret, impius, reusque perduellionis haberetur, nisi contenderet acerrimè, vimque vi defenderet, defuisse Reipublicæ meritò censeretur; quanto magis exardescere debent avitæ Religionis propugnatores, & armis etiam temporalibus, si necesse sit, comprimere furorem hæreticorum, qui d suos stabiliendos errores conjurantes, in Religionem, quâ nihil secundùm Deum antiquius habere debemus, hostiliter grassantur. Optimè itaque se gessit *Innocentius III.* Pontifex Maximus, dum acram Militiam ad frangendos Hæreticorum Albigensium impetus, indixit, secutus hac in re laudatissimum illum morem, quem, ut nuperrimè udivi à viro erudito, à tempore *Constantini Magni* mperatoris omnia comprobarunt Ecclesiæ Sæcula. ed dicas nunc, quæso, quid sibi velit istud Sanctæ nquisitionis Officium, quod ad exscindendas Albigensium Hæreseos reliquias Fratribus Prædicaoribus à Sede Apostolica demandatum esse dicitur?

M. Ad Hæreseos Albigensium expugnationem & Hæreticorum conversionem miserat *Innocentius III.* Pontifex Maximus Legatos Apostolicos *Arnaldum* Cisterciensem Abbatem, *Petrum de Caro novo*, & *Rodulphum* ejusdem Ordinis Professores, qui, adjunctis sibi Cisterciensis itidem Ordinis duodecim Abbatibus, Hæreticos ad gremium Ecclesiæ quà fervidis concionibus, quà disputationibus, reducere pro viribus tentarunt. Accessit anctæ Dux Prædicationis *Didacus*, Oxomensis in

Hispania Epicopus, cum *Dominico*, suo itineris & laborum indivulso socio, quem inter Canonicos Regulares suæ Ecclesiæ Oxomensis anno MCXCIV. susceperat. Animadvertens autem *Didacus*, quòd Cistercienses Albigensium Hæreticorum conversionem huc usque parùm promovissent, illis author fuit, ut dimissis equis, quibus vehebantur, & abjectis auro, argento, famulitio, ac superfluo comitatu, Apostolicam prædicandi rationem sequerentur, & unicuique termini proprii assignarentur, per quos discurrendo, prædicationi insisterent, & disputationibus insudarent, sicut testatur *Petrus de Valle Cernaii* Cisterciensis Monachus cap. 5. *Historiæ Albigensium*. Eo in munere cùm biennium Apostolico fervore *Didacus* Oxomensis Præsul & *Dominicus* insumpsissent cum Apostolicis Legatis, & aliis Cisterciensis Ordinis Abbatibus; *Didacus* in Ecclesiam suam reversus est, *Dominico* Duce prædicationis adversùs Albigenses paucis cum sociis (nam & Cistercienses Abbates discesserant) relicto. Novem annos Vir Dei *Dominicus* in Hæresis confutationem, in prædicationem ac defensionem fidei strenuè & intrepidè incubuit, verbo, precibus, miraculis Catholicam Religionem propugnavit; Sacræ Inquisitionis Officium adversus hæreticam pravitatem in Provincia Narbonensi, & maximè Tolosæ & Carcassonæ authoritate Romanorum Pontificum *Innocentii III. & Honorii III.* magno cum animarum fructu exercuit, utque Ecclesia ad expugnandos, vel convertendos Hæreticos perpetuum haberet fidei fulcimentum, instituit clarissimum Ordinem Fratrum Prædicatorum, quibus pro tutanda fide Catholica jugiter excubãtibus Sanctæ

æ Inquiſitionis Officium commiſerunt Romani ontifices, ſeu eis ad hoc officium delectis authotatem dederunt inquirendi in Hæreticos, & in os debitis pænis animadvertendi, ſi reſipiſcere, oſque errores ejurare nolint. Non me fugit uantùm Hæreticis diſpliceat illud Sanctæ Inquiſionis Officium, quod unus ex illis, videlicèt *Guillmus Cave* in *conſpectu Sæculi Scholaſtici*, ut vocat, u decimi tertii, ſuæ *Hiſtoriæ Litteralis*, infrunito re appellat *Graviſſimum & ab Orco petitum Chriianæ Religionis dedecus ſimul & flagellum, conſcienarum carnificinam, ſummæque tyrannidis, & crudetatis officinam, qua Siculi non invenere tyranni mas tormentum*. Verùm, ad confutandam hanc Hæticorum calumniam, quam ſurdâ aure præterire aud poſſum, ſufficiat hìc breviter obſervare, tris potiſſimùm de cauſis Sanctæ Inquiſitionis Offium fuiſſe in Eccleſia ſapientiſſimè inſtitutum. rimò, ut ſanari poſſint Hæretici, qui ſuam miſeri ſortem nolunt. Eſt enim id Novatorum omium ingenium, ut in quemcumque incurrerint it impegerint errorem, ad eum omni animi inuctione ac voluntate adhæreſcant, nec ad ſanioem mentem, niſi adhibitâ aliquâ ſeveritate, redie valeant. Quid autem medico crudelius eo, qui ægrotum indulgentior, ferrum in vulnus & cicaicem altiùs adigere reformidet? Hæc nimia huanitas pro crudelitate, ſævitia contrà, rigidiorue ſeveritas pro humanitate ſumma haberi debet. Quòd ergò aliquam ergà contumaces Hæreticos veritatem adhibeat Sanctæ Inquiſitionis Offiium, non indè culpari, ſed potiùs maximè comnendari debet, cùm eâ ſeveritate ſæpiùs corrigantur

tur Hæretici, ſuumque perverſum mentis habitum emendantes, amiſſam animæ ſalutem adipiſcantur: *Clamet, vociferetur æger impatiens per dolorem*, inquit *S. Cyprianus* in lib. de Lapſis, *gratias aget, poſtquam ſenſèrit ſanitatem*. Secundò, inſtitutum eſt Sanctæ Inquiſitionis Officium, ut populi profligatiſſimas hæreticorum doctrinas fugiant, horreant & execrentur. Si enim Hæretici, impunè & nullo suppliciorum metu coerciti, ſuas poſſent diſſeminare doctrinas, facilè excitarent incendium, quod auris omnibus & flabellis accenſum ſerperet, gliſceret, graſſaretur, ac, nullo ſeſe opponente curſui flammarum, incautos populos involueret: At, dùm Sanctæ fidei Quæſitores, ad primam novitatis auram, errorem acritèr oppugnant, & Hæreticos, Hæreſeoſque fautores confeſtim in ordinem redigunt, tam prompto, tamque ſalutari adhibito remedio efficiunt, ut novitas variis multiplicibuſque lenociniis hominum animos non permulceat. Deniquè, Sanctæ Inquiſitionis Officium inſtitutum eſt ad fovendam Regnorum tranquillitatem, quæ diù profectò ſtare non poteſt, dum Religionis divortia vigent, & populi erroribus ab Hæreticis ſparſis afflati de ſumma re diſſident, ac magno animorum æſtu inter ſe digladiantur. Ex his quippe diſſenſionibus oriuntur factiones, ex factionibus creſcit audacia, ex audacia contemptus legum & legitimæ dominationis odium. Hinc rebellio, Bellumque prorupit eò ſævius, quòd Religionis & Sacrorum causâ utrinque movetur; ex Bello verò ſtrages, ruinæque innumeræ prodeunt, quæ longo temporis progreſſu vix ac ne vix quidem reſarciri poſſunt. Tot graviſſimis malis omnem aditum præclu-

cludunt, vel ſaltem præſentiſſimum remedium afferunt fidei Inquiſitores, quippè qui Hæreſes in ſuis cunis præfocant, Hæreticis larvam detrahunt, eorumque malis detectis artibus, omnem facultatem aliis nocendi, ſuoſque inſtillandi errores penitùs adimunt. Iſtud itaque Sanctæ Inquiſitionis Officium ſibi à Summis Pontificibus concreditum magno fervore contra Hæreticos Albigenſes obierunt Fratres Prædicatores, quorum tamen zelus, & ſevera in Hæreticos eorumque fautores juſtitia tam gravem adversùs ipſos perſecutionem excitavit, ut in odium Inquiſitionis ex urbe Toloſa ſecedere compulſi, ſacro inſtructo agmine, ſicut refert *Spondanus* ad annum MCCXXXIV. bini & bini exierint, animis ad martyrium comparatis, Symbolum Fidei, & Antiphonam *Salve Regina* concinentes. Qua in re egregii illi Fidei Athletæ contra Hæreticos intrepidis animis decertantes, ſecuti ſunt exempla Sanctorum Patrum *Athanaſii, Auguſtini, Hieronymi* & aliorum, qui Hæreticorum conatibus ſeſe acerrimè oppoſuerunt, eos ſeveriore ſtylo confixerunt, nec timuerunt unquàm, ne à procacibus illis hominibus appeterentur viciſſim acerbioribus injuriis, ſed potiùs quidquid plagarum ab illis accipiebant, in decorum & beneficiorum loco reponebant. Sed de zelo Fratrum Prædicatorum in expugnandis & convertendis Hæreticis plura in ſexto Colloquio dicemus.

D. Debellatâ hac peſtiferâ Albigenſium hæreſi, quæ tot ac tantas in Galliis excitavit tragædias, emerſeruntne ſæculo decimo tertio aliæ hæreſes, quæ florentiſſimum Galliarum Regnum virulento ſuo anhelitu infeſtarint?

M. Li-

M. Libri *Aristotelis* Sæculo Ecclesiæ decimo tertio Constantinopoli recens in Gallias asportati, è Græco idiomate in Latinum translati, & ab erroribus, quos continebant, necdùm purgati, occasionem præbuerunt quibusdam subtilioribus Theologis in Galliis nova procudendi commenta, &, relictâ verâ ac puriori veterum Patrum doctrinâ, ex turbidis Arabum lacunis fœculentos proferendi errores. *Homines* siquidem (ut rectè observat *Lactantius* lib.3. *Divinarũ Institutionum* cap.11.) *ideò falluntur, quòd aut religionem suscipiunt, omissa Sapientia, aut Sapientiæ soli student, omissa religione: cùm alterum sine altero non possit esse verum. Cadunt ergo ad multiplices religiones, sed ideò falsas, quia Sapientiam reliquerunt, quæ illos docere poterat &c.* Hi Theologi rerum novarum cupidi, Aristotelis Philosophiam in subsidium errorum, quos spargebant, advocantes; in causa fuerunt, cur libri illius Philosophi, qui novorum semina errorum continere videbantur, damnati & combusti fuerint in Concilio Parisiensi anno MCCIX. celebrato, & *sub pœna excommunicationis cautum, ne quis de cætero eos scribere, legere præsumeret, vel quoquo modo habere,* sicut testatur *Rigordus* in vita *Philippi Augusti* Galliarum Regis ad annum MCCIX. Hanc damnationis sententiam in libros *Aristotelis* à Synodo Parisiensi latam confirmavit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus anno MCCXXXIII. in Bulla ad Magistros & Scholares Parisienses, quæ extat in Magno Pastorali Ecclesiæ Parisiensis, eamque refert *Joannes Launojus* Doctor Parisiensis in libro, quem edidit, *De varia Aristotelis in Academia Parisiensi fortuna.* Dum Aristotelis Philosophia tot ignominiæ notis inusta

Pa-

Parisiis exularet, & qui vel levitèr eam attigissent, hæresis suspicione aspergerentur, commodùm adfuit S. *Thomas*, Doctor Angelicus, qui Aristotelis Philosophiam præclaris suis Commentariis sic illustravit, & ab erroribus repurgavit, ut eam fidei obsequio mancipatam Christiani deindè Philosophi, probante Apostolicâ Sede, & toto plaudente Orbe Catholico, obviis ulnis exceperint, atque pro ejus defensione eas in Scholis pugnas moverint, quas vix boni Cives pro aris, ac focis suscepissent.

D. Fortunæ *Aristotelis* certè non invideo, sed eorum me miseret, qui Sæculo Ecclesiæ decimo tertio ex lectione & studio librorum hujusce Philosophi in varios abducti sunt errores, qui, & quales fuerint, quosve Authores habuerint? paucis hìc exponere debes.

M. Ineunte Sæculo decimo tertio *Almaricus* professione Clericus, è territorio Carnotensi, Villa, quæ *Bena* dicitur, oriundus; Parisiis dum studeret, & argutiis Aristotelicæ Dialecticæ plus æquo deditus esset, Hæresim promulgavit, teste *Rigordo* in *Vita Philippi Augusti* Galliarum Regis ad annum MCCIX. ubi hæc habet; *Qui* (seu Almaricus) *cùm in arte Logica peritus esset, & Scholas de arte illa, & aliis artibus liberalibus diu rexisset, transtulit se ad sacram paginam excolendam. Semper tamen suum per se modum docendi & discendi habuit, & opinionem privatam, & judicium quasi sectum, & ab aliis separatum. Unde & in ipsa Theologia ausus est constanter asseverare, quòd quilibet Christianus teneatur credere se esse membrum Christi, nec aliquem posse salvari, qui hoc non crederet, non minus quàm si non crederet Christum*

ſtum eſſe natum & paſſum , vel alios Fidei articulos . Hunc *Almarici* , ejusque Sectatorum errorem damnavit Academia Pariſienſis anno MCCIV. cujus doctrinali judicio ſtare nolens *Almaricus* ad Summum Pontificem *Innocentium III.* provocavit, Romamque profectus eſt . At, eo audito , lectis quoque litteris Academiæ Pariſienſis , & utrius partis æquâ lance ponderatis rationibus , Pontifex ſententiam adversùs eum latam confirmavit , præcepitque ut ſuum publicè & coram Academia Pariſienſi ejuraret errorem, quod quidem anno MCCVII. Pariſios reverſus *Almaricus*, fictè præſtitit , ore palinodiam cecinit, & corde hæreſim retinuit . Paulò poſt, in morbum lapſus , obiit & juxta Cœnobium S. *Martini de Campis* ſepultus eſt . Diſcipulos reliquit, qui novos errores impietati Magiſtri addiderunt , dictitantes primò, poteſtatem Patris duraſſe, quamdiù viguit Lex Moſaica : Legem novam à Chriſto conditam ad ſua uſque tempora vim habuiſſe, ſed eam deinceps cum omnibus ſuis Sacramentis antiquatam locum dediſſe Spiritus Sancti Regno , in quo Baptiſmus, Confeſſio, Euchariſtia & alia Sacramenta, & ſalutis adminicula jam non eſſent neceſſaria, ſed ſolâ gratiâ interiori Spiritus Sancti, citrà ullum bonorum operum exercitium, unumquemque ſalvari poſſe docebant . Præterea , Charitatis virtutem ſic extollebant *Almarici* Diſcipuli , ut flagitia ipſa , ſtupra & adulteria , aliaque id genus graviſſima peccata per ipſam licita reddi aſſerere non dubitarent, mulierculis, quibuscum carnali commercio commiſcebantur, & rudibus, quos decipiebant, impunitatem peccati hoc pacto promittentes, ſicut refert *Rigordus*, Author coævus , ad annum MCCIX.

Alio-

orum errorum Discipulos *Almarici* insimulat
arius Heisterbacensis lib. 5. Dialog. cap. 22. ubi
s accusat, quòd dicerent primò, non aliter esse
rpus Christi in pane Altaris, quàm in alio pane,
n qualibet re. Secundò, quòd assererent, Deum
utum fuisse in *Ovidio*, sicut in *Augustino*. Tertiò,
òd negarent resurrectionem corporum, affirman-
nihil esse Paradisum, neque Infernum. Quartò,
òd Altaria in memoriam Sanctorum erigere, &
ıs coram sacris Imaginibus adolere, Idololatriæ
men esse pertenderent. Quintò, quòd eos, qui
a Martyrum deosculabantur, sugillarent. Postre-
, quòd docerent, eum, in quo est Spiritus San-
s, peccare deinceps non posse, & fornicationem
ipso perpetratam peccatum esse negarent. Ex
cœnoso istorum hæreticorum gurgite *Calvi-
n* pestilentem suam hæresim *de Inamissibili Justi-*
quocumque admisso flagitio, excepto solo Apo-
iæ à fide peccato, in suam sectam derivasse, haud
rè mihi persuaserim. Hujus Sectæ *Almarici* di-
ulorum Coriphæus erat quidam *Willelmus* Au-
ıber qui, ut auram popularem aucuparetur, quasi
Deo missus esset, & Prophetiæ dono illustratus,
atuor plagas infra quinquennium eventuras va-
inabatur, famem scilicet super populum, gladium
er Principes, terræ hiatum ad Cives absorben-
s, ignem super Ecclesiæ Prælatos, quos Antichri-
membra impudorato ore appellabat, Romanum
ò Pontificem Antichristum, & Romam Babylo-
n vocabat. Sic omnes Ecclesiæ Ministros canino
ıte rodebat Arcadius ille Opilio, qui tamen, ut
ilippi Augusti Galliarum Regis sibi favorem
ıciliaret, dicere solebat, omnia Mundi Regna
sub

ſub Lege Spiritus Sancti, huic Galliarum Regi ejusque filio, fore propediè m ſubjicienda. Contra illos Sectarios, *Almarici* diſcipulos, *Petrus*, Pariſienſis Epiſcopus, Synodum Pariſienſem indixit anno MCCIX. in qua eos ſiſti juſſos & convictos damnavit & ne ulteriùs inſanirent, præcepit Rex Chriſtianiſſimus, ut alii ultricibus flammis addicerentur, alii perpetuo carcere plecterentur, ſolis mulieribus veniâ conceſsâ. *Almarico*, qui hanc peſtem intulerat Anathema in hoc Concilio Pariſienſi dictum eſt ejuſque oſſa exhumata & in ſterquilinium diſperſa. Proſcripti etiam fuêre & exuſti libri *Davidis Dinantii*, ſeu *de Dinando* Almarici diſcipuli, qui aſſerebat, Deum eſſe Materiam primam, contra quem errorem doctiſſimè diſputavit S. *Thomas*, Doctor Angelicus, lib. 1. contra Gentes cap. 17. & prima parte ſuæ Summæ quæſt. 3. art. 8. Poſtremò, *Almarici* Hæreſis confixa eſt anno MCCXV. in Concilio Generali Lateranenſi IV. cap. 2. his verbis: *reprobamus etiam & damnamus perverſiſſimum dogma impii Almarici, cujus mentem ſic pater mendacii excæcavit, ut doctrina non tam hæretica cenſenda ſit, quàm inſana.*

Eodem Sæculo Eccleſiæ decimo tertio fuerunt alii in Galliis Theologi, ſeu potiùs Theologaſtri, qui neglecto prorsùs Scripturæ, & Sanctorum Patrum doctrinæ ſtudio, ad frivolas Ariſtotelicæ Philoſophiæ regulas noſtram erga Deum fidem exigere voluerunt, & in rebus divinis nihil præter quàm philoſophantes, vaniſſima, ſupra quàm credibile ſit, opinionum commenta procuderunt, a fingentes, detrahentes, circumſcribentes, dividentes, promiſcuè, & indiſcriminatim invertentes a

dact

lacter, temerè, arbitratu suo. Hanc effrænem & à æculis inauditam de rebus divinis disserendi licen-iam ægrè tulit *Guillelmus* hujus nominis *III.* Epi-copus Parisiensis, & in Concilio, quod an. MCCXL. onvocavit, decem damnavit errores ex Scriptis nonymis excerptos, qui erant his verbis concepti: . *Divina essentia in se, nec ab Angelo, nec ab homi-e videtur, nec videbitur.* II. *Licèt Divina Essentia adem sit in Patre, Filio, & Spiritu Sancto, tamen ut æc est essentia, & in ratione formæ, una est in Patre & Filio, non in Spiritu Sancto.* III. *Spiritus San-tus, prout est amor & nexus, non procedit à Filio, d tantùm à Patre.* IV. *Multæ veritates fuerunt ab terno, quæ non sunt ipse Deus.* V. *Primum nunc, el principium, & creatio passio, non sunt Creator vel eatura.* VI. *Angelus malus in primo instanti suæ eationis fuit malus, & nunquam fuit non malus,* 'II. *Nec Animæ glorificatæ, nec corpora gloriosa, el glorificata, erunt in Cœlo Empyreo cum Angelis; nmò nec Beata Virgo, sed in Cœlo aqueo, vel crystal-no.* VIII. *Angelus in eodem instanti potest esse in iversis locis, & est ubique si vult.* IX. *Cujus melio-a fuerint naturalia, necessariò major erit gratia, & loria.* X. *Diabolus nunquam habuit unde posset sta-e. Nec etiam Adam in statu innocentiæ.* His de-em erroribus jam laudatus *Guillelmus* Archiepi-copus Parisiensis, & Magistri Facultatis Parisien-s, qui huic Concilio aderant, totidem Articulos pposuerunt hoc tenore: I. *Firmiter credendum est, & nullatenùs dubitandum, quod Deus in sua substan-ia, essentia, vel natura, videbitur ab Angelis Sanctis, & animabus glorificatis.* II. *Una est essentia substan-alis vel natura in Patre & Filio, & Spiritu Sancto.*

Et eadem essentia in ratione formæ in tribus Personis: III. *Spiritus Sanctus, prout nexus est & amor, procedit ab utroque, scilicet à Patre & Filio.* IV. *Una sola veritas fuit ab æterno, quæ est Deus. Et nulla veritas fuit ab æterno, quæ non sit illa veritas.* V. *Primum nunc & creatio passio, est creatura.* VI. *Malus Angelus aliquando fuit bonus, & post peccando est malus.* VII. *Idem est corporeus locus, scilicet Empyreum Cælum, Sanctorum Angelorum, & Beatarum Animarum: & idem erit corporum humanorum glorificatorum. Et similiter idem est locus spiritualis Sanctorum Angelorum, & hominum bonorum.* VIII. *Angelus est in loco per distinctiones: ita quòd si est hìc, non est ibi in eodem instanti. Impossibile est enim eum in eodem instanti esse ubique, cùm hoc sit proprium Dei.* IX. *Secundùm quod præordinatum est & prædestinatum à Deo, dabitur gratia & gloria.* X. *Malus Angelus & Adam habuerunt unde possent stare, etsi non unde possent proficere.* His Articulis provisum quidem est sanæ doctrinæ, sed non repressa ea, quæ apud Theologos in Galliis inoleverat, de rebus divinis philosophandi prurigo. Eodem siquidem anno MCCXL. F. *Guillelmus* Ordinis Fratrum Minorum Professor, in Sermone de S. *Joanne Baptista*, quem in Fratrum suorum Ecclesia habuerat ad populum, duas propositiones erroneas asseruit, de quibus à supra laudato Episcopo Parisiensi, & Sacræ Facultatis Parisiensis Doctoribus publicè reprehensus, eas coram frequentissimo cœtu damnare compulsus est. Prima propositio hæc erat: *Liberum arbitrium habet potentiam naturalem ad recipiendam gratiam, non effectivam, aliquo modo, idest, gratiæ receptioni cooperantem.* Secunda: *Qui damnatus est, nunquam-*

quam fuit in gratia, ſed ſemper Iſmaël aut Judas fuit, & nunquam Joannes. Seneſcente Sæculo decimo tertio, hoc eſt, anno MCCLXX. *Stephanus Templier* Epiſcopus Pariſienſis, tredecim proſcripſit propoſitiones erroneas, quibus nonnulli Theologi Pariſienſes Ariſtotelicæ Philoſophiæ ſubtilitatibus deluſi ſanam Theologiam corrumpebant. Hæ autem propoſitiones his verbis erant conceptæ: I. *Intellectus omnium hominum eſt unus idem numero.* II. *Illa propoſitio eſt falſa, vel impropria: Homo intelligit.* III. *Voluntas hominis ex neceſſitate vult, vel eligit.* IV. *Omnia, quæ in inferioribus aguntur, ſubſunt neceſſitati corporum cæleſtium.* V. *Mundus eſt æternus.* VI. *Nunquam fuit primus homo.* VII. *Anima, quæ eſt forma hominis, ſecundùm quod homo eſt, corrumpitur corrupto corpore.* VIII. *Anima ſeparata non patitur ab igne corporeo.* IX. *Liberum arbitrium eſt potentia paſſiva, non activa, quæ neceſſariò movetur ad appetibile.* X. *Deus non cognoſcit ſingularia.* XI. *Deus non cognoſcit aliud à ſe.* XII. *Actus humani à divina providentia non reguntur.* XIII. *Corruptibili rei Deus immortalitatem, vel incorruptionem dare non poteſt.* Alios errores, quos in Theologiam invexerat Ariſtotelica philoſophia, & quorum palmaris hic erat: *Quædam ſunt vera ſecundùm Philoſophiam, ſed non ſecundùm fidem Catholicam*, damnavit idem *Stephanus Templier* Epiſcopus Pariſienſis anno MCCLXXVII. ad quem eâ de re *Joannes XX.* vulgò dictus *XXI.* Pontifex Maximus ſcripſit his verbis; *Relatio nimis implacida noſtrum turbavit auditum, amaricavit & animum, quod Pariſiis, ubi fons vivus ſapientiæ ſalutaris abundanter huc uſque ſcaturiit, ſuos rivos limpidiſſimos, Fidem patefacientes Ca-*

tholicam, usque ad terminos Orbis diffundens, quidam errores in præjudicium ejusdem Fidei pullulasse noscuntur. Volumus itaque, tibique auctoritate præsentium districtè præcipiendo mandamus, quatenùs diligenter facias inspici, vel inquiri, à quibus personis, & in quibus locis errores hujusmodi dicti sunt, sive scripti, & quæ didiceris, sive inveneris conscripta, fideliter nobis per tuum Nuncium transmittere non omittas. Verùm, cùm nullis Censuris Ecclesiasticis cohiberi posset hæc ingeniorum lascivia, multique indies exurgerent Theologi, qui securis antiquæ Theologiæ relictis callibus, novos, ac nullius adhuc tentatos vestigiis, quærebant, & doctrinas flagitiosâ suâ novitate infames obtrudebant, causam tandem suam vindicavit ipse Deus, & unum ex istis errorum Architectis terribili morte punivit, quam noster *Thomas Cantipratanus*, Auctor coævus, lib. 2. *de Apibus* cap. 48. num. 5. his verbis describit: *Magister Simon de Tornaco Parisiis in Theologia regebat, & erat excellens ille suo tempore; sed contra decentiam talis officii supra modum incontinens, & superbus. Hic cùm super omnes Doctores Civitatis auditores haberet, & in Schola coram omnibus de humilitate altissimæ doctrinæ Christi quæstionem, disputatione præhabita, terminaret, in fine tandem datus in reprobum sensum in execranda contra Christum blasphemiæ verba prorupit. Tres sunt, inquit, qui Mundum sectis suis & dogmatibus subjugarunt; Moyses, Jesus, & Mahometes. Moyses primo Judaicum populum infatuavit. Secundò Jesus Christus à suo nomine Christianos. Tertiò, Gentilem populum Mahometes. Nec mora, eversis oculi pro humana voce mugitum emisit, & epilepsia statim elisus in terram die tertio ejusdem morbi vindictam*

acc

accepit. Plaga ergo insanabili eum percussit Omnipotens, & omni scientia usque ad prima literarum elementa privavit, & graviori quidem in anima cum hac plaga percussus est, cum usque in diem mortis suæ quasi mutus comparatus est jumentis insipientibus, & in luxuriæ fœditate permansit. Et vide supremæ admirationis miraculum: Aleydem fornicariam, concubinam suam, nominare poterat & sciebat, Boetium verò de Trinitate, qui juxta eum ad spectaculum ponebatur, quem olim corde tenùs scierat, post inditam plagam nec nominare noverat, nec valebat. Eo stupendo prodigio didicerunt illius temporis Theologi, qui arcanas æterni Numinis divitias curiosiùs perscrutari audebant, de Deo silere, quàm loqui, longè cautius, melius, ac convenientius esse.

D. Multùm vereor, ne isthæc Theologorum Parisiensium de rebus divinis differendi prurigo intulerit Academiæ Parisiensi Sæculo Ecclesiæ decimo tertio gravissima damna?

M. Ita est: Magistri Academiæ Parisiensis, à *Guillelmo de Sancto Amore*, viro jurgioso, & in sua procacia obstinato, potissimùm instigati, contra Fratres Prædicatores ejusdem Academiæ alumnos tumultus concitarunt, qui celeberrimam illam Universitatem in summum discrimen Sæculo decimo tertio adduxerunt. Hæc invidiosa lis, & funesta controversia, cujus memoriam refricare cogunt me Historiæ leges, initium habuit anno MCCXXX. Regnabat tum temporis in Galliis S. *Ludovicus* hujus nominis *IX.* sub tutela matris suæ *Blanchæ* adhuc constitutus, apud quem Universitas Parisiensis de vi Scholaribus suis per cives & incolas Suburbii San-Marcellini Parisiis illatâ, & de non-

nullorum morte indè ſecutâ cùm fuiſſet conqueſta; non modò repulſam paſſa eſt, ſed ad eam comprimendam diſpoſitæ ſunt Prætorianorum militum Cohortes in armis. Eâ re offenſa Univerſitas Pariſienſis à Lectionibus abſtinuit,& Magiſtri Pariſiis ſecedentes, alii Remos, alii Andegavum, alii aliò abierunt, libertati & ſecuritati ſuæ locum tutiorem quærentes. Diſſipatis ergo hàc illàc Magiſtris, Fratres Prædicatores, nè omninò conticeſcerent Muſæ Pariſienſes, Cathedram unam Magiſtralem in Theologia, conſentientibus *Guillelmo* Epiſcopo Pariſienſi, & Cancellario Academiæ Pariſienſis, tenuerunt. Quadriennio poſt, Pariſios reverſis Magiſtris, & reſtituto in integrum Studio Pariſienſi, alteram Cathedram Theologicam erexerunt Fratres Prædicatores. Quæ res magnorum inter Magiſtros Pariſienſes, & Fratres Prædicatores diſſidiorum cauſa fuit ac Seminarium. Ægrè ſiquidem ferentes Magiſtri Pariſienſes, quòd Fratres Prædicatores duas Cathedras Theologicas haberent, & veriti, ne alii Religioſorum Ordines id facere contenderent, ſicque ſuis ipſimet ſedibus pellerentur; hoc Decretum communibus votis ſanxerunt & edixerunt, *ut nullus Regularium Conventus duas ſimul Cathedras ſolemnes & Theologicas in poſterum obtineret*. Huicce Decreto Fratres Prædicatores ſe minimè obtemperaturos palàm profeſſi ſunt, eò quòd duas Cathedras jam per aliquot annos pacificè occuparant, & ſummâ cum laude, atque Diſcipulorum applauſu rexerant. Utcùmque tamen inter eos & Academicos pax coaluit uſque ad annum MCCLI. quo tempore, ut inquit *Wadinghus* in Annalibus Minorum ad hunc annum: *Orta eſt magna diſ-*

ſenſio

ſenſio inter Academicos Pariſienſes, & Mendicantes, præcipuè Fratres Prædicatores. Controverſia exordium habuit à quibuſdam Statutis editis à Magiſtris Univerſitatis & ſuſpenſione lecturæ propter irrogatas aliquas injurias Scholaribus (quorum aliqui percuſſi, alii in carcerem truſi, vel trucidati fuerunt.) *Conſtitutionibus injuſtis dum noluerunt ſubſcribere, duo Ordinis Prædicatorum, Bonus-homo, & Helias dicti, facti ſunt extra Scholas. Conquerentes apud S. Sedem exaudiuntur ab Innocentio IV. & jubentur in priſtinum ſtatum reſtitui.* Nec ſolùm ab *Innocentio IV.* ſed etiam ab ejus ſucceſſore *Alexandro IV.* Fratres Prædicatores pro ſua in Academiam Pariſienſem reſtitutione in integrum quadraginta obtinuerunt Diplomata, quæ in Pariſienſis Eccleſiæ Tabulario aſſervantur, quibus Pariſienſis Academia aliquandiù reluctata, tandem aliquando ceſſit, & Fratres Prædicatores in ſocietatem Magiſtrorum Pariſienſium admiſit. Hanc tamen concordiam *Guillelmus de Sancto Amore* totis ſuis viribus impedire molitus eſt. Is quippè, Magiſtris *Odone de Duaco, Nicolao Decano de Barro ſuper Albam*, & *Chriſtiano* Canonico Bellovacenſi, aliiſque tractis in partes, ad infamandos Religioſos Mendicantes, & ex Academiæ gremio expellendos nihil intentatum reliquit, totumque virus in ipſos effudit in libello malè conſarcinato, cui titulum indidit: *De periculis Noviſſimorum temporum*, quem *Alexander IV.* Pontifex Maximus poſt maturum ac diuturnum examen proſcripſit tanquam *pernicioſum* & *deteſtabilem*, ut opportuniùs oſtendemus in quinto Colloquio. Hunc exitum habuit luctuoſum illud diſſidium, quod, proh dolor! Sæculo decimo tertio exarſit

inter Magiſtros Pariſienſes, & Fratres Prædicatores, quodque, ut obiter dicam, non ſatis candidè ac ſincerè deſcribitur ab *Egaſſio Bulæo* tomo 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis*, ubi, partium ſtudio abreptus, *Guillelmo à Sancto Amore*, viro ab Eccleſia damnato, & infenſiſſimo Ordinum Mendicantium hoſti, plus æquò favet, Cauſam Fratrum Prædicatorum, quantùm poteſt, deprimit, eos velut totius diſſidii Auctores ac concitatores atro carbone depingit, perſtringit, inſectatur, & omnia, quæ ipſis patrocinari poſſunt, conſultò aut elevat, aut diſſimulat, aut ſiniſtram in partem interpretatur. At, velit nolit *Bulæus*, Cauſæ Fratrum Prædicatorum æquitatem apertè probant non ſolùm innumera Summorum Pontificum *Innocentii IV.* & *Alexandri IV.* in gratiam Fratrum Prædicatorum data Diplomata, ſed etiam eam manifeſtam reddit ipſa vis veritatis, quam S. *Thomas* Doctor Angelicus, Ordinis Prædicatorum, Academiæ Pariſienſis, & univerſæ Eccleſiæ columen & ornamentum, invictiſſimè tum temporis defendit, erroreſque Magiſtri *Guillelmi de Sancto Amore*, acerbi illius diſſidii ſtimulatoris, præclaris ſolidiſque Scriptis confutavit. Plura in hanc rem dicerem, niſi mihi ſilentium indiceret Dominicana Familia, quæ antiquæ injuriæ immemor, Academiam Pariſienſem pluribus ſibi devinctam beneficiis maximo ſemper honore proſequuta eſt.

D. Aſſerebat mihi nuperrimè vir eruditus, ſed Monachis haud parùm infenſus, huic controverſiæ, quam Fratres Prædicatores cum Magiſtris Pariſienſibus Sæculo decimo tertio habuerunt, occaſionem dediſſe novum quemdam librum inſcri-

ptum

xtum *Evangelium Æternum*,ab *Alexandro IV.* Pontifice Maximo damnatum, quem Ordini FF. Prædicatorum attribuit *Matthæus Parisius*, & in quo blasphema continentur dogmata,quorum hæc præcipua adhuc memoriâ teneo: videlicet *Evangelium Æternum, seu Evangelium Spiritus Sancti perfectius, & melius, & dignius fore Evangelio Christi.* II. *Evangelium Christi non esse Evangelium Regni, ac per hoc nec Ecclesiæ ædificatorium.* III. *Novum Testamentum, sicut & Vetus, esse evacuandum, nec in virtute sua ad annum MCCLX. duraturum, & deinceps omnes in statu perfectorum fore.* IV. *Ad instruendos homines de spiritualibus & æternis solos idoneos esse, qui nudis pedibus incedunt: Christum, Sanctosque Apostolos vitæ contemplativæ perfectionem non fuisse consecutos: contemplativam verò vitam ab ipso Joachimo Abbate fructificare cœpisse,& à modò in perfectis successoribus ipsius perfectiùs mansuram,fructusque laturam uberiores.* V. *Quemdam Monachorum Ordinem futurum, qui dignitate & gloria reliquis antecellet, in quo implebitur Prophetia Psalmistæ dicentis:* Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi. *Et qui tunc maximè florebit & convalescet, cùm Clericorum Ordo peribit.* VI. *Sicut in primo statu Mundi commissum fuit à Patre totius Ecclesiæ regimen aliquibus ex Ordine Conjugatorum, sic in tertio Mundi statu committendum à Spiritu Sancto aliquibus ex Ordine Monachorum.* Hæc, & alia id genus blasphema dogmata continentur in hocce libro, qui inscribitur: *Evangelium Æternum*, cujus Authores cùm fuerint FF.Prædicatores,mirum non est, si illis litem moverint Magistri Parisienses, & in eos tam in Scholis, quàm in publicis suggestibus declamaverint.

M. Si

M. Si reverà Fratres Prædicatores edidiſſent hunc librum, qui inſcribitur: *Evangelium Æternum*, quique hæc, quæ mox protuliſti, & alia benè multa complectitur blaſphema dogmata; eorum damnationi incunctantèr ſubſcriberem, nedùm Apologiam in eorum gratiam adornare vellem. At hunc librum erroribus à capite ad calcem ſcatentem à Fratribus Prædicatoribus fuiſſe lucubratum immaniſſima calumnia eſt, huic Sacro Ordini de Eccleſia benè merito perperàm à *Matthæo Pariſio* impacta, *quæ*, ut inquit *Odoricus Raynaldus* in Continuatione Baronii ad annum MCCLVI. Num. XX *vel ex eo detergitur, quod* Matthæus Pariſius *null certo Authori hunc librum adſcribat, ſed tanquam nefandum partum ab omnibus* Fratribus Prædicatori bus *editum inſinuet. Quid enim magis à veriſimilitudine abhorrens, quàm eos*, ſeu Fratres Prædicatores *libri hæreſi infanda contaminatiſſimi authores fingere quos ea manet gloria, exſcindendis hæreſibus, ac tum maximè cùm is Ordo primævo Sanctitatis flore a ſplendore emicaret, ſtrenuam operam collocaſſe?* Huju libri *Evangelii Æterni* Authorem *Joannem de Parma* Italum, Ordinis Minorum ſeptimum Genera lem Miniſtrum, vulgò exiſtimatum fuiſſe, teſtatu noſter *Eymericus* parte 2. *Directorii Inquiſitorum* quæſt. 9. ubi agit de erroribus in hoc deteſtabi libro contentis. Sed *Wadinghus* in Annalibus Mi norum, & *Papebrochius* in Actis Sanctorum a diem XIX. menſis Martii, ubi inſeruit Vitam *Joan nis Parmenſis*, negant hunc *Joannem Parmenſem* fuiſſe Authorem illius malè nati libri *Evangel Æterni*, quibus licèt ipſe ultrò aſſenſum præbean non poſſum attamen quin fatear, hunc *Joanne*

Pa

Parmensem apud *Alexandrum IV.* Pontificem Maximum à suis fratribus, quorum odia, ob zelum quo flagrabat regularis restaurandæ disciplinæ, incurrerat, accusatum, Præfecturæ Generali, quam in Ordine gerebat, cessisse, & in ejus locum suffectum fuisse S. *Bonaventuram,* tunc in Academia Parisiensi Doctorem Regentem apud Minoritas, qui inquisivit in *Joannem Parmensem*, ejusque Socios, quorum duos, *Gerardum*, & *Leonardum* conjecit in vincula. *Gerardus* annos 18. in carcere detentus est, *Leonardus* in vinculis obiit. Denique, J*oannes Parmensis* diem extremum clausit Camerini XIII. Kalendas Aprilis anni MCCLXXXIX. cujus sanctitatem miraculis post mortem fuisse comprobatam asserunt W*adinghus* in Annalibus Minorum, ubi Vitam ejus descripsit, & alii ejusdem Ordinis Franciscani Scriptores, qui etiam J*oannem Parmensem* appellatione *Beati*, non prohibente Sede Apostolicâ, exornant. Cùm igitur planè ignoretur Author istius execrabilis libri, qui inscribitur: *Evangelium Æternum*, iniquum omninò esset illum Fratribus Prædicatoribus, quasi Authoribus tribuere propter testimonium, seu potiùs propter unicum & incertum verbum *Matthæi Parisii*, sic scribentis. *Dicebatur, Prædicatores esse illius libri Authores*: Præterquamquòd, testimonium *Matthæi Parisii* contra Fratres Prædicatores nullius ponderis haberi debet, non solùm quia hic Scriptor, ut norunt omnes, pessimæ fidei est, petulantis linguæ, homo Schismaticus & qui hæreticis prolusit, sed quia etiam *Innocentii IV.* Pontificis Maximi, ac subinde Fratrum Prædicatorum, qui hujus Summi Pontificis partes strenuè propugnarunt, hostis apertissi-

mus fuit. Addo etiam, hunc pestiferum librum, inscriptum: *Evangelium Æternum*, publico Ecclesiæ judicio damnatum, flammisque addictum fuisse anno MCCVIII. septennio ante institutum Fratrum Prædicatorum Ordinem. Quî igitur fieri potest, ut ille liber sit partus alicujus Dominicani, cùm ipso Fratrum Prædicatorum Ordine sit antiquior?

D. Adductis hactenùs & dilucidè explanatis erroribus & Controversiis, quæ Sæculo decimo tertio Ecclesiam Gallicanam, & Academiam Parisiensem haud parùm perturbarunt; expedit nunc ut in eas Hæreses, quæ eodem Sæculo in aliis Orbis Christiani Nationibus in perniciem animarum eruperunt, breviter inquiramus, & in primis scire velim, nùm aliquæ Hæreses Sæculo decimo tertio in Italia prodierint?

M. Sæculo decimo tertio, hoc est circa annum MCCLX. *Flagellantium* Secta in Italia ortum habuit, ejusque originem Monachus Sanctæ *Justinæ* Paduensis in suo Chronico, quod *Christianus Urstius* Basileensis anno MDLXXXV. publici juris fecit his verbis describit: *Cùm tota Italia multis esset flagitiis & sceleribus inquinata, quædam subitanea superstitio, & à Sæculo inaudita invasit primitùs Perusinos, Romanos postmodùm, deindè ferè Italiæ populos universos. In tantùm itaque timor Christi irruit super eos, quòd nobiles pariter & ignobiles, senes & juvenes, infantes etiam quinque annorum nudi per plateas civitatum, opertis tantùm pudendis, deposita verecundia, bini processionaliter incedebant, singuli flagellum in manibus de corrigiis continentes, & cum gemitu & ploratu se acriter super scapulis usque ad effusionem sanguinis verberantes.... Non solùm itaque*

in die, verùm etiam in nocte cum cereis accensis, in hyeme asperrima, centum, milleni, decem millia quoque per Civitates & Ecclesias currebant, & se ante altaria humiliter prosternebant, præcedentibus eos Sacerdotibus cum Crucibus & vexillis . . . . siluerunt tum temporis omnia musica instrumenta, & amatoriæ cantilenæ: sola cantio Pœnitentiæ lugubris audiebatur ubique tam in Civitatibus, quàm in Villis, ad cujus flebilem modulationem corda saxea movebantur, & obstinatorum oculi se à lachrymis non poterant continere. Mulieres quoque tantæ devotionis fuerunt minimè expertes, sed in cubiculis suis non tantùm populares, sed etiam Matronæ nobiles, & Virgines delicatæ, cum omni honestate hæc eadem faciebant. Tunc ferè omnes discordes ad concordiam redierunt, usurarii, & raptores malè ablata restituere festinabant, cæterique diversi criminibus involuti, peccata sua humilitèr confitentes, se à suis vanitatibus corrigebant &c. Hæc publicæ Pœnitentiæ devotio in Germaniam, sicut testatur *Henricus Stero* in Chronico, penetravit, *sed quia illius origo*, ut ait idem Scriptor, *nec à Sede Romana, nec ab aliqua persona auctorabili fulciebatur, a quibusdam Episcopis, & à Domino Henrico Duce Bavariæ cœpit haberi contemptui, unde in brevi tepescere cœpit, sicut res immoderatè concepta.* Tandem in superstitionem, immò in hæresim degeneravit malè cocta, & tumultuosa illa devotio. Neminem quippè à peccatis absolvi pertendebant isti Flagellantes, qui eorum Sectæ nomen non dedisset. Mutuò sese, auditâ confessione, à peccatis absolvebant, etsi Laici essent, sicut testantur *Siffridus* Presbyter in Epitome lib.2. & *Longinus*, qui ipsos in Polonia ab Episcopis, & Principibus repressos fuisse affirmat lib.7.

lib.7. *Historiæ Poloniæ*. Eadem Flagellantium Secta in Ungaria,& Germania renovata est an.MCCCXLIX. de cujus superstitioso ritu *Albertus de Argentina*, qui, imperante *Carolo IV.* & filio ejus *Wenceslao* vixit, in suo Chronico, quod incipit ab anno MCCLXX. & desinit in annum MCCCLXXVIII.amplissimè tractat, ex quo *Spondanus* ad annum MCCCXLIX. refert, huic grassanti Flagellantium Sectæ sese sociasse perditissimos quosque fugitivos, decoctores, adulteros, seditiosos, homicidas, latrones, omnium denique criminum reos, illosque eò impudentiæ prorupisse, ut Sacra quæque,& Evangelium, ipsumque divinissimum Corporis Christi Sacramentum posthabentes, assererent, Sanguinem suum sic per flagellationem tractum misceri cum sanguine Christi, & si quis eam flagellationem per dies triginta tres continuasset, omne crimen esse purgatum, omnem illi culpam & pœnam esse penitùs remissam. Alios impiæ illius Flagellantium Sectæ errores ex *Gobelino Persona* in suo *Cosmodromio*, seu Chronico, recenset idem *Spondanus* ad annum MCCCXLV. Num.XIV. Asserebant siquidem, Deum, ad ipsorum adventum, Pontificem Romanum, cæterosque Prælatos, ne deinceps Christianis præessent, sustulisse, & omni auctoritate ligandi, atque solvendi, & quidquam consecrandi privasse, ac, propter Sacerdotum nequitiam, in adventu Fratrum Crucis, seu Flagellantium, Sacerdotium Evangelicum amovisse,solum Baptismum omnibus Sacramentis substituisse; & illum non in aqua, sed mutatum in proprii sanguinis effusionem per flagellationem, sicut Christus in Cana Galilææ mutavit aquam in vinum rubrum, nec posse, aut potuisse ab institutionis eorum tempore

ore quemquam ſalvari, niſi per ejuſmodi Baptiſ-
num ſanguinis, qui cuncta, quantumcùmque
normia peccata, potens eſt delere. Affirmabant
nſuper, nullum poſt mortem eſſe Purgatorium;
ullum Feſtum celebrandum, niſi diei Dominicæ,
Nativitatis Chriſti, & Aſſumptionis B. Mariæ
Virginis, nullumque obſervandum jejunium, niſi
eriâ ſextâ, & vigiliis Nativitatis Chriſti, & Aſſum-
tionis B. Virginis. Mitto alios errores, in quos
rolapſi ſunt malè feriati iſti Hæretici Flagellantes,
uorum Secta latè diffuſa aditum tamen in Gallias
nvenire haud potuit, prohibente *Philipo Valeſio*
Rege Chriſtianiſſimo, quo etiam rogante, & hor-
antibus Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoribus,
lemens VI. Pontifex Maximus hanc Sectam da-
nnavit, ut refert *Guillelmi Nangii* continuator ad
nnum MCCCXLIX. Nec ſolùm hanc Flagellantium
ectam damnavit *Clemens VI.* ſed etiam plures Epi-
olas ad Præſules Germaniæ, Poloniæ, Sveciæ,
ngliæ, Galliæ, & ad Principes dedit, quibus ip-
os vehementer adhortatus eſt, ut illud ſuperſti-
oſum hypocritarum hominum genus coercerent,
onventicula diſſolverent, eorumque Magiſtros
arceri manciparent. Extant hæ *Clementis VI.* Epi-
olæ in ejus Regeſto anni 8. ex quo eam, quæ ad
lagdeburgenſem Archiepiſcopum, ejuſque ſuf-
raganeos data eſt, refert *Odoricus Raynaldus* ad an-
um MCCCXLIX. num. XX. Contra Sectam Flagellan-
um ſcripſit *Joannes Gerſonius*, Sacræ Facultatis
ariſienſis Cancellarius, brevem tractatum, in
uo etiamſi reprobet perverſum uſum flagellatio-
um, ſeu diſciplinam ſibi propriâ manu inſligendi,
am videlicèt uſum, qui fit cum oſtentatione, cum
ſcan-

ſcandalo, & ſine judicio Superioris ſive pii ac prudentis conſcientiæ moderatoris, vel qui pravis circumſtantiis, & erroribus, præſertim contemptu Sacramenti Confeſſionis, & Pœnitentiæ Sacramentalis, contaminatus erat in Secta Flagellantium; non tamen improbat, ſed potius approbat flagellationes, ſeu diſciplinas, quæ propriâ manu infliguntur, dummodò id fiat moderatè, animo pœnitente, ſemotis oſtentatione & ſcandalo; hæc enim ſunt celebris illius Doctoris verba: *Lex Chriſti, videatur flagella indulgere, juxta illud: Ecce ego in flagella paratus ſum, nihilominùs circumſtantiæ deben apponi, quibus rationabile fiat obſequium noſtrum, un quòd hujuſmodi flagellatio fiat judicio Superioris impo nentis talem pœnitentiam, & quòd ab altero fiat & moderatè, & ſine ſcandalo & oſtentatione, ac ſine ſanguine, juxta traditionem Guillelmi Pariſienſis quemadmodùm fit hujuſmodi flagellatio in Religionibu approbatis, & ab aliquibus devotis perſonis.* Qua propter, *Jacobus Boyleau* Doctor Sorbonicus in ea quam edidit, *Hiſtoria Flagellantium*, perperàm *Gerſonium* ſibi patronum adſciſcit, à cujus tamen mente toto cœlo aberrat, dum capite decimo prædictæ hiſtoriæ impugnans omnem uſum flagellationum, ſeu diſciplinarum propriâ manu inflictarum aſſerit, *ſe ipſum flagellare ſuper nates obſcænum, e turpiſſimum eſſe tàm viris, quàm mulieribus: Flagel. ſuper humeros periculoſa propter libidinem, quæ ind excitatur & accenditur, uſumque flagellandi deorſu ſe ipſum, ferè ſemper eſſe non ſolùm opus inſolens, n vum & ſupervacaneum, verum etiam perverſum, pr broſum & turpiſſimum.* Quæ omnia ut probet lau datus Author, nonnullas obſcænas, adducit hiſto ri-

riolas, quæ fabulas olent, & à quibus referendis, propter pudorem, in integrum abstinere debuisset, maximè cùm ignorare non posset, S. *Petrum Damianum* scripsisse epistolam, quæ est 27. libri sexti, ad *Petrum* Monachum, dictum *Cerebrosum*, in qua eum reprehendit, quòd non omninò approbaret flagellationum, seu disciplinarum sibi propriâ manu inflictarum usum, quem ibidem ex multis Scripturæ sacræ locis laudabilẽ esse evincit; eumdemq; Sanctum Doctorem illius usus haud modicam utilitatem in Opusculo XLIII. ad Cassinenses Monachos cap. VI. commendasse his verbis: *O quàm jucundum, ò quàm insigne spectaculum! cùm supernus Judex de Cælo prospectat, & homo semetipsum in inferioribus pro suis delictis mactat! ubi reus ipse in pectoris sui penetralibus præsidens trifarium tenet officium: in corde se constituit Judicem, reum in corpore, manibus se gaudet exhibere tortorem; ac si Deo Sanctus Pœnitens dicat: non opus est, Domine, ut officio tuo me punire præcipias: non expedit ut ipse de me justi examinis ultione percellas; ipse mihi manus injicio, ipse de me vindictam capio, vicemque meis peccatis reddo.*

Non solùm hac Flagellantium hæreticorum Sectâ Sæculo Ecclesiæ decimotertio infestata fuit Italia, sed etiam *ipsum quoque puritatis Catholicæ domicilium, Romam videlicet, contaminare aggressi sunt* hæretici Albigenses, & Waldenses, dicti *Pauperes de Lugduno, Cathari, Patareni,* & aliis id genus nominibus appellati, sicut refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCXXXI. Num. XIII. Ad illos hæreticos Româ, ac totâ Italiâ expellendos omnem curam & sollicitudinem adhibuit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus, & Bullam datam Viterbii VI. Idus

Novembris anni noni Pontificatus ſui contra eos publicavit hoc tenore : *Excommunicamus, & anathematizamus univerſos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Paſſaginos, Joſephinos, Arnaldiſtas, Speronitas, & alios quibuſcumque nominibus cenſeantur, facies quidem habentes diverſas, ſed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipſum. Damnati verò per Eccleſiam ſæculari judicio relinquantur; animadverſione debita puniendi. Clericis prius à ſuis Ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis, poſtquam fuerint deprehenſi, redire voluerint ad agendam condignam pænitentiam in perpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, hæreticos ſimiliter judicamus. Item receptores, defenſores, & fautores hæreticorum excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere &c.* Hanc *Gregorii IX.* Conſtitutionem, contra hujuſmodi hæreticos per Italiam ſparſos latam, renovarunt, noviſque additis pœnis confirmarunt Summi Pontifices *Innocentius IV. Alexander IV.* & *Nicolaus III.* in ſuis Diplomatibus, quæ incipiunt: *Noverit Univerſitas.* Quin & *Fridericus II.* Imperator, licèt Sedi Apoſtolicæ haud parum infenſus, Conſtitutionem Imperialem Cathaniæ anno Dominicæ Incarnationis MCCXXIV. emiſit, quâ juſſit Magdeburgenſi Archiepiſcopo, Comiti Romaniolæ, & totius Lombardiæ Legato ſuo, *ut quicumque per Civitatis Antiſtitem, vel Diœceſanum, in qua degit, poſt condignam examinationem fuerit de hæreſi manifeſtè convictus; & hæreticus judicatus per poteſtatem, conſilium, & Catholicos viros Civitatis & Diœceſis earundem, ad requiſitionem Antiſtitis illicò capiatur, ignis judicio concremandus, ut vel ultricibus flammis pereat, aut ſ*

miſe

miſerabili vitæ ad coercitionem aliorum elegerint re-ſervandum, eum linguæ plectro deprivent, quo non eſt meritus contra fidem Eccleſiaſticam invehi, & nomen Domini blaſphemare &c. Hæc Imperialis *Friderici II.* Conſtitutio extat in Regiſtro *Gregorii IX.* lib. 4. epiſt. 103.

D. Proſequere, ſi placet, Hiſtoriam aliarum Hæreſum, quæ Sæculo decimo tertio Orbem Chriſtianum pervaſerunt.

M. Sæculo decimo tertio, hoc eſt circà annum MCCXXX. *Stadinghorum* diabolica hæreſis Germaniam infecit, cujus impietatem deſcribit ac deplorat *Gregorius IX.* in ſuis ad Archiepiſcopum Moguntinum, Epiſcopum Hildesheimenſem, & Fr. *Conradum à Marburg* egregium Prædicatorem atis anno MCCXXXIII. epiſtolis, quæ extant in lib. 7. epiſtolarum hujus Pontificis ordine 178. 179. 180. 86. Nefandi illi Hæretici utebantur Magiſtro Dæmone, qui ſub diverſis formis in ſecretis eorum conventibus conſpicuum ſe præbebat, eosque ſui cultui adſtrictos, ſic ad turpiſſima, & ipſo auditu horrenda flagitia informabat, ut illi morem ei gerentes, extinctis lucernis, promiſcuam libidinem exercerent. In Luciferum, quem injuſtè, violenter, & fraudulenter à Domino ad Inferos detruſum fuiſſe blaſphemabant, miſeri illi hæretici credebant, eumque ad ſuam gloriam, præcipitato Domino, rediturum aſſerebant, nec ante ipſum ſe beatitudinem æternam ſperabant habituros. Sacrum Corpus Domini Noſtri JESU Chriſti ſingulis annis in Paſchate de manu Sacerdotis recipiebant, illudque de induſtria in ore ſervantes, proh ſcelus! in latrinam expuebant. In Clericos & Religioſos viros

grassabantur, eosque omni tormentorum genere cruciabant. Ad illos itaque exterminandos hæreticos, qui in confinibus Frisiæ & Saxoniæ ac Bremensi tractu degebant, quique paludibus, & fluminibus circumcincti ac muniti, omnes Episcoporum & Prædicatorum pro eorum conversione labores inanes, irritosque reddebant, sacram expeditionem indixit *Gregorius IX.* ut, cùm à suis erroribus nullo pacto resilire vellent, igne ferroque delerentur. Præcipui Crucesignati exercitus Duces fuerunt *Henricus* Brabantiæ Dux, & *Florentius* Hollandiæ Comes, qui, ut scribit, *Albertus Stadensis* Abbas in Chronico ad annum MCCXXXIII. *Primo congressu pestilentes illos super agrum Oldenesche, ubi convenerant, viriliter invaserunt; sed ipsi summo conamine se defenderunt. Statim Comes de Clivo cum suis à latere irruens super illos, ipsorum acies dissipavit..... Nec mora illi insipientes, & maligni evanuerunt in cogitationibus suis, quia ab exercitu Domini opprimuntur, hostes perfossi, gladiis percussi, equorum pedibus conculcati, & ita manus Domini invaluit super eos, ut in brevi spatio eorum sex millia interierint. Plurimi ex eis fugæ præsidium postulantes, in proxima fovea, & in wisera se submerserunt; si qui evaserunt sub Cœli ventis quatuor sunt dispersi. Sic pertinacia eorum facta est coram ipsis in laqueum, & in retributionem & scandalum.*

Denique, Sæculo decimo tertio erupit in Germania Secta quorumdam Hæreticorum, qui *Friderico II.* Imperatori adversùs Ecclesiam perduelli & *Conrado* ejus filio faventes, prava dogmata, ira antiquis Hæreticis Donatistis ab Ecclesia jam confixa, recoxerunt, & in Suevia propalarunt, quæ re-

fer

ert *Albertus Stadensis* Abbas in Chronico ad annum MCCXLVIII. Asserebant primò, Romanum Pontificem esse Hæreticum, omnesque Episcopos & Prælatos, hæresi itidem & simoniâ infectos, nec ligandi, & solvendi, neque conficiendi Corpus Christi potestatem habere, quòd mortalibus peccatis rretiti essent. Secundò, affirmabant, quòd nullus ivens, nec Papa, nec Episcopi, neque aliqui alii ossint interdicere divina Officia, & qui prohiberent, essent hæretici & seductores. Tertiò, quòd Fratres Prædicatores, & Fratres Minores, Cistersienses quoque & alii Viri Religiosi falsis prædicaionibus Ecclesiam corrumperent, pravamq; vitam c injustam ducerent. Quartò, dictitabant, se dumaxat, suosque socios, veritatis esse præcones & jutitiæ sectatores. Quintò, in fine prophanarum uarum concionum ajebant, Indulgentiam se imartiri non à Papa confictam, non à Prælatis comositam, sed à solo Deo omnipotenti concessam. Postremò prædicabant, nullam Romani Pontificis n orationibus, sed dumtaxat *Friderici* Imperatois, & *Conradi* ejus filii memoriam esse faciendam. Hos Hæreticos *Fridericus* Imperator, ejusque filius *onradus* suo patrocinio foverunt, existimantes se ndè causam suam adversùs Ecclesiam faciliùs proovere posse. Sed eos fefellit eventus, nam Proeres Germaniæ Catholici hæc prava dogmata inectantes, *Fridericum*, & *Conradum*, ejus filium, Hæeticorum fautores deseruerunt, ipsisque omnem d Imperium aditum præcluserunt. Hæc de hæreibus, quæ Sæculo Ecclesiæ decimo tertio variis in ocis pullularunt, dixisse sufficiat.

D. Historiam Hæresum, quæ Sæculo decimo

quarto Ecclesiam exagitarunt, nunc recto ordine describere debes, & in eas primùm inquirere, qua in Oriente prodierunt.

M. Sæculo decimo quarto, Imperatore in Oriente *Andronico Juniore*, Palamitica lues invasit quæ Græcorum Schismati novum addidit robur Hujus Hæreseos olim parens fuerat Simeon S. *Mamantis* Monasterii Xyloxeri Abbas, à suis *Junio Theologus* appellatus, in libro, quem edidit, *de Sobrietate & Attentione*, de quo plura habet noste *Combefisius* in Notis ad *Manuelis Calecæ* librum *de Essentia & Operatione* adversùs palamitas. Han Hæresim in Oriente professi sunt plerique Monachi qui dicti sunt *Hesychistæ*, *Euchitæ*, & *Massaliani*, e quòd inter orandum imitarentur infames hæreticos *Massalianos*, caput ad umbilicum deprimentes & in ea Orationis quiete mirabilem se lucem in tueri,& inexhausta voluptate affici delirarent,cùm que ab illis quęreretur, quid lumen illud esset,qu se ad certum illum, quem diximus, corporis habitum conformatos perfundi gloriabantur? respon debant, esse gloriam Deitatis increatam, human tamen visui perviam. Quem errorem altero con firmabant,dictitantes, lumen, quod in transfiguratione Christi refulsit in Monte Thabor, increatum fuisse, & nihilosecius oculis corporeis ab Apostolis visum affirmabant. In mores, Instituta, & dogmata horumce Monachorum Hesychistarum inquirere cœpit *Barlaamus*, gente Calaber, Ordini S. Basilii Monachus, qui ex Italia Constantinopolim venerat ad *Andronicum Juniorem* Imperatorem, & Sermones de Processione Spiritus Sancti, & de Primatu Romani Pontificis contra Latinos evul

gave

gaverat, ut gratiam à Græcis, & potiſſimùm ab Imperatore iniret. Hanc Monachorum ſuperſtitionem & inſanos errores cùm detexiſſet *Barlaamus*, illos apud *Joannem* hujus nominis *XIII.* Patriarcham Conſtantinopolitanum hæreſeos accuſavit. Heſychiſtarum Monachorum patrocinium ſtrenuè ſuſcepit *Gregorius Palamas*, Monachus Græcus, ac Theſſalonicenſis poſteà Epiſcopus, qui nomen ſuum huic Sectæ dedit. Scriptis itaque & argumentis utrimque concurritur. *Palamas* lumen in Monte Thabor Chriſto circumfuſum, increatum ac æternum Dei lumen fuiſſe pertendebat, illud tamen non eſſe ſubſtantiam Dei, ſed tantùm ejus operationem, quam, cæteraque Attributa divina ab eſſentia, ſeu ſubſtantia Dei realiter diſtingui, & eſſe eâ minora, licet ipſi coæterna, probabat exemplo ſplendoris à Sole emiſſi, qui non eſt ſubſtantia Solis, etſi coæuus ei ſit. Addebat inſuper, naturam, ſeu eſſentiam Dei à nullo intellectu creato, etiam Beatifico, videri poſſe, qualis in ſe eſt, ſed tantum luce increatâ, à ſubſtantia tamen Dei realiter diſtinctâ, & oculis aſpectabili ſanctos perfrui in cœlo, & in ea dumtaxat luce totam ſitam eſſe æternæ beatorum felicitatis ſummam. *Barlaamus* ex adverſo in hos errores calamum acuit, & graviſſimam cum *Gregorio Palama* habuit contentionem, ad quam dirimendam coacta eſt Conſtantinopoli anno MCCCXLI. Synodus à *Joanne XIII.* Patriarcha Conſtantinopolitano, cui *Lazarus*, Hieroſolymitanus Patriarcha, cum Alexandrini, & Antiocheni Legatis, adfuiſſe dicitur, quæque idcircò nona generalis Synodus apud Græcos audit. In hac Synodo damnatus eſt *Barlaamus*, & omnes Epiſcopi Græci deliria *Gregori*

gori Palamæ approbarunt. Nec solùm *Joannes XIII.* Patriarcha Constantinopolitanus reprobravit unà cum aliis Episcopis Græcis in hac Synodo doctrinam *Barlaami*, & perversa *Gregorii Palamæ* dogmata firmavit, sed etiam *Callistus*, in Patriarchatu Constantinopolitano *Joannis* successor, & *Philotheus*, seu *Philetus*, qui in locum *Callisti* subrogatus est, eamdem *Barlaami* doctrinam in Synodis Constantinopoli habitis proscripserunt, & ad statuminandos *Gregorii Palamæ* errores concurrerunt, maximè cùm id temporis Palamitarum hæresi apertè faveret *Joannes Cantacuzenus* Græcorum Imperator, qui proindè in ea, quam descripsit, sui temporis Historiâ audiri non debet, præsertim dum scribit lib. 2. capite quadragesimo, *Barlaamum* in Synodo, quam convocavit *Joannes XIII.* Patriarcha Constantinopolitanus, veniam ob stultè dicta petiisse, fassumque fuisse, lumen, quod Apostolis in monte Thabor circumfulsit, gloriam Dei principii expertem, & æternum lumen fuisse, atquè illum rediisse in gratiam cum Palamitis. Quæ tota *Joannis Cantacuzeni* narratio à vero procul abhorret, cùm certum sit, *Barlaamum* in laudata Synodo damnatum, ut declinaret invidiam Græcorum, quos proditâ etiam Catholici Dogmatis veritate, promereri frustrà studuerat, Italiam repetiisse, & ad Latinorum Instituta, quibus erat imbutus, rediisse.

Circà hanc Palamitarum hæresim duo velim hìc obitèr observes. Primum est, *Gregorium Palamam*, ejusq; Sectarios fuisse Latinorũ infensissimos hostes, ita ut hoc præsertim nomine *Gregorius Palamas* in Græcorum Schismaticorũ Sinaxario etiamnùm celebretur, & inter Sanctos collocetur, sicut eis exprobrat

rat *Gennadius* Græcus Patriarcha in Concilio Florē-ino his verbis: *Vos*, inquit, *Græcos quamvis flagi-iosissimos, si solùm adversùs Latinos dicant, omniū San-tissimos arbitramini, inter alios quidem multos, quem-am, qui vocatur Palamas, & Ephesi Marcum, homi-em nec satis mentis compotem, sed tumidum sapientiæ stentatorem, nulla virtute vel sanctitate subnixos, uia loquuntur & scribunt solùm contra Latinos, extol-itis & celebratis, eorumque imagines exornatis, fe-lumque agentes colitis, & veluti Sanctos adoratis.*

Secundò advertere debes, *Leonem Allatium*, irum alioqui doctissimum, lib. 2. *De Perpetua Con-ensione* cap. 17. impegisse in errorem, qui ab om-ibus Theologis exploditur. Ibi quippè, postquàm sseruit *Barlaamum*, non minùs quàm *Palamam* irca lumen Thaborium lapsum esse, conceptis ver-is docet, illud lumen Thaborium, quod in die Transfigurationis Christi apparuit, & Apostolo-um oculos circumfulsit, fuisse ipsam Christi Dei-atem, nec repugnare ut oculis corporeis divinio-e vi corroboratis Deitas ipsa videatur. Sic enim oquitur: *Verum enim est, oculis corporeis increa-um conspici non posse, & dùm oculi in statu & condi-ione naturæ manent, sed si diviniore vi corroborati ad ltiora eleventur, nil impedit, corporeis hisce oculis in minentiorem statum sublevatis, deitatem ipsam, & gloriam deitatis, quæ una cum Deo est, videri ..... damnatus itaquè est Barlaamus, quòd lumen,* in mon-te Thabor refulgens, *neque ex Divina essentia, neque divinam essentiam esse affirmabat, & prætereà corpo-reos oculos per nullam diviniorem potentiam adeò ele-vari posse, ut deitatem conspiciant &c.* Hactenus *Leo Allatius*, qui non vidit, se per latus *Barlaami* feri-

ferire omnes Theologos, quorum omnium concors est doctrina, Lumen Thaborium non fuisse Deitatem Christi, & oculos corporeos divinâ virtute ad visionem essentiæ Dei evehi haud posse, communior eorum sententia est.

D. Meministi in superiori Colloquio cujusdam non minus importunæ, quàm molestæ controversiæ, quæ Sæculo decimo quarto diù multùmque exercuit Romanum Pontificem *Joannem XXI.* vulgò dictum *XXII.* de sensu & observatione Regulæ Sancti Francisci, quoad Evangelicam paupertatem. Huic controversiæ, ut ibidem observasti, occasionem & initium dederunt nonnulli Minoritæ de paupertate sua ambitiosiùs, quàm religiosiùs disceptantes. At quinam fuerit progressus atque exitus gravissime istius Controversiæ, necdùm exposuisti. Ab ovo itaque hanc incipe Controversiam, & omnia, quæ illam spectant, compendiosâ narratione describe.

M. Jam sub Romanis Pontificibus, *Bonifacio VIII.* & *Clemente V.* Ordo Fratrum Minorum duas in partes scissus erat, aliis *Spiritualium*, sive *Fratrum strictioris Observantiæ*, aliis *Conventualium*, seu *Fratrum Communitatis* nomine insignitis. Hæc funesta Ordinis divisio magnam peperit litem, & animorum contentionem, quæ sub Romano Pontifice *Joanne XXI.* seu, ut vulgò dicitur *XXII.* acriùs recruduit, & toto illius Pontificatu fuit summo utrinque partium studio agitata. Præcipua discordiæ ratio sita erat in discrimine habitus, & in frumenti, vinique in granariis, & cellariis congregatione. At enim, qui *Spiritualium*, & *Fratrum strictioris observantiæ* nomen ambiebãt, *habitus curtos, strictos, inusitatos, & squallidos*, ut ait Wadin-

ghus

ghus in Annalibus Minorum ad annum MCCCXVII. assumebant, nec eos jussi à Superioribus deponere volebant, immò *Fratrum Conventualium* habitum, *superfluum* ac *irregularem* esse querebantur, & illicitum esse putabant frumentum & vinum in granariis & cellariis congregare quamvis eleemosynis quæsitum. Hanc discordiam ut componeret *Joannes XXII.* Constitutionem edidit, quæ incipit his verbis: *Quorundam exigit*, quâ Ministrorum, Custodum, Guardianorumque judicio & arbitrio commisit, determinare atque præcipere, *cujus longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis, formæ sive figuræ atque similium accidentium esse debeant habitus, caputia*, Fratrum Minorum, & similiter, *ubi & quando, & quotiès granum, panem, & vinum pro vitæ Fratrum necessariis, Fratres ipsi quærere debeant, conservare sive reponere etiam in granariis & cellariis*. Eâ Summi Pontificis Constitutione exasperati Fratres Minores dicti *Spirituales* seu *strictioris observantiæ*, in Siciliam secesserunt, ubi quemdam Ordinis Apostatam *Henricum de Ceva* sibi Ministrum Generalem præficere, ac Provinciales, Guardianos, cæterosque Ministros instituere ausi sunt, quodq; gravius est, spretâ authoritate Romani Pontificis, qui eos ad meliorem frugem reducere satagebat, in varios proruperunt errores, quos in Annalibus Ecclesiasticis referunt *Bzovius*, *Spondanus*, & *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXVIII. Duas quippè finxerunt Ecclesias, alteram diffluentem opibus & delitiis, obsitamque sordibus, cui præesset Romanus Pontifex; alteram humanarum rerum inopiâ divitem, ac virtutum omnium genere exornatam, quâ ipsi soli continerentur. Præte-

reà,

reà, negabant, Præſules ullâ vel ad jus exercendum, vel divina conficienda authoritate pollere, & virtutem Sacramentorum à Sacerdotis ſanctitate pendere, & Chriſti Evangelium extinctum olim in ipſis revixiſſe & florere effutiebant, multaque alia id genus garriebant contra ſacramentum Matrimonii, & de curſu temporum, ac fine ſæculi & adventu Antichriſti. Contra hujuſmodi ſegreges Minoritas agens *Joannes* Pontifex, Conſtitutionem edidit, quæ incipit: *Glorioſam Eccleſiam*, quâ ipſorum errores damnavit, & illos Minoritas, velut Apoſtatas, excommunicatos, Schiſmaticos, & perverſorum dogmatum aſſertores, ubique perquiri, capi, & puniri præcepit. Ex quibus quatuor fuere anno MCCCXVIII. Maſſiliæ combuſti, damnati priùs de hæreſi ab Inquiſitore Fidei Ordinis Fratrum Minorum. Non multò poſt captus eſt Avenione anno MCCCXIX. F. *Bernardus Delitioſi*, Minor Monſpelienſis, eòquod in ſuſpicionem veniſſet ſacrilegi veneficii *Benedicto XI.* propinati, ſicut conſtat ex diplomate *Joannis XXII.* eodem anno ad Archiepiſcopum Toloſanum, & ad Appamienſem, & Sancti *Papuli* Epiſcopos dato, quòd antehac ineditum, ex Inquiſitionis Carcaſſonenſis Archivo à doctiſſimo noſtro *Thoma Souege* erutum, publicâ luce integrum donavit, & in ſua Hiſtoria Eccleſiaſtica inſeruit *Natalis Alexander* Tomo VII. diſſertatione IX. art. VI. pag. 485. & 486. Ab his laudatis Epiſcopis, qui à Sede Apoſtolica Judices erant deputati, *Bernardus Delitioſi* perpetuo carcere damnatus eſt, pane laboris, & aquâ anguſtiæ ſuſtentandus. Legi poteſt *Stephanus Baluzius* Tom. I. *Miſcellaneorum*, ubi, pag. 195. refert ex veteri codice MS.

Bi-

Bibliothecæ Colbertinæ litteras *Joannis XXII.* Papæ, quibus fratri *Michaëli* Ordinis Minorum committit causam quorumdam Fratrum Minorum non benè de Fide sentientium, & pag. 198. recitat sententiam Inquisitionis ex veteri codice MS. Inquisitionis Carcassonensis erutam contra quatuor Fratres Minores combustos Massiliæ.

D. Sic igitur tandem conticuerunt Minoritæ, & finita est famosa illa controversia, quam cum illis Sæculo decimo quarto habuit *Joannes XXII*?

M. Nequaquam finita est illa controversia, sed, ut videre est apud *Spondanum* ad ann. MCCCXXI. Num. XV. longè major *Joanni* Romano Pontifici cum Fratribus Minoribus fuit conflictatio, ob excitatam ab eis de paupertate Christi quæstionem, quæ maximas in Minorum Ordine, & Ecclesia turbas concitavit. Hæc quæstio in hoc potissimùm sistebat, quòd assererent Fratres Minores, Christum & Apostolos, viam perfectionis sequentes, nihil habuisse jure proprietatis & dominii in speciali, nec etiam in communi. Hanc doctrinam Fr. *Berengarius Taloni*, Minor Theologus, acriter propugnare cœpit anno MCCCXXII. cùmque à Narbonensi Archiepiscopo, & à *Joanne Belva* Ordinis Fratrum Prædicatorum ei palinodia indicta fuisset, *is ad Sedem Apostolicam provocans* (verba sunt *Spondani* ad annum MCCCXXII.) *Avenionem petiit, & rem totam Pontifici exposuit, qui, ne temerè, quidquam in re maximi momenti statueret, omnibus Academiis, & doctissimis viris ubiq; terrarum proposuit: Utrùm pertinaciter asserere, Christum, & Apostolos non habuisse aliquid in speciali neque in communi, foret hæreticum censendum?* Censorium Judicium, quod super hac con-

controversia vir eruditus *Ubertinus de Casalis*, qui è Minorum Ordine ad Benedictinum Pontificiâ dispensatione migraverat, composuit; illudque in solemni Consistorio lectum omnibus placuit, extat apud *Wadinghum* in Annalibus Minorum ad annum MCCCXXI. & apud *Clarissimum Baluzium* lib. 1. *Miscellaneorum* pag. 307. Dùm sic in discussione Sedis Apostolicæ adhuc penderet hæc de Christi, & Apostolorum paupertate controversia, Fratres Minores suum, ut vocant, Capitulum Generale Perusii anno MCCCXXII. sub Ministro generali *Michaële de Cesena* celebrarunt, in quo communibus suffragiis decretum est, Christum, & Apostolos nihil omninò jure proprietatis ac dominii, neque in speciali, neque in communi habuisse. Duplices eâ de re Capituli Perusini litteras datas pridiè Nonas Junii, & Idibus Junii ejusdem anni MCCCXXII. describit *Wadinghus* Tomo 3. Annalium Minorum ad hunc annum, additque, hujusce doctrinæ in Curia Pontificia defendendæ provinciam demandatam fuisse totius Ordinis nomine Fratri *Bonagratia*. Damnanda sanè fuit hæc Fratrum Minorum audacia, & punienda præsumptio atque temeritas, tum quia desciscentes à B. *Francisci* Institutis, quibus reverentiam in Christi Vicarium imperabat, ausi sunt decretorium judicium Summi Pontificis, sub quo lis illa adhuc pendebat, antevertere, contra Ecclesiam insurgere, Schismati viam aperire, materiam ministrare, & Sedis Apostolicæ hostibus haud modicas ei insultandi occasiones suppeditare; tum quia etiam Fratres Minores Scripta divulgarunt, in in quibus asserebant, Religiosos, qui aliquod in communi bonum possident, non solùm à perfectio-

ne

e Regulæ Franciſcanorum deficere, ſed etiam ab xemplo Chriſti, & à lege Evangelii. Ex quo necеſſariâ conſecutione deducebatur, aliorum Ordium Religioſos, qui bona in communi poſſident, xcludendos eſſe omnes a Mendicantium, & Evanelicæ paupe rtatis profeſſorum catalogo, ac proidè privandos mercede à Chriſto Domino proiſsâ jis, qui ſui causâ omnia reliquerunt, & ipſum nt ſecuti. Hanc tumultantium Fratrum Minoum temeritatem *Gerardus Odonis*, qui, poſt *Michaës Ceſenatis* exauctorationem, Miniſter Generalis nno MCCCXXIX. Pariſiis electus eſt, retudit, ac pro eritis caſtigavit in Tractatu, quem ex MS. Biiothecæ Vaticanæ laudat, ejuſque fragmentum eſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXII. um. LV. Ad illos etiam FF. Minores refractarios ſegreges in ordinem redigendos *Joannes XXII.* oſt quæſtionem de Chriſti, & Apoſtolorum pauertate, multis Cardinalium, Epiſcoporum, Doorumque, Pariſienſis in primis Academiæ, accutiſſimo examine, concertationibus, & tractatibus iſcuſſam & eliquatam, definitivam ann. MCCCXXIII. rotulit ſententiam, quâ pronunciavit, hanc prooſitionem: *Chriſtus & Apoſtoli in ſpeciali non haerunt aliqua, nec in communi*, ejuſque aſſertionem ertinacem, *erroneam ac hæreticam eſſe*. Hac Deetoriâ Summi Pontificis ſententiâ offenſi ſegres & obſtinati Minoritæ, præſertim *Michaël Ceſeus*, *Okamus*, & *Bonagratia*, effractis omnibus reveentiæ clauſtris, in Summum Pontificem inſolentiâ ertinaci inſurrexerunt, contra illius Conſtitutioes allatrarunt, & ad *Ludovicum Bavarum*, implabilem Sedis Apoſtolicæ hoſtem, defecerunt, &

Schiſ-

Schismati ab eo conflato adhæserunt. Quâ de causâ à Pontifice exauctoratus est *Michaël Cesenas* & anathemate confixus, à quà tamen Pontifici sententia *ad Ecclesiam Catholicam* provocavit *Michaël Cesenas*, è suggestu *Joannem XXII.* Hæreticum perfrictâ fronte proclamavit, & contra ipsius Constitutiones petulantissimos libellos scripsit, adversus quos novam Constitutionem edidit Pontifex quæ incipit his verbis: *Quia vir reprobus Michaël* quam suis Annalibus inseruit *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCXXIX. Num. XXII. De his procacissimis *Michaëlis Cesenatis* libellis, & de aliis, quos *Okamus* Minorita ad scindendam Ecclesiæ unitatem, & personam *Joannis XXII.* Pontificis Maximi lacessendam scripturivit, opportuniùs agemus in quinto Colloquio, quod erit de viris Illustribus, qui aliquâ scientiæ laude Seculis XIII. & XIV. claruerunt. Hìc dumtaxat obitèr observabo, præter *Michaëlem Cesenatem*, *Okamum*, & *Bonagratiam*, alios tum temporis fuisse quosdam falsos fratres Ordinis Minorum ad Schisma usque pertinaces, de quibus *Guillelmi Nangii* Continuator ad annum MCCCXXIX hæc scribit: *Adductus est Avenioni quidam Fratrum Minorum de Provincia Oriundus, nomine Veranus, qui apud Montem Pessulanum, & in aliis eorumdem locis solemnibus dicebatur fuisse lector, ob hoc quià contra Papam dicitur publicè prædicasse, qui ad ejus adductus præsentiam, nulla sibi facta reverentia, dixit sibi in facie, quòd erat verus Hæreticus & non Papa, & quò pro ista veritate desiderabat mori. Requisitus de causa dixit. Quia tu destruis, vel destruere niteris paupertatem Evangelicam, quam Christus verbo docuit & exemplo. Propter quod dictum detentus est in carcere*

cur

cum quindecim aliis ejuſdem Ordinis Fratribus, qui de diverſis Mundi partibus adducti, propter dicta ſua hæretica in diverſis carceribus miſeri detinentur.

D. Facilè mihi perſuadeo, Sacrum Ordinem Fratrum Minorum de Eccleſia tam benè meritum degeneres & ſegreges illos Fratres, eorumque dogmata & facta impia damnaſſe, atque in obedientia *Joannis XXII.* Pontificis Maximi conſtanter perſeveraſſe.

M. Omnia, quæ hactenus dixi de quibuſdam Fratribus Minoritis, qui Sæculo decimo quarto Eccleſiam perturbarunt, & *Joannis XXII.* acerrimi inſectatores fuerunt, nullam Sanctiſſimo Fratrum Minorum Ordini infamiæ labem inurere debent, quia Sacer ille Ordo perduelles iſtos fratres diris devovit, & quæcumque ab illis hac in cauſa hæreticè dicta, vel impiè geſta ſunt, reprobavit in Capitulo generali anno MCCCXXIX. Pariſis habito, in quo *Gerardus Odonis*, electus Miniſter Generalis, de conſilio & conſenſu unanimi Provincialium Miniſtrorum, & cæterorum Definitorum Capituli, tam *Michaëlem Ceſenatem*, olim Ordinis Miniſtrum Generalem, quàm *Petrum de Corbaria*, *Bonagratiam* Bergomenſem, *Guillelmum Okamum*, *&* *Franciſcum de Eſculo* ejuſdem Ordinis, & alios eorum aſſeclas in excommunicationis, privationiſque pœnas, tanquàm manifeſtos & notorios Apoſtatas, incurriſſe publicâ ſententiâ pronunciavit, ut videre eſt apud *Spondanum* in Annalibus Eccleſ. ad annum MCCCXXIX. Num. VI. Teſtatur etiam ad eumdem annum *Guillelmi Nangii* Chronici Continuator, quòd Fr. *Henricus de Semous, Doctor in Theologia, & Provincialis Ordinis Minorum, in præſentia omnium*

surrexit, & ex parte Generalis eorum Capituli, quod pro tunc Parisius tenebatur, ne in aliquo viderentur falsis fratribus se favorabiles exhibere, facta, processus, & excommunicationes contra Fratres prædictos Ordinis eorum per Domnum Papam factas palam, & publicè approbavit, depositionemque Fr. Michaelis quondam Generalis eorum Ministri per Domnum Papam factam, ex parte Generalis eorum Consilii, & etiam Capituli, & Ordinis, justam & laudabilem protestatus fuit; factaque Antipapæ (Petri videlicèt de Corbaria) & prædicti Fr. Michaelis, Fratris etiam Bonagratia, & Fr. etiam Francisci de Ordine Fratrum Minorum, & eorum, si qui essent, consortes vel complices, tanquam falsa & hæretica, & eorum Ordini inimica & contraria reprobavit, & de eorum factis vel maleficiis Fratres & Ordinem multipliciter excusavit. Hoc pacto, reductis ad concordiam Decretalibus Summorum Pontificum *Nicolai III.* & *Joannis XXII.* quæ primâ fronte secum pugnare videbantur, pax tandem reddita est huic Sanctissimo Ordini, qui in ea fluctuum agitatione verè illud Poëtæ usurpare poterat:

Quærebam filios, exceptis scilicèt illis,
Quos suus optaret non genuisse pater.

D. Redieruntne tandem segreges illi Fratres Minores ad Ecclesiæ unitatem, & ad Romani Pontificis obedientiam?

M. Segreges isti Fratres Minores suo periculo comprobarunt, hunc esse casuum virorum spiritualium ordinem, *ut primò quidem infelix animus per superbiam intumescat, & inde in contentionem, de contentione in Schisma, de Schismate in hæresim, & de hæresi in blasphemias, infelici gradatione,*

ne, immò præcipiti ruina descendat, sicut aït *Joannes* XXII. in Extravag. *Gloriosam Ecclesiam*. At enim, unus inter illos Fratres segreges Minoritas, dictus Fr. *Petrus Joannes Olivi*, ex oppido *Sirignano*, Diœcesis Biterrensis, qui inter suos primùm eruditionis & regularis observantię famâ insignis fuerat, tùm postea hæreseos laboravit infamiâ, eumque *Fratricelli*, *Beguardi*, & *Beguinæ*, ut suum Patriarcham venerati sunt. Inter multos errores, quos iste *Petrus Joannes Olivi* effudit in sua *Postilla*, seu Commentario in Apocalypsim, hi præcipui sunt. Primò, sextum, quem designat, Ecclesiæ statum, & proprium esse Spiritus Sancti asserit, incipientem à tempore Sancti *Francisci*, & pleniùs à tempore condemnationis Babylonis Meretricis magnæ (quo nomine Romanam Ecclesiam ubique intelligit) quique durabit usque ad tempus Antichristi, quinque prioribus Ecclesiæ statibus maximè præeminere docet. Secundò, pertendit, quòd sicut in primo Christi adventu nova Ecclesia, rejectâ Synagogâ veteri, formata est, sic initio sexti status nova formabitur Ecclesia, Christi lex, Vita & Crux erunt renovandæ per S. *Franciscum*, qui eâ de causâ in exordio illius sexti status Sacris Stigmatibus consignatus apparuit. Tertiò, affirmat, Regulam *S.Francisci* impugnandam & condemnandam esse ab Ecclesia carnalium & superborum, non secus ac Christus condemnatus fuit à Synagoga reprobâ Judæorum. Quartò, per Bestiam ascendentem de terra, vult intelligi Pseudo-Papam cum suis Pseudo-Prophetis, & Ecclesiam, quam Catholicam nuncupamus, ait esse Ecclesiam carnalem, Babylonem, & Meretricem magnam, quæ

publicè à Christo sponso suo adulteratur, & se, omnesque gentes sibi subjectas, fœdis carnalitatibus, Simoniacis cupiditatibus, atque terrenâ hujus mundi gloriâ corrumpit. Missos facio alios errores, quibus scatet hæc *Petri Joannis Olivi* in Apocalypsim *Apostilla*, quam, ejusque Auctorem, *Joannes XXII.* post maturum & deliberatum examen damnavit, ejusque ossa exhumari jussit atque concremari, sicut refert *Franciscus Pegna* ex tribus probatæ fidei MSS. Codicibus in Commentario LI. in II. Partem *Directorii Inquisitorum*. Legendus est etiam CL. *Baluzius* Tomo I. *Miscellaneorũ* pag.313. ubi ex Archivo Archiepiscopi Narbonensis edidit censuram, sive sententiam à Magistris in Theologia à *Joanne XXII.* deputatis latam contra omnes *Petri Joannis Olivi* errrores, quos maximam partem *Hæreticos*, *Blasphemos*, plerosque *ridiculis & fatuis divinationibus scatentes*, *& temerarios* doctissimi illi in Theologia Magistri summo consensu pronuntiarunt. *Dermitius Thadæus* in sua *Nitela Franciscana*, & *Wadinghus* in Annalibus Minorum ad annum MCCXCVIII. *Petrum Joannem Olivi*, & alios nonnullos Pseudo-Minoritas purgare, & ab omni hæreseos suspicione liberare pro viribus conantur, asserentes hujusmodi Franciscanos à suis Sodalibus falsò fuisse accusatos, eò quòd *obsolescentem* (inquit *Dermitius Thadæus*) *Sancti Francisci disciplinam suo splendori restitui cuperent, & maximè Petrus Joannes Olivi, qui sub Nicolao IV. incurrit aliquorum, quibus vita laxior placuit, indignationem ex studio veræ disciplinæ*. Testem etiam *Angelum Clarenum*, qui *Petri Joannis Olivi* familiaris fuit, appellat loco mox à me laudato *Wadinghus*, ejusque auctoritate

pro-

probat, prædictum *Petrum Joanné Olivi* etiam post mortem miraculis fulsisse. Verùm, ut candidè fatear, in purgandis *Petro Joanne Olivi*, aliisque Pseudo-Minoritis, laterem lavant, & oleum operamque perdunt *Dermitius*, & *Wadinghus*. De *Dermitio* hoc judicium in Annalibus Ecclesiasticis profert *Odoricus Raynaldus*: *crediderim*, inquit, *Authorem hunc ignorasse Petrũ Joannem Olivi insignem hypocritam, plurium hæreseon inventorem, judiciaria sententia damnatum; neque advertisse, quàm longè ab-it à Sedis Apostolicæ condendis Decretis maturitate, dignitateque, ob leves obtrectatorum susurros, ita Christianum Orbem commovere*. Posteà, ut nullum ro *Petro Joanne Olivi*, aliisque ei adhærentibus seudo-Minoritis, cudendæ Apologiæ superesse ocum ostendat idem *Odoricus Raynaldus*, refert seudo-Minorum Apostatarum Sectam contamiatam hæresibus, *Cælestino V.* Pontifice germinas-, in eam *Bonifacium VIII. Benedictum XII. Clemenm VI.* leges distrinxisse, nonnullis, ob hæresim, ogos paratos fuisse, & Massiliæ quatuor Pseudo-inoritas, qui errores à *Petro Joanne Olivi*, in a Postilla super Apocalypsim assertos pertinacir propugnabant, ultricibus flammis fuisse addios, ut habet manuscriptum Vaticanum. Hæc, & ia id genus momenta contra *Petrum Joannem Oli-*, & alios Pseudo-Minoritas, qui ab ejus partibus abant, adducit egregius & sincerissimus Scriptor *loricus Raynaldus* Congregationis Oratorii, idest, *ronii* familiæ alumnus, qui nihil deterritus *Bzo-i*, & *Spondani* labore in prosequendis & absolvens *Baronii* Ecclesiasticis Annalibus, ultimus omm idem opus aggressus est, quòd putaret, An-

nales *Baronii*, quasi jure familiæ, sibi absolvendos esse. Denique, quòd spectat citatum à *Wadingho* testimonium *Angeli Clareni* asserentis, *Petrum* Joannem *Olivi* miracula etiam post mortem patrasse, nihil certi ex eo extundi, aut statui potest, tum quia constat, *Angelum Clarenum* fuisse Hæreticorum Fratricellorum signiferum, qui profugit in Græciam, ut justæ Quæsitorum, & Censorum Fidei severitati se subduceret, sicut J*ordanus* Historicus testatur; tum quia etiam, nunquam J*oannes XXII*. Pontifex Maximus ossa *Petri* J*oannis Olivi* exhumari, & publicè cremari edixisset, si reverà fuisset homo sanctus, & miraculis post obitum conspicuus. Ea itaque ab *Angelo Clareno* jactata *Petri* J*oannis Olivi* miracula, vel simplicium fuere ludibria, vel pura putaque Hæreticorum mendacia. Obiit *Petrus* J*oannes Olivi* anno MCCXCVII.

D. Quinam erant isti *Fratricelli*, qui, ut mox dicebas, *Petrum* J*oannem Olivi*, tanquam suum Patriarcham venerabantur?

M. Fratricellorum Sectæ initium dedêre sub finem Sæculi XIII. *Petrus de Macerata*, & *Petrus de Forosempronio*, Ordinis Minorum Apostatæ, qui, strictioris observantiæ specie, secessionem ab Ordine facientes, à *Cælestino V.* Pontifice Maximo facultatem obtinuerunt Eremitarum cultu vivendi, & Regulam Sancti *Francisci* ad literam observandi. Hanc facultatem postquàm impetrassent, in parvam quamdam Græciæ Insulam perrexerunt, ut à vexatione Generalis Ministri, qui hoc Schisma Ordini funestum pati nolebat, tuti esse possent. Hanc invalescentem Eremitarum Congregationem, ac plurimos errores publicantem abrogavit ac dam

navi

navit *Bonifacius VIII.* eisque jussit, ut, relicto illo Anachoretarum vivendi cultu, ad Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum obedientiam redirent. Litteras ejusdem Pontificis ad *Matthæum de Theate*, Ordinis Fratrum Minorum, Inquisitorem hæreticæ pravitatis, datas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCXCVII. quibus *Bonifacius VIII.* Inquisitoribus Fidei præcipit, ut in eos Fratricellos, si mandato Pontificio morem gerere, & á suis erroribus resipiscere nolint, tanquàm in Hæreticos agant, & pœnis canonicis animadvertant. At isti Fratricelli, damnationis Pontificiæ nullâ habitâ ratione, palàm asserere cœperunt, se à nullo mortalium cogi posse ad deponendos habitus, quos cum parvis caputiis gestabant, curtos, strictos, squallidos, & nimiâ brevitate difformes ac ridiculos. Alios Fratres Minores, qui his inusitatis caputiis, & habitibus non utebantur, vel qui ad præceptum Romani Pontificis victui necessaria congregabant, & in crastinum servabant, diversis conviciis lacerare, procaci imprudentique versutiâ præsumpserunt, ut videre est in Tractatu *contra Beguinos & Fratres Minores, qui dicuntur Spirituales*, edito à Clarissimo *Baluzio* ex Archivo Ecclesiæ Narbonensis, Tomo I. *Miscellaneorum*, pag. 276. Quin, quod gravius est, isti Fratricelli, spretis mandatis ac censuris *Clementis V.* Pontificis Maximi, qui per suam *Clementinam, exivi de Paradiso*, Tit. *De Verborum significatione*, in qua nonnulla dilucidat dubia, quæ circà sensum & observantiam Regulæ S. *Francisci* emergere poterant, eos ad meliorem frugem, & obedientiam Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum revocare satagebat; perfrictâ fron-

te approbarunt, ac publicè propugnarunt doctrinam insanam, superius à nobis expositam, *Petri Joannis Olivi*, esse à Spiritu Sancto revelatam, & nullam hæresim, vel errorem continere. Damnatos etiam & combustos Massiliæ quatuor segreges Minoritas, propter supra recensitos errores *Petri Joannis Olivi*, injustè damnatos esse pro veritate Evangelicæ Regulæ Sancti *Francisci* defendenda temere effutiebant, & ipsos ut Martyres colebant, ac prædicabant, sicut constat ex Opusculo *Joannis de Belna* Inquisitoris Carcassonensis, contra eosdem edito, quod extat Tomo I. *Miscellaneorum Baluzii*, pag. 285. Inter illos Fratricellorum errores, quorum præcipuos superiùs indicavimus, quosque à *Joanne XXII.* proscriptos noster *Eymericus*, vir, teste *Odorico Raynaldo*, maximæ fidei & authoritatis, utpote qui eo tempore, quo adhuc vigebat Secta Fratricellorum, Summorum Pontificum jussu, in eos in ditione Regis Aragonum animadvertit, accuratissimè refert Parte 2. *Directorii Inquisitorum*, quæstione decima quinta, inter illos, inquam, Fratricellorum errores, unus erat, quo isti hypocritæ paupertatis Evangelicæ speciem sibi arrogantes, seque Orationi & contemplationi addictissimos mentientes, perpetuo otio indulgebant, & à labore omninò abstinebant, quò factum est, ut brevi ignavorum hominum colluvies, porcarii, armentarii, pecorarii, cementarii, carbonarii, fabri, aliique id genus è sellulariorum fæce ad eorum Sectam certatim confluxerint, eo potissimùm fine ut panem otiosi comederent, & mendicitate (ut ipsis quidem videbatur) non indecorâ, vitam sustentarent, sicut testatur *Alvarus Pelagius*, Silven-

ensis Episcopus, ex Ordine Fratrum Minorum assumptus, qui sub *Joanne XXII.* Pontifice Maximo florebat, in Libro II. *De Planctu Ecclesiæ* Cap. XI. Variis nominibus isti Fratricelli erant insigniti. Appellabantur quippè *Bizochi*: *Fratres de paupere vita*: *Fratres Spirituales*, sed postquàm à Fidei Quæsitoribus exagitati è Sicilia in Germaniam secesserant, dicti sunt *Beguardi*, & *Beguini*, eò quòd sese adjunxerint ad *Beguardorum*, & *Beguinarum* Sectam, quæ in Germania sub auspiciis *Ludovici Bavari* Imperatoris, Sedis Apostolicæ infensissimi hostis, impunè grassabatur. Hæc varia Fratricellorum nomina exprimit Joannes XXII. in Extravagante, quæ incipit his verbis. *Sancta Romana &c.* in qua de his legitur: *Nonnulli prophanæ multitudinis viri sunt, qui vulgariter Fratricelli, seu Fratres de paupere vita, Bizochi, sive Beguardi, vel aliis nominibus nuncupantur, in partibus Italiæ, necnon in Insula Siciliensi; qui contra Canones habitum novæ religionis sumpserunt*, sub quo habitu, quasi sub ovina pelle lupi, varios disseminabant errores.

D. Expone, quæso, clariùs, quænam esset hæc *Beguardorum*, & *Beguinarum* Secta? Quinam verò præcipui errores, quos istiusmodi profitebantur Hæretici?

M. Cur isti Hæretici fuerint appellati *Beguardi*, incertum omninò est, & altum apud Scriptores Ecclesiasticos silentium. *Beguinæ* verò erant quædam Mulieres, quæ ita nuncupabantur ab earum Institutore, seu à pio quodam, sanctoque Presbytero *Lamberto*, qui Gallicè cognominabatur *le Begue*, quia balbus erat, indèque puellæ, quæ ab eo in societatem ad castè vivendum sub finem duodecimi

cimi Sæculi fuerant congregatæ, dictæ sunt Gallicè *Beguines*, sicut ostendimus in Colloquio sexto in Historiam Sæculi XII. Complures hujusce Beguinarum Instituti Puellas ineunte Sæculo decimo quarto in errorem induxit fanatica quædam mulier de Hannonia, nomine *Margareta Porrete*, quæ anno MCCCX. cùm in Galliis pestiferam doctrinam disseminare conaretur, igne damnata est, teste *Guillelmi Nangii* Continuatore ad hunc annum, ubi hæc habet: *Circa Festum Pentecostes accidit Parisius, quòd quædam pseudo-mulier de Hannonia nomine Margareta, dicta Porrete, quemdam librum ediderat, in qu omnium Theologorum judicio, qui ipsum diligente examinaverunt, multi continebantur errores & hære ses, & inter cæteras, quòd Anima adnihilata in amor Conditoris sine reprehensione conscientiæ vel remorsi potest & debet naturæ quidquid appetit & desidera concedere, quòd manifestè sonat in hæresim. Dum li bellum hunc, aut in eo contentos errores abjurare nol let, quinimò latam in se excommunicationis sententian ab Inquisitore hæreticæ pravitatis contemneret, qui coram Episcopo sufficienter monita comparere nolebat & per annum & amplius pertinaci sustinuisset anim in sua malitia finaliter indurata, tandem in commun platea Graviæ coram Clero ac populo ad hoc specialite evocatis de peritorum consilio exposita est & tradit Curiæ sæculari; quam Parisiensis Præpositus in sua po testate statim accipiens ibidem in crastino incendio feci extingui.* His pravis Dogmatibus *Margaretæ Por rete* complures infectæ *Beguinæ* societatem inierun cum hæreticis Beguardis, qui per Germaniam multos spargebant errores, quorum primus erat quòd homo in ista mortali vita usque adeò subl men

iem perfectionis gradum assequi potest, ut nec npliùs peccare, nec ulteriùs in gratia progredi ueat. Secundus; quòd neque jejunare, neque liam exercere corporis aut animi mactationem & speritatem debeat ille, qui versatur in eo perfectionis apice. Tertius; quòd ille, qui est in praedicto perfectionis gradu, & spiritu libertatis constiutus, non adstringatur humanorum praeceptorum, ut Ecclesiasticarum legum Saeculariumve observatione, quia supremum libertatis filiorum Dei culnen attigit. Quartus; quòd homo in praesenti vita possit eâ potiri felicitate, quâ major in Cœlo futura sit nulla. Quintus; quòd perfecta consummataque Beatitudo ex natura & hominis arbitrio ita pendeat, ut nullo sit opus lumine gloriae infuso. Sextus; quòd virtutum exercitatio est adhuc hominis imperfecti, quam proindè longè à se abdicare debet quisquis jam est perfectus. Septimus; quòd libidinum actus, ad quos natura inclinat, nullâ involvantur culpâ, subindèque mulieris oscula esse peccata mortalia, quia ad illa non pellicit natura, sed coitum cum muliere esse inculpabilem asserebant, quoniam ad illum naturae libido propensione suâ fertur. Octavus; quòd dum elevatur, aut fidelium cultui exponitur Sacrum Christi in Eucharistia Corpus, non debeat ille, qui sublimem perfectionis gradum assecutus est, vel assurgere, vel genibus provolvi, quia sic agens de illo sublimi contemplationis fastigio se dimitteret, si vel de Christi Sacramento, vel de Vita ejusdem aut passione dignaretur tantisper cogitare. Hos ut damnaret Beguardorum & Beguinarum errores, & impurissimas evelleret nequitiarum propagines *Clemens V.* Pontifex

tifex Maximus Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia convocavit anno ſupra milleſimum trecenteſimo undecimo, regnante in Galliis *Philippo Pulchro*, in quo unanimi Patrum ſuffragio confixa ſunt virulenta Beguardorum & Beguinarum dogmata, ſicut latiùs exponemus in ſequenti Colloquio.

D. Hi Sectarii Beguardi, & Beguinæ conformes mihi eſſe videntur veteribus *Maſſalianis*, qui *Euchitæ*, ac *Enthuſiaſtæ* dicebantur, & quorum meminiſti ſub finem ſecundi Colloquii noſtri in Hiſtoriam quarti Eccleſiæ Sæculi. Hi quippè nullam ferè vim Sacramentis Eccleſiæ, virtutumque exercitationibus, maximam verò ſuis fanaticis orationibus tribuebant, & fœditati promiſcuorum concubituum indulgere ſoliti erant. Certè, nihil peſtilentius, meâ quidem ſententiâ, & ad aperiendam viam ad omnia flagitiorum genera commodius fingi excogitarivè poteſt iſtis Beguardorum, & Beguinarum erroribus, ad quos detegendos & aſpernandos ſufficit communis ſenſus, ſufficiunt communiſſimæ pietatis notiones, Chriſtianâ inſtitutione omnibus impreſſæ. Hinc non mirum, quòd non ita pridem *Innocentius XI.* beatæ mem. Romanus Pontifex, ejuſmodi Beguardorum errores, quos in perniciem animarum *Michaël Molinoſus* Cæſarauguſtanæ Diœceſis in Aragonia Presbyter, Quietiſtarum, ſeu Spuriorum Myſticorum, Anteſignanus, ſuſcitare ac propagare moliebatur, confeſtim damnaverit Conſtitutione datâ Romæ die xx. menſis Novembris anni milleſimi ſexcenteſimi octogeſimi ſeptimi, ac totus ubique populus Chriſtianus, auditis nefandis illis ſententiis, cohorruerit, publicisque illas execrationibus fuerit proſecutus.

M. Rectè dicis, nec minus, ut opinor, horbis duas alias infames Sectas, quas impurissimi omines *Hermannus Pongilupus*, patriâ Ferrariensis, *rardus Segarelli*, Parmensis, & *Dulcinus*, Novaensis, *Segarelli* discipulus, Sæculo decimo quarto vexerunt, latèque diffuderunt. Secta ab *Herman- Pongilupo* conflata, veterum Gnosticorum, quom meminimus in quarto Colloquio in Historiam ium priorum Ecclesiæ Sæculorum, nocturna conventicula, & promiscuam in iis libidinem renovat. Fœtus furtivis illis coitibus conceptus, tanù per manus in orbem stantium jactabatur, doc spiritum efflaret, & in cujus manibus expirat, is Pontifex Maximus horumce Sectariorum eabatur. Cremabant etiam unum ex istis infanbus ita procreatis, cineribusque in cadum conjes, ac vino super infuso, indè Novitios spurcissimis s mysteriis initiabant. Sub specioso summæ, am affectabant, paupertatis, asserebant, Christiarum nemini licere quidquam habere proprii, nec spublicas administrare, vel Magistratus gerere. omanum Pontificem, & omnes Ecclesiæ Catholicæ ælatos canino dente proscindebant, eisque obmperandum non esse pertendebant. Denique, imas Sanctorum non frui Dei visione ante geneis Judicii diem propugnabant. Hujus propudio- Sectæ parens *Hermannus Pongilupus*, cui in Ecsia fuerat sepultura concessa, eò quòd, dum viret, errores suos verbis tenus ejurasset, plurisque ementitâ pietate fucum fecisset; jussu *Boniii VIII.* Pontificis Maximi exhumatus est, ejusque a flammis tradita anno post ejus obitum trigesi- primo, sicut testatur *Bernardus Guido* in *Chroni-*

co Romanorum Pontificum. Plura de his nefandissimis Sectariis legesis apud *Prateolum*, & *Bernardum Lutzemburgum* in *Catalogo Hæreticorum*. Alteram Sectam fœdis dogmatibus & libidinibus impuram condidit Sæculo Ecclesiæ decimo quarto *Gerardus Segarelli*, vir plebejus & illiteratus, qui, venditâ domunculâ suâ, ejusque pretio non in pauperes, sed in nebulones, qui taxillis ludebant, distributo, Christum, & Apostolos imitari se velle professus, viles homunciones in societatem traxit, qui Apostolorum nomen sibi arrogantes, hàc illàc mendicando vagabantur, dictitantes, omnia esse communia, etiam uxores. Ajebant insuper, Deum Patrem rexisse Mundum in severitate & justitia ab ejus creatione usque ad Incarnationem Filii, tum à Filio gubernari cœpisse in gratia & sapientia; jamque à Spiritu Sancto in amore & charitate regi. Ad hoc tertium Spiritus Sancti Regnum prædicandum se venisse dicebant, eoque amoris, seu Spiritus Sancti, vigente Regno, illicitum esse denegare quidquid ex charitate postularetur, subindèque promiscuum virorum fœminarumque carnale commercium, cùm ex charitate fieret, peccatum non esse, sed actum charitatis. Hanc sceleratam, & abominandis flagitiis contaminatam Sectam latè propagavit *Dulcinus* Novariensis, *Segarelli* discipulus, à quo isti Sectarii dicti sunt *Dulcinistæ*, asserentes auctoritatem omnem à Christo traditam Ecclesiæ Romanæ penitùs cessasse propter malitiam Prælatorum: se solos esse veram Ecclesiam: se nulli obedire debere: omnes Pontifices Romanos à tempore S. *Silvestri* prævaricatores fuisse, excepto *Petro de Murrone*, seu *Cælestino V*. Papa. Viros absque uxo-

rum

m, uxores absque maritorum consensu, posse ma-
imonii statum deserere, & ad Sectam suam tran-
e, docebant. Omnes Ordines Hierarchicos &
ligiosos, tanquam Ecclesiæ perniciosos repro-
bant. Laicos à solvendis alicui Romanæ Eccle-
Sacerdoti decimis liberos esse ogganniebant.
rfectiùs esse vivere sine voto, quàm voti religio-
obstrictum, propugnabant. Perinde esse in sta-
lo, ac in Ecclesia Deo consecratâ orare, impiè
rriebant. Demùm, ut eorum alios mittam er-
res, qui legi possunt apud S. *Antoninum* parte 3.
ronici titul. 21. cap. 1. parag. 1. & apud *Eymericum*
r. 2. *Directorii Inquisitorum*, quæst. 20. licitum esse
tabant *Dulcinistæ*, Fidem ore negare, ut hoc pacto
quisitorum fidei industriam fallere, eorumq; po-
statem evadere possent. Sed nec fraus, nec dolus
garello hujus Sectæ Authori, & *Dulcino*, illius pro-
gatori, patrocinari potuerunt. Captus siquidem
garellus à *Manfredo* Inquisitore Ordinis Fratrum
ædicatorum, damnatus, & sæculari Magistratui
ditus, flammis addictus est die XVIII. mensis
ii anni MCCC. sub Pontificatu *Bonifacii VIII.* In
lcinum verò, & in sex hominum millia ab eo se-
cta & in Alpibus habitantia, *Clemens V.* Pontifex
ximus primùm Fidei Quæsitores, deinde Cru-
ignatos Milites direxit. Captus tandem *Dulci-*
cum Scorto, cui *Margaritæ* nomen, & pluribus
is nequissimæ factionis sociis, qui Vercellas du-
, Sæcularis Magistratus sententiâ membratim
us concisi sunt, posteà exusti & in cineres reda-
, ut S. *Antoninus* loco mox laudato, & *Bernardi-*
Corius in Historia Mediolanensi part. 2. ad an-
m MCCCVII. testantur. Sic tandem extincta est
ne-

nefaria illa Pseudo-Apostolorum Secta, quam ant
hàc Summi Pontifices *Honorius IV.* sub finem dec
mi tertii Sæculi, seu anno MCCLXXV. & *Nicolaus I.*
anno MCCXC. proscripserant. His duabus turpis
mis Sectis, tertiam, seu *Turlupinorum*, Sectam, qu
Sæculo decimo quarto grassata est, addere non p
gebit. Erant porrò isti *Turlupini* solo nomin
Christiani, & veri Epicurei, qui, præter turpes
impias, in quibus volutabantur, Beguardorum h
reses, docebant, *nihil pudere quemquam debere*
rum, quæ à natura accepimus. Unde, turpi Cynic
rum Philosophorum more, absque verecundia i
cedebant, & quod est dictu horrendum, & cogita
pudendum, in publico, canum instar, & jumen
rum more coibant; asserentes insuper, non est
orandum vocalitèr, sed mentalitèr. Verùm, h
flagitiosa turpium hominum Secta eodem Sæc
decimo quarto erasa ac penitùs deleta est, ign
combustis in Gallia perditissimis illis hominibu
qui pecudum vitam degebant, sicut testatur *Rob*
tus Gaguinus Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Mo
chus libro 9. *de Gestis Francorum*, ubi hæc hab
Superstitionis quoddam genus eodem tempore à Tu
pinis (hoc enim erat hæreticis nomen, qui se de soci
te pauperum vocitari gaudebant) ortum, finem fe
crematis eorum vestibus, & libris in foro Suillo ex
Sancti Honorati portam. Joanna autem Dabento
& cum ea alter, cujus nomen Historici non tradu
ejus Sectæ in primis professores comburuntur. Hic
tem, quem sine nomine ponimus, cùm ante damnati
ejus sententiam in carcere mortem obiisset, dies q
decim in aggere calcis, nc putresceret ejus cadaver
servatus est, & die ad supplicium præscripto crema

D.

D. Parit licentiam vivendi effrænis sentiendi opinandique libertas, sæpèque conciliatricibus mulierum gratiis & popularibus illecebris homines illecti, ac falsâ Religione delusi ad omnia flagitiorum genera perpetranda impelluntur. *Tantùm Relligio potuit suadere malorum.* Sed hos ex hara Epicuri porcos, sese in cœno libidinum volutantes relinquamus, ac paululùm, si placet, hìc inhæreamus in discutiendo dubio, quod mihi non nihil negotii facessit circa doctrinam *Raymundi Lulli*, quem Sæculo decimo quarto floruisse, & tertio Ordini Fratrum Minorum nomen dedisse asserunt Minoritæ. Audieram quippè nuperrimè à viro erudito, hunc *Raymundum Lullum* multa scripsisse Opera, sed in varios errores impegisse, ejusque doctrinam à Romanis Pontificibus fuisse damnatam; & tamen adivi hodie doctissimum Minoritam, qui mihi sanctissimè juravit, doctrinam *Raymundi Lulli* ab omni prorsus errore esse immunem, nec ab ullo unquam Pont. Rom. proscriptã. Cùm igitur circà doctrinam istius Authoris adhuc pendulus hæream, tuum de ejus Operibus judicium lubentissimè auscultabo.

M. De *Raymundo Lullo* non una est omnium Scriptorum sententia. Alii eum inter Hæreticos recensent. Alii illum suspectum de fide, multisque implicatum erroribus pronunciant, immò ut histrionem, perditæque memoriæ virum infamant. Alii denique non tantùm ejus absolutioni subscribunt, sed etiam ut *Martyrem, Doctoremque Illuminatum* deprædicant. Tot inter discrepantes virorum eruditorum sententias, consultiùs esse duco meum non interponere judicium, sed historicè dumtaxat hinc indè adducere momenta, quibus vel ad accu-

ſandum, vel ad abſolvendum *Raymundum Lullum*, moventur viri eruditi. In primis, hi, qui *Raymundo Lullo* patrocinantur, multa in medium proferunt encomia, quibus *Raymundus Lullus* à viris clariſſimis celebratur. Eum quippè P. *Cauſſinus* Soc. Jeſu tomo 4. *Curiæ ſanctæ*, tract. 1. ſect. 13. *Theſaurum abſconditum* appellat, & à ſolis invidis & æmulis exagitatum ait. P. *Sanjurius* ejuſdem Societatis lib.4. *de Chriſti cognitione & amore* ipſum inter ferventiores Chriſti amatores refert. Alii eum nuncupant *Doctorem Illuminatiſſimum*, *Tubam Spiritus Sancti*, *Organum Dei*, *Fontem veritatis*, *Eccleſiæ reſtauratorem*, *ineffabilem præceptorem &c.* Prætereà, injuſtam *Raymundi Lulli* accuſationem refundunt illius Apologiſtæ in ſolum *Eymericum* Inquiſitorem Dominicanum, qui in ſuo *Directorio Inquiſitorum* refert Diploma *Gregorii XI.* Pontificis Maximi, qui multas opiniones *Raymundi Lulli* ut *erroneas* & maximam partem *hæreticas* damnavit, omneſq; ipſius libros prohibuit VII. Kalendas Februarii ann. MCCCLXXVI. Porrò, hoc *Gregorii XI.* Diploma ab *Eymerico* in odium *Raymundi Lulli* confictum ac procuſum fuiſſe ex eo potiſſimùm probant iſti Apologiſtæ, quòd hujuſmodi Diploma licèt in *Gregorii XI.* Regeſto fuerit diligentèr quæſitum, nunquam tamen inveniri potuerit. Poſtremò, ajunt *Raymundi Lulli* Apologiſtæ, eum apud Majoricenſes pro Sancto & Martyre coli, quod ſanè haud permitteret Eccleſia, ſi reverà *Raymundi Lulli* doctrina fuiſſet ceu hæretica à Romanis Pontificibus confixa. Hæ ſunt in ſumma rationes, quas pro *Raymundi Lulli* vindiciis vulgò proferunt ejus Apologiſtæ. At, hi, quibus ex adverſo non probatur

Ray-

Raymundi Lulli* doctrina, adductas illas ab ejus Apo-logistis rationes elevare, & inutiles planè reddere pro viribus moliuntur. Ad primam quippè rationem respondent, nihil ex istis egregiis Epithetis, quæ non satis attentâ consideratione viri docti *Raymundo Lullo* tribuunt, colligi posse, cùm ab his abstinendum esse ultrò profiteatur *Wadinghus*, qui Minorum Annales condidit, & *Raymundum Lullum* tuetur quantùm potest: *Abstinendum itaque* (inquit Wadinghus) *ab ineptis quorumdam Epithetis, & paræneticis, quæ insulsè affinguntur, elogiis: temerè enim suis* (Raymundus Lullus) *appellatur Sectariis, Doctor Illuminatissimus, Tuba Spiritus Sancti, Organum Dei, Fons veritatis, Ecclesiæ restaurator.* Ad alteram rationem, quam de conficto ab *Eymerico* Inquisitore Dominicano *Gregorii XI.* contra errores *Raymundi Lulli* Diplomate afferunt ejus Apologistæ, respondent *Antillulistæ*, credibile non esse *Eymericum*, virum clarissimum, qui Inquisitoris officio in Regno Aragoniæ sub quinque Summis Pontificibus *Innocentio VI. Urbano V. Gregorio XI. Urbano VI.* & *Bonifacio IX.* maxima cum laude perfunctus est, voluisse adulterinum & suppositititium *Gregorii XI.* contra *Raymundi Lulli* doctrinam obtrudere Diploma, illudque toti Orbi pro vero ac genuino venditare: *Hæc Lullistæ*, inquit *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCLXXII. Num. XXXV. *conficta ab Eymerico, vel subreptitium esse diploma contendunt. At virum gravem egregiè de Religione Catholica meritum, nullius utilitatis illecebra pellectum, id facinus perfricta fronte ausum vix credi potest, cùm facillimè coargui mendacii potuisset.* Addunt etiam Antilullistæ, *Petrum* Aragoniæ Regem in Epistola datâ ann. MCCCLXXVII.

 ad

ad *Gregorium XI.* iſtud de *Raymundi Lulli* damnatione Diploma ut legitimum agnoviſſe, & in ſuo Regno promulgatum; quod certè improbaſſet *Gregorius XI.* ipſumque Regem de ſuppoſitione Diplomatis admonuiſſet, ſi ſuppoſititium fuiſſet, & *Eymericum* hujus criminis convictum non impunitum reliquiſſet, ſed illum Inquiſitionis officio abdicaſſet, quo tam inſigniter fuiſſet abuſus. Nihil tamen horum fecit *Gregorii XI.* Quin, *Franciſcus Pegna* Directorium Inquiſitorum *Eymerici* nuncupavit *Gregorio XIII.* Pontifici Maximo, Notis doctiſſimis illuſtravit, & litteris Apoſtolicis locupletavit, quas inter extat laudatum *Gregorii XI.* contra *Raymundum Lullum* Diploma, quod tamen *Franciſcus Pegna* omni procul dubio expunxiſſet, ſi illud pro ſpurio & ſuppoſititio habitum fuiſſet. Fatentur quidem Antilulliſtæ, hoc *Gregorii XI.* contra *Raymundum Lullum* Diploma datum anno illius Pontificatus ſexto, ſeu anno MCCCLXXVI. non amplius extare in Regeſto illius Pontificis. Sed id accidiſſe ajunt, quod Regeſtum anni ſexti Pontificatus *Gregorii XI.* perierit, incertum an caſu, an dolo, vel, quod veroſimilius eſt, mutatione Sedis Apoſtolicæ, tunc Avenione Romam translatæ. Sed etiamſi extaret adhuc Regeſtum anni ſexti Pontificatus *Gregorii XI.* & in eo deeſſet Diploma, quod eodem anno edidit contra *Raymundi Lulli* doctrinam, non indè tamen conſequeretur, illud ab *Eymerico* fuiſſe confictum: nam præterquàmquòd plures ab Authoribus Bullæ Pontificiæ citantur authenticæ, quarum apud aliquos authographum habetur, quæ tamen è Regeſtis, neſcio quo caſu, exciderunt, conſtat etiam apud omnes, *Raymundum Lullum* apud *Gregorium XI.* ſæpi

ſæpiùs hæreſeos fuiſſe accuſatum, & eumdem Pontificem uno Diplomate dato anno MCCCLXXII. præcepiſſe *Eymerico*, ut in *Raymundi Lulli* errores inquireret, & ejus libros igni addiceret, ſi qui in illis errores deprehenderentur. Idem altero Diplomate dato anno MCCCLXXIV. *Franciſco Vitali* præcepit Summus ille Pontifex. Unde nec *Wadinghus* ipſe, acerrimus licèt *Lulli* defenſor, ſibi temperare potuit, quin cogente veritate fateretur, *ſuſpicionem ingerere duas præfatas Extravagantes, Summum Pontificem* (Gregorium XI.) *circa Lulli doctrinæ damnationem aliquid effeciſſe*. Ad poſtremam Lulliſtarum rationem petitam ex ſanctitate, Martyrio, & cultu, qui *Raymundo Lullo* apud Majoricenſes defertur, reſpondent *Antilulliſtæ*, nihil indè ad purgandam *Raymundi Lulli* doctrinam extundi poſſe, quia propter errores, & propoſitiones nonnullas hæreticas, hæreticum nemo dixerit *Raymundum Lullum*, cùm omnia Opera ſua Eccleſiæ Romanæ cenſuræ ac judicio ſubjecerit, ſicut multis probat *Wadinghus*, totumque illud errorum virus Martyrio pro fide Catholica tolerato, ſeu paſſionis falce purgaverit; quod tamen certò affirmari haud poteſt, quia Eccleſia Romana, omnium Eccleſiarum Mater & Magiſtra, ejus Martyrium necdum vindicavit. Hæc momenta circa doctrinam *Raymundi Lulli* hinc inde hiſtoricè produximus, plura de ejus patria, vita & Operibus dicturi in quinto Colloquio, ubi agemus de Viris illuſtribus, qui Sæculis XIII. & XIV. floruerunt. Hìc tantùm velim ſedulò obſerves, hunc *Raymundum Lullum* confundi non debere cum altero *Raymundo* cognomento *De Terraga*, qui etiam *Raymundus Neophytus* nuncupatus

 eſt.

est. Is quippè ex Hebræorum Rabbino factus Christianus, execrandos errores Scriptis tradidit, quos accuratè recenset noster *Nicolaus Eymericus* 2.parte *Directorii Inquisitorum*, quæst. 10. Inter illos errores, hi præcipui & graviores sunt. Primò, docet hic *Raymundus de Terraga*, dictus etiam *Neophytus*, prava dogmata Almarici, Arii, Sabellii, & quorumvis Hæreticorum, per se hæretica non esse, sed tantùm respectu illorum, qui ipsa animo pertinaci eligunt. Secundò, fas esse Dæmones adorare, & Sacrificantem Dæmonibus æquè & meliùs ab Idololatriâ excusari, quàm Christianum adorantem imaginem Christi & Sanctorum. Tertiò, Laicum non teneri ad aliquem fidei articulum explicitè credendum, ideòque si teneat, vel credat oppositum alicujus articuli ex ignorantia & tentatione Diaboli, non peccare. Quartò, omnem peccatorem, dum peccat, voluntatem suam divinæ conformare, & æquè placere Deo bona & mala, æquè *Judæ* desperationem, ac *Petri* contritionem. Quintò, hominem sine charitate infusâ posse Deum super omnia diligere & vitam æternam promereri. Sextò, Sectam *Mahometi* esse perindè Catholicam ac fidem Jesu Christi. Septimò, perfectius esse Schismaticum esse, quàm Catholicum, & Christum, Apostolos, Angelos, Cœlites omnes esse Schismaticos. Octavò, solum Deum Patrem esse optimum, Dei Filium esse bonum in primo gradu, Spiritum Sanctum in secundo gradu, creaturam omnem in tertio. Hos, & complures alios *Raymundi Neophyti* errores, qui legi possunt apud *Eymericum*, & apud *Franciscum Pegna* Commentario 52. in *Directorium Inquisitorum* ejusdē *Eymerici*, confixit *Gregorius XI.*
Pon-

Pontifex Maximus Diplomate, quod incipit: *Aliquid mali propter vicinum malum*. Hæc obitèr observanda esse duxi, ut faciliùs cavere posses ab errore, in quem lapsi sunt *Prateolus*, *Bernardus Lutzemburgus*, & noster *Abrahamus Bzovius*, qui similitudine nominis decepti, *Raymundi Neophyti* absurdissimos errores, & perniciosos libros, *Raymundo Lullo*, tanquam notiori, perperàm affinxerunt.

D. Usque adeòne Sæculis XIII. & XIV. fortunata fuit Dominicana Familia, ut nullum degenerem, nullum à Fide Catholica extorrem filium habuerit?

M. Etsi Familia Dominicana semper de Ecclesia optimè merita fuerit, eamque non minùs doctrinâ, quàm pietate illustraverit, non ideò tamen ejus filii dilatant phylacteria sua, non omnia sua laudant, non omnia sua extollunt, nec suos omnes, Sanctos dicunt, Doctores, Martyres, Athletas, & Heroes; sed potiùs modestè, ut par est, profitentur, & sincerè agnoscunt, nonnullos è suis extitisse, qui ingenio suo plus æquo indulgentes, & ab illibata Sancti *Thomæ Aquinatis* doctrina desciscentes, erraverunt, & malè sanæ doctrinæ adhæserunt, quos inter Sæculo decimo quarto reponunt *Joannem de Montesono* Hispanum, & *Ekardum* Teutonicum, quorum errores pro eâ, quam profiteor, sinceritate, hìc supprimere nec possum, nec debeo. *Joannes de Montesono* Ordinis Fratrum Prædicatorum Professor, & Sacræ Facultatis Parisiensis Theologus, graves ac diuturnas contentiones habuit cum eadem Facultate Parisiensi, quæ quatuordecim propositiones erroneas à *Joanne Montesono* assertas censurâ confixit anno MCCCLXXXVII. Easdem etiam pro-

positiones à quovis publicari, prædicari, & doceri latâ sententiâ prohibuit *Petrus de Ordeomonte* Episcopus Parisiensis, ad quem *Montesonus*, qui obstrictam de palinodia cantanda fidem contumacitèr fregerat, fuerat delatus. Has inter quatuordecim *Joannis Montesoni* propositiones, sunt novem, quas licèt ad quæstiones purè Scholasticas pertinere, & sensum Catholicum nonnullas earum habuisse asserant aliqui Familiæ Dominicanæ Scriptores, censeo tamen ipse illas jure ac merito fuisse proscriptas à Sacra Facultate Parisiensi, quæ, ne doctrinam Sancti *Thomæ Aquinatis*, quem sibi *Montesonus* Patronum injustè adsciscebat, suâ censurâ afficere voluisse videretur, illius honori, & integritati, teste *Petro de Alliaco* Theologo Parisiensi, consultum esse voluit his verbis: *Salva in omnibus reverentia S. Thomæ,* & in litteris, quas eadem Academia Parisiensis scripsit contra *Joannem Montesonum*, relatis ab *Ægassio Bulæo* tomo 4. *Historiæ Universitatis Parisiensis*, disertè testatur, se in hac contra *Montesonum* censurâ doctrinam S. Thomæ non attigisse: *Nos*, inquit celeberrima illa Academia, *millesies diximus, &, ut videmus, non sufficit, qualiter S. Thomæ doctrinam in dicta nostra condemnatione nequaquam reprobamus, sed hunc,* seu Montesonum, *ejusque fautores, doctrinam ejus,* seu S. Thomæ, *ad distortum, fideique absonum sensum adaptantes, aut ultrà quam fieri debet, contra ejusdem Doctoris documentum dilatantes, condemnandos audacter asserimus.* Idem judicium, ferendum esse censeo de quinque aliis propositionibus, in quibus temerè asserebat *Montesonus*, quòd *dicere, Beatam Mariam Virginem & Dei genitricem non contraxisse peccatum originale, est expresse contra fidem.*

idem. Quæ *præsumptuosa assertio*, ut ait *Petrus de Alliaco* in Tractatu, quem contra *Montesonum* edidit, quique adhuc extat manuscriptus Parisiis in Bibliotheca Navarrici Collegii, *non solùm Sanctis & Doctoribus tenentibus B. Virginem sine macula originali conceptam, injuriosa est, sed etiam eis, qui tenent oppositum adversativè. Nam licèt B. Bernardus in Epistola ad Lugdunenses tenuerit, ipsam in peccato fuisse conceptam, propter quòd ibidem scribit, Conceptionem ipsius celebrandam non esse; tamen in fine dictæ Epistolæ sic concludit*: Quæ autem dixi, absque præjudicio dicta sint saniùs sapientis, Romanæ præsertim Ecclesiæ auctoritati, atque examini totum hoc, sicut & cætera, quæ hujusmodi sunt, universa reservo, ipsius, si quid aliter sapio, paratus judicio emendare. *Unde patet, quòd illud solum probabiliter & opinativè tenuit, nec oppositum tenentes insanè sapere asserere præsumpsit, quod tamen dicere potuisset, si illud expressè contra fidem credidisset*. Hactenus *Petrus de Alliaco* Theologus insignis, qui ad Cameracensem Episcopatum, & posteà ad Cardinalitias Infulas, ob eximiam, quâ pollebat, eruditionem promotus est. Sacræ Facultatis Parisiensis condemnationi prævio examine & maturo judicio factæ, atque ab Episcopo Parisiensi confirmatæ non acquievit *Joannes de Montesono*, cùmque ab Facultate Parisiensi resecationem & ab Episcopo Parisiensi fulmina ob contumaciam defugere se non posse intelligeret, *Clementem VII.* qui, perstante Schismate, Avenione sedebat, eique Gallia adhærebat, appellavit. Constantèr in sua tuenda Censurâ perstitit. Facultas Parisiensis, &, ut omnem à se aut inimicitiæ, aut præoccupati judicii suspicionem amoliretur,

tur, de ordine, quem in *Joannis de Montesono* condemnatione tenuerat, omnes certiores fecit, datis Circularibus, ut vocant, litteris, quas descripsit *Egassius Bulæus* tomo 4. *Historiæ Universitatis Parisiensis* pag.621. Misit etiam Facultas Parisiensis Avenionem suos Legatos Magistros *Petrum de Alliaco*, *Ægidium de Campis*, *Joannem de Nova Villa*, & *Petrum de Alainvilla*, qui, postquam coram *Clemente VII.* & in frequenti Cardinalium consessu sæpiùs perorassent, obtinuerunt tandem an. MCCCLXXXVIII. Censuræ Facultatis Parisiensis confirmationem, & *Joannis Montesoni* damnationem, cui jussum est ut Parisios rediret, & Universitatis correctioni sese submitteret. Quod cùm ille facturum se promisisset, nocte sequenti Avenione clandestinâ fugâ se proripuit, & in Aragoniam, unde oriundus erat, secessit. Utinam hìc tandem funesta illa, infaustisque auspiciis suscepta à *Joanne Montesono* controversia finem habuisset! At, proh dolor, Dominicani Parisienses Collegii S.Jacobi, quod ab ipso ordinis exordio fuit semper illustre virorum eruditorum Seminarium, falsò arbitrati, hac Sacræ Facultatis Parisiensis in *Joannem de Montesono* latâ Censurâ doctrinam Sancti *Thomæ* petitam esse, imprudentèr *Joannis de Montesono* patrocinium susceperunt, & Censuræ subscribere detrectarunt. Quam ob causam Dominicani è Facultatis Parisiensis gremio abscissi sunt, & docendi, concionandique munere, necnon gradibus Theologicis omnino privati. Hinc magna in Galliis Dominicanis conflata invidia, ac plurima illata incommoda, quæ Vitæ *Clementis VII.* Scriptor pluribus enarrat. Hanc luctuosam scissuram, quâ per annos viginti quinque integros Domi-

minicani ab Sacra Facultate Parisiensi fuerunt exclusi, ægrè tulerunt *Carolus VI.* Galliarum Rex, ejusque Patrui, Duces Burgundus, & Borbonius, qui pro sua pietate, & auctoritate has discordias sustulerunt, pacemque sanciverunt. His tamen dissensionibus nullus magis indoluit, aut illis tollendis feliciùs incubuit *Joanne Gersonio*, Sacræ Facultatis Parisiensis Cancellario, ut videre est in Epistola, quam in hanc rem ad Collegium Navarræ scripsit, in quo hæc habet: *Cogor*, inquit, *illam deflere scissuram miserabilem, & mutilationem luctuosam partis non modicæ Universitatis Parisiensis. Fratres Prædicatores loquor, viderint ipsi quid egerunt .... Attenderent ò utinam omnes, & benigna recogitatione secum tractarent, quanta, qualisve jactura spiritualis est & fuit, tot hactenus sermones, tot lectiones, tot salubres Instructiones in Universitate & alibi exinde cessasse.* Et cùm probè nosset doctissimus ille Cancellarius, hoc pacis studium non omnibus placiturum, subjungit: *Oblatrabunt, scio, si ad quosdam hæc scripta delata fuerint, ferentes indignè, immò pro scelere vel mutabilitate deputantes, quòd pacem Jacobitarum*, seu Dominicanorum, *videar optasse, aut pro ea verbum scriptumve fecisse. Sed libera voce fatebor, nec illud unquam pudori deputabo, me nunc & priùs olim semper dum modestè volui, vel optavi, reconciliationem ipsorum in mediis etiam litibus optavisse. Pereant qui de matris, aut mystici corporis fœda mutilatione gloriantur, qui non sanationi student, sed medelam quærentibus crudeliter irascuntur, & qui ad divisionem magis, quàm pulcherrimam unionem dæmoniaca impietate pelluntur, quorum persecutio, si pergunt in pacificos veritatis amatores furere, spernenda est, &*

gene-

generosæ virtutis pede calcanda, hoc proviso, ne damnosius inde nascatur in Universitate vel Republica scandalum. Sed de *Joanne Montesono*, & de gravissima Controversia, quæ ejus occasione Parisiis excitata est inter Academiæ Parisiensis Doctores, & Dominicanos, plura legesis apud nostrum P. *Mallet* Doctorem Parisiensem, in libro, quem Gallico idiomate scripsit de Viris *Illustribus Domus & Collegii Sancti Jacobi*.

Alter Dominicanus, qui Sæculo decimo quarto non secundùm mensuram fidei, prout in Sanctissimo Ordine fuerat institutus, scripsit & docuit, fuit *Ekardus*, natione Teutonicus, qui licèt à *Joanne Taulero* in Opusculo *De Convivio*, & ab *Bzovio* ad annum MCCCXXXVII. velut insignis pietate & doctrinâ Theologus celebretur, perniciosos tamen errores suis concionibus, Scriptisque vulgavit, ut compertum habemus tum ex quæstione in ipsum habitâ primùm ab *Henrico* Archiepiscopo Coloniensi, tum etiam ex definitione *Joannis XXII.* Pontificis Maximi, in cujus litteris, ab *Odorico Raynaldo* ad annum MCCCXXIX. Num. LXX. ex Regesto ejusdem Pontificis descriptis, viginti octo errores recensentur, ex quibus alios ut hæreseos labe inspersos, alios à temeritatis & hæresis nota non alienos declaravit *Joannes XXII.* Testatur nihilominus idem Pontifex, *quòd Ekardus in fine vitæ suæ fidem Catholicam professus, prædictos viginti sex Articulos, quos se prædicasse confessus extitit, nec non quæcumque alia per eum scripta & docta sive in scholis, sive in prædicationibus, quæ possent generare in mentibus Fidelium sensum hæreticum vel erroneum, ac veræ fidei inimicum; quantùm ad illum sensum revocavit, ac etiam re-*

eprobavit, & haberi voluit pro simpliciter & totaliter revocatis, ac si illos & illa sigillatim & singulariter revocasset; determinationi Apostolicæ Sedis & nostræ tam se, quàm scripta sua & dicta omnia subjiciendo. Undè liquidò patet, *Ekardum* non obfirmato animo errores suos defendisse, sed potiùs quæcumque docuerat fidei Catholicæ minus consona ejurasse, seque Ecclesiæ judicio, ut par erat, prompto & humili obsequio subjecisse.

His duobus Familiæ Dominicanæ Theologis, qui se Duces secuti, à recta sanæ doctrinæ semita aberrarunt, tertium adiiciam ejusdem Familiæ Theologum, qui floruit sub finem decimi tertii Sęculi, & obiit decimo quarto Sæculo, seu anno MCCCVII. Is est Joannes, sive ortu, sive educatione dictus *Parisiensis*, qui librũ edidit hunc pręferentem titulum: *Determinatio Fr.* Joannis *de Parisiis Prædicatoris de modo existendi Corporis Christi in Sacramento Altaris alio, quam sit ille, quem tenet Ecclesia*. In hoc libro Joannes *de Parisiis* explicandum suscipit, non solùm per conversionem substantiæ panis in Corpus Christi, sed etiam per assumptionem ejusdem substantiæ à Verbo Divino, modum, quo Corpus Christi existit in Eucharistiæ Sacramento. Hunc librum Joannis *de Parisiis* ex MS. Codice S. *Victoris* Parisiensis eruit, & præmissâ Dissertatione Historica *de Dogmate Transustantiationis* anno MDCLXXXVI. Londini edidit Pseudo-Minister *Petrus Allix*, eumque Scriptorem in suas, seu Hæreticorum partes traxit. Sed non animadvertit Pseudo ille Minister, se ex eo Joannis *de Parisiis* libro nihil præsidii ad suum contra augustissimũ Eucharistię Sacramentum errorem suffulciendum accersere posse, tum quià cer-

certiſſimè conſtat, *Joannem de Pariſiis* realem Corporis Chriſti in Euchariſta præſentiam, quam *Petrus Allixius*, aliique ejuſdem farinæ Hæretici explodunt, nunquam negaſſe; tum quia etiam, *Joannes de Pariſiis* novam & peregrinam opinionem ſuam, quâ par eſt reverentiâ, Eccleſiæ judicio ſubjecit; tum quia denique, *Joannes de Pariſiis*, à *Guillelmo* Pariſienſi, *Ægidio* Bituricenſi, *Guillelmo* Ambianenſi Epiſcopis, & à Magiſtris Facultatis Pariſienſis diligentiùs examinatâ ejus doctrinâ, damnatus eſt, & prohibitus prælegere, docere, prædicare & diſputare Pariſiis. Ineptè ergo *Petrus Alixius* in ſua laudata Diſſertatione, & *Joannes Clericus* Tomo III. *Bibliothecæ Univerſalis*, exiſtimarunt, eâ *Joannis de Pariſiis* opinione evinci poſſe, Dogma Tranſubſtantiationis, ſeu Converſionis ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti Domini in Euchariſtia ſub finem decimi tertii, & initium decimi quarti Eccleſiæ Sæculi necdùm apud Catholicos fuiſſe communitèr receptum. Hæc ſiquidem frigida ac inanis utriuſque Hæretici conjectura nullo negotio falſi convincitur ex perpetua SS. Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum traditione, & ex conſenſione omnium ætatum, Nationum, & Eccleſiarum, quæ ab ipſis Apoſtolorum temporibus ad hanc uſque ætatem Dogma de Reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia, & de Tranſubſtantiatione cõſtantèr propugnarunt, & illos, à quibus univerſalis Eccleſiæ fides oppugnata fuit, aut diris devoverunt, aut ad canendam palinodiam adegerunt, ſicut in ſuo aureo Opere *de Perpetuitate fidei* pluribus probat doctiſſimus *Antonius Arnaldus* Doctor Sorbonicus.

:cus. Sed hæc de *Joanne Parisiensi* Ord. Prædica-orum, de quo in quinto Colloquio iterùm redibit rmo, obitèr dicta sint.

D. Narrasti in Colloquio superiori Schisma, uod *Ludovicus Bavarus* Imperator Sæculo decimo uarto contra *Joannem* vulgò dictum vigesimum-cundum, conflavit: nunc autem scire velim, an lli, qui à partibus *Ludovici Bavari* steterunt, in iquos errores impegerint, & an fidem aliquam nereantur in his quæ adversùs *Joannem XXII.* Pon-ficem Maximum scripserunt.

M. Postquàm *Joannes XXII.* sententiam ex-ommunicationis anno MCCCXXIV. tulisset in *Ludo-icum Bavarum*, Imperatorem in sua malitia obsti-atum, in rabiem actus perduellis ille Imperator, onductitiâ nonnullorum Theologorum doctrinâ & alamo fretus Epistolam vulgavit, quâ *Joannem XXII.* t injustum innocentum persecutorem, clavium-cclesiæ subversorem, Canonum violatorem, Sa-ramentorum prophanatorem, Terræ Sanctæ de-ertorem, Ecclesiæ temeratorem, denique incor-igibilem, & hæreticum notorium declarare, seu otiùs infamare ausus est. Inter illos Scriptores, ui *Ludovico Bavaro*, Schismatico Imperatori, ad-ersùs *Joannem XXII.* Pontificem Maximum, & Ec-lesiasticam authoritatem venales calamos com-nodarunt, recensentur *Marsilius de Menandrino* Pa-avinus, & *Joannes Jandunus*, Perusinus, Viri Po-itici magis quàm Christiani. Hi quippè impii ac nalè feriati homines pestiferum librum de jurisdi-tione Imperiali & Pontificia consarcinarunt, uem inscripserunt, *Defensorem Pacis*, eumque-*udovico Bavaro* nuncuparunt. Hunc malè natum

librum

librum gravissimis resperserunt erroribus, & primò in eo docent, Christum Dominum, quandò solvit tributum Cæsari, id ex necessitate, non ex arbitrio vel ex pietate fecisse; ex quo inferunt bona temporalia Ecclesiæ ita Imperatoris dominio subjecta esse, ut velut sua pro nutu & libito repetere illa possit. II. Asserunt, Christum in Cœlos ascendentem nullum in Ecclesia visibile caput constituisse, nullum Vicarium reliquisse; nec S. *Petrum* plus auctoritatis quàm Apostolos reliquos accepisse. III. Pertendunt, ad Imperatorem spectare Pontifices instituere, deturbare ac punire; de capacitate promovendorum ad Sacros Ordines judicare, Ecclesiarum, sacrorumque Ministrorum numerum decernere, Beneficia Ecclesiastica conferre, Religiosos Ordines approbare, Concilia congregare, jejunia, & feriationem à mechanicis operibus indicere &c. IV. Negant, totam Ecclesiam simul junctam posse ullum hominem punitione coactivâ coercere, & Episcopum, aut Sacerdotem excommunicationis vel Interdicti in quemquam ferre posse sententiam absque authoritate Imperatoris. V. Sacerdotes omnes sive Pontifices sivè simplices Presbyteros, ex institutione Christ esse æqualis auctoritatis ac jurisdictionis affirmant & non minus Episcopos communitèr aut divisim excommunicare posse Romanum Pontificem, quàn illos Pontifex Ecclesiasticâ communione privare possit. VI. Statuunt, Ecclesiam bona temporali possidere haud posse. VII. Ajunt, Imperatorem succedere Romano Pontifici, & Ecclesiam, Sede vacante, regere posse. VIII. Imperatori adjudican potestatem dispensandi in contrahendis matrimo

nji:

niis, quæ humanâ, non divinâ lege prohibita sunt, & auctoritatem filios non ex legitimo thoro procreatos declarandi, ac faciendi legitimos, non solùm quantùm ad civiles effectus, sed etiam quantùm ad Officia & Beneficia Ecclesiastica. Hos pestilentes errores, quibus potestas Ecclesiastica ab imis fundamentis convellitur, eruditè confutavit ac damnavit Joannes XXII. in ea, quam adversùs *Marsilium*, & Jandunum, eorumque libros tulit, sententiâ, quæ legitur apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCCXXVII. Num. 27. Scripserunt etiam adversùs eosdem errores *Alvarus Pelagius* Episcopus Silvensis, *Alexander de S. Elpidio*, qui ex Priore Generali Augustinianorum factus est Archiepiscopus Ravennas, in libro *De jurisdictione Imperii & Auctoritate Summi Pontificis*, & *Petrus de Palude* Ordinis Prædicatorum insignis Theologus, in libro *De causa immediata Ecclesiasticæ potestatis*. His duobus pestilentissimis Scriptoribus *Marsilio*, & *Janduno* in Joannem XXII. debacchantibus, adjunxerunt se quoque *Michaël Cæsenas, Guillelmus Okamus, & Bonagratia* Minoritæ, quos famam Joannis XXII. calumniis proscindere, eumque hæreseos insimulare non puduit, asserentes, Summum illum Pontificem apertè docuisse, prædicasse ac propugnasse, Sanctorum Animas, quibus nihil luendum superest, statim atque corporibus solutæ sunt, Deum non videre, nec eo frui, sed earum Beatitudinem procrastinari usque ad supremum Generalis Judicii diem. Quod putidum commentum refellemus in Colloquio sexto, ubi agendo de Doctrina, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Ecclesia obtinuit, ostendemus, Joannem XXII. ejusmodi errorem nun-

quàm ex animo propugnasse, nec illum ex Cathedra, ut ajunt, definiisse, quidquid contra obstrepant hæretici nostri temporis, quamvis negari haud possit Joannem XXII. tanquàm privatum Doctorem, vehementèr propendisse in sententiam quorumdam veterum Patrum, circà dilationem Visionis Dei, quæ sententia tum temporis necdùm eliquata erat, & decretorio Ecclesiæ judicio proscripta, licèt quodam modo contraria videatur Fidei Formulæ, quam *Clemens IV.* & Joannes *XXI.* Græcis ad Ecclesiæ Latinæ communionem redeuntibus præscripserant, in qua disertis verbis asserebatur, Animas, *quæ fuerunt purgatæ, mox in Cœlum recipi*, ut videre est apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCLXVII. Porrò nullam fidem merentur *Michaël Cæsenas, Okamus, Bonagratia*, & alii fautores *Ludovici Bavari* Schismatici Imperatoris, apud quem sese receperant, ut liberiùs adversùs J*oannem XXII.* cujus acerrimi insectatores fuerunt, scriberent, eique hæreseos notam impudentiùs inurere possent. Ferenda etiam non est horrenda calumnia, quã J*oanni XXII.* importare ausus est *Calvinus*, procacissimus post homines natos Hæresiarcha, qui libro IV. Instit. Cap.7. Sect. 28. perfrictâ fronte asserit, hunc Summum Pontificem docuisse, Animas esse mortales, easque unâ cum corporibus usque ad Resurrectionem interire, & Cardinalium neminem tantæ insaniæ se opposuisse. Sic enim scribit: *Expungant e numero Pontificum oportet* Joannem XXII. *qui palàm asseruit, animas esse mortales, unàque cum corporibus interire usque ad diem Resurrectionis. Atque ut videas totam Sedem cum præcipuis suis fulturis tunc prorsus concidisse, nemo Cardinalium huic se tantæ insani*

mniæ opposuit. Sed Schola Parisiensis Regem Galliæ npulit, ut ad palinodiam hominem cogeret. Rex ejus ommunionem suis interdixit, nisi mox resipisceret; dque de more publicavit per Præconem. Hac necessitate adactus ille, errorem abjuravit. Hactenùs, ffrons ille Hæresiarcha, qui, ut optimè observat *ellarminus* libro quarto *de Romano Pontifice* capite ecimo quarto, tam horrendum mendacium excoitavit, quia sententiam de dilatione beatitudinis sque ad extremum judicii diem, in quam nondùm b Ecclesia proscriptam propendebat Joannes viesimus secundus, ut Doctor particularis, tanuàm verissimam propugnavit *Calvinus*, etsi probè ciret, eam ceù hæreticam post *Joannis XXII.* temora in Concilio Florentino fuisse confixam. Sic nim mentem suam *Calvinus* lib. 3. Instit. cap. 25. isertè aperit his verbis: *Valdè se torquent multi disputando, quem locum occupent, & an Cœlesti gloria am fruantur (Sancti) nec ne? Atqui stultum & temearium est de rebus incognitis altiùs inquirere, quàm Deus nobis scire permittat .... Quod sinus Abrahæ icitur beata Sanctorum Spiritum collectio, nobis bundè est ex hac peregrinatione excipi à communi fielium Patre, ut nobiscum fidei suæ fructum communiet. Intereà: cùm Scriptura ubique jubeat pendere ub expectatione adventus Christi, & gloriæ coronam ò usque differat, contenti simus his finibus divinitùs nobis præscriptis, animas piorum militiæ labore perunctas in beatam quietem concedere, ubi cum lætitia, ruitionem promissæ gloriæ expectant, atque ità omnia teneri suspensa, donec Christus appareat Redemtor.* Potuitne, amabo, *Calvinus* hanc sententiam, de procrastinatione beatitudinis usque ad extre-

mum judicii diem, quam tamen certissimè norat fuisse tanquàm hæreticam ab universali Ecclesia damnatam, clarioribus verbis adstruere? *Quoniam igitur videbat Calvinus*, verba sunt Bellarmini loco mox à me laudato, *id, quod alii reprehendebant in Joanne Papa, non posse à se reprehendi, & tamen nolebat ullam occasionem Pontificis accusandi prætermittere, confugit ad Magistrum suum Patrem mendaciorum, & ab eo insignem illam calumniam mutuatus est*, ut infamaret *Joannem XXII.* Pontificem Maximum. Sed ad confutandam atrocem illam calumniam plura addere opus non est, cùm certum sit apud omnes, qui rectè sentiunt, quatuor *Institutionum* libros, quos *Calvinus* edidit, nihil aliud esse à capite ad calcem, quàm totius impietatis quasi Encyclopediam, & Satyram calumniarum, conviciorum & mendaciorum contra Ecclesiam Romanam, ejusque Pontifices, feracissimam.

D. Agnosco callidam audaciam istius Sycophantæ, qui in proferendis mendaciis, & affingendis calumniis callum obduxit, sibique omnem omninò fidem abrogavit. Eo itaque in malam pestem, malumque cruciatum abire jusso, alios, si placet, percurramus errores, quos Sæculo XIV. Novatores disseminare tentarunt.

M. Nonnulli extiterunt Sæculo decimo quarto Novatores, qui erroneas propositiones ventilantes à Sacra Facultate Parisiensi fuerunt damnati. Primus inter illos Novatores à Sacra Facultate Parisiensi damnatos fuit *Joannes de Mercuria* Cisterciensis Ordinis Professor, qui anno MCCCXLVII Parisiis multos erroneos proposuit articulos, quorum præcipuos hìc subjicere non pigebit. In pri

nis asserebat, *possibile esse, Christum voluntate humana aliquid voluisse nunquàm eventurum, & fieri tidem potuisse, ut Christus diceret falsum.* Secundò, locebat, *Deum efficacitèr velle quidquid vult.* Tertiò, blasphemabat, *facere Deum quòd aliquis pecet, & velle voluntate beneplaciti ut ille sit peccator.* Quarto, pertendebat, *quòd aliquis habens usum liberi arbitrii, tam gravi tentatione extimuletur, ut illi resistere haud possit, & moveatur ad illecebram um aliena uxore, adulterium non committit rem habendo cum illa, idemque de aliis peccatis ferendum esse udicium* effutiebat. Quintò, dictitabat, *non esse ejorem in genere moris illum, qui vitioso habitu cum ctu fœdatus est, altero homine, qui consimili habitu itioso sine actu est inquinatus.* Sextò, existimabat, *robabile esse, si una ratio, seclusa fide, consulatur, ulla esse Accidentia, sed res omnes extantes esse subantias.* Ab hoc errore in *Joanne de Mercuria* damnato, quo pacto recentiores Philosophi, qui vulgò Cartesiani audiunt, doctrinam suam vindicare possint, judicent viri eruditi. Hos, & alios hujusmodi errores vel ineptè, vel impiè, vel perridiulè à *Joanne de Mercuria* prolatos tacitus mecum pse dùm cogito, indignerne, an rideam, an utrumue? si quæris, vix satis scio. Hoc unum certissiè scio, nonnullos ex his *Joannis de Mercuria* erores renovatos non ita pridèm fuisse ab hæreticis *Quietistis*, Discipulis *Michaelis de Molinos*, qui fœitates & abominationes suas Deo non modò perittenti, sed volenti tribuere non verebantur, atue veterum *Gnosticorum & Beguardorum* spurcissia dogmata secuti, non solùm obscænas carnis illeebras, & libidinum monstra negabant esse pecca-

ta, ſed, quod horrendum eſt, animum iis purgari, & ad majorem perfectionem provehi impiè aſſerebant. Alterum Novatorem, ſeu *Nicolaum de Vltricuria*, ſacra facultas Pariſienſis an. MCCCXLVIII. compulit ad publicam articulorum plurimorum de rebus Philoſophicis & Theologicis à ſe propoſitorum revocationem; qui quidem à Sede Apoſtolica primùm damnati fuerant omnes ut falſi, plerique ut hæretici. Horumce articulorum dicti Magiſtri *Nicolai de Vltricuria*, qui in Bibliothecis Patrum referuntur, aliquos tantùm hìc indicabo, quorum duo maximam cum moderna Carteſianorum Philoſophia affinitatem habere videntur. Primus articulus hic eſt: *in rebus naturalibus unus eſt motus localis congregationis, & diſgregationis, ita ut cùm tali motu colliguntur atomi, & naturá unius ſuppoſiti ſortiuntur, fit corruptio, cùm verò atomorum acceſſio ad motum ſuppoſiti, vel ad naturalem ipſius operationem nihil confert, alteratio eſt.* Alter Articulus his verbis conceptus eſt: *Lumen nihil aliud eſt quàm corpuſcula quædam, quæ nata ſunt ſequi motum Solis vel alterius corporis luminoſi, fitque hujuſmodi corpuſculorum ad corporis luminoſi præſentiam confluxu. Et ſi obiiciatur, motu locali non fieri, cùm momento fiat illuminatio: Reſpondetur fieri in tempore ſicut ſonum, etſi non percipiamus.* Inter alios articulos *Magiſtri Nicolai de Vltricuria*, qui ad Theologiam ſpectantes, tanquàm hæretici proſcripti ſunt, hi tres præcipui recenſentur. Primus hic eſt: *Si adoleſcens ingenuus aliquem inveniat, qui breviter edocere ipſum valeat ſcientiam omnem, quæ de rebus creatis haberi poteſt, centum librarum pretio conſtituto, quas adoleſcens furto dumtaxat comparare poteſt*

o casu furtum licitum est. Secundus Articulus: *Deus rationali creaturæ præcipere potest, ut ipsum odio habeat, cui mandato obediens, mereretur magis, quàm si ipsum ex præcepto diligeret; quoniam id faceret majori conatu & contra propriam propensionem.* Tertius Articulus: *Si quis voluntatem suam divinæ conformare voluerit, alterutrum necesse est, vel quod Deus omnia necessaria ad salutem ipsum edoceat, ita ut errare non possit; vel si errare ipsum permittat, vitio non vertatur error, immò actus consequens magis vel æque sit meritorius.*

Tertius Novator, quem anno MCCCLI. confodit, & ad palinodiam adegit Sacra Parisiensis Facultas, fuit *Magister Simon*, qui septem illas propugnaverat erroneas & hæreticas propositiones. Dixerat primò, *Nomen* Jesus *de Deo dicitur accidentariò*. Secundò, Jesus *potest esse, & non esse Deus*. Tertiò, *nulla res est, aut esse potest, quæ modò non sit Deus, & aliquandò possit esse Deus*. Quartò, *Deus potest aliqualiter se habere, qualiter se non habet, & aliqualis etiam esse, qualis non est*. Quintò, *quamvis* Jesus *fuerit ab Æterno Patri coæqualis, tamen aliquandò fuit Deus, quandò non fuit* Jesus. Sextò, *Filius Dei incœpit esse*. Septimo, *Nunquam hic homo, qui Christus est, factus est Christus*. Has erroneas propositiones à se in *Actu*, ut vocant, *Vesperiarum*, propugnatos, jubente Facultate Parisiensi, revocavit *Magister Simon*, cujus retractationis Instrumentum editum est in Bibliotheca Patrum. Eamdem sortem anno MCCCLIII. nactus est Frater *Guido*, Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, & sacræ Facultatis Parisiensis Baccalaureus Theologus, qui nonnullos errores, in quos impegerat, ex

ejuſdem Facultatis Decreto palàm revocare compulſus eſt. Hi ſunt præcipui errores, in quos lapſus eſt iſte *Guido*. Primò, aſſerebat, quòd *Charitas, quæ ſemel amittitur, nunquàm fuit vera Charitas*. Secundò, *quòd Præſcitus, exiſtens in charitate, actum vitæ æternæ meritorium elicere non poteſt*. Tertiò, quòd *homo vitam æternam ità de condigno meretur, ut hanc ipſi Deus abſque injuria negare non poſſit*. Quartò, quòd *ſi nullum eſſet liberum arbitrium, adhuc eſſet peccatum*. Quintò, quòd *bonum meritum ita eſt à Deo, ut nihil ſit à voluntate, & quòd Deus homini viatori neceſſitatem quandòque imponit præveniendo voluntatem ad bonum actum, ita ut poteſtas ad oppoſitum non remaneat*. Hos, & alios id genus errores, quos posteà *Wicleffus*, *Lutherus*, & *Calvinus* recoxerunt, cùm propugnaſſet Frater *Guido*, illos mandato Sacræ Facultatis Pariſienſis coactus eſt ejurare ac retractare, cujus retractationis Inſtrumentum extat in Bibliotheca Patrum. Non multò poſt, ſeu anno MCCCLXII. Magiſter quidam *Ludovicus*, juſſu Sacræ Facultatis, aliquot propoſitionum, quas docuerat vel propugnaverat, publicam edidit retractationem. Erat ille Magiſter argutias Dialecticæ apprimè edoctus, & ita paſtus chymæris, ut Deum ad libidinem minutim diſcerperet, inciſim diſtraheret, particulatim divideret, eſſe reale Dei diſtingueret ab eſſe formali, & attributa Dei ab ejus eſſentia neſcio quibus præſtigiis ſecerneret. Hinc dicebat primò, *quòd licèt perfectæ voluntatis, ſeu divinæ eſſentiæ quodlibet intrinſecum ſit abſolutè neceſſarium ſecundùm ſuum eſſe reale, tamen eſt aliquid intrinſecus contingens, & non eſt neceſſarium ſecundum ſuum eſſe formale*. Secundò, aſſerebat, quòd

uòd aliquid est Deus secundùm suum esse reale, quod amen non est Deus secundùm suum esse formale. Quam ropositionem damnavit Sacra Facultas Parisiensis *tanquam fidei dissonam.* Tertiò, docebat, *volitionem, qua Deus vult A. esse, non minùs distingui à volitione qua vult B. esse, quàm Deus distinguitur à nateria prima realiter.* Quartò, affirmabat, *in Deo esse contradictoria, quæ immensè formalitèr repugnant.* Præter illos errores, quos è Dialectices æce in Theologiam invexerat subtilis ille Parisiensis doctor, alios proposuerat, quorum duos aburdissimos hìc proferam. Primus est: *quod divina voluntas non potest immediate nolle peccatum esse, & peccatum non est immediatè odibile à perfecta*, seu divina, *voluntate.* Alter error est, quòd *divina voluntas non diligit intentiùs prædestinatum, quàm præscitum, nec plus Deus diligit se ipsum, quam Diabolum secundùm naturam.* Hos, & similes errores Magister *Ludovicus* revocare jussus est à Sacra Facultate Parisiensi, ejusque Instrumentum retractationis insertum est in Bibliotheca Patrum. Missas facio quasdam propositiones malè sonantes, quas Magister *Joannes de Calore* in actu Vesperiarum anno MCCCLXXXIII. propugnaverat, quasque ex Decreto Facultatis Parisiensis ejuravit ac revocavit solemni retractatione, quæ edita est in Bibliotheca Patrum. At hìc prætermittere haud possum damnationis sententiam, quam Facultas Parisiensis tulit in Fratrem *Dionysium Soulechat*, Ordinis Minorum, in Sacra Facultate Parisiensi Baccalaureum Theologum, qui damnatos à *Joanne XXII.* Pontifice Maximo errores de paupertate Evangelica apud suos docere ausus fuerat. Hunc temerarium Ponti-

tifi-

tificiæ definitionis transgressorem Sacra Facultas Parisiensis, ad quam delatus fuerat, proscripsit, erroneas ejus propositiones cẽsorio stigmate confixit, eique docendi munere interdixit. Hanc Facultatis Parisiensis sententiam *Urbanus V.* qui Avenione sedebat, auctoritate Apostolicâ confirmavit, jussitque *Dionysio Soulechat*, ut Parisiis errores revocaret, sicut videre est in litteris, quas Summus ille Pontifex ad *Joannem* Cardinalem Episcopum Bellovacensem eâ de re scripsit anno MCCCLXVIII. quasque *Odoricus Raynaldus* ad eumdem annum Num. XVI. refert. Tandem Frater *Dionysius Soulechat* damnatos errores Parisiis in Ecclesia Fratrum Prædicatorum ejuravit, cujus retractationis publicum documentum extat in Bibliothecis Patrum.

D. Nihil hactenùs dixisti de Wicleffiana Heresi, quam tamen Sæculo decimo quarto prodiisse, ac multas in Ecclesia excitasse tragedias, me anteà præmonuisti.

M. Quãvis Wicleffiana hæresis Sæculo XIV. seu anno MCCCLXXV. sub *Eduardo Seniore* Angliæ Rege ex inferis eruperit, Authore *Joanne Wicleffo*, natione Anglo, in Lincolniensi Diæcesi Parocho & acris ac superbi ingenii Theologo, illius tamen pestilentis hæreseos ortum, progressum atque interitum commodiùs referam in nostris Colloquiis in Historiam decimi quinti sæculi, maximè, cùm plena impietatis dogmata, quæ evomuit ille Hæresiarcha, Hussitarum, Lutheranorum, & Calvinistarum Patriarcha, fuerint damnata in Concilio Generali Constantiensi convocato anno MCCCCXIV cujus etiam Concilii jussu, *Wicleffus*, post hab-

tum

um prævium, diligens,& accuratum ſuper ejus impœnitentia finali ac pertinacia, examen, hæreticus fuit declaratus, ejuſque (jam licèt multis abhinc annis vitâ functi, & ſepulti) oſſa effoſſa ſunt, exhumata, exuſta, & cineres in profluentem abjecti. De Wicleffiana itaque Hæreſi,nihil in præſentia dicemus, ſed integram ejus ſeriem in Colloquiis in Hiſtoriam Sæculi XV. exhibere, & ſingula, quæ ad illam ſpectant, deſcribere ſatagemus. Antequàm tamen huicce colloquio noſtro finem imponamus; non abs re erit quoſdam hìc in medium proferre Sectarios, qui Sæculo decimo quarto erroribus *Wicleffi* proluſerunt. Inter illos Sectarios jure optimo numerari debent *Lollardi*, ita dicti à *Lollardo* quodam *Waltero*, eorum Anteſignano, qui fœdiſſimis per Germaniam, Auſtriam, & Bohemiam ſparſis erroribus, peculiarem conflavit Sectam, cujus errores *Trithemius* refert in Chronico Hirſaugienſi ad annum MCCCXV. Videlicet dicebant iſti *Lollardi*, Miſſam, Baptiſmum, & Extremam Unctionem, nihil prodeſſe; Luciferum cum aliquibus Dæmonibus iniuſtè Cœlo pulſos fuiſſe, & fore aliquandò reſtituendos; *Michaelem* autem, cæteroſque Angelos æternis cruciatibus deputandos: Beatiſſimam Virginem poſt partum non manſiſſe Virginem: Dominicum Corpus in Sacramento eſſe Deum fictitium: Matrimonium eſſe juratum meretricium: Deum neſcire, aut certè non punire mala, quæ ſub terra fierent, unde & coibant promiſcuè in ſpeluncis & locis ſubterraneis: Pœnitentiæ Sacramenti adminiſtrationem Laicis committebant, acceptâ (ut ridiculè ajebant) poteſtate ligandi atque ſolvendi ab *Elia* & *Enocho*:

Eccle-

Ecclesiæ Prælatos & Statuta contemnebant: Romanam Ecclesiam non Christi, sed infidelium esse dicebant: carnes quovis tempore edebant, & dies festos non observabant: merita & intercessiones Sanctorum irridebant: periurium non esse peccatum, asserebant, & alia impia profitebantur dogmata isti hæretici *Lollardi*, qui in Austria, Bohemia, finitimisq; Provinciis adeò propagati sunt, ut, teste citato Abbate *Trithemio*, plusquam octoginta millia hominum in eam Sectam jurati & professi numerarentur, quorum multi in diversis Austriæ locis combusti, in suis erroribus usque ad mortem pertinacissimè, & magna cum alacritate permanserunt. *Lollardus Walterus*, eorum Coriphæus ac Princeps, Coloniæ exustus est anno MCCCXXII. ut refert idem *Trithemius* in Chronico Hirsaugiensi. Hos Hæreticos, omni execratione dignos, se tanquam Patres ac Magistros habere glorientur, quantùm voluerint, Wicleffistæ, Hussitæ, Lutherani, & Calvinistæ, qui, dùm vacillantibus suis Sectis aliquam antiquitatem conciliare nituntur, suam turpitudinem apertè produnt, seque in malitia & obstinatione Majoribus suis simillimos exhibent, juxta veterem Paræmiam: *Mali Corvi malum Ovum*.

Circa annos MCCCLXXII. & MCCCLXXIV. duo alii Novatores *Wicleffo* præiverunt, videlicèt *Albertus* Alberstadensis in Germania Episcopus, & *Milleczius* Presbiter & Canonicus Pragensis. Prior, scilicèt *Albertus* Episcopus Alberstadensis, anno MCCCLXXII. inter cætera dogmata pravitatis hæreticæ nefandissimâ labe aspersa, asserebat contra Catholicam fidem, & Sanctorum Patrum defini-

initiones, omnia in hoc modo ex necessitate evenire, & Fata cuilibet homini vitæ ac mortis necessitatem imponere, subindeque non esse habendum consilium, nec deliberandum de aliquo, cùm omnes actus hominum, etiam à libero arbitrio procedentes, noscantur ex necessitate cœlestis influentiæ provenire. Hinc negabat necessitatem bonorum operum, liberum arbitrium, merita & demerita hominum, nec non invocationem divini auxilii & Sanctorum. Alter, *Milleczius*, Canonicus Pragensis anno MCCCLXXIV. sub specie sanctitatis multos errores vulgavit, eòque dementiæ proruptit, ut diceret, jam Antichristum venisse, Ecclesiam omninò defecisse, nullam in Papa, Cardinalibus, Episcopis, cæterisque Clericis esse veritatem, sed se solum cum suis Sectatoribus viam salutis docere, ut videre est apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCCLXXIV. Num. XIII. Hunc *Milleczium*, insignem blateronem, ejusque contumaces Sectatores, tanquam hæreticos puniri jussit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus in Litteris, quas ad Archiepiscopum Pragensem, ejusque suffraganeos scripsit. Perniciosum etiam librum, qui tum temporis in Germania per manus hominum volitabat, inscriptum: *Speculum Saxonum*, hæresibus ac deliriis scatentem flammis addixit idem Pontifex, & Germaniæ Archiepiscopos ejus damnationem promulgare; & *Carolum IV.* Imperatorem opem ferre monuit litteris Idibus Octobris anni MCCCLXXIV. datis, sicut refert *Spondanus* ad annum MCCCLXXIV. Postremò, suos habuit *Wicleffus* in Anglia præcursores & emissarios, ut constat ex erroribus XXX. quos in Provincia Cantuariensi ab incertis aucto-

ribus

ribus proſeminatos *Simon Langham* Cantuarienſis Archiepiſcopus, Angliæ primas, congregato Virorum Theologorum & Juriſperitorum cœtu, confixit ſententiâ, quam tulit Lambethæ quinto Idus Novembris anni MCCCLXVIII. Complures ex his triginta erroribus ad hoc principium relabuntur, ſcilicet omnes homines, etiam Saracenos, Judæos, & Paganos, nec non pueros in utero materno extinctos habere claram Dei viſionem ante mortem ſuam, eâque viſione manente, habere omnes electionem liberam convertendi ſe ad Deum, vel recedendi ab eo, ita ut ſi quis tunc elegerit converti ad Deum, ſalutem æternam ſit adepturus, ſi verò nolit, perpetuæ damnationi ſit addicendus. Ex hoc ſemel jacto principio inferebant Novatores, Sacramentum Baptiſmi non eſſe neceſſarium ad ſalutem conſequendam, neminem damnari poſſe pro ſolo peccato originali, immò nec pro peccato actuali, niſi ille, à quo committitur, recuſaverit ſe convertere ad Deum ſtante clara Dei Viſione. Tunc enim peccatum ità irremiſſibile & irremediabile eſſe docebant, ut pro illo Paſſio Chriſti ſatiſfacere non poſſet. Non minus abſurda & impia cæteræ propoſitiones continebant, præſertim iſtæ *Pater in divinis eſt finitus, filius in divinis eſt finitus & ſolus Spiritus Sanctus eſt infinitus. Chriſtus, Beata Maria, & omnes homines beati, adhuc veraciter ſunt mortales. Beata Virgo, omnes Beati, tam Angeli quàm homines, excepto Chriſto, ſunt peccabiles & damnabiles. Omnes homines damnati in Inferno, & omnes Dæmones ſunt & ſemper erunt reparabiles ad beatitudinem conſequendam.* Sed deteſtabiles illos errores retuliſſe ſufficiat.

D. H

D. Hi sunt igitur omnes Hæretici, qui æculo decimo quarto virulenta dogmata sparseınt?

M. Præter illos Hæreticos, quos hactenùs medium produxi, septem alii non magni ponːris recensentur, quos tamen prætermittere hal debemus, ut integram habere possis Historiam nnium Hæresum, quæ Sæculo XIV. Ecclesiam feltarunt. Primus inter illos ordine reponendus t *Arnaldus de Villanova*, natione Catalanus, Proſſione insignis Medicus, qui eruditionem, quâ ɔllebat, pravis de religione opinionibus turpir fœdavit. Ex nefariis siquidem libris ab ipso litis multos errores excerpsit *Joannes Longerius*, dei Inquisitor, Ordinis Prædicatorum, quorum ıindecim Capita recenset *Eymericus* ejusdem Ornis in *Directorio Inquisitorum* Part. 2. quæst. 11. ter cætera absurdissima, quæ effutiit, dogmata, ısus est asserere, *omnes Christianos in Infernum trudi: omnes Monachos adulterare doctrinam Chri-, eos Charitate destitutos esse, & æternùm damna-: Opera misericordiæ esse Deo gratiora Sacrificio Alris: Fundationis Capellarum, aut Præbendarum, ı etiam Missarum pro Defunctis non esse opera Chatatis, sed res ad vitam æternam promerendam prors inutiles*. Denique, Missis aliis ejus erroribus, iolabatur, Mundum anno MCCCXXXV. desiturum. mnes *Arnaldi de Villanova* errores damnati fueınt à *Joanne Longerio* Inquisitore, & ab Ecclesiæ arraconensis Præposito Vicarioque Generali, Seː vacante, anno MCCCXVII. justo autem Dei judio naufragio miserrimè periit *Arnaldus de Villava*, de quo legesis *Bernardum Lutzemburgum in*

Cata-

Catalogo Hæreticorum, & *Prateolum* Lib. I. *Histo-riæ Eccleſ.* Cap. LXIX.

Alter Hæreticus fuit *Ceccus Aſculanus*, Carol Ducis Calabriæ Aſtrologus, qui in Tractatu, quem Bononiæ edidit, in Sphæram, Stellarum influxibu neceſſitatem abſolutam tribuens, affirmabat omni in Mundo neceſſariò evenire, quodque magis im pium eſt, ſtultè dicebat, ex poſitura Syderum acc diſſe, quòd Chriſtus fuerit neceſſariò incarnatus pauper natus, & turpem mortem obierit; cùm contra Antichriſtus, ex poſitura ſyderum in ej nativitate futurâ, neceſſariò dives ac ſplendidus f futurus. Alia hujuſmodi vana & blaſphema (teſ *Joanne Villani* lib. 10. cap. 41. & 42.) cùm garrir iſte Aſtrologus, tandem Florentiæ captus eſt, & Inquiſitore Fidei de Hæreſi, & pravo Aſtrolog judiciariæ uſu damnatus, igni addictus eſt an MCCCXXVII.

Tertii Hæretici, qui fuit *Bertholdus de Rorbra* natione Germanus, meminit *Nauclerus* tomo Generatione 46. his verbis: *Poſt hæc tempora ju cabatur Spiræ Beghardus Bertholdus de Rorbrach.* *antea in Herbipoli quoſdam articulos reclamaver videlicet quòd Chriſtus in paſſione ſua ſic fuerat à P tre derelictus, quòd præ nimio dolore dubitaverit, varine anima ſua deberet. Secundus articulus, q Chriſtus in Cruce propter nimiam paſſionem, & d rem maledixerit B. Mariæ Virgini. Tertius, q maledixerit terræ, quæ ſuſcepit ejus ſanguinem Cruce. Propter præmiſſa fugiens* (Bertholdus de R brach) *ad Diæceſim Spirenſem venit, ubi artic hos veros aſſeruit. Addidit etiam, quòd homo in vita in tantùm proficere poſſit, quòd nec orare, ne*

ju

junare oporteret, item quòd Laicus illuminatus possit plus proficere in docendo, & plus sit sibi credendum, quàm Evangelio, aut Doctoribus Sacræ Scripturæ. Item quòd homo devotus in perceptione cibi communis possit percipere tantam gratiam, ac si acciperet Eucharistiæ Sacramentum. Et quia relapsus, tradebatur Curiæ Sæculari, & est incineratus, anno MCCCLIX.

Circà idem tempus prodiit quartus Hæreticus, seu *Martinus Gonsalvus*, Conchensis, qui multa perridicula, fatua, hæretica & impia cùm propalaret in Hispania, ab Archiepiscopo Toletano damnatus est, & à Sæculari Magistratu igni, ut merebatur, traditus. Docebat homo ille lymphatus, *se germanum esse Archangeli Michaëlis, & locum ex quo cecidit Lucifer, sibi à Deo servari*. Secundò, *se primam veritatem & Scalam Cœli* appellabat, *singulisque diebus Cœlum se ascendere, & illud osculari* dicebat. Tertiò, *se advenientem Antichristum ad singulare certamen provocaturum, & Cruce Christi diademate spineo ornata prostraturum*. Hos insulsos errores huic dementissimo homini tribuit noster *Franciscus Diago* in Historia Provinciæ Aragoniæ lib. 1. cap. 24.

Eâdem tempestate quintus ejusdem farinæ, parisque dementiæ prorupit Hæreticus *Nicolaus Calaber*, qui istos *Martini Gonsalvi* errores Barcinone publicavit, addiditque, præfatum *Gonsalvum esse Dei Filium in Cœlis ab æterno genitum, quamvis in terris patrem & matrem habuisse videretur: illum nunquam moriturum: ad ejus Prædicationem Mundum universum conversum iri, & in extremo Judicii die omnes ad inferorum supplicia damnatos precibus ejusdem Gonsalvi salutem consecuturos*. Sic asinus

asinum fricat, & similes inveniunt labra lactucas. Hos, & alios errores proscripserunt noster *Eymericus* Inquisitor, & Vicarius Generalis Barcinonensis Episcopi. Ipse verò *Nicolaus Calaber* Curiæ Sæculari traditus est, flammis absumendus, ut refert idem *Eymericus* parte 2. *Directorii Inquisitorum*, quæstione 11.

Sub *Urbano V.* Pontifice Maximo sextus surrexit Hæreticus, dictus *Bartholomæus Janovezius*, Majoricanus, qui libellum edidit hæresibus scatentem. Asserebat quippè inter multos alios errores, Antichristum die Pentecostes anni MCCCLX. venturum, & omnia Ecclesiæ Sacramenta, atque Incruentum Sacrificium tempore Antichristi desitura. Suos tamen errores à nostro *Eymerico* Inquisitor[e] damnatos, pœnitentiam publicè professus, solemn[i] ritu ejuravit ille hæreticus, sicut ipsemet *Eymericu[s]* refert loco mox à me laudato, & post ipsum *Pra[e]teolus*.

Denique, anno MCCCLIII. sub *Innocentio V[I].* Pontifice Maximo *Berengarius de Montefalcone*, Ci[s]sterciensis Ordinis, docuit: *omnia, quæ facimus bona, puro Dei amore, non ob aliam rationem, nec sp[e] mercedis æternæ esse facienda*. Hunc errorem, quem novissimè suscitarunt spirituales Quietistæ, solemn[i] judicio damnarunt *Nicolaus Roselli* Inquisitor O[r]dinis Prædicatorum, & *Sancius* Tarraconensis A[r]chiepiscopus ex Ordine Fratrum Minorum a[s]sumptus.

Prætermitto, brevitatis ergo, Fratres *Joa[n]nem de Latone*, & *Petrum de Bonageta* Ordinis M[i]norum Professores, qui anno MCCCLXXI. hos err[o]res è sacro suggestu in Provinciis Tarraconensi

C

Cæsaraugustana publicarunt. Primò, quòd si hostia consecrata cadat, seu projiciatur in cloacam, ıtum, seu turpem quemvis locum, speciebus remanentibus, sub eis esse desinit Corpus Christi. Secundò, quòd si Hostia consecrata à mure corrodatur, seu à bruto quovis sumatur, simile ferendum t judicium. Tertiò, quotiès Eucharistia sumitur ve ab homine justo, sive à peccatore, dum species entibus teruntur, Christus ad Cœlum rapitur, nec ı hominis stomachum trajicitur. Quas propositiones ne quis deinceps prædicare præsumeret, districtè prohibuit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus, tteris datis ad Tarraconensem & Cæsaraugustaum Episcopos, quas refert *Odoricus Raynaldus* ad nnum MCCCLXXII. Num. XI. Prætermitto etiam ratrem *Arnaldum Montanerii*, è Catalonia oriunum, & Ordinis Minorum Professorem, quem à noro *Eymerico* Inquisitore, & *Berengario* Urgelitano piscopo tanquam Hæreticum damnatum *Gregous XI.* capi jussit, & vinctum ad Sedem Apostolim transmitti. Errores, propter quos *Arnaldus Iontanerii* damnatus fuit, refert idem *Eymericus* arte 2. *Directorii Inquisitorum*, quæstione 11. Doebat scilicet, *Christum & Apostolos nihil habuisse oprium vel commune: Nullum posse damnari, qui ferat habitum Sancti Francisci: Ad Purgatorium sinulis annis descendere Sanctum Franciscum, & indè in aradisum extrahere quotquot Ordinem suum professi int*, denique, *Ordinem S. Francisci in perpetuum duturum*. Has propositiones *Arnaldi Montanerii* ju: merito proscriptas *Dermitius Thaddæus* Ordinis inorum magno quidem, sed inani labore vindiıre adnititur in sua *Nitela Franciscanæ Religionis*,

in qua cùm benè multa non tam ſtudio veritatis, quàm ſuâ ergà Sacrum Ordinem, quem profitebatur, pietate motus ſcripſerit, mirum videri non debet, quòd ſæpiùs in Annalibus Eccleſiaſticis ab *Odorico Raynaldo* pro meritis ſuis caſtigetur, quamvis *Lucas Wadinghus* Franciſcanus in libro *de Scriptoribus Ordinis Minorum*, ſuo affectui plus æquo itidem indulgens, eum maximo commendet elogio. Sed hæc de Hæreſibus, & Controverſiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obortæ ſunt, dicta ſufficiant.

D. Verè dixit Spiritus Sanctus per os & calamum Apoſtoli Pauli 1. epiſt. ad Corinth. cap. 11 v. 19. *Oportet hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt, manifeſti fiant in vobis*, dum videlicet fideles indivuls adhærent Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt ſola vera Spon ſa Chriſti, & cujus veritatis hoc probatiſſimum ſi gnum eſt, quòd cùm omnes hæreſes & Schiſmata adversùs eam vexillum erexerint, ipſa tamen ſem per inconcuſſa ac victrix perſtiterit, juxta Chriſt Domini Oraculum Matthæi cap. 16. *Portæ Inferi nc prævalebunt adversùs eam*. Sed Eccleſiæ triumphc accuratiùs expendemus in Colloquio, quod craſtir luce habituri ſumus de Conciliis tam Oecumen cis, quàm Nationalibus, in quibus ſerpentes co foſſæ ſunt Hæreſes, & reſtituta fuit Eccleſiæ Diſc plina.

COLLOQUIUM IV.

De Conciliis tam Oecumenicis, quàm Nationalibus, in quibus gliscentes Sæculis XIII. & XIV. Hæreses fuerunt damnatæ, & restituta est Ecclesiæ Disciplina.

MAGISTER. QUanti sint operæ pretii ac momenti Conciliorum definitiones, Statuta, & Canones, documento sunt ipsi Ecclesiæ hostes, Hæretici hodierni, qui, postquam Sanctorum Patrum & Theologorum doctrinam, quasi pura hominum inventa conati sunt dissipare, non ibi quieverunt, neque his finibus suas coercuerunt impietates; sed ulteriùs prosilientes, Romani Pontificis, & Conciliorum, quæ ab ipso convocantur, authoritatem ab ipso Christo Domino profectam impugnare ausi sunt, & apertâ aggressione, ubicumq; prævalent, Romani Pontificis Primatum everterunt, Pastorum Romano Pontifici subditorum auctoritatem subalternam à se prorsùs abdicarunt, jugum suis cervicibus à Christo impositum, quasi furentes & indomiti tauri excusserunt, & sacrilegis assertionibus,atq;impiis dogmatibus avitâ Ecclesiæ Catholicæ fidem corruperunt.Cùm igitur Conciliorum potissimùm definitionibus configantur Hæreticorum errores, & sacris, qui in eis conduntur, Canonibus sanciatur Ecclesiæ Disciplina, permagni tua interest, ut scias omnia Concilia, quæ Sæc.XIII. & XIV.tam ad profligandas Hæreses, quàm ad sanciendam EcclesiæDisciplinam variis in locis fuerunt convocata.

 D. Cùm

D. Cùm Oecumenica Concilia longè majori in Ecclesia polleant auctoritate, quàm Concilia Nationalia, seu Provincialia, nostrum, si placet, incipiamus Colloquium à Conciliis Generalibus, quæ Sæculo XIII. fuerunt celebrata, quorum convocationis causam, tempus, locum, Præsidem, numerum Patrum, & singula, quæ tum ad proscribendas hæreses, tum ad sanciendam Ecclesiæ disciplinam in his gesta & statuta sunt, à te in præsentia discere percupio.

M. Tria Concilia Generalia Sæculo Ecclesia decimo tertio indicta fuerunt, videlicet Lateranense IV. Lugdunense I. & Lugdunense II. quorum historiam hic describam, & Canonum, rerumq; præcipuarum in his gestarum notitiam tibi compendiosâ narratione tradam. In primis, Concilium Generale Lateranense IV. quod est inter Concili Oecumenica duodecimum, convocatum est ab *In nocentio III.* Pontifice Maximo anno MCCXIII. u constat ex Diplomate illius convocationis, quo datum est ab eodem Summo Pontifice, XIII. Kalen das Maji ejusdem anni, & cujus exemplaria ad Pa triarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Priores transmissa sunt. Causas convocationis i lius Concilii indicat Summus hic Pontifex in e dem Diplomate, ubi asserit, se istud Generale Co cilium, juxtà priscam Sanctorum Patrum consu tudinem, convocasse ad recuperationem Terræ Sa ctæ, ad extirpanda vitia, & plantandas virtute corrigendos excessus, & reformandos mores, eliminandas hæreses, ad roborandam fidem, sopie das discordias, & stabiliendam pacem, comprime das oppressiones, & libertatem fovendam. Po

bie

biennium ab illa convocatione habitum est Romæ anno MCCXV. Concilium Generale Lateranense IV. ita dictum, quòd in Lateranensi Basilica fuerit celebratum. Ei præfuit *Innocentius III.* Pontifex Maximus, interfueruntque duodecim supra quadringentos Episcopi, Patriarchæ duo, Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus; Primates, & Metropolitani septuaginta septem, Abbates & Priores ultrà octingentos, absentium Prælatorum, & Capitulorum Procuratores innumeri; adfuerunt etiam (ut testantur Abbas Urspergensis, hujus temporis Scriptor, & *Matthæus Parisius*) Imperatoris Constantinopolitani, qui Latinus erat, & Imperatoris Occidentis, Regumque Franciæ, Angliæ, Hungariæ, Aragoniæ, Siciliæ, Cypri, aliorumque Principum, Magnatum & Civitatum Legati. Patriarcha verò Antiochenus gravi infirmitate detentus venire non potuit, sed Episcopum Antheradensem misit, qui ejus locum supplevit. Alexandrinus etiam Patriarcha, qui sub Saracenorum tyrannide gemebat, *Germanum* Diaconum, qui suas in Concilio vices ageret, deputavit. *Laurentius Surius* in Præfatiuncula ac Concilium Lateranense IV. ait istud Concilium fuisse Oecumenicum, quia in eo *de negotiis Religionis, de Græcæ & Latinæ Ecclesiæ concordia tractatum est, cui interfuere Patriarchæ Constantinopolitanus & Hierosolymitanus, Archiepiscopi tum Latini, tum Græci, septuaginta, Episcopi quadringenti undecim ...... nec defuere Legati Græci & Romani Imperatoris, Regum Hierusalem &c.* At, undè isthæc hauserit Carthusianus ille Scriptor eruditissimus? planè me ignorare profiteor. Adfuisse Concilio Lateranensi IV. Latinorum Orientalium Patriar-

chas, Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, quin etiam, ut mox dixi, Patriarcham Antiochenum, nonnisi propter valetudinem, & Patriarcham Alexandrinum propter Saracenorum, quâ premebatur, tyrannidem ad Concilium Lateranense IV. accedere haud potuisse, *Laurentio Surio*, aliisque, lubens concessero. Tunc enim illæ civitates Latinis Principibus parebant, sicut ostendimus in Colloquiis primo & secundo. Nec etiam inficias ibo, Episcopos Græcos diversarum regionum, quas Latini itidem subegerant, illùc convenisse. Sed Græcos Antistites, quorum Imperator *Theodorus Lascaris*, captâ à Latinis Constantinopoli anno millesimo ducentesimo quarto, Nicæam concesserat, ad Concilium Lateranense IV. accessisse, nè verisimile quidem puto, maximè cum Patres istius Concilii Canonem quartum condiderint contra Græcos, qui tunc temporis vehementiùs in Ecclesiam Romanam frendebant, & Latinos tanto odio prosequebantur, ut in Altaribus, in quibus Latini Sacrificium obtulerant, ipsi offerre nollent, nisi prius ea velut per hoc inquinata lavissent, & pueros à Latinis baptizatos denuò baptizarent. Quapropter, nullatenùs existimo, Episcopos Græcos, qui erant sub dominio *Theodori Lascaris*, Græcorum Imperatoris, ad Concilium Generale Lateranense IV. venisse, ac subindè in eo de Græcæ & Latinæ Ecclesiæ concordia tractatum fuisse.

D. Jam probè teneo causas convocationis Concilii Lateranensis IV. tempus illius celebrationis, locum, Præsidem, & numerum Patrum, qui huic interfuerunt. Expendamus modò, si placet, singula, quæ in eo Concilio tam ad configendas hæreses, quàm

quàm ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam fuerunt ſtatuta.

M. Congregatis ſimul omnibus Epiſcopis in Baſilica Lateranenſi, *Innocentius III.* Pontifex Maximus die XI. menſis Novembris S. *Martino* ſacrâ anni MCCXV. Concilium aperuit eleganti, pio, atque erudito ſermone, ſumptis pro themate his Chriſti Domini verbis apud *Lucam* cap. 22. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* Poſteà, contra varios Hæreticorum errores explicata eſt Catholicæ Eccleſiæ fides, Albigenſium damnata Hæreſis, decretumque, ut Ditio *Raymundi* Comitis Toloſani, Albigenſium Hæreticorum acerrimi fautoris, eſſet inpoſterum in plena poteſtate ac poſſeſſione *Simonis* Comitis *Montisfortis*, viri ſtrenui & Catholici, qui plus cæteris in debellandis Albigenſibus laboraverat, ac plures terras ejuſdem *Raymundi* Comitis Toloſani armis occupaverat. Sententiæ hujus conceſſionis factæ *Simoni* Comiti *Monfortio* à Concilio Lateranenſi IV. meminit *Petrus de Valle Cernaii* in ſua *Hiſtoria Albigenſium* cap. LXXXIII. Extat etiam eadem Concilii ſententia tomo 7. *Spicilegii*, ubi eam *Lucas Dacherius*, doctiſſimus Congregationis S. *Mauri* Benedictinus, edidit, & inde in poſtrema Conciliorum Collectione tranſcripta eſt. Inſanam *Almarici* Hæreſim, & librum Abbatis *Joachimi* damnarunt itidem Patres Concilii Lateranenſis IV. Quæ omnia, cùm in ſuperioribus Colloquiis fuerint jam à nobis obſervata, levi brachio hìc attingimus.

Confixis in hoc Concilio Hæreticorum erroribus, *Innocentius III.* cui ad recuperandam Terram Sanctam acres ſtimulos admoverat memorabilis

illa

illa, cujus in primo Colloquio mentionem fecimus, victoria, quâ Latini sacro bello fœderati Græcos expugnarunt, Constantinopolim subegerunt, & Imperatorem Constantinopolitanum crearunt *Balduinum* Flandriæ Comitem, hoc, inquam, fausto Latinorum successu excitatus *Innocentius III.* Expeditionem in Terram Sanctam unanimi Patrum consensu decrevit, varia privilegia & indulgentias ad eam properantibus concessit, triginta millia librarum, ad hoc opus donavit, non solùm omnes omninò Clericos tam subditos, quàm Prælatos, sed se ipsum quoque cum Cardinalibus ad decimæ collationem in subsidium Terræ Sanctæ obstrinxit, Crucesignatos ab oneribus publicis immunes esse jussit, Piratas & eorum fautores; item, Christianos, qui Saracenis arma, naves, aut machinas bellicas suppeditarent, excommunicatione perculit, postremò, præcepit omnibus Principibus Christianis, ut pacem inirent, eamque per quadriennium conservarent, & necessaria ad bellum sacrum peragendum subsidia compararent.

D. Condiditne Concilium Generale Lateranense IV. aliquos Canones?

M. Sunt nonnulli Scriptores, qui levissimis adducti conjecturis asserunt, nihil à Concilio Lateranensi IV. sancitum esse, sed Canones nomine hujusce Concilii inscriptos, unius *Innocentii III.* Pontificis Maximi opus esse arbitrantur. Inter illos Scriptores recensentur *Antonius de Dominis* Spalatensis Archiepiscopus, & *Joannes Barclajus* in vindiciis adversùs librum Cardinalis *Bellarmini* de potestate Pontificis in rebus temporalibus. Ficulneas utriusque Scriptoris conjecturas recoxit novissimus Scripto

ıtor *Ellias Dupinus*, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, in libro, quem edidit *De antiqua Ecclesiæ Disciplina* Dissertatione 7. parag. 4. pag. 572. ubi ad probandum istos Canones, qui sub nomine Concilii Generalis Lateranensis IV. circumferuntur, non à toto Concilio, sed ab *Innocentio III.* conditos fuisse, has duas profert conjecturas, quarum prima petitur ex testimonio *Matthæi Parisii*, qui in Historia Angliæ ad annum MCCXX. hæc scribit: *Facto priùs ab ipso Papa exhortationis Sermone, recitata sunt in pleno Concilio Capitula sexaginta, quæ aliis placabilia, aliis videbantur onerosa*. Ex quo infert *Dupinus*, hæc Capitula non à Concilio, sed ab *Innocentio III.* confecta fuisse, ejusque jussu in Concilio lecta. Altera conjectura desumitur ex ipsismet Canonibus, qui tribuuntur Concilio Lateranensi IV. In his quippè citatur Concilium Generale, quasi jam fuisset celebratum, ut videre est in Canone XI. qui sic habet: *in Lateranensi Concilio pia fuit institutione provisum*. In Canone etiam XV. *in Lateranensi Concilio noscitur fuisse prohibitum*, & in Canone XXXIX. *De multa providentia fuit in Lateran. Concilio prohibitum &c.* idem legitur in pluribus aliis Canonibus, qui adjudicantur huic Concilio Lateranensi IV. Ex quo loquendi modo infert *Dupinus*, hos Canones non fuisse editos in hoc Concilio Lateranensi IV. quia si istud Concilium de se ipso loqueretur, diceret potius: *Hæc Sancta & Oecumenica Synodus Lateranensis statuit &c.* Hæ sunt duæ *Dupini* conjecturæ, quæ, cùm jejunæ & sublestæ admodùm sint, levi flatu exsufflari possunt. Et primò quidem, quid ex testimonio *Matthæi Parisii* in suæ sententiæ præsidium extundere possit *Dupinus*, certè non video. Ait

Ait *Matthæus Parisius*, Canones fuisse lectos & promulgatos in Concilio Lateranensi IV. Hoc nemo negat. Sed indè colligi debet, hos Canones editos fuisse à Concilio Lateranensi IV. quoniam Capitula, seu Canones in Conciliis legere & promulgare, nisi qui Sacro approbante Concilio sanciti fuissent, in more & Disciplina Ecclesiæ positum nusquàm fuit. Ait insuper *Matthæus Parisius*, horum Canonum, seu Capitulorum, quæ lecta sunt in Concilio Lateranensi IV. nonnulla aliis *placabilia*, aliis visa fuisse *onerosa*. Id profectò *Dupino* non suffragatur. Esto enim nonnulli ex his Canonibus lectis in Concilio Lateranensi IV. ad disciplinam ac judiciorum ordinem spectantibus, omnibus non arriserint, potiori tamen parti Patrum placuerunt, quorum suffragiis accedente Innocentii Pontificis auctoritate, sanciti, approbati, atque promulgati fuerunt. Sed demus etiam *Dupino*, reverà *Matthæum Parisium* scripsisse, nullos à Concilio Lateranensi IV. editos fuisse Canones, non tamen illius Scriptoris testimonio suam sententiam fulcire posset *Dupinus*, tum quia *Matthæus Parisius* in ea narratione statim in apertùm labitur errorem, asserens sexaginta Capitula, seu Canones lectos fuisse in Concilio Lateranensi IV. cùm tamen apud omnes in confesso sit, septuaginta Canones lectos & promulgatos fuisse in hoc Concilio Lateranensi IV. Tum quia etiam testimonium *Matthæi Parisii* præponi haud debet testimoniis probatissimæ fidei omnium Authorum, qui à Concilii Lateranensis IV. temporibus scripserunt, quique septuaginta illos Canones Concilio Oecumenico Lateranensi IV. constanter tribuerunt, eosque velut totius Orbis Christiani consensu editos

os semper laudarunt. Quod adeò verum est, ut ipsimet Centuriatores Magdeburgenses, quibus, ob doctrinam Transubstantiationis, & Confessionis sacramentalis, exosa sine dubio fuit Generalis ista Synodus Lateranensis IV. hos tamen septuaginta Canones ab eadem Synodo conditos & approbatos fuisse nunquam negare, aut in dubium revocare ausi sunt, sicut videre est in *Centuria XIII.* cap. 9. *De Synodis*. Demùm, *Matthæus Parisius* in his, quæ narrat de Romanis Pontificibus, & de doctrina Ecclesiæ Romanæ, nullam meretur fidem, quia profusit hæreticis nostri temporis, & in Romanos Pontifices petulantis linguæ fuit, sicut facilè colligitur ex his, quæ de *Innocentio III.* qui præfuit Concilio Lateranensi IV. scripsit *Matthæus Parisius* in Historia minori, ut refertur in Antiquitatibus Britannicis in Vita Stephani Langthoni: *Concilium istud Generale* (seu Lateranense IV.) inquit Matthæus Parisius, *quod more Papali grandia prima fronte præ se tulit, in risum & scomma, quo Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, omnesque ad Concilium accedentes ludificatus est* (seu Innocentius III.) *desiit. Illi enim, cùm jam nihil geri in tanto negotio cernerent, redeundi ad sua cupidi, veniam sigillatim petierunt, quibus Papa non concessit, antequam sibi grandem pecuniam promisissent, Mercatoribus Romanis prius accipere mutuò Papæque solvere coacti sunt, antequàm discedere Roma potuissent. Papa, jam accepta pecunia, quæstuosum hoc Concilium dissolvit gratis, totusque Clerus abiit tristis*. Quæ omnia à veritate historiæ penitùs aliena, & contra *Innocentium III.* & Patres Concilii Lateranensis IV. à *Matthæo Parisio* de industria fuisse conficta certissimè constat. Nec minùs facilè re-

fel

fellitur altera conjectura, quam post *Antonium de Dominis*, & *Joannem Barclajum* adducit *Ellias Dupinus*. Hallucinantur quippè illi Scriptores, dum ea, quæ in hisce Lateranensis Concilii IV. Canonibus laudantur, velut in Concilio Lateranensi IV. constituta fuisse putant, cùm potiùs referenda sint ad Concilium Lateranense III. sub *Alexandro III.* Pontifice Maximo celebratum, cujus plurimas sanctiones Concilium Lateranense IV. sub *Innocentio III.* in Christianæ rei commodum innovandas duxit ac confirmandas. Non igitur *Innocentius III.* post Concilium Lateranense IV. hos septuaginta Canones edidit, ut falsò sibi persuaserunt mox laudati Scriptores, sed Concilium Lateranense IV. nonnullis Decretis, quæ à præcedenti Concilio Oecumenico Lateranensi III. sub *Alexandro III.* in eadem Lateranensi Basilica celebrato condita fuerunt, novum robur per Canones á se confectos addidit, eorumq; executionem imperavit. Unde hæc verba: *In Lateranensi Concilio noscitur fuisse prohibitum*, vel *in Lateranensi Concilio fuit pia institutione provisum*; hæc, inquam, & alia similia verba, quæ leguntur in aliquibus Canonibus, seu Capitulis, quæ à Concilio Lateranensi IV. condita sunt, innuunt dumtaxat, Concilium IV. Lateranense in suis Canonibus approbasse, & executioni mandari voluisse, quædam Decreta, quæ Conc. Gener. Lateran. III. in Canonibus Concilii Lateranensis IV. citatum jam antehàc promulgaverat, sicut clariùs constabit ex his, quæ mox dicturi sumus explicando Canones Concilii Generalis Lateranensis IV.

D. Cùm nimis longum esset septuaginta illos Canones à Concilio Generali Lateranensi IV.

con-

onditos hìc attingere, & singillatim explanare, ounde sufficiet præcipuorum Canonum Synopsim ibjicere, eosque, si quam difficultatem patiantur, revitèr dilucidare.

M. Canon primus Concilii Generalis Lateanensis IV. continet fidem de Sanctissima Trinita-: , de rerum omnium creatione, de Verbi divini ıcarnatione, & de reali præsentia Corporis Chrii in Eucharistiæ Sacramento. Hæc autem Fidei xpositio necessaria fuit propter Hæreticos Albienses, qui prædamnatos iis de articulis errores ınovarunt. Canon secundus damnat libellum .bbatis *Joachimi* contra *Petrum Lombardum*, & inınam atque hæreticam *Almarici* doctrinam. Terus Canon Excommunicationem & pœnas etiam :mporales in Hæreticos decernit, quos Sæcularius Magistratibus post damnationem tradi jubet, orumque bona confiscari. Pœnas etiam statuit in Dominos temporales, qui terras suas ab Albigensis æreseos fœditate purgare neglexerint, eorum Vasallos à fidelitatis Sacramento absolvit, & terras llorum Catholicis occupandas exponit. Circa unc tertium Concilii Lateranensis IV. Canonem luæ potissimùm moventur difficultates, quarum rima est, utrùm Concilium Lateranense IV. pœnas :emporales in Hæreticos Albigenses rectè decreerit? Altera difficultas est, utrùm justum fuerit ellum adversùs Albigenses à *Simone Montisfortis* Comite, & à Principibus Christianis confectum? Ad primam difficultatem respondeo: Patres Conilii Lateranensis IV. jure optimo Albigenses Hæeticos tradidisse, seu reliquisse Sæculari potestati, œnis temporalibus puniendos. In eo siquidem

con-

contra Hæreticos Albigenſes ſanciendo Canone Patres Concilii Lateranenſis IV. non ſolùm ſecuti ſunt doctrinam Sancti *Auguſtini*, qui lib. I. contra duas Epiſtolas *Gaudentii*, hæretici Donatiſtæ, & lib. I. contra Epiſtolam *Parmeniani* itidem Donatiſtæ, & Epiſtolâ XCIII. aliàs XLVIII. ad *Vincentium* Donatiſtam, pluribusque aliis in locis, conſtantèr docet; Hæreticos Donatiſtas à *Conſtantino Magno* Imperatore capitali ſententiâ juſtè damnatos eſſe, & legum pœnalium, quæ adversùs contumaces Hæreticos à Sæculari poteſtate feruntur, multiplicem fructum exponit; verùm etiam, Patres Concilii Lateranenſis IV. dum Hæreticos Albigenſes Sæculari poteſtati pœnis temporalibus puniendos tradiderunt, ſecuti ſunt perpetuum Eccleſiæ uſum; quo Imperatores, & Principes Chriſtiani obſtinatos Hæreticos, quos in ordinem Eccleſia redigere minimè poterat, ultimo ſupplicio afficiebant; ſicut conſtat ex benè multis exemplis, quæ paſſim in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam Eccleſiaſticam adduximus, & quæ hìc ſimul collecta referre non abs re erit. *Theodoſius* & *Valentinianus* Imperatores Manichæos è civitatibus pelli, & ultimo ſupplicio tradi ſanxerunt. *Marcianus*, & *Valentinianus* Imperatores ultimo itidem ſupplicio Eutychianos, & Apollinariſtas coërceri debere ſtatuerunt. *Theodoſius* & *Honorius* Imperatores pœnam capitis decreverunt in Donatiſtas. *Juſtinianus* Imperator Manichæos capite plectendos eſſe edixit. *Alexius Comnenus*, Orientis Imperator, *Baſilium*, Hæreticorum Bogomilorum Principem, flammis addici juſſit. *Robertus* Galliarum Rex igne damnavit *Stephanum* & *Liſoium*, aliosque in urbe Aurelianenſi detectos hær

hæreticos. *Petrus de Bruis* Hæresiarcha in Villa Sancti Ægidii vivus combustus est, & *Arnaldus de Brixia*, alter Hæresiarcha, jussu *Friderici* Imperatoris captus, ad rogum Romæ damnatus est. Ex his luculentissimis exemplis colligere debes primò, Patres Concilii Lateranensis IV. juxta antiquam Ecclesiæ praxim, Albigenses pervicaces Hæreticos sæculari potestati pœnis temporalibus puniendos justè tradidisse, nè eorum mortale venenum latiùs serperet. Secundò, colligere debes, Hæresiarcham *Calvinum* esse malè feriatum nebulonem, quippè qui non solùm Fidei Inquisitores, qui in Hæreticos debitis pœnis animadvertunt, *Incendiarios & Papæ Carnifices* insolentèr ac impiè vocat, sed etiam suppliciorum, quibus affecti sunt Calvinistæ, aliique Hæretici, eorum Antecessores, Relationem, *Historiam Martyrum* inscribere ausus est; cùm tamen idem ille impudentissimus Hæresiarcha, calidum & frigidum simul ex eodem ore perflans, *Michaëlem Servetum*, Hæreticum, Personarum in Deo distinctionem negantem, & insanabilem, Sæculari Magistratui anno MDLV. tradiderit, cujus sententiâ è medio sublatus est. Errorum etiam *Michaëlis Serveti* refutationem edidit *Calvinus*, in qua multis adversùs ipsum rationibus probat, Hæreticos jure gladii coërceri posse, capitisque pœnâ plecti Hæresum Authores ac pertinaces defensores. Sic nefandus ille Hæresiarcha nunquam sibi constabat, sed utroque genu claudicans, modò in hanc, modò in illam, prout sibi conducebat, abripiebatur sententiam.

Ad alteram difficultatem, utrùm videlicèt justum fuerit bellum adversùs Hæreticos Albigenses

à *Simone Montisfortis* Comite, & à Principibus Christianis susceptum? Respondeo, bellum adversùs Albigenses confectum fuisse justissimum, tum quia Albigenses publicam Deo injuriam irrogabant, Ecclesiæ insultabant, in sacratiora Catholicæ Religionis Mysteria, & in Sacerdotes crudelitatem inauditam exercebant, multasque in Galliarum Regno turbas excitabant, ut videre est in Albigensium Historia coævis ab Authoribus conscripta: tum quia etiam Principes Christiani, præcipuè *Philippus Augustus*, Galliarum Rex, ac *Simon Monfortius* Comes, quos ad illud bellum gerendum meritò adhortatus est *Innocentius III.* Pontifex vigilantissimus, non alium finem sibi in eo bello conficiendo præfixerunt, quàm Hæreticorum emendationem, perduellium punitionem, Religionis, Ecclesiæque defensionem. Quò factum est, ut piam illorum intentionem, bellique æquitatem Deus pro Catholicis pugnans frequentibus miraculis, quæ ab Authoribus Albigensis Historiæ referuntur, comprobaverit. Suis etiam Ditionibus justè exutus est *Raymundus* Comes Tolosanus, quia Hæreticis Albigensibus apertè favebat, & *Petrum de Castronovo*, Virum Sanctissimum & Sedis Apostolicæ Legatum, sicariis immissis, occidi jussit. *Simon* verò *Monfortius* Comes, Crucesignati Dux exercitus, Ditiones *Raymundi* Comitis Tolosani, quas armis occupaverat, jure belli obtinuit, easque electione Episcoporum, necnon Baronum Occitaniæ & Provinciæ in Synodo Monspeliensi, Concilii Oecumenici Lateranensis judicio, & Galliarum Regis, qui Comitatus Tolosani principalis Dominus erat, concessione & Investiturâ sibi justissimè vendicavit.
Di

Dilutis duabus hiſce difficultatibus, alios ejuſdem oncilii Lateranenſis IV. Canones percurramus. Canon quartus damnat, ut ſuperiùs obſervavimus, Græcos, qui non priùs ſacrificare volebant in Altaribus, in quibus Latini ſacrificaſſent, quàm ea laviſſent, quique baptizatos à Latinis iterùm baptizabant. Quintus Canon de Sedium Patriarchalium ordine agit, jubetque ut poſt Romanam Sedem, Conſtantinopolitana primum locum obtineat; Alexandrina ſecundum; Antiochena tertium; & Hieroſolymitana quartum. Canon ſextus præcipit, ut ſingulis annis Provincialia celebrentur Concilia à Metropolitanis. Canon undecimus, Concilii Generalis Lateranenſis tertii Canonem de Magiſtris in qualibet Eccleſia Cathedrali inſtituendis, qui Clericos gratis doceant, jubet obſervari, ſicut *in Lateranenſi Concilio pia fuit inſtitutione proviſum*, id eſt in Concilio Generali Lateranenſi III. cujus nonnulla Decreta Concilium Generale Lateranenſe IV. in ſuis Canonibus confirmavit, eorumque executionem imperavit, ſicut jam obſervavimus contra *Dupinum*, & alios, qui in hac re decepti ſunt, non animadvertentes, ea, quæ ſub nomine Concilii Lateranenſis laudantur in Canonibus conditis à Concilio Generali Lateranenſi IV. non eſſe referenda ad iſtud Concilium Generale Lateranenſe IV. ſed referri debere ad Concilium Generale Lateranenſe III. ab *Alexandro III.* Pontifice Maximo convocatum, cujus plurima Decreta Concilium Oecumenicum Lateranenſe IV. ſub *Innocentio III.* habitum in ſuis Canonibus approbavit, eaque in rem Eccleſiæ executioni mandari præcepit. Canon XIV. Clericos incontinentes puniri jubet. Canon XV.

Clericos à crapula & ebrietate abstinere jubet, eisque venationem, aucupiumque & canes, vel aves ad eum finem alere prohibet. Canon XVI. De Clericorum indumentis decernit, ut in forma & colore modesta sint; ut Ecclesiastici Viri Officia vel commercia sæcularia non exerceant; Mimis, joculatoribus, & histrionibus non intendant, tabernas prorsus evitent, nisi fortè in causa necessitatis in itinere constituti; ad aleas vel taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint, sed in Officiis Divinis, ut par est, & in aliis bonis studiis sese diligenter exerceant. Canon XVII. Prælatorum comessationes, confabulationes illicitas, negligentiam in Divinis Officiis & celebratione Missarum sub pœna suspensionis prohibet, eisque districtè præcipit, ut Divinum Officium diurnum pariter & nocturnum quantùm eis Deus dederit, studiosè celebrent & devotè. Canon XXI. qui incipit: *Omnis utriusque sexus fidelis*, jubet primò, ut quisque fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur, saltem semel in anno *proprio Sacerdoti*, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere. Jubet secundò, quilibet fidelis Sacramentum Eucharistiæ ad min in Paschate reverentèr suscipiat. Tertiò, sub pœ depositionis prohibet Sacerdoti, ne signo, vel ve bo, vel alio quovis modo, peccata, quæ quis ei co fessus fuerit, prodat. Quis autem nomine *prop Sacerdotis*, cui, juxta tenorem hujusce Canonis X Concilii Lateranensis IV. annua Confessio fieri bet, intelligendus sit? operosa quæstio est, de diù multùmque disputatum est, & etiamnùm di ptatur. Alii quippè nomine *proprii Sacerdotis*

m Parochum intelligendum volunt, quorum sen-
ntiam *Joannes Launojus* Doctor Sorbonicus in li-
'o qui inscribitur: *Explicata Ecclesiæ Traditio circa*
nonem: Omnis utriusque sexus, mordicùs tenet,
: prolixè probat. Alii nomine *proprii Sacerdotis*
ımmum Pontificem, Diœcesanum Episcopum, &
ırochum designari contendunt. Alii denique no-
ine *proprii Sacerdotis* intelligendos esse putant
nnes promiscuè Presbyteros tam Sęculares, quàm
egulares à Romano Pontifice & Episcopo Diœce-
no ad audiendas Confessiones sine restrictione
ıprobatos. Hanc gravissimam quæstionem ma-
ıo animarum æstu hinc inde ventilatam, quæ me
ngiùs abduceret, hìc discutiendam non aggre-
or, sed solùm inhærendo vestigiis Sancti *Thomæ*,
ɔctoris Angelici, quo Magistro glorior ac trium-
ıo, quod mihi hac in re veritati magis consonum
detur, breviter aperire non gravabor. Censeo
ıque cum Doctore nostro Angelico, nomine *pro-*
ii Sacerdotis intelligendum esse Parochum, salvâ
men Summi Pontificis in toto Orbe Christiano,
Episcoporum in suis Diœcesibus auctoritate, ita
qui peccata sua semel in anno ipsis vel Presby-
ris, sive Sæcularibus, sive Regularibus, quos ad
muneris absque ulla restrictione delegarunt,
ɪnfessi fuerint, Canoni *Omnis utriusque sexus* pa-
isse ac fecisse satis censendi sint. Et primò qui-
:m, quòd nomine *proprii Sacerdotis* intelligendus
Parochus, id disertè docet S. *Thomas* in Supple-
ento 3. partis suæ Summæ quæst. 8. art. 4. ubi in-
irit, *utrùm sit necessarium, quòd homo confiteatur*
oprio Sacerdoti? Respondet S. Thomas affirma-
'è, idque in Argumento secundo *Sed contra* pro-

bat hac ratione: *Sicut Episcopus se habet ad Diœcesim suam, ita Sacerdos ad suam Parochiam, sed non licet uni Episcopo in Diœcesi alterius Episcopale officium exercere secundùm statuta canonum, ergo non licet uni Sacerdoti Parochianum alterius audire*. Ex quibus verbis liquet, S. *Thomam* nomine *proprii Sacerdotis* intellexisse Parochum, sicut post Sanctum Thomam benè multæ Synodi Nationales, quæ variis in locis fuerunt convocatæ,& quas longum esset hìc recensere, eodem planè sensu nomen *proprii Sacerdotis* acceperunt, pro Parochiali scilicet Presbytero. Secundò, S. *Thomas* Artic. 5. jam laudatæ quæstionis principalem movet difficultatem, *Utrùm aliquis possit alteri, quàm proprio Sacerdoti, confiteri ex privilegio vel mandato Superioris?* Et postquam partem affirmantem probavit, respondens ad objectionem sibi quarto loco propositam, hæc habet: *Nullus tenetur confiteri peccata, quæ non habet, & ideò si aliquis Pœnitentiario Episcopi, vel alteri ab Episcopo commissionem habenti confessus fuerit, cùm sint sibi dimissa peccata, & quoad Deum, & quoad Ecclesiam non tenetur ea confiteri proprio Sacerdoti, quantumcumque petat*. Et infrà: *Bonum est, quòd ille, qui auctoritate Episcopi confessionem audit, inducat confitentem ad hoc quod confiteatur proprio Sacerdoti: quòd si noluerit, nihilominus eum absolvere debet*. Denique S. *Thomas* in Opusculo contra impugnantes Religionem, postquam ostendit, Sacerdotes Regulares ex commissione Episcoporum, & Superiorum Prælatorum esse idoneos ad Prædicationis & Confessionis exercenda officia, inter diluendas sibi propositas objectiones, ad eam, quæ ex Canone XX. Concilii Lateranensis IV. *Omnis utriusque sexus*,

ita est, sic respondet: *Sacerdos proprius non est solùm Parochialis, sed etiam Episcopus, vel Papa, ad quos etiam magis pertinet cura ejus, quàm ad Sacerdotem, ut multipliciter ostensum est. Proprium enim hìc non accipitur, secundùm quod dividitur contra commune, sed secundùm quod dividitur contra alienum. Undè qui confessus est Episcopo suo, vel alicui habenti vicem ejus, confessus est proprio Sacerdoti*. Quo loco innuit S. *Thomas*, proprii Sacerdotis nomine in Lateranensi Canone ita designari Parochum, ut tamen summus Pontifex, Episcopi, eorum Pœnitentiarii, & quivis Sacerdotes, cùm Sæculares, tùm Regulares absque restrictione ad excipiendas Fidelium Confessiones approbati, nequaquam excludantur, nec incurrant pœnas Canonis, qui apud ipsos peccata semel in anno deposuerint, immò præcepto Ecclesiæ omninò satisfaciant. Hanc genuinam Sancti Thomæ interpretationem circa sensum Canonis Lateranensis, *Omnis utriusque sexus*, approbarunt Romani Pontifices, quotquot fuerunt à tempore *Gregorii IX.* ad nostra usque tempora, ut liquet ex eorum Constitutionibus, in quibus concedunt Religiosis Mendicantibus licentiam absque ulla limitatione audiendi Confessiones Fidelium, jubentque Episcopis, ut eos ad id muneris obeundum benignè suscipiant. Inter illos Romanos Pontifices, *Joannes*, dictus vigesimus secundus, damnavit in Extravaganti *Vas electionis*, anno MCCCXXI. *Joannem de Poliaco* Theologum Parisiensem, quòd assereret, Cõfessiones Sacerdotibus Religiosis factas iterandas esse Parocho, neq; Pontificem Sacerdotibus Regularibus dare posse facultatem, ut Fideles tempore Paschali alteri, quàm Ecclesiæ suæ Parocho,

confiterentur. Eosdem *Joannis de Poliaco* errores, quos nonnulli anno millesimo quadringentesimo nono vindicare, ac mordicùs defendere temerario ausu præsumebant, *Alexander V.* confixit Diplomate, quod incipit: *Regnans in excelsis &c.* Sed hæc ad veram assequendam intelligentiam hujus Canonis Lateranensis, *Omnis utriusque sexus*, brevitèr dicta sufficiant. Consule, si plura desideres, *Natalem Alexandrum* Dissertatione IV. in Historiam Ecclesiasticam Sæcul. XIII. & XIV. *De sensu Canonis, Omnis utriusque sexus*.

Alii Canones, qui conditi sunt in Concilio Generali Lateranensi IV. pertinent vel ad inhibendam simoniam, quæ tùm in dispensandis Sacramentis, tùm in conferendis Beneficiis, tùm in Monialibus ad Monasterium admittendis committi solebat; vel ad judiciorum Ecclesiasticorum formam spectant; quorum omnium explicationem, ut brevitati studeam, hìc non trado. Hoc unum dumtaxat te monitum velim, nempè in Jure Canonico, quotiès sine addito Concilium Generale laudatur, intelligi Concilium Lateranense IV.

D. Quandònam, à quo, & quibus de caussis indictum est Concilium Generale Lugdunense primum?

M. Concilium Lugdunense I. quod est inter Oecumenica decimum tertium, anno MCCXLV. die Lunæ proximâ post Festum Nativitatis S. *Joannis Baptistæ* cæptum est Lugduni in Galliis apud Ædes Monachorum S. *Justi*. Ei præfuit *Innocentius IV.* Pontifex Maximus, à quo fuit convocatum. Adfuere etiam, præter Cardinales, qui, jam purpurati, novum in hoc Concilio ex rubri pilei Insigni honorem

orem susceperunt, tres Patriarchæ Latini, Con-
antinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejensis,
entum & quadraginta Episcopi, *Balduinus* hujus
ominis *II.* Constantinopolitanus Imperator Lati-
us, & Regum Galliæ, Angliæ, aliorumque Prin-
ipum Oratores. Ad istud Concilium citatus *Fri-
ericus II.* Imperator, ut in eo causam diceret, ve-
ire renuit malè sibi conscius, Legatos suos tamen
isit, quorum præcipuus fuit *Thadæus de Suessa* Im-
erialis Cameræ Judex, Vir Belli, Jurisque peritis-
mus, & eloquentiæ vehementis. Peractis solem-
ibus cærimoniis, quæ in his sacris cætibus actita-
solent, *Innocentius IV*, peroravit in hæc verba:
*vos omnes, qui transitis per viam, attendite, &
idete, si est dolor sicut dolor meus*, & in ea Oratione
uinque protulit causas, quibus permotus fuerat ad
tud celebrandum Concilium. Potissima causa,
uæ huic convocando Concilio occasionem dedit,
it dura illa persecutio, quâ *Fridericus II.* Impe-
ator jam à multis annis Ecclesiam miserum in
odum divexabat. Ille siquidem ingratus ac im-
ius Princeps, quem à tenera ætate parente suo
enrico inter Imperatores hujus nominis *V.* orba-
um, & multis civilibus Bellis lacessitum in suam
itelam susceperat *Innocentius III.* Pontifex Maxi-
ius, ei Apuliæ Siciliæque Regnum conservaverat,
ditumque ad Imperium munierat, depulso in
jus gratiam *Othone*, qui quartus hujus nominis
ierat inauguratus Imperator; ille, inquam, ingra-
is ac impius Princeps non modò tot beneficiis,
uibus Sedi Apostolicæ erat devinctus, gratiam
ullam rependit, sed etiam, ut in Colloquiis pri-
o & secundo observavimus, arma, quæ ex voto
con-

contra Saracenos ad Sacra Palæſtinæ loca recuperanda conferre tenebatur, in Romanos Pontifices convertit. Graves cum *Innocentii III.* ſucceſſoribus *Honorio III.* & *Gregorio IX.* ſimultates aluit, & immanes concepit iras, præſertim adversùs *Gregorium IX.* qui eum anathemate percuſerat, quòd Exercitum Chriſtianum in Syriam ducens, turpem cum Sultano pactionem iniiſſet, indèque reverſus in Occidentem, complures Eccleſiæ Romanæ terras, quà proditionibus, quà marte aperto invaſiſſet, totamque Italiam armis depopulatus eſſet, excitatâ in hoc ipſum Factione Gibellinorum, qui ei adhærebant, contra Guelphos, qui Romani Pontificis defenſionem ſuſceperant; ex qua Gibellinorum, & Guelphorum factione, in acerrima odia mutuò exardeſcente, innumeræ clades, direptiones, captivitates, incendia, omneſque hoſtiles & barbaricæ immanitates totâ Italiâ impunè graſſatæ ſunt. Quin, eò uſque proceſſit *Friderici* Imperatoris in *Gregorium IX.* furor, ut non ſolùm litteras adversùs Sanctiſſimum illum Pontificem calumniis, probris, ac minis refertas ſcripſerit, ſed etiam, teſte *Matthæo Pariſio* in Hiſtoria Anglicana hos verſiculos ſparſerit, & in cubiculum Pontificis immitti curaverit:

Fata docent, ſtellæque monent, aviumque volatus
Totius Mundi malleus unus erit.
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Totius Mundi deſinet eſſe caput.

His Imperatoris verſiculis Pontificem hocce Diſticho reſpondiſſe ſcribit idem *Matthæus Pariſius*:

Fama refert, ſcriptura docet, peccata loquuntur
Quòd tua vita brevis, pœna perennis erit.

T(

Tot diris ac luctuosis malis, quibus id temporis premebatur Ecclesia, ut occurreret atque præsentissimum afferret remedium *Gregorius IX.* & nefarios furentis Imperatoris saltem ex parte reprimeret ausus, Generale Concilium anno MCCXL. Romæ indixit, quod tamen celebrare non potuit, quia Episcopi, qui ex Gallia, & Hispania cum aliquibus Cardinalibus Genuensium triremibus vecti ad illud accedebant, à *Friderici* Imperatoris classe Ditionis Pontificiæ terras infestante capti sunt, & ad Imperatorem perducti, cujus jussu fuerunt carceribus mancipati, ut constat ex litteris Præsulum, qui è clade evaserunt, ad *Gregorium IX.* & ex Epistolis consolatoriis ejusdem *Gregorii* Pontificis ad ipsos, quas in Annalibus Ecclesiasticis describit *Odoricus Raynaldus*. Eo, de tam gravi & infausto Episcoporum, Cardinaliumque casu, accepto nuncio, *Gregorius IX.* paulò post præ animi dolore excessit è vita, eique successit *Cœlestinus IV.* qui post septemdecim dies ab electione sua è vivis itidem ereptus est. Tandem *Innocentius IV.* successor *Cœlestini IV.* statim ac ad supremum evectus est Pontificatus culmen, de concordia Sacerdotium inter & Imperium ineunda seriò cogitavit, missis ad Imperatorem Legatis, qui postularent, ut Præsules, qui pugnâ navali capti, iniustè ab ipso detinebantur, libertati restituerentur, aliasque æquissimas ei proponerent pacis conditiones. *Fridericus* Imperator oblatas sibi à Legatis Summi Pontificis conditiones pacis se observaturum promisit per suos Oratores, quos ad Sedem Apostolicam de pace tractaturos misit. At superbum, infidum, versipellem, sibique non constantem Principem, promisso-

missorum, pactorumque brevi pœnituit. Cùm igitùr *Fridericus*, depositâ pœnitentiæ laruâ, insolentiùs se gereret, ac nulla superesset spes conciliandæ pacis, *Innocentius IV.* propositum & mentem *Gregorii IX.* secutus, Concilium Generale ad reprimendam *Friderici* temeritatem convocare decrevit. Sed quia difficile admodùm erat illud Romæ celebrare, cùm tota Italia bellorum ac seditionum motibus tum temporis jactaretur, Summus Pontifex structas à *Friderico* insidias fugiens, annuente Sanctissimo Rege *Ludovico IX.* in Gallias, tutissimum Romanorum Pontificum azylum, sese recepit, ubi ad celebrandum Concilium, Lugdunum, urbem clarissimam, delegit. Hæc igitur persecutio, quâ *Fridericus II.* Imperator diù vexavit Ecclesiam, potissima causa fuit convocandi istud Concilium Lugdunense primum.

D. Hæc mota in Ecclesiam à *Friderico II.* Imperatore persecutio, fuitne sola causa convocandi Concilium Generale Lugdunense primum?

M. Præter hanc persecutionem, quâ *Fridericus* Imperator exagitavit Ecclesiam, quæque celebrando Concilio Generali Lugdunensi primo occasionem dedit, alias quatuor hujus Concilii convocandi causas recitat *Innocentius IV.* in Oratione, quam in ipso Concilio habuit, & in litteris, quibus Episcopos ad illud Concilium evocavit. Una ex his causis fuit necessitas ferendi subsidium Orientalibus Christianis adversùs Saracenos, qui, captâ Hierosolymorum urbe, præsentem ruinam toti populo fideli minabantur, nec non extremam Imperio Constantinopolitano cladem, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur; conspirantibus ad

ver

versùs ipſos Græcis, finitimiſque barbaris, ſubla-
a omni ſpe obtinendi ſubſidium, propter conti-
ıua bella, quibus *Fridericus* Imperator Occiden-
:em diſtinebat, & omnia in Eccleſia ſùs dèque
niſcebat. Alteram cauſam celebrandi Concilium
Generale Lugdunenſe I. præbuit funeſta illa Tarta-
orum irruptio, quæ iis temporibus Chriſtianæ
Reipublicæ incubuit. Gens quippè Tartarorum
ırmis furens, devaſtatâ primum, inſtar torrentis
apidiſſimi, utrâque Armeniâ, deindè direptis
quæ inter Maria Caſpium & Euxinum interjacent
Provinciis, Georgianorum, & Mengrelinorum, Mo-
coviam, Poloniam, Tranſylvaniam, & Hungariam
:ædibus & incendiis populata eſt. Tertia cauſa
onvocationis iſtius Concilii Generalis Lugdunen-
is primi fuit Schiſma Græcorum, quod in dies au-
gebatur. Quarta tandem cauſa fuit exceſſus Præ-
atorum ac Clericorum, qui mores non exigebant
ıd Sacrorum Canonum regulas. Diutina ſiquidem
ɔella, & pullulantes ubique factiones in cauſa fue-
ant, cur collapſa eſſet Eccleſiaſtica Diſciplina,
noreſque Clericorum in graviora quotidiè vitia
lilaberentur. Ad hanc igitur tollendam morum
ɔerverſitatem, & ut Eccleſia priſtinum, qui jam
ɔenè obſoleverat, dignitatis ſplendorem recupe-
:aret, hoc Concilium Oecumenicum Lugdunenſe
primum convocavit *Innocentius IV.* Pontifex Ma-
ximus.

Fuitne diù prorogatum Concilium Generale
Lugdunenſe primum?

M. Brevi temporis ſpatio, & Actionibus,
ſeu Seſſionibus tribus abſolutum eſt hoc Concilium
Generale Lugdunenſe primum. Prima Actio, ſeu
Seſſio

Sessio habita est quarto Kalendas Julii anni MCCXLV. Altera post elapsos dies octo, & tertia, eaque postrema, paulò post, hoc est, XVI. Kalend. Augusti celebrata fuit. His tribus Sessionibus finis impositus est Concilio Generali Lugdunensi primo.

D. Expone, quæso, uberiùs ea quæ acta sunt in tribus illis Sessionibus Concilii Generalis Lugdunensis primi.

M. In priore Sessione conquestus est *Innocentius IV.* de Prælatorum excessibus. Infelicem Christianorum tùm in Oriente, tùm in Septentrione, statum exposuit, multaque dixit de sæviente *Friderici* Imperatoris in Ecclesiam persecutione, quamvis *Thadæus* procurator *Friderici*, ut Summi Pontificis, & Ecclesiæ gratiam magnificis promissis Domino suo conciliaret, multa statìm in ipso Concilii limine spopondisset, videlicet *Fridericum* ereptas Ecclesiæ Romanæ ditiones redditurum, & pro illatis damnis, irrogatisque injuriis, facturum satis, Græcorum Imperium ad obedientiam Ecclesiæ reducturum, Tartaros, & Saracenos propriis sumptibus impugnaturum, & profligatas Terræ Sanctæ res pristino splendori restituturum. At, cùm montes aureos *Fridericus* Imperator per suum Procuratorem *Thadæum* polliceretur, ut Ecclesiæ illuderet, ejusque judicium declinaret, tam splendidis promissis Imperatoris, qui totiès fefellerat, stare minimè voluit *Innocentius IV.*

In Actione secunda Summus Pontifex *Friderici* Imperatoris sacrilegia, tyrannidem, censurarum Ecclesiæ contemptum, initum cum Saracenis fœdus, & impudici cum Saracenis mulieribus amoris commercia, perjuria, aliaque scelera oculis

's Patrum ſubjecit, quæ omnia *Thadæus*, Procuator *Friderici*, utcumque diluere conatus eſt, ſed ım objecta crimina infirma defenſione repelleret, ıducias petiit, ut Dominum ſuum de his, quæ in oncilio gerebantur, certiorem faceret. Regis hriſtianiſſimi, & Regis Anglorum Oratoribus :eces *Thadæi* commendatione ſuâ ſuſtentantibus, onceſſæ ei ſunt duarum Hebdomadum induciæ. ed monitus *Fridericus* Imperator, & in furorem ctus Pontificem & Patres Concilii diris devovit, diceſque recuſavit. Quo reſponſo ad Concilium :rlato, multi, qui à *Friderico* ſtabant, ab ejus ırtibus receſſerunt, & Patres Concilii, præſertim iſpaniæ Epiſcopi, contenderunt in *Fridericum* nperatorem animadvertendum eſſe ſecundùm rmam juris.

In tertia & ultima Seſſione *Innocentius IV.* ſenntiam in *Fridericum* Imperatorem, *ſacro præſente ncilio*, tulit, quâ illum damnavit, è Fidelium ımmunione dejecit, & Imperii dignitate atque ciliæ Regno privavit. In ea autem *Innocentii IV.* lversùs *Fridericum* ſententia ſingillatim recenſenır ſcelera & ſacrilegia, quorum impius ille Impe.tor fuit inſimulatus; nempè declaratur reus viotæ pacis inter Eccleſiam & Imperium initæ; Sailegii in captione & violenta detentione Cardilium, & aliorum Antiſtitum, qui ad Concilium *Gregorio IX.* Romæ indictum proficiſcebantur; ontificiæ Authoritatis famoſis in *Gregorium IX.* iſtolis læſæ; invaſionis patrimonii Sancti Petri; ntemptus cenſurarum, quibus à *Gregorio IX.* fueıt innodatus; Eccleſiæ in ſacris præſertim electiobus oppreſſæ; tyrannidis in Clericos, quos duella

la ſubire coegerat; denique fruſtratæ Eccleſiæ Romanæ cenſu debito pro Regno Siciliæ, quod ab Eccleſia Romana Beneficiario jure tenebat. Has ob cauſas *Innocentius IV.* Pontifex Maximus, ſententiam in *Fridericum* Imperatorem tulit.

D. Quo animi ſenſu hanc in ſe latam ſententiam excepit *Fridericus* Imperator?

M. Furibundo animo hanc in ſe latam ſententiam excepit *Fridericus* Imperator, quippè qui ſtatim ac de ea certior factus eſt, coronam capiti impoſuit, & Pontifici inſultans: *Non adhuc*, inquit, *coronam meam perdidi, vel Papali impugnatione, vel Synodali Concilio, nec ſine cruento perdam certamine.* His dictis, arma corripuit, graviſſima damna Pontifici & Eccleſiæ intulit, Principes contra Romanum Pontificem commovere conatus eſt, datis ad eos Encyclicis litteris,& quamvis Germaniæ Principes, poſt ejus exauctorationem, novum Imperatorem *Henricum Lantgravium* de mandato Romani Pontificis elegiſſent, ſeſe tamen, quamdiù vixit Imperatorem geſſit, hincque factum eſt, ut Principes ac populi in diverſas factiones abierint, e quibus innumeræ clades & calamitates in Rempublicam Chriſtianam redundarint uſque ad mortem perduellis illius Imperatoris, qui tandem à Longobardis, qui in ipſum rebellarant, prælio victu profugus in Siciliam ſeceſſit,& anno MCCL. in Ar[c] quadam Apuliæ obiit,morte ipſi illatâ à *Manfred[o]* proprio ſuo, ſed illegitimo filio, quem, pulvina[ri] ori ægrotantis *Friderici* impoſito, ſuis manibus i[l]lum ſuffocaſſe, aſſerunt *Ptolomæus Lucenſis, Martinus Polonus, Villanius, S. Antoninus, & Cuſ[pi]nianus.*

D. E[c]

D. Ediditne Concilium Generale Lugdunense primum aliquot Canones ad sanciendam Ecclesiæ disciplinam?

M. Septemdecim Canones, seu Decreta, condidit Concilium Generale Lugdunense I. quorum duodecim priora consulunt formæ Judiciorum Ecclesiasticorum. In aliis verò sequentibus agitur de cohibenda usura, de subsidio ferendo periclitanti Latinorum Imperio Constantinopolitano, de impediendis Tartarorum excursionibus, de Cruciatis, hoc est, de jis, qui acceptâ cruce profectionem in Palæstinam voverant, quos censuris Ecclesiasticis, ipsâ etiam excommunicatione, cogi debere statuit sancta Synodus, ut votum suum in Terræ Sanctæ subsidium fidelitèr exequantur. Multa Decreta ex his septemdecim, quæ à Concilio Lugdunensi primo condita sunt, *Bonifacius* Papa *VIII.* inseruit in libro sexto Decretalium, eaque juxta Ordinem, quem eadem in libro sexto Decretalium sub diversis titulis habent, refert *Joannes Cabassutius* Cong. Oratorii Presbyter in *Notitia Ecclesiastica*, ad Sæculum Ecclesiæ decimum tertium, pag. 451. & seqq. ubi etiam nonnullas omissiones supplet, quæ *Binii*, Conciliorum Collectoris, diligentiam effugerunt. Testatur *Matthæus Parisius*, quòd cum hæc Decreta, seu *Statuta ad notitiam audientium pervenissent, in conspectu omnium sapientium placuerunt, & in hoc tàm favorem, quàm gratiam Dominus Papa promeruit universorum. Verumtamen quædam eorum ante Concilium, quædam durante Concilio, quædam verò post Concilium sunt statuta*. Denique, in Concilio Generali Lugdunensi primo Octava Nativitati Beatæ Mariæ Vir-

ginis decreta est, ad implendum votum à Cardinalibus emissum eo tempore, quo, post *Cœlestini IV.* Romani Pontificis obitum, vacabat Sedes, & plus nimiò retardabatur futuri successoris electio, eò quòd aliquot Cardinales à *Friderico II.* Imperatore capti, in carcere Amalphitano iniustè detinerentur, sicut observavimus in Colloquio secundo.

D. Duo Concilia Oecumenica Lugduni in Galliis Sæculo Ecclesiæ decimo tertio celebrata memorasti, & de primo, quod habitum est anno MCCXLV. satis hactenus disseruisti; nunc itaque continenti ordine Concilii Generalis Lugdunensis secundi convocationis Epocham, causam, Præsidem, numerum Patrum, Acta, & Canones breviter percensere debes.

M. Concilium Generale Lugdunense II. quod est inter Oecumenica XIV. convocatum fuit à *Gregorio X.* Pontifice Maximo anno MCCLXXII. quod tamen post biennium, hoc est, anno MCCLXXIV. celebratum est Lugduni in Galliis in Basilica Principe S. *Joannis* die VII. mensis Maii ejusdem anni. Ei præfuit *Gregorius X.* Quod enim duo Summi Pontifices *Sixtus IV.* & *Sixtus V.* ajunt, S. *Bonaventuram* Episcopum & Cardinalem, huic Concilio Generali Lugdunensi secundo præsedisse, sic intelligi debet, ut in vita S. *Bonaventuræ* observat *Galesinus*, quòd ei Summus Pontifex curam *dirigendi Concilii* commiserit, providendi nimirùm quæ in eo essent proponenda. Nemo quippè dicet unquam, *Bonaventuram*, præsente Romano Pontifice, loco, & ordine primas in Concilio tenere potuisse. Præter Patriarchas Orientis Latinos Constantinopolitanum, & Antiochenum, adfuere huic

Con

Concilio quingenti Episcopi, septuaginta Abbates, Prælati inferiores mille, sicut testatur noster *Ptolomæus Lucensis* Scriptor Coævus lib. XXIII. *Historiæ Ecclesiasticæ* Cap. III. Ad illud etiam accesserunt Oratores Regum Galliæ, Germaniæ, Angliæ, Siciliæ, & Tartariæ. Ineunti Concilio interfuit *Jacobus* Rex Aragoniæ, sed post secundam Sessionem discessit. Falluntur autem nonnulli Scriptores, quos inter censentur *Blondus, Tritbemius, Platina, Vossius,* & alii, qui asserunt, *Michaëlem Palæologum*, Græcorum Imperatorem, ad Concilium Lugdunense II. venisse. Certissimè siquidem constat, *Michaëlem Palæologum* misisse dumtaxat ad Concilium Lugdunense II. suos Oratores, qui totum conciliationis Ecclesiæ Græcæ cum Latina negotium peragerent, & initam pacem ejus nomine jurarent. Quod, ut clariùs intelligas, observare debes, quòd *Michaël Palæologus*, postquàm, devictis in Oriente Latinis, Urbem Constantinopolitanã an. MCCLXI. recepisset, & Imperium Constantinopolitanum ad Græcos revocasset, ingruentem sibi cum exercitu *Carolum*, Siciliæ Regem, valdè pertimescens, Romanum Pontificem in suas partes trahere studuit, adeòque utriusque Ecclesiæ Græcæ & Latinæ unionis negotium sæpius propositum sine mora promovere decrevit. Quocircà, cùm *Gregorius X.* Generale Concilium *Lugdunense II.* convocaret, Oratores suos illùc destinavit, quorum præcipui erant *Germanus* quondàm Patriarcha, *Theophanes* Nicænus, *Joannes*, frater Imperatoris *Michaëlis Palæologi* & *Georgius Acropolita*, quibus utriusque Ecclesiæ Græcæ & Latinæ fœdus sanciendi curam commisit, sicut testatur *Nicephorus Gregoras*

goras lib. v. *Historiæ* his verbis: *Proindè*, inquit, *tot difficultatibus circumventus Imperator* (Michaël Palæologus) *penè ad desperationem compulsus, Legatos ad Papam mittit de ineunda Veteris & Novæ Romæ Ecclesiarum concordia, modò Caroli expeditionem averteret. Ea legatio à Pontifice benignè audita est. Ea se facilè, quæ Imperator petivisset, confecturum esse pollicetur &c.* Porrò, si huic Concilio Lugdunensi II. adfuisset *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator, quorsùm igitur ille Imperator Legatos ad hoc Concilium misisset, qui ejus nomine pacem Ecclesiæ Græcæ cum Latina jurarent? quorsùm etiam Litteræ ejusdem Imperatoris, à suis Legatis delatæ, lectæ fuissent in hoc Concilio? Quorsùm denique *Gregorius XI.* post istud Concilium Lugdunense ad *Michaëlem Palæologum* litteras scripsisset quò eum certiorem faceret de his omnibus, qu in sacro illo cætu gesta fuerant, & potissimùm c summa illa & incredibili lætitia, quâ omnes Præla ti hujusce Concilii, ob initam Ecclesiæ Græcæ cu Latina concordiam, perfusi sunt. Hæc, ni mea n fallat mens, apertè probant, *Michaëlem Palæol gum* Græcorum Imperatorem non adfuisse Conc lio Generali Lugdunensi II. Præter Patriarcha Episcopos, & Abbates, vocavit ad istud Con lium *Gregorius X.* Viros duos doctrinâ & sanctit te celeberrimos, omnique exceptione majore *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*, quorum P or, scilicet S. *Thomas*, Doctor Angelicus, cùm Concilium pergeret, in Monasterio Fossæ Novæ thali ægritudine correptus, ad vitam migravit i mortalem, magnumque sui reliquit desideriu Sanctus vero *Bonaventura*, Doctor Seraphicus,

pſo Lugdunenſi Concilio Cardinalis, & Epiſcopus Albanenſis creatus eſt, cujus mors, quæ ante finem Concilii contigit, omnes Patres gravi mœrore affecit.

Præcipua cauſa convocandi iſtud Concilium Lugdunenſe II. fuit Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctio, & Catholicorum Dogmatum adversùs Græcorum Schiſmaticorum errores confirmatio. Ad iſtud ſiquidem maximi momenti conficiendum negotium ſuos legatos *Michaël Palæologus*, Græcorum Imperator, miſerat ad Concilium, in quo tamen nullæ de Proceſſione Spiritus Sancti, aut de aliis Græcos inter & Latinos controverſis capitibus diſputationes habitæ ſunt, eò quòd de jis jam ſatis ſuperque tractatum eſſet Conſtantinopoli à quatuor Fratribus Minoribus, quos *Gregorius X.* ante Concilium miſerat ad *Michaëlem Palæologum* cum Formula Fidei, quam ipſe cum ſuo Patriarcha Conſtantinopolitano, & Epiſcopis, Cleroque Eccleſiæ Græcæ profiteri deberet. Poſt Legatorum *Michaëlis Palæologi* Græcorum Imperatoris adventum, Summus Pontifex Miſſam ſolemnem celebravit, in qua Symbolum Græcè & Latinè decantatum eſt, illaque verba: *Qui à Patre Filioque procedit*, ter à Græcis repetita ſunt. Imperatoris *Michaëlis Palæologi* litteræ, quæ lectæ ſunt in quarta Seſſione hujus Concilii, amplam Fidei profeſſionem, juxta Formulam Fidei ab Apoſtolica Sede ipſi præſcriptam, atque inter alia, Proceſſionem Spiritus Sancti ex Patre Filioque, Purgatorii pœnas, & Romani Pontificis Primatum continebant, in fine autem poſtulabat *Michaël Palæologus* Imperator, ut Symbolum à Græcis, adjectâ voce, *Filioque*, innu-

mutari non juberetur: *Ut Ecclesia nostra dicat Symbolum*, inquit, *prout dicebat ante Schisma, usque in hodiernum diem*. Huic exoptatissimæ concordiæ Græcos inter & Latinos in Concilio Generali Lugdunensi II. initæ *Josephus* Patriarcha Constantinopolitanus, qui Latinis erat infensus, & eâ de causa ab Imperatore *Michaële Palæologo* Constantinopoli detentus & ad Concilium venire prohibitus fuerat, assensum præbere pertinaciter detrectavit, unde in ordinem redactus est ab eodem Imperatore, & in ejus locum *Joannes Beccus*, seu *Veccus*, vir summâ pollens integritate & eruditione subrogatus est, qui, ut jam diximus in Colloquio II. agendo de Patriarchis Constantinopolitanis, coegit frequentem Episcoporum Synodum, in qua confirmavit omnia, quæ gesta ac definita fuerant in Concilio Generali Lugdunensi II. Complures verò Græcorum reconciliationem cum Latinis obstinatiùs detestati, carceribus, plagis & exiliis, ac tandem in Synodo altera communionis privatione multati sunt. Irridendi itaque potiùs, quàm confutandi sunt Græculi quidam, quos fingere non puduit Concilium Lugdunense sub *Michaële Palæologo* Imperatore celebratum in partes Græcorum abiisse & dogmata Latinorum condemnasse. Quam fabulam ab ipsis malè consarcinatam refert, eâdemque operâ refellit *Joannes Plusiadenus*, Dialogo de *Synodo Florentina*, apud *Leonem Allatium* libro secundo *de perpetuo consensu utriusque Ecclesiæ* cap. x

Præter hanc coniunctionem Ecclesiæ Græcæ cum Latina, duæ aliæ fuerunt convocandi Concilium Generale Lugdunense II. causæ, videlicet subsidium Terræ Sanctæ, & Ecclesiasticæ Disciplinæ

morumque tum Cleri, tùm plebis Christianæ reformatio. Infra tres menses Concilium istud sex Sessionibus absolutum est. Pontifex, Cardinales, & Episcopi polliciti sunt, se daturos decimas omnium proventuum Ecclesiasticorum pro belli Hierosolymitani subsidio, & ad Disciplinæ Ecclesiasticæ, morumque reformationem Canones, seu Constitutiones XXXI. ediderunt; quas deinde *Bonifacius* Papa *VIII.* in libro sexto Decretalium collegit. Inter illas XXXI. Constitutiones, quæ à *Gregorio X.* sacro approbante Concilio Generali Lugdunensi II. conditæ sunt, tres, quas hic breviter expendemus, sunt magni momenti. In prima Constitutione definitur, Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere, tanquam ex uno, non autem tanquam ex duobus Principiis. Qua de re legesis doctissimam Dissertationem Critico-Historicam *De Processione Spiritus Sancti*, quæ prima est inter Dissertationes Damascenicas, quas eruditus noster *Michaël Lequien* præfixit castigatissimæ, quam nuper adornavit, Editioni Operum S. *Damasceni*. In secunda Constitutione, seu Canone secundo præscribitur modus, quo Cardinales, defuncto Summo Pontifice, sese in Conclavi gerere, & Pontificis electionem accelerare debent, ita ut si infra tres dies Pontifex electus non fuerit, unum dumtaxat ferculum tam in prandio, quàm in cæna, quinque diebus sequentibus illis ministretur. Quibus elapsis, nihil ipsis obsonii, præter panem, vinum & aquam porrigatur, donec electio consummetur. Adhæc, Cardinales vehementer obsecrat & obtestatur *Gregorius X.* ut omni privato affectu, partiumque studiis depositis, & cujuslibet pactionis,

conventionis, & obligationis vinculo soluti, publicam dumtaxat Ecclesiæ utilitatem in Summi Pontificis electione præ oculis habeant, & pro viribus procurare studeant. Ea de Electione Romani Pontificis Constitutio revocata quidem fuit à Summis Pontificibus *Hadriano V.* & *Joanne* dicto *XXI.* sed posteà renovata est à *Cœlestino V.* & à *Bonifacio VIII.* relata in sextum Decretalium librum titulo *De electione & electi potestate* cap. *Ubi*. In duodecima Constitutione, seu Canone XII. damnantur excommunicatione ipso facto incurrendâ hi, qui *Regalia* de novo usurpare conantur, & omnes, qui hæc fieri procurant. Nomine autem *Regalium* intelligitur quoddam Jus, quod aliqui Reges sibi vendicant fruendi redditibus Ecclesiæ vacantis, & conferendi Beneficia curam animarum non habentia, quę ab Episcopo conferri solent, donec novus Episcopus Juramentum fidelitatis Regi præstiterit, Investituram bonorum Ecclesiasticorum ab eo acceperit, ac Regias litteras, Sacramenti sui testes, impetraverit, quibus manum Regiam temporalibus bonis injectam auferri jubeat. Cùm autem hæc *Regalia* cederent in damnum Ecclesiarum, novamque illis imponerent servitutem, Concilium Lugdunense II. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ prohibuit, ne quis deinceps *Regalia* usurpare conaretur, ut legitur in isto Canone XII. his verbis concepto: *Generali Constitutione sancimus, universos & singulos, qui Regalia, custodiam, sive guardiam advocationis, vel defensionis titulum in Ecclesiis & Monasteriis, sive quibuslibet aliis piis locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium*

tium

ium occupare præsumunt, quantæcumque dignitatis onore præfulgeant, Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas cæteras locorum orumdem, qui hæc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententiæ subjicere. Clericos, qui *Regalia* e novo usurpantibus sese non opposuerint, privat dem Canon proventibus earum Ecclesiarum aut ocorum, in quibus *Regalia* de novo usurpantur: *los verò Clericos, qui se, ut debent, talia facientius non opponunt de proventibus Ecclesiarum, seu locoum ipsorum, pro tépore, quo præmissa sine debita conradictione permiserint, aliquid percipere districtiùs rohibemus.* Jubet tandem idem Canon, ut hi, *qui b ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum funtione, vel ex antiqua consuetudine, jura sibi hujusodi vindicant, ab illorum abusu sic prudentèr abstiant, & suos Ministros in eis sollicitè faciant abstiere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus sive redtus provenientes vacationis tempore, non usurpent, c bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, labi permittant, sed in bono statu conservent.* Ex uo Canone colligitur, quòd licèt Concilium Lugunense II. *Regaliam*, quam vocant, non damnavet, quoad illa loca, in quibus constabat, eam non uisse contra jus usurpatam, sed antiquo usu firmaum & receptam esse; reprobavit tamen nonnullos busus, qui in eam irrepserant, & districtè prohiuit, ne quis deinceps *Regaliam* de novo usurpare ræsumeret, aut eam extenderet ad Ecclesias, Moasteria, & in loca, in quibus ante istius Decreum Synodi hæc consuetudo non erat recepta.

D. Mittamus, si placet, istud *Regaliæ* negoum, & post eam, quam jam prælibavimus, notitiam

titiam Conciliorum Generalium, quæ ſæculo Eccleſiæ decimo tertio fuerunt celebrata, veniamus ad Concilia Nationalia, & ab his incipiamus, quæ eodem ſæculo ad exterminandam Albigenſium hæreſim habita eſſe, memini te obſervaſſe in ſuperiori ſæculo, ſeu Eccleſiæ duodecimo, ubi Hiſtoriam Hæreſis Albigenſium deſcripſiſti.

M. Cùm peſtilentiſſima Albigenſium hęreſis nacta ſæculo Eccleſiæ decimo tertio *Raymundi* Comitis Toloſani patrocinium, impunè graſſaretur & innumeras Eccleſiæ clades inferret, ad eam profligandam indictum eſt Sacrum Bellum, de quo in præcedenti Colloquio ſat egimus, & complura habita ſunt Concilia, quæ hìc brevitèr indicabo. In primis, anno MCCVIII. injuſtè & per ſummam immanitatem occiſo ad Rhodanum in Galliis uno e tribus Legatis à Sede Apoſtolica miſſis, *Petro* videlicèt de *Caſtro novo*, juſſu *Raymundi* Comitis Toloſani, eo ſolo nomine, quòd Sanctiſſimus ille vir conſtanti & impavido animo ei improperaſſet protectionem, quâ Hæreticos Albigenſes, quorum fautor ac defenſor erat, dignabatur, ſicut ſcribit *Petrus de Valle Cernaii* cap. IX. *Hiſtoriæ Albigenſium*, ad hanc dijudicandam *Raymundi* Comitis Toloſani cauſam indictum eſt à *Milone*, Sedis Apoſtolicæ Legato, Concilium *Montilenſe* anno MCCIX. in quo *Milo* ſecutus conſilia Epiſcoporum, *Raymundo* Comiti Toloſano, qui ſimulatâ pœnitentiâ, Oratores ad *Innocentium III.* miſerat, ut ipſius nomine ſummam in omnibus Pontifici promitterent obedientiam, diem dixit, & ut apud Valentiam coram Partibus ſeſe ſiſteret, juſſit. Comparuit ſtatâ die *Raymundus* Comes Toloſanus, cùmque inge-

t

em ſacri belli formidaret apparatum, promiſit ſe n omnibus voluntati *Milonis* Sedis Apoſtolicæ Legati obtemperaturum. Quin, in pignus obſtrictæ idei ſeptem Provinciæ Caſtra tradidit, conſenſitque, ut niſi promiſſa juramento firmata executioni mandaret, ſeptem Caſtra in commiſſum Eccleſiæ Romanæ caderent; Megloirienſis Comitatus ad eamdem itidèm reverteretur: ipſe verò Excommunicationi, totaque ejus Ditio Eccleſiaſtico Interdicto ſubjaceret. Iſtud Juramentum, quo *Raymundus* Comes Toloſanus omnes imperatas ſibi à *Milone* Summi Pontificis Legato conditiones adimpleturum ſe ſpopondit, extat Manuſcriptum in Archivis Urbis Carcaſſonæ in Galliis, & integrum refertur à Domino *de Catel* cap. VI. libri ſecundi *Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum* pag. 245. Facto illo juramento, *Raymundus* Comes Toloſanus venit cum *Milone* Legato ad Villam S. *Ægidii*, quæ eſt in Diæceſi Nemauſenſi, ubi nudus ante fores Eccleſiæ ſtetit, moxque Legatus Summi Pontificis, ſtolâ in ejus collum injectâ, ipſum verberibus caſtigatum à cenſuris abſolvit, & in Eccleſiam introduxit, ut videre eſt apud *Petrum de Valle Cernaii* cap. XI. & XII. *Hiſtoriæ Albigenſium*, & apud clariſſimum *Catellum* libro ſecundo *Hiſtoriæ Comitum Toloſanorũ*. Eccleſiæ reconciliatus *Raymundus*, Comes Toloſanus, promiſſis non ſtetit, & eam ob rem in Concilio quod Avenione à *Milone* Sedis Apoſtolicæ Lagato an. MCCX. convocatum eſt, comminatoria excommunicatio adversùs eum lata eſt, ſi abjurata pedagia uſurparet, Toloſanis etiam civibus omni Sacrorum uſu interdictum, quòd promiſſa Legatis & Cruceſignatis de Hæreticorum è Toloſa expulſione necdùm

dùm adimplere curaſſent, ſicut refert *Petrus de Valle Cernaii* cap.XXXI. *Hiſtoriæ Albigenſium*. Tentavit tamen *Raymundus* ſeſe purgare de crimine hæreſeos, & de nece ſancto viro *Petro de Caſtro novo*, Sedis Apoſtolicæ Legato, illata. At Epiſcopi in Concilio eâ de re in Villa Sancti *Ægidii* eodem anno, ſeu MCCX. congregati decreverunt, purgationem *Raymundi* Comitis Toloſani non eſſe admittendam, quòd juramenta de mandatis Sedis Apoſtolicæ implendis ſolemni ritu præſtita palàm violaſſet, undè in eum, omneſque illius fautores & adjutores promulgata eſt excommunicationis ſententia. Interim, Comes *Simon Monfortius*, Cruceſignati Dux exercitus, multas urbes Caſtraque *Raymundo* Toloſano Comiti armis eripuit, nec non Fuxenſi Comiti, aliiſque ad hæreticorum defenſionem conjuratis. Ut autem tota illa Ditio, quam armis ſubegerat *Simon Monfortius*, bonis moribus ac legibus temperari, & penitùs Hæreſis extermi- nari poſſet, neceſſarium eſſe judicarunt Epiſcopi celebrare Concilium in Caſtro Appamiarum, in quo ſapientiſſimas leges condiderunt, quę ipſorum, & Comitis *Simonis Monfortii* ſigillo munitæ ſunt, earumque obſervantiam viri nobiles, & omnes milites juraverunt. Ægrè amodùm tulit *Raymundus* Comes Toloſanus, quòd ſuis Ditionibus à *Simone Monfortio* Comite exueretur, & de iniuria ſibi illata conqueſtus eſt cum *Petro* Aragonum Rege, qui ejus ſortem dolens rogavit Epiſcopos, quos *Arnaldus*, Archiepiſcopus Narbonenſis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, in Concilio anno MCCXIII. in Caſtro *Vauri* pro negotio Albigenſium adunaverat, ut *Raymundo* Toloſano Comiti ſatisfactionem offe

offerenti, & obedientiam Ecclesiæ spondenti, aut altem ejus filio, Terras à *Simone Monfortio* Comite ereptas restitui imperarent, eamdemque gratiam concederent Comitibus Convenarum, & Fuxensi, & Gastoni Bearnensi, sub conditione satisfactionis ab eis ad Ecclesiæ arbitrium exhibendæ. Regis Aragonum preces repulit Synodus, quòd *Raymundus* Tolosanus Comes, nec non Fuxensis, & Convenarum Comites, & *Gasto* Bearnensis essent Hæreticis confœderati, ipsorum fautores manifesti, & ob hoc, aliaque crimina excommunicatione percussi. Hoc Episcoporum Responso ad iram concitatus *Petrus* Aragonum Rex, suppetias tulit *Raymundo* Comiti Tolosano, & aliis Comitibus Hæreticorum insanis fautoribus, ductoque centum millium armatorum exercitu *Murellum* seu *Muretum* obsedit. At Comes *Simon Monfortius* prẹlium intrepidus commisit, & Cœlo pro Crucesignatorum exercitu pugnante, insignem, de qua in superiori Colloquio diximus, victoriam reportavit, in cujus victoriæ præmium *Petrus Beneventanus*, Sedis Apostolicæ Legatus, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, aliique viri Ecclesiastici in Concilio Montispessulano anno MCCXIV. celebrato *Simonem* Comitem *Monfortium*, Hæreticorum debellatorem, & Fidei Catholicæ invictum propugnatorem, consentientibus consiliis & suffragiis elegerunt Principem Tolosæ, & omnium terrarum quas justo bello Crucesignatorum exercitus *Raymundo* Comiti Tolosano eripuerat. Hanc electionem approbavit *Innocentius III.* & Concilium Generale Lateranense IV. sub eodem Pontifice anno MCCXV. habitum, decrevit ut Ditio *Raymundi* Comitis Tolosani

ſani, quæ Cruceſignatorum armis parta fuerat, & quam *Innocentius III.* Comiti *Simoni Monfortio* cuſtodiendam commendaverat, in plena ejuſdem Comitis *Simonis Monfortii* poteſtate ac poſſeſſione inpoſterum permaneret. Voluit tamen *Innocentius III.* ut Terræ, quas *Raymundus* Comes in Provincia habuerat, cuſtodirentur, donec de illis proviſio fieret vel in parte, vel in toto, filio dicti Comitis, *Raymundo juniori*, ſi tamen patris non imitaretur exemplum, ſed certæ fidelitatis, & bonæ converſationis indiciis ſe miſericordia dignum proderet. Denique, ad extirpandas Albigenſium hæreſis reliquias, *Romanus*, S. Angeli Diaconus Cardinalis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium Toloſæ anno MCCXXIX. indixit, in quo pro hæreſi proflig2nda & pace firmiùs ſtabilienda Canones XLV. editi ſunt, cùm *Raymundus* junior Comes Toloſanu anno præcedente Eccleſiæ fuiſſet reconciliatus, & acceptis pacis conditionibus, quas ipſi Sanctu *Ludovicus* Galliarum Rex obtulit, jurejurando pollicitus eſſet, ſe pro ſuis viribus in hæreticos quoſcumque inquiſiturum, pœniſque ſtatutis animadverſurum, filiam verò ſuam *Alphonſo* Pictonum Comiti, & S. Ludovici Galliarum Regis fratri, cum Toloſani Comitatus dote in matrimonium collocaſſet, ſicut jam obſervavimus in ſuperiori Colloquio.

D. Ut omnia Concilia Nationalia, quæ Sæcul Eccleſiæ decimo tertio ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam variis in locis habita fuerunt, perſpicu & ad meam juvandam memoriam perquàm appoſito ordine percenſere poſſis, ea juxta ſeriem Chronologicam diſponere debes, incipiendo ab h

Co

onciliis Nationalibus, quæ Ecclesia Gallicana celebravit.

M. Benèmulta Concilia Nationalia ad reaurandam collapsam Ecclesiæ Disciplinam Sæcu- decimo tertio habita sunt in Galliis, quæ hic juà Ordinem Chronologicum disposita breviter dicabo. Primum Concilium Nationale ad sanendam Disciplinam Avenione anno MCCIX. *Hugo egiensis* Episcopus, & *Theodisius*, Sedis Apostolie Legati, indixerunt, in quo pro Clericorum, & aicorum correctione morum, qui, ob grassantem illis partibus Albigensium hæresim, corrupti ant, conditi sunt Canones XXI. qui extant Part. I. omi XI. Concil. pag. 41. *Robertus de Corceone*, R. E. Cardinalis & Sedis Apostolicæ in Galliis egatus, Concilium anno MCCXII. Parisiis convovit, in quo plurima ad restituendam Ecclesiæ isciplinam constituta sunt. Extant illius Concilii anones in quatuor partes divisi. Prima pars, ıæ spectat Clericos sæculares, complectitur Caones XX. Altera pars, quæ ad viros Regulares atıet, viginti septem habet Canones. Tertia pars, æ est pro Monialibus, continet Canones XXI. ostrema pars, quæ pertinet ad Archiepiscopum Episcopos, exhibet Canones XXI. qui omnes anones habentur Part. I. Tom. XI. Concil. pag. 55. *etrus Beneventanus* Sedis Apostolicæ Legatus an- MCCXIV. Concilium Monspeliense congregat, in quo, ut mox diximus, *Raymundi* Comitis olosani Ditio *Simoni Monfortio* Comiti adjudicaest, & sancita Ecclesiæ Disciplina XLVI. Canonis, qui inserti sunt Tomo XI. Concil. Part. I. g. 103. Sub *Ludovico VIII.* Galliarum Rege *Petrus*

trus, Narbonensis Archiepiscopus, Provinciæ sua
Concilium anno MCCXXVII. convocavit, in quo
decem Canones *de excommunicatis, perjuris, Judæis coercendis, condendis testamentis &c.* sancit
sunt, & extant Part. I. Tomi XI. Concil. pag. 304
Biennio post celebrationem istius Concilii Narbonensis, seu anno MCCXXIX. *Romanus* Sedis Apostolicæ Legatus Concilium Tolosæ mense Novembr
indixit, in quo actum est *de inquirendis & extirpandis Hæreticis, de libris Sacræ Scripturæ à Laici non retinendis, de libertatibus Ecclesiarum*, deque
aliis Ecclesiasticæ Disciplinæ Capitibus. Extant Canones XLV. in hoc Concilio Tolosano conditi Part.
Tomi XI. Conciliorum pag. 427. Paulòpost, A
chiepiscopus Turonensis Concilium Provinciæ s
anno MCCXXXI. apud *Castrum Gonterii* coegit, in
quo Canones triginta septem de Disciplina ed
sunt, *de dirimendis clandestinis matrimoniis, de ca sis matrimonialibus, de modo instituendi Rectores E clasiarum, de Residentia Rectorum, seu Curatorum de Procurationibus, de pœnis infligendis Clericis, sunt libidinosi & scortatores, de Monachis, qui Regularis observantia disciplinæ, silentium, abdi tio peculii, & abstinentia à carnibus imperantur; puniendis usurariis, de Judæis arcendis ab Officiis blicis & à testimoniis contra Christianos ferendis*,
de aliis id genus Capitibus, quæ Disciplinam
clesiasticam spectant. Hos triginta septem C
nones Concilii Gonteriensis Conciliorum Co
ctores inseruerunt Tomo XI. Conciliorum Par
pag. 439. *Walterus*, Episcopus Tornacensis & S
Apostolicæ Legatus, anno MCCXXXIII. *Biterris* C
cilium habuit, in quo viginti sex Decreta co

tuta sunt *de extirpandis Hæreticis Albigensibus, & eorum fautoribus singulis diebus Dominicis excommunicandis. De scientia, moribus, examine, & titulo patrimonii eorum, qui ad sacros Ordines sunt promovendi. De Constitutionibus Lateranensis Concilii Oecumenici circa vitam & honestatem Clericorum diligenter observandis, de patronis Ecclesiarum, & de Regulari Disciplina Monachorum,* quibus *in virtute obedientiæ, & sub obtestatione divini Judicii* præcipitur Canone XIV. ne quidquam proprium possideant, *quia*, sunt verba Canonis, *abdicatio proprietatis, sicut custodia castitatis, adeò est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Extant viginti sex illi Canones Concilii Biterrensis Tomo XI. Concil. Part. I. pag. 452. Elapso anno à celebratione Concilii Biterrensis, *Joannes* Arelatensis Archiepiscopus Concilium Provinciale anno MCCXXXIV. in sua Metropoli convocavit, in quo confecti sunt Canones XXIV. *de executione Statutorum Concilii Lateranensis IV. De Episcopis, qui in suis Diœcesibus Verbum Dei per se, vel per alios frequenter prædicare debent. De juramento, quod Sæculares Potestates, Magistratus, & Domini præstare debent de exterminandis Hæreticis, qui, eorumque fautores, diebus Dominicis & festivis excommunicati denunciandi sunt, & bonorum confiscatione, carcere, aliisque pœnis secundum Canones & Leges Principum plectendi &c.* Referuntur isti Canones viginti quatuor Concilii Arelatensis Tomo XI. Concil. Part. II. in Appendice pag. 2340. In Concilio Narbonensi, quod anno MCCXXXV. habitum est, *Petrus Amelius* Narbonensis, *Joannes* Arelatensis, *Raymundus* Aquensis, Archiepiscopi,

cæterique Præſules, piiſſima conſilia, jubente Romano Pontifice, dederunt Fratribus Prædicatoribus, qui his in Provinciis Sacræ Inquiſitionis Officium Auctoritate Apoſtolica contra Hæreticos Albigenſes exercebant, ut videlicet ſaluberrimis illis conſiliis inſtruerentur de muneris iſtius rectè obeundi ratione, ſeu quo pacto contra Hæreticos ſeſe gerere deberent. Capitula XXIX. quæ hunc in finem in eo Concilio Narbonenſi ſtatuta ſunt, habentur Tomo XI. Concil. Part.I. pag.487. In Concilio Turonenſi I. quod *Jubellus* hujus urbis Archiepiſcopus anno MCCXXXVI. celebravit, quatuordecim conditi ſunt Canones, quorum primus Cruceſignatos occaſione alicujus delicti à Judice ſæculari detentos, ab Eccleſiaſtico judice repeti jubet; adhibito etiam, ſi neceſſe ſit, cenſurarum terrore. Canones II. III. & IV. Advocatos recipi vetant, niſi ſolido triennio Juri ſtuduerint: Officiales niſi quinquennio: Notarios, niſi ſtylum Curiæ & Statuta noverint. Canone VIII. Infames declarantur, & flagellis digni, qui binas nuptias vel Sponſalia eodem tempore contrahunt, eademque pœna in ſortilegos decernitur Canone IX. & in falſos teſtes Canone XII. Prætereà, Epiſcopis Canone XIII. præcipitur, ut curam ſingularem gerant de Neophyti ſeu recens ad Fidem Catholicam converſis ab hæreſi aut Judaiſmo, eos in fide erudiant, & commodè ſuſtentent, ne cogente paupertate ad vomitum redeant. Denique, Canone XIV. Abbatibus Prioribus commendatur hoſpitalitas, maximè erga Religioſos, qui propter Chriſtum bona, q habebant in ſæculo, dimiſerunt. In Concilio Campiniacenſi, quod *Gerardus* Burdegalenſis Archiep

copus cum Episcopis Provinciæ suæ an. MCCXXXVIII. peregit, Ecclesiastica Disciplina triginta & octo Canonibus sancita est. Canon III. excommunicat sæculares homines, qui Ecclesias, Xenodochia, vel alias quascumque Religiosas domos aut personas importunis exactionibus gravare præsumpserint. Canon X. præcipit, ut Causarum Matrimonialium cognitio committatur viris dumtaxat peritis & prudentibus, qui & per se ipsos testes examinent, vel saltem per eos, qui Canonicas Sanctiones non ignorant. Canon XII. vetat, ne Monachi, vel Canonici Regulares Advocatos aut Procuratores agant, nisi pro Ecclesiæ suæ evidenti utilitate, & obtentâ à Superioribus licentiâ. Canon XIV. Advocatū pauperibus à Curia dari jubet. Canon XIX. decernit, ut qui Clericos capiunt ac verberant, non solùm excommunicatione percellantur, sed nullus de posteritate ipsorum ad tertiam usque generationem ad Ecclesiasticum Beneficium & ordines admittatur. Monasticæ Disciplinæ multis Canonibus in hoc Concilio conditis consulitur, & inter cætera, quæ statuuntur Decreta, prohibetur Canone XX. Abbatibus, *ne aliquos recipiant pacto vel pecunia mediante*, sed si Monasterii non sufficiunt facultates, minuatur Monachorum numerus, & Canone XXV. inhibetur Monachis, *ne peculium habeant*, & si in morte habuerint, nec Superiori suo humilitèr ac devotè reddiderint, *careant sepultura*. Capitula hæc triginta octo pro Disciplina tàm Ecclesiastica, quàm Monastica in isto Concilio Campiniacensi statuta extant Tomo XI. Concil. Part. I. pag. 557. In Concilio Turonensi secundo, quòd *Jubellus* supra laudatus ejusdem ur-

bis Archiepiſcopus anno MCCXXXIX. indixit, duodecim Canonibus ſancita eſt Eccleſiæ Diſciplina. Primus Canon tres teſtes in qualibet Parochia conſtitui jubet, qui de ſcandalis interrogati ab Archiepiſcopo, vel Archidiacono, dicant veritatem. Canone III. præcipitur Sacerdotibus, ut in publicum procedant cum habitu, qui Ordinem ſuum deceat. Canones IX. & X. cavent, ne præcipiti motu, ſed maturè præmiſſis monitionibus legitimis, feratur excommunicatio. Canone XI. Vita communis in Monaſteriis accuratè ſervanda præſcribitur. Habentur duodecim Concilii Turonenſis II. Canones Tomo XI. Concil Part. I. pag. 556. Idem *Jubellus* Archiepiſcopus Turonenſis anno MCCXLII. Synodum Provincialem apud *Vallem Guidonis* in Diæceſi Cœnomanica celebravit, in qua ſeptem præfiguntur Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & Monaſticæ capita. In primo ſtatuitur, ut Viri Religioſi ſuam Regulam, & Regularis obſervantiam Diſciplinæ diligenter cuſtodiant. In aliis verò ſequentibus Capitibus agitur de juriſdictione Archidiaconorum, Archipresbyterorum, & Diaconorum. *Guillelmus* Narbonenſis Archiepiſcopus anno MCCXLVI. cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis Concilium *Biterris* celebravit, in quo quadraginta ſex Capita Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia condita ſunt, ſeu potiùs collecta ex ſuperioribus Conciliis, præſertim ex Lateranenſi IV. Oecumenico. Conſilia etiam ſaluberrima, quæ triginta ſeptem Capitulis continentur, Epiſcopi in hoc Concilio congregati dederunt Fratribus Ordinis Prædicatorum, quâ ratione videlicet in Sancti Officii executione, & in modo procedendi contra Hæreticos ſeſe gerere

rere deberent. Extant iſtius Concilii Biterrenſis Capita pro Eccleſiæ Diſciplina quadraginta ſex, unà cum illis triginta ſeptem Capitibus, quæ complectuntur conſilia Fratribus Prædicatoribus Fidei Inquiſitoribus data ab ejuſdem Concilii Epiſcopis, Tomo XI. Concil. Part. I. pag. 677.

Anno MCCXLVIII. *Petrus* Albanenſis Epiſcopus, & *Hugo* S. Sabinæ Presbyter S. R. E. Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ Legati cum Epiſcopis quatuor Provinciarum, Narbonenſis, Viennenſis, Arelatenſis, & Aquenſis, Concilium celebrarunt Valentiæ ad Rhodanum in Delphinatu pro fide, pace & libertate Eccleſiæ, quibus viginti tribus Capitulis proſpexerunt, & Capitulis XXII. & XXIII. in *Fridericum II.* Imperatorem pacis Eccleſiæ perturbatorem, & in omnes ejus fautores ſententiam excommunicationis promulgarunt. Triennio poſt, ſeu anno MCCLI. *Joannes* Archiepiſcopus Arelatenſis Concilium Provinciale *Inſulæ*, quæ Vindaſcini Comitatus in Provincia Villa eſt, congregavit, in quo circa Diſciplinam Eccleſiaſticam, videlicet *de inquirendis Hæreticis, de Decimis, de Clandeſtinis Matrimoniis &c.* tredecim conditi ſunt Canones, qui extant tomo XI. Concil. par. 2. in Appendice pagina 2349. Concilium Salmurienſe anno MCCLIII. convocavit *Petrus de Lamballe* Turonenſis Archiepiſcopus, in quo de rebus ad Diſciplinam Eccleſiaſticam attinentibus, videlicet *de celebratione Divinorum Officiorum, de cuſtodia Sacramentorum, de Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis ruralibus, de his, qui ad Ordines promovendi ſunt, de Procurationibus, de Commendis Eccleſiarum, de Monachis &c.* Capitula XXII. ſancita ſunt, quæ habentur tom. XI.

Concil. par. 1. pag. 707. Anno ſequenti, ſeu MCCLIV. *Zoen* Archiepiſcopus Avenionenſis, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium apud *Albiam* indixit multis Narbonenſis, Bituricenſis, & Burdegalenſis Provinciarum concurrentibus Epiſcopis & Prælatis. In eo pro ſancienda Eccleſiæ Diſciplina unum & ſeptuaginta ſtatuta ſunt Capitula, quorum viginti octo priora *de Hæreticis inquirendis & exterminandis* multa decernunt. Capitulum XXIX. imperat executionem Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, de Confeſſione ſemel in anno facienda, & obligat Fideles ad Euchariſtiæ ſuſceptionem in Natali Domini, Paſcha, & Pentecoſte, ita ut Confeſſio Communionem præcedat. Alia Capitula de rebus bonum Eccleſiæ regimen ſpectantibus, maximè de Clericorum & Regularium veſtibus, vita & honeſtate ſtatuunt; eiſque aurum & argentum in veſtibus, fibulis, frænis, calcaribus & ſellis, alearum & taxillorum ludos, venationem cum avibus & canibus, puerorum è ſacro fonte ſuſceptionem prohibent. *Gerardus de Malemort* Burdegalenſis Archiepiſcopus anno MCCLV. Concilium in ſua Metropol celebravit, in quo triginta Diſciplinæ Eccleſiaſtica publicata ſunt Capita, *de reſidentia Clericorum Beneficia habentium*; *de Quæſtoribus, quibus ſine licentia Summi Pontificis, vel Epiſcopi in Eccleſiis prædicare non permittitur*; *de Presbyteris aliarum Diœceſeon, qui in Eccleſiis ad Sacrum Miniſterium abſque Epiſcopi licentia admitti non debent*; *de Reliquiis, qua publicè coli prohibetur, niſi fuerint auctoritate Romai Pontificis approbatæ*; *de decimis, quarum detentore excommunicantur*; *de Sacramentis & Beneficiis, qu abſque ulla pretii exactione adminiſtrari, conferri e*

rec

recipi debent; de Confraternitatibus, quarum abusus rescinduntur. Extant istius Concilii Burdegalensis triginta de Disciplina Ecclesiastica Capita tom. XI. Concil. part. I. pag. 730. Idem *Gerardus de Malemort* Archiepiscopus Burdegalensis aliud Concilium anno MCCLVIII. *Roffiaci* in Diœcesi Pictaviensi habuit, in quo Decem Capitulis sancita est Ecclesiæ Disciplina, quæ extant tom. XI. Concil. part. I. pag. 774. *Jacobus* Narbonensis Archiepiscopus eodem anno MCCLVIII. Concilium apud Montempessulanum coëgit, in quo octo promulgata sunt in rem Disciplinæ Ecclesiasticæ Decreta, quorum primum rerum Ecclesiasticarum invasores, jurium Ecclesiasticorum usurpatores, libertatum, immunitatum, & personarum Ecclesiasticarum violatores excommunicatione ferit. Extant hæc octo circà Disciplinam Ecclesiæ Decreta tomo XI. Concil. par. I. pag. 778. *Florentinus* Arelatensis Archipræsul Concilium cum suis Suffraganeis habuit anno MCCLX. in quo septemdecim editi sunt Canones, in quorum primo damnantur Phantastici, *Joachimi* Abbatis Sectatores, seu qui ejus nomine perniciosa sua dogmata tuebantur. In aliis Canonibus multa statuuntur circa Disciplinam Ecclesiasticam, videlicet *de baptizandis parvulis in necessitate; de Confirmationis Sacramento, nonnisi jejunis, & à jejunis administrando; de Clandestinis Matrimoniis, quæ sub pœna excommunicationis prohibentur; de Vicariis perpetuis, quæ in Parochialibus Ecclesiis residere debent &c.* Habentur septemdecim illi Canones Concilii Arelatensis tomo XI. Concil. part. 2. pag. 2359. *Petrus* Burdegalensis Archiepiscopus eodem anno MCCLX. Provinciæ suæ Concilium apud *Copriniacum*, seu *Campi-*

piniacum celebravit, in quo undeviginti pro Disciplina Ecclesiastica præscripta sunt Capitula *de Vigiliis in Ecclesiis vel Cæmeteriis, propter multos inde emergentes abusus, non faciendis; de Commendis & collationibus vacantium Ecclesiarum, quæ ad unum Archiepiscopum, vel Episcopum pertinere debent; de jure patronatus, de decimis, de sepulturis, de modestia Clericorum in vestibus servanda; de congrua portione Vicariis Ecclesiarum & Capellanis seu Curatis assignanda &c.* Extant undeviginti illa Disciplinæ Ecclesiasticæ Capitula tom. XI. Concil. par. I. pag. 799. Idem *Petrus* Burdegalensis Archiepiscopus alterum Concilium Copriniacense anno MCCLXII. coëgit, in quo septem Capitulis Disciplinæ Ecclesiasticæ fuit provisum. In primo, loca, in quibus res, vel personæ Ecclesiasticæ detinentur, subjiciuntur Interdicto. In aliis Capitulis agitur de iis, qui impediunt jurisdictionem Ecclesiasticam; de compellendis excommunicatis, ut Ecclesiæ pareant, & satisfaciant, atque sub pœna excommunicationis prohibetur Parochianis, ne tempore Interdicti generalis ad Ecclesias, durante Interdicto, accedant. Habentur septem illa Disciplinæ Ecclesiasticæ Capitula tomo XI. Conciliorum parte I. pagina 821. *Vincentius* Turonensis Archiepiscopus anno MCCLXIV. Nannetense convocavit Concilium, in quo novem Decreta edita sunt, in quibus prohibetur, *ne Prælati, vel Patroni se obligent ad collationem vel præsentationem Beneficii vacantis; ne Clerici sint venatores; ne Beneficia plura possideant. Beneficiariis imperatur residentia; & quemcumque laicum qui bona Clericorum occupaverit ac detinebit, Censuris per Ordinarios ad restituendum compellendum esse statui-*

itur &c. Extant hæc novem Disciplinæ Ecclesia-
cæ Capitula tom. XI. Concil. part. I. pag. 826.
incentius de Pilenis Archiepiscopus Turonensis
oncilium Gonteriense seu apud *Castrum Gonterii*
abuit anno MCCLXVIII. in quo octo præfixa sunt
cclesiasticæ Disciplinæ Capita *contra bonorum Ec-
esiasticorum invasores, qui excommunicantur, contra
npedientes jurisdictionem Ecclesiasticam, qui eidem
enæ subjiciuntur; contra excommunicatos, qui per
nnum vel amplius, excommunicationem sustinent, nec
solutionem petunt, quibus Ecclesiasticam Sepulturam
negari debere statuitur &c.* Referuntur hæc octo
isciplinæ Ecclesiasticæ Capita tomo XI. Concil.
art. I. pag. 909. Duo Concilia Nationalia anno se-
uenti MCCLXIX. videlicèt Andegavense, & Seno-
nse fuerunt celebrata. Primum, seu Andega-
nse, duo Statuta edidit *de non prohibendis dona-
nibus, eleemosynis, & legatis Ecclesiis aliisve
is locis faciendis: & de Clericis Beneficiatis, vel in
cris Ordinibus constitutis, quibus inhibetur, ne co-
m Sæcularibus Judicibus causas dicant*: Alterum
oncilium, seu Senonense, sex constituit Decreta
*ntra Clericos concubinarios, contra usurarios, quos
pultura Christiana privari jubet, si in peccato deces-
rint; contra eos, qui Clericos trahunt ad Sæcularia
udicia, contra Privilegiorum abusus.* Renovat etiam
tud Concilium Senonense Canonem *Omnis utrius-
ue sexus*, eumque præcipit observari. Hæc De-
reta Conciliorum Andegavensis & Senonensis in-
rta sunt tomo XI. Concil. part. I. pag. 911. & 912.
equuntur alia duo Concilia Nationalia, seu Com-
diense, & Avenionense, quæ anno MCCLXX. habi-
fuerunt. Concilii Compendiensis, quod *Joannes
de*

de Courtenay Remensis Archiepiscopus convocavit, extant Constitutiones aliquot *de iis, qui occupant & detinent bona Ecclesiastica, excommunicandis* tomo XI. Concil. part. I. pag. 917. Concilii verò Avenionensis Capitula octo de Ecclesiæ Disciplina, videlicet *de alienationibus bonorum Ecclesiasticorum revocandis; de legata pecunia ad arbitrium Executorum in causas pias dividenda; de Clerico, qui Episcopum, Præpositum, &c. graviter læserit &c.* Habentur tomo XI. Concil. part. I. pag. 920. *Joannes de Montesorello* Archiepiscopus Turonensis Concilium Redonense in Britannia Minori anno MCCLXXIII. habuit, in quo septem Statuta edita sunt *contra eos, qui manus violentas Episcopo, Abbati, vel Abbatissa intulerint, aut Virum Ecclesiasticum occiderint, vel mutilaverint, quos anathemate ferit Concilium; contra bonorum Ecclesiasticorum invasores, qui etiam ipso facto excommunicati denunciantur.* Præterea, Clericis præcipitur hospitalitas, *quia quidquid habent Clerici pauperum est, & domus eorum debent esse communes,* inquiunt Patres istius Concilii Redonensis, cujus Statuta septem de Disciplina Ecclesiastica habentur tomo XI. Concil. part. I. pag. 933. *Bertrandus a Sancto Martino* Arelatensis Archiepiscopus Concilium Provinciale circa annum MCCLXXV. in sua Metropoli convocavit, in quo duo supra viginti condita sunt Decreta, quorum quatuor priora desiderantur; reliqua verò, quæ agunt *de Censuris observandis; de Calicibus non vendendis aut pignorandis; de Casibus Episcopo, vel Papæ reservatis; de usurariis & adulteris publicis, qui diebus Dominicis & Festis excommunicari debent, de Confessione annua proprio Sacerdoti facienda, de Confessione infirmorum &c.* Extant

: tomo XI. Concil. part. 2. in Appendice pagi-
2368. Duo anno ſequenti, ſeu MCCLXXVI. habita
t Concilia *Salmurienſe* & *Bituricenſe*. In Conci-
Salmurienſi quatuordecim Canonibus Diſcipli-
Eccleſiaſticæ conſultum eſt. Beneficiorum cu-
ı animarum annexam habentium pluralitas Cle-
s Canone III. prohibita eſt. De vita & hone-
e Clericorum ac Monachorum agitur in aliis
ıonibus, qui referuntur tom. XI. Concil. par. I.
;.1011. In Concilio Bituricenſi, quod *Simon* Ti-
. *Sanctæ Cæciliæ* Cardinalis celebravit, Decreta
decim pro reſtauratione Diſciplinæ, & defenſio-
uriſdictionis, immunitatis, & libertatis Eccle-
ticæ condita ſunt, quæ extant tom. XI. Concil.
.I. pag. 1017. *Joannes* Turonenſis Archiepiſco-
cum ſuis Suffraganeis Concilium habuit *Lan-*
i (quod eſt Oppidum in Turonibus) anno
CLXXVI. in quo ſexdecim Canones editi ſunt,
bus ſtatutum eſt, *ne Matrimonia clandeſtina con-*
bantur; ne Presbyteri filios ſuos in Sacris Ordini-
genitos ſecum retineant, vel ipſis aut concubinis
quid legent; ne Monachi vel Moniales plures in Mo-
teriis recipiantur; quàm ex ipſorum facultatibus ſu-
ıtari poſſint &c. Sexdecim iſtius Concilii Lan-
ıienſis Canones extant tomo XI. Concil. par. I.
g. 1038. *Guillelmus de Flavacuria* Rotomagenſis
chiepiſcopus anno MCCLXXIX. Concilium Provin-
ıle apud *Pontem Audemari* celebravit, in quo De-
torum Concilii Bituricenſis contra juriſdictio-
;, immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ pertur-
tores imperatur executio, & nonnulla alia Diſci-
nam tam Eccleſiaſticam, quàm Monaſticam ſpe-
ıntia ſtatuuntur in XXIV. Capitulis, quæ extant
tom.

tom. XI. Concil. part. I. pag. 1044. Eodem anno MCCLXXIX. *Bernardus* Arelatensis Archiepiscopus, Avenione Provinciale Concilium habuit, in quo præcedentium Conciliorum Canones contra libertatis & jurisdictionis Ecclesiasticæ perturbatores fuerunt renovati ac confirmati; prohibetur etiam Clericis, ne mercaturam exerceant, causas dicant, aut Magistratus gerant; Religiosis verò, vel Sæcularibus exemptis inhibetur, ne excommunicatos publicè, vel nominatim interdictos, seu usurarios manifestos, ad Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittant &c. Hujus Concilii Avenionensis Capitula XV. de Ecclesiastica Disciplina habentur tom. XI. Concil. part. I. pag. 1050. Alterum Concilium Avenionense anno MCCLXXXII. indictum est à *Bertrando Almarico* Arelatensi Archiepiscopo in quo XI. Canones editi sunt *contra omnes usurarios, qui ipso facto excommunicati denunciantur; agitur quoque de non permittendis sine consilio & assensu Episcopi alienationibus bonorum, & jurium Ecclesiarum; de instituendis Procuratoribus ad defensionem Clericorum Beneficiatorum, qui ab improbis litigatoribus coram diversis Judicibus fatigabantur laboribus & expensis; de Ecclesiarum Parochialium frequentatione Dominicis & solemnibus diebus; de Ecclesiastica jurisdictione &c.* Extant XI. Canones illius Concilii Avenionensis tomo XI. Concil. part. I. pag. 117[illegible] *Joannes* Turonensis Archiepiscopus ann. MCCLXXI[illegible] Andegavis celebravit Concilium, in quo V. Canones jura & libertates Ecclesiasticorum unicè spectantes editi sunt, & habentur tomo XI. Concil. part. I. pag. 1074. idem *Joannes* Turonensis Archiepiscopus anno MCCLXXXII. Concilium in sua Metr[illegible]

p[illegible]

habuit, in quo decem condidit Canones *contra atores ; contra eos, qui ad rixas , vel ad lites inci-, in quos decernitur excommunicatio ; contra fures orum & ornamentorum Ecclesiasticorum ; contra rarios, & Ecclesiasticæ jurisdictionis ac libertatis ressores, qui excommunicati denunciantur ; contra qui Viros Ecclesiasticos, aut Ecclesiarum Ministros ediunt, ne decimas ad ipsos aut ad Ecclesias perti-tes colligant, aut percipiant*. Præcipitur etiam odem Concilio Turonensi, *ut Processiones secun-piam consuetudinem fiant Dominicis , ac festivis us , & districtè prohibetur Clericis ac Religiosis , abernas frequentent &c.* Prostant Canones X. is Concilii Turonensis tomo XI. Concil. par. I. .1183. *Simon de Belloloco* Bituricensis Archiepi-pus cum suis Suffraganeis Concilium in sua Me-poli anno MCCLXXXVI. habuit , in quo triginta que de Disciplina Ecclesiastica promulgata Capitula *contra Matrimonia clandestina , contra icos, qui concubinas seu meretriculas in domibus ent, aut filios illegitimos alunt ; contra impedientes sdictionem Ecclesiasticam , contra Usurarios publi- contra transgressores Canonis, Omnis utriusque se-, de Confessione singulis annis proprio Sacerdoti fa-da*. Plura etiam de Monastica Disciplina sta-a sunt in hoc Concilio Bituricensi , cujus Capi-a XXXV. extant tomo XI. Concil. par. 2. pagi-1247. *Rostagnus* Arelatensis Archiepiscopus eo-n anno MCCLXXXVI. Concilium Insulanum cum s Suffraganeis habuit, in quo duodeviginti editæ t Constitutiones *contra illos, qui propter damnum quod illatum excommunicati sunt , qui absolvi non ent donec satisfecerint; contra bonorum Ecclesiasti-*

co-

corum invasores, vel libertatis & jurisdictionis Eccle siasticæ oppressores; contra Sæculares Dominos & Ma gistratus, eorumque Ministros, qui Clericum ceperint nec jussi restituerint Episcopo, vel ejus Officiali cum omnibus ipsius bonis; quos excommunicatos denuntiar statuitur; eadem excommunicationis pœna infligitu illis, qui toxica in mortem vel abortum dictant, ve dunt, tradunt, aut ministrant, vel qui dantes aut min strantes infrà mensem Episcopo tanquam Judici n revelaverint. Jubet etiam idem Concilium Insul num, ut Presbyteri Parochiales Baptismi ritum formam Parochianos suos doceant, quò parvul urgente periculo baptizare possint, & ut Festum Sanctissimæ Trinitatis, & Festum S. *Trophimi* so mni ritu per totam provinciam celebrentur & Extant illius Concilii Insulani duodeviginti Con tutiones tomo XI. Concil. part. 2. pag. 1335. De que, alia duo Concilia Provincialia Rotomage nimirùm & Auscitanum, in Galliis decimo ter Sæculo habita fuerunt. Primum, scilicet Rotom gense, ab Archiepiscopo Rotomagensi an. MCCXC fuit convocatum, & in eo septem Decreta edit sunt *de vita & honestate Clericorum; de religiosa minicæ diei & Festorum observantia*, prohibe etiam Clericis, ne in factis personalibus ac deli Sæculari justitiæ sese subjiciant. Referuntur septem Concilii Rotomagensis Decreta tomo Concil. par. 2. pag, 1427. Concilium Auscitanu anno MCCC. congregatum est incerto loco, q etiam *Gabriel Cossartius* in Collectione Conc rum se ignorare ingenuè profitetur. In eo tr cim constituta sunt Disciplinæ Ecclesiasticæ Ca *de libertate electionum; de illis qui occupant bon*

tium Ecclesiarum; de intrusis in Beneficia Ecclesia-a; de his, qui gaudent Jure*patronatus, quibus pro-etur, ne ab his, quos præsentant ad beneficia, aliquid evio pacto extorqueant; de temporibus ordinandi; Beneficiis Ecclesiasticis, quibus annexa est cura ani-rum, quæ minori viginti quinque annis nemini con-ri debere præcipitur, &, si secus factum fuerit, ipso e irritum esse &c.* Extant hæc tredecim Discipli-Ecclesiasticæ Capita tomo XI. Concil. par. 2. g. 1468. Habes nunc brevem & compendiariam scriptionem omnium Conciliorum Nationalium, Provincialium, quæ Sæculo Ecclesiæ decimo tio in Galliis fuerunt celebrata.

D. Conciliorum Nationalium seu Provin-lium, quæ in Ecclesia Gallicana Sæculo decimo tio habita fuerunt, sylvam potiùs, quàm brevem, ais, descriptionem tradidisti. Quapropter ob-ro te, ut summatim dumtaxat attingamus cæte-alia Concilia Provincialia, quæ eodem Sæculo cimo tertio in Hispania, Anglia, Germania, & alia fuerunt convocata?

M. Concilia Nationalia, seu Provincialia, æ Sæculo Ecclesiæ decimo tertio in Hispania fue-nt celebrata, tanti non sunt, ut in iis percensen-s sigillatim immoremur. Plura quidem referun-r Concilia Tarraconensia in Hispania eo Sæculo bita, quorum memoria vix superest, quò fit, ut his Conciliis Tarraconensibus, in quibus nihil icujus momenti occurrit, perfunctoriè agant *Ba-zius* lib. 4. *Marcæ Hispanicæ*, & Cardinalis *Aguir-us* tom. 3. *Conciliorum Hispaniæ* pag. 495. 496. 498. 02. 504. 505. & 523. Prætermissis itaque istis Con-liis Provincialibus Hispaniæ, veniamus ad Con-

cilii

cilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ Sæculo XIII. in Anglia indicta fuerunt. In primis, *Hubertus* Cantuarienſis Archiepiſcopus & Angliæ Primas Londini apud Weſtmonaſterium pro reformatione Eccleſiæ Anglicanæ celebravit Concilium anno ducenteſimo ſupra milleſimum, in quo XIV. condit ſunt Canones de celebratione Miſſæ, & Divini Officii recitatione abſq; nimia feſtinatione aut protractione; de pœnitentiis à Sacerdotibus imponendis juxta Sacrorum Canonum ſtatuta, videlicèt poſt diligentèr attentas circumſtantias, ideſt, qualitatem perſonæ, quantitatem delicti, tempus, locum, cauſam, moram in peccato factam, & devotionem animi pœnitentis; de ſententia excommunicationis & ſuſpenſionis non ferendâ, niſi canonicâ monitione præmiſsâ; de Beneficiis non conferendis v promittendis antequam vacent; de Decimis; c Matrimonii trina denunciatione & publica cel bratione; de peculio Monachis interdicto &c. E tant hujus Concilii Londinenſis quatuordecim Diſciplina Eccleſiaſtica Canones apud *Hovedenu* ad annum MCC. apud *Spelmannum* tomo 2. *Concili rum Britanniæ*, & tomo XI. Concil. part. I. pag. I *Stephanus Langtonus* S.R.E. Cardinalis & Archie ſcopus Cantuarienſis Concilium apud *Oxonium* a no MCCXII. celebravit, cujus ad hunc annum m minere *Matthæus Pariſius*, & *Matthæus Weſtmona rienſis*. In hoc Oxonienſi Concilio multa fueru ſtatuta ad reformationem ſtatus Eccleſiaſtici Monaſticæ Religionis; Feſta, Vigiliæ, jejunia ſta lita; Excommunicati Jurium Eccleſiaſticorum p vaſores, Regni perturbatores, Jurium Regali uſurpatores, falſi teſtes, & qui eos ſubornant, C

lum

lumniatores &c. *Spondanus* ad annum MCCXXII. refert post *Matthæum Westmonasteriensem*, paucis diebus ante istud Concilium Oxoniense comprehensum fuisse quemdam impostorem, qui suo lateri, pedibus ac manibus quinque vulnera crucifixionis Dominicæ ad seducendum populum impresserat: atque in eodem Concilio Oxoniensi simul cum eo alium nebulonem Hermaphroditum, ejus erroris fautorem, oblatum; utrumque sceleris convictum, & publicè confessum, judicio Ecclesiæ punitum esse. Edidit istud Concilium Oxoniense ad sanciendam Disciplinam Ecclesiasticam quadraginta novem Capitula, quæ extant apud *Spelmannum* tom. 2. *Concil. Britanniæ*, & inserta sunt tomo XI. Conciliorum part. I. pag. 271. Alterum Concilium Londinense *Otto* Cardinalis, & Sedis Apostolicæ per Angliam Legatus, anno MCCXXXVI. congregavit, in quo sancita est Disciplina Ecclesiastica uno & triginta Decretis *de Ecclesiarum dedicatione; de digna Sacramentorum ministratione; de Rectorum residentia, de Beneficiorum pluralitate Sacris Canonibus prohibita; de Clericorum continentia; de Monastica Disciplina; de Episcoporum officiis &c.* Extant hujus Synodi Londinensis Acta & Decreta apud *Matthæum Parisium* in Historia Anglicana ad annum MCCXXXVI. apud *Spelmannum* tomo 2. *Concil. Britanniæ*, & exinde inserta sunt tomo XI. Conciliorum part. I. pag. 530. *Bonifacius* Cantuariensis Archiepiscopus anno millesimo ducentesimo sexagesimo primo Concilium Provinciale habuit *Lambethæ* in Anglia, in quo de jurisdictione, libertate & immunitate Ecclesiastica actum est, & in earum violatores ac perturbatores lata fuit excommunicationis sententia. Plures ea

de re in hoc Lambethensi Concilio editæ Constitutiones extant tomo 2. *Concil. Britanniæ*, & tom. XI. Conciliorum par. I. pag. 803. *Ottobonus*, S. *Hadriani* Diaconus Cardinalis, an. MCCLXVIII. à *Clemente IV.* Pontifice Maximo missus Legatus Apostolicus ad reformandas Regnorum Angliæ, Scotiæ, atque Hiberniæ Ecclesias, instaurandamque in eis Sacrorum Rituum, morumque sanctiorum institutionem, Concilium Nationale Episcoporum totius Britanniæ, Hiberniæque Insularum, Londini, quæ primaria est Angliæ civitas, convocavit; in quo Sanctissimæ Constitutiones conditæ sunt *de Sacramentorum administratione gratis facienda*; *de Consecratione Ecclesiarum infrà annum ab earum constructione gratis itidem ab Episcopo exhibenda*; *de Clericorum habitu, tonsura & continentia*; *de Matrimoniis*; *de fructu Ecclesiarum vacantium*; *de regressu ad Beneficia*; *de pluralitate Beneficiorum*; *de residentia Episcoporum*; *de Monastica Disciplina*, & de aliis id genus tam Virorum Ecclesiasticorum, quàm Monachorum reformationem morum spectantibus, quæ Capitulis quinquaginta quatuor continentur, & ab Anglis, Scotis, Hibernis ac Walliæ populis religiosè fuere observata usque ad illorum à Romana Ecclesia sub Henrico Rege VIII. defectionem. Denique *Joannes de Peckam* Archiepiscopus Cantuariensis, Angliæ Primas, Concilium Provinciale *Lambethæ* anno MCCLXXXI. cum suis Suffraganeis celebravit, in quo *Ottonis*, & *Ottoboni* Cardinalium, & Sedis Apostolicæ quondàm in Anglia Legatorum, Constitutiones fuerunt confirmatæ, & viginti septem Disciplinæ Ecclesiasticæ constituta sunt Capitula, videlicet *de Sacramento Eucharistiæ*; *de Annalibus & Anni*

niversariis celebrandis ; de Baptismo & ejus effectu ; de Sacramento Confirmationis ; de Sacris Ordinationibus; de Confessione & Absolutione ; de informatione simplicium , sive de catechizandis rudibus; de hospitalitate exhibenda , præcipuè Concionatoribus ; de falsis procurationibus ; de clandestinis inquisitionibus rejiciendis; de Canonicis Regularibus Ordinis S. Augustini; de Professione tacita Monachorum , & Monialium, quæ incurritur post annum probationis expletum ; de iliis Presbyterorum, quos à parentum Beneficiis omniò arceri debere jubetur , ne contra justitiam in hæreditate Crucifixi locus pateat successioni ; de Clericis plura Beneficia , quæ curam habent annexam animarum, possidentibus, quibus præcipitur , ut ea liberè & absolutè infra sex menses in Episcoporum suorum manibus resignent , unico dumtaxat servato &c. Hæc viginti septem pro restauratione Disciplinæ Ecclesiasticæ in Concilio Lambethensi condita Capitula extant apud *Spelmannum* tom.2. *Concil. Britanniæ* , & inserta sunt tom.xI. Conciliorum part.1.pag.1156. Plura non addam de Conciliis Provincialibus, quæ sæculo XIII. in Anglia fuerunt celebrata,ex quibus facili negotio intelligere potes , quanta fuerit his temporibus Anglicanorum Præsulum in vindicanda jurisdictione Ecclesiastica constantia , in restauranda Disciplinâ vigilantia , in conservando avitæ fidei deposito sollicitudo . Quæ tamen omnia à Sapientissimis illis Præsulibus olim ad defensionem Ecclesiæ Catholicæ constituta , nunc , proh dolor ! in Anglia penitùs eversa ac profligata jacent,& Catholicis, qui in Regno Angliæ,variis hæresibus mirum in modum funestato,ingemiscunt, hoc unum tantùm superest solatium,fore ut *Jacobus* hujus no-

minis tertius, verus ac legitimus illorum Rex, tot Catholicorum Regum nepos, hæresque non degener, quem incredibili gaudio paucis abhinc mensibus excepit, & aliquandiù Roma possidere meruit, fidem Catholicam pristinum in gradum in Regno Angliæ restituat, damna per *Henricum VIII.* Ecclesiæ Romanæ importata magno cum fœnore resarciat, ac tandem illud, quod omnes Fideles ardentibus votis hactenus optaverunt, aliquandò summo Numinis beneficio perficiat, ut videlicet fides in Anglia lætis auspiciis lucem aspiciat, & luctuosa illa, quæ Religioni tanto sanguine steterunt, jurgia & bella feliciter extincta, gratuletur Ecclesia.

D. His omnibus Conciliis Provincialibus, quæ hactenùs percensuisti, si ea adjunxeris quæ in Germania & Italia habita sunt, integram omnium Conciliorum Provincialium, quæ in toto Orbe Christiano ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam Sæculo decimo tertio fuerunt coacta, seriem habebo.

M. *Conradus* Cardinalis Portuensis & *S. Rufinæ* Episcopus, Sedis Apostolicæ in Germania Legatus, Concilium Provinciale anno MCCXXX. in Germania, loco tamen incerto, celebravit, in quo quatuordecim Ecclesiasticæ Disciplinæ condita sunt Capitula *de Continentia Clericorum, de pœnis infligendis Clericis concubinariis; de Simoniacis; de Vicariis perpetuis, qui Parochialibus Ecclesiis cum portione congrua præfici debent; de his, qui Sanctimonialium pudicitiæ insidiantur &c.* Hæc quatuordecim Concilii Germanici Capitula *Binii* & *Cossartii* Notis illustrata extant tomo XI. Concilior. par. I. pag. 295. Concilium Coloniense anno millesimo ducentesimo

mo ſexageſimo *Conradus* Archiepiſcopus Colonienſis convocavit, in quo de reformatione Cleri, videlicèt contra Clericos concubinarios, negotiatores, illiteratos, & Simoniacos, condita ſunt Capitula XIV. quæ habentur tomo XI. Conciliorum par. I. pag. 785. Præter hæc quatuordecim de reformatione Cleri Capitula, alia viginti octo de reformatione Monachorum Benedictinorum in eodem Concilio Colonienſi ſtatuta ſunt, eaque recenſentur tom. XI. Conciliorum pag. 792. *Guido*, S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ in Saltzburgenſi Provincia & Diœceſi Pragenſi Legatus, Concilium Viennæ in Auſtria indixit anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſeptimo, in quo undeviginti Capitula ſancita ſunt *de vita & honeſtate Clericorum; de puniendis Clericis concubinariis; de excommunicandis his, qui bona Eccleſiarum occupant ac detinent, aut Clericis vim inferunt; de pluribus Beneficiis, quibus annexa eſt cura animarum, quæ à Clericis, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, retineri prohibentur, de perſolvendis Decimis; de ferenda excommunicatione in Uſurarios tam Clericos, quàm Laicos; de Curatis, qui ad reſidentiam, ſubtractione fructuum, ab Epiſcopis compelli debent; de Abbatibus, quibus inhibetur, ne Calices vel patenas ſeu ſacras veſtes benedicere vel conſecrare, aut munia Epiſcopalia obire præſumant, niſi à Sede Apoſtolica ſpeciale obtinuerint privilegium*; denique *de Judæis coërcendis*, & de aliis rebus ad reformandam Eccleſiæ Diſciplinam neceſſariis multa decernuntur in his undeviginti Concilii Viennenſis Capitulis, quæ extant tomo XI. Conciliorum part. I. pag. 858. *Fridericus* Saltzburgenſis Archiepiſcopus, & Sedis Apoſtolicæ

Legatus, Concilium Provinciale in ſua Metropoli pro recipiendis Decretis Cōcilii Oecumenici Lugdunenſis II. anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quarto congregavit, in quo viginti quatuor edita ſunt Decreta *de Provincialibus Ordinis S. Benedicti Capitulis, quæ ſingulis annis ab Abbatibus cogi debere præcipitur, quia eorum neglecta celebratione obſervantia Regularis fuerat collapſa; de obedientia & delictis Monachorum, quæ illic puniri jubentur, ubi commiſſa ſunt; de Beneficiorum pluralitate Sacris Canonibus vetita; de reſidentia in Beneficiis, quibus cura animarum annexa eſt; de Vicariorum in Eccleſiis cum portione congrua inſtitutione; de pœna, cui ſubjacere debent Clerici non Viatores, qui in Sacris Ordinibus conſtituti tabernam ingrediuntur, aut ad aleas vel taxillos ludunt; de vagis Scholaribus, quibus aliquid erogari prohibetur; de ludis, quos vulgus vocabat* Epiſcopatum puerorum, *in Eccleſiis, & à perſonis Eccleſiaſticis fieri prohibitis, de celebrandis diebus feſtis Sanctorum Saltzburgenſis Eccleſiæ Patronorum* Ruperti, Virgilii & Auguſtini; *de Eccleſiarum Advocatis, qui admonentur, ut ab indebitis vexationibus Eccleſiarum, & bonis ipſarum abſtineant, debitisque juribus ſint contenti*. Hæc & alia hujuſmodi Diſciplinam tam Eccleſiaſticam, quàm Monaſticam ſpectantia decernuntur in his viginti quatuor Concili Saltzburgenſis in Bavaria Capitulis, quæ habentu Tomo XI. Conciliorum Part. I. pag. 998. *Siffridu* Colonienſis Archiepiſcopus, anno milleſimo du centeſimo octuageſimo Provinciale Concilium i ſua Metropoli habuit, in quo de vita, honeſtate & Officio Clericorum; de Sacramentorum admin ſtratione; de Clericis concubinariis; de Mon:

ıorum & Monialium diſciplina, & de aliis rebus
ccleſiaſticis condita ſunt duodeviginti Capitula,
ıę extant Tom.xi. Conciliorum Part.i. pag.1107.
aulòpoſt celebrationem iſtius Concilii Colonien-
ı, *Fridericus* ſupra laudatus, Archiepiſcopus Saltz-
urgenſis, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, aliud Con-
lium in ſua Metropoli anno MCCLXXXI. congrega-
t, in quo Canones octodecim condidit *contra Ec-
eſiarum alienationes, Beneficiorum curam anima-
ım annexam habentium pluralitatem, immodicos Vi-
atorum ſumptus; contra Patronos & Judices, qui
ına morientium Clericorum invadunt; Contra Cleri-
s, qui de manibus Laicorum Eccleſias recipiunt, con-
a falſarios, contra eos qui violentas manus Clericis
ferunt; de Monaſtica Diſciplina &c.* Extant illius
oncilii Saltzburgenſis octodecim de Diſciplina
ccleſiaſtica Canones Tomo xi. Conciliorum
art. i. pag. 1151. *Joannes* Tuſculanus Epiſcopus,
dis Apoſtolicæ in Germania Legatus, Nationa-
Concilium *Herbipoli* in Franconia anno milleſi-
ıo ducenteſimo octogeſimo ſeptimo celebravit,
ı quo multa decernuntur de vita & honeſtate
lericorum, quibus veſtes immodeſtæ, taberna-
ım aditus, ludi taxillorum, frequentationes, lu-
i, & colloquia cum Monialibus, haſtiludia, &
ɔrneamenta, gravium interminatione pœnarum
rohibentur, & Clerici, qui Concubinas retinent,
eneficiis ipſo facto privati denunciantur. De his
aliis rebus pro bono Eccleſiæ regimine quadra-
inta duo Capitula in iſto Concilio Herbipolenſi
atuta ſunt, quæ extant Tomo xi. Conciliorum
art. ii. pag. 1319. denique, prætermittere non
ebeo Concilium Budenſe, quod *Philippus* Firma-

nus Episcopus, in Hungaria, Polonia, Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Lodomeria, Gallicia, Cumania, Sedis Apostolicæ Legatus, in Castro Budensi, Vesprimiensis Diœcesis, anno millesimo ducentesimo septuagesimo nono celebravit, in quo LXIX. Canones conditi sunt de Disciplina Ecclesiastica, præsertim de habitu, vita, & honestate Prælatorum, omniumque Clericorum; de Episcopis ex Religiosis Ordinibus assumptis, vel deinceps assumendis, quibus præcipitur, ut sui Ordinis habitum deferant, alioqui Ecclesiæ ingressu & Pontificalium executione prohibeantur; de Divino Officio cùm diurno, tum nocturno, quod distinctè & devotè à Sacerdotibus recitari jubetur; de Ecclesiastica jurisdictione; de publicis Concubinariis, qui ab Ecclesiæ ingressu arceri debent, nec non etiam illi, qui domos suas vel possessiones publicis meretricibus, adulteris, incestuosis, aut aliis infamibus personis locant, vendunt, vel donant. De his, & aliis non minoris momenti Ecclesiæ negotiis extant hujus Concilii Budensis Canones sexaginta novem Tomo XI. Conciliorum Part. I. pag. 1073.

Quòd spectat Concilia Nationalia, seu Provincialia, quæ Sæculo decimo tertio ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam in Italia fuerunt celebrata, cùm pauca sint, his levi digito defungemur. *Bonifacius* Archiepiscopus Ravennas anno millesimo ducentesimo octogesimo sexto Concilium in sua Metropoli celebravit, in quo novem ad restaurandam Ecclesiæ Disciplinam condita sunt Decreta *de joculatoribus & histrionibus non recipiendis; de Indulgentiis, quas Episcopis, Abbatibus, Archidia-*

conis

tis, Præpositis, & aliis, qui alunt aut vestiunt uperes, concedit prædicta Synodus Ravennaten- ; *De Decimis, & de excommunicatione in illos fe- ida, qui eas persolvere contemnunt; de Casibus, i Archiepiscopo in Ravennate Provincia reservan- r; de abrogandis & penitùs abolendis Statutis, quæ ertati & consuetudini Ecclesiæ sunt contraria*, & aliis rebus Ecclesiasticis, quæ legi possunt in vem hujus Concilii Ravennatensis Decretis in- tis Tomo XI. Conciliorum Part. II. pag. 1238. *to* Archiepiscopus Mediolanensis duo in sua Me- opoli celebravit Concilia, quorum primum ha- um est anno MCCLXXXVII. & in eo decem pro isciplina Ecclesiastica statuta sunt Capitula, quæ nmatim recenset noster *Bzovius* ad annum CLXXXVII. & habentur Tomo XI. Concilio- n Part. II. pag. 1331. Alterum Concilium diolanense convocavit idem *Otto*, Archiepisco- s Mediolanensis, anno millesimo ducentesimo nagesimo primo, in quo post multa ad restau- ndam Ecclesiæ Disciplinam constituta, suppetiæ Terram Sanctam recuperandam decretæ sunt, videre est apud mox laudatum *Bzovium* ad an- m MCCXCI. Num. XI. Sed de Conciliis tàm Gene- ibus, quàm Nationalibus, quæ Sæculo XIII. iis in locis habita fuerunt, satis hactenùs dictum . Nec enim in hoc amplissimo tractando argu- nto diutiùs versari possumus, cùm nobis in hoc Colloquio adhuc disserendum incumbat de nciliis cùm Oecumenicis, tum Nationalibus Provincialibus, quæ Sæculo decimo quarto ce- ravit Ecclesia.

D. Fue-

D. Fueruntne decimo quarto Ecclesiæ sæculo celebrata plura Concilia Generalia?

M. Unicum dumtaxàt Sæculo decimo quarto celebratum est Concilium Generale, *Viennense* videlicet in Galliis, quod inter Concilia Oecumenica decimum quintum censetur, fuitque indictum anno MCCCVII. à *Clemente V.* Pontifice Maximo ob quatuor potissimùm causas: primò, ob causam *Templariorum*, quorum Ordo, antehàc Sanctissimus, publicâ tum temporis gravissimorum criminum infamiâ laborabat. Secundò, ob causam Fidei variis erroribus lacessitæ; *Fratricelli* nimirum, *Dulcinistæ*, *Beguardi & Beguinæ*, quibus omnibus, ut in superiori Colloquio ostendimus præiverat Frater *Petrus Joannes Olivi* ex Ordine Minorum, varios errores sparserunt, ad quos com pescendos præsentissimo remedio opus erat. Ter tiò, ob subsidium Terræ Sanctæ. Quartò denique ob restaurationem collapsæ Ecclesiasticæ Discipli næ; quæ, ut faciliùs in integrum restitui posset Archiepiscopis & Episcopis singulis jussit Summu Pontifex *Clemens V.* ut per se vel per alios viro prudentes, Deum timentes, & habentes præ oc lis, omnia, quæ correctionis & reformationis l mam exposcerent, subtilitèr inquirerent, fidelit conscriberent, & ad Concilii notitiam perferren Huic Summi Pontificis præcepto præ cæteris al morem gessit, illudque executus est *Guillelmus D randus* Mimatensis Episcopus, doctrinâ & pieta conspicuus, qui egregium edidit Tractatum i scriptum: *De modo Generalis Concilii celebrandi*. H quatuor causæ convocandi Concilium General Viennense, referuntur in Constitutionibus, q

entinæ vulgò dicuntur, & in convocationis Di-
nate , quod incipit : *Regnans in Cœlis &c.*

D. Concilium Generale Viennense fuitne
bratum eodem anno , quo à *Clemente V.* Ponti-
Maximo indictum est , seu anno millesimo tre-
tesimo septimo ?

M. Concilii Oecumenici Viennensis , quod
o MCCCVII. à *Clemente V.* indictum est, ad qua-
nnium procrastinata fuit celebratio. Quò fa-
n est , ut illud solùm fuerit apertum Kalendis
obris anni millesimi trecentesimi undecimi.
us , in quo habitum est istud Concilium , fuit
nna Allobrogum , Archiepiscopalis Sedes ad
danum in Galliis sita. Præfuit Summus Pon-
Clemens V. Adfuere , præter Cardinales , Pa-
rchæ Alexandrinus , & Antiochenus Latini ri-
, centum & quatuordecim Episcopi sicut testa-
Guillelmi Nangii Continuator (trecentos tamen
istites huic Concilio Viennensi interfuisse scri-
t *Joannes Villanius* & *S. Antoninus*) Inferiorum
latorum ingens erat numerus , & Principum
tores. Post septem circitèr menses absolutum
istud Concilium , non verò post biennium , ut
errorem obrepsit *Trithemio* Abbati.

D. Templariorum Ordinis originem , Au-
rem , finem , & Officium , ad quod in Ecclesia
ercendum fuit ille Ordo institutus , memini, te
expofuisse in Colloquio sexto in Historiam sæ-
undecimi. At,cùm iste Templariorum Ordo,ut
dem observasti , fuerit proscriptus , suppressus,
penitus extinctus in Concilio Generali Vien-
si , debes nunc explicare causam,ob quam istud
ncilium aboleverit hunc Ordinem,qui,ut testan-
tur

tur Historici Scriptores, quos nuperrimè legi, era
in se laudabilis, bonus, Ecclesiæ utilis, & cui e
officio incumbebat Christianæ ditionis fines in
Oriente tueri, latrocinia, & incursiones Infideliu
Christianos Terram Sanctam pietatis ergò perl
strantes infestantium armis inhibere.

M. Templariorum, seu Equitum militiæ Ten
pli Ordinem multos annos famâ percelebrem fl
ruisse, & Ecclesiæ egregiam navasse operam, nem
diffiteri potest. Ast, quod maximè dolendum e
Templarii illi Equites progressu temporis imme
sis opibus aucti, moribusque in deteriora mutati
eò tandèm nequitiæ prolapsi sunt, ut sui officii p
nitùs immemores, occulta cum Saracenis & Tu
cis fœdera & conspirationes contra Christian
inirent, seque omni genere impietatis, & nefan
libidinis flagitiis contaminarent. Inter horren
crimina, quorum Templarii fuerunt insimulat
hæc præcipua habentur: Primò, quòd compel
rent eos, qui huic Ordini nomen dabant, ut J
sum Christum abnegarent, & ter conspuerent Im
ginem Crucifixi. Secundò, quòd eos cogerent,
libarent in partibus pudendis oscula. Tertiò, qu
Magister Ordinis, & Præceptores libertatem il
permitterent aversam & nefariam libidinem imp
nè exercendi. Quartò, quòd cranium quoddan
deauratum, prolixâque barbâ adornatum ethn
ritu adorarent. Propter hæc execranda scelera
re merito extinctus fuit in Concilio Generali Vi
nensi Templariorum Ordo, quippè qui ab Ecc
sia cùm fuisset institutus, & approbatus ut bon
Christi odorem longè latèque diffunderet, ut exe
plum fidelium esset, ut Christianæ sanctitatis fo
m

ac imaginem conversatione sua exhiberet, ctum sibi propositum officium magno cum ore exercens inserviret Ecclesiæ; ab eo tandem issimo fine prorsùs degeneraverat, & generali niâ, ob morum corruptelam & abominanda iâ, aspersus, non solùm Ecclesiæ inutilis, sed iciosus evaserat.

D. Cùm aliquos Scriptores, præsertim S. *Anum*, & *Joannem Villani* de causa Templario- disserentes nudiustertiùs legerim, sine, quæ- t nonnullas circà hanc Templariorum accusa- m tibi proponam difficultates, quæ mihi, ut idè fatear, haud leves esse videntur. Non ne- iidem, Templarios horum scelerum, quæ mox isti, reos fuisse accusatos, sed S. *Antoninus* art. Chronici. Titul. XXI. Cap. I. & *Joannes* *i* Libro VIII. *Historiæ* Italicè scriptæ Cap. XIII. tur, primos horumce criminum in Templa- ccusatores ac delatores fuisse duos ex eodem e falsos Fratres, ergà Ordinis moderatores affectos, ac perditissimos viros, quorum erat Prior MontisFalconis in agro Tolosano, arisiis à Templi Magistro ob hæresim & pessi- vitæ mores perpetuo carceri fuerat addictus; appellabatur *Noffus*, exul Florentinus, qui iti- ob crimina in carcerem à Prætore Parisiensi t conjectus. Hi duo proscripti ac scelesti vi- t suæ libertati consulerent & saluti, prædicta era, sive conficta, Templariorum facinora erunt ac propalarunt. Nemo autem non vi- hanc delationem nullum ad puniendos Tem- os, & ad abolendum hunc Ordinem, qui an- e Ecclesia tam benè meritus erat, locum ha- bere

bere debuisse, utpotè factam ab iniquis viris, ergà hujus Ordinis moderatores pessimè affect: quos proindè ab accusatione & testimonio feren jura repellebant.

M. Non ab illis duobus dumtaxàt ganeo bus detecta sunt Templariorum flagitia, sed stium duorum millium depositione probata, damnati fuerunt Templarii nisi post factas tùm Gallia à *Clemente V.* Pontifice Maximo, & à I *lippo Pulchro* Galliarum Rege, tum etiam in A gonia, in Anglia, & in Italia per Judices Eccle sticos, diligentes inquisitiones, quibus accessit numerorum reorum,& pręcipuorum hujus Ord Professorum aperta & libera confessio, ut con ex bene multis Instrumentis sive Actis Inquisi num, quæ laudat Cl. *Petrus Puteanus* in Histoı damnationis Templariorum, quæ hìc referr expendere nimis longum esset. Sufficiet obitèr servare, *Guillelmum de Parisiis*, Fidei per Ga Quæsitorem Generalem, Ordinis Fratrum Pr catorum, ad examen vocasse centum quadrag Templarios ex Domo Templi Parisiensis, eosq multis coram testibus integerrimis & proba mæ fidei, super illis facinoribus Ordini objecti terrogatos, confessos una voce reos habuisse. diti sunt etiam inter cæteros Magnus Templi gister *Jacobus Mola* Burgundus, *Guido*, Del Viennensis frater, & *Hugo de Peraldo*, qui ea crimina confessi sunt. Quin, & ipse *Clement* Pontificis Maximi Cubicularius, qui Ordinis T plariorum Eques erat, horumce criminum se stem oculatum exhibuit, ut observat *Mari* Libro XV. *Historiæ Hispanicæ* Cap. XV. his verbi

ipſius *Pontificis Cubicularius, qui undecimo ætaanno ad eum Ordinem adiunctus, viſa factaque rebat*. His omnibus addi debent publica fama, Templariorum facinora ad Pontificis *Clemen-V.* & *Philippi Pulchri* Galliarum Regis aures det, necnon decretorium judicium contra Temios poſt maturum & diuturnum examen in cilio Generali Viennenſi latum. Quis enim dat, (ait *Cabaſſutius* in ſua Notitia Eccleſiaſtiag. 490.) contigiſſe, ut tanta & ex tot diſſitis vinciis convocata Præſulum, Principum, Legaım, atque inſignium Doctorum multitudo, rum haud exigua pars etiam ſanguine vel affite pleriſque illius Ordinis militibus conjuncta, in tam immane flagitium conſpiraverit, atadeò in tanti momenti cauſa, in qua de poiſſimi & ſæculari nobilitate illuſtriſſimi OrdiOrbe univerſo propagati non modò abolitione, etiam atrociſſima damnatione, ſupplicioque patur? Undè meritò concludit idem Scriptor, i cenſurâ dignam eſſe *Trithemii*, aliorumque nullorum temeritatem, qui Templarios aſſereuſi ſunt falſis criminibus laceſſitos, circumven, atque oppreſſos fuiſſe.

D. Necdùm in animum meum inducere poſ, univerſum Templariorum Ordinem partici ac conſcium eſſe omnium ſcelerum, quorum accuſatus. Nam primò, adeò horrenda & nela ſunt ſcelera, quæ huic Ordini obiiciuntur, enè incredibile ſit, Viros nobilitate illuſtres, eſſione Religioſos, & obſequio Eccleſiæ mantos, depoſito omni honoris, pudoris ac Reliis ſenſu, ſeſe illis flagitiis per totum, quà latè patet,

patet, Orbem Christianum contaminare potuisse nemine inter illos reclamante, nemine tam nefan & immania crimina execrante aut revelante. Prætereà, quamvis juridicè auditi & examinati fueri nonnulli Equites Templariorum Ordinis, nunqua tamen Ordo totus fuit in jus vocatus & auditu Immò Confessiones horrendorum criminum ab lis Templariis interrogatis & auditis factas, v metu, vel tormentis, vel promissis fuisse extorta ex eo maximè probari posse videtur, quòd summ totius Ordinis Magister *Jacobus Mola*, plurimiq alii Templarii, qui Parisiis flammis addicti sun editam ante criminum confessionem revocaru ac se ipsos, Ordinemque, criminum objectori puros & insontes palàm contestati sunt, morte que intrepidi pro hujus veritatis defensione as xerunt & subierunt.

M. Cùm detestanda illa crimina innume depositionibus testium, inquisitionibus ac int rogationibus ubique locorum à legitimis Judici Ecclesiasticis factis, atque ipsorum reorum con sionibus probata, comperta ac explorata fueri flocci fieri debent omnes conjecturæ, quæ ad p bandam Templariorum innocentiam adduci sunt. Facta quippè ex Actis, & Authenticis strumentis, non conjecturis & rationibus prob tur. Fuerint licèt Templarii Natalium splen inclyti, professione Religiosi, & Ecclesiæ obsec dediti; postquàm tamen à pio Instituti sui fine pitèr desciverunt, suæque libidini fræna im laxarunt, in his sensim sine sensu obscuratum aurum, mutatus est color optimus, dispersi lapides Sanctuarii, ita ut de illis rectè dici po

quod de *Origene* ajebat *Hieronymus* : *Ubi benè, nemo melius ; ubi malè nemo pejus* ; ac verè in eos quadrarent hæc communia Philoſophorum Effata : *Corruptio optimi peſſima* : & *ex generoſiori vino fit aſperius acetum* . Quòd verò in tanta corruptione morum nullus in Templariorum Ordine reclamaverit, nullus de his immanibus flagitiis apud Eccleſiam conqueſtus fuerit , id certè mirum tibi videri haùd debet, cùm ejuſdem ſilentii ſuppetat exemplũ, quod noſtris temporibus contigit, in ſpuriis Myſticis, *Michaëlis de Molinos* Diſcipulis , qui licèt in ſua Secta nefandas veterum Gnoſticorum impudicitias omnes ad unum æmularentur, nullus tamen inter illos per non leve temporis ſpatium de his fœditatibus & abominationibus apud Eccleſiam conqueſtus ſit , ſed potiùs ſinguli datâ operâ altiſſimo ſibi impoſito ſilentio ſollicitè ſtuduerunt , ut non prodirent in publicum , ſive quia ſuis commodis, & illicitis voluptatibus affatìm indulgere volebant, ſive quià verebantur , ne ſuæ Sectæ monſtra libidinum prodentes , ſuæ famæ jacturam facerent , & in ſe incitarent odium aliorum , quos eàdem operâ diffamaſſent . Eamdem ſilentii Templariorum in tanta Ordinis ſui morum corruptione cauſam fuiſſe facilè crediderim . Verum quidem eſt, plurimos Templarios , & in primis *Jacobum Mola,* ſummum Ordinis Magiſtrum , paulò antequam vivi Pariſiis comburerentur, revocaſſe , quam priùs ediderant, ſcelerum confeſſionem , eumdemque Ordinis Magiſtrum , cùm ad ſupplicium raperetur, hæc verba palam feciſſe, quæ ex probatę fidei Authoribus refert *Mariana* libro xv. *de Rebus Hiſpaniæ* capite decimo : *Ego extremo vitæ tempore , cùm inutili men-*

 dacio

oracio locus esse non debet , vera esse nego , ac per omnia numina juro , quæ de Templariorum impietate criminibusque & ante jactata , & nunc recitata sunt. Ordo enim ille sanctus , justus , ac orthodoxus est . Ego tamen extremo supplicio dignus , qui Pontifice , Regeque hortantibus , flagitia impia sceleraque mentitus sum in Ordinem meum de Religione Christiana optimè meritum: Quod utinam, ò utinam factum non esset ! sed quod unum superest , meis delictis , si veniæ locus est , ignosci postulo , ultròque graviores etiam pœnas deposco &c. Id ita contigisse , sicut narrat *Mariana*, non inficias eo , contendo tamen , ex ea præcedentis scelerum confessionis revocatione,quâ *Jacobus Mola* Summus Ordinis Magister, plurimique Templarii, antequam ignis supplicium perferrent, publicè declararunt, se ipsos , & Ordinem criminum objectorum puros & insontes esse , inferri non debere confessiones criminum à Templariis factas , metu pœnarum elicitas ac extortas fuisse . Nam primò etsi Magister Ordinis , & alii nonnulli Templarii prius editam scelerum confessionem revocaverint nihilosecius multò plures Templarii in priori confessione semper sibi constantes perseverarunt . Secundò , ipsa rei gestæ series , ipsa Inquisitionum Acta ex Regio Chartulario deprompta , nec non *Clementis V.* Pontificis Maximi Diplomata aperte demonstrant , maximam Templariorum partem sponte ac liberè horrenda flagitia confessam fuisse eorumque infamem notam universo Ordini inussisse . Tertiò , extant & vetera & recentia exempla hæreticorum , & sceleratorum virorum , qui extrema supplicia subire maluerunt, quàm suos errores vel scelera fateri, quales fuerunt Priscillianistæ

q

uorum vulgare ac tritum erat effatum: *jura, per-ura, secretum prodere noli*, ut nihil in præsentia licam de *Circumcellionibus*, de *Joanne Hus*, *Hiero-ymo Pragensi*, & aliis Hæreticis, qui ab Ecclesia onvicti, & solemni judicio damnati, nunquàm ios errores ejurare voluerunt, & mortem irreto-tis oculis aspexerunt, atque impavidis animis op-etierunt, quorum tamen in perferendo ignis sup-licio constantia seu pervicacia illos insontes fuis-minimè probat, sicut in confesso est apud omnes atholicos. Nihil ergo ex hac præcedentis scele-um confessionis revocatione factâ à Magistro Or-inis, & aliis Templariis; nihil etiam ex ipsorum perferendo ignis supplicio constantia, seu po-us pervicacia, extundi potest ad vindicandum unc Templariorum Ordinem à scelerum infa-ia, quâ fuit aspersus, ac demùm in Concilio enerali Viennensi omninò extinctus. Obiter ta-en advertere debes, hunc Templariorum Ordi-m non fuisse in Concilio Generali Viennensi à *emente V.* damnatum & abolitum ex rigore juris, u per modū sententię definitivæ, quam summus ontifex ferre non potuit, quia totus Ordo Tem-ariorum in jus vocatus & auditus non fuerat. Hi quidem, qui hujus Ordinis defensionem suscepe-nt Parisiis coram Apostolicis Commissariis, pro-ratione legitimâ non erant instructi, & se Pro-ratores instituere non posse absque præsentia & nsensu Magistri Ordinis responderunt, ut con-at ex Actis publica Notariorum manu exceptis, relatis à *Petro Puteano* in sua Historia Templa-orum. Verùm, quamvis *Clemens V.* hunc Tem-ariorum Ordinem non ex rigore juris, seu per

modum sententiæ definitivæ, non damnaverit, illum tamen tot turpitudinum maculis infamem proscripsit, abolevit, & suppressit de plenitudine potestatis, & per viam provisionis seu Ordinationis Apostolicæ, ut videre est in damnationis sententia à *Clemente V.* sacro Viennensi approbante Concilio latâ, quæ incipit his verbis: *Ad providam*, ubi hæc leguntur: *Ordinis*, (seù Templariorum) *statum, habitum, atque nomen, non sine cordis amaritudine & dolore, sacro approbante Concilio: non per modum diffinitivæ sententiæ; cùm eam super hoc secundùm inquisitiones & Processus, super his habitos, ferre non possemus de jure: sed per viam Provisionis, seu Ordinationis Apostolicæ, irrefragabili & perpetuò valitura sustulimus sanctione, ipsum prohibitioni perpetuæ supponentes &c.* ex quibus verbis liquet, Templariorum Ordinem justâ de causa damnatum & abrogatum esse, licèt in jus vocatus & auditus non fuerit.

D. Circà Abolitionem Ordinis Templariorum factam in Concilio Generali Viennensi hæret adhuc animo scrupulus, quem mihi eximas velim Legi in Scriptoribus superiùs à me laudatis, vide licet in *Joanne Villani*, & Sancto *Antonino*, abolitionem Templariorum profectam esse ex avaritia *Philippi Pulchri* Galliarum Regis ad eorum bon inhiantis. Sic enim scribit S. *Antoninus* III. Par Chronicorum Titul.XXI. Cap.I. Parag. III. *Creditu tamen magis inductus (Philippus Pulcher) ad extor quendam pecuniam ab illis*, seu Templariis, *& bo eorum, & ex odio concepto contra Magistrum Mansi nis, quàm ex zelo justitiæ.* Quibus verbis apertè i nuit S. *Antoninus*, Templarios fuisse insontes, e

rui

rumque Ordinem extinctum fuisse instigante ac promovente *Philippo Pulchro*, qui eorum bona, quæ maxima in Galliis erant, sibi vendicare, eaque quovis modo obtinere volebat.

M. Promovit quidem *Philippus Pulcher* Rex Christianissimus Templariorum damnationem, & Ordinis abolitionem *non ut accusator, non ut denunciator, vel partialis promotor, sed ut Dei Minister, Pugil Fidei Catholicæ, legis divinæ zelator, ad defensionem Ecclesiæ*, ut constat ex Regis Protestatione, ipsius litteris ad Summum Pontificem *Clementem V.* insertâ, quas ex Scriniis Regiis laudat *Petrus Puteanus* in Historia Templariorum. Puras etiam manus, animumque ab avaritiæ labe immunem, eo in negotio habuisse *Philippum Pulchrum*, disertè testatur *Clemens V.* in Diplomate, quod incipit, *Regnans in Cœlis*, in quo Regem his verbis compellat: *Deindè verò Tu, cui eadem fuerant facinora nunciata, non typo avaritiæ, cum de bonis Templariorum nihil tibi vindicare vel appropriare intendas .... sed fidei orthodoxæ fervore, tuorum Progenitorum vestigia clara sequens, accensus, de præmissis, quantùm licitè potuisti, te informans, ad instruendum & informandum nos super iis, multas & magnas nobis informationes per tuos Nuncios & Litteras destinasti*. Sed Philippi Pulchri in promovenda Templariorum Ordinis abolitione animum ab avaritiæ sordibus alienum manifestò ostendit bona fides & diligentia, quâ Rex ille Christianissimus votis ac mandatis Pontificis post extinctum illum Ordinem è vestigio obsecutus, Investituram hujusmodi bonorum Equitibus S. Joannis Hierosolymitani concessit, atque toto, quà latè patet, Regno in possessionem

misit omnium bonorum immobilium ad Templarios pertinentium, & ex mobilibus exiguam dumtaxat ac modicam summam, *Clemente V.* Pontifice Maximo ultrò consentiente, sibi vendicavit, in justam expensarum in hujus causæ prosecutione à se factarum compensationem, sicut constat ex Instrumento, quod sæpè laudatus *Petrus Puteanus* ex Regesto veteri Senatus consultorum Parisiensis Curiæ transcripsit, illudque inseruit in *Historia Templariorum*. Scio, aliquot esse Scriptores Italos, videlicet *Joannem Villani*, S. *Antoninum*, quos laudasti, & insuper *Trithemium* Abbatem in Chronico Hirsaugiensi, *Paulum Æmilium* in lib. *De Rebus Gestis Francorum* in *Philippo Pulchro*, atque *Papirium Massonum* lib. III. Annalium, qui in *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem in causa Templariorum non satis æqui fuerunt, eumque avaritiæ in promovenda Templariorum Ordinis abolitione insimularunt. Sed illi Scriptores decepti sunt falsis rumoribus qui per Italiam increbuerant, majorisque auctoritatis esse debent rerum in causa Templariorum gestarum Monumenta autographa, quæ in Regii Scriniis integra etiamnùm asservantur, necnon Pontificia Diplomata *Clementis V.* & sententia lat in Ordinem Templariorum in Concilio General Viennensi, quàm privatorum quorundam Scripto rum narratio. Non desunt etiam Scriptores coæ vi, quos inter censentur Continuator *Guilleln Nangii* ad annum MCCCVIII. & *Bernardus Guidon* Lodovensis Episcopus ex Ordine Fratrum Præd catorum assumptus, in *Chronico Romanorum Pont ficum*, qui disertè testantur, abolitionem Ordin Templariorum profectam esse non ex avaritia *Ph lip*

lippi *Pulchri* Galliarum Regis, sed ex fœtore, & clamore criminum immanium, quibus tàm Ordo Templariorum, quàm Ordinis Professores erant contaminati, quibus excitatus est Christianissimus ille Rex, ut omnes Templarios toto Regno capi, & in carcerem abjectâ omni cunctatione conjici juberet, atque à *Clemente V.* Pontifice Maximo postularet extinctionem illius Ordinis, ad quem delendum satis erat fama seu infamia publica tam fœdorum & immanium criminum, quam nulla purgatione abstergere poterant Ordinis capita, & membra; *Infamia* siquidem *publica*, *habet locum accusatoris*, ut docet *S. Thomas* secundæ secundæ Quæst. LXVII. Art. III. in Responsione ad secundum sibi objectum argumentum. His itaque falsis rumoribus adversùs *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem, quibus decepti fuere nonnulli Scriptores Itali, nulla fides haberi debet, sicut nec ullam prorsùs fidem merentur quidam alii Scriptores, qui narrant, *Clementem V.* Pontificem Maximum, & *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem à *Jacobo Mola*, magno Ordinis Templariorum Magistro, paulò antequàm vivus Parisiis combureretur, ad Divinum Tribunal vocatos, dictâ die obiisse. Hæc quippe narratio fabulis accensenda est, cùm nihil simile ab antiquis Scriptoribus memoriæ proditum sit, non à *Guillelmi Nangii* continuatore, non à *Joanne Villani*, S. *Antonino*, *Trithemio*, *Paulo Æmilio*, & aliis; etsi quidam illorum, ut mox observavimus, calumnias in *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem falsis rumoribus vulgatas in sua Chronica absque examine retulerint. Sed satis hactenùs dictum sit de Templario-

rum damnatione, eorumque Ordinis abolitione decretâ in Concilio Oecumenico Viennensi.

D. Recense nunc, juxta Ordinem suum, omnia, quæ gesta ac definita fuerunt in Concilio Generali Viennensi?

M. Concilium Oecumenicum Viennense tribus Sessionibus fuit absolutum. In priore, quæ habita est die XVI. mensis Octobris in Ecclesia Metropolitana *Sancto Mauritio* sacrâ, *Clemens V.* Pontifex Maximus, celebrationis Concilii causas exposuit; posteà de Templariorum causâ, de subsidio Terræ Sanctæ, de Clericorum reformatione varii Tractatus, ac multæ deliberationes habitæ sunt. In altera Sessione, quæ tertiâ die Aprilis anni trecentesimi duodecimi ineuntis habita est, præsente *Philippo Pulchro* Galliarum Rege, qui circà Quadragesimam, cum filiis & fratribus, multorumque Prælatorum ac Procerum comitatu advenerat, discussis diuturno examine, qui in Templariorum causa conscripti fuerant, processibus, *Sacro approbante Concilio*, promulgata est sententia, quâ planè extinctus est Templariorum Ordo, eorumque bona Equitibus Sancti Joannis Hierosolymitani adjudicata fuere. Tertia & postrema Sessio habita est pridie Nonas Maji, & in ea promulgata fuit Clementina prima *De Summa Trinitate*, & *de Fide Catholica*, ubi damnantur tres *Petri Joannis Olivi* errores, primus, quo asserebat, Christi adhuc viventis latus lanceâ perfossum fuisse; alter, quò negabat, Animam rationalem esse formam corporis; Tertius, quo habitus Fidei & virtutum in Baptismo infundi inficiabatur. Contra primum errorem profitetur Sancta Synodus, *Christum, spiritu emis-*

isso, perforari lancea sustinuisse latus, ut indè formatur Ecclesia coniux Christi. Contra secundum errorem definivit, *ut si quisquam deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter præsumpserit, quòd anima Rationalis seu intellectiva non est forma corporis humani per se & essentialiter, tanquàm hæreticus sit censendus*. Contra tertium errorem sanxit, hanc opinionem, *quæ dicit tam parvulis, quàm adultis conferri in Baptismo gratiam informantem & virtutes, tanquam probabiliorem, & Dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiæ magis consonam & concordem* eligendam esse ac propugnandam. *Begardorum*, & *Beguinarum*, nec non *Fratricellorum*, *Dulcinistarum*, errores, de quibus diximus in superiori Colloquio, fuerunt itidem in hoc Concilio Generali Viennensi damnati per Clementinam *Ad nostrum*, quæ legitur inter Clementinas, titulo *de Hæreticis*. Volunt aliqui cum S. *Antonino* editas pariter fuisse in eodem Concilio Viennensi Clementinam *Ex gravi*; *De Usura*, quâ hæreseos damnati sunt, qui pertinaciter assererent, *Usuras non esse peccatum*; item Clementinam *Ne in agro*, *De statu Monachorum*; Clementinam quoque *Dudum*; *De Sepulturis*; & Clementinam *Religiosi*; *De Privilegiis, & excessibus Privilegiatorum*. Verùm illas Clementinas in hoc Concilio Generali fuisse publicatas non constat apud omnes. Habita est in hoc Concilio Viennensi deliberatio de subsidio Terræ Sanctæ, ad quod ferendum sese promptissimum exhibuit *Philippus Pulcher* Rex Christianissimus, qui promisit, se infrà annum cum liberis, fratribus, ingentique Procerum ac Nobilium numero tranfretaturum; Gallicani verò Præsules

Deci-

Decimas ad ſexennium ad hoc ſacrum perficiendum opus conceſſerunt, quod à Summo Pontifice & Concilio approbatum eſt, ſicut refert *Guillelmi Nangii* continuator. Sed deliberationes, conſilia & promiſſa hoc de ſancto negotio habita, executioni non fuerunt mandata, & in irritum ceciderunt. Denique, in Concilio Generali Viennenſi cùm *Philippus Pulcher* Galliarum Rex vehementer urgeret *Clementem V.* ut memoriam *Bonifacii VIII* damnaret, noluit Pontifex Maximus Regis voluntatem implere, ſed invidioſiſſimum iſtud negotium hoc pacto compoſuit ac finivit. Memoriam *Bonifacii VIII.* vindicavit quidem, eumque Catholicum & legitimum fuiſſe Pontificem declaravit; famam tamen *Philippi Pulchri* Galliarum Regis integram eſſe voluit, editoque Decreto ſtatuit, nullam Regi, ejuſve filiis, aut hæredibus pœnam, vel detrimentum aliquod inferri, aut ullam infamiæ notam inuri poſſe ob geſta contra *Bonifacium VII* ſicut refert S. *Antoninus* III. Part. Chronic. Titul. x Cap. III.

D. Cùm nullum aliud Concilium General præter Viennenſe, in Galliis, fuerit Sæculo decim quarto celebratum, ad habendam plenam aliorum hujus Sæculi Conciliorum notitiam, breviter nun quoad ejus fieri poterit, diſſerere debemus de Conciliis Nationalibus, ſeu Provincialibus, quæ eode Sæculo XIV. ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplina in Gallia, Hiſpania, Italia, Anglia, & Germania habita fuerunt.

M. Primum Concilium Nationale, quod Galliis habitum eſt Sæculo decimo quarto, fi Concilium *Compendienſe,* indictum ab Archiepiſc

Remenſi *Roberto de Courtenay* anno MCCCI. in eo ɔtem edita ſunt Capitula, quæ ſpectant Diſciplim Eccleſiaſticam & Clericorum immunitates, lelicet, excommunicati ſunt Laici Judices, qui ılctas pro Clericorum criminibus exigunt, eâ:nque cenſurâ perculſi ſunt Abbates, qui conraverint in ſuos Epiſcopos, ſeu contra juriſdionem Epiſcopalem de mutua defenſione fœdus er ſe iniverint. Fulminati pariter ſunt Magiſtra;, qui non patiebantur, ut Laici in foro Eccleſtico convenirentur: decretum etiam eſt, ut ubinque â Judice temporali caperetur Clericus, à vinis ceſſaretur Officiis. Extant hujus Concilii mpendienſis ſeptem Capitula tomo XI. Concil. t.2. pag. 1472. *Amaneus* Auſcitanus Epiſcopus ncilium Provinciale anno MCCCIII. celebravit ıd *Nugarolium* (Armeniacorum id oppidum eſt Diœceſi Auſcenſi ſitum ad Garumnæ fluvium) quo Decreta undeviginti edita ſunt contra Cleɔs peregrinos, qui, abſque ſuorum Epiſcoporum nmendatitiis litteris ſacra facientes, excommuantur; contra Judices temporales, qui ſeſe cauſis :leſiæ admiſcentes eidem cenſuræ ſubjiciuntur; ıtra perjuros, qui denunciantur excommunica- inteſtabiles & infames; contra decimarum detores, concubinarios, uſurarios, adulteros ma-:ſtos &c. qui omnes excommunicatione feriun- . Extant iſtius Concilii Nugarolienſis undeviıti Decreta Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectan- tomo XI. Concil. par. 2. pag. 1478. Alterum ncilium Compendienſe *Robertus de Courtenay* :hiepiſcopus Remenſis coëgit anno MCCCIV. in ɔ decretum eſt, illos ipſo facto eſſe excommunica-

catos, qui alios nominatim excommunicatos & interdictos ad Divina, vel ad Ecclesiasticam Sepulturam admittunt, aut Sacrorum celebrationi coram hujusmodi hominibus ab Ecclesia proscriptis interesse præsumunt. Item denunciantur ipso facto excommunicati hi, qui Matrimonia clandestina contrahunt, procurant, aut præsentiâ suâ cohonestant; necnon Magistratus, qui vectigalia Clericis imponunt, & tallias atque collectas ab iis exigunt. Denique, præcipitur Clericis, ut mensâ frugali utantur, sintque contenti jusculo & duobus ferculis in conviviis, nisi superveniant Magnates. Extant hujus secundi Concilii Compendiensis pro reformatione Ecclesiasticæ Disciplinæ quinque Capitula tom. XI. Concil. part. 2. pag. 1493. *Amaneus* modo laudatus Auscitanus Archiepiscopus Concilium in Metropoli sua anno MCCCVIII. congregavit, in quo actum est de juribus Ecclesiæ vindicandis, de celebratione Missarum, de usuris, de Monachis, & de aliis hujusmodi morum reformationem spectantibus. Habentur hujus Synodi Auscitanæ Canones sex tomo XI. Concil. par. 2. pag. 1500. *Philippus de Marigny* Archiepiscopus Senonensis Concilium Parisiis congregavit anno MCCCXII. cujus ad vigorem Ecclesiasticæ Disciplinæ renovandum, & abusus quosdam extirpandos *contra detentores bonorum Ecclesiæ, & contra citationes generales* extant Capitula tria tom. XI. Concil. pag. 1602. *Gaufridus* Turonensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis & Abbatibus Concilium Salmuriense anno MCCCXV. coegit, in quo quatuor promulgati sunt Canones contra perturbatores jurisdictionis Ecclesiasticæ, & contra Archidiaconos, qui ab examinandis pecuni-

e-

gunt. Extant quatuor illi Concilii Salmuriensis ɪones tomo xi. Concil. par. 2. pag. 1617. Eodem o *Amaneus* Auscitanus Archiepiscopus alterum garoliense habuit Concilium, in quo quinque :reta edita sunt; quibus statuitur, ut Domini porales non occupent Ecclesias vacantes: ut rici à Judicibus Sæcularibus non compellantur: upplicio ultimo damnatis Pœnitentiæ Sacraɪtum non denegetur &c. Extant quinque hujus ıcilii Nugariolensis Decreta tom. xi. Concil. 2. pag. 1620. *Robertus de Courtenay* Archiepiɔus Remensis eodem anno MCCCXV. Silvanecten-:lebravit Concilium, in quo *Petrus* Episcopus alaunensis, & Galliarum Regni Cancellarius, multorum criminum reus accusabatur, absos est, & in Sedem suam restitutus, ut videre est d *Guillelmi Nangii* Continuatorem ad annum cxv. Idem *Robertus de Courtenay* Remensis Arpiscopus aliud Silvanectense Concilium habuit ɔ MCCCXVII. in quo contra invadentes bona esiastica actum est, & statutum, eos, si intra ɔ dies non satisfecerint, arctioribus censuris cogendos. *Guillelmus de Meloduno* Senonensis hiepiscopus Concilium in sua Metropoli conavit anno MCCCXX. in quo quatuor promulgaɪnt Decreta de servando jejunio in Vigilia Fe-:orporis Christi; de cessatione à Divinis, quan-:lericus à Judice Laico detinetur; de professio-Monachorum; de vita & honestate Clericorum, ɔus prohibetur, ne caligas peregrini coloris, ıam, barbamque prolixam gerant. Eadem Dea iisdem ferè verbis concepta publicavit *Guilus de Meloduno* Archiepiscopus Senonensis in Con-

Concilio, quod cum ſuis Suffraganeis Pariſiis ce-
lebravit anno MCCCXXIII. *Gasbertus* Arelatenſis, *Ja-
cobus* Aquenſis, & *Bertrandus* Ebredunenſis, Ar-
chiepiſcopi, cum ſuarum Provinciarum Epiſcopi
Concilium Avenione anno milleſimo trecenteſim
vigeſimo ſexto celebrarunt, in quo plurima in mo
rum & diſciplinæ reformationem, Clericorum pri-
vilegia & immunitates, nonnulla etiam contra bo-
norum & jurium Eccleſiaſticorum invaſores, cen-
ſurarum Eccleſiæ contemptores, & circa Eccleſi
ſticam juriſdictionem, res matrimoniales, & teſt
mentarios ſtatuta fuere, ac quinquaginta novem
edita Capitula, quæ *Petrus Gaſſendus*, Vir docti
mus, & Eccleſiæ Dinienſis Præpoſitus, publici ju
fecit, & ad calcem *Hiſtoriæ Eccleſiæ Dinienſis* e
dit, eaque poſtea *Coſſartius*, & *Binius* ſuæ Concil
rum Collectioni inſeruerunt tom. XI. part. 2. pa
na 1717. *Guillelmus de Flavacourt* Auſcitanus A
chiepiſcopus Concilium Marciacenſe eodem an
MCCCXXVI. congregavit, in quo quinquaginta
edita ſunt Capitula *de ætate & qualitate Ordinan
rum; de litteris dimiſſoriis; de Officio Archidiaco
de Officio Ordinarii; de perjuriis, exceptionibus,
pellationibus, de Eccleſiarum, & Clericorum immu
tate ac libertate, de Cenſuris, de Reliquiis & In
gentiis, de Eccleſiarum conſtructione & conſecratio*
necnon de aliis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Capitib
quæ extant tom. XI. Concil. par. 2. pag. 1747. A
rum Marcianenſe Concil. habuit idem *Guillelmu
Flavacourt* Auſcitanus Archiepiſc. ann. MCCCX
in cauſa *Aneſancii* Epiſcopi Adurenſis à perd
lionibus occiſi, in quo decretum eſt, ut ſicarii,
iſtud parricidium commiſerant, ab Eccleſiæ

io amoverentur, & quicumque eos hoſpitio ex- rent, anathemate configerentur. *Guillelmus Bria* Archiepiſcopus Remenſis Concilium Silva- tenſe celebravit anno MCCCXXVI. in quo ordo endi Concilii Provincialis per Remenſem Pro- iam in poſterum obſervandus ſtabilitur, juriſ- io & immunitas Eccleſiæ confirmantur, ſolutio rata decimarum ſub pœna excommunicatio- imperatur; hi, qui ſunt excommunicati, ab one, patrocinio, & teſtimonio repelluntur; deſtina matrimonia ſub pœna excommunica- is prohibentur. Extant illius Concilii Silva- enſis Canones VII. tom. XI. Concil. par. 2. pagi- 768. Idem *Guillelmus de Bria* Remenſis Archie- opus Concilium Compendienſe ann. MCCCXXIX. egit, in quo ſtatutum eſt, ut Conſtitutiones pro bus, immunitatibus, privilegiis & bonis Eccle- uendis latæ executioni mandarentur, ſicut & ſtitutiones contra uſurarios editæ. Præcipitur m, ut ſingulis diebus Dominicis excommuni- denuncientur omnes & ſinguli uſurpantes, im- entes, & perturbantes ordinariam juriſdictio- Eccleſiaſticam. Extant hujus Concilii Com- dienſis Canones VII. tom. XI. Concil. part. 2. 1775. *Petrus* Archiepiſcopus Rotomagenſis cilium in Monaſterio *B. Mariæ de Prato* propè homagum anno MCCCXXX. celebravit, in quo Divinis Officiis religiosè celebrandis; de vita oneſtate Clericorum, ac Monachorum; de De- arum Collectione; de promovenda Sacra Expe- one; de Caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Epiſcopis rvatis; de promulgandis & obſervandis Supe- um Conciliorum Provincialium Conſtitutioni- bus,

bus, & de aliis Disciplinæ Ecclesiasticæ Capitibus actum est. Tredecim Constitutiones, quæ in hoc Concilio Rothomagensi editæ fuerunt, habentu tomo XI. Concil. part.2.pag.1783. *Petrus* Archiepiscopus Turonensis anno millesimo trecentesim trigesimo sexto Concilium habuit in Castro Gon terii Diœcesis Andegavensis, in quo duodecim edita sunt Decreta pro Libertate & Immunitat Ecclesiastica, & contra jurisdictionis & bonoru Ecclesiæ invasores ac detentores. Habentur du decim illius Concilii apud *Castrum Gonterii* cel brati Decreta tomo XI. Concil. part. 2. pag. 184 Eodem anno millesimo trecentesimo trigesimo xto *Fulcrandus* Archiepiscopus Bituricensis Con lium in sua Metropoli convocavit, in quo pluri ad Disciplinam Ecclesiasticam restaurandam san ta sunt, nonnullæ Constitutiones Provinciales, q injuriâ temporis & desuetudine penè exoleverar fuerunt renovatæ, & aliæ contra violantes Ecc siasticam jurisdictionem, contra perturbatores cis & libertatis Ecclesiæ, de novo promulgatæ fu Extant Canones duodecim in hoc Concilio Bit censi editi tom.XI. Concil.in Appendice pag.2 Paulò post celebrationem illius Concilii Bituri sis, Trium Provinciarum Arelatensis, Ebredu sis, & Aquensis Archipræsules Concilium Ave nense II. anno millesimo trecentesimo trige septimo celebrarunt, in quo quinquaginta vem Decreta Concilii Avenionensis I. habiti MCCCXXVI. repetita & confirmata sunt, eisque decem addita pro bono Ecclesiæ regimine, ac rum reformatione. Extant hæc LXIX. Co Avenionensis II. Decreta, seu Canones, tom

onciliorum part.2. pag. 1852. & apud *Baluzium* ım ejuſdem Notis in *Concilia Galliæ Narbonenſis* ag.341. *Joannes* Remenſis Archiepiſcopus Conlium Noviomenſe anno milleſimo trecenteſimo ıadrageſimo quarto celebravit, in quo ſanciti nt Canones ſeptemdecim, qui mores, Diſciplim, juriſdictionem, & Eccleſiæ libertates ſpeant, & extant tomo xI. Concil. par.2.pag.1886. *uillelmus* Senonenſis Archiepiſcopus Concilium ıriſiis indixit anno milleſimo trecenteſimo quaageſimo ſexto, in quo tredecim edita ſunt Deeta de immunitate Clericorum contra Sæculares agiſtratus; de habitu Clericorum; de legatis Ecſiæ in alios uſus non convertendis, quàm in quos icta ſunt; de obſervandis antiquis Decretalibus, Clementinis Conſtitutionibus; de Xenodochiis, proſariis, & Eleemoſynariis. In Canone ultimo nceduntur Indulgentiæ his, qui horâ *ignitegii*, ſerò, cùm tegitur ignis, ter recitant Salutation Angelicam. *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcos Concilium anno milleſimo trecenteſimo quinageſimo primo habuit *Biterris*, in quo octo Deta condita ſunt de inclinatione capitis ad Sanſſimum Nomen *JESUS*; de reverentia Sacro riſti Corpori exhibenda, cùm ad ægrotos defer-; de Indulgentiis, quæ conceduntur orantibus Summo Pontifice, Rege, & Prælatis; de obſerione & executione Canonis *Omnis utriuſque ſe-s &c.* Hujus Concilii Biterrenſis Acta & Decre-Vir clariſſimus *Baluzius* Notis illuſtravit & ediinter *Concilia Galliæ Narbonenſis* pag. 91. indèinſerta ſunt tomo xI. Conciliorum par.2.pagin 1922. *Simon* Turonenſis Archiepiſcopus anno

 mille-

millesimo trecentesimo sexagesimo quinto Concilium Andegavense celebravit, in quo triginta quatuor conditi sunt Canones de collatione Beneficiorum; de vita, honestate, & frugali mensa Clericorum; de Beneficiatorum, & maximè curam animarum habentium residentiâ; de Monachorum & Canonicorum Regularium vestibus reformandis; d abstinentia à lacte & butyro diebus jejuniorum, praesertim Quadragesimali tempore &c. Extai hujus Concilii Andegavensis triginta quatuor C nones tomo XI. Conciliorum part. 2. pagina 193 His Conciliis Provincialibus in Galliis Sæculo d cimo quarto celebratis duo alia dumtaxat addai videlicet *Vaurense*, & Narbonense, quorum p mum, seu *Vaurense*, à trium Provinciarum Narl nensis, Tolosanæ, & Auscensis Archiepiscopis no MCCCLXVIII. habitum est apud *Vaurum* Occi niæ oppidum, Gallicè *Lauaur* dictum, in quo c dita sunt centum triginta tria Decreta Disciplin Ecclesiasticam spectantia. Primum, quod est p lixissimum, complectitur fidem Catholicam, Catechesim ad Christianarum plebium infor tionem accuratam *de Septem Sacramentis; de tutibus Theologicis & Moralibus; de Donis Spi Sancti; de eleemosynis corporalibus & spirituali de vitiis capitalibus; de decem præceptis Decal* In aliis Decretis, seu Canonibus agitur de Ca rum Matrimonialium judicio; de jurisdiction libertate Ecclesiastica contra invasorum & op sorum injurias tuendâ; de Instrumentis, Co ctibus, & Juramentis; de vestibus Canonicor & familiarium Episcopi, & cujusvis alterius lati; de portione congrua Curatorum; de auc

Missæ Parochialis Dominicis diebus ; de Matrioniis clandestinis; de Canonicorum studiis ; de dulgentiis , quæ conceduntur convenientibus ad ilsam *Beatæ Mariæ* , & his , qui orant pro Roma- Pontifice , vel qui ad sonum campanæ circa So- ortum pro pace & prospero statu Ecclesiæ quiniès Orationem Dominicam in honorem quinque lnerum Salvatoris nostri , & septiès Angelicam utationem ad honorem septem gaudiorum,quæ Filio suo Beata Virgo habuit , devotè recitavet &c. Extant hujus Concilii Vaurensis centum ginta tria Decreta tom.XI. Concil. par. 2. pagi- 1969. & apud *Baluzium* cum suis Notis *Concil. lliæ Narbon.* pag. 124. Concilium Narbonense, ente *Gregorio XI.*Pontifice Maximo,*Petrus* Narıensis Archiepiscopus in sua Metropoli celebra- anno MCCCLXXIV. & in eo viginti octo Disciplii Ecclesiasticæ edita sunt Capitula , quorum quar priora agunt de celebrandis Synodis . In aliis ò plurima statuuntur contra fictos Apostolos , absque missione prædicabant ; contra excomnicatos, qui sepulturâ privari debent ; contra ıorum Ecclesiasticorum invasores , vel jurisdionis, & Immunitatis Ecclesiasticæ oppressores ; ıtra eos, qui blasphemant in Christum, Beatam ginem, & Sanctos &c. Extant viginti octo istius ncilii Narbonensis Decreta apud *Baluzium* ncil. Galliæ Narbon. pag.301.& tomo XI.Con- in Appendice pag.2497. Hæc sunt omnia Cona Nationalia, seu Provincialia, quæ Sæcul. XIV. Galliis celebrata fuerunt.

D. Percense nunc Concilia Nationalia , seu ›vincialia , quæ Sæculo XIV. in Hispania habita t.

M. De Conciliis Nationalibus, seu Provincialibus, quæ in Hispania ad restaurandam Ecclesiæ Disciplinam Seculo XIV. habita sunt, lato calamo disserit, eaque doctissimis Notis illustrat Eminentissimus *Josephus de Aguirre* Tomo III. *Conciliorum* Hispaniæ, à quibus nos, ne longiùs, quàm par sit, nostrum protrahatur Colloquium, breviter expediemus. In Primis, *Gonsaluus* Archiepiscopus Toletanus anno MCCCII. celebravit Concilium *Pennafidelense* (Vaccæorum Hispaniæ Tarraconensis i oppidum est) in quo præcipitur Clericis ut hora Canonicas recitent, concubinas dimittant, Eu charistiam morientibus administrent, Confessio num arcana omninò celent. Præterea, institutu est dies Festus in honorem B. *Ildephonsi*, aliaque de Decimis, & Immunitatibus Ecclesiarum stat ta sunt. Constitutiones Ecclesiasticas XV. in h Concilio *Pennafidelensi* promulgatas refert Card nalis *de Aguirre* Tomo III. Conciliorum Hispan pag. 538. Prætermitto Concilia Tarraconense, Salmanticense, quæ anno MCCCXII. fuerunt cel brata, & quorum Acta refert Cardinalis *de Agu re* pag. 546. & 547. quia in his duobus Concil nihil occurrit, quod sit memoriâ dignum. Ce bre fuit Concilium Vallisoletanum, quod *Guil mus* Sabinensis Episcopus, & Sedis Apostolicæ i Hispania Legatus, anno MCCCXII. celebravit, in q præcipitur, ut quovis biennio Synodi Provinc les, & annis singulis Diœsecanæ celebrentur: Curati Parochianos suos necessaria ad salute edoceant: Ut Sæculares judices, qui Clericos Tribunalia sua de rebus & causis Ecclesiastici F litigare compulerint, excommunicati denunti

t

r: Ut feriatio à servilibus operibus Dominicis Festivis diebus observetur. Excommunicantur lsi testes, Advocati, mediatores, & omnes, qui l falsum testimonium ipsos inducunt, donec pro umnis illatis fecerint satis. Denique, agitur de ta & honestate Clericorum, de solutione Deciarum, de abstinentia Quadragesimalis, & quaor temporum, de pœna Simoniacis imponenda, Clericorum studiis, de excommunicandis his, i sacrilegos, maleficos, incantatores, ariolos nsulunt, & auguriis attendunt. Extant Disciplie Ecclesiasticæ Canones XXVII. in Concilio Valoletano conditi, quos edidit Card. *de Aguirre* omo III. Concil. Hispaniæ pag. 556. *Joannes* Ariepiscopus Toletanus tria Concilia celebravit, orum primum habuit in sua Metropoli anno CCXXIII. cujus Acta legi possunt apud Emintissimum Cardinalem *de Aguirre*, qui primus MS. *Mondexarensi* ea in lucem protulit Tomo III. oncil. Hispaniæ pag. 560. Alterum Concilium in itidem Metropoli Toletana convocavit idẽ *Jones* Archiepisc. Toletanus anno MCCCXXIV. in quo oncilii Vallisoletani Decreta renovarunt Patres, quædam alia disciplinam & Clericorum mores ectantia statuerunt. Legendus est Cardinalis *de guirre*, qui octo Constitutiones Ecclesiasticas in c secundo Concilio Toletano sancitas, & cum . *Mondexarensi* collatas inseruit Tomo III. *Con. Hispaniæ* pag. 576. Idem *Joannes* Archiepiscos Toletanus Concilium Provinciale, *Complutendictum*, apud Alcalam tenuit anno MCCCXXV. in o tres Constitutiones ad Clericorum mores perentes, quæ in Synodo Toletana anno MCCCXXIV.

habitâ promulgatæ fuerant, lucidiùs promuntu & explicantur, ut videre eſt apud eumdem Cardinalem *de Aguirre* pag. 578. Denique *Ægidius* Archiepiſcopus Toletanus duo Concilia Provincialia coegit, quorum primum in ſua Metropoli celebravit anno MCCCXXXIX. & in eo quinque Decreta condita ſunt de illiteratis ad Clericatum non promovendis; de ſtudio Theologiæ & juris Canonici in Eccleſiis Cathedralibus inſtituendo; de executione Canonis: *Omnis utriuſque ſexus* pro Confeſſione ſingulis annis facienda &c. Extant hæc quinque illius Concilii Toletani Decreta apud ſæpè citatum Cardinalem *de Aguirre* Tomo III. Conc Hiſpaniȩ pag. *609*. Alterum Concilium idem *Ægidius* Archiepiſcopus Toletanus anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo celebravit, quod alii appellant *Toletanum*, ſed à Cardinali *de Aguirre* meliùs *Complutenſe* dicitur, cùm apud *Complutum* fuerit congregatum. In eo præcipuè actum eſt de vita, & honeſtate Clericorum; de abuſu correctione; de coercendis bonorum Eccleſiaſticorum invaſoribus, vel gravem injuriam perſonis Eccleſiaſticis inferentibus &c. Quatuor Canones in hoc Concilio editos refert Cardinalis *de Aguirre* Tomo III. *Concil. Hiſpaniæ* pag. 614. Legi ſunt etiam apud eumdem Cardinalem quȩdam Concilia Provincialia Sæculo decimo quarto Hiſpania celebrata, quæ nos conſultò prætermittimus, quia nihil in eis, quod ſingulari aliqua obſervatione dignum ſit, offendimus.

D. Fueruntne in Italia Sæculo decimo quarto convocata plura Concilia Nationalia, ſeu Provincialia?

M.

M. Quatuor dumtaxat Concilia Nationalia, u Provincialia, in Italia Sæculo decimo quarto onvocata, & à *Raynaldo* Ravennate Archiepiſco-o fuiſſe celebrata, memorant Scriptores; quorum rimum ab Epiſcopis Provinciæ Ravennatis, Præſi-: *Raynaldo* Archiepiſcopo Ravennate, in Metropo-habitum eſt anno milleſimo trecenteſimo ſepti-o, illiuſque meminit *Rubeus* lib. VI. *Hiſtoriæ Ra-enn.* Alterum Concilium Ravennenſe idem *Ray-ldus* Archiepiſcopus indixit in ſua Metropoli an-o milleſimo trecenteſimo undecimo, in quo tri-nta duo Decreta edita ſunt de Epiſcoporum de-nctorum ſolemnibus exequiis, de incertis Reli-uiis, quæ ſub Altaribus recondi debent, & fide-um venerationi non exponi; de auditione Miſſæ arochialis Dominicis diebus; de pœnis, quæ in-gi debent his, qui blaſphemant in Deum, Bea-m Virginem & Sanctos, vel qui cenſuras Eccle-aſticas contemnunt, nec admoniti reſipiſcere vo-nt; de eleemoſynis, quæ ab Epiſcopis, Capitulis, Monaſteriis, quorum ſufficientes ſunt redditus, eri debent &c. De his, & de aliis Diſciplinæ Ec-eſiaſticæ Capitulis extant Canones XXXII. To-o XI. Conciliorum Part. II. pag. 1569. Tertium oncilium idem *Raynaldus* Archiepiſcopus Raven-as anno milleſimo trecenteſimo decimo quarto elebravit *Argentæ*, quod Ravennatis Diœceſeos aſtrum eſt, & in eo ad promovendum divinum ultum, ad morum reformationem, ad ſtabilien-am Clericorum vitæ puritatem, honeſtatem & odeſtiam in veſtibus, ad bona Eccleſiaſtica con-a invaſores conſervanda, & ad ſancienda alia hu-uſmodi Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capita conditi

sunt decem Canones, qui extant Tomo XI. Concil. Part. II. pag. 1613. Quartum denique Concilium idem Ravēnas Archipræsul *Raynaldus* an. MCCCXVII. Bononiæ congregavit, in quo Constitutiones Ecclesiasticæ in superioribus Conciliis editæ, denuò fuerunt approbatæ, ac viginti quatuor Decreta sancita sunt de custodia vacantium Ecclesiarum: de vita & honestate Clericorum: de certo numero Canonicorum in Ecclesiis Cathedralibus statuendo: de Salariis Notariorum, & Sigilliferorum &c. Extant hujus Concilii viginti quatuor Decreta Tomo XI. Concil. Part. II. pag. 1655.

D. Veniamus ad Concilia Nationalia, seu Provincialia, quæ in Anglia Sæculo decimo quarto habita sunt, & ea compendiosè describe, quæ in his ad restaurandam Ecclesiæ Disciplinam fuerunt statuta.

M. *Henricus Spelmannus*, qui omnia Concilia Provincialia, & Diœcesana Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ in duobus Tomis Londini anno MDCLXIV typis excusis, studiosè collegit ac digessit, de Conciliis Nationalibus, seu Provincialibus, quæ Sæculo XIV. in Anglia fuere celebrata, differit Tom. II à pag. 438. usque ad pag. 660. ex quo nos pauca hi deflorabimus. Inter Concilia, quæ Sæculo XIV in Anglia ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam fuerunt celebrata, primum est Londinense, quod anno MCCCXXI. *Walterus* Cantuariensis Archiepiscopus cum suis suffraganeis habuit, in quo ad regimen Ecclesiasticum meliùs ordinandum condi sunt octo Canones de Testamentis; de Visitatioi Archidiaconorum, de introductionibus, institutionibus, & provisionibus ad Ecclesiastica Bene-

ci

a; de Immunitatibus Clericorum &c. Acta & anones illius Cōcilii Londinensis habentur apud elmannum Tom. 2. pag. 488. Alterum Concilium ondinense *Simon Mepham* Archiepiscopus Cantuaensis congregavit anno MCCCXXVIII. in quo nom conditi sunt Canones de cessandis à servilibus eribus in die Parasceves; de celebrando Festo onceptionis *B. Mariæ* Virginis; de immunitatis Clericorum; de oblationibus & Decimis; de stamentis; de publicandis Bannis matrimoniaus &c. Acta & Canones hujus Concilii Londinsis refert *Spelmannus* Tomo 2. pag. 493. Idem *non Mepham* Archiepiscopus Cantuariensis Conium in suis Ædibus Lambethanis circà annum CCXXX. celebravit, in quo decem Decreta edita it de ornamentis & officio Altaris; de Confesnibus audiendis; de servando sigillo Confessio; de administrando ægrotis Sacramento Extre Unctionis; de clandestinis Matrimoniis; de evio habendo examine eorum, qui ad Sacros dines sunt promovendi; de non alienandis Ecsiarum bonis; de excommunicandis tèr, aut atèr in anno Sortilegis, Maleficis, Perjuris & Inidiariis &c. Acta & decem Canones hujus Coni Lambethensis legi possunt apud *Spelmannum* mo 2. pag. 497. Refert etiam *Spelmannus*, eumn *Simonem Mepham*, Archiepiscopum Cantuansem, aliud Concilium, *Maghfeldense* dictum, ceraſſe anno MCCCXXXII. in quo edita est Constiio, quæ Dies Festos, qui pio animi affectu per um annum observari debent, enumerat, ut vide est apud citatum *Spelmannum* Tom. 2. pag. 500. *innes Straford*, Archiepiscopus Cantuariensis,

tria

tria Londini indixit Concilia. Primum habuit an no MCCCXLI.& in eo edita eſt unica utiliſſima Con ſtitutio ad compeſcendam avaritiam Clericorum qui in Beneficia necdùm vacantia ſe intrudere, eadem per fas & nefas occupare moliebantur, legere eſt apud *Spelmannum*, qui hujus Concil Londinenſis Conſtitutionem inſeruit Tomo pag. 546. Alterum Concilium Londini idem *J annes Straford* Archiepiſcopus Cantuarienſis habu anno MCCCXLII. in quo ea, quæ pro bono Eccl ſiæ regimine in ſuperioribus Conciliis jam ſtatu fuerant, duodecim editis Canonibus renovata confirmata ſunt, extantque apud *Spelmannum* Tom. 2. pag. 572. Tertium Concilium Lond idem Archipræſul *Joannes Straford* celebravit a no MCCCXLIII. in quo Diſciplina Eccleſiaſtica mata eſt ſeptemdecim Decretis de habitu & ho ſtate Clericorum; de conditionibus ſervandis i dimiſſione Beneficiorum; de Decimarum & ob tionum fraudatoribus; de debitis inteſtatorum ſolvendis, & de Teſtamentorum executione; Matrimoniis clandeſtinis; de excommunican his, qui juriſdictionem Eccleſiaſticam impediu & qui herbas, aut arbores, in Cæmeteriis Ec ſiarum & Cappellarum creſcentes, metunt, e lunt, diſſipant, abſque Rectorum arbitrio &c. tant hujus Concilii circa Eccleſiaſticam Diſci nam ſeptemdecim Decreta apud *Spelmannum* mo 2. pag. 581. *Simon* Cantuarienſis Archiepi pus tria celebravit Concilia. Primum eſt Lam thenſe II. in quo promulgata eſt Conſtitutio Sy dalis, in qua præcipitur, ut Clerici capitaliu criminum convicti Epiſcopalibus carceribus

p

ꝛtuò mancipentur, ac tenui victu sustententur. lterum, est Maghfeldense II. in quo præfixi sunt ies Festi, qui per annum observari debent. Terum, est Lambethense III. in quo unica edita est onstitutio, in qua Presbyterorum stipendia præniuntur, iisque ex una Diœcesi in alteram absque tteris dimissoriis emigratio prohibetur. Acta & atuta trium illorum Conciliorum inseruit *Spelannus* Tomo 2. pag. 597. 609. & 610. Denique, *oannes Thoresby* Archiepiscopus Eboracensis an- o MCCCLXVII celebravit Concilium Eboracense, in eo decem publicavit Constitutiones Ecclesia- icas contra immodestias & irreverentias, quæ fie- int in Ecclesiis & Cæmeteriis; contra Nutrices irvulos suffocantes; contra eos, qui decimas non luunt, vel qui alienant bona Ecclesiastica, vel andestina contrahunt matrimonia &c. Decem æ Constitutiones Ecclesiasticæ in hoc Concilio boracensi publicatæ extant apud *Spelmannum* omo 2. Concil Brittanniæ. Hæc sunt omnia oncilia Nationalia, seu Provincialia, quæ in An- ia Sæculo XIV. ad restaurandam Ecclesiasticam isciplinam habita sunt. Fuerunt quidem alia onnulla Concilia Provincialia sub finem Sæcu- XIV. in Anglia ad proscribendos *Wicleffi* errores lebrata, sed quia Historiam Wicleffianæ Hære- os ad Colloquia nostra in Historiam Sæculi XV. misimus, opportuniùs etiam hæc Anglicana oncilia adversùs Wicleffianam hæresim habita feremus in nostris Colloquiis in Historiam Sæ- ili XV. ubi de Wicleffiana hæresi datâ operâ dis- remus. Hìc tantùm breviter observare debes, icatam fuisse Angliam, & præclaris Religionis mo-

monumentis toto Orbe illustratam, quamdiù ab illa Sanctissimorum Canonum norma non deflexit; sed apud illam obsolescere cœpisse antiquum illud, quo florebat, decus, cùm primùm vetustæ Religionis integritatem novis opinionum commentis, doctrinarum divortiis, perpetuis de Mysteriorum nostrorum Sanctitate contentionibus, ac præcipiti sacris in rebus innovandi licentiâ adulterare cœpit. Heu! fortunata olim Britannia, nunc velut Insula fluctuans, turbis, tempestatibus ac naufragiis undique jactatur, tot abrepta ventis i diversa pellentibus, quot varias pugnantesque Sectas una nunc miserè consectatur, quodque gravius est, ejus incolæ, post extinctam avitam Religionem, suos legitimos Reges Catholicos expulerunt similesque evaserunt his hominibus, qui, cùm sin à multis insessi, correptique impuris Spiritibus, raptantur ab iisdem, vexantur sævissimè, suumque in se furorem acuentes, non membris, non capi parcunt, neque possunt suo regi spiritu, dùm multis alienis & adventitiis agitantur.

D. Ut nihil planè desit notitiæ, quam hactenùs tradidisti, Conciliorum Nationalium, Provincialium, quæ Sæculo XIV. in rem Disciplinæ Ecclesiasticæ fuerunt variis in locis celebrata, necesse est ut Concilia Provincialia, quæ eodem Sæculo in Germania habita sunt, extremis, ut dicitur, digitis, attingas, & sic Colloquio nostro finem imponamus.

M. Duo tantùm Concilia Provincialia, q sunt majoris momenti, Coloniense nimirùm, Saltzburgense, in Germania Sæculo XIV. celebrata referam, & ea, quæ in his pro restauration

Ecc

Ecclesiasticæ Disciplinæ sancita sunt, paucis veris complectar. Concilium Coloniense anno millesimo trecentesimo decimo habitum est ab *Henrico* Archiepiscopo Coloniensi, & in eo duodetriginta edita sunt Decreta contra eos, qui manus violentas Clericis inferunt; contra Laicos, qui vectigalia, & quasvis exactiones Ecclesiis imponunt; contra Clericos Concubinarios & Sanctimonialium constupratores; contra Matrimonia clandestina. Innovantur & confirmantur Decreta *Engilberti*, Coloniensis quondàm Archiepiscopi, contra invasores & detentores rerum Ecclesiasticarum. Præcipitur etiam, ut Statuta *Siffridi*, Coloniensis quondàm Archiepiscopi, de vita, honestate Clericorum, observentur & executioni mandentur, sicut & *Conradi* Archiepiscopi Coloniensis Statuta de reformatione Monachorum Benedictinorũ, aliaque hujusmodi Disciplinam tam Ecclesiasticam, quàm Monasticam spectantia decernuntur in his duodetriginta Capitulis, quæ extant Tomo XI. Concil. Part. 2. pag. 1517. Concilium Saltzburgense anno millesimo trecentesimo octogesimo sexto à *Pilgrino* Saltzburgensi Archiepiscopo, & Sedis Apostolicæ Legato fuit celebratum, & in eo septemdecim condita sunt Capitula de Ritu Cathedralis Ecclesiæ, quem singuli Clerici in Divinis Officiis sequi obstringuntur; de censuris & casibus Episcopo, aut Sedi Apostolicæ reservatis, à quibus sub pœna suspensionis Presbyteri absolvere non debent; de Clericorum habitu; de Ornamentorum Ecclesiasticorum, & Sacrorum vasorum decore; de censuris ferendis in Dominos temporales, qui Collectis, talliis, & exactionibus Clericos

ricos vexant; de Immunitate Ecclesiarum & Virorum Ecclesiasticorum; de pœnis in eos decernendis, qui bona vacantium dignitatum & Ecclesiarum occupant, rapiunt, usurpant, & in suos usus convertunt; de excommunicandis Usurariis, & his, qui Clericos ad sæcularia tribunalia trahunt, & de ipsismet Clericis, qui coram sæculari judice respondent, excommunicatione itidem feriendis; de non admittendis ad sacrum faciendum Presbyteris peregrinis, ignotis, & absque testimonialibus literis passim volitantibus &c. De his, & aliis rebus ad morum correctionem, vitæ honestatem, & Ecclesiasticam Disciplinam spectantibus plura decernuntur in his Concilii Saltzburgensis Capitulis, qu extant Tomo XI. Concil. Part. 2. pag. 2061. Habes nunc omnia Concilia Nationalia seu Provincialia, quæ Sæculo Ecclesiæ decimo quarto in Ga lia, Italia, Hispania, Anglia & Germania a sanciendam Ecclesiæ Disciplinam fuerunt celebr ta, quæque ipse pro ratione Instituti leviori digi perstrinxi, Concilii cujusque locum, tempus, o casionem, rerum in eo gestarum seriem, Canonu conditorum numerum, locum, ubi etiamnùm r periuntur illi Canones, tribus quasi verbis nota contentus. At, cùm singulos Canones, brevit consulendo, enumerare, ac fusiùs exponere no licuerit, poteris, si uberiorem illorum Canon expositionem habere desideres, consulere ampli mam omnium Conciliorum editionem adornat à *Binio*, *Labbeo*, & *Cossartio*, nec non cujusqu gentis Collectanea Synodica, videlicèt *Britann* Spelmanni, *Gallica* Sirmondi, & Baluzii, *Hispa ca* Loaisæ, Ferdinandi Mendosæ, & Josephi d

A

uirre S. R. E. Cardinalis, ex quibus quàmrima hauries, quæ in ſtudio Antiquitatis, & ſciplinæ Eccleſiaſticæ magno tibi adjumento int.

COLLOQUIUM V.

De Viris Illuſtribus, qui doctrina, vitæque Sanctimonia Sæcula Eccleſiæ XIII. & XIV. illuſtrarunt.

MAGISTER. IN perenne Eccleſiæ Catholicæ decus & gloriam cedit, quòd in ea omni ævo floruerint Viri Illuſtres, illibatis ſuis moribus, doctrinâ, eruditione, & claris monumentis eam exornarunt, atque ı ſacræ, quàm Eccleſiaſticæ tuendæ antiquitati ıcti, novitates exploſerunt, ſuaque nomina :nitati conſecrarunt. Contrà verò Hæretici, ım novarum cupidi, varios in errores præcipiferuntur, dùm *apud illos*, ut verbis utar Vintii Lirinenſis, *pro Cœleſti dogmate humanæ ſuperones introducuntur, dùm benè fundata antiquitas ſta novitate ſubruitur, dùm Superiorum inſtituta antur, dùm reſcinduntur ſcita Patrum, dùm conuntur definita Majorum, dùm ſeſe intra ſacratæ ıe incorruptæ vetuſtatis caſtiſſimos limites prophac novellæ curioſitatis libido non continet*. De s itaque illuſtribus, qui Sæculis XIII. & XIV. gnum Eccleſiæ ſplendorem contulerunt, ſermoı in hocce Colloquio habituri ſumus. Sed quia in

in tanta eruditorũ Scriptorum ſegete nimis longu
eſſet ſingulorum vitam , mores , geſtaque copio
deſcribere,ut magnitudo rerum dignitaſque poſt
laret , de illis pauca dumtaxat delibabo , ut C
loquiorum noſtrorum brevitas jubet,& Opera,q
lucubrarunt , referam quàm breviſſimè potero .

D. Cùm rerum concinna diſpoſitio lume
memoriæ maximè afferat , obſecro te, ut Viros
luſtres , qui Sæculis XIII. & XIV. præcipuâ lau
aliquâ floruerunt , in decem diſtribuas Claſſ
itaut in prima ſint celebriores Orientis Scrip
res ; in altera Galli ; in tertia Itali ; in quarta
ſpani ; in quinta Angli ; in ſexta Germani; in ſe
ma Monachi ; in octava Scriptores ex Ordine F
trum Prædicatorum; in nona Theologi Scholaſt
qui Ordinem Fratrum Minorum illuſtrarunt ; &
ultima inſignes Juriſconſulti . Sic diſcretè &
ctè in decem Claſſes digeſtos omnes illos Scrip
res promiſcuè non confundam , & illorum nom
eruditionis genus , & ea quæ ediderunt Ope
faciliùs memoriæ meæ mandabo .

M. In Eccleſia Orientali Sæculo decimo
tio fuerunt aliqui Scriptores , quos hìc contin
ordine recenſebo . Nicolaus, patriâ Hydrunti
vulgò *Otrante* , floruit anno MCCI. & Græcè ſcr
vârios Tractatus adversùs Latinos , videlicet
ctatum *de Proceſſione Spiritus Sancti* , in quo H
nem Etherianum, cujus mentionem fecimus in
loquio quinto in Hiſtoriam Sæculi duodecimi
fellere conatur . Edidit etiam idem *Nicolaus*
ctatum *De pane fermentato à Chriſto in ſuprema*
Diſcipulis ſuis tradito , & Tractatum *De jejuni*
tinorum in Sabbato , conjugio Sacerdotum , aliiſ

rgumentis, quorum fragmenta nonnulla refert eo *Allatius* in libris *de consensu Occidentalis, & rientalis Ecclesiæ*. Circa idem tempus claruerunt uatuor alii Scriptores Græci, nimirùm *Nicetas*, *'ichaël Acominatus Choniata, Nicetas Acominatus*, *Joel*, quorum primus, ceu *Nicetas*, ex Magnæ cclesiæ Constantinopolitanæ Cartophylace factus rchiepiscopus Thessalonicensis, scripsit Dialogom libros sex *de Processione Spiritus Sancti* contra ıtinos, edidit quoque *Responsionem ad Interrogata ;silii Monachi*, quæ extat in *Jure Græco-Romano* ı. 5. pag. 345. *Michaël Acominatus Choniata*, henarum Archiepiscopus, composuit *Orationem ıebrem in mortem fratris sui Nicetæ*, quę habetur in bliotheca Patrũ tom. xxv. pag. 180. Scripsit etiam osdam Sermones, inter quos est unus *de Cruce*, i teste *Labbeo* in sua Bibliotheca MS. adhuc exıt inediti in Bibliotheca Regis Christianissimi. :etas *Acominatus*, dictus etiam à patria *Choniat*, frater fuit prædicti *Michaëlis Acominati*, Athe-'um Archiepiscopi. Sub Imperatoribus *Alexio ıneno*, & *Isaacio Angelo* ad præcipuas Aulæ dignies evectus est, sed captâ anno MCCIV. à Latinis nstantinopoli, Nicæam in Bithynia profectus, ubi anno MCCVI. obiit. Scripsit hic *Nicetas Co-tes* libros XXI. quibus Historiam annor. LXXXV. nplexus est ab obitu *Alexii Comneni* Imperato-, ubi desiit *Zonaras*, usque ad annum millesimum entesimum tertium. Hæc *Nicetæ* Historia edist Parisiis in Typographia Regia cum aliis Byztinæ Historiæ Scriptoribus. Author est idem *etas* librorum viginti septem *Thesauri Orthodo-Fidei*, quorum quinque priores vertit latinè &

cum doctissimis Notis anno MDLXXX. Parisiis edidit *Petrus Morellus*, & extant in Bibliotheca Patrum tomo XXV. Reliqui libri perierunt, præter fragmentum ex libro vigesimo *de ordine, qui observari debet ab his, qui è Saracenica superstitione ad Christianam fidem convertuntur*, quod Græco Latinum editum est in secundo volumine Auctarii ad Bibliothecam Patrum ann. 1624. *Joel* fuit Chronographus Græcus, qui edidit *Chronographiam Compendiariam* a Orbe condito usque ad *Alexii Ducæ Murzulphi* Græcorum Imperatoris, obitum, idest, usque a annum MCCIV. quo à Latinis capta est Constanti nopolis, ut ostendimus in primo Colloquio. Ha *Joelis* Chronographiam Græco-Latinam, u cum *Georgii Acropolitæ* Historia, typis Reg edidit *Leo Allatius*, Parisiis anno MDCLI. Hic a tem *Georgius Acropolita*, cujus Historiam u cum *Joelis* Chronographia, Parisiis publica *Leo Allatius*, fuit patriâ Constantinopolitanus, ctus, diligens, prudens ac fidelis Scriptor, continuavit Historiam Byzantinam ab an. MCC quo à Latinis capta est Urbs Constantinopolis, que ad annum MCCLXI. quo eadem Urbs à *Mich le Palæologo*, Græcorum Imperatore, recupera fuit. De hoc *Georgio Acropolita* multa habet *Allatius* in Diatriba *De Georgiis & eorum Scrip* His Scriptoribus Græcis, qui Sæculo XIII. in clesia Orientali floruerunt, addi meritò debent Patriarchę Constantinopolitani, *Manuel Caritop* & *Germanus* hujus nominis *II.* nec non *Niceph Blemmida*, insignis Monachus, qui oblatum *Theodoro Lascari* Patriarchatum Constantino tanum modestè recusavit. Prior, seu *Manuel*

ɔpulus, edidit *Solutiones quarumdam Quæstionum*. cripſit etiam *Decretum de Translatione Epiſcoporum*, : *Decretum de jure Patronatus*, quæ extant in Leunavii *Jure Græco-Romano* lib. 3. pag. 238. & ſeq. lter Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſeu *Germanus* hujus nominis *II.* multas Epiſtolas, Orationes, & Homilias compoſuit. Opus etiam *de Proſſione Spiritus Sancti adversùs Latinos*: *Reſponſiom Synodicam ad delegatos Fratres Minores & alios*: ɔuſcula de *Azymis*, *de Purgatorio*, & *de tribus mo*ſ *adminiſtrandi Baptiſma* ſcripſit idem *Germanus* .triarcha Conſtantinopolitanus, ut teſtatur *Leo llatius* lib. 2. de conſenſu Eccleſ. Orient. & Occid. p. 14. §. 3. His duobus Patriarchis Conſtantinolitanis jure merito præponi debet *Nicephorus* ɛ*mmida*, non ſolùm quia ſibi oblatam Patriaralem dignitatem pertinaci modeſtiâ recuſavit, ut ɔx diximus, ſed quia etiam Latinis impensè fa-, eorumque dogmata adversùs ſuos conſtanter ɔpugnavit. Reperiuntur quidem etiamnùm in Opera hujus *Nicephori Blemmidæ* Opuſcula quęn, in quibus adversùs Latinorum dogmata, præuè de Proceſſione Spiritus Sancti diſputat. At *Allatius* lib. 2. de conſenſu Occid. & Orient. cleſ. cap. 14. §. 4. aſſerit, vel *Nicephorum Blemlam* necdùm diſcuſsâ causâ hæc Opuſcula juven procudiſſe, & re poſteà diligentiùs examinarevocaſſe; vel potiùs hæc Opuſcula à Græcis iſmaticis ſub *Nicephori Blemmidæ* nomine fuiſɔrotruſa, cùm in prædictis Opuſculis neque ſint ionum pondera, neque doctrina, neque ſtyli raeadem, quæ in cæteris ejuſdem *Nicephori Blemlæ* Opuſculis obſervantur. Patriarchalem Eccle-

ſiæ Conſtantinopolitanæ dignitatem, quam, ut diximus, modeſtè recuſavit *Nicephorus Blemmida*, obtinuit *Arſenius*, dictus *Autorianus*, qui ſcripſit *Synopſim Canonum*, ex Patribus, Synodorumque Statutis collectam, & in titulos CXLI. digeſtam, quę extat Græco-Latina in ſecundo tomo *Bibliothecæ Juris Canonum Henrici Juſtelli*. Compoſuit etiam idem *Arſenius*, Patriarcha Conſtantinopolitanus, *Teſtamentum*, quod Græco-Latinum publicavit doctiſſimus *Cotelerius* tomo 2. *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ* pag. 168. Inter Hiſtoricos Græcos, qui Sæculo Eccleſiæ XIII. claruerunt, primas tenet *Georgius Pachymeres*, patriâ Nicænus, qui *Hiſtoriam Rerum Conſtantinopolitanarum ſub Imperatoribus Michaële, & Andronico Palæologis* ab anno MCCLVII uſque ad annum MCCCVIII. in tredecim libros digeſtam continuavit, eamque integram, ac doctiſſimis Notis illuſtratam *Petrus Poſſinus* Soc. Jeſu Romæ Græco-Latinam publicavit duobus tomis comprehenſam, quorum prior prodiit anno MDCLXV Alter anno MDCLXIX. Aliorum Operum, quæ ſcripſit idem *Pachymeres*, & quorum multa adhùc inedita in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi aſſeruatur, prolixum ſatis Catalogum exhibet *Leo Allat* in ſua Diatriba de *Georgiis, & eorum Scriptis*. Ergà Romanam Eccleſiam non benè affectum fuiſſe *Pachymerem*, ideòque circumſpectè eſſe legendum rectè monet *Poſſevinus*.

Verùm omnes illos Scriptores Græcos quos hactenus laudavi, *Joannes Veccus*, Patriarcha Conſtantinopolitanus, doctrinâ, vitæque ſanctimoniâ longo poſt ſe intervallo reliquit. Ille quippè eſt, qui, ut diximus in Colloquio ſecun-

ʒendo de Patriarchis Conſtantiropolitanis, unio-
:m Eccleſiæ Græcæ cum Latina ardentibus votis
:optavit, initam in Concilio Lugdunenſi II. invi-
o animo ad extremum uſque vitæ ſpiritum cum
is ſociis propugnavit, & plura pro Latinorum
ɔctrina adversùs Græcos ſcripſit Opera, quæ re-
:t *Leo Allatius* lib.2. *de Conſenſu Eccleſ. Occid. &*
ient. cap.15. §. 8. & quorum nonnulla idem *Al-*
ius edidit in *Græcia Orthodoxa*.

Joannes Veccus, Patriarcha Conſtantinopo-
anus, malorum, quæ ſub *Andronico* Græcorum
perarore pro defenſione unionis Eccleſiæ Græcæ
m Latina conſtantèr paſſus eſt, Socios habuit
orgium Metochitam, & *Conſtantinum Meliteniotam*,
i unà cum ipſo in exilium miſſi ſunt, & Latino-
m dogmata adverſus Græcos editis lucubratio-
ɔus vindicarunt, ut videre eſt apud Leonem Al-
ium loco mox laudato §. 9. & 11. His *Joannis*
cci Sociis haud immeritò adjungi poteſt *Simon*,
:u Cretenſis, ex Ordine Fratrum Prædicatorum,
i iiſdem temporibus tribus Tractatibus *De Pro-*
ſione Spiritus Sancti etiam ex Filio, cum Græcis
ıiſmaticis ſtrenuè conflixit. Non defuerunt ta-
:n eâ ætate Græci Schiſmatici, qui in Latinos
ipſerunt, inter quos *Georgius Cyprius* contra *Jo-*
ıem Veccum Patriarcham calamum ſtrinxit,
em ille graviori rationum pondere, utpotè pro
:itate pugnans, confutavit. *Georgius Moſcha-*
l, Magnæ Eccleſiæ Cartophylax, multa itidèm
Latinam Eccleſiam, ejuſque dogmata, ſuis lucu-
ationibus oblatravit, quibus *Joannes Veccus*
triarcha perdoctè reſpondens, Schiſmatici il-
s Autoris impetum faſtumque compreſſit. *Con-*

ſtantinus Acropolita, Magnus Logotheta, plures *De Proceſſione Spiritus Sancti* Tractatus contra Latinos ſcripturivit. Hi ſunt Scriptores Græci, qui in Eccleſia Orientali Sæc.XIII. floruerunt. Prętermittere tamen haud debemus *Gregoriū Abulpharajum*, natione Arabem, profeſſione Medicum, & Sectâ Jacobitam, ſeu Melchitam, qui eodem ſæculo variis ſcientiis inſtructus, & præcipuè medicinæ gloriâ clarus fuit, ediditque *Compendium Dynaſtiarum X.* Dynaſtiis abſolutum, ex variis variarum gentium monumentis deprompttum, quod Arabicè & Latinè vulgavit *Pocockius* Oxonii anno MDCLXIV.

D. Proſequere, quæſo, ſeriem aliorum Scriptorum Græcorum, qui Sæculo XIV. aliquâ nominis celebritate claruerunt.

M. De Palamitarum erroribus, quibus Sæculo XIV. Eccleſia Orientalis haud parùm exagitata fuit, ſatis diximus in Colloquio tertio, ubi de Hæreſibus, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia emerſerunt, diſſeruimus. Quapropter, hìc ſufficiet breviter referre Scriptores Græcos, qui in hac controverſia, *Barlaamum* inter & *Gregoriū Palamam* in Oriente exorta, hinc inde aliqua Opera ediderunt. Palamitarum errores Scriptis propugnarunt non ſolùm *Gregorius Palamas*, horumce errorum Author, cujus Orationes duas *Combefiſius* noſter in Auctario Bibliothecæ Græcorum Patrum edidit ſed etiam *Iſidorus* Patriarcha, & *Philotheus*, ex Monacho Metropolita Heracleenſis, & poſteà Patriarcha Conſtantinopolitanus, nec non *Joſephus Bryennius* Oratione *de Transfiguratione*. Favit etiam Palamitarum erroribus *Joannes Cantacuzenus*, Græcorum Imperator, vir alioqui eruditione inſigni

: in Historia versatissimus, quippè qui, assumpto bi *Christoduli* nomine fictitio, eleganti non minùs nàm diffuso stylo concinnavit *Historiam Rerum à iobus Andronicis Imperatoribus & à se ipso gestarum* b anno MCCCXX. usque ad annum MCCCLVII. libris uatuor comprehensam, quæ latinè ex *Jacobi Ponni* versione, unà cum ipsius & *Gretseri* Notis pro-it Ingolstadii anno MDCIII. Parisiis verò Græcè Latinè cum utriusque Notis anno MDCXLV. Edidit iam idem Imperator *Joannes Cantacuzenus* Ora-ones tres, & Apologiam, seu Assertiones IV. *pro de Catholica adversùs Saracenos & Alcoranum*, quæ ræco-Latinæ prodierunt Basileę annis MDLV. Ex-t etiam in Bibliotheca Vaticana Opus ejusdem nperatoris manuscriptum, cui titulus est: *Con-adictiones adversùs Prochorum Cydonium*. At illos :riptores Græcos, Palamitarum errorum patro-os, confutarunt, & Catholicam adversùs eos eru-tis Scriptionibus veritatem propugnarunt alii :riptores Græci, *Barlaamus*, *Gregorius Acindynus*, onachus Græcus, *Nicephorus Gregoras*, qui au-ior est Historiæ Byzantinæ ab anno MCCIV. usque l annum MCCCXLI. *Joannes Cyparissiotus*, *Deme-ius Cydonius*, & *Manuel Calecas*, Ordinis Prædi-atorum, vir longè doctissimus. *Cyparissioti* Ser-ones aliquos *Palamicarum Transgressionum* ingen-s Operis, quod in libros quinque divisum extat S. in Bibliotheca Regis Chistianissimi, & nostri *anuelis Calecæ* librum *de Essentia & Operatione* lversùs *Gregorium Palamam* edidit doctissimus oster *Combefisius* in Auctario Bibliothecæ Patrum ræcorum.

Præter illos Authores Græcos, qui in Con-

troversia *Barlaami*, & *Gregorii Palamæ* eruditionis suæ specimina ultrò citròque præbuerunt, alii recensentur Scriptores Græci, qui Sæculum XIV. doctrinâ suâ in Oriente illustrarunt, quos hìc indigitare sufficiet. *Nicephorus Callistus* Historiam Ecclesiasticam ex *Eusebii*, *Socratis*, *Sozomeni*, *Theodoreti*, *Evagrii*, aliorumque Scriptorum monumentis contexuit, quam tamen fabulis & quisquiliis passim respersit. Hoc *Nicephori Callisti* Opus constabat olim libris viginti tribus, & Historiam à Christo nato usque ad *Leonis* Imperatoris, dicti *Philosophi*, mortem, idest, usque ad annum 911 complectebatur, sed nunc extant tantùm illius Operis libri octodecim, qui à nato Christo usque ad *Phocæ* Imperatoris obitum, seu ad annum DCX. progrediuntur. Hanc *Nicephori Callisti* Historiam Latinè vertit *Joannes Langius*, quæ typis excusa est Basileæ anno MDLIII. Antuerpiæ anno MDLXII. & ibidem curâ *Frontonis Ducæi* Græco Latinè prodi[t] anno MDCXXX. *Maximus Planudes*, Monachus Græcus, & *Andronico* Imperatori apprimè charus scripsit librum *de Processione Spiritus Sancti contra Latinos*, quem *Arcudius* Notis illustratum, unà cu[m] Responsionibus *Bessarionis* edidit inter Opuscula aurea Romæ an. MDCXXX. Alia idem *Maximus Planudes* Opera, variasque conscripsit Epistolas, q[uæ] partim in lucem prodierunt, partim adhuc MS[S.] *teste Lambecio*, asservantur in Bibliotheca Cæsare[a]. *Theophanes*, Archiepiscopus Nicænus, compos[uit] Opus insigne *adversus Judæos*, in duos tomos di[vi]sum, & *Concordiam veteris ac Novi Testamenti* a[d]versus eosdem. Hæc duo Theophanis Opera hab[en]tur MSS. in Collegio Romano Soc. Jesu. Quæd[am]

ia ejusdem *Theophanis* Opuscula adhuc in Biblio-
eca Vaticana MSS. asservari testatur *Possevinus in*
ppendice ad *Apparatum Sacrum* pag. 16. *Isaacus*
rgyrus, Monachus Græcus, edidit *Computum*,
uem versione suâ ac Notis illustratum publicavit
ionysius Petavius tomo 3. *De Doctrina Temporum*
ıg. 359. *Matthæus Blastares*, Monachus itidem
ræcus, composuit *Syntagma*, seu *Synopsin Alpha-*
ticam Rerum, quæ in Sacris Canonibus comprehen-
intur. Hoc *Syntagma* cum suis Notis in lucem ex-
lit CL. *Beveregius*, & Græco Latinũ publici juris
cit Oxonii anno MDCLXXII. Extat quoque ejus-
em *Matthæi Blastaris* Opusculum *de Causis seu Quæ-*
onibus Matrimonii Græco-Latinum libro octavo
ris Græco-Romani, quod *Leunclavius* publicavit.
ausæ Græcorum Schismaticorum acerrimus pro-
ıgnator fuit Nilus *Cabasilas* Archiepiscopus Thes-
lonicensis, quippè qui contra Latinos duos edidit
bros, qui adhuc extant, quorum primus est *de*
ausis divisionum in Ecclesia; Alter est *de Primatu*
apæ. Plurima etiam ejusdem *Nili* Archiepiscopi
hessalonicensis contra Ecclesiam Latinam Opus-
ula manuscripta recenset *Leo Allatius* in sua Dis-
ertatione *De Nilis* cap. 14. pag. 49. Odium, quo
Nilus Cabasilas Latinam Ecclesiam prosequebatur,
mulatus est ejus nepos *Nicolaus Cabasilas*, & in
ede Thessalonicensi Successor. Ille siquidem duos
ractatus contra Latinos scripsit, unum *de Proces-*
one Spiritus Sancti; Alterum, quo S. *Thomam Aqui-*
atem, sibi refellendum sumpsit. Qua in re insi-
nem nactus est adversarium Scriptorem Græcum
emetrium Cydonium superiùs à nobis citatum, qui
ro defensione Summæ S. Thomæ Aquinatis *Contra*
Gen-

Gentes, ejuſque Summæ Theologicæ, egregium librum Apologeticum adornavit. Auctor eſt iſte *Nicolaus Cabaſilas* librorum ſex *De Vita in Chriſto*, quos *Jacobus Pontanus* Soc. Jeſu Theologus Latinè vertit, & publicâ luce donavit Ingolſtadii anno MDCIV. unà cum ejuſdem *Nicolai Cabaſilæ* Oratione in fœneratores, quam *Jacobus Pontanus* Latinè itidem vertit. Plura alia Opuſcula ſcripſit hic *Nicolaus Cabaſilas*, quorum aliqua typis excuſa ſunt, alia adhuc MSS. in Bibliothecis habentur, ut teſtatur *Leo Allatius* in ſua Diſſertatione *De Nilis* pag. 55. ubi eorum Catalogum texit. Denique, Græcorum, qui Sæculo XIV. aliquâ in Oriente doctrinæ laude claruerunt, agmen claudent duo Scriptores Græci cognomine *Nili*, quorum primus, ſeu *Nilus* Metropolita Rhodius, Latinorum fuit hoſtis acerrimus, & Auctor eſt *Enarrationis Synopticæ de Sanctis & Oecumenicis Synodis*, quæ à *Juſtello* patre edita ad calcem Nomocanonis Photiani, fuit poſte à *Juſtello* filio inſerta in *Bibliotheca Juris Canonici* Ejuſdem *Nili* Metropolitę Rhodii *Orationem in Sanctam Matronam ex Inſula Chio oriundam* Græc-Lat evulgavit *Leo Allatius*. Alter Scriptor Græcus, dictus *Nilus Damyla*, Monachus in Creta Inſula, Latinis pariter hoſtem infenſiſſimum ſeſe prodidit, & adversùs ipſos ſcripſit: *Opus de Ordine in divina Triade, & de Proceſſione Spiritus Sancti*, quod extat MS. in Bibliotheca Vaticana. Alios tres Tractatus contra Latinos compoſuit idem *Nilus Damyla*, qui MSS. extant in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, & quorum nonnulla fragmenta cita *Leo Allatius* in ſuis libris *De Eccleſ. Occid. & Orient. perpetuo conſenſu*.

D. Cù

D. Cùm florentissimum Galliarum Regnum :is eruditione claris semper abundaverit, per-tum mihi erit nosse Scriptores Gallos, qui Sæ-is XIII. & XIV. Ecclesiam, remque litterariam s perdoctis luçubrationibus ornarunt, illustra-nt, nobilitarunt.

M. De Gallis Scriptoribus, qui Sæcul. XIII. XIV. Monasticam, vel Regularem vitam professi, iditione præfulserunt, vel juris Civilis & Cano-i peritiâ insignes, maximam sibi apud omnes nam compararunt, in hac Classe omninò præter-ttam; quia de illis suo loco, idest, in Classibus, quas utriusque Sæculi Scriptores distribuimus, â operâ mox dicturi sumus. In hac itaque se-da Virorum Illustrium Classe eos dumtaxat Scri-res Gallos reponam, qui ad Monachorum, vel gularium, aut Jurisconsultorum Classes referri nimè possunt. Floruit in primis Sæculo XIII. Galliis *Guillelmus de Seliniaco*, qui Archiepisco-u Senonensi, & Nivernensi Episcopatu singulari destiâ recusatis, Antisiodorensis Ecclesiæ, cujus canus erat, electus est Episcopus, & posteà ad em Parisiensem invitus, & jussu *Honorii III.* Pon-cis, translatus fuit. Obiit anno MCCXXIII. & thor est *Summæ Theologicæ*, quæ typis excusa diit Parisiis anno MD. *Rigordus*, Christianissimi gis *Philippi Augusti* Medicus & Chronographus, *ta*, seu *Historiam* ejusdem *Philippi Augusti* con-ipsit, quam *Ludovico VIII.* Galliarum Regi nun-avit, eamque tomo 5. *Veterum Historiæ Franciæ iptorum* edidit *Franciscus Duchesnius*. Hos Scri-res eruditione & eximiâ morum pietate supe-rit *Guillelmus*, *Alvernus* à patria cognominatus, &

& Episcopus Parisiensis omni litterarum genere, instructissimus. Doctissimis Operibus nomen suum celebravit, quorum Indicem *Labbeus* in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis exhibet. Huic tamen *Guillelmo* Episcopo Parisiensi tribui non debent *Dialogi septem de Sacramentis*, qui sub ejus nomine Lipsiæ anno MDXXII. & Lugduni an. MDLXVII. prodierunt. Illorum quippe *Septem Dialogorum de Sacramentis* germanum Authorem esse *Guillelmum* Parisiensem juniorem ex Ordine Fratrum Prædicatorum, qui eodem Sæculo XIII. vixit, recte observat *Theophilus Raynaldus* in libro *de bonis & malis libris* Erotemate X. Certè stylus septem illorum Dialogorum valdè discrepat à stylo *Guillelm* Episcopi Parisiensis, & in eorum calce citantu S. *Thomas Aquinas*, & *Petrus de Tarentasia*, qui po steriores sunt *Guillelmo* Parisiensi Episcopo, q obiit anno MCCXLVIII. Collegium Sorbonicum ex quo innumeri prodierunt Viri eruditi, & de Ec clesia optimè meriti, condidit anno MCCLII. *R bertus de Sorbona*, à natali vico ita cognominatus Canonicus primùm Suessionensis, deindè Parisie sis. Scripsit Opuscula tria ascetica, videlicet *de Conscientia*; *de Confessione*; & *Iter Paradisi*, quæ e tant in Bibliotheca Patrum tomo XXV. *Henricus Segusio* Archiepiscopus Ebredunensis, & posteà *Urbano IV*. Cardinalis Episcopus Ostiensis creat ob eximiam in utroque jure eruditionem, *Splen & Fons juris* appellatus, scripsit *Summam utriusq juris*, quæ vulgò dicitur *Aurea Summa Hostien* Edidit etiam *Expositionem in sex libros Decretali* jussu *Alexandri IV*. Pontificis Maximi. *Jacobu Vitriaco* è vico *Argentolii* propè Parisios ort

conensis Episcopus in Palæstina, deindè Cardi-
is Episcopus Tusculanus á *Gregorio IX.* creatus,
ipsit libros tres *Historiæ Orientalis & Occidenta-*
; *Conciones in Evangelia & Epistolas totius anni*;
Vitam S. Mariæ Ogniacensis, quæ habetur apud
ium ad diem XXIII. mensis Junii. *Henricus Bo-
ollius*, in Sacra Facultate Parisiensi Doctor, tanta
n laude Philosophiam & Theologiam Parisiis
cuit, ut totius Academiæ Parisiensis suffragio
ctor solemnis nuncupari meruerit. Multa scripsit
era, inter quæ præcipuè censentur *Summa Quæ-
num Theologicarum*: *Quodlibeta Theologica in IV.
ros Sententiarum*, & liber *de Viris Illustribus*, seu
Scriptoribus Ecclesiasticis, quem á tempore, quo
iit *Sigebertus* Gemblacensis Monachus, ad suam
que ætatem perduxit. Inter Illustres Scriptores,
i Sæculo XIII. in Galliis floruerunt, locum, meâ
idem sententiâ, habere non debent *Guillelmus
Sancto Amore*, & *Joannes de Poliaco*, quorum
mus in Sacrâ Facultate Parisiensi Doctor Theo-
gus, contra recentes Fratrum Prædicatorum &
norum Ordines, gravissimas, ut jam observavi-
is, in Academia Parisiensi turbas excitavit, &
versùs illos scripsit libellum *de Periculis novissi-
rum temporum*, quem à capite ad calcem errori-
s scatentem *Alexander IV.* Pontifex Maximus,
st habitam relationem quatuor Cardinalium,
ibus illum examinandum commiserat, damna-
: *tanquam iniquum, scelestum, & execrabilem*.
ter verò, seu *Joannes de Poliaco*, Doctor etiam
eologus in Sacra Facultate Parisiensi, nonnullos
rores circa Sacramẽtum Pœnitentiæ in Scholis &
ædicationibus vulgavit, quos *Joannes XXII.* dili-
genti

genti excussos examine,& habitâ solerti cum S.R.E.
Cardinalibus collatione, *tanquam falsos & erroneos,*
à sacra doctrina devios, auctoritate Apostolicâ re
probavit. Quod spectat Scriptores Gallos, qu
Sæculo XIV. floruerunt, unum præ cæteris aliqu
laude dignum inveni, videlicèt *Nicolaum Oresmium*
Theologum Parisiensem,& Navarrici Collegii Gy
mnasiarcham, qui postea ex Decano Metropolita
næ Rothomagensis Ecclesiæ, Lexoviensis Episcop
creatus est an. MCCCLXXVII. Scripsit librum *de Com*
municatione Idiomatum, Tractatum contra *Astrol*
gos Judiciarios, & Tractatum *de Mutatione Monet*
rum, qui extat in Bibliotheca Patrum Edition
Lugdunensis tom. XXVI. Alia quàmplurima ejusde
Nicolai Oresmii Scripta, & in his Sermones CXV.
Bibliothecis Navarrensi, Vaticana, & Augustini
norum Parisiensium MSS. asservata recenset *Joa*
nes Launojus Doctor Parisiensis tomo 2. *Histor*
Gymnasii Navarrici pag. 458. Non defuerunt q
dem Sæculo XIV. in Galliis alii Academici Pa
rienses, qui Theologiam in Scholis docuerunt,&
ea libros scripserunt, ut patet ex eorum Catalog
quem *Egassius Bulæus* texit tomo IV. *Historiæ U*
versitatis Parisiensis, at, ut candidè fatear, isti Ac
demici non magnum sibi pepererunt nomen, &
censum Virorum Illustrium venire haud merent
eò quòd, neglecto Scripturæ Sacræ & Sanctorum
Patrum studio, in pertractandis frigidis, jejunis
spinosis quibusdam Theologiæ Scholasticæ quæs
nibus omne otium tempusque frustrà contriver.
Quâ de re *Nicolaus de Clemengiis* Theologus P
siensis (qui vixit Sæculo XIV. & obiit ineunte
culo XV.) in libro *de Studio Theologico*, quem *L*

cherius edidit tomo VII. *Spicilegii*, jure merito nqueritur his verbis: *Quocircà miror Theologos tri temporis paginas Divinorum Testamentorum ita ligenter legere, & nescio quarum satis sterilium tilitatum indagine sua ingenia conterere, utque utar bis Apostolicis: Languere circa quæstiones ac pu- is verborum; & quid sibi volunt illa verba Apo- ica? illos procul dubio reprehendere volunt, qui issa fertili ac fructuosa arbore Sacrarum Scriptura- n, in silvaticis & sterilibus pabulum doctrinæ re- runt, inter quas languere dicuntur ...... Sole- it antiqui Patres & Theologi, quorum per Eccle- sunt approbata Scripta, nihil dicere vel astruere, quod Scripturarum testimonio posset confirmari. nc autem plerosque videmus Scholasticos sacrarum oncussa testimonia litterarum tam tenuis æstimare nenti, ut ratiocinationem ab auctoritate ductam, ut inertem & minimè acutam sibilo ac subsanna- ne irrideant, quasi sint majoris ponderis quæ phan- a humanæ imaginationis adinvenit, quàm quæ Di- itas cœlitùs aperuit &c.* Plura itaque de Scripto- us Gallis in præsentia non dicam, maximè cùm Monachis, Regularibus, & Jurisconsultis, qui culis XIII. & XIV. in Galliis floruerunt, oppor- iùs in sequentibus Classibus, in quas illos distri- imus, sermonem simus habituri.

D. Florueruntne in Italia Sæculis XIII. & V. multi eruditi Scriptores?

M. Præter Romanos Pontifices ex Italia undos, qui doctrinâ & pietate celebres Catho- am Ecclesiam summa cum laude gubernarunt, nè multi doctissimi Monachi, Regulares, & Juris- nsulti insignes, Italiam Sæculis XIII.& XIV. illu- stra-

strarunt perdoctis Scriptis, quæ, juxta præscriptum ordinem, commodiùs referemus in quatuor postremis Classibus Scriptorum utriusque Sæculi. In ista porrò tertia Virorum eruditorum Classe duos dùntaxat proferam præclaros Scriptores Italos qui decimo quarto Ecclesiæ Sæculo litteras impen sè coluerunt, & magnam nominis æstimationem apud egregiè cordatos homines sibi conciliarunt Primus est *Joannes Villanius* Florentinus, qui libris XII. Historiam Italicè scripsit, à primis *Nembrothi* temporibus ad annum usque MCCCXLVIII quo è vivis excessit. Hanc *Joannis Villanii*, qui inter optimos Historicos laudatur, Historiam cont nuavit *Matthæus* ejus frater. Alter illustris Script Italus, est *Franciscus Petrarcha*, qui Aretii, Pat Florentino exule, natus est anno MCCCIV. Fuit V excellentis ingenii & exquisitæ doctrinæ, *reflo scentis*, ut ait *Erasmus* in Ciceroniano, *eloquent apud Italos Princeps*, *sua ætate celebris ac magnu.* Parmensis Archidiaconus, tum Cathedralis Eccl siæ Patavinæ extitit Canonicus. Præter Epistol & Carmina, quæ præsertim in canendis erga *La ram* suis amoribus juvenis adhuc scripsit in amæ valle propè Avenionem, quam Incolæ *Clausam* v cant, excellentes edidit Dialogos *de Remediis utr que fortunæ*: libros duos *de Vita Solitaria*, & te dem *de Otio Religiosorum*: Dialogos *de vera Sapi tia, & de Contemptu Mundi*: *Psalmos Septem Pœnit tiales*: librum unum *de Republica optimè adm strandà*: alterum *de Officio & Virtutibus Imperato* libros quatuor *Rerum memorandarum*, & alia hu modi elegantissima Opuscula, quæ omnia typis cusa prodierunt Basileæ anno MDLIV. & MDLXI

Te

eſtatur tamen *Caſimirus Oudinus* in Supplemento d librum *Bellarmini* de Scriptoribus Eccleſiaſticis, brum *Franciſci Petrarchæ*, qui inſcribitur: *De caſus Virorum Illuſtrium*, adhùc manuſcriptum reriri in Bibliotheca Colbertina, ibidemque exta ejuſdem Authoris Rerum familiarium Epiſtolam libros viginti quatuor manuſcriptos, quorum ovem tantùm editi ſunt. Obiit *Franciſcus Petrarca* in Arquato, agri Patavini pago, an. MCCCLXXIV. atis ſuæ LXX. Lubens hìc prætermitto duos inſies Scriptores Italos, quorum primus fuit *Dantes ligerus* Poëta eximius, patria Florentinus, qui culo XIII. in Arte poëtica potiſſimùm excelluit, l cùm eſſet nimiùm dentatus, mordax, & malecus obtrectator, ab ipſamet patria ſua proſcris eſt, exulque vivere coactus. Alter Scriptor lus, fuit *Joannes Boccatius*, patriâ itidem Flotinus, qui Sæculo decimo quarto vixit & obiit. res conſcripſit libros, in quibus ſeſe obſcænum, pium, & maledicentiſſimæ linguæ virum ubique odit.

D. Progrediamur, ſi placet, ad quartam orum Illuſtrium Claſſem, in qua tibi onus inmbit diſſerendi de Scriptoribus Hiſpanis, qui culis decimo tertio & decimo quarto celebrio fuerunt.

M. Cùm de Scriptoribus Hiſpanis, qui Sæis XIII. & XIV. Vitam Monaſticam, aut Regum egerunt, ſimus ſuo loco dicturi, tres dumat magni nominis, & Epiſcopalibus Infulis oros hic producam Hiſpaniæ Scriptores, quorum mus eſt *Rodericus Ximenes*, gente Navarrus, & chiepiſcopus Toletanus. Interfuit Concilio Oe-

cumenico Lateranensi IV. sub *Innocentio III.* Pontifice Maximo anno MCCXV. celebrato, ubi, ob suam singularem eruditionem, summam, quâ pollebat, eloquentiam, & variarum linguarum peritiam magno in honore habitus est. Libros novem scripsit *de Rebus Hispaniæ*, ab Herculis in eas regiones adventu usque ad annum MCCXLIII. His subjunxit Ostrogothorum, Suevorum, Alanorum, & Wandalorum compendiosam Historiam. Edidit denique Historiam Arabum, & Historiam Romanorum. Hæc omnia *Roderici Ximenis* Opera *Andreas Schottus* publicavit tomo 2. *Hispaniæ Illustratæ*. Alter Scriptor Hispanus, qui eodem Sæculo decimo tertio floruit, est *Lucas*, Tudensis Episcopus, patriâ Legionensis, & *Gregorio IX.* Pontifici Maximo apprimè charus. Scripsit libros tres adversùs Hæreticos Albigenses, quos primus in lucem emisi *Joannes Mariana* Ingolstadii anno MDCXII. & exinde cum Notis *Joannis Marianæ, Gretseri*, & *Schott* in Bibliothecam Patrum relati sunt tomo XXV. De scripsit etiam idem *Lucas* Tudensis Episcopus, juss *Berengariæ* Hispaniarum Reginæ, *Vitam & Miracula S. Isidori*, quæ extat apud *Mabillonium* Sæculo I Benedictino, & apud *Bollandum* ad diem IV. Aprili *Chronicon* quoque *S. Isidori* multis additionibus l cupletavit *Lucas* Tudensis Episcopus, & ad suam usque ætatem perduxit, quod ab Andrea *Scho* editum est tomo 2. *Hispaniæ Illustratæ*. Tertius p stremò Episcopus, qui Sæculo XIV. in Hispa floruit, est *Alphonsus Vargas*, patriâ Toletanus, Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, U mensis primùm, deindè Pacensis Episcopus, demùm Archiepiscopus Hispalensis, ex Ordine I

tarum S. *Augustini* assumptus. Scripsit *Commen-ios in IV. libros Sententiarum*, quos Discipulis in cultate Parisiensi dictaverat, & *Quæstiones in istotelis libros tres de Anima*, quibus inter Theo-gos Scholasticos primi subsellii locum obtinere ruit.

Cùm Angli Scriptores, quos in quinta Classe orum Illustrium constituimus, omnes fermè rint Monachi, aut Dominicani, aut Franciscani, ım tantùm aut alterum in hac Classe laudabo; Monachis verò, Dominicanis, & Franciscanis iptoribus, qui ex Anglia oriundi Sæcula deci-ım tertium, & decimum quartum eruditione il-rarunt, copiosè in his Classibus, in quas illos linavimus, dicturus. Floruit itaque in Anglia culo decimo tertio *Gervasius Tilberiensis*, ita co-ominatus à *Tilberia*, quod Oppidum est in An-ı, in littore Thamesino situm. *Henrici III.* An-rum Regis nepos fuit, à quo ditionis Arelaten-Marescallus factus, non modò Regis sui, sed & *onis IV.* Imperatoris benevolentiam sibi conci-it. Scripsit *Commentarium de Imperatorum Ro-ıorum, Gothorum, Lombardorum, Britonum, Fran-um, Anglorumque Regnis*. Edidit etiam librum *Mirabilibus Mundi*, & *Historiam Angliæ triparti-*, quam *Baleus* digessit in tres columnas, atque è *Tricolumnium* inscripsit. Alia ejusdem *Gerva-* Opera recensent *Baleus*, *Pitseus*, & alii, qui Scri-rum Anglorum Catalogum texuerunt. Alter iptor, qui eodem Sæculo XIII. in Anglia erudi-ıis laude claruit, appellatur *Robertus*, Episcopus ıcolnienfis, dicitur etiam *Grosthead*, Gallicè, *ffe teste*. Hunc *Robertum*, Lincolniensem Epi-

ſcopum, magnis encomiis celebrant Scriptores An
gli, aſſeruntque, eum, præter paupertatem, vit
Sanctimoniam, reliquasque virtutes Chriſtian
Præſule dignas, ingentis animi fuiſſe, acris ingeni
in re litteraria ad ſummum penè apicem evectum
in litteris ſacris pariter ac profanis, in linguarun
Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ ſcientia, in Aſtrono
mia, & univerſa Philoſophia ſupra communem Do
ctorum ſortem eruditum. Idem tamen *de Roberto*
Lincolnienſi Epiſcopo judicium non ferunt ali
Scriptores ob acriorem illam, quam ad *Innocen-*
tium IV. Pontificem Maximum ſcripſit Epiſtolam
quæque eum Pontifici ita inviſum reddidit, ut a
eo fuerit anathemate perculſus, ſicut teſtatur *Hen*
ricus Knigton natione Anglus, Canonicus Regulari
Monaſterii Leicaſtrenſis, qui ſub finem XIV. Sæcu
claruit, in ſuo *Chronico de eventibus Angliæ* qui
que libris comprehenſo. Multa Opuſcula & Com
mentaria ſcripſit *Robertus* Lincolnienſis Epiſcopu
varios Sermones, Tractatus, & alia Opera, quoru
quædam edita ſunt, alia adhùc manuſcripta in B
bliothecis aſſervantur. Verùm, inter Scriptor
Anglos Sæculi decimi tertii principem locum m
ritò obtinere debet *Edmundus Rich*, Archiepiſcop
Cantuarienſis, doctrinâ celeberrimus, & ſanctit
adeò inſignis, ut in Sanctorum album ab *Innoc*
tio IV. Pontifice Maximo relatus fuerit. Scri
Sanctus ille Archiepiſcopus *Speculum Eccleſiæ*, qu
extat in Bibliotheca Patrum tomo xxv. Scri
etiam *Conſtitutiones XII*. quas vulgavit *Linuodus*
Provinciali Anglico.

Eâdem brevitate expediam me à Scriptori
Germanis, quos in ſexta Virorum Illuſtrium Cl

ollocavimus. Licèt enim benè multi Monachi,& eligiosi Viri tàm ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quàm ex Ordine Fratrum Minorum, Germaiam Sæculis XIII. & XIV. perdoctis suis Scriptis lustrarint,eos tamen in ista Classe non recensebo, tpotè de illis, eorumque Operibus, in his, quas ıox subjiciam,Virorum Illustrium Classibus abunè dicturus. Hos itaque dumtaxat Scriptores Germanos hìc laudabo, qui ad sequentes Classes revoıri non possunt. Sub initium decimi quarti Ecesiæ Sæculi claruit in Germania *Siffridus*,Misnens Ecclesiæ in Saxonia Presbyter, qui scripsit *Chronicon* ab Orbe condito usque ad annum MCCCVII. uod *Pistorius* tomo I. *Rerum Germanicarum* edidit. Ionnulli hunc *Siffridum* perperàm confundunt cum tero *Siffrido* Ordinis Prædicatorum, Cyrenensi piscopo titulari, & Moguntini Archiepiscopi Viırio, cujus meminit *Trithemius*. Hic enim *Siffridus*, Ordinis Prædicatorum,floruit decimo quinto eculo, hoc est, circa annum millesimum quadrinentesimum septuagesimum. *Albertus Argentinensis*, natione Germanus, Sæculo decimo quarto, oc est, circà annum MCCCLXXVIII. eruditionis faıâ toti Orbi innotuit & scripsit *Chronicon* à *Rudolphi Habspurgensis* Imperio usque ad *Caroli IV.* Imperatoris mortem, hoc est, ab anno MCCLXXIII. sque ad annum MCCCLXXVIII. quod editum est à *hristiano Urstisio*, cum aliis Rerum Germanicarum criptoribus. Denique, sub finem ejusdem Sæculi ecimi quarti virtute & doctrinâ præluxit in Germania *Marsilius ab Ingen*, Ecclesiæ S. *Andreæ* Coloiensis Canonicus & Thesaurarius,Heidelbergensis cademiæ Conditor,primusque Doctor ac Rector.

Scripsit *Commentaria in IV. libros Sententiarum*, quæ typis excusa prodierunt Argentorati anno MDI. Alia ejusdem Authoris Scripta recenset *Baleus* Centuriâ VII. Cap. V. quæ adhuc in tenebris delitescunt. Sed hos Scriptores brevitèr indicasse, & digitum, ut fieri solet, ad fontes intendisse sufficiat. Pergamus nunc ad septimam Classem Virorum Illustrium, in qua locum dedimus omnibus Monachis, qui Sæculis XIII. & XIV. in diversis Orbi nationibus insignes extiterunt.

D. Cedo, si placet, nomina, patriam, & Scripta omnium Monachorum, qui tum doctrinâ, tun pietate Sæculis XIII. & XIV. in diversis Orbis na tionibus insignes extiterunt.

M. Ordiar ab his Monachis, qui Sæculum XIII. eruditione illustrarunt. In primis *Dodechin* natione Germanus, Abbas Cœnobii S. *Dysiboa* scripsit Historiam Sanctam, sive de peregrinatio in Palæstinam, & Appendicem ad Chronicon *M. riani Scoti* ab anno MLXXXIV. usque ad annum MC *Helinandus*, natione Gallus, Monachus *Frigidi Mo tis*, Ordinis Cisterciensis, in Diœcesi Bellovacen Historiam ab Orbe condito usque ad annum millesimum ducentesimum quartum scripsit libi XLVIII. comprehensam, quam P. *Bertrandus Tissi* tomo VIII. Bibliothecæ Cisterciensis edidit, u cum ejusdem *Helinandi* Sermonibus, & Epistola *Galterum*. Scripsit etiam idem *Helinandus* Mart rium S. *Gereonis*, & Sociorum, Sanctorumque *V ctoris, Cassii, Florentii*, & aliorum, quod extat ap Surium ad diem X. Octobris. *Petrus*, natione G lus, Monachus *Vallis Cernaij*, Ordinis Cistercien in Parisiensi, vel, ut habet *Aubertus Miræus*, in C

notensi Diœcesi, scripsit *Historiam Albigensium*, & *sacri Belli*, quod in eos susceptum est, Duce & Principe *Simone Monfortio*, Comite posteà Tolosano, eamque *Innocentio III.* Pontifici Maximo nuncupavit. Hanc *Petri de Valle Cernaij* Historiam Albigensium primus in lucem extulit *Nicolaus Camuzacius*, Trecensis Canonicus, anno MDCXV. & deindè tom. V. Historicorum Francorum *Francisci Duchesnii*, & tomo VIII. *Bibliothecæ* Cisterciensis inserta fuit. *Guntherus*, Monachus Ordinis Cisterciensis, in Diœcesi Basileensi, scripsit ex ore *Martini* Abbatis, qui rebus gestis interfuerat, *Historiam captæ à Latinis, Duce Balduino, Urbis Constantinopoleos*, quam Historiam edidit *Canisius* tomo V. Antiquæ Lectionis. *Arnoldus*, primò Hildeseimensis Præpositus, & posteà Lubecensis Abbas, Chronico Sclavorum, cujus Author est *Helmoldus* Presbyter, Supplementum addidit, hoc est, illud continuavit ab anno MCLXXI. ad annum usque MCCIX. Eum in rebus Sclavonicis præcipuè mereri fidem, sed in cæteris parùm diligentiæ præstitisse, observat *Vossius* lib. 2. de *Historicis Latinis* cap. 55. Eodem Sæculo decimo quarto *Otto à Sancto Blasio*, Monachus S. *Blasii*, Ordinis Benedictini, in Diœcesi Constantiensi, ad Chronicon *Ottonis Frisingensis* Appendicem adjecit, quam ab anno MCXLVI. ubi desiit *Otto Frisingensis*, perduxit usque ad annum MCCX. Ejusdem Ordinis Benedictini Monachus fuit *Matthæus Paris*, seu *Parisius*, natione Anglus. Scripsit Historiam Anglicanam à *Guillelmi* Conquestoris adventu usque ad annum quadragesimum tertium *Henrici III.* Angliæ Regis, hoc est, ab anno MLXVI. usque ad an. MCCLIX. quo vivere desiit. Scripsit etiam idem *Matthæus*

Parisius Historiam minorem, in qua compendiosè narrat ea, quæ prolixiùs in Historia majori prodiderat; item Additamenta ad Historiam, & Vitas aliquot Sanctorum, & Gesta Abbatum Cœnobii Albanensis, cujus erat alumnus. Hìc tamen obitèr observare debes, hunc Scriptorem, *Matthæum Parisium*, nullam mereri fidem in his, quæ scripsit de Ecclesia Romana, & de Summis Pontificibus, quos passim injuriarum plaustris onerat, & canino dente carpit, mordet & exagitat. Hinc *Henricus Spondanus* in Continuatione *Baronii* ad annum MCCXXV. Num. VI. ait, se nullam adhibere fidem *Matthæo Parisio in rebus Pontificum & Ecclesiæ Romanæ mentiri solertissimo*. Nec silentio prætermittere possum judicium, quod de eodem Historico, *Matthæo Parisio*, profert *Baronius* ad annum nongentesimum nonagesimum sextum his verbis: *Quàm fuerit animo infensissimo ergà Apostolicam Sedem, quivis facilè poterit intelligere: nisi probra illa fuerint additamenta ejus qui edidit. Quæ si quis demat, aureum sanè dixeris Commentarium, utpotè quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis, egregiè contextum & coagmentatum inveniatur.* Missos facio, brevitatis ergo, multos alios Monachos, qui Sæculo XIII. aliquâ eruditionis laude claruerunt, tresque dumtaxat subnectam, qui Classi Monachorum eruditorum ejusdem Sæculi XIII. jure merito accenseri debent. Primus est *Cæsarius*, natione Germanus, Cœnobii Heisterbacensis in Diœcesi Coloniensi Ordinis Cisterciensis Monachus, qui Libros, seu Dialogos XII scripsit *de Miraculis & Visionibus sui temporis*. Scripsit etiam idem *Cæsarius* tres libros *de Vita S. Engelberti Archiepiscopi Coloniensis*: plures *Homilias*

, seu *Conciones Morales super omnes Dominicas & a totius anni*, & alia Opera, quæ exhibet *Carolus chius* in Bibliotheca Cistercienſi. Obſervant tan periti Critici, *Cæſarium* Monachum fuiſſe niùm credulum, quippè in ſuis XII. Dialogis *de aculis & Viſionibus* non ſatis accurato Criterio as Hiſtorias à falſis ſecrevit, & interdum nugas abulas, quas undique corraſit, ſine ullo prorſus ectu inſeruit. *Cæſario* Monacho eruditione inor non fuit *Godefridus* Monachus, natione itin Germanus, qui ſcripſit Annales ab an.MCLXII. annum MCCXXXVII. quos primus in lucem edi*Marquardus Freherus* inter Scriptores Germaos tomo I. pag.229. Ultimus Sæculi XIII. Mohus, qui inter Scriptores eruditos locum habeebet, eſt *Guillelmus de Nangis*, natione Gallus, linis S. *Benedicti* in Cœnobio Sandionyſiano pè Pariſios. *Chronicon* ſcripſit ab Orbe condito annum MCCCI. Hoc *Guillelmi de Nangis* Chroni continuavêre poſteà duo Anonymi Monachi dem Cœnobii Sandionyſiani, quorum prior de: in anno MCCCXL. Alter in anno MCCCXLVIII. ipſit quoque idem *Guillelmus Nangius* Geſta *idovici* Galliarum Regis, ejusque filii *Philippi*, nomento *Audacis*. Chronicon *Guillelmi Nangii* anno dumtaxat MCXIII.unà cum ejuſdem Chro duabus Monachorum Anonymorum continuaibus exhibet *Lucas Dacherius* tomo XI. *Spicile-* Geſta verò, ſeu Hiſtoriam, quam idem *Guillel-* *Nangius* deſcripſit, S. *Ludovici* Galliarum Reejusque filii, cognomento *Audacis*, inter alios ptores Hiſt.Francorum evulgarunt *Pithæus*, & *heſnius*.

Ex

Ex Monachis Scriptoribus, qui Sæculum XIV eruditione illustrarunt, duos tantùm hìc proferam videlicèt *Engelbertum*, & *Henricum Steronem*, quorum primus, seu *Engelbertus*, natione fuit Germanus, Monachus Ordinis S. *Benedicti*, & Cœnobii Admontensis in Styria Abbas. Scripsit librum *de ortu, progressu & fine Imperii Romani*, qui editus est Basileæ anno MDLIII. & extat tomo XXV. Bibliothecæ Patrum. Scripsit etiam *Engelbertus Carmen Heroicum*, seu *Panægerim* in Coronationem *Rudolphi Habspurgensis* Imperatoris, & hæc *Panægeris* in Collectione Historicorum Germanicorum reperitur. Plura alia Opera Theologica, Philosophica, & Ascetica eidem *Engelberto* Monacho attribuit *Possevinus* in Apparatu. Alter Monachus, seu *Henricus Stero*, natione paritèr Germanus, & Benedictini Ordinis in Altaicho Germaniæ Cœnobio Monachus fuit. Annales scripsit ab anno primo *Friderici Barbarossæ* Imperatoris, usque ad annum primum *Rudolphi Habspurgensis* Imperatoris, idest, ab anno MCLII. usque ad annum MCCLXXIII. Annales istos primus edidit *Marquardus Freherus* inter Scriptores Rerum Germanicarum, sed illos auctiores dedit *Henricus Canisius* tomo I. Antiquæ lectionis. Scripsit etiam idem *Henricus Stero* Historiam *de rebus gestis Rudolphi Habspurgensis, Adolphi Nassavii & Alberti Austriaci Imperatorum* ad annum usque MCCC. cui Appendicem usque ad annum MCCCXX addiderunt *Ulricus* & *Conradus Wellingi* fratres Monachi Cœnobii Augustani Sanctorum *Uldarici* & *Afræ*, Ordinis Benedictini. Hanc *Henrici Steronis* Historiam cum *Wellinghorum* continuatione publicavit *Marquardus Freherus* tomo I. *Scriptorum*

Rer

um Germanicarum anno MDC. Ex hac *Henrici onis* Hiſtoria, ut obſervant eruditi Critici, *ardus*, natione Germanus, Cœnobii Altahen-)rdinis Benedictini Monachus, qui Sæcul. XIV. uit, plurima hauſit, ac retulit in Annales, quos lit, *de Ducibus Auſtriæ, Bavariæ, & Sueviæ*,]ue extant apud *Henricum Caniſium* tom. 1. Anlect. Sed ſatis diximus de Monachis, qui Sæ- s XIII. & XIV. floruerunt. Nunc paulò altiora ımus, & de celeberrimis toto Orbe Scriptori- Ordinis Fratrum Prædicatorum, quos in octa- 'irorum illuſtrium Claſſe conſtituimus, uberiùs :ramus, eorumque Scripta liberiori ſtylo pro- amur.

D. Innumeros ex Clariſſimo Fratrum Prædi- rum Ordine, cujus inſtitutor fuit S. *Domini-* ex nobiliſſima Guſmanorum familia in Hiſpa- ıatus, prodiiſſe Scriptores, qui perdoctis ſuis ribus graſſantes hæreſes extirparunt, Schiſma- xtinxerunt, Theologiam illuſtrarunt, fidelium es ad pietatem informarunt, atque de univer- cleſia optimè meriti ſunt, unâ voce omnes licare ac publico ſermone celebrare ſolent. circà, te etiam atque etiam rogo, ut nobilio- criptores Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui ılis XIII. & XIV. Eccleſiam doctrinæ ſuæ ſplen- : colluſtrarunt, hìc in medium proferas, eo- que præclara geſta, & Opera, quæ ſcripſerunt, pendiosâ quidem, ſed accuratâ narratione nſeas.

M. Bibliothecam omnium Scriptorum Or- s Fratrum Prædicatorum, cæteris, quæ hacte- in lucem prodierunt, longè accuratiorem, nu- pèr

pèr adornavit doctissimus noster *Jacobus Echardus*
eamque duobus Tomis in Folio comprehendit, qu
nunc sub Parisiensi prælo sudant, publicâ prope
dièm luce donandi. In ea ordinanda Bibliothec
diù multùmque insudavit vir ille doctissimus, & i
id totus incubuit, ut Scriptorum Ordinis Fratru
Prædicatorum, qui jam noti erant, diligenti Cr
terio recenseret ac vindicaret Opera, aliorum ve
rò ejusdem Ordinis Scriptorum, qui antehàc inco
gniti erant, quique in Bibliothecarum angulis a
tineas & blattas relegati delitescebant, manuscr
ptos codices è tenebris erueret, in publicam luce
revocaret, atque doctissimis Notis Criticis & H
storicis illustraret. Hoc utilissimum Opus dùm
expectant Viri eruditi, ipse, ne officio meo dee
videar, illustriorum saltèm Scriptorum Ordi
Fratrum Prædicatorum, qui Sæculis XIII. & XI
eruditionis & pietatis laude claruerunt, seriem br
viter, quantùm fieri poterit, describam, eoru
que genuina Opera à spuriis secernere pro virib
satagam.

Catalogum omnium Scriptorum Ordinis F
trum Prædicatorum incipiunt nonnulli à S. *Do*
nico, Sanctissimo ejus Institutore. Asserit quip
Antonius Senensis in Bibliotheca Scriptorum Or
nis Fratrum Prædicatorum, S. *Dominicum* edid
contra Albigenses duos libros, qui in ignem co
cti ad Catholicam fidem probandam, diversis
cibus, insigni miraculo, ab igne penitùs illæsi
silierunt. Eidem S. *Dominico* Commentarios
Epistolas S. *Pauli*, in Epistolas Canonicas, in P
terium, in Evangelium S. Matthæi, & in Apo
lypsim tribuit *Antonius Senensis*, & post eum *P*
vi.

s, quos sequitur noster *Maluenda* in Annal. Or- s Fratrum Prædicatorum. Alii denique vo- , S. *Dominicum* esse Authorem cuiusdam Tra- ıs *de Corpore Christi*. Verùm, quin assensum ꞉criptoribus præbeamus, hæ rationes obstant. nò, quia *Petrus de Valle Cernaij* in ea, quam .it, *Historia Albigensium*, non librorum memi- quos adversùs Albigenses ediderit S. *Domini-* sed unius dumtaxat Schedulæ, quæ âd con- .endos Hæreticos ab ipso in ignem conjecta enti miraculo illæsa evasit. Præterea, nemo s, qui S. *Dominici* gesta olim memoriæ prodi- ınt, meminit, ab eo scriptos fuisse ullos libros, alioquì nonnulla longè minutiora, seu mino- ıomenti, non taceant *Vincentius Bollovacensis*, *bertus*, *Theodoricus*, & *S. Antoninus*. Non est m verosimile, antiquos omnes S. Dominici ɔmiastes fuisse adeò oscitantes, ut rem, quæ tum illum Patriarcham haud parùm commen- :t, ignoraverint; vel si noverint, altissimo si- io edita ab ipsoOpera præterire voluerint. Ter- quis suum in animum inducat, tantam fuisse rum Ordinis Prædicatorum incuriam, ut non m Institutoris sui Opera silentio premi, & obli- ıe intercidere, sed negligentiâ non ferendâ om-) perire permiserint, cùm alia variorum Scri- um Opera longè minoris pretii maxima vene- one servaverint, & ad posteritatem transmise- . Tractatum *de Corpore Christi* non esse adjudi- lum S. *Dominico*, sed potius Fratri *Dominico de taleonibus*, qui in Ordine Fratrum Predicato- multò post S. *Dominicum* vixit, testantur Scri- es Dominicani, *Susatus* in Chronico, & *Anto-*

nius

nius Senensis in Bibliotheca, quos sequitur *Maluenda* in Annalibus. Cæterùm, etsi S. *Dominicus* inter Scriptores locum non habeat, omnium tame virtutum, doctrinæ, & præclarè gestorum glori illustris fuit, atque fœcundissimus parens omniu Scriptorum Ecclesiasticorum, quos peperit Ord Prædicatorum, & quorum calamis Fidem Catho licam propugnavit, ejusque dogmatum advers Hæreticos asseruit & illustravit veritatem, sicut sequenti Colloquio ostendemus.

Scriptorum itaque Ordinis Fratrum Prædic torum Catalogum ordiar à B. *Jordano*, è Saxon nobili genere oriundo, Theologo Parisiensi, ejusdem Ordinis post S. *Dominicum* Generali Ma stro electo in Comitiis Parisiensibus anni MCCX Hic Sapientissimus Ordinis moderator, præter dentissimum salutis animarum desiderium, qu S. *Dominicum* imitatus, jugitèr flagrabat, singul doctrinâ, religiosâ prudentia, ac multis aliis p claris virtutibus, quæ ipsi omnium admiration conciliabant, emicuit. Post celebrata Parisiis C mitia Generalia anno MCCXXXVI. Loca Sancta Pa stinæ invisere, & Ordinis Conventus his in pa bus constitutos visitare deliberaverat. Sed e consilia inopinatum interturbavit naufragium, Ordini hunc summum Virum eripuit. Navi si c dem, quâ vehebatur, atroci irruente tempesta submersa est. Ejus tamen corpus repertum, in conense Fratrum Prædicatorum Cœnobium d tum est, ibique honorificè conditum. Hujus Sanctitatem post ejus obitum Deus miraculis stravit, ut videre est in ejus vita, quæ extat a *Surium*, & apud *Bollandum* ad diem XIII. mensis

b

rii. Egregia eruditionis ac pietatis monumen-
liquit B. *Jordanus*. Duos libros, unum *de Pon-*
ius, & alterum *de Lineis*, teste *Nicolao Triveto*
hronico ad annum MCCXXII. scripserat B. *Jor-*
s, antequàm Ordini Prædicatorum nomen da-
ex quibus eum in sæcularibus scientiis, & præ-
è in Mathematicis Disciplinis excelluisse facilè
gitur. Sublimioribus deindè scientiis navatâ
â, plures utiliores composuit libros. Scripsit
librum *de initio Ordinis Fratrum Prædicato-*
: Epistolas plures ad Fratres, quorum non
e editæ, aliæ adhùc manuscriptæ leguntur.
scripsit etiam *Commentarium in Apocalypsim*,
confundi non debet cum *Commentario in Apo-*
ysim, quem lucubravit alter *Jordanus*, natio-
idèm Saxo, Ord. Eremitarum Sancti Augusti-
qui floruit decimo quarto Sæculo. Alia deni-
in *Priscianum*, & ad Grammaticam spectantia
scula scripsit B. *Jordanus*, atque Author est
cujusdam rationis Orandi B. Virginem, ergà
n singulari pietate erat affectus, quæ *Coronula*
irginis dicitur. Ad promovendum in Ordine
rum Prædicatorum cultum B. Virginis, hunc
em instituit B. *Jordanus*, ut Religiosi hujus
inis, post persolutum *Completorii*, quod vo-
, Officium, solemnitèr canerent Antiphonam
e Regina &c. qui mos apud Fratres Prædicato-
etiamnùm laudabilitèr viget ac frequentatur.

Vincentius, natione Gallus, patriâ Burgun-
, Ordinis Fratrum Prædicatorum, & Conven-
Bellovacensis, undè suum cognomen sumpsit,
nnus, Regnante in Galliis S. *Ludovico*, floruit,
nque magnum, & ex variis Auctoribus deflo-
ratum

ratum cõcinnavit *Speculum*, quod in quatuor part ab ipſo fuiſſe diſtributum, videlicèt in *Naturale*, *Doctrinale*, *Hiſtoriale*, & *Morale*, communis erat eruditorum opinio, antequàm perdoctus noſter *Jacob* *Echard* antiquiſſimũ manuſcriptum Codicem *Spec* Vincentii Bellovacenſis detexiſſet in Collegii Sc bonę Bibliotheca. Ex eo ſiquidem manuſcripto C dice Sorbonico Clariſſimus ille Auctor, in libro, q nuperrimè in lucem edidit, & cui hunc titulun præfixit: *Summa S. Thomæ vindicata*, hanc perv gatam opinionem exploſit, & ſole clariùs evic *Vincentium Bellovacenſem* non in quatuor part ſed in tres dumtaxat ſuum diviſiſſe *Speculum*, ſc cèt in *Naturale*, *Doctrinale*, & *Hiſtoriale*, ſubin que quartum Speculum, ſeu Morale, quod tri præcedentibus aſſutum eſt, tanquam ſpurium planè ſuppoſititium eſſe rejiciendum. In pri Speculo, ſeu *Naturali*, quidquid eſt in Mundo bilium & inviſibilium juxtà ſex dierum creati ſeriem congruentiſſimè complectitur *Vincen* *Bellovacenſis*. In ſecundo Speculo, ſeu *Doctrin* ſcientias & artes omnes à Grammatica ad The giam uſque pervadit. In tertio Speculo, ſeu *H* *riali*, Geſta omnium gentium ab ipſis mundi mordiis ad annum uſq; milleſimum ducenteſin quinquageſimum proſequitur. Ad iſtud amp mum perficiendum Opus, S. *Ludovicus*, Galliar Rex, ſumptus liberalitèr ſuppeditavit, quibus erat ad comparandum innumeros propemo codices, quibus uſus eſt *Vincentius Bellovacen* illo immenſi planè laboris conſcribendo Oper quo eum fuiſſe indefeſſi ſtudii, variæ eruditi & infinitæ Lectionis virum, facilè quiſquis jud

pc

oteſt. Alia Opuſcula ſcripſit *Vincentius Bellovacenſis*, videlicet libros quatuor *De Gratia Dei*, ſive *Myſterio Redemptionis humanæ*: librum unum *de laudibus B. Virginis Mariæ*: Alterum librum *de laudibus S. Joannis Evangeliſtæ*: librum unum *de eruditione Puerorum Regalium* ad *Margaritam* Gallorum Reginam, S. *Ludovici* conjugem: denique *Conſolatorium de morte amici*, ad S. *Ludovicum* Gallorum Regem. Non me fugit, diſertum noſtrum *Melchiorem Canum* vitio vertere *Vincentio Bellovacenſi*, quòd in rebus hiſtoricis plus æquò credulus fuerit. Sed advertere debuiſſet perdoctus ille Theologus, *Vincentium Bellovacenſem* in ſuo Speculo Hiſtoriali noluiſſe proprio marte deſcribere Hiſtoriam, ſed ſolum in animo habuiſſe, ſimpliciter referre, & ordinare ea Hiſtoriæ monumenta, quæ ex variis Scriptoribus hauſerat, à Lectoribus tamen cum aliquo delectu accipienda, ſicut ipſemet candidè profitetur in ſui Operis Prologo Capite quarto his verbis: *Præſertim cùm hoc ipſum Opus neque meum ſimpliciter non ſit, ſed eorum potiùs ex quorum dictis ferè totum illud contexui. Nam ex meo ingenio pauca, & quaſi nulla addidi. Ipſorum igitur eſt auctoritate, meum autem ſola partium ordinatione.* Qua in re non culpandum, ſed potiùs laudandum eſt cenſeo *Vincentium Bellovacenſem*, quippe qui multa Hiſtoriæ monumenta, velut varia Auctorum, ex quibus ea excerpſit fragmenta, aliàs peritura, poſteris ſervavit. Undè, ſicut etiamnum iis gratias referre ſolemus, qui vel veterum Opuſcula in Bibliothecarum angulis deliteſcentia producunt in lucem, vel Scripta, ut vocant, fugitiva, vel Epiſtolas, Diſſertationes leviores, & ſimilia, ſuis Dia-

riis inserta ab interitu secura reddunt, quamvis i
his haud pauca sint, quæ accuratum lectoris exa
men ac delectum postulent; ita etiam fateamu
necesse est, nos plurimùm debere *Vincentio Bell*
vacensi, qui in suo Opere quàm plurima Histori
monumenta, quasi fragmenta ex variis Scriptor
bus collecta, expeditâ methodo disposuit, digessi
ordinavit, & ab interitu vindicavit, ut deince
prudens & sagax lector ea non promiscuè & in
scriminatim, sed prævio adhibito examine ac c
lectu accipere ac discernere posset.

Hugo de Sancto Caro, natione Gallus, ex *B*
cinoneta, Oppido Delphinatus, oriundus, Or
nem Fratrum Prædicatorum Sæculo XIII. doctr
suâ maximè illustravit. Ex Doctore Theologo l
risiensi, & Provinciali Franciæ, primus Ordi
Fratrum Prædicatorum ab *Innocentio IV.* Ponti
Maximo creatus est Cardinalis Tituli S. *Sabinæ*
Legationibus Apostolicis in Germania & Gall
preclarè functus. *Hugonem de Sancto Caro* fuisse
chiepiscopum Lugdunensem quidam scribunt,
certa illius Ecclesiæ monumenta illos falsi con
cunt. Satis ad summi illius viri gloriam ornan
ta sunt, quę reverà possedit, etsi adscititia, seu
undè emendicata ei non accersatur dignitas.
Vetus ac Novum Testamentum Commentarios loc
tissimos edidit, quadruplicem Sacrorum Codi
sensum perspicuâ, doctâ, piâ, solidâque brev
exponens. Composuit etiam *Speculum Sacerd*
& Ecclesiæ: *Sermones de Tempore & de Sanctis*
ctor est quoque *Expositionis Specialis in Psalm*
testantur S. *Antoninus*, *Bellarminus*, *Simlerus*
Labbeus, qui Minoritarum, hanc Expositione

ſalmos *Alexandro Halenſi* perperàm adſcriben-
um, figmentum rejiciunt. Sed inter Opera, quæ
didit noſter *Hugo à Sancto Caro*, liber *Concordan-
arum*, ob ingentem utilitatem, quam ex illo Sa-
orum Bibliorum ſtudioſi percipiunt, primas te-
t. Opus ſanè apprimè neceſſarium, ingenti
bore, ſummâque diligentiâ compoſitum, in quo
ncinnando fertur, quingentos Fratres Ordinis
ædicatorum adhibuiſſe manus, Operis Præſide,
uthore, & Ordinatore *Hugone à Sancto Caro*. Obiit
ctiſſimus ille Cardinalis anno MCCLXIV. ejuſque
rpus Lugdunum in Galliis translatum apud Fra-
es Prædicatores ſepultum eſt.

Joannes Columna, Patriâ Romanus, Archie-
ſcopus Meſſanenſis ex Ordine Fratrum Prædica-
rum aſſumptus, claruit eodem Sæculo XIII. ſeu
no milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quin-
, non verò Sæculo decimo quarto, ſicut ait *Tri-
mius* Abbas, ducem errantem ſecutus *Philippum
rgomatem*, qui libro XIII. *Supplementi Chronico-
n* refert noſtrum *Joannem Columna* ad Sæcu-
n XIV. ſeu ad annum MCCCXIII. Compoſuit *Jo-
nes Columna* libros decem, quos *Mare Hoſtoriarum*
cripſit. Sed hoc Opus, quod interdùm laudat
Antoninus, adhuc ineditum eſt, ſicut & aliud
us, quod ſcripſit idem noſter *Joannes Columna*,
Viris Illuſtribus, quodque ipſe Romæ in Biblio-
eca Caſanatenſi apud Fratres Prædicatores Con-
ntus Minervitani manuſcriptum perlegi. Opus
fectò rerum delectu, ſtyli elegantiâ, & argu-
ntorum varietate, dignum amicâ manu, quæ
id è tenebris tandem aliquandò in publicam lu-
n educat. Præter hæc Opera à noſtro *Joanne*

Columna lucubrata, ipsum quoque *Pontificum Historiam* conscripsisse, testatur Auctor Operis *De Hierarchia Subcælesti*; quod manuscriptum extat Parisiis in Bibliotheca Victorina.

Humbertus de Romanis natione Gallus, sic dictus ab oppido *Romans* Viēnensis Diœcesis in Delphinatu, quod *Humberti* natale solum fuit, Ord. Fratrum Prędicatorum Parisiis in Cœnobio *S. Jacobi* nomen dedit, & postquàm litteras sacras ac Theologiam summa cum laude docuisset, ob eximiam pietatem & doctrinam electus est in Comitiis anni MCCLIV. Budæ in Hungaria habitis quintus Ordinis Fratrum Prædicatorum Generalis Magister. Hanc præfecturam sapientissimè gessit *Humbertus* eo præsertim tempore, quo *Guillelmus à Sancto Amore*, Parisiensis Doctor, Ordinibus Religiosis infensissimus, cum aliis ejusdem farinæ sociis junctus, concionibus, & libris, ingentem Fratribus Prædicatoribus & Minoribus invidiam conflabat, & totus in eorum perniciem incumbens, haud levem eis molestiam facessebat. Has *Guillelmi à Sancto Amor* in Ordinem Fratrum Prædicatorum molitione prudentiâ sua dissipavit, & Ordini gravissimis ja ctato procellis tranquillitatem restituit *Humbertu* Tandem cùm novem annos Ordinem Sanctissin rexisset, in Comitiis Londinensibus ann. MCCLXI in quibus Sanctus *Thomas Aquinas* jure suffrag pro Provincia Romana potitus est, Præfecturam abdicavit, & in Cœnobium Valentinum ad Rh danum secessit, ubi obiit anno MCCLXXVII. Scrip *Humbertus Commentarios in Regulam S. Augusti* libros sex *De Eruditione Religiosorum*, qui etiar *Speculum Religiosorum* inscribuntur: Tractatum

V

tis Substantialibus Religionis : librum *De Officiis dinis Prædicatorum* : & libros duos *de Arte connandi*, seu *de modo promptè cudendi Sermones*, qui o postremi libri confundi non debent cum alio pere in quatuor libros diviso, quod eumdem æfert titulum, seu *de modo promptè condendi Sermnes*, hoc siquidem Opus doctissimus *Mabillonius Itinere Italico* ex manuscripto Codice Abbatiæ Salvatoris Bononiensis tribuit cuidam Canoni- Regulari Anonymo, qui ante extinctos Temrios vixit. *Vitas Fratrum*, seu librum *de Origine Viris Illustribus Ordinis Prædicatorum*, multi Scriores adjudicant *Humberto* Præposito Generali dinis Prædicatorum, sed alii probabiliùs cent, *Gerardum de Fracheto*, natione Gallum, pai Lemovicensem, egregium Concionatorem dinis Prædicatorum, hunc librum jussu *Humti* scripsisse, quem adhuc MS. extare in Monaio Rubræ Vallis apud Bruxellam, Duaci, & i, testatur *Gerardus Vossius* lib. 2. *de Historicis inis* cap. 59. Scripsit etiam idem *Gerardus de cheto* Chronicon à creatione Mundi usque ad um MCCLXVI. quod in pluribus Bibliothecis ad- MS. asservatur.

Albertus, Lavingæ apud Suevos ex nobilissima nastarum Bolstatensium familia oriundus, Ordi- Fratrum Prædicatorum nomen dedit anno xxI. in quo eâ nominis celebritate claruit, ut *gnus*, etiam vivens, vulgò appellaretur. Parisiis gno discipulorum concursu & applausu docuit, ilæ tamen loco haberi debet, quod tradunt nulli, eum videlicet, ob frequentissimum itorum concursum, Parisiis in publica pla-

rea, longè à Conventu Fratrum Prędicatorum distante, quæ *Alberti Magni* nomine nuncupata sit, Gallicè *Place Maubert*, publicè docere sub dio coactum fuisse. Id, inquam, fabulæ loco haberi debet, tum quia nullo Historiæ Francorum, aut Urbis Parisiensis Monumento id probari potest; tum quia etiam hujus plateæ nomen, non ab *Alberto Magno*, sed à Feudo *Mauberti*, cujusdam Civis Parisiensis, derivatum esse, certis & indubitatis monumentis constat. *Albertum Magnum* Ratisponensi Ecclesiæ invitum præfecit *Alexander IV.* Pontifex Maximus anno MCCLIX. quâ de re *Humbertus*, quintus Ordinis Prædicatorum Generalis Magister, ad *Albertum Magnum* scripsit Epistolam, *Basilio*, & *Ambrosio* dignam, quâ veluti atrocissimum crimen illi improperat, quòd hanc dignitatem Angelicis humeris formidandam non recusasset, additque, malle se videre *Albertum* feretro jacentem & ad tumulum efferendum, quàm Sede Episcopali sublimatum. Episcopatum, quem invitus subierat *Albertus Magnus*, impetratâ post biennium ab *Urbano IV.* illum abdicandi veniâ, dimisit, & veluti gravissimâ sarcinâ exoneratus, ad quietem vitæ religiosæ inter suos fratres Conventus Coloniensis rediit, ubi obiit anno MCCLXXX. & in universo Fratrum Prædicatorum Ordine sacris honoribus colitur die XV. Novembris. Quantâ eruditione præditus fuerit *Albertus Magnus*, ejus Opera, quæ XXI. Tomis comprehensa Lugduni edidit P. *Jammy* Ordinis Prædicatorum, apertè demonstrant. Quin, & alia Opera ab ipso lucubrata fuisse, quæ vel adhuc MSS. latent in Bibliothecis, vel temporis, rerum omnium edacis, injuriâ perierunt

-unt, plures asserunt. Quædam tamen Opera illius nomen præferunt, quæ perperàm ei tribuuntur. Libri XII. *De Laudibus Beatæ Virginis Mariæ* tomo vigesimo editi, non *Alberto Magno*, sed *Richardo à Sancto Laurentio*, Pœnitentiario Rothomagensi, adjudicari debent, ut probant *Theophylus Raynaldus* in Diptychis Marianis, & *Hyppolitus Maracius* in Bibliotheca Mariana, fidemque faciunt manuscripti Codices, ex quibus duodecim illi libri editi sunt Duaci anno MDCXXV. Liber itidem *De Mirabilibus*, superstitionibus refertus, *Albertum Magnum* parentem non habet, sed alium planè Auctorem, minus *Alberto Magno* similem, quam homini Simiam. Liber quoque *De secretis Mulierum* non est *Alberti Magni*, nec viri cujuspiam docti, sed potius hominis nugacissimi, qui librum ex meris nugis contextum nomine suo edere non ausus, *Alberti Magni* nomen ei inscripsit, ut acceptus magis ac vendibilior esset, non secùs ac impii quidem homines sub augusto *Salomonis* nomine libros magicæ artis, qualis est *Clavicula Salomonis*, edere, ac in vulgus spargere præsumpserunt. Multos in Ordine Fratrum Prædicatorum discipulos doctrinâ & pietate conspicuos habuit *Albertus Magnus*, præsertim S. *Thomam de Aquino*, & *Thomam Cantipratensem*, quorum primus doctissimis, quæ scripsit, Operibus, & quibus Ecclesiam illustravit, amplissimam dicendi suppeditat materiam, quam instituti argumenti brevitas hìc fusiùs prosequi non patitur. Pauca itaque circa doctrinam & Opera S. *Thomæ Aquinatis* observabo, posteà, de *Thoma Cantipratano*, qui fuit alter *Alberti Magni* discipulus, continenti ordine dicam.

S. *Thomas Aquinas*, Ecclesiæ Doctor, vulgò *Angelicus*, ob vitæ & doctrinæ puritatem, nuncupatus, natione fuit Italus, patriâ Neapolitanus, ex nobilissima Comitum Aquinatum prosapia oriundus. Monachis Cassinensibus, dùm adhùc quinquennis esset, primis litterarum rudimentis imbuendus traditus est, nunquàm tamen Monasticum habitum in Cœnobio Cassinensi induit, quamvis aliter visum sit doctissimo *Mabillonio*, qui in suo *Itinere Italico* citat vetus Cœnobii Cassinensis Martyrologium, in quo Nonis Martii legitur, *Thomam Aquinatem primò Cassinensem Monachum fuisse, postmodùm in Ordine B. Dominici Fratrem Prædicatorem effectum*. Verùm, quamvis negari haud possit, S. *Thomam Aquinatem*, dùm adhùc quinquennis esset, Deo fuisse oblatum à parentibus, & Ordini Benedictino destinatum, invictis tamen argumentis demonstrari potest, eum nunquam Monachum Cassinensem fuisse. At enim, si Sanctus *Thomas Aquinas* Monachus Cassinensis fuit, antequàm Ordini Fratrum Prædicatorum nomen daret, quorsùm igitur Monachi Cassinenses permiserunt, ut parentes eum è Cœnobio Cassinensi amotum mitterent Neapolim, quò humanioribus litteris, & Philosophicis excoleretur disciplinis? Cur patre, matre, sororibus ac fratribus infrendentibus, quòd *Thomas Aquinas* Mendicantium Ordini Fratrum Prædicatorum sese addixisset, Abbas, & Monachi Cassinenses parentibus se non adjunxerunt? Cur suum Religiosum sibi contra leges Ecclesiæ sublatum non conquesti sunt? Profectò Monachi Cistercienses Cœnobii Fossæ Novæ *Thomam Aquinatem* apud se sepultum sibi ereptum vehementer indolue-

ıerunt, & ad Summum Pontificem suas querimo-
ias detulerunt, eritne credibile, Monachos Cas-
inenses *Thomam Aquinatem*, vivum, summæ spei
dolescentem, ab Ordine Fratrum Prædicatorum
ix nascente quasi subreptum, neglexisse, & permis-
e ut parentes ipsum detinerent in carcere? Præ-
ereà, nec *Guillelmus de Thoco*, nec *Bernardus Gui-
onis* Lodovensis Episcopus, nec alii, qui S. *Tho-
mæ Aquinatis* vitam posteà scripserunt, ullibi in-
uunt, eum Cassinensem Monachum fuisse, immò
Guillelmus de Thoco in ejus Vita disertè asserit, il-
um, postquàm Neapoli studiorum peregisset cur-
um, Ordinem Prædicatorum fuisse ingressum.
Nec dici potest, *Thomam Aquinatem* per solemnem
blationem à parentibus factam, & per receptio-
em ad Monasticum habitum censeri debere Mo-
achum Cassinensem; id, inquam, nullo pacto di-
i potest, quia fatetur ipsemet *Mabillonius* tom. 3.
Veterum Analectorum pag. 476. & 477. hanc pue-
orum solemnem oblationem, & ad Monasticum
abitum receptionem jam duodecimo Ecclesiæ Sę-
ulo in desuetudinem penitùs abiisse. His permo-
us rationibus, facilè crediderim, prætensum il-
um S. *Thomæ Aquinatis* Monachatum interpolatri-
e aliquâ manu adjectum fuisse huic veteri Cœno-
ii Cassinensis Martyrologio, quod laudat doctis-
mus *Mabillonius*. Ordinem Fratrum Prædicato-
um ingressus *Thomas Aquinas*, in carcerem conje-
tus est à Matre & fratribus, qui omnes aditus
entarunt, ut ejus constantiam labefactarent. Tan-
èm è carcere dimissus & Ordini restitutus *Thomas*
onfestim Coloniam missus est, ut sub *Alberto Ma-
no* philosophicis, & Theologicis studiis navaret
ope-

operam. Ex quo evidentèr colligitur, errare *Wadinghum* in Annalibus Minorum, & quosdam alios Franciscanos Scriptores, qui asserunt *Alexandrum Halensem* Ord. Minorum, fuisse Parisiis præceptorem S. *Thomæ Aquinatis*. Nam quî, amabo, fieri potuit, ut *Alexandrum Halensem* Parisiis præceptorem habuerit *Thomas Aquinas*, quem constat, nunquàm Parisiis Philosophiæ & Theologiæ studuisse, sed eum, statim atque è Castro, in quo à Matre & fratribus detinebatur, dimissus est, à *Joanne Teutonico* Magistro Ordinis Coloniam deductum esse anno millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, ubi *Alberti Magni* per quadriennium Scholas frequentavit, indeque, confectis studiis, Parisios, ut Scholas regeret, & Theologiam edoceret, missus est an. MCCXLVII. vel ineunte MCCXLVIII. quo anno *Thomas* Parisiis superstitem invenire haud potuit *Alexandrum Halensem*, utpotè qui jam vivere desierat anno millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, cùm cursum Theologicum vix *Thomas* Coloniæ sub *Alberto Magno* esset auspicatus. *Alexandrum* itaque *Halensem* fuisse S. *Thomæ Aquinatis* Præceptorem, novum figmentum est, antiquis omninò ignotum, & egregiè confutatum à nostro *Natali Alexandro* in Opusculo *De Titulo Præceptoris S. Thomæ ex Elogio Alexandri Halensis expungendo*, quod extat in calce septimi tomi *Historiæ Ecclesiasticæ* Editio[illegible] Parisiensis in Folio. Doctoralibus Infulis Parisiis insignitus *Thomas Aquinas, totus divinis Operibus intentus, aut eruditioni, qua præcellebat, aut prædicationi, qua immotus erat, aut Orationi, qua devotus, aut Scripturæ Sacræ, qua profundus, sedulus vacabat,* ut ait *Joanne*

XXII. in Bulla ipsius Canonizationis. Totum æ suæ tempus docendo, scribendo, concionan- cùm peregisset Sanctus ille Doctor, tandèm uditionis & sanctitatis famâ toti Orbi notissimus vitam migravit immortalem anno ætatis suæ inquagesimo ineunte, die VII. Martii anni CLXXIV. in Monasterio *Fossæ Novæ*, Cistercien- Ordinis, ad quod diverterat, in Gallias iter ciens, ut Concilio Generali Lugdunensi II. de andato *Gregorii X.* Pontificis Maximi interesset disputandum contra Græcos. Hinc eruditus ster *Bernardus Guiard* Doctor Parisiensis in Opu- ulo, quod ea de re edidit, contendit, S. *Thomam quinatem* linguam Græcam calluisse, quâ ei ad putandum contra Græcos opus erat. Alii ta- en, inter quos censetur doctissimus noster P. *Nico-* , Theologus itidem Parisiensis, negant, S. *Tho- am* linguæ Græcæ peritum fuisse. Ipse hanc con- overſiam, quæ longiùs me abduceret, in medio linquo. In Sanctorum numerum à *Joanne XXII.* nno MCCCXXIII. relatus est S. *Thomas*, eumque *ius V.* anno MDLXVII. quintum Ecclesiæ Docto- m dixit. Sacrum ejus Corpus Ordini Prædica- rum dedit *Urbanus V.* quod Tolosam anno CCCLXVIII. translatum est. Ejusdem S. *Thomæ* rachium *Urbanus V.* largitus est Conventui Pari- ensi S. *Jacobi*, Ordinis Prædicatorum, quo sa- ro thesauro ditatus ille conventus, viros omni empore protulit doctissimos, & egregios doctri- æ S. Thomæ defensores. Inter Opera, quæ scip- t S. *Thomas*, & quæ XVII. tomis sunt comprehen- , eminet *Summa Theologica*, omnium Theologo- um encomiis celebrata, quam tamen *Joannes Lau-*

nojus

nojus, Doctor Parisiensis, & morosus, si quis unquàm fuit, Sæculi proximè elapsi Censor, Sancto Thomæ abjudicare tentavit duobus nixus argumentis, quæ hìc breviter diluemus. Primum argumentum, est merè negativum (quo insignis ille *Aristarchus* frequenter uti solebat) petitum ex silentio *Clementis VI.* Pontificis Maximi, qui in Sermone, quem de B. *Thoma* recens numero Cœlitum adscripto habuit, omnium librorum, quos composuit Sanctus ille Doctor, Catalogum summa cum diligentia, maximoque studio conscripsit, & tamen de Summa Tripartita, ne verbum quidem habet. Hæc igitur Summa Tripartita non est genuinus fœtus S. *Thomæ*. Hoc est palmare *Launoij* argumentum, quod nullo negotio exsufflatur. Norunt quippè omnes periti Critici, argumentum negativum in quæstionibus facti nullius planè roboris esse, ubi ex adverso positiva militant argumenta ab Authorum coævorum testimoniis petita. Esto itaque *Clemens VI.* eo in Sermone non meminerit Summæ S. *Thomæ*, at Authores *Clemente VI.* antiquiores, immò S. *Thomæ* suppares, Summæ Tripartitę disertam mentionem fecerunt, eamque Sancto Thomæ vindicarunt, videlicèt *Guillelmus de Toco*, *Guillelmus Lamarensis*, *Ægidius Romanus*, *Joannes Teutonicus*, *Nicolaus Trivetus*, *Demetrius Cydonius*, *Durandus*, *Durandellus*, *Bartholomæus Pisanus*, *S. Antoninus*, & alii, quorum testimonia profert, ac latè expendit noster *Natalis Alexander* in Opusculo, quod edidit contra *Launojum*, cui titulus est: *Summa S. Thomæ vindicata*. Concidit itaque primum istud *Launoij* argumentum negativum petitum ex silentio *Clementis V.*

cùi

n huic silentio opponantur probatissimæ fidei
iptores, & Codices manuscripti, qui *Clemen-*
VI. antiquiores sunt, & Summam Tripartitam
ncto *Thomæ* asserunt. Non minus elumbe ac fri-
um est alterum, quod *Launojus* proponit, ar-
nentum. Ait quippè, ea, quæ in Secunda Se-
dæ sub nomine S. *Thomæ* leguntur, totidem
bis haberi apud *VincentiumBellovacensem* in Spe-
o Morali. Porrò dici non potest, *Vincentium*
ovacensem illa sumpsisse à S.*Thoma*, quia *Vincen-*
Bellovacensis mortuus est an.MCCLVI. quo tem-
e Angelicus Doctor annum dumtaxàt circiter
gesimum attigerat. Certè non inficias eo, hoc
noij argumentum non nihil negotii exhibuisse
s eruditis, qui hoc Speculum Morale *Vincentio*
tro *Bellovacensi*, ceu legitimo Authori, tribuen-
n esse putarunt, illosq; ut ab eo sese extricarent
umento, varios excogitasse modos, quos hìc
rre supervacaneum omninò esset. At nodum
m felicissimè solvit jam citatus noster J*acobus*
ardus in libro, quem edidit & inscripsit: *Sum-*
S. Thomæ suo Authori vindicata. Ex tribus si
dem pervetustis, sinceris, & optimæ fidei ma-
criptis Codicibus Operis *Vincentii Bellovacen-*
quorum primus asseruatur in Bibliotheca Sor-
ica, alter in Bibliotheca Colbertina, & ulti-
s in Bibliotheca Majoris Conventus Parisiensis
mitarum Sancti Augustini, ex his, inquam,
us manuscriptis Codicibus invictè demonstrat
ardus primò, *Vincentium Bellovacensem* suum
grande Opus non in quatuor, sed in tres dum-
at partes, seu in tria Specula distribuisse, nimi-
n *Naturale, Doctrinale*, & *Historiale*, ut videre est
Capi-

Capite XVII. Prologi Operis *Vincentii Bellovacen* *sis* in tribus laudatis Codicibus MSS. Ostendit se cundò, *Echardus*, hoc Speculum Morale fuisse at tributum *Vincentio Bellovacensi* à quodam falsa rio & plagiario Scriptore alicujus Ordinis Mend cantium, sed non Fratrum Prædicatorum fam liæ, qui in illud convasavit plura non solùm e S. *Thoma*, sed etiam ex aliis Scriptoribus, *Vince* *tio Bellovacensi*, & Sancto *Thoma* posterioribus Denique, probat *Echardus*, hoc Speculum Mora à falsario illo consarcinatum, & *Vincentio Bellov* *censi* attributum, non nisi post annum MCCCXX. pr diisse, subindèque longè post obitum *Vincentii B* *lovacensis*, & Sancti *Thomæ*. Hæc tria capita, q rem planè conficiunt, tam evidentèr demonst hic eruditus Scriptor, ut profectò in meridian luce cæcutiret ille, qui propter illud Speculur Morale, falsò attributum *Vincentio Bellovacensi*, compilatum à quodam plagiario, qui *Vincen* *Bellovacensi*, & S. *Thoma* posterior fuit, negar aut in dubium revocare vellet, integram Summ Tripartitam esse germanum S. *Thomæ* Opus. F certitudine S. *Thomæ* adjudicari debet Officium *Corpore Christi Domini*, quod in universa Eccles Latina canitur. At enim, non solùm domes Scriptores, nempe *Guillelmus de Toco*, qui S. *Thomæ* coævus, & canonizationis ejus promo in ipsius vita, apud *Bollandum* ad diem VII. Ma *Ptolomæus Lucensis*, discipulus S. *Thomæ* in Chr co, & S. *Antoninus III.* P. Chronicorum, hoc cium *de Corpore Christi* à S. *Thoma*, jussu *Urbani* Pontificis Maximi compositum esse testantur etiam benè multi ex omni Natione, Religio

: Ordine illustres hoc Officium Corporis Christi
ancto *Thomæ* tribuendum esse constanter profi-
entur, videlicèt *Dionysius Carthusianus* in Exposi-
one Hymnorum, *Jacobus Bergomas* in supplemen-
o Chronicorum, *Platina* in Vita *Urbani IV*. *Onu-*
phrius Panvinus in Annotationibus ad *Platinam*,
annes Chapeavilleus, Canonicus & Vicarius Ge-
eralis Ecclesiæ Leodiensis in Tractatu Historico
e vera Origine Festi Corporis Christi, *Possevinus*,
ellarminus, & *Labbeus* Soc. Jesu in Catalogis de
criptoribus Ecclesiasticis, *Spondanus*, & *Odoricus*
aynaldus ad annum MCCLXIV. & innumeri alii
criptores Catholici, quibus ne ipsi quidem hæ-
etici, ut Centuriatores Magdeburgenses, & *Ho-*
inianus hac in re ausi sunt refragari, ut videre
t in *Expostulatione*, quam noster *Natalis Alexan-*
er direxit ad P. *Joannem Paulum Oliva* Societatis
esu Præpositum Generalem, & in qua diluit leves
uasdam conjecturas, quibus *Henschenius*, & *Pape-*
rochius in Actis Sanctorum mensis Aprilis, in
ppendice ad diem v. permoti fuerant ad negan-
um, hoc Officium Corporis Christi compositum
le à S. Thoma, illudque F. *Joanni* Leodiensi Cle-
co ex directione S. *Julianæ* Virginis attribuen-
um. Verùm, eruditi illi Patres, convicti tan-
èm rationibus *Natalis Alexandri*, ultrò palino-
iam decantarunt, & omnibus Scriptoribus in Of-
cio Corporis Christi Sancto Thomæ tribuendo
onsentientibus lubentissimè subscripserunt. Plura
e S. Thoma, ejusque Operibus addere non pa-
untur temporis angustiæ. Dicam dumtaxat obi-
er, S. *Thomæ*, velut Scholæ Principi, assurgere,
c fasces submittere omnes Theologos, ejusq; do-
ctri-

ctrinam à Christo Domino approbatam his verbis: *Bene scripsisti de me Thoma*, ab Ecclesia per Summos Pontifices & Concilia multis elogiis commendatam, terribilem Dœmonibus esse, & invisam turbæ Tartareæ, ex orco per os *Buceri* hæretici clamanti: *Tolle Thomam & dissipabo Ecclesiam*.

Thomas Cantipratanus, qui in Conventu Coloniensi sub *Alberto Magno*, unà cum S. *Thoma Aquinate*, Philosophiæ, & Theologiæ operam dedit, patriâ fuit Brabantinus, in Oppido *Lewis* non procul Bruxellis nobili genere natus. *Cantipratani* cognomentum ei hæsit, quòd in Cœnobio Cantipratensi Canonicorum Regularium propè Cameracum illorum suscepisset Institutum, antequam Fratrum Prædicatorum Ordini sese addiceret. Tant[a] fuit ejus eruditionis ac pietatis fama, ut Episcopu[s] inauguratus, & Episcopo Cameracensi Suffraga[-] neus datus sit, cujus vices triginta circitèr anno[s] i[n]fatigabili zelo obiit. Duos edidit libros *de Api*[*bus*], in quibus plura illustria facta, miracula & exē[m]pl[a] sui temporis refert. Scripsit etiam Vitas Bea[-] tæ *Christinæ* Virginis, cognomento *Mirabilis*; Beatæ *Lutgardis* Monialis Cisterciensis, B. *Margarit*[*æ*] *Iprensis*, & librum unum De Vita Sanctæ *Mari*[*æ*] *Ogniacensis* adjecit duobus aliis libris vitæ ejusde[m] Sanctæ à Cardinali *Jacobo de Vitriaco* scriptis. A[l]terius libri ex variis Authoribus à se multo labor[e] compilati, cui titulus erat: *De Natura Rerum* men[-] tionem facit *Thomas Cantipratanus* lib. 2. *de Apib*[*us*] capite ultimo. At hic liber necdùm in lucem pr[o]diit. Græcæ linguæ peritum fuisse *Thomam Cant*[*i*]*pratanum*, eumque rogatu S. *Thomæ* Opera *Arist*[*o*]*telis* latinitate donasse scribunt nonnulli, id tam[en]

cer

certò non constat. Vitam *Thomæ Cantipratani* conscripsit *Gregorius Colvenerius* eamque præfixit libris ejusdem Authoris *de Apibus*, quos edidit, & Notis illustravit anno MDXVII.

Thomæ Cantipratano coævus fuit *Raymundus Martini*, Oppido Subiratensi in Catalonia ortus, Ordinis Fratrum Prædicatorum, Conventus Barcinonensis alumnus, Vir Hebraicæ, Chaldaicæ, Arabicæ linguæ, teste *Nicolao de Lyra* doctissimo Scripturarum interprete, longè peritissimus. Ad judæorum pervincendam & domandam perfidiam, duo doctissima composuit volumina, quorum uni titulus: *Capistrum Judæorum*: Alteri, *Pugio Fidei*. Primum periisse creditur, alterum verò inscriptum: *Pugio Fidei* ex Codice MS. Bibliothecæ Collegii Fuxensis, collato cum aliis Codicibus MSS. *Tolosano, Barcinonensi*, & *Majoricano* Fratrum Prædicatorum, in lucem emissum est, ac doctissimis Notis illustratum à Domino *Josepho de Voisin*, qui eâdem operâ detexit duos hujus libri *Raymundi Martini* insignes Plagiarios, videlicèt *Petrum Galatinum* Ordinis Fratrum Minorum, & *Porchetum de Salvaticis* Ordinis Carthusianorum. Horum primus, seu *Petrus Galatinus*, quidquid in *Arcanis Catholicæ Veritatis* ab ipso editis Rabbinicæ eruditionis ostentat, id totum ex nostri Raymundi Martini *Pugione Fidei* suffuratus est, nullibi laudato Auctoris nomine. Alter verò, seu *Porchetus de Salvaticis*, multa quidem ex hoc *Raymundi Martini* Opere compilavit in suo libro, quem inscripsit: *Victoria adversùs Judæos*, at saltèm *Petro Galatino* fuit candidior, atque modestior, quippè qui plagium suum ingenuè professus est, fontemque coronavit,

ex quo hauſerat. Utriuſque Plagiarii furtum detexit, & in apertam lucem produxit in ſuis Prologomenis in Pugionem Fidei mox laudatus Dominus *Joſephus de Voiſin*, de Ordine Predicatorum benè meritus. *Ptolomæus Lucenſis*, natione Italus, ex Civitate *Luca* oriundus, Ordini Prædicatorum nomen dedit, & Sancti *Thomæ Aquinatis* diſcipulus fuit; poſteà *Joanni XXII.* Pontifici Maximo à ſacris Confeſſionibus, ac tandèm Epiſcopus Torcellenſis in Ditione Veneta creatus eſt. Scripſit Annales rerum tùm Sacrarum, tùm Civilium ab an.MLX. uſq; ad an.MCCCIII. Itèm *Chronicon Pontificum atq; Imperatorum*. Prodiit utrumq; Opus Lugduni anno MDCXIX. *Annales* inſerti ſunt tom. XXV. Bibliothecæ Patrum pag. 949. Scripſit etiam *Ptolomeus Lucenſis* Hiſtoriam Eccleſiaſticam libr. XXIV. cōprehenſam Sed hæc Hiſtoria Eccleſiaſtica adhùc manuſcripta extat in Bibliotheca Vaticana, & ſæpè ab *Odorico Raynaldo* in Annalibus Eccleſiaſticis laudatur. Sæpiùs mihi Romæ exiſtenti venit in mentem, hanc manuſcriptam *Ptolomæi Lucenſis* Hiſtoriam Eccleſiaſticam è tenebris erutam, ac Notis illuſtratam tandèm aliquandò publicâ luce donare. Sed aliis ſtudiis impeditus, quod meditabar aggredi necdùm potui. Propoſitum tamen non abjeci, &, ſuppetant vires, hujus Hiſtoriæ Editionem aliquandò adornabo, ne hoc theſauro, hactenùs abſcondito, diutiùs privetur Litterarius Orbis. De *Ptolomeo Lucenſi* agunt *Blondus* libro 13. *Volaterranus* lib.22. Joannes *Gerardus Voſſius* in libro *de Hiſtoricis Latinis*, Poſſevinus *in Apparatu Sacro*, Caſimir Oudinus *in Supplemento De Scriptoribus Eccleſiaſticis à Bellarmino omiſſis*, & alii.

Eode

Eodem tempore floruit S. *Raymundus Pennafortius*, Ordinis Prædicatorum, Barcinonæ nobili amilia natus, qui Magister Generalis Ordinis Prędicatorum post B. *Jordanum* electus, cùm biennio anctissimè Magistratum gessisset, eo se, mœrentious omnibus, spontè abdicavit. Insignia reliquit ngenii sui monumenta Ecclesiæ utilissima. *Gregoius IX.* Pontifex Maximus, qui *Raymundum Penafortium* Pœnitentiarii dignitate ornaverat, quiue perspectum habebat, quantâ juris, Sacrorumue Canonum peritiâ esset instructus, ei curam emandavit Pontificum Romanorum Decretales pistolas, antehàc parùm ordinatè dispositas, conısas, & immixtis nonnullis vel suppositititiis, vel ubiis admodùm turbatas, in ordinem redigendi, bscura illustrandi, & certa ab incertis secernendi. oc arduum Opus suscepit *Raymundus Pennaforus*, illudque trium annorum spatio, ingentique bore ita felicitèr absolvit, ut ab eo tempore post abitis aliis Collectionibus, sola *Raymundi* Collectio auctoritatem habeat, & inter cæteras præstet. cripsit etiam *Raymundus Pennafortius*, rogante *ıgerio* Hispanię Provinciali, *Summam Casuum Conientiæ*, quæ, ut fatentur omnes, maximam lum præfert iis, qui vel hanc Theologiæ partem ertractant, vel qui pœnitentiæ Sacramentum lministrant, ne videlicèt molliùs, quàm par sit, ıt severiùs, quàm opporteat, cum Pœnitentibus ;entes, à recta viâ, quâ incedere debent, malè repti deflectant. Obiit S. *Raymundus Pennaforıs* virtutum & miraculorum gloriâ spectatissius, annum penè centesimum agens, ipsa die piphaniæ anni MCCLXXV. & inter Sanctos à *Cle-*

mente VIII. Pontifice Maximo relatus est anno MDCI.

Prætèr S. *Raymundum Pennafortium*, fuerunt alii Sęculi XIII. Scriptores Ordinis Prædicatorum, qui *Summas Theologicas*, seu *Morales*, composuerunt, scilicèt *Guillelmus Peraldus*, & *Vldaricus Argentinensis*, quorum primus, natione Gallus, Viennensis in Delphinatu Diœceseos, scripsit *Summam Virtutum & vitiorum*, quam S. *Antoninus* Prædicatoribus utilem asserit, eamque Joannes *Gersonius*, Sacræ facultatis Parisiensis Cancellarius, in lib. *De examinatione Doctrinarum* part. 2. Consideratione IV. plurimùm commendat. Alia etiam Opera conscripsit *Guillelmus Peraldus*, quem aliqui Lugdunensem Archiepiscopum fuisse falsò dictitant cùm *Gersonius* loco mox laudato de hac Summa verba faciens, hæc habeat: *Cujus Auctor*, seu Guillelmus Peraldus, *contemporaneus satis fuit Guillelm Parisiensi, & S. Thomæ, vir sine gradu, de Convent Prædicatorum Lugdunensium*. Alter, quem appellavi, Scriptor, seu *Vldaricus Argentinensis*, fu doctor eximius, & Auctor *Summæ Theologicæ*, qua à Doctoribus impensè laudatam asserit *Dionysi Carthusianus*. Multi Scriptores Joanni *Teutonic* qui post S. *Raymundum Pennafortium* fuit Ordin Prædicatorum Generalis Magister, attribuunt *Sum mam Casuum Conscientiæ*, quę inscribitur *Summa Co fessorum*, & ab Authore etiam *Summa* Joannina dic tur. Verùm, hæc Summa Joannem *Teutonicum* A thorem habere non potest, quia in ea citatur *Su ma* S. *Thomæ*, quod certè Joanni *Teutonico* in me tem venire haud potuit, utpotè Argentinæ defi ćto anno MCCLIII. quo tempore necdùm S. *Thom*

I

Doctor Parisiensis fuerat inauguratus, adeòque de Summa Theologica nequidem cogitaverat. Probabiliùs itaque est, hanc *Summam Casuum Conscientiæ* ab altero *Joanne* Ordinis Prædicatorum esse scriptam. Locum tamen inter Viros illustres jure merito obtinere debet *Joannes Teutonicus* Ordinis Prædicatorum Magister Generalis, quem *bonitate conspicuum, aspectu & affectu gratiosum, multiplici idiomate eruditum* prędicant, *ac viventem, defunctumque miraculis claruisse*, testantur S. *Antoninus*, & alii, qui de rebus Dominicanis scripsere. Denique, inter Viros Illustres Ordinis Prædicatorum, qui Sæculo XIII. doctrinâ & pietate claruerunt, sedem habent innumeri alii, sed præsertim *Brocardus*, *Jacobus de Varagine*, vulgò de *Voragine* appellatus, *Theodoricus de Appoldia*, *Conradus*, & *Martinus Polonus*, de quorum Operibus pauca hìc attingemus. *Brocardus*, Argentoratensis, accuratissimam scripsit *Terræ Sanctæ Descriptionem*, in qua ea, quę oculis usurpaverat, narrat. *Jacobus de Varagine*, urbe Ligurum maritimâ oriundus, & à *Nicolao* IV. Genuensis Archiepiscopus renunciatus, Vir fuit in Deum adeò devotus, & in pauperes munificus, ut in eos integros ferè Archiepiscopatus sui redditus distribueret, pacis adeò amans, ut Guelphorum, Gibellinorumque animis conciliatis, optatam concordiam diu exulem in Urbem felicitèr reduxerit. Biblia Sacra primus in Italicam linguam summâ fide & diligentiâ transtulit. Scripsit etiam *Vitas Sanctorum*. *Sermones de Tempore*, & *de Sanctis*: *Marialem*, seu librum *de Laudibus Deiparæ Virginis*, & *Genuense Chronicon*. Verùm, pro eâ sinceritate, quam in describenda Historia Ecclesiastica profite-

ri teneor, dissimulare non possum, nostrum *Jacobum de Varagine* nimis credulum fuisse, & in Vitis Sanctorum scribendis haud satis accuratum, sicut testatur diligentissimus Scriptor *Melchior Canus* lib. XI. *de Locis Theologicis* cap. VI. *Theodoricus de Appoldia*, patriâ Thuringus, & Erfordii natus, Vitam Sancti *Dominici*, Ordinis Prædicatorum Institutoris, octo libris accuratissimè concinnavit. Scripsit etiam (teste nostro *Leandro Alberto* lib. IV. de Illustribus Ordinis Prædicatorum Viris) Vitam S. *Elizabethæ*, *Andreæ* Regis Ungarorum filiæ, & Ludovici Langraviæ Thuringiæ Viduæ. Hanc Vitam S. *Elizabethæ* in octo libros divisam *Vossius* lib. 2. *De Historicis Latinis* nostro *Theodorico de Appoldia* abjudicat, sed cùm nullum pro sententia sua argumentum proferat, illius hac in re judicium flocci fieri debet. *Conradus*, natione Germanus, *Vitam S. Dominici* eleganti stylo conscripsit. Postremò *Martinus Polonus* natione & nomine, non Scotus, aut Italus, ut quidam perperàm scripserunt, Romæ sub *Nicolao III.* Pœnitentiarius munus gessit, & ab eodem Romano Pontifice ad Archiepiscopatum Gnesnensem in Polonia assumptus. Sed dùm iter aggressus ad suam pergeret Ecclesiam, Bononiæ obiit ann. MCCLXXVIII. *Chronicon* à Christo nato ad annum usque MCCLXXVII. conscripsit. Ipsum non esse Authorem fabulæ totiès explosa *de Joāna Papissa*, sed eam fabulam alienâ manu ejus Chronico adiectam fuisse, memini me alibi ex antiquioribus Codicibus manuscriptis Chronici *Martini Poloni* luculentèr ostendisse. Scripsit etiam noster *Martinus Polonus* librum inscriptum, *Memorābilia Romæ*: *Summam Juris Canonici*, & *Sermone*

de Tempore & de Sanctis. Sed hæc de præcipuis Ordinis Fratrum Prædicatorum Scriptoribus, qui Sæculo XIII. floruerunt, dixisse sufficiat. Si enim plura addere, & de aliis propemodùm innumeris ejusdem Ordinis Scriptoribus, quos consultò prætermisi, singillatim differendi onus suscipere vellem, dies profectò me deficeret, & vix ullum exitum nostra posset reperire oratio.

D. Laudasti sanè perillustres & omni exceptione majores Ordinis Fratrum Prædicatorum Scriptores, nec dubito, quin hic Ordo toto orbe celeberrimus alios Sæculo XIV. dederit Ecclesiæ nobiles Scriptores, quorum doctrinam, & Opera, rogo te ut continuâ serie referas, ac breviter exponas.

M. Ordo Fratrum Prædicatorũ Sæculo XIV. clarissimos protulit Scriptores, qui doctrinâ, & pietate conspicui amplissimum dicendi suppeditant argumentum, quod tamen ipse, velim nolim, angustis limitibus continere debeo, cùm mihi certos fines, terminosque in hisce Colloquiis nostris constituerim, extra quos egredi non possum. Duo insignes Ordinis Prædicatorum viri Sæculo XIV. Chronicon scripserunt, videlicèt *Nicolaus Trivetus*, & *Bernardus Guido*, quorum primus claris in Anglia parentibus natus, generis nobilitati scientiam ac pietatem junxit. *Chronicon* scripsit ab anno MCXXXVI. ad annum usque MCCCXII. in quo licèt de rebus Anglicanis potissimùm scribere in animo habuerit, res tamen Francorum & aliarum gentium passim recensuit. Hoc *Nicolai Triveti* Chronicon edidit *Lucas Dacherius* tomo VIII. *Spicilegii*. Scripsit etiam *Nicolaus Trivetus* Commentaria in

Genesim, in Leviticum, in Psalterium, Catenam ex patribus in universam Scripturam, Commentarios in libros S. *Augustini* de Civitate Dei, quod libeta varia, Tractatum de Missa, & quàmplurima alia Theologica, Historica, & Philologica Opera, quæ recensent *Baleus*, *Pitseus*, *Altamura*, *Possevinus &c.* Scio, *Theophylum Raynaldum* in libro, quem stylo ferreo contra Fratres Prædicatores exaravit, & cui hunc titulum præfixit: *De Immunitate Cyriacorum*, Commentarium nostri *Nicolai Triveti* in Opus S. *Augustini* De Civitate Dei perfrictâ fronte appellare *ignorantias*, *ineptias*, *gerras*, *& anilitates*. Sed omnem fidem sibi abrogavit malè feriatus ille Author, quippè qui tot maledicta, calumnias & convicia in celebriores Ordinis Prædicatorum Scriptores eo in libro congessit, ut humanitatis, & Religionis sensum ferè exuisse videatur. Sed hunc magnum Ardelionem, & Ordinis Fratrum Prædicatorum æmulum obtrectatorem satis pro suis meritis plautino sale defricuerunt duo è nostris Scriptores *Vincentius Baronius* in quinque libris Apologeticis, & *Casalas* in libro, cui titulus est *Candor Lilii*. Alter, quem indicavi, Scriptor, *Bernardus Guido*, natione fuit Gallus, patriâ Lemovicensis, Tolosanus primùm Inquisitor, ac postea Lodovensis in Provincia Narbonensi Episcopus. Scripsit Chronicon Romanorum Pontificum, Imperatorum, & Regum Francorum usque ad annum MCCCXXX. quod *Joanni XXII.* Pontifici Maximo nuncupavit. Composuit etiam Vitas Sanctorum, quę Tolosę extant in Bibliotheca Fratrum Prędicatorum, quinq; prægrandibus Voluminibus exaratę, insuper Tractatus De Conciliis, De Officio Missæ, Chro-

Chronologiam Episcoporum Lemovicensiū, ac Tolosanorum Comitum, Acta S. *Thomæ Aquinatis*, Acta omnium generalium Capitulorum Dominicani Ordinis, & alia Opera, quæ adhuc MSS. habentur apud Fratres Prædicatores Tolosanos, vel asservantur in Bibliotheca Colbertina, sicut testatur *Casimirus Oudinus* in Supplemento Bellarmini *De Scriptoribus Ecclesiasticis* pag. 595. Duos illustres Viros nomine affines, Sæculis XIII. & XIV. tulit Prædicatorum Ordo, quorum unus dictus est *Reinerius*, seu *Reinerus Sachonus*, natione Italus, patriâ Placentinus; alius posterior ætate, appellatur *Raynerius*, natione itidèm Italus, patriâ Pisanus. Prior, seu *Reinerus Sachonus*, ex Hæretico Waldensi, & Episcopo Sectæ Catharorum, divinâ affulgente gratiâ, factus est non solum Fidei Catholicæ professor, sed eximius defensor, Theologiæ, Jurisque Canonici peritissimus, & Inquisitor Fidei, in Longobardia circa annum MCCLIV. Scripsit Opusculum *de Hæreticis*, in quo præcipuè Sectæ Waldensium errores insectatur, ut jam observavimus in Colloquiis in Historiam Sæculi XII. agendo de Waldensium Hæresi. Alter, dictus *Raynerius*, qui Sæculo XIV. floruit, Summam edidit, quæ *Pantheologia* inscribitur, quam sæculo proximè lapso doctissimus Pater *Joannes Nicolai* Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, Ordinis Prædicatorum, auctam & illustratam publicâ luce donavit. In hac Summa, seu Pantheologia, *Raynerius* collegit ex S. *Thoma*, semotis Scholæ subtilitatibus, propemodùm infinita ad locupletandas conciones aptissima. Hinc igitur nostro *Raynerio* plurimum debent Concionatores, sicut etiam nostro *Joanni de S. Geminia-*

miniano, qui eodem Sæculo XIV. præter Sermones de Tempore, de Sanctis, & Funebres, scripsit *Summam* admodùm utilem Prædicatoribus, *De similitudinibus rerum*, quæ decem libros complectitur, & in qua naturalia præclarè ad mores accommodat, additis interdùm Scripturæ Sacræ & Sanctorum Patrum Sententiis. Hanc J*oannis de S. Geminiano* Summam commendat S. *Antoninus* 3. parte Chronici cap. 23. §.2. *De* J*oanne Parisiensi* Ordinis Prædicatorum, & de ejus errore circà modum præsentiæ realis Corporis Christi in Eucharistia, satis diximus in Colloquio tertio. Hìc tantùm obiter advertere debes, hunc J*oannem Parisiensem*, Sæculi decimi quarti Scriptorem, perperâm à multis Viris eruditis confundi cum altero J*oanne* eiusdem Prædicatorum Ordinis, qui vel ob ingenii acumen, vimque ac excellentiam doctrinæ, vel à familia sua, *Pungens Asinum* cognominatus est. Hic enim J*oannes*, dictus *Pungens Asinum*, Sæculo decimo tertio in Sacra Facultate Parisiensi celeberrimus Doctor, & Professor fuit, atque in Conventu S.J*acobi* Fratrum Prædicatorum Parisiensium Scholas rexit ante S. *Thomam Aquinatem*, sicut testantur *Stephanus de Salanaco*, & *Bernardus Guido* antiqui rerum Dominicanarum Scriptores, & ex his *Maluenda* in Annalibus Ordinis ad annum MCCXXXVII. pag. 50.

Duos eximios Ordinis Prædicatorum Theologos, qui Sæculo XIV. Episcopalibus infulis insigniti, magnâ nominis celebritate claruerunt, hìc prætermittere haud possum, videlicèt *Durandum à Sancto Porciano*, & *Petrum de Palude*. Horum primus, seu *Durandus à Sancto Porciano*, nation

fui

fuit Arvernus, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, Sacri Palatii Apostolici Magister, Episcopus Aniciensis à *Joanne XXII.* primùm designatus anno MCCCXVIII. deinde ad Meldensem Episcopatum translatus anno MCCCXXVI. Scripsit librum *De Jurisdictionum Origine*, & Commentarios in IV. Libros Sententiarum, in quibus suo, quàm S. *Thomæ Aquinatis* Magistri sui, sensui malens adhærescere, in varios lapsus est errores, quibus libros suos maculavit. Hinc *Durandellus*, ejus nepos, S. *Thomam* adversùs ipsum strenuè vindicavit, egregio Opere, quod incipit his verbis: *Sedens adversùs fratrem tuum loquebaris, & adversùs filium matris tuæ ponebas scandalum: Existimasti quòd ero tui similis: Arguam te &c.* Extat hoc *Durandelli* Opus MS. in Bibliotheca Regalis Abbatiæ S. *Victoris* Parisiensis.

Petrus de Palude, filius *Girardi Varembonii* Toparchæ in Bressia, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, & Patriarcha Hierosolymitanus fuit. *Joanni XXII.* qui, ut Doctor particularis, opinioni de procrastinanda Visione Beatifica post universalis Judicii diem plus æquò favere videbatur, se opposuit, & subscripsit deliberationi & Doctrinali Judicio, quod datum est à Magistris Sacræ Facultatis Parisiensis in Conventu à *Philippo Valesio*, Galliarum Rege, ad prædictam examinandam opinionem indicto in Nemore Vincennarum anno MCCCXXXIII. ubi communi Doctorum suffragio statutum est, reiiciendam esse hanc novam opinionem, quam Summus Pontifex Joannes XXII. *non asserendo seu opinando protulit, sed solummodò recitando*, ut constat ex Autographo Instrumenti ea de re editi, Regique Christianissimo porrecti, quod in Archivo Majo-

Majoris Conventus Fratrum Prædicatorum Parisiensium, & in Scriniis Theologiæ Facultatis Parisiensis etiamnùm asseruatur. Alia, quæ gessit *Petrus de Palude*, ignota sunt. Quod enim scribunt nonnulli, eum posteà in Orientem profectum, ac in Cypro mortuum & sepultum esse, à vero procul abest. Obiit quippè Parisiis, & in Ecclesia Majoris Conventus Fratrum Prædicatorum sepulturæ mandatus, ut videre est in ejus Epitaphio. Scripsit *Petrus de Palude* Commentarios in universam Scripturam Sacram, Tractatum *De Causa immediata Ecclesiasticæ Potestatis*, Commentarios in libros IV. sententiarum, & alia Opera, quæ partim edita sunt, partim MSS. extant in nonnullis Bibliothecis, partim hominum incuriâ, temporumque injuriâ interciderunt.

Angliam Sæculo XIV. duo præstantissimi Theologi Ordinis Fratrum Prædicatorum illustrarunt, videlicèt *Robertus Holkot*, & *Thomas Stubbs*, sive *Stobæus*. Primus Nortamptoniæ in Anglia natus, & in Academia Oxoniensi Doctor ac Professor, Commentaria scripsit in librum *Sapientiæ*, in *Canticum Canticorum*, in septem priora capita *Ecclesiastici*, & in IV. *libros Sententiarum*. Alia Opera composuit *Robertus Holkot*, quorum alia edita sunt, alia adhuc extanr in Bibliothecis MSS. quæ recensentur à nostro *Altamura* in Bibliotheca Prædicatorum pag. 126. & in Appendice pag. 479. & à Joanne *Baleo* Centuriâ V. *De Scriptoribus Britannicis* cap. 84. Alter, seu *Thomas Stubbs*, siuè *Stobæus*, patriâ Eboracensis, & Sacræ Theologiæ Doctor, *Chronicon* scripsit *Episcoporum Eboracensium*, à Sancto *Paulino* ad Joannis *Thoresbei* obitum, hoc est, à pri-

à prima Sedis fundatione usq; ad ann. MCCCLXXIII. Extat Chronicon editum inter Scriptores Anglicanos. Quàm plurima ejusdem Authoris Opera Theologica, adhùc inedita, referunt *Altamura* in Bibliotheca Fratrum Prędicatorum, & *Baleus* Centuriâ IV. *De Scriptoribus Britannicis* cap. XXXVI.

Ab his clarissimis Ordinis Fratrum Prædicatorum Sæculi XIV. Scriptoribus sejungi minimè debent tres alii ejusdem Ordinis illustres Scriptores, qui eodem sæculo, in Theologia Ascetica, ut constans est omnium opinio, excelluerunt, videlicèt *Joannes Taulerus*, *Henricus Suso*, & *Catharina Senensis*, de quorum Operibus pauca dicemus. *Joannes Taulerus*, natione Germanus, Ordinem Prædicatorum in Conventu Coloniensi professus, egregius concionator, & vitæ Spiritualis Magister absolutissimus evasit. Complura Opuscula scripsit vernaculo sermone, quæ ad Dei amorem, & ad pietatem legentium animos accendunt, quorum præcipua ex Germano idiomate in Latinum vertit *Laurentius Surius* Carthusiæ Coloniensis alumnus, eaque, cum ejus Vitæ, & conversionis Historia, edidit Ordine sequenti: *Conciones de Tempore: Conciones de Sanctis: De veris virtutibus, & institutionibus divinis: Epistolæ piæ: Prophetiæ: Cantica Spiritualia animæ Deum amantis: De novem rupibus, seu Gradibus perfectionis Christianæ: Speculum lucidissimum, & Exemplar Domini nostri Jesu Christi: Exercitia de Vita & Passione Christi: Convivium M. Echardi jucundum & pium: Colloquium Theologi & Mendici: Oratio fidelis præparatoria ad mortem: Præparationes quinque notabiles ad mortem felicem: De decem Cæcitatibus, & quatuordecim Divini*

vini

vini amoris radicibus. *Pro Taulero*, de quo iniquè & acerbè judicavit *Eckius*, vir alioqui doctiſſimus, Apologiam adornavit Vitæ Spiritualis inſignis Magiſter *Ludovicus Bloſius*, Lętienſis Abbas, qui inter alia, hæc *de Taulero* noſtro habet: *Eckius non putans ſe falli*, *dicit*: *Utinam Taulerus prorsùs lateret*, & *non involaret in Monaſteria*! *Ego verò in nomine Domini dico*: *Utinàm Taulerus ubique gentium cognitus eſſet*, *atque à quàmplurimis diligentiſſimè Legeretur*! *Verùm Eckius*, *licèt minùs circumſpectè damnaverit Taulerum*, *nondùm à ſe ſatis ſtudiosè lectum*, *nequaquam tamen hoc malignè feciſſe credendus eſt*, *ſed feruens ille zelus*, *quo invehebatur in Lutherum Hæreſiarcham*, *facilè illi perſuaſit*, *ut præproperè iniquam de Sanctiſſimo viro Taulero ſententiam ferret*. In tradendis vitæ Aſceticæ documentis *Taulero* inferior haud fuit *Henricus de Suſo*, natione Svevus, ex nobili Comitum Montenſium genere natus. Paternum cognomen non uſurpavit, nec *Henricus Mõtenſis* ex patre ſuo, ſed *Henricus Suſo* ex matre ſua, fœminâ Sanctiſſimâ, appellari voluit. Nomen *Jeſu* carni ſuæ ſupra cor ſtylo inſcripſit, ejuſq; paſſioni toto vitę tempore ſe conformare ſtudiis omnibus conatus eſt. In ſalutem proximorum procurandam, & nomen Jeſu prædicandum incomparabili fervore incubuit. Ejus vitam ſcripſit *Laurentius Surius*, Carthuſianus, quam inter Acta Sanctorum menſis Januarii tomo 2. ad diem XXV. Exhibet *Bollandus*. Omnia *Henrici Suſonis* Opera è Svevico idiomate in Latinum vertit, ac publicâ luce donavit idem *Surius*, videlicet *Dialogum Sapientiæ*, & *Miniſtri ejus*, ſive *Horologium Sapientiæ*; *Conciones*; *Epiſtolas*; *Dialogum de veritate cum Appen-*

endice; *Libellum de novem Rupibus; centum meditaiones Dominicæ Passionis ; Officium quotidianum de terna Sapientia*. De quibus *Henrici Susonis* Opeibus jam laudatus *Surius* in Epistola Nuncupatoia ad *Blosium* Lætiensem Abbatem hoc judicium rofert : *Credo equidem, neminem tam Saxeo esse pe- ore, qui non cœlestis gratiæ inexperta priùs illu- ratione sit nonnihil immutandus, si se sedulum horum ræbere lectorem non recusaverit*; His Scriptoribus oæva fuit S. *Catharina Senensis*, quam eximia santitas cum singulari eruditione conjuncta, Stigmaum Christi Domini impressio, prophetiæ, discreio spirituum, miraculorum charismata, ac sumna contemplativæ, activæque vitæ perfectio plumùm commendarunt. Ut Florentinis absolutioem à censuris, quibus interdicebantur sacris, imetraret, susceptâ, eorum nomine, Legatione, venionem ad *Gregorium XI.* Pontificem Maxinum sese contulit, eumque ad cogitatum consium de referenda Romam Apostolicâ Sede perfiiendum efficaciùs impulit. Mortuo *Gregorio XI.* on parvo adjumento fuit *Urbano VI.* ejus Successori tempore funesti schismatis, quo in Occidente issa est Ecclesia. Epistolas trecentas sexaginta uatuor graves & pietatis plenas ad varios Pontices, Cardinales, Reges, Principes, & alios script, ac nonnulla Opera ascetica, quibus planè ostenit, quo spiritu ageretur. In his quippè leguntur bditiora divinitatis arcana ei revelata, Dei ergà sam singularia amoris argumenta, & documena Sanctitatis plena, quibus Lectores ad germanam ietatem, & ad diligendum Deum maximè inflamnantur. Obiit Romæ S. *Catharina* an. MCCCLXXX.

ætá-

ætatis suæ trigesimo tertio. A *Pio II.* Pontifice, Maximo in numerum Sanctarum Virginum relata est an. MCCCCLXI. S.*Catharinæ* Vitam scripsit B.*Raymundus de Vinea*, Capuanus, Ordinis Fratrum Prædicatorum Magister Generalis, anteà hujus Sanctæ Virginis Confessarius, & omnium ipsius arcanorum conscius. Hic ille est *Raymundus Capuanus*, qui Ordinis Prædicatorum Præfecturam gessit tempore luctuosissimi Schismatis, quo divisa erat Ecclesia, & Religiosi ejusdem Ordinis domesticis eâ de causâ dissidiis agitabantur. Gallia Hispania, Scotia, & Regnum Neapolitanum partes *Clementis VII.* Avenione sedentis sequebantur *Elias* Ordinis Prædicatorum Magister Generali ab illo stetit. Reliquæ Provinciæ Italiæ, Germania, Hungaria, Anglia, Polonia, Dalmatia, aliæque regiones, & Provinciæ *Urbani VI.* Rom sedentis partibus adhærebant. In hac commun animorum divisione, Religiosi itidèm Ordini Prædicatorum duas in partes distracti sunt, & hi qui *Urbani VI.* partes susceperant, illius jussu an no MCCCLXXX. Bononiæ habuerunt Comitia, in qu bus, abdicato *Elia*, Ordinis Magistro, qui *Clemen tem VII.* pro legitimo Pontifice agnoscebat, *Ra mundum de Vinea* Capuanum, vitæ sanctitate, de ctrinæque laude inter alios eximium, Ordini pra fecerunt, quò factum est, ut Prædicatorum Ord Schismate divulsus duos supremos moderator tum temporis haberet. Præter Vitam S.*Cathari Senensis*, quam scripsit *Raymundus* Capuanus, quæ inter Acta Sanctorum mensis Aprilis tomo ad diem 30. refertur ab *Henschenio*, & *Papebrochi* scripsit etiam idem *Raymundus* Capuanus Vitam

Sa

Sanctæ Agnetis de Monte Politiano Ordinis Prædicatorum, & Tractatum in *Magnificat*, quem *pulcherrimum* atque *devotum* appellat *Stephanus* Senensis, Prior Carthusię *Sanctæ Mariæ de Gratia* prope Ticinum, in Epistola ad *Fratrem Thomam Antonium de Senis*, de Virtutibus, & Gestis Sanctæ Catharinæ Senensis, datâ die xxvi. Octobris anni MCCCCXI. Possem benè multos alios recensere preclaros Ordinis Fratrum Predicatorum Scriptores, qui doctrinâ & sanctitate nomen suum Sæculo XIV. nobilitarunt, illudque cum gloria ad notitiam posteritatis transmiserunt, sed his referendis, ne longior sim, lubens supersedebo, maximè, cùm hanc nobilem spartam susceperit, eamq; felicissimè adornabit jam citatus noster *Jacobus Echard* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Prædicatorum, duobus tomis in folio comprehensâ, quam omni ex parte accuratissimo studio elaboratam propediem in lucem emissurus est. Unum duntaxat addam Scriptorem, videlicèt *Nicolaum Eymericum*, eoque agmen Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum Sæculi XIV. claudam. Gerundæ in Catalonia natus est *Nicolaus Eymericus*, Ordinis Fratrum Prædicatorum Professor, omni scientiarum genere abundè cumulatus. Inquisitoris Generalis per totum Aragonię Regnum maximâ cum laude & Ecclesiæ utilitate perfunctus est, Plurima scripsit Opera, quæ eius doctrinam, & in evertendis hæresibus zelum apertè demonstrant. Præter Tractatus Philosophicos, Commentarios edidit in quatuor Evangelia, in Epistolas S. *Pauli* ad Galatas & ad Hebræos, Sermones de Tempore & de Sanctis, librum *De duabus Christi naturis*, item alte-

alterum librum *De tribus personis in Deo*, librum *De excellentia Christi & B. Virginis*, librum *De Romani Pontificis Potestate*, & alia Opera, quæ in Conventu Gerundensi Ordinis Fratrum Prædicatorum MSS. extare dicuntur. Sed præ cæteris Operibus, quæ scripsit noster *Nicolaus Eymericus*, potissimùm illud commendatur, cui titulus est, *Directorium Inquisitorum*, quod publicavit, & doctissimis Notis illustravit *Franciscus Pegna*, illudque in Epistola ad *Gregorium XIII.* nuncupatoriâ appellat *præclarum & vetustate venerandum Opus, in quo summa Religionis capita continentur, & quæ ad hæreticam iniquitatem coërcendam & extirpandam conducunt, piè & eruditè præscribuntur, & quidquid ad Sacrum Inquisitionis Officium securè exercendum exigitur, artificiosè ac methodicè demonstratur*. Observat etiam idem *Franciscus Pegna*, multos adversarios nactum fuisse *Nicolaum Eymericum*, dùm viveret. *Sed non est mirandum*, inquit idem Author, *cùm ea ferè sit eruditorum conditio, aut infelicitas. Habet quæque virtus sua adversa, & obstantia vitia, & quò altiores sunt turres, majoribus ventorum flatibus concutiuntur: & ut rectè protulit Horatius:*

Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulgura montes.

Hæc magna est, & postrema Viri, (seu Nicolai *Eymerici*) *laus, eum acri odio hæreticos omnes habuisse, cunctasque hæreses detestatum fuisse: res verò ad Fidem Christianam, & Religionem Catholicam spectantes, summa Religione & pietate coluisse*. Hæc & alia benèmulta in commendationem *Nicolai Eymeric*

merici habet *Franciſcus Pegna* in ejus Vitæ Breviario, quod *Directorio Inquiſitorum* præmiſit. Sed hactenùs dictum ſit de præcipuis & illuſtrioribus Scriptoribus, qui Sæculis XIII. & XIV. prodierunt ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quem *Alexander IV.* Pontifex Maximus hoc dignatus eſt elogio: *Hic eſt Ordo honeſtate floridus, præclarus ſcientia, virtute fœcundus, converſatione purus, à Sede Apoſtolica meritò appellatus. Hujus Ordinis Fratres ſacrarum litterarum ſtudiis incumbunt, animarum profectibus, Divinis Officiis inceſſanter intendunt, Prædicationi ardentèr inſiſtunt, & lumen doctrinæ ubique diffundunt.*

D. Cùm Ordo Fratrum Prædicatorum ſummâ ſemper fuerit neceſſitudine devinctus cum Ordine Fratrum Minorum, convenientiſſimum eſſe videtur, ut, poſt laudatos illuſtres Ordinis Fratrum Prędicatorum Scriptores, ſeriem nunc texas celebriorum Theologorum, qui in Ordine Fratrum Minorum Sæculis XIII. & XIV. eximiæ eruditionis laude claruerunt.

M. Concordiæ ſine ulla æmulatione ſinceriſſimæ utriuſque Ordinis, Fratrum videlicet Prędicatorum, & Fratrum Minorum, antiqua & indubitata extant teſtimonia, quæ fruſtrà moliantur invidi delere ex hominum memoria, aut ex animis utriuſque Ordinis Religioſorum. Hinc miſſos legimus utriuſque Inſtituti Patres à *Gregorio IX.* ad Tartaros, alioſque Orientis populos fidei prædicandæ causâ. Hinc, teſte *Spondano*, ad annum MCCLXXIV. ab ejuſdem nominis *Gregorio X.* injunctum Provincialibus Prædicatorum & Minorum, ut ſuos Fratres mitterent bello ſacro indicendo &

prosequendo ardentiùs. Et multò antè ad annum MCCXXXIII. ex eodem *Spondano*, duo Dominicani, & Franciscani, tanquàm Summi Pontificis Legat accesserunt ad Græcos, pacis cum Ecclesia Latina instaurandæ causâ, *quam enim*, inquit Spondanus *tot Cardinalium auctoritate haud præstare potuerat* Gregorius IX. *sibi procurandam statuit per Fratre Prædicatores & Minores, illa maximè tempestate doctrina, pietate, atque integritate præstantes.* Hin denique, teste eodem *Spondano* ad annum MCCXLV *Innocentius IV.* Fratres Prędicatores, & Minore infestatione Magnatum vexatos suâ protectione, & auctoritate Apostolicâ communivit. Cùm igitu uterque Ordo de Ecclesia benè meritus arctissimi charitatis vinculis, quæ nunquam abrumpi pote runt, fuerit semper ligatus, necesse est, ut pos recensitos nobiliores Ordinis Prædicatorum Scriptores, eos nunc in medium proferamus cla rissimos Theologos, qui in Ordine Fratrum Mino rum eruditionis præstantiâ cæteris antesteterunt Incipiam verò à S. *Francisco*, natione Italo, Ass sii in Umbria nato, Ordinis Fratrum Minorum Patriarcha, qui simplicibus verbis, sed divin Spiritu, quo erat perfusus, scripsit Regulas, Co lationes, Epistolas, Cantica, Apophthegmata, F miliaria Colloquia, Prophetias, Parabolas, exempla, Benedictiones, Sententias communes Sermones, Orationes piissimas, aliaque Opusc la, ac demùm Testamentum. Quę omnia S. *Fra cisci* Opera collegit, atque Parisiis edi curavit J *annes de la Haye* Ordinis Fratrum Minorum ann MDCXLI. De his etiam S. *Francisci* Operibus cons li potest *Wadinghus* tomo I. Annalium, & in B

bii

bliotheca Ordinis Minorum. Inter Theologos Scholasticos, qui Sæculo XIII. doctissimis suis Scriptis in Ordine Fratrum Minorum nominis sui famam longè latèque propagarunt, Principem locum obtinet *Alexander de Hales*, natione Anglus, patriâ Glocestriensis, Vir pietatis eximiæ, Sacrę Facultatis Parisiẽsis Doctor,& S.*Bonaventuræ* præceptor, non tamen S. *Thomæ Aquinatis*, ut superiùs observavimus. Adeò in Theologia Scholastica excelluit, ut vulgò à suis *Fons Vitæ*, *Doctor Doctorum*, & *irrefragabilis*, appelletur. Multa scripsit Opera,quorum indicem exhibet *Lucas* W*adinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum, ex quo tamen Viri eruditi censent expungi debere *Summam Virtutum*, *Commentarium in Metaphysicam*, *& Commentarios in* IV. *libros sententiarum*, ut videre est apud nostrum *Natalem Alexandrum* in Opusculo I. *de Collatione Dominicani cum Fratre Minore*, quod est in Appendice ad tom. VII. *Historiæ Ecclesiasticæ*. Vitam *Alexandri Halensis* descripsit mox laudatus P. J*oannes de la Haye*, ejusdem Ordinis Professor, in qua, ut probet S. *Thomam Aquinatem* ex Summa *Alexandri Halensis* mutuatum esse plurima, adducit cap. XI. nonnulla Scripturæ Sacræ loca, quædam S. *Augustini*, vel aliorum Patrum, Auctorumque testimonia, quasdam etiam rationes & objectiones, quas S. Thomam, Doctorem Angelicum, ex Alexandro *Halensi* de verbo ad verbum mutuatum esse pertendit. Verùm ipse etsi lubentissimè fatear, magnam fuisse S. *Thomæ* de *Alexandro Halensi*, ejusque doctrinâ existimationem, hunc tamen Doctorem Angelicum ex Summa *Alexandri Halensis* plurima in suam

de verbo ad verbum transcripsisse, existimo, putidam calumniam esse, quæ multis momentis falsi convinci potest. Primò, quia si quis utramque Summam, idest *Alexandri Halensis*, & *Sancti Thomæ*, Doctoris Angelici, conferat, facilè comperiet, Summam *Alexandri Halensis* ab ordine Summæ S. *Thomæ*, methodo, sublimitate, stylo, nitore, eruditione, & ratiocinandi vi toto cœlo distare. Præterea; si S. Thomas ex Summa *Alexandri Halensis* plurima in suam transfudisset, omni procul dubio doctor ille Angelicus laudasset aliquandò *Alexandrum Halensem*, ex quo tàm præclara excerpsisset, sicut alios Auctores, ex quibus aliquid hausit, sæpius in sua Summa, honoris ergò appellat. Porrò, *Alexandrum Halensem* ne seme[l] quidem in sua Summa laudat S. *Thomas*. Deni[-] que, si quid ponderis haberet Patris *Joannis de l[a] Haye* conjectura, nullus esset Theologus, qui a[b] altero non esset dicendus accepisse, cùm nemo si[t] qui aliquibus Scripturæ Sacræ, aut Patrum test[i-] moniis non utatur, quibus in iisdem controve[r-] siis usus est alter: Nemo qui momenta graviora ab Hæreticis objectari solita, vel trita in Schol[is] argumenta non diluat, propriâ quisquis eruditi[o-] ne ac methodo eadem tractans, discutiens ac edi[s-] serens. Mirum itàque nemini videri debet, qu[od] S. *Thomas*, summo ingenii acumine pollens, & [in] Scriptura Sacra, & Sanctorum Patrum Operib[us] apprimè versatus, eadem interdùm in sua Sum[ma] laudet Scripturæ Sacræ, & Sanctorum Patrum [te-] stimonia, easdemque præviderit objectiones, & a[r-] gumenta, quæ aliquandò habentur etiam in Su[m-] ma *Alexandri Halensis*. Optima quippè ratio, [...]

so[...]

communis eſt. Nec minus Scripturam Sacram ac Sanctos Patres pervoluerat S. *Thomas*, quàm *Alexander Halenſis*, atque in penetrandis & præoccupandis objectionibus, quæ adversùs quæſtiones, quas tractabat, opponi poterant, non minori ingenii vi ac ſublimitate præditus erat, quàm *Alexander Halenſis*. Nullam ergo fidem merentur P. *Joannes de la Haye*, aliique Scriptores, qui effutiunt, S. *Thomam Aquinatem* ex Summa *Alexandri Halenſis* plurima, ſuppreſſo ejus nomine, in ſua Summa mutuatum fuiſſe. Quod profectò eximiæ Doctoris Angelici modeſtiæ, humilitati, generoſo & grato adversùs Magiſtros animo contumelioſum eſſe, nemo eſt qui non videat.

Alexander Halenſis Diſcipulum habuit S. *Bonaventuram*, natione Italum, Balneoregii in Tuſcia ortum, qui anno ætatis vigeſimo ſecundo Ordinem Fratrum Minorum ingreſſus, eâ vitæ innocentiâ, morumque integritate vixit, ut *Alexander Halenſis*, ejus Præceptor, dicere ſoleret, videri ſibi Adamum in *Bonaventura* non peccaſſe. Tantâ eruditionis famâ claruit, & cum tanto omnium applauſu, ſacræ Facultatis Pariſienſis doctoris infulâ decoratus, Theologiam publicè docuit, ut ejuſdem Facultatis Cancellarius, *Joannes Gerſonius* in Epiſtola, quam Lugdunum ad quemdam Fratrem Minorem ſcripſit an. MCCCCXXVI. his verbis eum magnificè commendet: *Sint alii Doctores, qui dicantur Cherubici, hic*, ſeu Bonaventura, *veriſſimo nomine Saraphicus ſimul & Cherubicus, quia inflammat affectum, & erudit intellectum, reducit & unit ad Deum per amorem excitatiuum, dùm alii multi ſolùm divaricant & diſpergunt intellectum per præciſio-*

nes, *prioritates & posterioritates, & signa & contingentia, cùm tamen unum sit necessarium*. De Doctrina etiam S. *Bonaventuræ* idem Cancellarius ad finem libri *de Examinatione Doctrinarum* hoc judicium profert: *Porrò, si quęratur à me quis inter cæteros Doctores plùs videatur idoneus? Respondeo sine præjudicio, quòd Dominus Bonaventura, quoniam in docendo solidus est, & securus, pius, justus & devotus. Prætereà, recedit à curiositate quantùm potest, non immiscens positiones extraneas, vel doctrinas sæculares Dialecticas aut Physicas terminis theologicis obumbratas more multorum, sed dùm studet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem & religiositatem affectus &c.* Ordinis Fratrum Minorum electus Minister Generalis, *Bonaventura*, eo, communi Fratrum suffragio sibi credito, officio præclarè functus est, & ad restaurandam sensim collapsam Ordinis Seraphici disciplinam multa gessit, totique Ordini maximè profuit. Concilio Generali Lugdunensi II. interfuit, ubi Cardinalis, & Episcopus Albanensis à *Gregorio X.* creatus, paulò post Lugduni obiit die xv. Julii anni MCCLXXIV. quem Funebri Oratione laudavit noster *Petrus à Tarentasia* Cardinalis Episcopus Ostiensis, & post *Gregorium X.* Summus Pontifex, dictus *Innocentius V.* sumpto pro Orationis suę themate lamentabili *Davidis* textu libri 2. Regum cap. 1. vers. 26. *Doleo super te mi frater Jonatha.* Sanctorum Fastis solemni Ecclesiæ ritu *Bonaventuram* adscripsit *Sixtus IV.* anno MCCCCLXXXII. & inter Doctores Ecclesiæ eum censeri debere decrevit *Sixtus V.* Pontifex Maximus, qui etiam omnia, quæ S. *Bonaventura* reliquit ingenii sui, & doctrinæ monumenta, diligenter

ter, & summo cum examine undique conquisita, octo in tomos distributa curavit publicâ luce donari, Romæ anno MDLXXXVIII. ut videre est apud *Wadinghum* in Bibliotheca Minorum, ubi de Operibus S. *Bonaventuræ* fusissimè disserit. Præcipuam S. *Bonaventuræ* in scribendo dotem *Trithemius* in Chronico dilucidè exprimit his verbis. *Profundus est, non verbosus; subtilis, non curiosus; disertus non vanus: flammantia, non inflantia verba proferens: undè & securiùs legitur, faciliùs ab amante intelligitur, frequentatur dulciùs, & fluctuosiùs retinetur.* Ejusdem Sancti Doctoris Opera hoc elogio celebrat S. *Antoninus* 3. parte Chronicorum tit. XXIV: *Intellectus ejus perspicacitatem*, inquit, *omnia Opuscula ejus redolent iis, qui divinam scientiam requirentes, hanc libentiùs, quàm vanitatem Aristotelicam venerantur.*

S. *Bonaventuræ* coævi fuerunt duo illustres Ordinis Minorum Scriptores, natione Angli, *Rogerius Baconus*, & *Richardus de Mediavilla*, quorum primus, Sacræ Theologiæ Doctor Oxoniensis fuit, à *Joanne Pico*, Mirandulæ Comite, *Vir ingeniosissimus* appellatus, & ab hominibus sui temporis *Doctor Mirabilis* dictus. Ad eum S. *Bonaventura* Opusculum suum misit *De paupertate, labore manuum, & legendi studio*. Reconditos naturæ recessus *Rogerius Baconus* acutissimo suo ingenio penetravit, curiosa quæque rimatus est, latentes rerum causas penitiùs indagavit, & mirabiles quosdam effectus longè supra communem hominum captum extulit in lucem, adhibitis ad id machinis non sine summâ ingenii solertiâ excogitatis. Hinc non tantùm apud imperitum vulgus, sed apud

apud doctos etiam, ei impactum est *Magi* nomen. Quamobrem in Magicarum artium suspicionem adductus, in judicium vocatus est ab *Hieronymo de Esculo* totius Ordinis Minorum Generali Ministro anno MCCLXXVIII. ut videre est apud *Wadinghum* in Bibliotheca Minorum, ubi ejusdem *Rogerii Baconi* Operum accuratum texit Catalogum. *Richardus de Mediavilla*, Oxoniensis Academiæ Doctor itidèm fuit, tamque celebre id ætatis sibi nomen comparavit, ut *Doctoris solidi, copiosi, & fundatissimi* nomen consecutus sit. Multa scripsit hic Doctor, in Theologia Scholastica, in Sacris Litteris, & jure Canonico peritissimus, de quibus legendi sunt *Baleus* Centuriâ IV. *De Scriptoribus Britannicis* pag.359.*Pitseus* De Scriptoribus Angl.pag.386. & *Wadinghus* in Annalibus, & in Bibliotheca Minorum. His duobus Scriptoribus Anglis meritò addi debet *Joannes Peckamus*, Ordinis Minorum, natione paritèr Anglus, qui in Oxoniensi Academia cum magno Auditorum applausu & admiratione publicè prælegit, eâque eruditionis famâ claruit, ut ad Sedem Cantuariensem, per cessionem *Roberti Killwarbeii* Archiepiscopi Cantuariensis vacantem, à *Nicolao III.* Pontifice Maximo fuerit sublimatus, & Romæ anno MCCLXXVIII. illius Ecclesiæ Archiepiscopus consecratus. Permulta scripsit Opera *Joannes Peckamus* quorum quędam edita sunt, videlicet *Collectanea Bibliorum*: *Constitutiones quadraginta septem* de variis argumentis: *Perspectiva Communis*. Alia verò ejus Opera inedita sunt,& adhuc MSS. latent in Bibliothecis Angliæ, sicut testantur *Baleus*, & *Pitseus* in Catalog. Scriptorum Anglorum. Floruit etiam in Anglia circa

circa annum MCCLX. Joannes *Guallensis*, Ordinis Minorum, ob eximiam doctrinam passim *Arbor Vitæ* appellatus. Ejus Opera tàm edita, quàm inedita recenset *Baleus* cap. 48. Centuriæ IV. *De Scriptoribus Britannicis*. Ad Ordinem Fratrum Minorum Sæculo XIII. hoc est, anno MCCXL. transiit *Albertus*, Cœnobii Stadensis in Diœcesi Bremensi, Ordinis S. *Benedicti* Abbas. Apud Fratres Minores, quorum Institutum amplexus erat, tantam existimationem sibi peperit, ut totius Ordinis Franciscani Generalis Minister fuerit electus. Scripsit Chronicon ab orbe condito ad annum MCCLVI. in quo melioris notæ Authores sequutus, Historiam vetustiorum temporum, tùm verò præcipuè res Germanicas illustrat. Primus istud *Alberti* Chronicon edidit *Reinerus Reineccius* Hemstaldii anno MDLXXXVII. quod fuit posteà recusum Witembergæ anno MDCVIII.

Sub finem Sæculi XIII. floruit in Ordine Fratrum Minorum *Guillelmus Lamarensis*, qui adversùs Doctrinam S. *Thomæ Aquinatis*, cujus æmulus erat, librum edidit, quem inscripsit: *Correctorium Operum Fratris Thomæ*. At *Ægidius Romanus*, Scriptor ejusdem sæculi, ex gente *Columna*, apud Italos illustrissimâ, oriundus, Ordinis Eremitarum S. *Augustini*, & Prior posteà Generalis, necnon Archiepiscopus Bituricensis, hunc librum *Guillelmi Lamarensis* egregiè confutavit, atque ad vindicandam doctrinam Sancti Thomæ, inter cujus Discipulos primarius, illiusque doctrinæ studiosissimus semper fuit, librum composuit, qui inscribitur: *Correctorium Corruptorii Fratris Thomæ*, seu *Defensorium Fratris Thomæ*, in cujus libri Apologetici

tici Prefatione meritò invehitur *Ægidius Romanus* in quosdam malè feriatos, *qui*, ut inquit, *Doctrinam S. Thomæ, qua fulget Ecclesia, immò veritatem, quam docuit, depravare nituntur, ipsius Sermonibus veritate plenis, & Spiritu veritatis instigante conscriptis, detrahentes*. Hunc eximium Doctorem, quem Academia Parisiensis tanti fecit, ut *Doctoris Fundatissimi* honorificum nomen ei detulerit, doctrinæ suæ vindicem habere meruit S. *Thomas*, Theologorū Princeps, & Scholarum Angelus, in quem *Guillelmus Lamarensis*, togæ suæ nimiùm amans, alienæ impotentèr æmulus, aperto marte insurrexerat.

D. Tenenturne Fratres Minores sequi in Scholis doctrinam *Alexandri Halensis*, aut S. *Bonaventuræ*, sicut Fratres Prædicatores in verba Sanctæ *Thomæ* jurare, & ab ejus doctrina ne latum quidem unguem desciscere obstringuntur?

Fratres Minores nec in *Alexandri Halensis*, nec in S. *Bonaventuræ* verba jurare coguntur, sed *Joannis Scoti* Doctoris Sacre Facultatis Parisiensis, Theologi subtilissimi, quem Magistrum venerantur, doctrinam in Scholis sequuntur, pro ea acerrimè pugnant, & Scotistarum nomine gloriantur. Quâ de re olim *Gersonius*, Sacræ Facultatis Parisiensis Cancellarius, in Epistola jam citatâ ad quemdam Fratrem Minorem Lugduni commorantem, conqueritur paulò durioribus hisce verbis: *Et ecce proh dolor! Doctores isti duo Ales & Bonaventura, videntur quasi sepulti cum illis, quorum non est memor amplius, præsertim in cordis amore. Extolluntur alii quidam, quorum sint utinam nomina in libro vitæ! non enim Studiosis invidemus. Sed multæ aliquos ipsorum litteræ fecerunt sub nomine subtilitatis insa-*

insanire, cum sequacibus eorum &c. Sed quidquid dicat *Gersonius*, quem in *Scotum*, ejusque discipulos, minus æquum fuisse asserunt Fratres Minores, certum est, *Joannem Scotum* novam instituisse Scholam, quam anno MCCCXX. florere cœpisse, & progressu temporis celeberrimam evasisse probat doctissimus *Antonius Pagius*, Ordinis Minorum, in sua *Critica Historico Chronologica Baronii* ad annum MCXC. num. 10.

D. Expone, quæso te, paulò uberiùs, quis fuerit iste *Joannes Scotus*, novæ Scotistarum Scholæ institutor, & quâ in re potissimùm excelluerit?

M. Qua ex patria oriundus sit *Joannes Duns*, cognomento *Scotus*, nihil certi affirmare possum, maximè cùm ea de re Angli, Scoti, & Hiberni acerrimè inter se digladientur, singulis certatim illum sibi vendicantibus, asserit tamen *Lucas Wadinghus*, Minorum Annalista, eum natione fuisse Hibernum, & Duni in Ultonia natum. Ordini Fratrum Minorum juvenis adhuc nomen dedit, & in Philosophia ac Theologia Scholastica adeò excelluit, ut *Doctor Subtilis* fuerit appellatus. Nihil erat tam obscurum, densâque caligine involutum, quod ille, sibi saltem, non redderet perspicuum, & clarum; nihil tam occultum & abstrusum, quod actutùm ingenio suo ad litteras planè facto, & ad miraculum subtili atque acuto, non penetraret, nihil denique tam nodosum, quod ille non dissolveret. Theologiam docuit primùm Oxonii in Anglia, deinde Parisiis. Asserunt nonnulli Scriptores, *Joannem Scotum*, dùm Oxonii in Anglia doceret, tantâ sui nominis gloriâ hanc Cathedram Theologicam fuisse moderatum, ut triginta plusquam

Scho-

Scholarium millia, ejus audiendi gratiâ, Oxonium undique confluxerint. Multa Opera Philoſophica & Theologica ſcripſit ſubtilis ille Doctor, quæ duodecim tomis comprehenſa, ac Notis illuſtrata *Lucas Wadinghus*, unà cum ejus vita, Lugduni edi curavit anno MDCXXXIX. In hac *Wadinghi* Operum *Scoti* Editione Tomi V. VI. VII. VIII. IX. & X. complectuntur magnum *Scoti* Commentarium in IV. libros Sententiarum, dictum *Oxonienſe*, eò quòd Oxonii à *Scoto* fuiſſet elucubratum. Tomus verò undecimus continet *Reportatorum Pariſienſium libros* IV. qui quaſi compendium rude ſunt jam citati magni Commentarii *Scoti* in IV. libros Sententiarum, quod *Oxonienſe* appellatur. De hoc Opere *Reportatorum Pariſienſium* hanc cenſuram fert *Wadinghus*: *præter ſtylum longè diverſum à ſcripto Oxonienſi, diſcrepat etiam ab eodem valdè doctrina. Adde, longè humiliùs & inferius eſſe priori Opere, proindè ingenio jam provectioris Doctoris ſubtilis indignum*. Hactenus *Wadinghus*; qui hac ratione factum eſſe ait, ut, neglectis *Reportatis Pariſienſibus*, omnes inhæreant Oxonienſi Commentario. Sed de Operibus *Joannis Scoti* conſule eumdem *Wadinghum* tomo 3. Annalium, & in Bibliotheca Fratrum Minorum. Scribit in Annalibus Eccleſię noſter *Bzovius*, ſecutus *Paulum Jovium*, infelici vitæ exitu *Joannem Scotum* fuiſſe extinctum, eumque comitiali morbo laborantem, & nimis feſtinato funere elatum, cùm, redeunte vitâ, ſerò morbi impetum natura diſcuteret, fruſtrà miſerabili mugitu opem petiiſſe, pulſatoque diu lapide, eliſo tandem capite periiſſe. Verùm, hanc fabulam pluribus momentis refellit *Wadinghus*, quorum

præ-

præcipuum petitur ex uſu, qui in Conventu Colonienſi Fratrum Minorum, ubi mortuus eſt *Joannes Scotus*, ſemper obtinuit, ſepeliendi videlicet Fratres non in Sepulchris concameratis, ſed in humo effoſsâ, alligatis manibus & pedibus defuncti, atque injectâ ſupra Corpus Cadaveris terra. Juxta quem ritum ſi quis, etiam vivus ſepeliatur, neque ſpirare, neque mugire, neque gradus aſcendere, neque lapidem pulſare poterit ſemel ſepultus. Exploſâ itaque hac fabulâ, hoc unum certum eſt, *Joannem Scotum*, Doctorem ſubtilem obiiſſe Coloniæ anno MCCCVIII. ſexto Idus Novembris.

Duos ejuſdem Ordinis Fratrum Minorum eximios Theologos *Joannes Scotus*, diſcipulos habuit, videlicèt *Franciſcum Mayronium*, & *Guillelmum Okamum*. Primus natione fuit Gallus, è Dinienſi Provinciæ Oppido oriundus, Theologus Facultatis Pariſienſis, & *Doctoris Acuti* nomine clarus. Exercitationem illam celebrem à Facultatis Pariſienſis Baccalaureis in Aula Sorbonica haberi ſolitam inſtituit hic *Franciſcus Mayronius*, quam vulgò *Sorbonicam* appellant, & quæ incipit a ſexta hora matutina, & deſinit in ſexta veſpertina, ſine præſide, ſine ſocio, ſine prandio & paſtu, ſine ulla emigratione, in eadem perpetua corporis & animi contentione, per duodecim horas continuas omnibus & ſingulis arguentibus reſpondetur. Quam exercitationem abſque aliquo ſalutis detrimento vix fieri poſſe facilè crediddiſſem, niſi ipſe dùm Actus meos Academicos Pariſiis quatuordecim abhinc annis in ſtudio Licentiæ peragerem, contrarium proprio experimento didiciſſem. Scripſit *Franciſcus Mayronius* Commentarium in

IV. li-

IV. libros Sententiarum : librum unum de Formalitatibus:Sermonum de Tempore librum unum: & alterum librum Sermonum de Sanctis. Scripsit etiam quæstiones Quodlibetales, quas in Codice MS. vetustissimo, in quo plures continebantur quæstiones, quàm in Quodlibetis editis, apud se habuisse testatur *Antonius Pagius* ad annum MCXC. num.XI. *Guillelmus Okamus*, gente Anglus, & *Joannis Scoti* alter discipulus fuit, sed ejus doctrinæ posteà impugnator acerrimus. In Aristotelica Philosophia adeò profecit, ut ob Logicas meditationes,& cætera Philosophica & Theologica Theoremata subtilitèr inventa, subtiliùsque firmata *Venerabilis inceptor*, & *Auctor invincibilis* vulgo appellaretur. Scholam Nominalium instauravit eorumque subtilitates & argutias jam penè obsoletas & emortuas excitavit. Ad *Ludovicum Bavarum*, Imperatorem, qui id ætatis Ecclesiam funesto Schismate turbavit, sese contulit, eumque si affatus est: *Tu me defendas gladio, & ego te defendam calamo*. Partes *Petri de Corbario*, Franciscan Antipapæ, strenuè fovit, & adversùs *Joannem XXI* legitimum Pontificem, à quo fuerat excommunicationis fulmine percussus, acerrimè scripsit, præsertìm in Tractatu,quem contra Summi illius Pontificis Constitutionem, quæ incipit. *Quia Vir re probus Michaël*, edidit, quemque inscripsit: *Opus nonaginta dierum*, ubi Summum Pontificem *Joannem XXII.* passim insectatur, centiès repetitis h verbis: *Dicit iste Hæreticus*. Tractatus, quos edidit *Guillelmus Okamus* adversùs *Joannem XXII.* editi sunt à *Goldasto* tomo 2. *Monarchiæ*, sicut & al Tractatus, quos adversùs eumdem Summum Pon

ti

tificem ſcripturivit *Michaël Cæſenas*, Ordinis Fratrum Minorum Generalis Miniſter, qui à *Ludovici Bavari* Imperatoris partibus ſtetit, & à *Joáne XXII.* atque à ſuis meritò damnatus eſt anno MCCCXXIX. & MCCCXXXI. ut videre eſt apud *Spondanum*. Multa alia Opera ſcripſerunt *Guillelmus Okamus*, & *Michaël Cæſenas*, de quibus legendus eſt *Wadinghus* in Annalibus, & in Bibliotheca Fratrum Minorum, ubi etiam probare nititur, *Guillelmum Okamum*, & *Michaëlem Cæſenatem* ad meliorem frugem ſeſe recepiſſe, & pœnitentes obiiſſe. Quod licèt ipſe inficias irê nolim, incertum tamen eſſe puto, dicente S. *Auguſtino* in libro de Doctrina Chriſtiana: *Sicuti non poteſt malè mori, qui benè vixit, ita vix benè moritur, qui malè vixit*. Et ſanè, multos legimus in omnibus Eccleſiæ Sæculis ſurrexiſſe erroris & Schiſmatis Duces, atque ab avita Religione populorum animos abalienaſſe; Sed qui reverterentur deindè deſerta in caſtra, ſuiſque ſe aſſeclis ſubducerent, vix unum alterumve legimus. Ut ut ſit, proterviam *Guillelmi Okami*, & *Michaëlis Cæſenatis* retudit, & pro *Joanne XXII.* Apologiam adornavit *Alvarus Pelagius*, Ordinis Fratrum Minorum, Epiſcopus primùm Coronenſis in Achaja, & poſteà Antiſtes Silvenſis in Luſitania conſtitutus, qui vixit eodem Sæculo XIV. hoc eſt, circà annum MCCCXL. Scripſit etiam idem *Alvarus Pelagius* duos libros *de Planctu Eccleſiæ*, quos nuncupavit *Petro Gomeſio*, Ordinis Fratrum Minorum Generali Miniſtro, & alia Opera, de quibus legendus eſt *Wadinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum pag. 15.

Præter *Mayronium*, & *Okamum*, duos alios

celebres Discipulos habuit Joannes *Scotus*, quos hic prætermittere non debeo. Primus est *Antonius Andreas*, Ordinis Minorum, Philosophus & Theologus insignis, *Doctor Dulcifluus* à suis nunupatus, qui Commentarium scripsit in IV. libros Sententiarum. Alter est Joannes *Bassolis*, Ordinis Minorum, *Doctoris Ordinatissimi* nomen consecutus, qui Miscellanea Philosophica & Medica, necnon Commentaria in IV. libros Sententiarum ad posteros transmisit. Denique, ne in aliis recensendis Ordinis Fratrum Minorum Scriptoribus in immensum diffundar, quatuor dumtaxat celebriores subnectam, videlicet *Nicolaum de Lyra*, *Petrum Aureolum*, *Astesanum*, & *Raymundum Lullum*, qui Sæculo XIV. floruerunt. In primis, *Nicolaus de Lyra*, natione, non Brabantinus, nec Flandricus, nec Anglus, ut falsò putarunt varii Scriptores, sed Normannus, è *Lyra* Normandiæ vico, Judaicis parentibus ortus est, unde *Lyranus* vulgò dictus. Ordinem Fratrum Minorum in Cœnobio Vernoliensi professus est, & in Sacra Facultate Parisiensi Doctoralibus Infulis exornatus, per plures annos Sacram Scripturam Parisiis Summa cum laude interpretatus est. Pratèr quæstiones veteris & novi Testamenti, *Postillam* paritèr edidit, seu brevia Commentaria in universam Scripturam Sacram, quæ simul cum ordinaria *Strabi* Glossa, & Interlineari *Anselmi* Laudunensis reperitur. Scripsit etiam idem *Nicolaus Lyranus* Tractatus in Judæos, Commentarios in IV. libros Sententiarum, & alia Opera, de quibus legendus est *Lucas Wadinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum. Obiit *Nicolaus Lyranus* Parisiis die XXIII. Octobris anni

ni MCCCXL. & in Aula Capitulari Conventus Fratrum Minorum sepultus. *Petrus Aureolus*, natione Gallus, Vermetiæ, Oppido ad Isaram fluvium, natus, Ordinem Minorum professus, Laureâ Doctorali in facultate Parisiensi insignitus est. Dein, ad Archiepiscopatum Aquensem anno MCCCXXI. promotus fuit, atque ob ingenii perspicaciam, *Doctor Facundus* appellatus. Edidit *Petrus Aureolus* Breviarium Bibliorum, sive Epitomen universæ Scripturæ Sacræ juxtà sensum litteralem: Compendium Theologiæ: Commentarios in IV. libros Sententiarum: librum de Conceptione B. Virginis *Mariæ*: Tractatum de Paupertate & usu pauperे rerum: Sermones &c. *Astesanus*, natione Italus, ex *Asta*, Subalpinorum urbe nobili, oriundus, claruit in Ordine Fratrum Minorum, & scripsit Summam Casuum Conscientiæ in octo libros distributam, quæ vulgò *Astesana* dicitur, obiitque circà annum MCCCXXX. *Astesanum* alterum paulò post in Ordine Minorum floruisse, Auctorem Commentariorum in libros Sententiarum, & in Apocalypsim, ac Sermonum de Tempore, rectè observat *Wadinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Fratrum Minorum. Circa *Raymundum Lullum*, quem Tertio Ordini S. *Francisci*, nomen dedisse, & Sæculo XIV. floruisse scribunt Authores Minoritæ, non nulla jam observavimus in Colloquio tertio, ubi ostendimus primò, multas propositiones, ex libris *Raymundi Lulli* excerptas, à *Gregorio XI.* Pont. Maximo fuisse ceù Hæreticas proscriptas, ut liquet ex ipsius Diplomate, relato à nostro *Eymerico* in Directorio Inquisitorum, quod Diploma nec subreptitium, nec suppositititiū esse, ibidèm evicimus. Secundò,

do, commonstravimus, *Raymundo Lullo*, propter illas propositiones hæreticas, infamem hæreseos dicam impingi non debere, quia certissimè constat, eum correctioni & judicio Ecclesiæ omnia sua subjecisse Opera, ut multis probat *Wadinghus*, Minorum Annalista, & post ipsum *Joannes Baptista Sollerius*, continuator *Bollandi* in Dissertatione Historica *de Orthodoxia & libris B. Raymundi Lulli genuinis ac suppostititiis*, quam inseruit tomo v. De Actis Sanctorum mensis Junii. Ex quo sequitur, non minùs Orthodoxiam; immò & sanctitatem *Raymundi Lulli* vindicari posse; quàm vindicari solet Orthodoxia, & Sanctitas *Joachimi* Abbatis, quem, sicut observavimus in Colloquio III. in Historiam sæculi duodecimi, *Honorius III.* Pontifex Maximus defendit contra ejus Calumniatores; tametsi Abbatis *Joachimi* liber contra *Petrum Lombardum* Oecumenici Concilii Lateranensis IV. judicio fuisset confixus, idque eâ solùm de causa, quòd Abbas *Joachimus scripta sua mandavit Romano Pontifici assignari Apostolicæ Sedis judicio approbanda, seu etiam corrigenda*, ut ait ille Summus Pontifex in Brevi Pontificio, quod ad Antistites Cusentinum, & Bisiniacensem in gratiam Abbatis *Joachimi* destinavit. De Vita, & Gestis *Raymundi Lulli*, ortu Majoricensis; legesis post *Wadinghum*, jam citatum *Joannem Baptistam Sollerium* ad diem XXX. mensis Junii, ubi ex variis Scriptoribus omnia collegit, quæ spectant conversionem *Raymundi Lulli*, frequentes ejus peregrinationes, pro dilatatione Fidei Catholicæ susceptos labores, heroicas virtutes, Martyrium pro fidei defensione, ei à Saracenis Bugiæ in Africa illatum, cultum, quo Majori-

censes

censes eum ut Martyrem venerantur, & miracula, quæ patravit post mortem. Quæ licèt omnia in dubium, hic revocare non ausim, his tamen fidem adhibere non teneor, quia Ecclesia Romana, cæterarum Mater & Magistra, necdùm *Raymundi Lulli* Heroicas virtutes, Martyrium, & miracula vindicavit. Innumeros penè libros scripsit *Raymundus Lullus*, quorum Catalogus, quem post *Wadinghum* exhibet ad diem xxx. Junii pag. 697. *Sollerius*, Bollandi continuator, tomo v. *de Actis Sanctorum*, complectitur libros trecentos triginta & unum, non computatâ Appendice aliorum librorum, qui sub ejus nomine circumferuntur, quique ad Chimiam majori ex parte attinent. Sed, ut candidè fatear, difficilè in animum meum inducere possum, ab uno *Raymundo Lullo*, tot variis occupationibus, peregrinationibus, & concionibus distracto, tantam librorum copiam, non dico componi attentiùs, sed vel transcribi commodè potuisse. De Scriptis *Raymundi Lulli* varia ac diversa sunt Authorum judicia, quibus referendis, ne longior sim, consultò supersedebo, unum dumtaxat, quod Lullistis suspectum esse haud potest, proferam judicium *Wadinghi*, qui tomo 3. Annalium Minorum ad annum MCCCXV. quo obiit *Raymundus Lullus*, sic de ejus Operibus censet: *Quid de genuinis Lulli Operibus sentiam,* inquit, *liberè pronunciabo. Opus Theologicum in libros Sententiarum, eò majorem ingerit admirationem, quò copiosiùs, miris & inusitatis modis loquendi, omnia fidei comprehendit arcana, deque singulis Theologiæ controversiis plures instituit quæstiones. Libri de Contemplatione, & pia quæque argumenta, quæ tractat, devotionem*

rant, & fidei dilatandæ præferunt ardorem. Præter hæc, varii sunt Tractatuli, vario fine & tempore compacti, qui vagum & versatile, & ad omnia paratum hominis indicant ingenium. Artes Magna, & Parva, & Inventiva veritatis, admirabiles habent ambages, & sinuosos anfractus, per quos nec Dædalo liceat incedere, nec ingeniosissimis aliquandò viris etiam filum sufficiat Ariadnæ, quin in itinere, vel judicio sæpè deficiant. Paucos, vel nullos invenias, qui hanc artem, vel artium omnium secretissimum & mysteriosum, quod fingunt, Seminarium, vel, ut, alii volunt ludibrium, perfectè assequantur ..... in universis autem hominis Operibus stylus inconcinnus, inæqualis, non solum humilis, verùm passim barbarus, idiotismis aliorum idiomatum ubique scatens. Methodus irregularis, inculta & confusa: Rerum gestarum neque seria, neque lenis, sed levis & aspera, aliquandò ridicula, vera tamen & sincera narratio. Modi, & termini loquendi à communi dissident loquela Theologorum, & pleræque ejusdem assertiones à communi nostri ævi doctrina. Candidè etiam fatetur ibidem *Wadinghus*, majorem partem propositionum, quas noster *Eymericus* in suo *Directorio Inquisitorum* tanquam hæreticas perstringit, offendi in Operibus *Raymundi Lulli*: sic enim inquit: *Porrò ex reliquis propositionibus, quas Eymericus centum exscripsit in Directorio, major & potior pars verè in ejus Operibus reperitur, quarum nonnullæ duriores & crassiores sunt, quàm eas communis Theologorum schola admittat, aut sine censuris elabi permittat.* Hactenùs *Wadinghus*, cujus accurato de *Raymundi Lulli* Operibus judicio lubentissimè subscribo.

D. Jam intelligo, benèmultos ex utroque

Ordine Fratrum Mendicantium, Prædicatorum, & Minorum Sæculis XIII. & XIV. prodiisse præclarissimos Scriptores, nec dubito, quin in aliis duobus Ordinibus Mendicantium, videlicet Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum, celebres itidèm floruerint Scriptores, quos profectò silentio prætermittere haud debemus.

M. In Ordine Fratrum Eremitarum S. *Augustini* floruit sub finem Sæculi XIII. & initium Sæculi XIV. *Ægidius*, patriâ Romanus, Ordinis Eremitarum S. *Augustini* Prior Generalis, deindè Bituricensis Archiepiscopus. S. *Thomæ Aquinatis*, cujus discipulus fuerat, acerrimum sese præbuit vindicem, &, sicut antea observavimus, contra *Guillelmum Lamarensem*, Minoritam, qui S. *Thomæ* doctrinam primus impugnaverat, librum composuit, quem inscripsit *Correctorium Corruptorii Operum F. Thomæ*. Laureâ Doctorali in Sacra Facultate Parisiensi donatus, ob eximiam, quâ fulgebat, eruditionem, *Doctoris Fundatissimi*, omnium virorum eruditorum calculo, promeritus est. Interfuit Concilio Generali Viennensi celebrato anno MCCCXI. ac demùm Avenione meritis plenus obiit die XXII. Decembris anni MCCCXVI. Multa scripsit *Ægidius Romanus* Philosophica, Theologica, Moralia, Commentarios in Cantica Canticorum, in Epistolam S. *Pauli* ad Romanos, & in Epistolam primam ejusdem Apostoli ad Corinthios, nec non librum *de Ecclesiastica Potestate*, quem *Philippus Bergomensis* in Supplemento Chronicorum ad annum MCCCXVI. recenset, ubi etiam *Ægidium Romanum* miraculis claruisse, & sanctitatis merito *Beatum Doctorem* appellatum scribit.

Præter *Ægidium Romanum*, alii duo ejuſdem Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini* Priores Generales Sæculo XIV. Theologiam Scholaſticam perdoctis ſuis lucubrationibus illuſtrarunt, videlicet *Thomas Argentinenſis*, & *Gregorius Ariminenſis*, quorum primus, ſeu *Thomas Argentinenſis*, natione Germanus fuit, patriâ Argentoratenſis, unde nomen traxit, Theologus Pariſienſis, Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini* Prior Generalis electus Pariſiis anno MCCCXLV. cùmque annos XII. Magiſtratum geſſiſſet, è vita migravit Viennæ in Auſtria anno MCCCLVII. Extant etiamnùm Commentarii, quos edidit in IV. libros Sententiarum. Cæterùm, confundi haud debet iſte *Thomas Argentinenſis* cum altero ejuſdem cognominis *Thoma de Argentina* Ordinis Prædicatorum, qui ſub finem Sæculi XV. hoc eſt, anno MCCCCXCV. claruit, & ſcripſit Sermones, Meditationes, Epiſtolas, & Quæſtiones, ut teſtantur *Trithemius*, & *Simlerus*. Alter Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini* Generalis Prior, ſeu *Gregorius Ariminenſis*, natione fuit Italus, patriâ Ariminenſis, Facultatis Pariſienſis Doctor, & Theologorum ſui temporis ſubtiliſſimus. Edidit Commentarios in IV. libros Sententiarum, in Epiſtolas S. *Pauli*, & in Epiſtolam Canonicam S. *Jacobi*, librum *de Uſuris*, & Sermones de Tempore & de Sanctis. Inter Illuſtres etiam Sæculi XIV. Scriptores Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini*, jure ac merito recenſeri debent *Auguſtinus Triumphus*, & *Richardus Hampolus*. Summam *de Poteſtate Eccleſiaſtica* edidit *Auguſtinus Triumphus*, Italus, quam *Joanni XXII.* nuncupavit, necnon *Milleloquium S. Auguſtini*, quod *Bartholomæus Urbinas*, ejus diſcipu-

ſcipulus, abſoluit, & *Clementi VI.* dicavit, teſte *Trithemio*. Natione Anglus & patriâ Eboracenſis fuit *Richardus Hampolus*, qui in plures Sacræ Scripturæ libros edidit Commentarios, & alia quædam Opuſcula aſcetica, quæ extant in Bibliotheca Patrum tomo XXVI. Prætermitto, brevitatis ergò, alios complures Ordinis Eremitarum S. *Auguſtini* Scriptores, qui Sæculo XIV. in Theologia Scholaſtica verſatiſſimi Commentarios in IV. libros Sententiarum adornarunt, vel in arte concionandi diù multùmque exercitati Sermones ediderunt, & alia id genus Opuſcula Sacra.

In Ordine Carmelitarum Complures itidèm Sæculo præſertim XIV. extiterunt eruditi Theologi Scholaſtici, qui Commentarios in IV. libros Sententiarum ſcripſerunt; eximii Scripturæ Sacræ Interpretes, qui Commentarios in Scripturam Sacram concinnarunt; Egregii Concionatores, qui Sermones, & libros de Vita Aſceticâ lucubrarunt, de quibus ſingillatim diſſerere, cùm mihi non permittant anguſtiæ temporis, duos celebriores hìc tantùm laudabo, quorum primus, & unus inſtar omnium eſt *Joannes Baconus*, natione Anglus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, qui tantam in reſolvendis Theologiæ Scholaſticæ quęſtionibus famam conſecutus eſt, ut *Doctoris Reſoluti* nomen obtinere promeritus fuerit. Scripſit Commentaria in IV. libros Sententiarum, Compendium Legis Chriſti; Quodlibetica quædam Carmeliticum Ordinem ſpectantia, Commentaria in libros Sancti Auguſtini *de Civitate Dei*, & *de Trinitate*, & in libros Sancti Anſelmi *de Incarnatione Verbi*, Tractatus varios adverſùs Judæos, Sermones

nes varios, & alia Opera, quæ adhuc inedita ſunt, quorum Catalogum ſatis longum texunt *Baleus*, *Pitſeus*, aliique, qui de Scriptoribus Anglis, eorumque Operibus diſſerunt. Alter Scriptor Ordinis B. *Mariæ de Monte Carmelo*, qui Sæculo XIV. floruit, eſt *Guido de Perpiniano*, è Ruſcinonenſi Comitatu Oriundus, qui hujus Ordinis Prior Generalis fuit, deindè Majoricenſis in Inſulis Balearibus Epiſcopus, demùm Elnenſis. Scripſit librum *de Hæreſibus* ad *Gaucelinum* Cardinalem Epiſcopum Albanenſem, & *Concordiam quatuor Evangeliſtarum*. Ejuſdem *Guidonis* Commentarium in Decretum *Gratiani* extare MS. in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi teſtatur *Stephanus Baluzius* in ſuis Notis in *Gratianum* pag. 642. & *Caſimirus Oudinus* in Supplemento Bellarmini de Scriptoribus Eccleſiaſticis aſſerit, *Tractatum de perfectione Vitæ*, quem ſcripſit idem *Guido de Perpiniano*, reperiri MS. in Bibliotheca Colbertina. Si plura de Scriptoribus Ordinis Carmelitarum ſcire aveas, legeſis *Joannem Baptiſtam de Lezana*, qui eorum Annales concinnavit, & *Trithemium*, qui de illorum origine & laudibus ſcripſit.

D. De his Scriptoribus plura ſcire non deſidero, ſed unam dumtaxàt ſub finem hujuſce Colloquii percupio habere notitiam illorum Authorum, quos in decima claſſe Scriptorum Sęcul. XIII. & XIV. repoſuiſti, quique de Jure Canonico ſcripſerunt, aut Epiſtolas Decretales Romanorum Pontificum in unum corpus redegerunt.

M. Seriem Authorum, qui Sæculs XIII. & XIV. de Jure Canonico ſcriſperunt, incipiam à doctiſſimis Romanis Pontificibus, qui his duobus Sæculis Eccleſiam rexerunt, & Epiſtolas Decretales edide-

diderunt, quarum deindè variæ factæ ſunt Compilationes, quæ ad Jus Canonicum, ſeu Pontificium attinent. Et primò quidem *Innocentius III.* Pontifex Maximus, benè multas ſcripſit Epiſtolas, quas duobus libris collegit, edique curavit *Guillelmus Sirletus*, poſteà Cardinalis, Romæ anno MDXLIII. His duobus Epiſtolarum *Innocentii III.* libris, quatuor alios ineditos ex manuſcripto Codice Bibliothecæ Collegii Fuxenſis adjecit, ac evulgavit Toloſæ anno MDCXXXV. *Franciſcus Boſquetus*, poſteà Epiſcopus Montispeſſulanus, à quo etiam additæ ſunt eruditæ Notæ. Verùm, omnium curas longè ſuperavit *Stephanus Baluzius*, qui Pariſiis anno MDCLXXXII. pulcherrimam & caſtigatiſſimam adornavit Editionem omnium, quas reperire potuit, *Innocentii III.* Epiſtolarum, quæ certè quantùm ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam illius temporis illuſtrandam, & ad jus Canonicum excolendum conferant, jam obſervarunt Viri eruditi. Pratèr tot Epiſtolas, quas, ob varia Eccleſiæ emergentia negotia, ſcripſit *Innocentius III.* alia ejus Opera ſeorſim edita in duos tomos conjecta ſunt, quorum priori continentur in primis *Sermones*, variique pii Tractatus, ut de *Myſteriis Miſſæ, de contemptu Mundi, de Sanctorum veneratione, & Acta atque Decreta Concilii Lateranenſis, Hymnus etiam in Chriſtum & ejus Matrem.*

Honorius III. multas etiam ſcripſit Epiſtolas. Quamvis enim tres tantùm illius Pontificis Epiſtolæ in Collectione Conciliorum habeantur, aliæ tamen occurrunt apud *Odoricum Raynaldum*, *Bzovium*, *Wadinghum*, *Duchenium*, & alios Eccleſiaſticos Scriptores, præter Compilationem integram

De-

Decretalium ab *Innocentio Cironio*, Cancellario Ecclesiæ Tolosanæ, editam anno MDCXLV. Inter Juris Canonici peritos Pontifices Romanos censeri debet *Gregorius IX.* cujus sexdecim Epistolæ inter Pontificias relatæ fuerunt, & aliæ non paucæ variis in locis publicatæ reperiuntur. Hujus Summi Pontificis jussu, sicut anteà observavimus, S. *Raymundus Pennafortius*, Ordinis Prædicatorum, Decretalium libros quinque ex prioribus Compilationibus collegit, & anno MCCXXX. vulgavit. Quod quidem ut clariùs intelligas, observare debes, post editum *Gratiani Decretum* novas subindè à sequentibus Romanis Pontificibus emanasse Epistolas, & Constitutiones, quæ cùm jus facerent in rebus Ecclesiasticis, earum accessione locupletari Canonicam Disciplinam necesse fuit. Primus itaque *Bernardus*, Præpositus Papiensis, ac deindè Episcopus Faventinus, Decretales præsertim suæ ætatis Pontificum Epistolas in quinque libros collegit paulò antè annum MCXC. Hæc est prima Collectio, seu Compilatio Epistolarum Decretalium Romanorum Pontificum. Emergentibus deindè aliis subindè Sedis Apostolicæ Constitutionibus, secunda Collectio, seu Compilatio ter à tribus Authoribus confecta est, *Gilberto* videlicèt Abbate, *Alano* Episcopo Antisiodorensi, & *Joanne Galensi* seu *Vallensi*, Volaterris in Tuscia nato. Prævaluit tamen ea Collectio, seu Compilatio, quam *Joannes Vallensis* composuit. Tertiam Collectionem ex Regestis *Innocentii III.* compilaverat *Bernardus*, Archidiaconus Compostellanus, quæ non est recepta. Unde *Innocentius III.* aliam Collectionem, quam vocamus *Tertiam*, confici jussit, & auctoritate pu-

blicâ

olicâ munivit. Quartam collectionem compilari curavit idem Summus Pontifex *Innocentius III.* cui aliam quintam Collectionem addidit *Honorius III.* Ex his itaque quinque Collectionibus, seu Compilationibus Epistolarum Decretalium Romanorum Pontificum, voluit *Gregorius IX.* successor *Honorii III.* ut *S. Raymundus Pennafortius* novam Compilaret Collectionem, quæ quinque libris constat, & cæteris aliis Collectionibus longè accuratior censetur. Post illos quinque Decretalium libros à S. *Raymundo* jussu *Gregorii IX.* editos, duobus voluminibus constare cœpit Juris Pontificii Corpus, *Decreto* scilicet *Gratiani*, *&* *Decretalibus*. Nam licet à sequentibus Pontificibus conditæ fuerint Constitutiones non paucæ, non nisi tamen circà annum MCCC. in unum volumen digestæ fuerunt jussu *Bonifacii VIII.* qui partim suas, partim Superiorum post *Gregorium IX.* Pontificum, ipsiusque *Gregorii IX.* posteriores Decretales collegit, & simul cum illis duorum Conciliorum Generalium Lugdunensium Decreta. Quæ *Bonifacii VIII.* Compilatio *Sexti* nomine donata est, eò quòd *Bonifacius VIII.* librum suum annecti voluerit quinque aliis libris Collectionis, seu Compilationis, jussu *Gregorii IX.* factæ à S. *Raymundo*. Post mortem *Bonifacii VIII.* & *Benedicti XI.* aliàs *X.* Sedem Pontificiam Româ Avenionem transtulit *Clemens V.* qui Constitutiones Generalis Concilii Viennensis, cui præfuit anno MCCCXI. unà cum nonnullis suis Constitutionibus atque Epistolis Decretalibus, ante, aut post prædictum Concilium emissis, colligi curavit. Sed, eo ante promulgationem defuncto, proximus ejus Successor *Joannes XXII.* eas auctoritate

ritate publicâ donavit, ediditq; VIII. Kal. Novemb ris anno ſecundo Pontificatus ſui, ideſt anno Chri ſti MCCCXVII. Hæ autem Conſtitutiones, ſeu Epi ſtolę Decretales, cùm ſolum *Clementem V.* partim per ſe, partim per Synodum Generalem Viennen ſem ab eodem Pontifice celebratam, Authorem habeant, *Clementinæ* dictæ ſunt, quamvis *Clemens V* eas ſub titulo libri VII. *Decretalium* vulgare deſti naſſet. Denique, *Joannes XXII.* vulgò nuncupa tus, Avenione Sedens, IV. Idus Novembris ann Pontificatus ſui noni, ideſt, Ærę Chriſtian MCCCXXIV. proprias Conſtitutiones numero vigin ti ſub 14. titulis libro uno promulgavit, quæ *Ex travagantium* nomine deſignantur, quòd extrà Ju ris Canonici Corpus olim vagarentur; immò, iden *Extravagantium* nomen nunc quoque retinent, lice in Juris Pontificii Corpus fuerint translatæ.

Intèr peritos juris Canonici, ſeu Pontificii Interpretes, qui Sæculo XIII. floruerunt, prima tenet *Innocentius IV.* qui primus *Commentarios in quinque Decretalium libros* Lugduni in Galliis com poſuit, quo tempore Concilium habuit ea in Urb Lugdunenſe I. in quo *Fridericum II.* Imperatorem anathemate perculit. Suâ doctrinâ promeritus e Summus ille Pontifex, ut à Viris juris utriuſqu Conſultis *Pater juris*, & *Organum veritatis* appe laretur, Scripſit etiam *Innocentius IV.* Apologet cum librum *De juriſdictione Imperii*, & *Auctorita te Pontificis*, contra *Petrum de Vineis*, qui pro *Fr derico II.* atque Imperatorum poteſtate contra Pontificiam ſcripturierat.

Bernardus, dictus *Compoſtellanus*, quòd eſſ Eccleſiæ Compoſtellanæ in Hiſpania Presbyter

jui.

jussu *Innocentii IV.* Pontificis Maximi, *Casus Decretalium* confecit, & eruditos in eos Commentarios lucubravit, quos *Apparatus* vocant. *Henricus Hostiensis*, Segusii in Diœcesi Taurinensi natus, adeò in doctrina juris excelluit, ut *juris utriusque Monarcha* dictus fuerit, & ob eximiam eruditionem Ebrodunensis primùm Archiepiscopus ab *Innocentio IV.* creatus, deindè ab *Alexandro IV.* quo hortante scripserat in Decretales, ad Cardinalis dignitatem evectus fuerit, ac Episcopi Hostiensis titulo cohonestatus, à quo Episcopatu vulgò *Hostiensis* nuncupatur. Inter Opera, quæ edidit, duo imprimis celebrantur, videlicèt *Summa juris Canonici*, vel, ut alii volunt, *utriusque juris*, quæ *aurea* vocatur, & alterum Opus, quod *Lectura* dicitur, quo nomine *Commentarii* intelliguntur in quinque Decretalium libros, qui in duo volumina sunt distributi. *Henrici Hostiensis* discipulus fuit *Guillelmus Durandus Speculator*, sive *Durantes*, ex Provincia oriundus apud Podium Missonium natus. In Mutinensi Academia juvenis admodùm *Gratiani Decretum* interpretatus est, & posteà in Curia Romana Causarum Auditor, ingens illud Opus, quod *Speculum* inscripsit, ante annum ætatis suæ vigesimum quartum componere cœpit, & non nisi intra unum & viginti annos, ipsomet teste, absoluit, illudque perfectum *Ottobono* tituli Sancti *Adriani* Cardinali nepoti *Innocentii IV.* nuncupavit. Præter istud *Speculum* in quatuor libros distinctum, sic appellatum, quòd forenses homines variarum causarum hominem in eo speculentur, ac velut in speculo inspiciant, scripsit etiam *Rationale Divinorum Officiorum* in libros octo distinctum, quod an-

no MCCLXXXVI. absoluit, Commentarium quoque in Canones Concilii Oecumenici Lugdunensis II. cui ipsemet interfuit, & *Repertorium Juris*, quod unà cum ejus aliis Operibus prodiit Lugduni annis MDXVI. & MDLI. Citantur prætereà ab eo conscripta tùm *Speculum Legatorum*, in quo de ipsorum Officio & potestate lato calamo scribit, & *Commentaria in Decretales*. Ad Episcopatum Mimatensem in Gallia anno MCCLXXXVI. provectus est iste *Guillelmus Durandus Speculator*, ac decennio post obiit Romæ, sepultus in Fratrum Prædicatorum Ecclesia S. Mariæ super Minervam. Perperàm nonnulli confundunt hunc *Guillelmum Durandum Speculatorem*, Mimatensem Episcopum, cum altero *Guillelmo Durando*, qui fuit etiam post ipsum Episcopus Mimatensis, & scripsit librum *de Ordine celebrandi Generalis Concilii* occasione Concilii Oecumenici Viennensis, quod tum temporis celebrari debebat. Constat etenim *Guillelmum Durandum Speculatorem*, Episcopum Mimatensem, ad tempora Concilii Generalis Viennensis non pervenisse, adeòque non esse Authorem hujusce libri, *de Ordine Celebrandi Generalis Concilii*, sed verum illius libri Authorem esse alterum *Guillelmum Durandum*, qui fuit itidem Episcopus Mimatensis, & nepos *Guillelmi Durandi Speculatoris*. Denique, inter eruditos juris Canonici Interpretes, qui Sæculo XIII. illustriores fuerunt, reponi debent *Bartholomæus Brixianus*, & *Garsias*, quorum primus natione Italus fuit. Jurisconsultus & Historicus celebris, *Gregorio IX.* Pontifici Maximo familiarissimus. Scripsit multos Tractatus Juris, quinque libros in Decretales, & Chronicon de

Ur-

Urbibus Italiæ. Obiit *Guillemus Brixianus* anno MCCLVIII. ætatis ſuæ LXXXIV. Ejus cum laude meminere *Trithemius* in Catalogo Scriptorum Illuſtrium, & *Raphael Volaterranus* lib. XXI. *Commentariorum Urbanorum*. Alter verò, ſeu *Garzias*, natione Hiſpanus, Decretales interpretatus eſſe dicitur, circa annum MCCLXXXV. Opere imperfecto. Edidit quoque *Gloſſas* in Sextum Decretalium, & Summæ, quæ *Piſanella* vocatur, quædam adjecit.

D. Alios, ſi qui fuerunt, Sæculo XIV. periti Interpretes Juris Canonici, ſeu Pontificii, breviter percenſe, & tandem Colloquio noſtro, quod ſolitò longiùs protraximus, finem imponamus.

M. Inter peritos Juris Canonici, ſeu Pontificii Interpretes Sæculi XIV. primum locum tenet *Guido Baiſius*, aliàs *de Bayſo*, Patritius Regienſis, qui Jus Canonicum interpretatus eſt Bononiæ anno MCCLXXXIII. qua in Urbe Archidiaconus creatus eſt, & eâ dignitate cognomen *Archidiaconi* apud poſteros meruit. Inter plura Opera, quæ de Jure Canonico edidit, præſertim celebrantur ejus Commentaria in univerſum Gratiani *Decretum* anno MCCC. abſoluta, quæ, ob doctrinæ in his contentæ quaſi fragrantiam, *Roſarii* nomine inſigniuntur. *Decretales* etiam interpretatus eſt, ejuſque Opera Venetiis edita ſunt magna ex parte anno MDCXXX. Hujus *Guidonis Baiſii* diſcipulus fuit *Joannes Andrea* in agro Florentino natus, Juriſconſultus peritiſſimus, qui Bononiæ per annos propè quinquaginta Decreta Pontificum magna cum laude interpretatus eſt, & ſcripſit primò Gloſſemata in ſextum Decretalium poſt *Guidonem*

Baisium, Archidiaconum, præceptorem suum, quem impensè coluit. Deindè, in *Clementinas* Scholia scripsit, quæ contextui annexa pro Glossis leguntur. Postremò, in *Gregorii IX.* Pontificis Maximi *Decretales* Commentarium edidit sub *Novellarum* titulo. Grassante peste Bononiæ obiit *Joannes Andrea* anno MCCCXLVIII. & sepultus est in Ecclesia Fratrum Prædicatorum. Hic *Joannes Andrea*, dùm adhùc in vivis esset, in filium suum adoptavit *Joannem Calderinum*, patriâ Bononiensem, qui inter Juris Canonici Interpretes Clarissimus evasit, & *Clementis VI.* Pontificis Maximi Consiliarius fuit. Plurima de Jure Canonico Opera scripsit *Joannes Calderinus*, & pratèr ejus Commentaria in libros Decretalium, Decisiones, Consilia, & alia, quæ recenset *Simlerus* in Epitome, extat, ejus Tabula continens, authoritates & sententias Bibliorum; prout in Compilationibus Decretorum & Decretalium inducuntur secundùm Alphabeti ordinem, emendata à *Thoma Dumbergio Mēmingo*, Spirensis Civitatis Consule,& excusa à *Petro Drach* anno MCCCCLXXXI. Incertum est, quo anno è vivis excesserit *Joannes Calderinus*, eum tamen Bononiæ decessisse, & in marmoreo Sepulchro apud Fratres Prædicatores tumulatum esse certissimè constat. In Gallia Sæculo XIV. floruit Juris Canonici Interpres eximius *Joannes Monachus*, patriâ Ambianensis, Ordinis Cisterciensis qui primus *Glossas* in *Sextum* vulgavit. Posteà Cardinalis creatus, apud *Philippum Pulchrum* Francorum Regem anno MCCCIII. *Bonifacii VIII.* Legatum egit. *Extravagantes*, sive Constitutiones Romanorum Pontificum,necdùm in Corpus Juris relata:

latas, interpretatus est, & Opusculum scripsit, cui titulus: *Defensorium juris*, ubi reos docet, quâ ratione sese adversùs Actores tueri debeant. Fundavit in Academia Parisiensi in gratiam Studentium anno MCCCII. Collegium, quod etiamnùm *Cardinalis Monachi* dicitur, ubi humatus est, hoc apposito titulo: *Hìc jacet Joannes Monachus, Ambianensis Diœcesis, Tituli Sanctorum Marcelli & Petri Presbyter Cardinalis, fundator istius domus: qui obiit Avenione anno Domini* MCCCXIII. *die* XXII. *Augusti*. Eodem sæculo jus Canonicum Parisiis ingenti cum laude professus est *Henricus Boich*, Brito è Diœcesi Leonensi, ut ipsemet testatur in principio Commentariorum suorum. Scripsit Commenrios in *quinque libros Decretalium*, quos se in Scholis Parisiensibus anno MCCCXLIX. perfecisse declarat. Denique, in Italia Sæculo XIV. quinque celeberrimi claruerunt Jurisconsulti, nimirùm *Dinus, Joannes Anguissola, Joannes Lignanus, Bartolus de Saxoferrato*, & *Baldus de Vbaldis*. Primus, seu *Dinus*, *Mugellanus* cognomine, à *Mugello* agri Florentini oppido, Professorum juris Bononiensium suo tempore præstantissimus fuit. Commentarios scripsit in *librum sextum Decretalium*, *Consilia*, ac plurima alia de jure Civili. E' vivis excessit Bononiæ anno MCCCIII. & apud Fratres Prædicatores sepultus est, ut scribit *Forsterus*. Alter, seu *Joannes Anguissola*, Cæsenæ in Flaminia natus, Patavii primùm, deinde circà annum MCCC. Bononiæ Jus Pontificium maxima cum laude interpretatus est. Ex ejus Scriptis vix aliud superest, quam liber *de Sponsalibus, & Matrimoniis*, quem *Joannes Andrea*, doctissimus Jurisconsultus, cujus anteà

meminimus, sibi vendicaverat. Sed, furto comperto, hic liber suo vero ac legitimo Authori, seu *Joanni Anguissolæ* adjudicatus est. *Joannes Lignanus*, à *Lignano* agri Mediolanensis oppido oriundus, unde & cognomen sumpsit, jussu *Urbani V.* Pontificis Maximi scripsit circà annum MCCCLXV. Librum *de Pluralitate Beneficiorum*, cui & alios adjecit *de Permutatione*, *de Horis Canonicis*, *de Censura Ecclesiastica*, atque *Interdicto*, *de Duello*, *de Hæresibus*, & *de Repræsaliis*. Ejus in omnes *Decretales* Commentaria Patavii servantur in majoris templi Bibliotheca. *Bartolus de Saxoferrato* natus est anno MCCCIII. in *Umbriæ* Urbe, quæ olim *Sentinum*, nunc *Saxoferratū* dicitur, undè ipse hoc cognomen accepit. Vir fuit ingenio subtili & acuto, assiduus in studio legum, tantaque celebritate Jus Pisis, ac posteà Perusii professus est, ut ad eum ob summam eruditionis & ingenii famam ac gloriam undequaque studiosorum turba conflueret, ipse verò, ob admirabilem legum peritiam, & consiliorum soliditatem, fuerit vulgò appellatus *Jurisconsultorum Princeps*, *lumen ac stella*: *Juris lucerna*, *speculum ac veritatis Pater*. Multa scripsit Opera, quæ Jurisconsultis notissima sunt, obiitque, ut alii volunt, anno MCCCLV. vel, ut censet *Lancelotus* in ejus Vita, anno MCCCLIX. Hujus *Bartoli de Saxoferrato* discipulus fuit *Baldus de Ubaldis*, Perusii natus, qui in sua Patria docuit summa cum laude & auditorum frequentiâ. Dein, à *Joanne Galeatio* Duce Mediolanensi, qui Ticini, seu Papiæ, Academiam erexerat, & Scholas studiis bonarum litterarum florentes excitaverat, Papiam accersitu ut juvenes in jurisprudentia institueret, ibi pe

mu

multos annos publicè jurisprudentiam professus est, & prætèr quinque Responsionum volumina, aliaque Opuscula, Commentarios scripsit, quibus totum fere Jus utrumque multùm Illustravit. Egregium etiam Commentarium scripsit pro asserendo *Urbani VI*, tempore Schismatis, Pontificatu anno MCCCLXXVIII. quem ex MS. vaticano edidit *Odoricus Raynaldus* ad calcem tomi XVII. Annalium Ecclesiasticorum. Allegantur etiam quædam alia ejusdem *Baldi* Opera nondùm prælo subjecta, veluti liber, quem *Peculium* inscripsit, & Tractatus de illustribus utriusque Juris Doctoribus, sive *de Commemorationibus famosissimorum Doctorum in utroque Jure*: & Opusculum, cui titulum fecit: *Practica Juris utriusque*. Hujus doctissimi Jurisconsulti laudes hoc Disthico celebravit quidam Poeta.

Qui Baldum *Juri negat accendisse lucernam,*
Ille potest medio Sole negare diem.

De anno, quo obiit *Baldus*, inter Scriptores non convenit. Alii quippè dicunt, eum è vita migrasse die XXVIII. mensis Aprilis anni MCCCC. Alii volunt, eum mortuum esse anno MCCCCXXIII. Sunt etiam nonnulli, qui asserunt, *Baldum* Ordini Fratrum Minorum nomen dedisse, idque colligere sibi videntur ex ejus Sepulchri Epitaphio, quod *Ticini* in Templo Sancti *Francisci* legitur:

Clauditur hìc Baldus, Francisci *tegmine fultus*
Doctorum Princeps, Perusina conditus arce.

Verùm, ex hoc *Baldi* Epitaphio tantummodò colligitur, *Baldum* in Ecclesia Franciscanorum fuisse sepultum; vel, ut ait *Boissardus*, eum sepeliri voluisse amictum habitu S. *Francisci*, eò quòd putaret, id plurimum ad animæ salutem conducere

posse. Quod sanè à multis aliis Viris, qui tamen Ordinem *S. Francisci* nunquàm professi sunt, pietatis ergò, eâ ætate factitatum esse, certis documentis compertum habemus. *E*xpungendus itaque est *Baldus* ex Scriptorum Ordinis Fratrum Minorum Catalogo, cui eum accenset *Lucas Wadinghus* in sua Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum, ubi etiam recenset Opera ejusdem *Baldi*, quem falsò sibi persuasit fuisse Franciscanum.

D. Habeo nunc quamdam quasi imaginem celebriorum Scriptorum, qui Sæculis XIII. & XIV. floruerunt, quorum notitia mihi deincèps apprimè utilis ac necessaria erit, ut facili negotio deprehendere possim, quandò quis Scriptor claruerit? quænam ab ipso Opera edita fuerint? quâ valuerit authoritate in Orbe litterario? nùm fabulosus, aut parùm accuratus audiat? nùm plagiarius fuerit, & cujus Scrinia compilaverit? Hunc etiam ex ea notitia fructum haud exiguum percipiam, ut nunquàm in nullius pretii Scriptoribus evoluendis oleum & operam perdam, atque si mihi aliquandò Bibliothecam instruere velim, in libris, vel manuscriptis Codicibus comparandis, & tempore, & nummis (quod multis sæpiùs contingere solet) fraudari non possim.

* *
*

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina Fidei, de Disciplina tam Ecclesiastica, quàm Monastica, & de Ethices Christianæ Doctrina, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Ecclesia obtinuit.

MAGISTER. Hæreticos Calvinistas, & Lutheranos, qui Waldensium, & Albigensium errores suscitarunt, non pudet asserere, *Innocentium III.* Pontificem Maximum, antiquam Ecclesiæ Doctrinam Sæculo XIII. immutasse, eumque in Concilio Lateranensi IV. celebrato anno MCCXV. duo monstrosa *Confessionis Sacramentalis*, & *Transubstantiationis* figmenta inter Articulos fidei reposuisse. *Calvinus*, post hominum memoriam impudentissimus Hæresiarcha, in suo Concilii Tridentini supra omne venenum pestifero antidoto ait, nullum per annos mille fuisse in Ecclesia Confessionis usum, *donèc*, inquit, *Innocentius III. cum pauculis cornutis bestiis laqueum hunc populo Christiano induxit, quem Tridentini Patres adstringunt*. Hujus procacissimi hæresiarchæ vestigiis insistens *Joannes Dallæus*, Sectæ Calvinianæ Pseudo-Minister, Catholicum dogma de Sacramentalis Confessionis usu ac necessitate omni conatu impugnavit quatuor libris anno MDCLXI. Geneve editis, in quorum secundo probandum suscipit, novitiam esse apud Christianos Confessionis Sacramentalis, seu Auricularis, Di-

ſciplinam, ejuſq; Inſtitutionem *Innocentio III.* Pontifici Romano acceptam referri debere. Idem effutiunt hęretici de Tranſubſtantiationis Catholico dogmate, cujus paritèr Authorem faciunt *Innocentium III.* dictitantque, iſtud *Tranſubſtantiationis* nomen eſſe in Eccleſia novum, inſolens & peregrinum, in Scripturis non legi, non fuiſſe ab Apoſtolis vel Sanctis Patribus uſurpatum, ſed à Concilio Lateranenſi IV. cui præfuit *Innocentius III.* poſt mille ducentos annos in Eccleſiam fuiſſe invectum. His putidis calumniis hæretici, nugarum mercatores & mendaciorum Architecti, Eccleſiam Romanam infamare ſatagunt, & quamvis ſæpiùs doctiſſimis Eccleſiæ Catholicæ Scriptorum Polemicorum lucubrationibus, ita ad incitas fuerint redacti, ut nec hiſcere, nec muſſitare poſſent, nihiloſeciùs ſic errori obfirmato animo adhærent illi inſignis pervicaciæ homines, ut tot ac tantis argumentorum molibus non ſuccumbant, tantis ponderibus non fatiſcant, tantis malleis non conquaſſentur, tantis poſtremò fulminibus non conterantur, ſed potiùs perfrictâ fronte vitra fracta, rejectas quiſquilias, & confutatas jamdudùm ſuas in Eccleſiam Romanam jactatas contumelias novam in ſcenam inducere, eaſque, crambis inſtar recoctæ, ad nauſeam uſque obtrudere non erubeſcant. Has igitùr milliès eliſas hæreticorum calumnias hìc jure merito ſilentio prætermittere poſſem, maximè cùm neceſſitatis Confeſſionis Sacramentalis, & Tranſubſtantiationis panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti Catholica dogmata ſatis ſuperque in noſtris præcedentibus Colloquiis ex perpetuo Eccleſiæ uſu, ex conſtanti San-

ctorum Patrum tàm Græcorum, quàm Latinorum traditione, & ex definitionibus Conciliorum adversùs hæreticos probaverim, & à novis ac planè absurdis illorum commentis vindicaverim. Verùm, Cùm in hocce Colloquio de Doctrina Fidei, quæ Sæculis XIII. & XIV. obtinuit, dicturi simus; necesse omninò est, ut breviter ostendamus, *Innocentium III.* Pontificem Maximum, nihil omninò immutasse Sæculo decimo tertio in antiqua fidei doctrina circà Confessionis Sacramentalis necessitatem, & Transubstantiationem panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Christi in Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, adeòque explodendàm esse hanc malè consarcinatam fabulam, quam Pseudo-Ministri Calviniani, quasi de tripode Oracula pronunciantes, suis Sectariis etiamnùm plenis buccis, inflatisque tibiis venditare solent.

Et primò quidem *Innocentium III.* Summum Pontificem nihil innovasse Sæculo Ecclesiæ decimo tertio in doctrina de Confessione Sacramentali, unico, sed efficacissimo evincam ratiocinio, missis aliis, ut brevitati consulam, benè multis argumentis, quæ ex sacris litteris, ex perpetuo Ecclesiæ usu, cujus initii nulla memoria habetur, & ex Sanctis Patribus cùm Græcis, tùm Latinis depromunt Doctores Catholici Polemici. At enim negare haud possunt hæretici, vigere adhuc in Oriente apud Græcos Schismaticos Confessionis Sacramentalis usum, ut manifestò constat non solùm ex Synodo Bethleemitica ann. MDCLXXII. sub *Dositheo* Hierosolymitano Patriarcha celebrata, quę cap. 15. ita decernit: *Pœnitentiæ Sacramentum, in quo & secreta includitur confessio, tunc tradidit* (Christus) *cùm*

cùm dixit : quorum remiſeritis peccata , remittuntur eis , quorum retinueritis , retenta ſunt ; Sed etiam id apertè colligitur ex Orationibus, quas Græci Sacerdotes proferunt ſuper peccatores pœnitentes, ut videre eſt in Euchologio Græcorum , quod doctiſſimis Notis illuſtratum edidit noſter *Goarus* , Vir linguarum Orientalium peritiſſimus , & in Ritibus Græcorum verſatiſſimus . In una ex his Orationibus hæc leguntur : *Ipſe humane , & malorum tolerator Domine , exorare nunc quoque ſuper ſervum tuum, & modum Pœnitentiæ , peccatorumque veniam illi concede ; condonans illi per me indignum famulum tuum omne delictum ſpontaneum paritèr ac involuntarium . Tu enim dixiſti , Domine , divinis & Sanctis Diſcipulis tuis & Apoſtolis : Accipite Spiritum Sanctum , quorum remiſeritis peccata , remittuntur eis , & quorum retinueritis , retenta ſunt . Et , quæcumque ligaveritis & ſolveritis ſuper terram , erunt ligata & ſoluta in Cœlis* . In alia Oratione ſic Sacerdos loquitur: *Deus, qui propter nos homo effectus eſt, & totius mundi peccata tollit , ipſe ſuaviſſima ſua benignitate cuncta hæc ſuſcipiat , quæ coràm indignitate mea enarraſti , Frater , condonans tibi omnia , & in præſenti ſæculo pariter ac in futuro* . Et deinde in altera hæc pronunciat Sacerdos : *Ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, quæcumque coràm Deo & mea Indignitate confeſſus es*. Hunc Sacramētalis Confeſſionis uſum vigere etiamnum apud Græcos Schiſmaticos , & apud omnes Orientales , probant noſter jam citatus *Goarus* in Euchologio Græcorum, *Joannes Morinus* lib. VI. *de Pœnitentia* cap. 23. ſed præſertim *Euſebius Renaudotius* , Vir clariſſimus,& Linguarum Orientalium peritiâ apprimè excul-

tus, qui anno MDCCXIII. typis Parisiensibus edidit Tomum quintum *de Perpetuitate Fidei*, in quo à pag. 257. usque ad pag. 292. invictè contra Hæreticos demonstrat, vigere adhùc Confessionis Sacramentalis usum apud Græcos, Nestorianos, Jacobitas, & alios Orientales Schismaticos, ibidèmque ostendit, quinam sit apud illos peccata confitendi modus, quæ forma absolutionis, quæ pœnitentia tùm Ecclesiasticis, tùm Laicis pro delictorum gravitate imponatur, quæ denique debeant esse internæ Pœnitentium dispositiones, ut juxtà Orientalium ritus percipiant à Sacerdotibus beneficium absolutionis. Negare itaque non possunt Hæretici, nisi in meridie cœcutire velint, Confessionis Sacramentalis usum vigere adhuc apud Græcos, & alios populos Orientales, qui ab Ecclesia Romana funesto Schismate sunt separati: Ex quo ipse peremptorium desumo argumentum, quo palàm evincitur, *Innocentium III.* non invexisse in Ecclesiam Sæculo decimo tertio Confessionis Sacramentalis usum, sicut blaterant Hæretici. Verùm enim verò, quis sibi persuadeat, Græcos, & Orientales Schismaticos adhuc retinere, & maximâ cum religione observare velle Confessionis Sacramentalis usum, si reverà ille usus, ut obstrepunt Hæretici, fuisset in Ecclesia Orientali à sæculis inauditus, & sæculo dumtaxat decimo tertio ab *Innocentio III.* Romano Pontifice esset inductus? Quis, amabo, credat, Græcos Schismaticos, qui, ut in superioribus Colloquiis observavimus, post Schisma undecimo sæculo à *Michaële Cerulario*, Patriarcha Constantinopolitano, conflatum, multa exprobrarunt Ecclesiæ Romanæ, seu Latinæ, ut suum Schis-

ma aliquo quæſito colore obducere poſſent, nunquam tamen Latinis objeciſſe hunc Confeſſionis Sacramentalis uſum, qui tamen, ſi Sæculo decimo tertio, ut garriunt Hæretici, ab *Innocentio III.* in Eccleſiam Latinam invectus fuiſſet, non levem poterat eis occaſionem ſuppeditare Latinos accuſandi, illiſque inſultandi. Poſtremò, Græci Schiſmatici, dum Sęculo XIII. ſeu an. MCCLXXIV. in Concilio Lugdunenſi II. pacem ac concordiam inierunt cum Eccleſia Latina, ſuas quidem propoſuerunt controverſias, quas cum Latinis habebant de Primatu Romani Pontificis, de Proceſſione Spiritus Sancti, de additione particulæ *Filioque*, de Azymo, & Purgatorio, ſed de Confeſſionis Sacramentalis uſu ne ullum quidem verbum dixerunt. Quod quidem argumento eſt, Græcos pro comperto habuiſſe, hunc Confeſſionis Sacramentalis uſum, non ab *Innocentio III.* Pontifice Romano recens fuiſſe in Eccleſiam invectum, uti pertendunt Hæretici, ſed illum potiùs ab ipſis Apoſtolorum temporibus in Eccleſia Orientali ab omnibus Patribus Græcis continuâ ſæculorum ſerie probatum, & ad ſua uſque tempora conſtantèr eſſe retentum; Cujus Sanctiſſimi uſus in Eccleſia Orientali obſervati ipſimet teſtes oculati erant, illumq; ad poſteros ſuos tranſmiſerunt, qui hodie inviolabiliter ei adhuc adhærent, etiamſi diro Schiſmate ab Eccleſia Romana ſint divulſi. Hoc unicum, ſed efficax argumentum jugulum Hæreticorum petit, & abundè ſufficit ad exſufflandum inane illorum figmentum de Inſtitutione Confeſſionis Sacrementalis factâ ab *Innocentio III.* in Concilio Lateranenſi habito anno MCCXV.

Eodem

Eodem itidem argumento evidentèr demonſtratur, *Innocentium III.* non procudiſſe Sæc. XIII. dogma de Tranſubſtantiatione panis & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſicut calumniantur Hæretici. Græci ſiquidem etiam poſt Schiſma, quo *Michaël Cerularius* undecimo Sæculo Eccleſiam Græcam à Latina ſejunxit, tranſubſtantiationem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti variis vocibus, quibus *converſio, tranſmutatio, tranſelementatio* ſignificatur, expreſſerunt; immò eam μετουσίωσιν, ideſt Tranſubſtantiationē, diſertè nominare non dubitarunt, nec etiamnùm dubitant. *Theorianus*, Scriptor Græcus, qui Sęculo XII. ſub *Manuele Comneno* Imperatore ſcribebat, ſic mentem ſuam, eâ de re aperit in Epiſtola ad Sacerdotes & Monachos, quam refert *Leo Allatius* Exercitatione XXIII contra Creygthonum: *Divinus panis antequam conſecretur*, inquit, *ſive azymus ſit, ſive fermentatus, indifferenter panis eſt, & dicitur à Divina Scriptura, ut oſtendemus: poſtquàm verò conſecratus eſt, nec azymus, nec fermentatus eſt, ſed Domini Corpus & caro eadem ipſamet, nec alia pro alia. Vna ſi quidem eſt & ipſa, quæ ex incorrupta virgine ſuſcepta eſt, inque Patris dextera ſedet, & à nobis Orthodoxis myſticè accipitur. Vnde Myſterium dicitur, ceù ſecretum, quod multi non percipiant. Si itaque divinum numen commutat propoſita dona in Corpus, & Sanguinem Chriſti, fruſtra fuerit contendere, an id ex azymo vel fermentato fiat, aut albo, aut rubro vino, & ejuſmodi ſtultas curioſitates de tremendis myſteriis agitare.* Quibus verbis *Theorianus* Tranſubſtantiationis dogma apertè profitetur. Qui enim panem quemcumque conſecratione ſic mutari

tari in carnem Christi credit, ut neque jam azymus sit, neque fermentatus, is profectò in ea opinione non est, substantiam panis post consecrationem remanere, adeòque *Theorianus*, qui Sæculo XII. in Ecclesia Græca floruit, Catholicum dogma, quod Latini Transubstantiationis vocabulo efferunt, hac in Epistola confessus est. Extant inter Acta Concilii Generalis Lugdunensis II. quod anno MCCLXXIV. celebratum est, litteræ *Michaëlis Palæologi*, Græcorum Imperatoris, ad *Gregorium X.* Pontificem Maximum, in quibus inter alia Romanæ fidei capita, & hoc quoque Imperator se admittere profitetur de pane non fermentato, videlicet *panem in ipso Sacramento verè transubstantiari in Corpus, & Vinum in Sanguinem Domini Jesu Christi*. Litteras etiam Synodicas *Joannis Becci*, seu *Vecci*, Patriarchæ Constantinopolitani, & Synodi Orientalis post celebrationem Concilii Lugdunensis II. scriptas edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum Christi MCCLXXVII. in quibus perindè testificantur, se certâ fide credere, *Azymum panem* (ut & fermentatum) *verè transubstantiari in Corpus Domini nostri Jesu Christi, & vinum in Sanguinem ejus, per Sanctissimi Spiritus virtutem & operationem*. Jam verò, cùm hanc reconciliationem Ecclesiæ Grecæ cum Latina à *Michaële Palæologo*, Græcorum Imperatore, in Concilio Oecumenico Lugdunensi II., initam Græci Schismatici deinceps nullis non modis detestati sint, eâque de causa Imperatorem istum, ac *Joannem Beccum* Patriarcham Constantinopolitanum, hujus unionis promotorem, acerbissimis quibusvis conviciis proscideriint, hodieque proscindere non desinant;

cum

cùm adversùs varia Confessionis illius ad *Gregorium* X. Papam missæ, necnon Synodicarum *Becci* Patriarchæ Constantinopolitani Litterarum capita, ac in primis adversùs quatuor illa præcipua, quæ utriusque Ecclesiæ, Græcæ & Latinæ, præ cæteris obesse ajunt, videlicet Spiritum Sanctum, ex Patre Filioque procedere, animas Defunctorum Purgatorio igne expiari, azymum panem legitimam esse Eucharistiæ materiam, Romanum Pontificem primatum in universa Ecclesia obtinere; quin immò, adversùs peculiaria quæcumque Latinæ Ecclesiæ placita ac ritus, virulento æstu deblateraverint Schismatici Græci, nihilosecius tantum abest, ut *Transubstantiationis*, Græcè μετουσίωσεως, vocem exhorruerint, nedùm ipsummet fidei Catholicæ caput, quod eâ voce significatur, ut eādem deinceps Schismatici lubentissimè usurpaverint. Ad cujus rei confirmationem duo hìc proferam luculentissima Græcorum Schismaticorum testimonia, quorum primum est *Georgii Scholarii*, Patriarchæ Constantinopolitani, qui interfuit Concilio Generali Florentino. Hic quippè in Sermone in Parasceve Lazari, postquam asseruit, ejusmodi μετουσίωσιν, seu transubstantiationem, ita fieri, ut accidentia destructo subjecto remaneant, ostendit discrimen, quod intercedit inter Incarnationem & Eucharistiam his verbis, quæ refert, & Latinè reddidit doctissimus noster *Michaël Lequien* in suis Notis in caput XIII. lib. IV. S. *Damasceni* de Fide Orthodoxa: *Illic enim*, seu in Incarnatione, inquit Georgius Scholarius, *neutrum in alterius naturam mutatum fuit, sed in Christi persona & divinitas & humanitas existunt: hìc verò,*

verò, seu in Eucharistia, *Creatura in Creatorem medio corpore transformatur, & quæ anteà extabat substantia panis, Dei Corpus fit, ubi Christi Corpus efficitur. Majus equidem, ob rationes, quas adduxi, omnibus, quæ patraverit Deus, miraculis est transsubstantiatio* (Græcè μετουσίωσις,) *panis in Corpus Dominicum, sed quæ impossibilis non censetur ab illo, cui perspecta potentia Dei fuerit.* Alterum testimonium est *Nectarii*, nuperi Patriarchæ Hierosolymitani, qui, ut videre est apud nostrum *Michaëlem Lequien* loco mox laudato, librum contra Latinos composuit inscriptum, *de Principatu Papæ*, qui anno MDCLXXXII. Giasii in Moldavia editus est. In hoc siquidem libro Schismaticus ille Patriarcha pag. 205. narrat, hostiam quamdam, quæ nigrorem ex mucore contraxerat, cùm in sacro disco acerræ imposita fuisset, insolito odore templum omne perfudisse. Tumque, juxta versionem P. *Michaëlis Lequien*, sic concludit: *Hoc miraculum factum esse opinor ad evidentissimam magni illius, & immensi Mysterii demonstrationem, nempè quòd accidentia solummodò panis corrumpantur: substantia verò panis semel mutata, & invocatione Sancti Spiritus in veram Corporis Christi substantiam conversa, nullam prorsùs sustineat corruptionem, sed incorrupta permaneat, tanquàm verum propriumq; Christi corpus.* Eamdem denique doctrinam de conversione substantiæ panis, & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi omnes etiamnùm profitentur Græci Schismatici, eamque mirabilem conversionem exprimunt hac μετουσίωσις, voce, quæ apud Græcos, ut norunt omnes, idem sonat, quod *Transsubstantiationis* vox significat apud Latinos.

Quæ

Quæ cùm ita sint, vehementèr mirari subit, quâ fronte Hæretici audeant asserere, *Innocentium III.* Pontificem Maximum, invexisse Sæculo XIII. dogma de Transubstantiatione, seu de conversione substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, cùm tamen ipsimet Græci Schismatici ante & post *Innocentium III.* ad hæc usque nostra tempora constantèr propugnent, fieri in augustissimo Eucharistiæ Sacramento conversionem substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, eamque conversionem efferant hac μετουσίωσις voce, quæ idem apud Græcos pollet, ac apud Latinos *Transubstantiatio*. Credibile autem non est, Græcos Schismaticos, qui Ecclesiam Latinam acerrimè insectantur, voluisse à fide majorum suorum circa Eucharistiæ Sacramentum discedere, & amplecti dogma de Transubstantiatione, seu de conversione substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, si reverà illud dogma, ut fingunt Hæretici, ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo in Concilio Lateramensi IV. habito ann. MCCXV. in Ecclesiam fuisset invectum. Facessant ergò Hæretici, suasque crassiori filo consutas fabulas tandèm aliquandò decantare desinant.

D. Fuitne semper in Ecclesia Græca, seu Orientali, usurpata hæc μετουσίωσις vox, & in Ecclesia Romana, seu Latina, perpetuo usu consecratum istud *Transubstantiationis* nomen ad significandam conversionem, quæ fit in Eucharistiæ Sacramento, substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi?

M. Certum est, utramq; Ecclesiam tam Græcam, quàm Latinam non interruptâ serie à Christo

Domino ad hæc usque tempora semper credidisse, fieri in augustissimo Eucharistiæ Sacramento conversionem substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, idemque dogma etiamnum, profiteri non solùm Ecclesiam Romanam, sed etiam omnes Orientales, tam Catholicos, quàm Schismaticos, & Hæreticos, licèt in aliis fidei capitibus à se invicem communione disiuncti sint, ut in Jacobitis, Eutychianis, Nestorianis, Moscovitis, & aliis, qui per Orientem sunt dispersi, videre est, quos eamdem fidem de conversione substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi adhuc retinere, Sole clariùs demonstrat *Antonius Arnaldus* in suo Opere *De perpetuitate Fidei*. Cùm igitur omnes totius Orbis Christiani Ecclesiæ in hoc fidei dogmate semper consenserint, & adhuc consentiant, ineptum omninò est, inquirere, utrùm antiquitùs Græci ad significandam conversionem substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi usi sint hac voce μετουσίωσις, & Latini hanc *Transubstantiationis* vocem ante Concilium Generale Lateranense IV. usurparint? Sufficit quippè, ut antiqui Patres Græci in Ecclesia Orientali, & antiqui Patres Latini in Ecclesia Romana conversionem substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, quam nunc Græci per μετουσίωσις vocem, & Latini per *Transubstantiationis* nomen significant, aliis æquipollentibus vocabulis tradiderint. Porrò, inter antiquos Patres Græcos *Chrysostomus* conversionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi nominat μεταῤῥύθμισιν, Gregorius Nissenus μεταστοιχείωσιν, Cyrillus Hierosolymitanus μεταβολὼ, & Sanctus Damascenus μεταποίησιν, quæ omnia

nia vocabula ſignificant *Converſionem*, *Tranſmutationem*, *Tranſelementationem*, eamdemque planè habent ſignificationem, quâ pollent iſtæ voces μετουσίωσις, & *Tranſubſtantiatio*, quarum primâ nunc Græci, alterâ Latini ad exprimendam converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, uti ſolent, ut videre eſt apud jam citatum doctiſſimum P. *Michaelem Lequien* in ſuis Notis in Cap. XIII. libri IV. S. Damaſceni *De Orthodoxa Fide*. Eſto itaque ad exprimendam converſionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti non ſemper Græci hac μετουσίωσις voce uſi fuerint, & Latini hoc *Tranſubſtantiationis* nomen ante Concilium Generale Lateranenſe IV. ſub *Innocentio III.* habitum non uſurpaverint, inde tamen perperàm inferunt hæretici, Tranſubſtantiationis dogma ab *Innocentio III.* fuiſſe Sæculo XIII. in Eccleſiam invectum. Nam licèt antiqui Patres, cùm Græci, tum Latini, haſce voces, quibus nunc utuntur Græci & Latini, non uſurpaverint, alias tamen æquipollentes, & eamdem planè ſignificationem habentes ad exprimendam converſionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti adhibuerunt. Alioquì, ſi quid roboris haberet iſtud hæreticorum argumentum, dicendum eſſet, antiquos Patres Græcos & Latinos, necnon Chriſtianos trium priorum Eccleſiæ Sæculorum non credidiſſe, Verbum Divinum eſſe conſubſtantiale æterno Patri, quia non uſi ſunt hac ὁμοούσιος, ſeu conſubſtantialis, voce, quæ ſolùm in Concilio Nicæno I. celebrato anno cccxxv. contra Arianos fuit in Eccleſia conſecrata, & in uſu apud fideles. Dicendum quoque eſſet, antiquos Patres Græcos & Latinos, atque

omnes Christianos non credidisse ante hæresiarcham *Nestorium*, MARIAM Virginem esse *Deiparam*, seu Matrem Dei, quia usi non sunt hac θεοτόκος, seu Matris Dei, voce, quæ tantùm in Concilio Ephesino ad configendam Nestorii hæresim anno CCCCXXXI. indicto apud Christianos frequentari cœpit. Certè norunt omnes, qui in Historia Ecclesiastica sunt versati, Ecclesiæ Catholicæ solemne semper fuisse novas hæreseon pestes novis nominibus refellere. Sic Patrem *Ingenitum* appellavit. Sic nomen *Hypostasis*, nomen *Incarnationis*, nomen ipsum *Trinitatis*, in sacris licèt litteris non usurpatum adhibuit. Quorsùm ergo ad veritatem sacrosanctæ Eucharistiæ à Christo Domino traditam, ab Apostolis prædicatam, à Sanctis Patribus Græcis & Latinis perenni traditione propagatam clarè exprimendam, & contra prophanas hæreticorum novitates tutandam, non potuerunt Patres Concilii Generalis Lateranensis IV. ab *Innocentio III.* convocati hoc *Transubstantiationis* nomen solemni Decreto adoptare, & in Ecclesia Catholica consecrare? Addo etiam falsum esse, istud *Transubstantiationis* nomen fuisse primùm à Concilio Lateranensi IV. invectum, cùm illius apertè meminerint *Stephanus Eduensis*, & *Petrus Blesensis*, qui Sæculo XII. vixêre, quanquàm tamen in usu familiari apud omnes non adhiberetur ante laudatum istud Concilium, quod prædictum nomen, ad ineffabile illud mysterium explicandum perquàm appositum, publico usu, ad obstruenda hæreticorum ora, consecratum in Ecclesia esse voluit.

D. Observasti in secundo Colloquio, *Joannem*, vulgò dictum vigesimum secundum, qui Sæculo

culo XIV. Romanum Pontificatum tenuit, hæreſeos inſimulari à nonnullis,qui aſſerunt,hunc Summum Pontificem non ſolùm ex animo propugnaſſe veterem quorumdam erroneam ſententiam, quòd Sanctorum Animæ ad ſupremi diem uſque judicii Viſione Dei Beatificâ non fruantur; ſed eam, ut dogma Fidei Eccleſiæ credendam propoſuiſſe. Hunc Summum Pontificem ab hac calumnia hìc vindicare debes, quò certiſſimè conſtet, Doctrinam Eccleſiæ Romanæ Sæculo decimo quarto puram ac illibatam perſtitiſſe.

M. Certa ſuppetunt monumenta, quibus facilè evincitur, *Joannem XXII.* Pontificem Maximum nullo unquam decreto approbaſſe, nedùm toti Eccleſiæ credendam propoſuiſſe veterem & erroneam illorum ſententiam, qui cenſebant, procraſtinandam eſſe viſionem Dei beatificam, hoc eſt Sanctorum Animas Viſione Dei ante ſupremi judicii diem non fruituras. At enim non poteſt meliùs nobis innoteſcere, quænam fuerit mens & ſententia *Joannis XXII.* circa ſtatum animarum poſt mortem, quàm ex eodem Summo Pontifice, qui ſæpiùs declaravit ac profeſſus eſt, ea, quæ de dilatione beatitudinis Sanctorum uſque ad diem judicii nonnunquam prædicaverat, ac defendiſſe viſus erat, à ſe fuiſſe prolata tantùm ad veritatem indagandam, nec quidquam ſuper hac re unquàm definitum eſſe. Id primò diſertè teſtatur *Joannes XXII.* in Epiſtola,quam anno MCCCXXXIII.ſcripſit ad *Philippum* Galliarum Regem, in qua hæc habet: *Propter hoc, ut veritas poſſit melius aperiri, Nos interdum in noſtris ſermonibus mentionem habuimus, non proferendo verbum de noſtro capite, ſed dicta Scriptu-*

ræ Sacræ, & Sanctorum: multique tam Cardinales, quàm alii coram nobis, & alibi in suis sermonibus pro & contra, de ista materia sunt locuti, & nedum in sermonibus, immò publicè, Prælatis, ac Magistris in Theologia præsentibus, est in Curia pluriès quæstio hujusmodi, ut sic pleniùs possit inveniri veritas, disputata. Idem scripsit *Joannes XXII.* in altera Epistola, quam anno sequenti, seu MCCCXXXIV. direxit ad Galliarum Reginam. Ex quibus duabus Epistolis, quas *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXXIII. & MCCCXXXIV. refert, manifestò constat, *Joan. XXII.* permisisse dumtaxat, ut hæc quæstio de dilatione beatitudinis usque ad supremi judicii diem, quæ tum temporis decretorio Ecclesiæ judicio necdum eliquata erat, & in dogma fidei transierat, in utramque partem ventilaretur, ut ex publicis Theologorum disputationibus patesceret veritas. At, cùm nonnulli malevoli & iniqui obtrectatores, quos inter erant *Michael Cæsenas*, *Guillelmus Okamus*, *Bonagratia*, Franciscani, & alii, qui *Ludovici Bavari* Imperatoris Schismatici partibus adhærebant, inde ansam & occasionem arriperent sinistros rumores spargendi contra *Joannem XXII.* eumque palàm calumniandi, quasi negaret Animas, quibus post hanc vitam nihil superest flammis piacularibus purgandum, potiri Visione Dei beatifica usque ad supremi judicii diem: tunc J*oannes XXII.* publicum Cardinalium Consistorium indixit die III. mensis Januarii anni MCCCXXXIV. in quo, Tabellionibus publicis etiam præsentibus, fidei suæ declarationem edidit his verbis: *Ne quis sinistrò interpretari possit, Nos sensisse aliquid, aut sentire, quod Sacræ Scripturæ obviet, aut Fidei Orthodoxæ, dicimus & pro-*

protestamur expressè, quòd quidquid in quæstione, seu materia visionis animarum, videlicet an animæ à peccatis, & pœnis peccatorum purgatæ videant Divinam Essentiam illa visione, quam Apostolus appellat facialem; seu quacunque alia materia in sermonibus & collationibus nostris diximus, allegavimus, seu proposuimus, non intendentes aliquid determinare, vel decidere, seu credere, quod esset quovis modo Scripturæ sacræ obvium, vel contrarium Fidei Orthodoxæ, sed illud solùm tenère, & credere, quod & Scripturæ potest & poterat, & Catholicæ Fidei convenire; & si fortan in prædictis sermonibus, vel collationibus aliqua, quæ vel Scripturæ sacræ, seu Fidei Orthodoxæ quovis modo essent, vel viderentur obvia, ipsa præter intentionem à nobis fuisse prolata, dicimus & asserimus, eaque revocamus expressè, non intendentes illis adhærere, nec ea in præsenti defendere, nec etiam in futurum. Quin, die III. mensis Decembris ejusdem anni MCCCXXXIV. *Joannes XXII.* lethali morbo correptus, ac propediè m moriturus, fidei suæ circa Visionem beatificam hoc reliquit testimonium, dicens: *Fatemur, & credimus, quòd Animæ purgatæ, separatæ à corporibus, sunt in Cælo, & vident Deum ac Divinam Essentiam facie ad faciem.* Utramque Fidei *Joannis XXII.* declarationem *Benedictus,* vulgò dictus *XII.* ejus in Sede Pontificia Successor, inseruit suo Diplomati dato Avenione an. MCCCXXXV. quod ex MS. Vaticano integrum refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXXIV. Prætereà *Joannis XXII.* mentem ac sententiam, circa statum Animarum post mortem, perspectam, ac exploratam reddunt tria ejus Diplomata, quorum unum dedit pro Canonizatione S. *Thomæ Aquinatis,* alterum

pro Canonizatione S. *Ludovici*, Episcopi Tolosani, & tertium pro Canonizatione S. *Thomæ*, Herfordiensis Episcopi, in quibus protestatur Summus ille Pontifex, Sanctos illos cum Christo regnare in Cœlis, & Visione Dei beatificâ perfrui. His certissimis monumentis apertè falsi convincitur impostura Hæresiarchæ *Calvini*, qui libro IV. *Institutionum* cap. 7. hæc impudenter scripsit: *Expungant*, inquit, *è numero Pontificum oportet, Joannem XXII. qui palàm asseruit, animas esse mortales, unàque cum corporibus interire usque ad diem Resurrectionis. Atque ut videas totam Sedem cum præcipuis suis fulturis tunc prorsus concidisse, nemo Cardinalium huic se tantæ insaniæ opposuit. Sed Schola Parisiensis Regem Galliæ compulit, ut ad palinodiam hominem cogeret. Rex ejus communionem suis interdixit, nisi mox resipisceret; idque de more publicavit per præconem. Hac necessitate adactus ille, errorem abjuravit*, & ad marginem ait: *Testis Joannes Gerson, qui tunc vivebat*. Hactenus petulantissimus ille Heresiarcha, cujus quot verba, tot putida sunt mendacia. Primum mendacium est, dum ait, *Joannem XXII.* asseruisse Animas esse mortales, unàque cum corporibus interire usque ad diem Resurrectionis, cùm tamen ex antiquis monumentis, & ex locupletissimis testimoniis probatæ fidei Scriptorum coævorum certissimè constet, J*oannem XXII.* nunquam asseruisse, animas esse mortales, unàque cum corporibus interire usque ad diem Resurrectionis, sed illum dumtaxat, ut Doctorem privatum, plus æquo favisse sententiæ quorumdam veterum Patrum circa procrastinationem Visionis Dei usq; ad diem supremi judicii, quæ tamen sententia tum tempo-

ris,

is, ut jam observavimus, necdum solemni Ecclesiæ judicio erat proscripta, utpotè quæ confixa solùm fuerit in Concilio Generali Florentino habito anno MCCCCXXXIX. quâ tamen non obstante illius Concilii Oecumenici definitione, scelestissimus Hæresiarcha *Calvinus* eamdem opinionem, ab Ecclesia licèt ut hæreticam damnatam, obstinato animo propugnavit, sicut alibi ostendimus. Alterum mendacium profert *Calvinus*, dum affirmat, neminem fuisse, qui huic sententiæ se opponeret; cùm tamen Academia Parisiensis in Saltu Vincennarum congregata hanc sententiam de dilatione beatitudinis usque ad supremi judicii diem damnaverit, suæque censuræ ad petitionem *Philippi Valesii* Galliarum Regis authenticum porrexerit Instrumentum, Magistrorum omnium subscriptione & sigillis munitum, quod integrum *Responsioni suæ ad mysterium iniquitatis* inseruit noster *Joannes Coeffeteau* Massiliensis Episcopus, illudque *Egassius Bulæus* tomo IV. *Historiæ Universitatis Parisiensis* ad annum MCCCXXXII. iterùm retulit, ac Originale in manibus Fratrum Prædicatorum se Lutetiæ vidisse testatur *Philippus Gammacheus*, Doctor Sorbonicus, in primam Secundæ, quæst. 4. cap. 2. Contra eamdem sententiam de dilatione Beatitudinis usque ad supremi judicii diem doctissimum scripsit Commentarium noster *Durandus à S. Porciano*, Episcopus Meldensis, quod *Odoricus Raynaldus* ex Codice Vaticano descripsit, suisque Annalibus inseruit. Tertiò, mentitur *Calvinus*, dum scribit, quòd *Schola Parisiensis Regem Galliæ compulit, ut ad palinodiam Joannem XXII. cogeret*; cùm potiùs Academiæ Parisiensis Doctores, jussu *Philippi Valesii*, Galliæ Re-

Regis, in Saltu Vincennarum, ut mox diximus, congregati, istud de *Joanne XXII.* testimonium Regi perhibuerint, dicentes: *Multorum fide dignorum relatione audivimus, quòd quidquid in hac materia* (scilicet de procrastinatione gloriæ Sanctorum usque ad diem judicii) *Sua Sanctitas dixit: non asserendo, seu opinando protulit, sed solummodò recitando.* Quartò, à vero omninò abhorret, quod subjungit *Calvinus*, dicens: *Rex* (seu *Philippus Valesius*, qui tunc in Galliis regnabat,) *ejus*, seu *Joannis XXII. communionem suis interdixit, nisi mox resipisceret. Hac necessitate adactus ille errorem abjuravit.* Id, inquam, à veritate Historiæ omninò alienum est, tum quia apud nullum Scriptorem coævum legitur, *Philippum Valesium*, Galliarum Regem, communionem *Joannis XXII.* suis subditis interdixisse; tum quia etiam, omnes ad unum Scriptores, si excipias *Guillelmum Okamum*, qui *Ludovici Bavari* Imperatoris Schismatici stipendiarius erat, testantur, *Joannem XXII.* nullum unquam errorem propugnasse aut abjurasse, eò quòd sententia de dilatione Visionis Dei usque ad supremi judicii diem, in quam *Joannes XXII.* ut Doctor privatus, inclinare visus est, nondùm ab Ecclesia esset damnata, nec ullo solemni Decreto ab ea definitum, Animas corporibus exutas, ac plenè purgatas, *in Cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum trinum & unum sicuti est.* Quæ tandem veritas planè dilucidata, & totius Ecclesiæ judicio in Oecumenica Synodo Florentina sancita ac firmata est. Non me fugit, *Petrum de Alliaco*, Cameracensem Episcopum, & posteà S.R.E. Cardinalem, in quadam Oratione, quam habuit coram *Carolo VI.* III. Idus Decembris

anni MCCCCVI. affirmasse, Regem *Philippum Valesium*, Academiæ Parisiensis judicio fretum, vehementissimas ad Joannem *XXII.* scripsisse litteras, in quibus rogum ipsi intentabat, ni suum revocaret errorem. Sed nullus dubito, quin *Petrus de Alliaco*, qui post annos dumtaxat septuaginta ab obitu Jo*annis XXII.* id dixisse fertur, deceptus sit, perperàm videlicet applicando personæ Jo*annis XXII.* minas, quas *Philippus Valesius*, Galliarum Rex intentarat Ministro Generali Fratrum Minorum, *Geraldo* dicto, qui sententiam de dilatione Visionis Dei usque ad judicii diem cum plurium offensione publicè Parisiis prædicaverat, cùmque *Philippus* Rex eâ de re per litteras ad Jo*annem XXII.* directas conquestus fuisset, rescripsit Summus ille Pontifex, & sub juramento negavit, se præfatum Generalem Minorum Parisios misisse, ut sententiam de procrastinatione beatitudinis Sanctorum usque ad supremi judicii diem in hac Civitate Parisiensi, sicut fama ferebat, prædicaret. Hanc Epistolam Jo*annis XXII.* ad *Philippum*, Galliarum Regem, refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXXIII. Præterquamquòd, testimonium *Petri de Alliaco* asserentis Jo*annem XXII.* in errorem impegisse, facili negotio falsi convincitur locupletissimis testimoniis, quæ mox laudavimus, ejusdem Pontificis Jo*annis XXII.* ejusque successoris *Benedicti XII.* atque Academiæ Parisiensis, quibus addi etiam possunt testimonia nostri *Ptolomæi Lucensis* cap.42. lib. 24. Historiæ Ecclesiasticæ, sæpiùs ab *Odorico Raynaldo* ex MS. Vaticano in Annalibus Ecclesiasticis laudatæ, & Jo*annis Villani* cap.19.lib.XI. *Historiæ* Italicè scriptæ. Qui Authores, cùm Jo*anni XXII.* coævi fue-

fuerint, longè majorem, quàm *Petrus de Alliaco* in rebus Historicis sui temporis fidem merentur. Idem judicium ferendum esse censeo de *Joanne Gersonio*, Sacræ Facultatis Parisiensis Cancellario, quem Hæresiarcha *Joannes Calvinus* omnium in *Joannem XXII.* mendaciorum suorum testem citat in margine his verbis: *Testis Joannes Gerson, qui tunc vivebat*. Qua in re *Calvinus* non minùs ignorantiam, quàm malitiam suam prodidit; ignorantiam quidem, dum ait, *Joannem Gersonem* eodem tempore vixisse, quo *Joannes XXII.* Ecclesiam regebat, cùm tamen certum sit, *Joannem Gersonium* longè post obitum *Joannis XXII.* natum esse. Mortuus quippè est *Joannes XXII.* anno MCCCXXXIV. ut testatur *Joannes Villani* libro XI. *Historiæ* cap. 19. *Joannes* verò *Gersonius* natus est anno MCCCLXIII. ut videre est apud *Trithemium* in libro *De Viris Illustribus*. Quî igitur, amabo, fieri potuit, ut *Joannes Gersonius* eodem tempore vixerit, quo *Joannes XXII.* At hic Anachronismus, etsi gravissimus, posset *Calvino* condonari, nisi ibidem suam malitiam apertè indicaret. Postquàm enim audacissimus ille Hæresiarcha infrunito ore asseruit, *Joannem XXII.* negasse immortalitatem animæ, & *Philippum Valesium*, Galliarum Regem, communionem hujus Summi Pontificis suis subditis interdixisse, aliaque non minus insulsa congessit mendacia, citat ad marginem *Ioannem Gersonium*, ut vadem ac testem omnium mendaciorum, quæ in *Joannem XXII.* virulento calamo scripsit, cùm tamen *Ioannes Gersonius* nullibi dicat, *Ioannem XXII.* negasse immortalitatem animæ, & *Philippum Valesium* Galliarum Regem interdixisse suis subditis communionem *Ioannis*

nis XXII. Hoc unum dumtaxat, ut candidè fatear, asserit Joannes *Gersonius*, videlicet Joannem *XXII.* ut Doctorem privatum, propugnasse sententiam de dilatione Visionis Dei usque ad judicii diem, eamque sententiam à Theologis Parisiensibus fuisse damnatam. Sic enim in Sermone de Festo Paschatis, illud explicans: *Hodie mecum eris in Paradiso*, effatur iste Academiæ Parisiensis Cancellarius: *Propter quod insuper apparet falsitas doctrinæ Papæ Joannis XXII. quæ damnata fuit cum sono buccinarum coram Rege Philippo avunculo tuo per Theologos Parisienses, de Visione beata,& credidit potius Theologis Parisiensibus, quàm Curiæ*. Hoc Joannis *Gersonii* testimonium hìc referre necessarium esse duxi, ut inde facilè intelligeres, falsò Joannem *Gersonium* citari ab Hæresiarcha *Calvino* tanquam testem omnium mendaciorum, quæ ipse de industria suo in cerebro conficta in Joannem *XXII.* sacrilego ore evomuit. Quamquam tamen, ut obiter dicam, nec ipsimet Joanni *Gersonio* fides adhibenda sit,non solùm quia asserit, sententiam de procrastinatione Visionis Dei usque ad judicii diem fuisse à Theologis Parisiensibus damnatam cum sono buccinarum,quæ profectò circumstantia de censuræ Theologorum Parisiensium promulgatione facta *cum sono buccinarum* ab antiquioribus, & coævis Scriptoribus omninò reticetur; sed etiam quia *Gersonius* innuere videtur, Joannem *XXII.* ex animo propugnasse sententiam de dilatione beatitudinis usque ad supremi judicii diem, cùm potiùs ex antiquissimis Monumentis, quæ jam laudavimus, & ex disertis coævorum, ac subindè *Gersonio* antiquiorum Scriptorum testimoniis haud ob-

scu-

ſcurè colligi poſſit, *Joannem XXII.* propendiſſe dumtaxat in ſententiam de dilatione beatitudinis uſque ad judicii diem, eumque inquirendæ ac elucidandæ veritatis gratiâ, quæſtionem hanc de Sanctarum Animarum beatifica Viſione in utramque partem diſceptari optaſſe, eam tamen auctoritate Pontificiâ nunquàm definiiſſe, cùm illius Pontificiæ definitionis nullum in hujus Summi Pontificis, ſeu dictis, ſeu factis, ſignum, aut leviſſimum reperiatur veſtigium.

D. Quænam in Scholis Sæculis XIII.& XIV. Theologiam docendi obtinuit methodus, & quæ potiſſimùm Diſciplinæ, Artes, ac Scientiæ excultæ fuerunt?

M. Quamvis Sæculis XIII. & XIV. ſtudium juris Canonici & Civilis maximè viguerit, in profeſſione tamen Theologiæ Scholaſticæ omnis ferè litterarum dignitas conſiſtebat, præſertim poſtquàm S. *Thomas*, Doctor Angelicus, Theologiam Scholaſticam egregiis Commentariis, ac Summâ ſuâ tripartitâ plurimùm illuſtraſſet, atque Philoſophiam obſequio fidei mancipaſſet. Huic quippè Sanctiſſimo Præceptori prima, ac penè una cura fuit inquirere ac certò noſſe, quid Scriptura, quid conſenſus omnium Sanctorum Patrum de quâque re doceret, ut, eo conſtituto tanquàm immoto fundamento, totam illi Theologiam adſtrueret. Hinc *Doctoris communis* nomen aſſecutus eſt, quia, Duce verbo Dei, fugit diverticula, & tritam Patrum calcavit viam, à qua ne latum quidem unguem permiſit ſibi diſcedere. Omnes Scientias obſequio fidei ſubjecit, & ex philoſophia eas ſententias delegit, quæ ad fidei myſteria explicanda & pro-

& propugnanda conducere possent; verbo dicam, sicut vitæ origo & finis est à corde, quod primum omnium incipit, & ultimum desinit vivere, ita S. *Thomæ Aquinati* scribenti, & docenti fides instar cordis fuit, ab una fide & traditione cœpit, & in fidem desiit. Theologica è doctrina Patrum, & principiis fidei hausit, in opinionibus verò philosophicis deligendis, inter hinc indè probabilia - unius fidei defendendæ rationem ita habuit, ut merito Doctoris illius Angelici Scripta appellare possim Christianæ Religionis Armamentarium, & quęcunque docet, sint vel consectaria à fide deducta, vel præsidia fidei & ad illam apparatus. Si vellem ad hujus rei fidem faciendam, quæ suppetunt, hìc proferre experimenta, decurrendæ mihi essent omnes Theologiæ partes, quia ubique eamdem methodum servavit. Hanc S. *Thomæ* in pertractandis quæstionibus Theologicis methodum, quâ ad veritatis discussionem nulla aptior, ad Catholicam fidem defendendam solidior, ad mores probè informandos securior esse potest, qui Sæculis XIII. & XIV. secuti sunt Theologi, à veritatis tramite nunquam deviarunt. At, proh dolor! nonnulli fuerunt Sæculis XIII. & XIV. Theologi, qui diversam à Sancti *Thomæ* methodo viam ineuntes, & in Theologia Philosophos agentes, in varios errores proruperunt, quorum temeritatem, superbiam, insolentiamque repressit Academia Parisiensis, sicut ostendimus in Colloquio tertio. Extiterunt etiam alii Academiæ Parisiensis Theologi, qui Sæculis XIII. & XIV. affectatâ ingenii subtilioris famâ, inutilium, & metaphysicarum difficultatum Concertationibus Scholas impleverunt, nodisque in-

intricatissimis futilium quæstionum, quæ vix aliud quàm temporis jacturam, aut quod multò periculosius, nec minus frequens malum accidebat, pietatis fastidium afferebant. De hoc gravissimo, qui in Theologiam Scholasticam apud Theologos Parisienses irrepserat, abusu, jure ac meritò conqueritur J*oannes Gersonius*, Facultatis Parisiensis Cancellarius, in Epistola, quam Brugis scripsit ad quemdam Prælatum, in qua, teste *Egassio Bulæo* tomo IV. *Historiæ Universitatis Parisiensis* hæc habet: *Reverende Pater, sub vestra, & Magistrorum nostrorum correctione in Facultate Theologiæ videtur esse necessaria reformatio super sequentibus inter cætera. Primò, ne tractentur ita communiter doctrinæ inutiles sine fructu & soliditate, quoniam per eas, doctrinæ ad salutem necessariæ & utiles deseruntur, ne sciunt necessaria, quia supervacua didicerunt, inqui Seneca. Secundò, per eas non studentes seducuntur quia scilicet putant, illos principaliter esse Theologos qui talibus se dant, spreta Biblia, & Sacris Doctoribus. Tertiò, per eas* (seu inutiles doctrinas) *termin à Sanctis Patribus usitati transmutantur contra illu Augustini: Nobis ad certam Regulam loqui fas est &c Et non sequitur velocior scientiæ alicujus corruptio quam per hæc &c. Quartò, per eas Theologi ab alii Facultatibus irridentur, nam ideò appellantur Phantastici, & dicuntur nihil scire de solida veritate, & Moralibus & Biblia. Quintò, per eas viæ eorum multiplices aperiuntur. Quia enim loquuntur, & fingunt sibi ad placitum terminos, quos alii Doctores e Magistri non intelligunt, nec intelligere curant, dicun incredibilia & absurdissima, quæ ex suis absurdis fictionibus dicunt sequi. Sextò, per eas Ecclesia & F*

d

des neque intus, neque foris ædificantur. Conſtat, quòd dant potiùs occaſiones credendi, quòd Deus non ſit omnimodè ſimplex, aut unus. Septimò, per eas multi ex Theologis tam activè, quàm paſſivè ſcandalizantur, nam alii vocantur rudes ab aliis, & alii è contra Curioſi, & Phantaſtici: Tales nunc currunt propoſitiones ex talibus doctrinis: infinitæ ſunt durationes in divinis ſecundùm prius & poſterius quamvis æternæ: Spiritus Sanctus liberè, contradictoriè, contingenter producitur ex parte principii &c. Hactenus *Joannes Gerſonius*, qui doctrinas inutiles, quæ his temporibus in Scholas invectæ, germanæ Theologiæ faciem deturpabant, meritò improbat, monetque Theologos, ut abſtineant à tractandis illis quæſtionibus, quæ ſemper litigandi novam videntur ſubminiſtrare materiam, easque ſolùm ventilent, quæ ad Scripturæ Sacræ, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, ac veræ Theologiæ notitiam conferre, aut fidelibus Chriſtianæ pietatis ſemina inſtillare poſſunt. Hùc enim profectò præcipua Theologorum cura intendi deberet, ut proſcriptis, & ab ipſis uſque radicibus evulſis ex hominum animis falſis opinionibus, præſertim illis, quæ laſcivienti hominum libidini indulgent, ſanam Theologiam ex Sacris litteris, ex Sanctorum Patrum Operibus, atque ex Sacris Eccleſiæ ſanctionibus hauſtam traderent diſcipulis, eaſque ſæpius in Scholis neceſſarias diſputationes, & exercitationes haberent, quæ intelligendi prudentiam acuunt, loquendi celeritatem incitant, artemque edocent hæreticos feriendi, repellendi, & tanquam machinatione aliqua in omnem partem contorquendi. Quâ in re impensè laudo noſtri temporis Theologos, qui, eximiâ inſtructi diſſerendi faculta-

te, benè multa, quæ antehàc aut conclusa, aut obscura erant, variis disputationibus tractata eruerunt, dilucidè exposuerunt, & ad altiorem sacrarum litterarum peritiam, ad meliorem Sanctorum Patrum doctrinam, quæstiones ad exercenda ingenia, ac diluenda contorta hæreticorum sophismata apprimè utiles providè atque sapienter adjecerunt.

D. Cùm non solùm doctrinam Ecclesiæ, sed etiam Leges & Constitutiones Ecclesiasticas, quibus sancitur Disciplina, callere debeat Clericus, ne quidquam faciat, quod Patrum possit esse regulis contrarium; magni mea interest, ut hìc Disciplinæ Ecclesiasticæ, quæ Sæculis XIII. & XIV. viguit, speciem & formam adumbres.

M. Priusquàm Singularia quędam attingam Disciplinæ Ecclesiasticæ Capita, non abs re erit generales præmittere Observationes, spectantes Disciplinam Ecclesiæ, quæ Sæculis XIII. & XIV. sancita fuit, atque executioni mandata. In primis, observare debes, pluralitatem Beneficiorum Sæculo decimo tertio multis Clericis placuisse, cumque abusum frequentibus Decretis & Canonibus Summorum Pontificum ac Conciliorum damnatum esse, sed cùm nihilosecius hæc pestis, præsertim in Galliis, latiùs grassaretur, *Guillelmum* Parisiensem Episcopum, per triennium, hoc est, ab anno MCCXXXV. usque ad annum MCCXXXVIII hanc de Beneficiorum unitate aut pluralitate Controversiam jussisse à Theologis Academiæ Parisiensis disputari, an videlicèt salvâ conscientiâ posset quis plura adire & habere Beneficia? Hanc quæstionem diuturno examine discusserunt Theolog

logi Parisienses, ac tandem plenis Theologorum Comitiis, quibus ex Familia Dominicana intererant tres, *Hugo à Sancto Charo*, Theologiæ Professor, ac posteà S.R.E. Cardinalis, *Guerricus à Sancto Quintino*, & *Gaufridus*, quorũ suffragiis decretum est, nullum posse, sine legitima causa, pluribus Beneficiis potiri, si ex uno Beneficio annuos redditus ad honestam vitæ sustentationem sufficientes perciperet. Id disertè testatur noster *Thomas Cantipratanus*, qui tum temporis Parisiis versabatur, libro I. *Apum* cap.xx. num.v. ubi hęc habet: *Volo*, inquit, *ut quicumque hæc* legerit, *sciat me anno ab Incarnatione Domini* MCCXXXVIII. *fuisse Parisiis, ubi Venerabilis Guillelmus Parisiensis Episcopus, qui in Theologia rexerat, conventionem fecit omnium Magistrorum in Capitulo Fratrum Prædicatorum. Proposita ergo quæstione de pluralitate Beneficiorum, solerti, & valdè longa dissertatione probatum est, duo Beneficia, dummodò unum valeret quindecim libras Parisienses* (quę Summa tunc temporis in Galliis, ob monetę penuriam ad honestum Clerici victum sufficiebat) *teneri cum salute animæ non posse*. Verùm, inter Scriptores Sæculi XIII. nullus, meâ quidem sententiâ, diligentiùs excussit, & clariùs atque securiùs hanc de unitate, vel pluralitate Beneficiorum Controversiam explanavit, quàm S. *Thomas*, Doctor Angelicus, Quodlibeto IX. Quæstione VII. Art. II. ubi primùm docet, quòd inter actiones de se indifferentes ad bonum & malum locum habere non possit plurium præbendarum, seu cumulatorum Beneficiorum possessio, *cùm hoc, quod est habere plures Præbendas, plurimas in se inordinationes contineat; utpotè quia, non est possibile aliquem in plu-*

ribus Ecclesiis deservire, in quibus est præbendatus, cùm præbendæ videantur esse ordinatæ quasi quædam stipendia Deo ibidem ministrantium. Sequitur etiam diminutio Divini Cultus, dùm unus loco plurium instituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum Testatorum, qui ad hoc bona Ecclesiis contulerunt, ut certus numerus Deo deservientium ibi esset. Sequitur etiam inæqualitas, dùm unus pluribus Beneficiis abundat, & alius nec unum habere potest. Secundò, docet S. *Thomas*, Præbendarum, seu Beneficiorum pluralitatem *esse in numero harum actionum, quæ absolutè consideratæ deformitatem, vel inordinationem quamdam important, quæ tamen, aliquibus circumstantiis advenientibus, bonæ efficiuntur; Sicut occidere hominem vel percutere, in se deformitatem quamdam importat; Sed si addatur, occidere malefactorem propter justitiam, vel percutere delinquentem causa disciplinæ, non erit peccatum, sed virtuosum. In numero harum actionum videtur esse, habere plures præbendas. Quamvis enim aliquas inordinationes contineat, tamen aliæ circumstantiæ possunt supervenire, ita honestantes actum, quòd prædictæ inordinationes totalitèr evacuentur; ut putà si sit necessitas in pluribus Ecclesiis ejus obsequio, & possit plus servire Ecclesiæ, vel tantumdèm, absens quàm alius præsens; & si qua alia sunt ejusmodi. Et tunc istis conditionibus supervenientibus cum recta intentione non erit peccatum..... Si verò aliquis*, subdit Doctor ille Angelicus, *hac intentione plura Beneficia habeat, ut sit ditior, ut lautiùs vivat, & ut faciliùs ad Episcopatum perveniat in aliqua Ecclesiarũ, ubi est Præbendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur, quia cum tali intentione & unum Beneficium*

cium habere, quod nullam inordinationem importat, esset illicitum. Denique, concludit *S. Thomas*: *sine quibus circumstantiis tutum non est plures habere Præbendas, quantumcùmque Dispensatio interveniat; eò quòd dispensatio humana non aufert ligamen Juris naturalis, sed solùm ligamen Juris positivi, quod per hominem statuitur, & per hominem dispensari potest.* Ex qua S. *Thomæ* doctrinà manifestò colligitur, Beneficiorum pluralitatem, quæ his munita non est circumstantiis ab illo Doctore Angelico assignatis, illicitam esse, meritòque damnatam Canone XIX. Concilii Lateranensis IV. sub *Innocentio III.* anno MCCXV. celebrati, quem Canonem posteà Sæculo XIV. renovarunt Summi Pontifices *Joannes XXII.* in sua Decretali, quæ incipit, *Execrabilis &c.* & *Urbanus V.* in sua Constitutione, cujus initium, *Horribilis &c.* Refert etiam *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXI. fuisse Ecclesiæ Gallicanæ Præsulem Anonymum, qui in Concilio Generali Viennensi contra Beneficiorum pluralitatem acritèr invectus est his verbis: *Hodiè, quod cum dolore referendum est, una persona, aliquandò minus idonea, quatuor vel quinque in diversis Ecclesiis obtinet Beneficia, idest, quinque vel quatuor dignitates, aliquando tres vel duas; Quin immò, quod non est minimum inconveniens vel absurdum, una persona, cui secundùm statum suum una sufficeret Canonica vel Præbenda, decem vel duodecim in diversis Ecclesiis obtinet, & aliquandò plures, sicut vidi. Heu! aliquandò una persona tot obtinet dignitates, Personatus, vel Officia, quot ex eis possèt quinquaginta vel sexaginta exercitatis & litteratis personis sufficientissimè provideri. Ex quo pernicioso abusu sequitur destructio Ec-*

clesiarum, defectus servitiorum Ecclesiasticorum, enervatio & dissipatio studiorum, quæ modernis temporibus ubique terrarum depereunt, propter hoc quòd bonis Scholaribus exercitatum ingenium habentibus provideri non potest per Prælatos &c.

Hanc generalem observationem de pluralitate Beneficiorum Sæculis XIII. & XIV. multis Summorum Pontificum & Conciliorum Decretis proscriptâ, altera excipiet observatio de Residentia, quæ Episcopis, Canonicis, & Curatis, omnibusque Beneficia curam animarum habentia obtinentibus fuit iisdem Sæculis XIII. & XIV. Sacris Ecclesiæ Canonibus imperata. Episcopi tamen à Residentia legitimè dispensati aliquandò censebantur, tùm ob causam pietatis, quandò videlicèt adeunda erat Apostolica Sedes, ad reverentiæ, & obedientiæ significationem ei exhibendam, tùm etiam ob causam necessitatis, nimirùm quandò interesse debebant Conciliis Generalibus, vel adibant Concilia Provincialia, quæ Metropolitani singulis annis celebrare tenebantur, ut sanxit Concilium Generale Lateranense IV. sub *Innocentio III.* Summo Pontifice, Canone VI. ubi sic statutum est: *Sicut olim à Sanctis Patribus noscitur institutum, Metropolitani singulis annis cum suis Suffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare. In quibus de corripiendis excessibus, & moribus reformandis, præsertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum &c.* Hanc Conciliorum Provincialium celebrationem, quæ sensim sine sensu Sęculo decimo quarto in desuetudinem abire cœperat, imperavit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus, in Epistola ad *Petrum* Archiepiscopum Nar-

bonen

bonensem, datâ anno MCCCLXXXIV. A' lege residendi in suis Ecclesiis Beneficiarios studentes, eorumque Professores dispensavit Sæculo XIII. *Honorius III.* in Decretali *super specula*; *De Magistris*, cujus hæc sunt verba: *Docentes verò in Theologica Facultate, dùm in Scholis docuerint, & studentes in ipsa, integrè per annos quinque percipiant, de licentia Sedis Apostolicæ, proventus Præbendarum, & Beneficiorum suorum, non obstante aliqua alia consuetudine vel Statuto, cùm denario fraudari non debeant in Vinea Domini operantes.* Istam *Honorii III.* Decretalem Sæculo decimo quarto *Clemens V.* anno MCCCVIII. *Joannes XXII.* anno MCCCXXXI. *Clemens VI.* ann. MCCCXLII. & MCCCXLVI. confirmarunt.

Clericos Beneficiarios bonorum Ecclesiasticorum dispensatores dumtaxat & Oeconomos, sed non dominos esse, sæpiùs declararunt Concilia Nationalia Sæculis XIII. & XIV. celebrata, quorum Canones in Colloquio IV. laudavimus. Eamdem doctrinam S. *Thomas*, qui Sæculo XIII. vixit, disertè tradit Secundâ Secundæ, Quæstione CLXXXV. Art. VII. ubi Episcopos bonorum Ecclesiasticorum dispensatores & procuratores, non dominos esse docet his verbis: *Aliter est dicendum de propriis bonis, quæ Episcopi possidere possunt, & de bonis Ecclesiasticis. Nam propriorum bonorum verum dominium habent. Undè ex ipsa rerum conditione non obligantur ut ea aliis conferant, sed possunt ea vel sibi retinere, vel etiam aliis pro libito elargiri. Possunt tamen in eorum dispensatione peccare, propter inordinationem affectus, per quam contingit quod vel sibi plura conferant, quàm oporteat, vel aliis etiam non subveniant, secundùm quod requirit debitum charitatis.*

tis. Non tamen tenentur ad restitutionem, quia hujusmodi res sunt eorum dominio deputatæ: Sed Ecclesiasticorum bonorum sunt dispensatores vel procuratores .... Sunt autem bona Ecclesiastica non solum in usus Pauperum, sed etiam ad Cultum Divinum & necessitates Ministrorum expendenda .... si aliquid sibi retinuerit Episcopus de his, quæ sunt pauperibus eroganda, vel etiam in usum Ministrorum, aut in Cultum Divinum expendenda, non est dubium quin contra fidem dispensationis agat, & mortalitèr peccet, & ad restitutionem teneatur.

Clericos exactionibus, procurationibus, vectigalibus, pedagiis subdi passa non est Ecclesia XIII. & XIV. Sæculis, etiam ratione patrimonii & hæreditatis, nisi uxorati essent, vel mercaturam exercerent, & Censuris Ecclesiasticis eorum immunitatem defendit. Districtè quoque prohibuit Ecclesia, ne Clerici Laicum Judicem sibi constituerent, aut ad Laicorum Tribunalia traherentur, ut videre est in multis Conciliorum Canonibus, quos in quarto Colloquio retulimus. Hanc Ecclesiarum, Clericorum, & bonorum Ecclesiasticorum immunitatem, egregiè, ut alibi observavimus, *Petrus Bertrandus* Æduensis Episcopus, & posteà S. R. E. Cardinalis, Sæculo XIV. totius Ecclesiæ Gallicanæ nomine coram *Philippo Valesio*, Galliarum Rege, tuitus est contra *Petrum de Cugneriis* Regium Advocatum, pro Baronibus, & Sæcularibus Magistratibus perorantem, qui, licèt non diffiteretur, judicium de causis Clericorum ad Episcopos de jure spectare, aliquos tamen excipiebat casus, scilicèt primò crimen furti. Secundò, Clericorum conjugatorum delicta. Tertiò, si absque Tonsura

& veste Clericali essent in crimine deprehensi. Quartò, si de ipsorum conjugibus ageretur. Quintò, Clericos in terris Baronum à Ministris Ecclesiasticis capi non posse pertentedat. His exceptionibus Immunitatem & jurisdictionem Ecclesiasticam limitare ac elevare pro viribus studebat *Petrus de Cugneriis*, quem adeò nervosè confutavit laudatus *Petrus Bertrandus* Episcopus Æduensis, ut *Philippus Valesius*, Rex Christianissimus, libratis æquâ lance hinc indè momentis, Immunitatem & Jurisdictionem Ecclesiasticam sartam tectam in suo Regno conservari voluerit, & *Petrus de Cugneriis*, qui eam impugnare ac labefactare ausus fuerat, in vulgi fabulam abierit. Cæterùm, etsi Clerici Sæculis XIII. & XIV. ab exactionibus liberi essent, & Laicorum Judicum Tribunalibus exempti, interdùm tamen Summi Pontifices, ob publicas Ecclesiæ necessitates, præsertim pro Expeditione Sacra, & ad bellum contra Hæreticos Albigenses conficiendum, legem imposuerunt Clericis Decimas persolvendi Regibus ac Principibus Laicis ad certum tempus præfixum, ut constat ex multis exemplis, quæ referuntur à Scriptoribus horum temporum, & quæ, brevitatis ergò, silentio prætermitto. Permiserunt etiam Summi Pontifices Galliarum Regibus, ut flagitiosos Clericos propter crimina homicidii, mutilationis, aut alterius enormis facinoris, vel etiam super hujusmodi criminibus publicè diffamatos, in carceres suos detruderent, non ut jus aliquod in eos exercerent, sed Præsulibus traderent, ne in effrænatam licentiam impunitatis spe prorumperent isti Clerici gravissimorum criminum notâ inusti. Hoc privilegium

Nico-

Nicolaus IV. Pontifex Maximus concessit *Philippo III.* Regi Christianissimo, anno MCCLXXXVIII. ut videre est apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum num. XXXVII. Idem Privilegium *Joannes XXII.* anno MCCCXVII. indulsit *Philippo V.* Regi Christianissimo, sicut ad hunc annum num. XIII. refert citatus *Odoricus Raynalus*.

Deniquè, circa Disciplinam Ecclesiæ, quæ in administratione Sacramentorum Sæculis XIII. & XIV. frequentari solebat, generatìm observare debes primò, viguisse adhuc Sæculo XIII. antiquum morem baptizandi per immersionem, sicut S. *Thomas*, qui eo Sæculo vixit, apertè testatur 3. Parte suę Summæ Quæstione LXVI. Art. VII. ubi ait: *Quamvis tutiùs sit baptizare per modum immersionis, quia hoc habet communior usus*. Et in responsione ad secundum sibi propositum argumentum inquit: *Ad secundum dicendum, quòd in immersione expressiùs repræsentatur figura sepulturæ Christi, & ideò hic modus baptizandi communior est & laudabilior*. Id etiam confirmat Articulo octavo ejusdem quænis, ubi docet, quod *communitèr observatur in Baptismo trina immersio, & ideò graviter peccaret alitèr baptizans, quasi ritum Ecclesiæ non observans*. Ast, sub finem Sæculi XIV. evanuit apud Latinos ritus baptizandi per immersionem, & obtinuit mos conferendi baptismum per effusionem, ut liquet ex omnibus Ritualibus, quæ à tempore Sæculi XIV. edita sunt, in quibus, omisså immersione, solius effusionis in baptismi administratione modus præscribitur. Cur autem Ecclesia Latina hunc antiquum per immersionem baptizandi modum in alium Sæculo XIV. immutaverit, multiplex

plex ratio à Theologis afferri ſolet. Prima eſt, quia Miniſtri, ubi in Eccleſiis deſiit Diaconorum copia, baptizandos, adultos præſertim, immergere vix potuerunt. Secunda, quia cùm parvuli recens nati majorem conſtituerent baptizandorum numerum, periculum fuit, ne ex eorum immerſione eorum valetudini aliqua labes inferretur. Tertia, quia Eccleſia tàm miniſtrorum, quàm ſuſcipientium Baptiſmum pudori conſulere voluit, cui quidem pudori, cùm non ampliùs extarent Diaconiſſæ, quibus fœminas, quæ erant baptizandæ, immergendi cura olim incumbebat, difficili negotio conſultum fuiſſet, ſi baptiſma, fœminis præſertim, ut fiebat antiquitùs, per immerſionem fuiſſet collatum.

Præterea, circà adminiſtrationem Euchariſtiæ, quamvis Sæculo XIII. antiqua adhuc vigeret conſuetudo communionem dandi ſub utraque ſpecie, nihiloſeciùs in quibuſdam Eccleſiis communio ſub unica tantùm ſpecie, ſcilicèt panis, populo porrigebatur. Hujus conſuetudinis teſtis eſt locupletiſſimus S. *Thomas*, qui 3. Parte ſuę Summę Quæſtione LXXX. Art. XII. hæc habet: *Ex parte autem ſumentium requiritur ſumma reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Myſterii; quod præcipuè poſſet accidere in ſanguinis ſumptione, qui quidem ſi incautè ſumeretur, de facili poſſet effundi: & quia crevit multitudo populi Chriſtiani, in qua continentur ſenes & juvenes & parvuli, quorum quidam non ſunt tantæ diſcretionis, ut cautelam debitam circa uſum hujus Sacramenti adhibeant, ideò providè in quibuſdam Eccleſiis obſervatur, ut populo ſanguis ſumendus non detur, ſed ſolùm*

à Sa-

à Sacerdote sumatur. Contendunt multi Viri eruditi post doctissimum P. *Joannem Morinum*, Congregationis Oratorii Presbyterum, in libro *de Pœnitentia*, formam absolutionis, quam Sacerdotes in tribunali Pœnitentiæ adhibebant, fuisse in Ecclesia Latina ad duodecimum usque sęculum dumtaxat *deprecativam*, quali etiamnùm Græci utuntur in Sacramento Pœnitentiæ, sed non fuisse *indicativam*, seu his verbis conceptam: *Ego absolvo te à peccatis tuis*. At, ut ut sit de hac Patris *Morini*, & aliorum Theologorum sententiâ, quam hìc discutere animus non est, certum est, Sæculo XIII. formam Sacramentalis Absolutionis in Ecclesia Latina non fuisse *deprecativam*, qualis est apud Græcos, sed *indicativam*, sicut nunc usurpatur in Ecclesia Latina. Hujus rei testem omni exceptione majorem proferam S. *Thomam*, qui in Opusculo XXII. cap. II. impugnans aliquem Scriptorem, qui Sæculo XIII. multa antiquorum Authorum laudabat testimonia pro sola deprecativa absolutionis forma in Sacramento Pœnitentiæ adhibendâ, sic respondet Doctor ille Angelicus; *Nunquid etiam si nunc viverent* (idest illi Authores citati ab illo Scriptore, quem refellit) *præjudicare possent communi sententiæ Magistrorum Parisiis regentium, qui contrarium sentiunt, decernentes absque his verbis: Ego te absolvo, absolutionem non esse per solam deprecativam orationem*. Prætermittere hìc non possum observationem, quam mihi suppeditat idem S. *Thomas* circà Jejunium Quadragesimale, quod ad duodecimum usque sæculum in Ecclesia Latina vespere tantùm solvebatur, sed ineunte Sæculo XIII. mox ille antiquus mutatus est, & horâ nonâ

nonâ ſolvi cœptum etiam in Quadrageſima jejunium, ſicut teſtatur Doctor Angelicus Secundâ Secundæ Quæſtione XLVII. Art. VII. in quo inquirit, *utrum hora nona convenientèr taxetur ad comedendum his, qui jejunant?* At jejunium etiam tempore Quadrageſimæ, quod, teſte S. *Thoma*, Sæculo XIII. ſolvi dumtaxàt poterat horâ nonâ; tandem cadente Sæculo XIV. hominibus majorem ad relaxationem pronis, ad meridiem ſolvi cœpit, & ad jejunium quadrageſimale ſatis ſuperque ſufficere viſum eſt, ſi Officio veſpertino circà meridiem perſoluto pranderetur, Eccleſiâ infirmitati hominum indulgente, ut cænæ mutarentur in prandia meridiana, modò, quæ jejunio eſſentialis eſt, refectionis unitas ſervaretur, nec meridie pranſi veſperè cœnarent. Hinc meritò inferas Cœnulam ſerotinam, quæ *Collatio* vulgò vocari ſolet, fitque nunc tempore Quadrageſimalis Jejunii, ex hominum relaxatione ortum habuiſſe, eique nec Sanctos Patres, nec Conciliorum Canones ſuffragari, nec Eccleſiam latâ lege conſenſiſſe unquam, quamvis eam toleret.

D. Placent mihi admodùm generales iſtæ, quas hactenùs in Diſciplinam Eccleſiaſticam Sæculorum XIII.& XIV.præmiſiſti Obſervationes. Nunc particulatim percenſere debes præcipua Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capita, quæ ſpectant Jura & Officia Metropolitanorum, Electiones, & juriſdictionem Epiſcoporum, Ordinationes Clericorum, eorumque ad Eccleſiaſtica Beneficia promotiones.

Hæc erant Sæculis XIII.& XIV. Jura & Officia Metropolitanorum. Primò, abſolvere poterant eos, qui excommunicati fuerant à ſuis Suffraganeis,

vel eorum Officialibus, si à sententiâ latâ ad eorum tribunal appellatum esset, illos tamen absolvere non poterant, qui ab Archidiaconis, aut aliis Subditis Suffraganeorum suorum erant excommunicati, quia horum Judices non censebantur, sed Episcopi, seu Metropolitanorum Suffraganei, ut constat ex capite *Venerabilibus*: in Sexto; Titulo *De Sententia Excommunicationis*. Secundò, Metropolitani supplere poterant Suffraganeorum Episcoporum defectum ac negligentiam in Collationibus, Institutionibus, Electionibus, & Confirmationibus Beneficiorum Ecclesiasticorum, ut habetur in Capite *Licet*, lib. 1. Decretalium, tit. 10. *De supplenda negligentia Prælatorum*, quod est *Innocentii III.* Poterant etiam Metropolitani, si vacante aliquo Episcopatu, Capitulum administrationem spiritualem aut temporalem Diœceseos negligeret, instituere, & delegare ad illam Cathedralem Ecclesiam vacantem aliquem Visitatorem aut Administratorem, sicut decrevit *Bonifacius VIII.* Pontifex Maximus, in Sexto, cap. *Ecclesiæ*, tit. *De supplenda negligentia Prælatorum*. Tertiò, Metropolitani Provincias suas visitare tenebantur, quæ correctione indigebant, pastorali sollicitudine emendare, & Synodos Provinciales convocare, ut adhuc vigentia sedulò tenerentur, retinerentur collabentia, prorsùs collapsa renovarentur, & sacri ad instaurandam Ecclesiæ Disciplinam sanciti Canones, quos Summus Pontifex S. *Leo Magnus* Epistolâ 84. ait, *Spiritu Dei conditos, ac totius Orbis reverentia esse consecratos*, executioni mandarentur, sicque radicitùs evellerentur pravæ quædam inolitæ consuetudines ac corruptelæ, quas Episcopi divini

vinâ ad regendam Ecclesiam auctoritate præditi, & in quorum firmitate unum est collabentis Ecclesiasticæ Disciplinæ præsidium, tolerare sine piaculo non possunt, sed invalescentibus abusibus vehementiùs reluctari, & ad Disciplinam Ecclesiasticam instaurandam diligenti curâ, studio & contentione incumbere debent, quantùm tamen patitur Christiana prudentia, quæ interdùm nonnullas labes, majoris mali vitandi causâ, nonnunquàm tolerari præcipit. Denique, Metropolitanis Jus assertum erat confirmandi Electiones Episcoporum, non secùs ac Metropolitanorum electiones confirmandi jus ad Romanum Pontificem spectabat.

Episcopi ab Ecclesiarum vacantium Capitulis Sæculis XIII. & XIV. eligebantur, nec in eas electiones sese Principes Laici ingerere poterant, aut si in his suam aliquandò interponerent authoritatem, tunc hujusmodi Electiones nullę ac irritæ censeri debebant, sicut statutum est in Concilio Generali Lateranensi IV. Canone xxv. his verbis: *Si quis electioni de se factæ per sæcularis potestatis abusum consentire præsumpserit contra Canonicam libertatem; & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec absque dispensatione possit ad aliquam eligi dignitatem. Qui verò electionem hujusmodi, quam ipso jure irritam censemus, præsumpserint celebrare, ab Officiis & Beneficiis penitùs per triennium suspendantur, eligendi tunc potestate privati.* Hanc sacrarum Electionum libertatem S. *Ludovicus*, Galliarum Rex, Pragmaticâ Sanctione, quam promulgavit ann. MCCLXVIII. asseruit his verbis, quæ habentur Articulo secundo: *Ecclesiæ Cathedrales*, inquit, *& aliæ*

aliæ Regni nostri, liberas electiones, & earum effectum integralitèr habeant. Et Art. 4. *Item promotiones, collationes, provisiones & dispositiones Prælaturarum, dignitatum, & aliorum quorumcumque beneficiorum, & Officiorum Ecclesiasticorum Regni nostri, secundùm dispositionem, ordinationem & determinationem juris communis, Sacrorum Conciliorum Ecclesiæ Dei, atque Institutorum Sanctorum antiquorum Patrum, fieri volumus & ordinamus*. Hujus Pragmaticæ Sanctionis à S. *Ludovico* Galliarum Rege editæ si pleniorem notitiam habere desideres, legesis *Francisci Pinssonii*, Biturici, Parisiensis Advocati, eruditam lucubrationem, quâ illam historicâ Præfatione, & luculento Commentario illustravit. Translationes Episcoporum, solius Sedis Apostolicæ auctoritate, & ob Ecclesiæ commodum Sæculis XIII. & XIV. fieri poterant, ut docet *Innocentius III.* Cap. *Cum ex illo*: *De Translatione Episcopi*. At avaritiam levitatemque Sacerdotum, qui pravâ cupiditate ex alia in aliam volebant transilire Ecclesiam, gravissimis Decretis coercuit Ecclesia, quia naturali lege prohibitum est, ut docet S. *Thomas* Quodlibeto 9. art. 15. ne quis in ministerio capessendo aliud quam Ecclesiæ utilitatem & Christi gloriam intueatur: *Non sua quærentes, sed quæ Jesu Christi*, inquit Apostolus, quâ voce omnem omninò à Sacri Ministerii suscipiendi proposito terreni commodi consectationem removet. Quòd si Ecclesiæ munera privatæ utilitatis gratiâ suscipere non liceat, nihilò magis licitum censeri debet propter aliquod commodum jam suscepta non instabili modò, sed sordido ac servili animo dimittere, & ad alia transvolare, quia pinguiora sunt.

ſunt. Epiſcoporum ceſſiones ſine cauſis Canonicis, & citra Romani Pontificis authoritatem Sæculis XIII. & XIV. fieri non poterant. Sex autem cauſas cedendi Epiſcopatu *Innocentius III.* Pontifex Maximus recenſet Cap. *Niſi* : *De renunciatione*, cujus hæc ſunt verba: *Intueri te volumus, quod hæc ſunt illa, per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare: conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, grave ſcandalum, irregularitaſque perſonæ, ſed in his omnibus eſt obſervanda cautela.* Porrò, Epiſcopi, qui ſemel cedendi facultatem à Romano Pontifice poſtulaverant, ad cedendum poſteà compelli debebant, ſi fortè, eâ obtentâ, Epiſcopatum retinerent, ſicut ſtatuit idem Summus Pontifex his verbis: *Quidam cedendi licentiam cum inſtantia poſtulantes, ea obtenta, cedere prætermittunt. Sed cùm in poſtulatione hujuſmodi, aut Eccleſiarum commoda quibus præſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe (quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quærentium quæ ſua ſunt, ſeu etiam levitate qualibet volumus impediri) eos ad cedendum decernimus compellendos.* Epiſcopi, qui vel ſenio confecti, vel frequentibus, & quaſi perpetuis infirmitatibus conflictati, aut aliis graviſſimis cauſis impediti, paſtorali munere fungi haud poterant, ſibi laborum ſocium, ſeu Coadiutorem, accedente tamen Sedis Apoſtolicę conſenſu, adſciſcebant, ſicut decretum eſt ab *Innocentio III.* Cap. *Ex parte* : *De Clerico ægrotante*, his verbis: *cùm Arauſienſis Epiſcopus gravi, & incurabili morbo ferè per quadriennium laboraverit, ita quòd Paſtorale Officium non poteſt ullatenus exercere; Princeps terræ illius, ac cives civitatis ejuſdem à te poſtulant inceſſanter;*

ter, ut ipsis (cum sis Metropolitanus eorum) studeas providere. Verùm, cùm ipsum ad cessionem compellere non possis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio sit addenda, sed potiùs miseriæ miserendum, eò quòd idem vir bonus extiterit, & Ecclesiam salubriter sibi commissam gubernaverit: Nos volentes tam Episcopo, quàm Ecclesiæ providere, mandamus quatenùs illi Coadiutorem associes virum providum & honestum, per quem tam Episcopo, quàm populo utiliter consulatur. Hoc *Innocentii III.* Decretum de Coadiutoribus concedendis Episcopis, qui senio aut valetudine corporali gravati, vel etiam aliàs impediti perpetuò, ut Officium suum nequeant exercere, confirmavit *Bonifacius VIII.* in Decretali, *Pastoralis*, in *Sexto*. Summa erat Episcoporum jurisdictio in causis Clericorum tam civilibus, quàm criminalibus. Clericos absque titulo Beneficii aut Patrimonii Sæculis XIII. & XIV. ordinare Sacri Canones Episcopis prohibebant, & si quis Episcopus aliquem sine certo Titulo, de quo necessaria vitæ percipere posset, in Diaconum vel Presbyterum ordinasset, tamdiù ei necessaria ad honestam vitæ sustentationem suppeditare obstringebatur, donec in aliqua Ecclesia ei convenientia stipendia Militiæ Christianæ fuissent assignata, nisi talis ordinatus de sua vel paterna hæreditate subsidium vitæ posset habere. Clericis Beneficia Ecclesiastica conferebant Episcopi, modò tamen idonei essent scientiâ, moribus & ætate; nam pueros ad Beneficia Ecclesiastica promovere nefas erat, ut colligitur ex Epistola *Innocentii III.* quæ extat libro XV. & est ordine CCXXXV. in qua inter alias causas, propter quas Episcopi Melfitani depositionem decernit, hanc

hanc assignat, quòd prædictus Episcopus *nepotibus suis vagientibus in cunabulis, licèt ad plus vix valentibus balbutire, majores Præbendas tribuit, & Beneficia meliora: portantibus aliis pondus diei & æstus, & istis, ubi non seminaverunt, metentibus plena manu*. Præbendæ Cathedralium Ecclesiarum interdùm à solis Episcopis, quandòque à solis Capitulis, nonnunquàm ab utrisque conjunctìm, secundùm varios Ecclesiarum mores conferebantur; suoque etiam jure Patroni Laici Clericos ad Beneficia præsentandi fruebantur. Indignis conferri Beneficia vetabant Canones, eaque dignioribus esse conferenda propugnabant Sęculi XIII. Doctores, quos inter censetur S. *Thomas*, Doctor Angelicus, qui Quodlibeto v. Quæstione vi. Art. iii. hæc docet: *contingit quandòque*, inquit, *aliquem esse meliorem simpliciter, qui tamen non est melior quantùm ad hoc quod Beneficium percipiat: quia aliquis fortè potest Ecclesiam magis juvare, vel per consilium sapientiæ, vel quia servivit in Ecclesia. Non ergò Episcopus tenetur dare meliori simplicitèr, sed tenetur dare meliori quoad hoc. Non enim potest esse quod unum præferat alteri, nisi propter aliquam causam. Quæ si quidem pertineat ad honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ, jam quantùm ad hoc iste est melior: Si autem illa causa ad hoc non pertineat, erit acceptio personarum, quæ tantò est gravior, quantò in rebus divinis committitur. Unde super illud Jacobi Cap.* I. *Tu sede hìc benè &c. dicit Glossa Augustini: Si hanc distantiam sedendi, & standi ad honores Ecclesiasticos referamus, non est putandū leve esse peccatum in acceptione personarum habere fidem Domini gloriæ. Quis enim ferat eligi divitem ad Sedem honoris Eccle-*

 siæ,

siæ, contempto paupere sanctiore & instructiore. Hanc Doctrinam sæpiùs in suis Operibus inculcat S. *Thomas*, præsertim, Secundâ Secundæ, Quæst. LXIII. Art.II. & Quodlibeto VIII. Quæst. IV. Art. I. Quid ergò, ut obiter dicam, sentiisset Doctor ille Angelicus de his laxioris doctrinæ Theologis, qui non solùm asserebant, in collatione Beneficiorum minus dignos sine peccato præponi posse dignioribus, sed etiamdocebant, licitum esse muneribus ac donis merè liberalibus allicere animum Episcopi ad impetrandum ab ipso Beneficium, vel ad assequendum aliquod Beneficium offerre, & dare pecuniam tanquàm motivum, non tanquàm pretium. Nullus dubito, quin has & similes opiniones ab avita Ecclesiæ Disciplina penitùs abhorrentes, & viam ad Beneficiorum nundinationem exercendam aperientes totis ingenii sui viribus confutasset, ac proscripsisset Doctor Angelicus, sicut eas nostris temporibus Romani Pontifices, omnesque totius Orbis Christiani Episcopi censuris inustas diris devoverunt. Sed redeamus ad Ecclesiæ Disciplinam, quæ licèt Sæculis XIII. & XIV. sępiùs Sacris Conciliorum Canonibus sancita ac restaurata fuerit, tamen Sæculo XIV. præsertim tempore Schismatis, gravissimam labem in Gallia, quæ *Clementem VII.* Avenione sedentem pro legitimo Pontifice agnoscebat, in collationibus Beneficiorum contraxit. Tunc enim per collationes titulo *Commendæ* factas Archiepiscopatuum, Episcopatuum & Abbatiarum tàm Regularium, quàm Sæcularium, per Reservationum, Gratiarum expectativarum, & Pensionum accumulationem, latissimum ad Polygamiam spiritualem, seu Beneficiorũ pluralitatem, ostium apertum est.

D. Mo-

D. Monasticam, seu Regularem Disciplinam Sæculis XIII. & XIV. restauratam fuisse, ac magnum indè suscepisse incrementum, ex eo præsertim conjecturam facio, quòd multiplices in utroque sæculo emerserint Religiosorum Ordines, qui doctrinâ & sanctitate Ecclesiam plurimùm illustrarunt, & etiamnùm præclaris meritis, atque Apostolicis laboribus illustrare pergunt. De his itaque Religiosis Ordinibus, de eorum in Ecclesiam promeritis, & de Regulari Disciplina in illis præscriptâ singillatim disserere debemus, ut Originem, ac Disciplinam illorum Ordinum, quibus Ecclesia, sicùt *Regina circumamicta varietatibus*, exornatur, exploratam habere possim.

M. Incipiam ab Institutione Sacri Ordinis Fratrum Prædicatorum, quem tamen, ne quis existimet, me nimio assentandi palpandique studio, à quo sempèr vehementèr abhorrui, hìc laudandum suscepisse; benè multa consultò reticebo quæ hunc præclarum Ordinem de Ecclesia optimè meritum commendare possent. Prætermittam Sanctissimos Pontifices, doctissimos Cardinales, innumeros Archiepiscopos & Episcopos doctrinâ & pietate insignes, quos hic celeberrimus Ordo Ecclesiæ dedit. Missa faciam Elogia, quibus Romani Pontifices hunc Ordinem, ac plures ex ejus alumnis Sanctorum Fastis solemni Ecclesiæ ritu adscriptos sæpiùs laudarunt, ac prædicarunt. Nihil dicam de peritia Theologorum ejusdem Ordinis, de tot libris, quos ediderunt de rebus Theologicis, & de illorum in iisdem tractandis eloquentiâ, solidâ eruditione, linguarum, maximè Græcæ & Hebraicæ, notitiâ. Nec referam librorum spiri-

tualium, quos lucubrarunt, copiam ac præstantiam, nec illustres Commentarios, quos in Sacram Scripturam adornarunt, nec Summas Morales, in quibus uberrimam sanioris Theologiæ Moralis doctrinam ex limpidissimis Sanctorum Patrum fontibus, & ex Sacris Conciliorum Canonibus haustam tradiderunt. De Imperatorum, Regum, Principum ac Magnatum Confessariis, egregiisque Concionatoribus, quos protulit hic clarissimus Ordo, in præsentia silebo. Denique, alteri Scriptori, seu nostro erudito *Jacobo Echardo*, qui propedièm *Bibliothecam Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum* in lucem emissurus est, prædicanda relinquo singularia Fratrum Prædicatorum in Summos Pontifices, in Ecclesiam Catholicam, & in omnes Christianos merita, quibus totum Orbem impleverunt, seu vocatione infinitarum Gentium ad fidem, & ad Ovile Christi, seu victoriis de Hæresibus, Gentilismo, Impietate, improbitateque morum felicitèr reportatis, seu instauratâ germanâ pietate, frequentiâ Sacramentorum, Oratione mentali, aliisque piis inductis exercitationibus, seu validâ Sedis Apostolicæ contra protervos Schismaticos, Reges, Imperatores, denique adversùs Inferi portas defensione. His, inquam, referendis omninò supersedebo, & ea dumtaxàt, quæ ad exordium Ordinis Fratrum Prædicatorum spectant, & quorum notitia connexa est cum Historia Sæculorum XIII. & XIV. compendiosâ narratione perstringam.

Ordo Fratrum Prædicatorum institutus est à S. *Dominico* ex nobilissima Gusmanorum familia Calarogæ in Hispania nato sub finem Sæculi XII.

hoc

hoc eſt, anno MCLXX. Patrem habuit Sanctiſſimus ille Patriarcha *Felicem Guſmanum*, & matrem *Joannam de Aza*. Studia, æquè ac pietatem à teneris annis coluit *Dominicus*, & à *Didaco* Oxomenſi Epiſcopo inter Canonicos Regulares ejuſdem Eccleſiæ anno MCXCIV. adſcitus, Venerabilem illum Antiſtitem Romam pietatis ergò profectum,& deindè ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo ad Albigenſis Hæreſeos expugnationem, & Hæreticorum converſionem in Gallias miſſum comitatus eſt. Immenſos labores, quos eo in munere Apoſtolico exantlavit S. *Dominicus*, conſtantiam ejus ac zelum in exercendo ſibi demandato Sacræ Inquiſitionis Officio adversùs Hæreticos Albigenſes, qui viribus pollentes, & potentiorum favore ſuperbè elati, ſuos contumaciùs defendebant errores; inſignes denique victorias, quas *Simon Comes Monfortius*, Belli Sacri Dux, S. *Dominici* precibus atque conſiliis adjutus de Hæreticis Albigenſibus, multò licèt potentioribus, ſæpiùs reportavit, ſatis in ſuperioribus Colloquiis deſcripſimus. Unde, his prætermiſſis, ne tibi iteratis repetitionibus faſtidium creem, pauca dumtaxat memoriâ digna, quæ in evertenda Albigenſium Hæreſi geſſit S. *Dominicus*, hìc referre non pigebit. In primis, occurrit inſigne illud miraculum, quo S. *Dominicus* Fidei Catholicæ veritatem confirmavit, quodque *Petrus de Valle Cernaij*, Ordinis Ciſtercienſis, Scriptor coævus, memorat capite 7. *Hiſtoriæ Albigenſium*,quam deſcripſit. Conſenſerunt quippè, teſte illo Scriptore, hæretici Albigenſes, ut Schedula, in qua S.*Dominicus* Fidem Catholicam ſcripſerat,in ignem projiceretur, ſed eâ lege, ut *ſi combureretur, vera*

esset fides, immò perfidia Hæreticorum; si verò incombusta maneret, fidem, quam prædicabant nostri, veram esse faterentur. Quid plura? Schedula in ignem projicitur, sed cùm in medio igne aliquantulùm moram fecisset, incombusta penitùs ab igne resilivit. Stupentibus qui aderant, unus cæteris durior ait illis: projiciatur in ignem iterùm, iterùm resiliit incombusta; quod videns ille durus & tardus ad credendum, dixit iterùm: Trina vice projiciatur, & tunc sine dubio rei exitum cognoscemus. Projicitur tertiò, nec tunc quidem comburitur, sed integra ab igne resilit, & illæsa. Contra veritatem illius miraculi nihil effutire possunt hæretici nostri temporis, cùm illud miraculum referatur ab Authore coætaneo, viro gravi & prudenti, quem verisimile non est voluisse mentiri in re ipsis hæreticis notoria, à quibus illicò mendacii coargui potuisset, quod ad Catholicæ Religionis dedecus & ignominiam non potuisset non cedere. Eo miraculo confusâ Hæreticorum turbâ, nonnulli, ejuratâ hæresi, ad gremium Ecclesiæ Catholicæ redierunt, sed novem præsertim nobiles mulieres, quas S. *Dominicus*, in Monasterio, quod Tolosæ extrui curavit, ac *Prullianum* dicitur, inclusit, ut in eo tutiùs illæ viverent, ac remotis periculis, quibus inter hæreticos objiciebantur, sanctè pièque instituerentur. Hoc fuit primum Cœnobium puellarum, quod condidit S. *Dominicus*, nostrâ adhuc ætate in tota Gallia celeberrimum, sacris Virginibus nobilitate ac sanctitate illustribus omni tempore insigne. Eadem pietate motus S. *Dominicus*, Virgines Deo sacras Romæ in Monasterio S. *Sixti* congregavit, & illud fuit secundum Virginum Deo sacrarum Monasterium, quod instituit

San-

Sanctus ille Patriarcha; ex quo tamen translatis posteà ob Cœli gravitatem Monialibus in Clivum, qui olim *Balnea Pauli*, nunc corrupto nomine vulgò *Magnanapoli* dicitur, aliud Cœnobium extructum est, quod ad hanc diem Romæ nobilissimum habetur, & in eo benè multæ puellæ, ex illustrissimis Principum prosapiis oriundæ, virginitatem suam, spretis Mundi illecebris, Deo consecrare summo sibi honoris loco ducunt. His duobus inclytis Familiæ Dominicanæ Monialium Cœnobiis à S. *Dominico* excitatis tertium adjungere placet, seu *Possiacum*, quod in Galliis non multò post obitum S. *Dominici* Regiâ munificentiâ *Philippus Pulcher*, Galliarum Rex, extruxit & ornavit, quodque quàmplures Virgines ortæ ex Regia stirpe eximiâ pietate, & immortali gloriâ illustrarunt.

Sed revertamur ad seriem rerum, quas S. *Dominicus* ad profligandam grassantem in partibus Tolosanis Albigensium Hæresim præclarè gessit. Præter Sacræ Inquisitionis munus, quod S. *Dominicus* invictâ constantiâ, atque infatigabili zelo in Hæreticos Albigenses exercuit, Ordinem instituit *Militiæ Jesu Christi*, eo potissimùm fine, ut hi, qui huic Ordini erant adscripti, Hæreticos coercerent, Ecclesiæ jura, libertatem, immunitates & bona ab Hæreticorum furore & invasione vindicarent ac strenuè tuerentur. Verùm, mortuo S. Dominico, & exterminatis penitùs Hæreticis Albigensibus, cùm ille Ordo haud ampliùs necessarius videretur, mutato nomine & Instituto, dictus est *Ordo Fratrum & Sororum de Pœnitentia S. Dominici*, à Summis Pontificibus haud paucis Privilegiis exornatus. Opposuit etiam *S. Dominicus* impietati Hære-

reticorum Albigensium novam à se institutam devotionem recitandi *Rosarium* B. Virginis Deiparæ, quam suis alumnis ita propriam esse voluit, ut sapientissimus Doctor *Martinus Navarrus*, non dubitet asserere, Rosarium *Patrimonium esse Ordinis Dominicani*. Scio esse quosdam, qui clàm mussitare audent, Rosarii Institutionem *S. Dominico* acceptam referri non debere, eo solo nomine, quòd *Theodoricus de Appoldia* in Vita *S. Dominici* ne minimum quidem verbum faciat de hac Rosarii Institutione à *S. Dominico* factâ, & *Thomas Cantipratensis* libro 2.cap.29. art.6.& 7. tres Salutationum Angelicarum quinquagenas à quibusdam B.Mariæ Virgini devotis recitari solitas memoret, de Authore verò hujus devotionis penitùs sileat. Eo, inquam, argumento petito ex utriusque Authoris silentio moti quidam Critici, negant *S. Dominicum* esse Authorem Rosarii, ejusque originem referunt aut ad *S. Benedictum*, aut ad *Venerabilem Bedam*, aut ad *Petrum* Eremitam, aut ad alios, quos sibi pro arbitrio fingunt. Sed proclive est ostendere, morosos illos Criticos hallucinari. Et primò quidem argumentum, quo nituntur, merè negativum est, ac subindè, juxtà peritorum Criticorum Regulam, nullius momenti ac ponderis esse debet contra positiva disertaque aliorum Scriptorum testimonia, contra avitam ac perpetuam traditionem, quæ à tempore *S.Dominici* ad nostra usque tempora in Ordine Fratrum Prædicatorum jugiter fuit conservata; contra etiam Diplomata Romanorum Pontificum *Leonis X. Pii V.* & *Sixti V.* qui profitentur, *S. Dominicum* esse Authorem Rosarii. Prætereà, Originem Rosarii nec ad *S. Benedictum*, nec

ad

ad *Venerabilem Bedam* referri poſſe, patet evidentiſſimo argumento, quod mihi ſuppeditat doctiſſimus P. *Joannes Mabillonius* Præfatione in Sæculum V. Benedictinum, quod eſt Eccleſiæ decimum, ubi ex omnibus antiquis Statutis luculentiſſimè probat, Ævo *S. Benedicti*, aut *Venerabilis Bedæ*, necdùm Salutationis Angelicæ in precibus recitandæ uſum invaluiſſe, eumque Sæculo dumtaxat undecimo in Eccleſia frequentari cœpiſſe, ex quo palàm ſequitur, nec S. *Benedictum*, nec *Venerabilem Bedam* Roſarii Authores eſſe potuiſſe, cùm eorum ætate nondùm apud fideles eſſet in uſu recitatio Salutationis Angelicæ, quæ tamen, ut omnes planè norunt, præcipua pars Roſarii cenſetur. Non inficias tamen eo, obtinuiſſe apud nonnullos, etiam ante S. *Dominicum*, uſum recitandi certum Orationum Dominicarum, & Salutationum Angelicarum numerum, ſed contendo, hanc precandi formulam, longè latèque diſcrepaſſe à Roſario, quod inſtituit S. *Dominicus*, quodque quinquaginta ſupra centum Salutationes Angelicas cum quindecim Orationibus Dominicis complectitur, adjunctâ quindecim præcipuorum humanę Redemptionis Myſteriorum piâ meditatione. Hanc precandi Deum in honorem Beatæ Virginis formulam, quæ *Roſarium* dicitur, fuiſſe ante S. *Dominicum* à Fidelibus in Eccleſia frequentatam, nunquam probare poterunt Critici. Hujus itaque pii *Roſarii* Inſtituti Author eſt S. *Dominicus*, qui illud juſſu B. Virginis Mariæ vulgavit, ut ejus illibatam puritatem tueretur adversùs Hæreticos Albigenſes, qui multa impia ſacrilego ore adversùs illam effutiebant: ut Catholicorum erga eam cultum augeret ac propagaret, ut denique divi-

divinorum Myſteriorum, quæ in Roſario percenſentur, contemplatione piorum corda in Dei amorem magis ac magis accenderet. Nec eum ſanè fefellit eventus. Incredibile quippè dictu eſt, quantâ univerſam Eccleſiam utilitate cumulaverit, & etiamnùm abundè ubique terrarum cumulet hæc pia Roſarii Sodalitas, in quam Imperatores, Reges ac Principes, omnesque certatim adſcribi geſtiunt, & ad Beatæ Mariæ Virginis patrocinium corde contrito confugientes, tam in ſuis, quàm in publicis emergentibus Eccleſiæ neceſſitatibus per devotam Roſarii recitationem votorum compotes fiunt.

D. Quandònam, & quo fine S. *Dominicus* ſuum inſtituit Ordinem?

M. Dùm S. *Dominicus* in debellanda Albigenſium hæreſi plurimùm laboraret, & in partibus Toloſanis veſtigia relinqueret eximiæ ſuæ pietatis non preſſa levitèr ad exigui prædicationem temporis, ſed omnium ſermone celebrata, & ad immortalitatem gloriæ conſecrata; voluit firmiſſimam adversùs hæreſes erigere Arcem, & perpetuo Eccleſiam adversùs omnes fidei hoſtes munire præſidio. Quocircà fundamenta jecit Ordinis Prædicatorum, quem *Baronius* appellat *illuſtre Sanctorum Seminarium*, idque vir ille immortalitate dignus reipſa erat demonſtraturus, ſi Eccleſiaſticos abſolviſſet Annales, quos ad annum dumtaxat milleſimum centeſimum nonageſimum octavum perduxit, morte præventus. Ordinem Fratrum Prædicatorum à S. *Dominico* Inſtitutum confirmavit *Honorius III.* Pontifex Maximus apud S. *Sabinam* XI. Kalendas Januarii anni MCCXVI. cum poſſeſſionibus,

nibus, Parochialibus Ecclesiis, & Decimis, & in Bulla Confirmationis idem Summus Pontifex appellat Ordinem Fratrum Prædicatorum *Ordinem Canonicum*, seu Canonicorum Regularium: *In primis statuentes* (inquit Honorius III.) *ut Ordo Canonicus, qui secundùm Deum & B. Augustini Regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur*. Nullam aliam Regulam suis præscripsit S. *Dominicus* præter Regulam S. *Augustini*, quam ipse, ut Canonicus Regularis, profitebatur. Ad divinas laudes in Choro decantandas, ad prædicandum verbum Dei, & ad alia in Ecclesia obeunda munia, quæ Canonicis Regularibus conveniunt, Fratres suos obstrinxit Sanctissimus ille Patriarcha, eisque Constitutiones, ad quarum normam vitam exigerent, tradidit, quarum præcipua Capita ab Ordine Præmonstratensium, qui veri sunt Canonici Regulares, accepit, perpetuam videlicet à carnibus abstinentiam, nisi morbi necessitate, continuum ab Exaltatione Sanctæ Crucis ad Pascha jejunium, lineis indusiis ad carnem non uti &c. Post institutum Ordinem S. *Dominicus*, ejusque Fratres vestem lineam, seu, ut vocant, *Superpelliceum*, aliquandiù gestarunt; & quamvis posteà, seu anno MCCXVIII. annuente Romano Pontifice *Honorio III.* Vestem Religiosam, quam nunc deferunt Fratres Prædicatores, *Reginaldo* Aurelianensi Decano Viro religiosissimo præmonstratam induerit S. *Dominicus*, eamque Fratribus tribuerit, inde tamen nec ipse, nec ejus Fratres desierunt esse Canonici Regulares, quia, ut observavimus in Colloquio sexto in Historiam Sæculi duodecimi, Religiosi Præmonstratenses sunt veri Ca-

Canonici Regulares, etsi non deferant vestem lineam, sed solùm cappam, quam itidem gestant Fratres Prædicatores cum hoc solo discrimine, quòd Cappa Præmonstratensium alba sit, Prædicatorum verò nigra. Nec etiam Institutum Canonicorum Regularium dimisisse censendus est S. *Dominicus*, dùm in Comitiis Ordinis Generalibus Bononiæ celebratis anno MCCXX. omnes possessiones abdicavit, seque ac suos Fratres ad arctiorem paupertatem, seu *Mendicantium*, ut ajunt, adstrinxit, immò potiùs Institutum Canonicorum Regularium ad majorem perfectionem provexit. Cùm enim Canonici Regulares ex suo Instituto solemni paupertatis voto sint obstricti, & eò perfectius sit votum paupertatis, quò arctior est paupertas, non est dubium quin S. *Dominicus* Ordini Canonicorum Regularium, quem profitebatur, majorem perfectionem conciliarit, dum se, Fratresque suos arctiori paupertati, seu Mendicantium, addixit. Hinc in officio S. *Dominici*, quod recitant Fratres Prædicatores, de Sancto illo Patriarcha dicitur: *Sub Augustini Regula mente profecit sedula, Tandem Virum Canonicum auget in Apostolicum*. Sanè nemo negare potest, S. *Cajetanum* instituisse Ordinem Clericorum Regularium, & tamen constat, illum suis Religiosis injunxisse, ut abdicatâ rerum omnium sollicitudine, nec redditus possiderent, nec vitæ subsidia à fidelibus peterent, sed solis eleemosynis spontè oblatis viverent. Quæ paupertas, ut fatentur omnes, arctior est paupertate, quam profitentur Religiosi Ordinum Mendicantium, & tamen non derogat statui Clericorum Regularium, sed potiùs illum perficit. Simi-

militèr Patres Societatis *Jesu* ſunt veri Clerici Regulares, quamvis omnibus Juribus & Privilegiis à Summis Pontificibus conceſſis Ordinibus Mendicantium fruantur, ipſique Officia Religioſorum Mendicantium, Eleemoſynas videlicet à fidelibus petendo, palàm exercere non dedignentur. Quidni igitur dicere ipſe poſſim cum doctiſſimo P. *Joanne Mabillonio* in ſuo ſecundo Scripto, quod Galli *Factum* vocant, Fratres Prædicatores veros eſſe Canonicos Regulares, etiamſi S. *Dominicus*, eorum Inſtitutor, ac Canonicus Regularis, eos ad arctiorem paupertatem, ſeu Religioſorum Mendicantium, adſtrictos eſſe voluerit? Cum Ordine Fratrum Prædicatorum cœpit Sanctæ Inquiſitionis Officium, quod *Honorius III.* Pontifex Maximus, primùm S. *Dominico*, & Fratribus Prædicatoribus præcipuè demandavit ad Hæreſes exterminandas, quo Officio etiamnùm variis in locis funguntur. Cœpit etiam cum Ordine Fratrum Prædicatorum Magiſterium Sacri Palatii Apoſtolici, quod primus exercuit S. *Dominicus*, qui Romæ exiſtens, cùm animadverteret, quotidiè occupatis cum Summo Pontifice Cardinalibus, eorum miniſtros in aula nugis tempus terere, vehementer indoluit, monuitque Pontificem *Honorium III.* turpe, & damnoſum eſſe tempus à tanta multitudine in ludos ac res vaniſſimas abſumi, ſibique utile futurum videri, ſi, dùm Cardinales cum eo negotiis Eccleſiæ vacarent, quiſpiam doctus illos pietatis ac fidei rudimentis imbueret. Annuit lubentiſſimè Romanus Pontifex, illudque munus demandavit S. *Dominico*, quod alacritèr aggreſſus, Epiſtolas S. *Pauli* publicè in Palatio Apoſtolico interpretari cœpit,

inde-

indèque hoc perhonorificum munus alicui Religioso Ordinis Fratrum Prædicatorum ad nostra usque tempora collatum est, & quotquot S. *Dominico*, qui primùm hoc loco & nomine donatus est, perpetuâ nec interrupta serie filii successerunt, Parentis cum munere fidem in Sedem Pontificiam exceperunt, nullus eorum ab officio amotus est, sed omnes Magisterio immortui sunt, præter eos, qui sibi indè gradum ad altiora fecerunt. Hìc autem debes obitèr observare, Sanctum *Dominicum*, contemptis Philosophorum figmentis, totum se dedisse lectioni Scripturæ Sacræ, & ad illius studium sæpiùs Fratres suos fuisse adhortatum, sicut testatur *Theodoricus de Appoldia* in ejus Vita libro IV. cap. IV. his verbis: *Et quia sine Sanctarum notitia Scripturarum perfectus Prædicator nemo esse potest, hortabatur Fratres S. Dominicus fidelitèr, ut semper in Novi & Veteris Testamenti lectione essent, atque ipse quoque Evangelium secundùm Matthæum, & Pauli Epistolas apud se ferens, multùm in eis lectitabat, ut propemodùm memoria retineret. Evangelium enim & Apostolicam doctrinam & vitam amans & amplectens, Philosophica figmenta non magni faciebat.* Author erat etiam S. *Dominicus* suis Fratribus, teste *Flaminio* in ejus Vita, ut Veterum Patrum Opera assiduè versarent, ab eis illibatam doctrinam haurirent, atque ab eorum documentis ne transversum quidem digitum desciscerent. Noverat quippè Sanctissimus ille Patriarcha, Catholicam Religionem sanâ, solidâque Sanctorum Patrum doctrinâ, seu sacrâ anchorâ niti, & ex ea, velut ex munitissimo armamentario, tela depromi, quibus confodiantur Hæreses.

Post

Poſt obitum S. *Dominici*, qui incidit in diem VI. menſis Auguſti anni MCCXXI. ejuſq; Canonizationem ſolemni Eccleſiæ ritu peractam à *Greg.IX.* Pont.Max. III.Idus Julii an. MCCXXXIV. ſanctiſſimas Leges ac Conſtitutiones condiderunt Comitia Generalia Ordinis FF.Prædicat. quas Romani Pontifices approbarunt, quos inter *Clemens VIII.* aſſerere non dubitavit, ad Religioſum ex Dominicana Familia in Sanctorum numerum ſolemni ritu referendum, ſibi loco omnium miraculorum fore exactam ſuarum Conſtit. obſervantiam. Adeò huic Summo Pontifici ſancta videbatur Diſciplina, quæ præſcripta eſt in Ord. Prædicat. Eâ Sanctiſſimâ Diſciplinâ imbuti Dominicani ſuaviſſimum omnium virtutum odorem Sæc.XIII.& XIV.longè, latèq; diffuderunt, errantes veritatem docuerunt, diſſiparunt carnales affectus, peccatores ad pœnitentiam & pietatem pellexerunt, atque Fidem Catholicam defendendi ardentiſſimo zelo accenſi, adverſus Hæreticos in Conciliis Gen. quæ his temporibus celebrata fuere, acerrimè diſputarunt.In Concil.ſiquidem Later.IV. ſub *Innocentio III.* habito anno MCCXV. S. *Dominicus* in Palentina Academia Magiſterio donatus,& omnigenâ litteraturâ inſtructus, *Almarici* errores profligavit. In Concilio Lugdunenſi primo ſub *Innocentio IV.* anno MCCXLV. celebrato, *Hugo* Cardinalis, Ordinis Prædicatorum, jura Summorum Pontificum magno animi æſtu tuitus eſt contra *Friderici II.*Imperatoris tyrannidem,& ejus Cancellarii *Petri à Vineis* Capuani, quantùm illa Sæcula ferebant,Viri eloquentis libros. In Concil.Lugd.II. quod *Gregorius X.* convocavit anno MCCLXXIV. præter S. *Thomam Aquinatem*, qui, dum eò pergeret,

ret, ad Deum in itinere migravit, interfuere tres Cardinales, triginta Episcopi ex Ordine Prædicatorum assumpti, & ingens ac valida Theologorum turma, sub Magistro Generali *Joanne Vercellensi*, qui eodem anno Lugduni Comitia Generalia celebrabat. Hos inter Dominicanos eminebant *Petrus à Tarentasia*, tum Cardinalis, posteà Pontifex Maximus creatus nomine *Innocentius V.* & *Albertus Magnus*, quo potissimum Duce victi fuerunt in hoc Lugdunensi II. Græci Schismatici, & abdicatis erroribus atque Schismate, Romano Pontifici sese subjecerunt. Tandem in Concilio Generali Viennensi, quod *Clemens V.* Pontifex Maximus anno MCCCXI. habuit, Beguardorum, & Beguinarum errores ab *Eymerico*, & *Berengario*, Familiæ Dominicanæ Theologis, confutati sunt. Sic Dominicani in Conciliis Generalibus, quæ Sæculis XIII. & XIV. coacta fuerunt, edomandis Hæresibus toti incubuerunt, illudque ingenitum in Hæreticos odium, quod à Patre suo hauserunt, perpetuâ serie ad posteros transmiserunt. Sed longiùs me argumentum hoc abriperet, nisi in materia copiosissima mihi temperarem. Vela itaque contraho, nec plura dicam ad commendationem Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui, ut omnes probè norunt, Rosario, Magisterio Sacri Palatii Apostolici, Sanctæ Inquisitionis officio, & Sanctissimi *Thomæ Aquinatis* doctrinâ, veluti quatuor fluviis, universam ambit, irrigat, ac fœcundat Ecclesiam.

D. Prodieruntne eodem Sæculo decimo tertio Ordines Fratrum Minorum, Carmelitarum, & Eremitarum *S. Augustini*?

M. Certum est, Ordinem Fratrum Minorum

rum Sæculo decimo tertio fuisse institutum à Sancto *Francisco*, qui Assisii in Italia ex *Bernardone*, professione Mercatore, natus est anno MCLXXXII. Vir fuit tam austeræ paupertatis, ut audito Evangelio de omnibus relinquendis, paternis bonis omnibus renunciaverit, & anno MCCVIII. sibi duodecim socios adsciverit, quibus vivendi normam arctiori paupertatis professione insignem præscripsit, in Lateranensi IV. Synodo Generali ab *Innocentio III.* atque iterùm ab *Honorio III.* confirmatam. Eo Ordine, ut nullus pauperior, ita & fœcundior fuit. Nam, teste *Matthæo Parisio* in Historia Anglicana ad annum MCCXXVII. Fratres Minores statim ab exordio sui Ordinis *terram repleverunt, habitantes in urbibus, & civitatibus deni, & septeni, nihil omninò possidentes, de Evangelio viventes, in victu & vestitu paupertatem nimiam præferentes, nudis pedibus incedentes, maximum humilitatis exemplum omnibus præbuerunt*. Præter Ordinem Fratrum Minorum, duos alios S. *Franciscus* instituit. Secundum nempè, Monialium, quas, Duce S. *Clara* Virgine Assisinate, congregavit in Ecclesia S. *Damiani*, unde *Clarissæ*, & *Damianæ*, seu *Daminianisticæ* dictæ, quæ primæ Ordinis asperitati strictiùs inhæserunt, & ab aliis discrepant Monialibus, quæ *Urbanisticæ* appellantur, & quæ mitigationem Regulæ ab *Urbano V.* factam sequuntur, & prædia possident. Tertium denique Ordinem, seu *Pœnitentium*, instituit S. *Franciscus*, qui complectitur non solùm in Claustris degentes Cœnobitas, qui & tertiæ Sancti *Francisci* Regulæ adhærent, sed etiam laicos viros & fœminas, qui domi suæ juxtà ejusdem Regulæ præscriptum vivunt. De S. *Francisco*, & ejus Or-

dine, præter S. *Bonaventuram*, qui Vitam Sancti illius Patriarchæ accuratissimè scripsit, legendi sunt Annales *Wadinghi*, qui de initio, & propagatione illius Ordinis, necnon de Viris, qui sanctitate, dignitate & doctrina hunc Ordinem illustrarunt, longo latoque calamo disserit. Hìc dumtaxat ex *Wadingho* in Annalibus Minorum ad annum MCCXLIV. breviter observabo, post Sancti *Francisci* obitum, qui contigit IV. Nonas Octobris anni MCCXXVI. *Heliam*, qui secundus à B. *Francisco* Ministri Generalis Ordinis Minorum munus excepit, fuisse Sanctissimo Patriarchæ dissimilem, & invexisse in Ordinem insatiabilem cupiditatem ædificandi loca sumptuosa, procurandi legata pia, & effrænem libidinem bona temporalia possidendi, adeò ut Sanctissimum illud Institutum funditùs evertisset, nisi Sancti *Antonius*, & *Bonaventura* ruentem Ordinem validè sustinuissent. Verùm hanc *Heliæ* Ministri Generalis, & aliquorum Ordinis Minorum licentiam, cæterorum ejusdem Ordinis pietas atque observantia longè superavit, firmo videlicet permanente Oraculo, quo dicitur Christus S. *Francisco* promisisse, nunquam defuturos in ipsius Religione Viros, qui doctrinæ vitæq; exemplo aliis in Ecclesia tempore quantumlibet caliginoso prælucerent. Ordinis Minorum plures nunc sunt familiæ, de quibus suo loco dicemus. Numerosissima est *Observantium*, qui & *Cordigeri* dicuntur, quòd funiculo cingantur. Eorum alii *Conventuales* majoris seu laxioris, alii minoris, ideſt, arctioris observantiæ, vocantur. Illis immobilia in communi possidere permissum, aliis vetitum est.

De

De Origine & Antiquitate Ordinis Carmelitarum non una omnium est sententia. Carmelitæ quippè ad *Eliam*, & *Elizeum* Veteris Testamenti Prophetas, & Montis Carmeli incolas, suam originem referunt. *Sixtus Quartus*, *Sixtus Quintus*. *Pius Quintus*, *L. Andres.* Societatis Jesu, aliique non Carmelitæ, & magnæ notæ Doctores, idem asserunt. Ipse verò secutus consilium Apost. c.3. Epist. ad *Titum* dicentis: *Genealogias, & contentiones & pugnas devita, sunt enim inutiles & vanæ*; vel, ut ait idem Apostolus 2. ad *Timotheum* capite tertio: *Sciens quia generant lites*; consultiùs esse duco, de Carmelitarum Origine penitùs in præsentia silere, & ea tantummodo hìc referre, quæ de Carmelitarum Ordine comperta habemus, atque à nemine in dubium revocantur. In primis, fatentur omnes, Beatum *Albertum*, qui Ecclesiam Hierosolymitanam ab anno MCCIV. usque ad annum MCCXIV. rexit, dedisse Montis Carmeli Eremitis Regulam brevissimam præscribentem divini Officii & Orationis quotidianæ pensum, constructionem Oratorii in medio cellularum, ubi manè per singulos dies ad audienda Missarum solemnia convenirent, perpetuam ab esu carnium abstinentiam, jejunium à Festo S. Crucis ad Pascha; solitudinem, fugam otii, Prioris electionem, &c. Hæc Regula, quam B. *Albertus* Patriarcha dedit Eremitis Montis Carmeli, fuit confirmata ab *Honorio III.* Pontifice Maximo anno MCCXXVI. eamque postea *Hugo à S. Charo* Tituli S. *Sabinæ* Presbyter Cardinalis ex Ordine Prædicatorum assumptus, & *Willelmus*, Anteradensis Episcopus, auctoritate ab *Innocentio IV.* sibi commissâ, declararunt, correxerunt, mitigarunt: quam declarationem, correctionem,

& mitigationem ipse Pontifex confirmavit, Diplomate dato Lugduni Kalendis Septembris anni MCCXLVIII. sicut refert *Castillus* primâ parte suæ Historiæ, libro 2. capite 25. Præterea, constat *Honorium IV.* Pontificem Maximum, anno MCCLXXXV. dedisse Carmelitis pallium album, mutatis videlicet, ut ait *Spondanus* ad annum MCCLXXXV. Num. XX. eorum chlamydibus, quæ ex albo panno latis fasciis pullis sive canusinis intertextis variatæ erant. Quam mutationem Bonifacius VIII. confirmavit anno primo Pontificatus sui. Denique, Religiosi Carmelitani cultum B. *Mariæ Virginis*, cujus se *Fratres de Monte Carmelo* appellant, longè latèque in Occidente propagarunt per piam Sodalitatem Mariani Scapularis, cui *Clemens X.* Diplomate, quod incipit: *Commissa nobis*, dato die VIII. mensis Maij anni MDCLXXIII. plures Indulgentias concessit. Testatur *Henricus Spondanus* ad an. MCCLIV. num. XII. *Simoni Stocho*, Anglo, Priori Generali Ordinis Carmelitarum (qui Burdegalæ in Gallia an. MCCL. mortuus est, ut habet hujus Vrbis Chronicon, & quem utì Sanctum Ordo colit) primùm Beatissimam Virginem manifestè apparuisse, & sacrum Scapulare contulisse. S. *Ludovicus*, Galliarum Rex, dum Sacrum Bellum in Palæstina gereret, amissâ libertate, deleto peste & Barbarorum armis exercitu, magno pretio redemptus, in Gallias rediit, non Palæstinæ palmas, non Orientis pretiosos uniones, non gazam Regum secum deportans, sed horum omnium loco secum deduxit antiquos Carmeli Incolas, ut testatur *Petrus Matthæus* in Vita S. *Ludovici*, ex quibus, ut cætera taceam bona, quæ jam Ecclesiæ obvenerunt, una prodiit *Theresia*, ad quam S. *Ludovicus Bertrandus* Ord. Præd. Epistolam scripsit

psit, quâ ei denunciavit, Sacrum Ordinem, quem ibat instauratum, intra quinquaginta annos futurum in Ecclesia omnium virtutum & laudum genere florentissimum, sicut opportuniùs ostendemus in Colloquio VI. in Historiam Sæculi XVI. Plura in laudem Ordinis Carmelitarum legesis apud *Trithemium* in libro de Ortu & progressu Carmelitarum, *Lezanam* in Annalibus Carmeliticis, *Aubertum Miræum* in libro de Origine & incrementis Ordinis Carmelitarum, *Philippum à sancta Trinitate* in decore Carmeli Religiosi, & in Historia Carmelitici Ordinis, & alios.

Haud minùs obscura est Ordinis Eremitarum S. *Augustini* Origo, quam alii accersunt à temporibus S. *Augustini*, quem hujus Ordinis Institutorem esse volunt; & hos absque ullo veritatis præjudicio in suo sensu abundare permittimus. Alii, ut videre est apud *Spondanum* ad annum MCCLVI. asserunt, *Alexandrum IV.* Pontificem Maximum, S. *Augustini* monitu sibi per quietem apparentis, multas Congregationes *Eremitarum* diversis Regulis, titulis & vestibus viventes, ad tollendam omnem confusionem in unam Ordinis & Regulæ S. *Augustini* observantiam, in uniformem vivendi ac vestiendi modum redegisse, atque huic Ordini prefecisse primum PrioremGeneralem *Lanfrancum Septalanum* Mediolanensem. Quinque autem erant Eremitarum Congregationes, ex quibus coaluit hic Ordo Eremitarum S. *Augustini*. Prima dicebatur Congregatio Eremitarum S. *Augustini*, qui nullum Generalem habebant, sed parebant Episcopis. Altera erat Eremitarum Congregatio Budrioli in Cæsenate Diœcesi instituta à B. *Joanne Bono*, & hæc à propriis Generalibus regebatur.

Tertia appellabatur Congregatio *Eremitarum de Brictinis*, quibus *Gregorius IX.* Regulam *S. Augustini* tradidit. Quarta vocabatur Congregatio Eremitarum S. *Guillelmi*, quæ tam latè propagata est, ut in duas fuerit divisa, quarum primæ caput fuit Monasterium in *Stabulo Rhodis*, quo in loco Vir Sanctus obierat; alterius verò Eremitarum S. *Guillelmi* Congregationis caput erat Monasterium *De Fabali Monte*, quæ Congregatio proprio Generali parebat sub Regula Sancti *Benedicti*. Porrò, non abs re erit hic observare, Sanctum *Guillelmum*, istorum Eremitarum Institutorem, perperàm à nonnullis confundi cum *Guillelmo IX.* Aquitaniæ & Pictonum Duce, cùm tamen ab eo fuerit omninò diversus. *Guillelmus* siquidem Aquitaniæ & Pictonum Dux mortuus est in sua peregrinatione ad S. *Jacobum*, quam anno MCXXXVII. pœnitentiâ motus susceperat, teste *Orderico* libro XIII. Historiæ. *Guillelmus* verò Eremitarum Institutor, consilio *Eugenii* Papæ *III.* Hierosolymam profectus est, & cœlesti voce monitus venit in Tusciam, ubi sanctè vixit, & obiit anno millesimo centesimo quinquagesimo septimo, ut testatur *Albertus* ejus discipulus, qui Vitam S. *Guillelmi* Eremitæ cognomento *Magni* scripsit. Ejus mentio habetur in Martyrologio Romano ad diem X. mensis Februarii his verbis: *In Stabulo Rhodis* (quod nomen ejus Monasterii fuit) *in territorio Senensi Sancti Guillelmi Eremitæ*. Ad eamdem diem X. mensis Februarii *Henschenius* Vitam Sancti Guillelmi Magni Eremitæ descripsit. Legendus etiam est *Joannes Beslius* in Historia Comitum Pictaviensium, & Ducum Aquitaniæ parte 2. ubi integrum Tractatum habet de mendaciis, falsitatibus, & anachronismis inspersis

Operi Joannis *Haii*, qui Sæculo præterito Commentarium Historicum edidit, in quo falsam illam opinionem, quæ duos illos *Guillelmos* in unum confundit, pluribus exponit ac propugnat. Hæc obitèr observanda esse duxi, ut certam haberes notitiam harum Congregationum Eremitarum, ex quibus formatus est Ordo Eremitarum *S. Augustini*, qui Ordo adeò celebris evasit, ut Joannes *XXII.* ei tria in Romana Curia Officia, quæ conjunxerat, concesserit, videlicet munus custodiendi Sacrarii Pontificii, Bibliothecæ Pontificiæ, & Confessionis Pontificis pro tempore existentis audiendæ, sicut testatur *Pamphilus* Signinus Episcopus in Chronico Augustiniano ad annum MCCCXIX. sed de Ordinis Eremitarum S. *Augustini* propagatione, Sanctis & Illustribus Viris plura legesis apud Jor*danum de Saxonia* in Vitis Fratrum.

D. Perge, quæso, aliorum Religiosorum Ordinum, qui Sæculis XIII. & XIV. originem habuerunt, referre Institutionem?

M. Prætermitto Ordinem, qui Sęculo XIII. in Provincia Tarraconensi institutus est, dictusque *Pauperum Catholicorum*, qui, rebus omnibus abdicatis, pauperem vitam professi, & consilia Evangelica amplexi, jejuniis & orationibus, lectioni, exhortationi, ac disputationibus adversùs Hæreticos sese consecrarunt. Hic quippè Ordo, licèt ab *Innocentio III.* anno MCCXV. approbatus, diù tamen non stetit. Prætermitto etiam Ordinem *Humiliatorum*, quem sub Regula S. *Benedicti* anno MCC. confirmavit *Innocentius III.* eumque posteà abolevit *Pius V.* propter insidias B. *Carolo Borromeo* paratas anno MDLXX. Missis itaque his jam antiquatis Ordinibus, illos dumtaxàt hìc referam,

qui adhuc perſtant, & Eccleſiam doctrinâ ac pietate illuſtrant. Omnium antiquiſſimus eſt *Ordo Sanctiſſimæ Trinitatis de Redemptione Captivorum*, qui inſtitutus eſt à S.J*oanne de Matha* in Gallo-Provincia nato, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, atque à Sancto *Felice* Anachoreta Valleſiano, in loco Diœceſis Meldenſis, qui *Cervus Frigidus* dicitur, ubi adhuc Ordinis Caput, licet apud Maturinenſes Lutetiæ ut plurimùm degat Miniſter Generalis, qui ſemper Gallus eſſe debet, & cujus electio ad ſolos Gallos, & inter eos ad ſolos quatuor hujus Ordinis Provinciarum, Franciæ videlicèt, Campaniæ, Picardiæ, & Normanniæ Miniſtros pertinet. Hic Ordo, qui captivos Chriſtianos ab Infidelium ſervitute liberandi præcipuam curam habet, confirmatus fuit ab *Innocentio III.* anno MCXCVIII. Pontificatus ſui primo, ſicut obſervavimus in ſecundo Colloquio. S. *Joannes de Matha*, hujus Ordinis Conditor Romæ obiit die XXI. menſis Decembris anni MCCXIII. & in Eccleſia S. *Thomæ de Formis* ſepultus eſt.

Ordo *Vallis Scholarium* inſtitutus eſt à *Guillelmo* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, & aliquot aliis ejuſdem Academiæ Magiſtris, quibus ſeſe adjunxerunt XXXVII. Scholaſtici, qui ſub Regula S. *Auguſtini* Deo militare decreverunt ac voverunt in Valle, quam ipſis *Guillelmus Joinvillæus* Lingonenſis Epiſcopus aſſignavit, quæ indè nuncupata eſt *Vallis Scholarium*, & hoc nomen etiam adhęſit Ordini, qui confirmatus eſt ab *Honorio III.* anno MCCXVIII. Huic Ordini *Vallis Scholarium* coævus fuit alius Ordo in Diœceſi paritèr Lingonenſi inſtitutus à quodam *Viardo* ſub diſtrictiori Ciſtercienſium Inſtituto, cujus auſteriorem obſervan-

tiam

tiam describit, & commendat *Jacobus de Vitriaco* Cap. XVII. *Historiæ Occidentalis*.

Congregationem *Silvestrinorum* inchoavit anno MCCXXXI. in Monte Fano, non longè à Fabriano, insigni Piceni oppido, B. *Silvester Guzolinus* Canonicus Auximas, ac deinde Eremita, qui famâ sanctitatis cùm multos Discipulos allexisset, eis Religiosum Vitæ Institutum sub Regula S. *Benedicti* præscripsit, abiitque è vivis nonagenarius anno MCCLXVII. Ejus Vitam scripsit *Andreas Jacobi*, ejusdem *Silvestrinorum* Congregationis post ipsum quartus Abbas Generalis, quam apùd *Surium* Tomo VI. posterioris editionis ad diem XXVI. mensis Novembris legere est. Hanc *Silvestrinorum* Congregationem confirmavit *Innocentius IV*. Diplomate dato quinto Kalendas Julii ann. MCCXLVII. quod incipit his verbis: *Religiosam Vitam &c.*

Ordo Sanctæ *Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum* à Maurorum & Saracenorum servitute, monente Dei-parâ, Sancto *Petro Nolasco*, natione Gallo, S. *Raymundo Pennafortio*, Ordinis Prædicatorum, & *Jacobo I.* Aragonum Regi conspicuam se præbente, institutus est Barcinone die x. mensis Augusti anni MCCXIII. sub Regula Sancti *Augustini*, & certis Constitutionibus à S. *Raymundo Pennafortio* præscriptis, ut testatur *Clemens VIII.* in Bulla Canonizationis Sancti *Raymundi* his verbis: *Quare hi* (scilicet Jacobus Aragoniæ Rex, & Raymundus) *collatis inter se consiliis & consentientibus animis, Ordinem B. Mariæ de Misericordia, seu de Mercede Redemptionis captivorum fundaverunt, cui Beatus Raymundus certas vivendi leges præscripsit ad istius Ordinis vocationem accommodatissimas*. Hunc Ordinem Authoritate

Pon-

Pontificiâ approbavit *Gregorius IX.* ann. MCCXXXV. Sanctus verò *Petrus Nolascus*, qui unà cum S. *Raymundo Pennafortio* istius Ordinis Institutor fuit, obiit die XXIX. mensis Januarii anni circitèr MCCL. ejusque vitam ex libro *Francisci Zumel*, ejusdem Ordinis, *De Vitis Patrum & Magistrorum Generalium*, descripsit ac publicavit *Bollandus* inter Acta Sanctorum mensis Januarii ad diem XXIX.

Ordini *Servorum B. Mariæ* Virginis initium dederunt anno MCCXXXIII. septem Viri nobiles Florentini, qui Regulam S. *Augustini* cum nigra veste ab Archiepiscopo acceperunt. Sanctus etiam *Petrus* Veronensis, qui postea Fratrum Prædicatorum Ordinem, & Ecclesiam suo Martyrio illustravit, pro Servorum Beatæ Virginis clarissimo Ordine egregiam navavit operam, & diligentissimè examinatis ac recognitis hujus Ordinis Religiosorum moribus ac regulis, de optima hujus Religionis institutione certiorem fecit *Innocentiú IV.* qui hunc Ordinem approbavit. Hinc Officium S. *Petri* Martyris habet Ordo Servorum B. Virginis sub ritu duplici in Constitutionibus ab immemorabili tempore celebrandum, eidemque S. *Petro* Martyri ac Fratrum Prædicatorum Ordini Religio Servorum B. Virginis summè se obstrictam profitetur, quâ de re videri possunt Annales Servorum Centuriâ primâ, libro secundo, capite quarto. Inter Generales hujus Ordinis Servorum B. Mariæ Virginis censetur S. *Philippus Benitius*, qui obiit die XXII. mensis Augusti an. MCCLXXXV. quo die ejus memoria in Ecclesia colitur.

Cœlestinorum Congregatio erecta est à *Petro de Morone*, qui propè Sulmonem Eremiticam vitam professus, ac posteà Summus Pontifex creatus,

Cœle-

Cœlestinus V. dictus est, indeque huic Congregationi *Cœlestinorum* inditum nomen. Cœpit hoc Institutum in Magellana Apuliæ Eremo, multis ob famam *Petri* sanctitatis eò confluentibus, extructâque Ecclesia & Monasterio sub nomine *Spiritus Sancti* circà annum MCCLXX. Confirmata est hæc *Cœlestinorum* Congregatio, & amplissimis Privilegiis donata à *Cœlestino V.* Pontifice Maximo, qui post quintum mensem, Pontificatu abdicato, pristinæ vitæ normæ retinendę cupidus, ad hanc Congregationem, à qua ægrè divulsus fuerat, rediit. Sequuntur *Cœlestini* Regulam S. *Benedicti*. Sub eadem S. Benedicti Regula Congregatio S. *Mariæ Montis Oliveti* anno MCCCXIII. instituta est à Beato *Bernardo Ptolomæo* nobili Senensi, qui Juris primùm Professor, post usum oculorum invocatione B. *Mariæ* Virginis receptum, in Montem ejus nominis, in Aretina Diœcesi secessit, asperam vivendi rationem amplexus. Sed, instigante Diabolo, novitatis nomine Avenione apud *Joannem XXII.* accusatus, ab eodem Pontifice de ejus vivendi ratione ac Instituto certiore facto, absolutus est, suæque Congregationis confirmationem à *Clemente VI.* Pontifice Maximo anno MCCCXLIV. obtinuit, ac tandem, sæviente per Etruriam, immò, per totã Italiam, pestilentiâ, dùm Fratribus suis, quorum magna pars hac grassante pestilenti lue icta erat, solatium auxiliumque summâ charitate incensus afferre adnititur, lethifero ipse morbo correptus ac brevi confectus ad vitam migravit immortalem XI. Kalend. Septembris anni MCCCXLVIII.

Eremitæ Sancti Pauli Budæ in Hungaria, ex Instituto nimirùm S. *Pauli* primi Anachoretæ, Au-

thore

thore B. *Eusebio* Strigonensi Archiepiscopo, cœperunt cirà annum MCCXV. Sed eorum Ordinem anno dumtaxat MCCCXXVIII. confirmavit, multisque auxit Privilegiis *Joannes XXII.* adductus precibus *Caroli* Hungariæ Regis, ut videre est in ejus Diplomate eâ de re dato Avenione anno MCCCXXVIII. quod *Odoricus Raynaldus* refert ad hunc annum num. LXXXIII.

Sancta *Brigida*, vel *Birgitta*, Danię Regis filia, *Vlphonis* Neritię in Svecia Principis Vidua, Religiosum Ordinem S. *Salvatoris* circa ann. MCCCLXIII. instituit apud Wastenam in Svecia, sub Regula S. *Augustini*, additis novis sanctionibus, Christo, ut ferunt, dictante. Veste & Chlamyde grisei coloris tam Viri, quàm Moniales illius Ordinis induuntur, Cruce rubeâ chlamydi intertextâ, cum albo circulo in medio. Hunc habitum Monachalem non sumpsit B. *Birgitta*, sed Ordinis sui confirmationem anno MCCCLXX. impetravit ab *Vrbano V.* Pontifice Maximo. Obiit Sancta illa Vidua, Peregrinationibus, revelationibus, & miraculis clara, Romæ x. Kalend. Augusti anni MCCCLXXIII. eamque primùm Romani Pontifices *Bonifacius IX.* & *Joannes XXIII.* in Sanctarum numerum retulerunt. Sed ne ista Canonizatio facta ab his duobus Pontificibus, quos, tempore Schismatis, universa non agnoscebat Ecclesia, vacillaret, ad removendum omnem scrupulum, *Martinus V.* Pontifex Maximus factam à laudatis Pontificibus S. *Birgittæ* Apotheosim, seu Canonizationem, ultimò sanxit ac confirmavit Constitutione datâ Florentiæ Kalendis Julii anni MCCCCXIX.

Hieronymiani, sive Monachi S. *Hieronymi*, Auctore

ctore *Petro Fernando* Hispano, ejusque Socio *Petro* Romano, B. Augustini Regulam amplexi, Instituti sui approbationem à *Gregorio XI.* circà annum MCCCLXXIV. obtinuerunt. Hujus Ordinis caput est Lupiana, vulgò Fanum Beatæ Virginis *de Guadalupe* in Diœcesi Toletana. Testatur *Philippus Brietius* Societatis Jesu in Annalibus ad annum MCCCLXXIII. hos Religiosos Hieronymianos nunc *in Hispania magni nominis esse, & Sancti Laurentii Escurialis inquilinos & custodes, atque Bibliothecarios*. Alii Eremitæ Sancti *Hieronymi* à Beato *Petro Gambacurta* nobili Pisano fuerunt instituti sub annum MCCCLXXX. qui nullis initio votis adstricti, victum sibi manibus quærebant, & sublevandis pauperibus incumbebant. At S. *Pii V.* Pontificis Maximi authoritate Vota solemnia amplexi, litteris & concionibus operam dare cœperunt.

Denique, Ordinem S. *Ambrosii* dudùm institutum, sed absque certa Regula à Sede Apostolica approbatâ, confirmavit *Gregorius XI.* sub Regula S. Augustini, cum potestate recitandi Ambrosianum Officium, Priorem eligendi, Verbum Dei prædicandi, Confessiones audiendi, & mortuos sepeliendi, sicut legitur in ejus Diplomate dato Avenione 3. Kalend. Decembis anni MCCCLXXV. quod extat Tomo 1. Bullarii Romani pag. 289. Caput hujus Ordinis est Monasterium Mediolanense S. *Ambrosii ad Nemus*.

Consultò prætermisi Ordinem *Jesuatorum*, sic appellatum, quòd Sanctissimum nomen *Jesu* frequenter in ore haberent; quia licèt hic Ordo à S. *Joanne Columbano* Senis in Etruria fuerit institu-

tus,

tus, & ab *Vrbano V.* sub Regula S. *Augustini* anno MCCCLXVII. confirmatus; attamen posteà extinctus est à *Clemente IX.* Diplomate dato die IV. mensis Decembris anni MDCLXVIII.

D. Hi sunt igitur omnes Ordines, qui Sæculis XIII. & XIV. fuerunt instituti?

M. Præter istos Ordines Religiosos, quos hactenùs percensui, alii Equestres Ordines Sæculis XIII. & XIV. fuerunt instituti, quorum primus circà annum MCCXXXII. conditus à F. *Bartholomæo*, patriâ Vicentino, Ordinis Fratrum Prædicatorum, dicitur *Ordo Equitum S. Mariæ Gloriosæ*, fuitq; confirmatus ab *Urbano IV.* Constitutione datâ Viterbii Kalend. Januarii an. MCCLXI. Horum Equitum, qui Regulam S. *Augustini* profitebantur, erat Viduarum, & pupillorum suscipere patrocinium, pacem & concordiam inter homines pro viribus promovere ac fovere, prçsertim in his Italiæ civitatibus, quæ cruentis Gibellinorum & Guelphorum Factionibus, ac intestinis odiis, bellisq; conflagrabant. Tunicâ albâ, & subcinericiâ togâ induti, Crucem purpuream in campo albo, duabus supra positis stellis, præferebant, & vulgò *Fratres Gaudentes* appellabantur, quòd nullis Religionis solemnibus votis addicti, in ædibus suis cum uxoribus & liberis vitam agerent. Eodem Sæculo XIII. hoc est, anno MCCLIV. *Alexander IV.* Pontifex Maximus, Ordinem *Fratrum & Militum Hospitalis Leprosorum S. Lazari Hierosolymitani* sub Regula S. *Augustini* confirmavit, eumque Privilegiis auxit *Clemens IV.* Alios duos Equestres Ordines Sæculo XIV. approbavit Joannes *XXII.* unum videlicet in Aragonia, dictum *Ordinem Montesiæ* ab urbe Regnii Aragonii, in

qua

qua hujus Ordinis Sedes præcipua constituta est. Obstringebantur novi istius Ordinis Milites, qui veste candidâ cum rubra Cruce erant insigniti, Cisterciensium Leges sub proprio Magistro servare, & Valentinum Regnum à Maurorum incursibus tueri. Hunc Militarem Ordinem, rogante Aragonio Rege, confirmavit *Joannes XXII.* anno MCCCXVII. & post biennium idem Pontifex alteram approbavit Sacram Militiam in Lusitania institutam, dictamque *Militiam*, seu *Ordinem Christi*. Hæc nova Militia in Lusitaniæ Regno ad propulsandos Mauros ac Saracenos constituta est, Cruce rubrâ, lineâ candidâ intersecante distincta, cujus Sedes principalis Castrum Marinum Silvensis in Algarbiis Diœcesis, unde posteà Tomarium hujus Ordinis Milites migrarunt, ut videre est apud *Spondanum* ad annum MCCCXVII. Num.3. De utroque illo Militari Ordine, videlicèt *Montesiæ*, & *Christi*, legendus etiam est *Joannes Mariana* Soc. *Jesu* libro XV. *Rerum Hispanicarum* cap. XV. Mitto Ordinem Militarem *Equitum Navalium*, seu *de Nave* dictorum quem *Carolus Dirrachinus*, Rex Siciliæ, ut rem maritimam, quâ multùm indigebat, in Regno suo promoveret, anno MCCCLXXXII. instituit, cujus ipse Princeps esse voluit, electo in protectorem Ordinis S. *Nicolao* Episcopo Mirensi, erectoque in ejus memoriam Templo, ut refert idem *Spondanus* ad annum MCCCLXXXII. Num.3. Mitto etiam Ordinem *Periscelidis*, seu *de la Jarretiere*, quem *Eduardus VI.* Angliæ Rex, suo in Regno circà annum MCCCL. instituit cum hac Gallica Inscriptione: *Hony Soit qui mal y pense*, occasione, ut vulgò dicitur, ortâ ex Periscelide defluenti Comitissę Sa-
 ris-

risberiensis, quam Rex deperibat, & quam ei cum publica amoris significatione reddidit, in cujus rei memoriam Rex hunc Equestrem, sed non Militarem, *Periscelidis* Ordinem instituit, qui etiamnùm in Anglia magno in honore habetur. Mitto denique alium Equestrem, sed non Militarem Ordinem *Stellæ* dictum, quem *Joannes*, Galliarum Rex, anno MCCCLI. instituit in memoriam illius Syderis, quod Magos ab Oriente ad Christum recens natum adorandum perduxit. Equites hujus Ordinis deferebant signum Stellæ torqui aureo appensum, necnon vestis conspicuo loco Phrygio opere adtextum cum hoc Symbolo: *Monstrant Regibus Astra viam*, sed diuturnus non fuit hujus Ordinis splendor, quia ob multitudinem gregariorum, qui, ferventibus bellis, in illum admissi sunt, adeò viluit, ut *Carolus V.* Galliarum Rex, *Joannis* filius, illum Excubiarum Præfecto, ejusque Satellitibus dimiserit.

D. In referendis Religiosis Ordinibus, qui Sæculis XIII. & XIV. fuerunt instituti, cumulatissimè mihi fecisti satis. Sed quid Sacri Canones circà Monasticam Disciplinam in his duobus Sæculis præcipuè statuerint, mox necesse est, ut paucis verbis attingas.

M. Nimius profectò forem, si singula, quæ Sæculis XIII. & XIV. circà Monasticam Disciplinam Sacris Canonibus sancita sunt, persequi vellem. Rem totam igitùr paucis absolvam. In primis, pretium pro ingressu Monasterii, seu pro receptione ad Religiosam Professionem exigere simoniæ damnant Canones Conciliorum, quæ Sæculis XIII. & XIV. fuerunt celebrata. Si tamen

Mona-

Monasterium tenue esset, poterat absque simoniæ labe aliquid accipere pro victu personæ, quæ in Monasterio recipiebatur. Ita docet S. *Thomas*, qui Sæculo XIII. floruit, & Disciplinæ Monasticæ illius temporis testis lucupletissimus esse debet. Sic autem loquitur Angelicus ille Doctor in 4. Sent. Distinct. 25. Quæst. 2. Art. 2. ad 7. *Dicendum, quòd cùm possessiones alicujus loci Religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures, tunc potest exigi ab eo, qui in loco illo vult servire Deo, non quasi pretium Religionis, sed ut habeat Monasterium undè ei possit provideri, & ideò non committitur simonia.* Et in sua Summa Theologica Secundâ Secundæ Quæst. 100. Art. 3. in Responsione ad tertiam Objectionem, hæc habet: *pro ingressu Monasterii non licet aliquid exigere vel accipere quasi pretium. Licet tamen, si Monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, gratis quidem ingressum Monasterii exhibere, sed accipere aliquid pro victu personæ, quæ in Monasterio fuerit recipienda, si ad hoc non sufficiunt Monasterii opes.* Parentes filios suos minorennes, ut constat exemplo S. *Thomæ Aquinatis*, Vitæ Monasticæ Sæculis XIII. & XIV. quaadòque devovebant, sed tamen ad sæculum redire poterant, nisi anno ætatis decimo quinto Parentum Oblationem confirmarent, sicut expresse definivit *Innocentius III.* in Epistola CXVI. libri XV. ad Lugdunensem Archiepiscopatum datâ, ubi ait: *Cautum reperitur in Canone, ut minoris ætatis filii, qui oblati Monasterio fuerint, suscipientes habitum vel Tonsuram, si à Prælatis suis anno quintodecimo requisiti, se in assumptæ Religionis proposito consenserint permansuros, pœnitendi licentia præcludatur, alioquin eis non adima-*

tur ad sæculum redeundi facultas, ne coacta præstare Deo servitia videantur. Inoleverat in Gallis Sæculo XIII. gravissimus abusus, quo Parentes, ut filios suos ab hæreditate arcerent, illos in Monasteria detrudebant. Contra quem abusum insatiabili Parentum cupiditate invectum *Guillelmus* Parisiensis Episcopus lib. *de Moribus* cap. IX. ita scribit: *Alii à Parentibus & Propinquis eo modo in claustro proiiciuntur, quemadmodum catuli & porculi, quos Matres non sufficiunt enutrire, ut videlicet mundo non spiritualiter, sed (ut ita dicam) civilitèr moriantur, videlicèt ut portione hæreditaria priventur, & ad eos, qui in Sæculo remanent, devolvatur, & quantum ad hoc Simoniaca est hujusmodi projectio, immersio, vel intentio*. Quapropter, ut obiter dicam, sicut meritò culpari debent parentes, qui filios suos ab ingressu Religionis, quandò vocantur à Deo, præpostero affectu, vel intuitu commodi temporalis deterrent, itá vehementer improbari debet ea insatiabilis cupiditas parentum, qui familiam à plurium liberorum onere liberare volentes, his liberis ingressum Religionis procurant, vel quod naturâ sint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitiosi, vel ut aliis liberis, quos plus diligunt, istorum quasi ablegatione, ampliores relinquant opes. Certè, hunc abusum Statui Religioso, & Ecclesiæ valdè infestum deplorat S. *Hieronymus* in Epistola 8. *ad Demetriadem* his verbis: *Solent miseri Parentes, & non plenæ fidei Christiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inveniunt, virginitati tradere: tanti, ut dicitur vitrum, quanti margaritum. Certè, qui religiosiores sibi videntur, parvo sumptu,*

&

& qui vix ad alimenta sufficiat, Virginitati dato, omnem censum in utroque sexu sæcularibus liberis largiuntur. Quod nuper in hac urbe dives quidam fecit Presbyter, ut duas filias in proposito virginali inopes relinqueret, & aliorum ad omnem copiam filiorum luxuriæ atque deliciis provideret. Fecerunt hoc multæ, proh dolor, nostri propositi fœminæ; atque utinam rarum esset exemplum. Quod quantò crebrius est, tantò istæ feliciores, quæ ne plurimarum quidem exempla secutæ sunt.

Religiosos Viros, Ordinum etiam Mendicantium, Sæculis XIII. & XIV. ad curam & regimen animarum, ad Ecclesiæ munera frequentèr assumptos, ad Cardinalitiam, Patriarchalem, Archiepiscopalem, Episcopalem dignitatem, immo, aliquos ad Summum Pontificatum fuisse provectos testantur Ecclesiæ, singulorumque Ordinum Annales. Religiosi tamen, qui ad Ecclesiasticas dignitates erant assumpti, sui Ordinis habitum deferre, & Regulam, Constitutionesque, quantùm eo in statu fieri poterat, observare tenebantur, sicut S. *Thomas*, qui Sæculo XIII. floruit, apertè docet Secundâ Secundæ Quæst. CLXXXV. Art. 3. his verbis: *Dicendum est, quod si qua sunt in Regularibus Observantiis, quæ non impediant Pontificale Officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, sicut est continentia, paupertas & alia hujusmodi, ad hæc remanet Religiosus, etiam factus Episcopus, obligatus, & per consequens ad portandum habitum suæ Religionis, qui est hujus obligationis signum.* Addit etiam Sanctus ille Doctor in Responsione ad tertiam objectionem, Episcopum ex Ordinibus Religiosis assumptum *proprium nullo modo habere posse, nec*

Testamentum facere. Si tamen ex concessione Papæ Testamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere Testamentum; Sed Apostolica authoritate intelligitur esse ampliata potestas suæ dispensationis, ut ejus dispensatio possit valere post mortem. Ordinibus Religiosorum Mendicantium Sæculis XIII. & XIV. multa Romani Pontifices concesserunt Privilegia, quæ in Galliis occasionem dederunt *Guillelmo à Sancto Amore*, aliisque ejusdem furfuris hominibus & Status Religiosi æmulis obtrectatoribus in ruinam illorum Ordinum conspirandi. Contendebat *Guillelmus à Sancto Amore* in libro, quem edidit, *De periculis Novissimorum Temporum*, Religiosos Mendicantes, juxta illud Christi Domini dictum *Matthæi* cap. XXIII. *Nolite vocari ab hominibus Rabbi*, sibi nullo pacto vindicare posse munus Magisterii, seu publicè docendi, prædicandi, Confessiones audiendi, aliaque Ecclesiastica munia obeundi, sed illos è commercio & societate hominum omninò semotos peccata suà plangere ac manibus operari debere. Contra hunc Religiosorum Ordinum impugnatorem Opusculum, seu Apologiam, pro Religiosis Ordinibus scripsit S. *Thomas*, qui fuit hujus persecutionis particeps. Probat autem Angelicus ille Doctor, Viros Religiosos munus docendi, ut ministerium suo statui congruum, suscipere posse, quia Viri Religiosi magis sunt ad docendum idonei, utpote qui rerum divinarum contemplationi plus cœteris vacant. Hinc multi Sancti Patres, qui Religiosam vitam professi sunt, publicè docuerunt, & ad Episcopales Infulas fuerunt sublimati. Si ergo Viri Religiosi Episcopale munus, quod est maximum in

Eccle-

Ecclesia, obire possunt, quidni docendi, & prædicandi Officium, quod minus est, exercere poterunt? Sanctum *Gregorium Nazianzenum*, licèt Monachus esset, Constantinopolim adductum fuisse, ut ibi Sacram Scripturam doceret, Ecclesiastica narrat Historia, & Sanctus *Hieronymus* in Epistola ad *Rusticum* Monachum ait. *Sic vive in Monasterio, ut Clericus esse merearis, multo tempore disce, quæ postmodùm doceas*. Non ergò ab Officio docendi, prædicandi, & Confessiones audiendi arceri debent Viri Religiosi, qui ad illud in Ecclesia exercendum sunt instituti, sicut Ordines Religiosorum Mendicantium. His, & aliis luculentissimis rationibus refellit Sanctus *Thomas* Status Religiosi impugnatores, & ad illud Scripturæ Sacræ testimonium: *Nolite vocari Rabbi*, quod *Guillelmus à Sancto Amore* obiiciebat, respondet Sanctus Doctor, per hæc Christi verba non prohiberi quemlibet Magisterii appetitum, sed præposterum dumtaxat & indebitum Magisterii desiderium, à quo abhorrent Viri Regulares, *cùm non appetant Magisterium, nisi propter publicam utilitatem, nec velint fieri Magistri Scholastici, nisi de consensu Prælatorum suorum*. Demùm, Viros Religiosos ad opus manuum non teneri, nisi sit Regulis & Constitutionibus Monasticis præscriptum, probat Sanctus *Thomas* contra *Guillelmum à Sancto Amore* multis argumentis, ex quibus hoc unum subiiciam: *Qui habent undè aliàs vivant*, inquit S. Thomas, *quàm de labore manuum, quia habent possessiones, quæ ad eorum vitam sustentandam à Fidelibus collatæ sunt, vel habent ministerium prædicationis sibi commissum, de quo vivere pos-*

ſunt, primæ ad Corinth. cap. 9. Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere... Similitèr aliqui Religioſi ſunt, qui Eccleſiæ deſerviunt in divino Officio, & de hoc etiam licitè vivere poſſunt. Unde dicitur primæ ad Corinth. cap. 9. Qui altari deſerviunt, cum altari participant. Et adductâ auctoritate S. *Auguſtini* in libro *de Opere Monachorum*, ſubjungit S. Thomas: *Similitèr ſunt aliqui Religioſi, qui Sacræ Scripturæ vacant, & de hoc etiam licitè vivere poſſunt*. Non ergò omnes Religioſi tenentur manibus laborare. Legendus eſt idem Sanctus Doctor Secundâ Secundæ Quæſt. CLXXXVII. Art. I. ubi probat, Religioſos poſſe docere, prædicare, & alia Officia exercere in Eccleſia, & in Artic. III. ejuſdem quæſtionis docet, Religioſos, qui Scripturæ Sacræ ſtudio incumbunt, vel prædicationis miniſterio funguntur, non teneri manibus operari, ſed potiùs ad procurandam ſalutem animarum debere à labore manuum omninò abſtinere. Nec ſolum S. *Thomas*, ſed etiam S. *Bonaventura*, ſplendidiſſimum Ordinis Minorum decus, Sæculo XIII. *Guillelmum à Sancto Amore*, Capitalem Status Religioſi hoſtem, confutavit tam in Opuſculo *de Paupertate Chriſti*, quàm in *Apologia Pauperum*. Undè factum eſt, ut Romani Pontifices Ordinum Mendicantium cauſam Statumq; ſemper protexerint. *Alexander IV*. Pontifex Maximus proſcripſit peſtilentem librum *de periculis noviſſimorum temporum*, quem contra Ordines Mendicantium ſcripturierat *Guillelmus à Sancto Amore*, & in eorum gratiam quadraginta Pontificia Diplomata dedit. *Clemens V*. Religioſorum itidem patrocinium ſuſcepit, *probans eos à Deo & Eccleſia vocatos ad auxilium*

lium regiminis Ecclesiæ, licèt tardiùs quàm de multis, etiam eos inter alios vocatos deberi meritò computandos, ut refert Continuator *Guillelmi Nangii* apud *Lucam Dacherium* tomo XI. *Spicilegii*. Nec minus Religiosis Mendicantibus favit *Innocentius VI.* Pontifex Maximus contra *Richardum* Armachanum Archiepiscopum, & Hiberniæ primatem, sicut ad annum MCCCLVIII. refert *Thomas Walsinghamus*, qui tamen hìc & quavis datâ occasione virulento calamo Religiosos Mendicantes perstringit. Hæc pauca observanda esse duxi ad vindicandum Statum Religiosum, cujus tanta dignitas ac perfectio est, ut S. *Thomas* Quodlibeto III. Quæst. VI. Art. XVII. pluribus momentis evincat, Religiosos esse majoris perfectionis, quàm sint Presbyteri Parochiales.

Non possum etiam, nec debeo hìc prætermittere specialem Ritum, seu Disciplinam, quæ etiamnùm viget in Ordine Fratrum Prædicatorum, & & ex qua imperiti quidam & malevoli homines ansam & occasionem temerè arripiunt celeberrimum hunc Ordinem calumniandi. Hic autem Ritus, seu Disciplina in hoc consistit, quòd Fratres Prædicatores intèr celebrandum Missę Sacrificium sinistrâ manu Corpus Christi Domini sumant. Hunc ritum nonnulli maledici pœnam esse dictitant omnibus Fratribus Prædicatoribus à Romano Pontifice impositam, eò quòd *Bernardus Politianus*, ejusdem Ordinis, venenum in Eucharistia *Henrico VII.* Imperatori porrexisset, & sacrilegum ac parricidiale facinus perpetrasset. Verùm, hæc putida calumnia est, tum quia certissimis monumentis, quæ in Colloquio II. adduxi, constat,

Hen-

Henricum VII. Imperatorem non veneno, ſed naturali morte extinctum fuiſſe; tum etiam, quia Ritus ille, quem adhùc obſervant Fratres Prædicatores, dùm ſacrum faciunt, tenendi ſiniſtrâ manu Hoſtiam uſque ad Communionem, ab ipſo Ordinis exordio invaluit, & ante *Henrici VII.* Imperatoris obitum, qui contigit anno milleſimo trecenteſimo decimo tertio. Vidi quippè ipſe, dùm Pariſiis eſſem, antiquum Rituale, quod in Pariſienſi Ordinis Fratrum Prædicatorum Conventu, & Collegio S. *Jacobi* aſſeruatur, & quod an. MCCLVI. manu ſcriptũ eſt, in quo ſtatuitur, ut Sacerdos Hoſtiam manu ſiniſtrâ uſq;ad Communionem teneat. Qua ex Rubrica nullus dubito, quin hæc conſuetudo, quæ adhuc apud Fratres Prædicatores obtinet, ſumendi manu ſiniſtrâ Corpus Chriſti, manaverit, cùm Hoſtia ſic fracta commodè ac decentèr à ſiniſtra in dexteram transferri haùd poſſit. Hic autem ritus ſolis Fratribus Prædicatoribus peculiaris eſt, quia Sacram Hoſtiam ſuper Patena non frangunt ac deponunt, ut factitare ſolent ſæculares Sacerdotes, & aliorum Ordinum Regulares, ſed ſuper Calicem frangunt. *Id cæremoniæ*, inquit *Bzovius*, Ordinis Prædicatorum, in Continuatione *Baronii* ad annum MCCCXIII. *Siniſtra communicandi manu datum etiam à Sede Apoſtolica Ordini Prædicatorum, propter triumphatam à Fratribus Berengarianam Hæreſim in contumeliam Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in Europa temporibus D. Dominici, & Petri Martyris reviviſcentem, ut tum poſt* Agnus Dei *ſiniſtra manu ſuper Calicem elevatã Hoſtiam teneant, tunc univerſo populo adorandum Chriſtum Deum verum & hominem ſub ſpeciebus panis & vini præſentem exponerent;*

nerent; tùm ipsi tunsione pectoris interiorem animi latriam ostenderent in Sacro Sanctum pignus salutis. Hunc specialem Ritum ex singulari Privilegio Ordini Prædicatorum fuisse ab Ecclesia concessum, testatur itidèm alter ejusdem Ordinis Scriptor *Leonardus de Utino*, qui floruit circà an. MCCCCXLIV. & in suo Quadragesimali, Sermone 42. hæc habet: *In principio Ordinis nostri insurrexit quædam hæresis asserens, non esse verum Corpus Christi in Altari, nisi quandiù elevatur. Cujus opinionis fuit Magister Joannes Wiclef. Ordo autem noster prævaluit contra hanc Hæresim, miro modo eam confutando, in cujus signum datum est Ordini nostro, ut in Missa post Agnus Dei ante Communionem tenerent Fratres Hostiam elevatam supra Calicem, ut sic adoraretur ab universo populo, tanquam verum Corpus & Sanguis Christi, & ne deponeretur post Communionem.* Et, post pauca interjecta, subdit idem Scriptor: *Plures Fratres nostri Martyrio coronati sunt ab Hæreticis, & dùm essem in Concilio Ferrariensi tempore Eugenii Papæ IV. relatum est, plures Conventus nostri Ordinis funditùs eversos ab Hussitis in Boemia, & Fratres trucidatos ab eisdem. Ordo enim noster valdè insudavit contra Hæreses, ad earum extirpationem præcipuè circà hoc Sacramentum Corporis Christi.* Sed hæc satis dicta sint ad hanc infamem propulsandam calumniam, quæ dissimulata & celeberrimo Fratrum Prædicatorum Ordini dedecori, & Ecclesiæ offensioni verteretur; Si tamen plura eâ de re scire desideres, legesis librum, quem ann. MDCLXXXVI. edidit *Marcellus de Cavalleriis*, Ordinis Prædicatorum, inscriptum: *Statera Sacra Missam juxtà ritum Ordinis Prædicatorum expendens.*

D. Ex-

D. Expecto nunc pro coronide nostri Colloquii Synopsim Doctrinæ Moralis Christianæ, & hoc unum scire velim, an Doctrina Moralis Christiana suam Sæculis XIII. & XIV. puritatem ac integritatem retinuerit, quam in Sæculis præcedentibus obtinuisse jam vidimus?

M. Moralem Doctrinam Sæculis XIII. & XIV. avitam suam retinuisse puritatem, sat superque probant Opera *S. Thomæ Aquinatis*, qui Sæculo XIII. floruit, & in rebus, quæ spectant mores, tritæ Sanctorum Patrum viæ ita adhæsit, ut ab ea nunquam deflexerit. Infinitus profectò essem, si singula percurrere vellem, quæ Angelicus ille Doctor, præsertim in *Secunda Secundæ* suæ Summæ Tripartitæ contra Usuram, Simoniam, Homicidium, & alia id genus vitia moribus opposita, methodo perspicuâ docet, ubique Ethices castissimæ suppeditando Regulas ac præcepta, quibus fidelium mores informari, corrigi & emendari debent. Quatuor dumtaxat, quæ maximè commendant doctrinam Moralem S. Thomæ, & ad ejus puritatem contra emergentes laxitates conservandam plurimùm conducere possunt, hìc generatim annotabo.

In primis, perpetuò docet *S. Thomas*, in rebus spectantibus mores, neminem excusari, si sequatur erroneas opiniones alicujus Magistri, quia in talibus ignorantia non excusat. Sic suam mentem dilucidè aperit Angelicus ille Præceptor Quodlibeto tertio, Articulo decimo his verbis: *Respondeo dicendum, quòd si stent diversæ opiniones Doctorum Scripturæ Sacræ, siquidem non pertineant ad fidem & bonos mores, absque periculo auditores utramque opinio-*

nionem sequi possunt. Tunc enim habet locum, quod Apostolus dicit ad Romanos cap. 14. *Unusquisque in suo sensu abundet. In his verò quæ pertinent ad fidem & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur erroneam opinionem alicujus Magistri. In talibus enim ignorantia non excusat; alioquin immunes à peccato fuissent, qui secuti sunt opinionem Arii, Nestorii, & aliorum Hæresiarcharum. Nec potest excusationem habere propter simplicitatem auditorum, si in talibus opinionem sequantur. In rebus enim dubiis non est de facili præstandus assensus, quin immò, ut Augustinus dicit in libro* 3. *de Doctrina Christiana: Consulere debet quis regulam fidei, quam de Scripturarum plenioribus locis, & Ecclesiæ authoritate percepit.* Id confirmat S. Thomas Quodlibeto 8. Artic. 13. ubi quærit: *An quando sunt diversæ opiniones, de aliquo facto, ille qui sequitur minus tutam, peccet?* Cui quæstioni sic respondet Doctor Angelicus: *Respondeo dicendum, quod duobus modis aliquis ad peccatum obligatur: uno modo faciendo contra legem, ut cum aliquis fornicatur: alio modo faciendo contra conscientiam, etiamsi non sit contra legem, ut si conscientia dictat alicui, quod levare festucam de terra sit peccatum mortale. Ex conscientia autem aliquis obligatur ad peccatum, sive habeat certam fidem de contrario ejus quod agit, sive etiam habeat opinionem cum aliqua dubitatione. Illud autem quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundùm conscientiam, & similiter quod est contra conscientiam est malum, quamvis non sit contra legem. Quod autem nec contra conscientiam, nec contra legem est, non potest esse peccatum.* Attende, quæso, ad hac verba S. Thomæ: *Illud quod agitur contra legem, sem-*

ſemper eſt malum, nec excuſatur per hoc, quod eſt ſecundùm conſcientiam, quibus verbis Sanctus Doctor novum probabilitatis commentum, ex quo varii in doctrina Morali pullularunt errores Vaticanis protriti fulminibus, præfocavit. Sic S. *Thomas* Regiâ viâ incedens, certas tutasque ſententias Patribus & Eccleſiæ communes delegit, eoque delectu ſibi ac ſuis diſcipulis ab erroribus, à periculo, aut metu cenſurarum immunitatem comparavit, & proprium fecit veluti ſuæ Scholæ characterem. Voluit quippe Angelicus Doctor, ut ſui Diſcipuli tam à laxis opinionibus & corruptelis doctrinæ Moralis abhorrerent, quàm à rigidioribus ſententiis quorumdam Theologorum, qui zelum habentes, ſed non ſecundùm ſcientiam, onera importabilia imponunt, aſperiorem reddunt viam ſalutis, & in quæſtionibus ambiguis, in quibus de peccato mortali agitur, ſemper ad rigorem deflectunt, peccatorum mortalium numerum augent, ac nimiâ aſperitate peccatoribus aditum pœnitentiæ ſic præcludunt, ut in cauſa ſint, cur illi in deſperationem ſuæ ſalutis adducti, ſe in præcipitium proripiant, & cum *Juda* fugiant ad infelicem laqueum. Hunc intempeſtivum in doctrina Morali rigorem improbat *S. Thomas* Quodlibeto 9. Art. 15. ubi docet, periculosè determinari quæſtiones, in quibus agitur de peccato mortali: *Omnis quæſtio*, inquit, *in qua de peccato mortali agitur, niſi expreſsè veritas habeatur, periculosè determinatur, quia error, quo non creditur eſſe peccatum mortale, quod eſt peccatum mortale, conſcientiam non excuſat a toto, licèt fortè à tanto, Error verò, quo creditur eſſe mortale, quod non eſt mortale, ex conſcientia ligat ad peccatum mortale.*

tale. Præcipuè autem periculoſum eſt, ubi veritas ambigua eſt &c. In delectu itaque opinionum, præ cæteris, qui Summas Caſuum conſcientiæ conſcripſerunt, ſequere *S.Thomam*, & non minùs à laxioribus, quàm à rigidioribus declina ſententiis, quas in Scholas invexerunt, & hominum generi propinarunt recentiores Caſuiſtæ. Utere etiam prudentiſſimo conſilio, quod olim Cardinalis *Bellarminus* dedit Epiſcopo Theanenſi nepoti ſuo in Opuſculo quod ad ipſum direxit, ubi hæc habet: *Si quis velit in tuto ſalutem ſuam collocare, is omninò debet certam veritatem inquirere, & non reſpicere quid multi hoc tempore dicant, aut faciant: & ſi rei certitudo non poſſit ad liquidum apparere, debet omninò tutiorem partem ſequi, & nulla ratione, nullius imperio, nulla utilitate temporali propoſita ad minus tutam partem declinare. Agitur enim de ſumma rei, cùm de ſalute æterna tractatur, & facillimum eſt conſcientiam erroneam exemplo aliorum induere, & eo modo, conſcientia non remordente, ad eum locum deſcendere, ubi vermis non moritur, & ignis non extinguitur.*

Alterum, quod circà Doctrinam Moralem *S. Thomæ* obſervare debes, ſpectat magnum dilectionis divinæ præceptum, quod ſi totius Moralis Chriſtianæ Compendium, Evangelii Summam, legis finem, & ſolidæ pietatis principium dixeris, à veritate non aberrabis. Hoc autem de dilectione divina præceptum adeò neceſſarium eſſe exiſtimavit *S. Thomas*, ut 1. 2. quæſt.89. art.6. doceat, teneri omnem creaturam rationalem in primo rationis diluculo ad Deum ſe convertere, illum ceu ultimum finem agnoſcere, & primitias amoris

ſui

ſui ei conſecrare : tunc enim inquit Angelicus Doctor, *primum quod occurrit homini diſcretionem habenti, eſt deliberare de ſeipſo*. Quibus verbis innuit S. *Thomas*, in illa prima rationis aurora Solem inviſibilem, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum, pias immittere cogitationes deliberandi de ſe, quibus intimatur, & veluti promulgatur lex naturalis; cui legi obtemperans, *ſi ad debitum finem ſe ipſum ordinaverit, per gratiam conſequetur remiſſionem peccati originalis; ſi verò non ordinet ſeipſum ad debitum finem, ſecundùm quod in illa ætate eſt capax diſcretionis, peccabit mortaliter, non faciens quod in ſe eſt*. Cùm igitur homines, dum ipſis affulgere incipit rationis crepuſculum, ad dilectionis divinæ præceptum obſtringantur, neceſſe eſt, ut omnibus incumbat obligatio divinæ illius Legis: *Diliges Dominum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis*. Sed quo pacto à nobis impleri debeat divinum iſtud præceptum, luculentèr juxtà ac ſolidè explicat idem *S. Thomas* opuſculo 18. cap. 5. his verbis: *alio modo ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligimus, ſi nihil nobis deſit ad divinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referamus, & hujus divinæ dilectionis perfectio datur homini in præcepto. Primò quidem, ut omnia in Deum referat, ſicut in finem, ſicut Apoſtolus dicit 1. ad Corinth. cap. 10. Sive manducatis, ſive bibitis, omnia in gloriam Dei facite: quod quidem impletur, cùm aliquis vitam ſuam ad Dei ſervitium ordinat, & per conſequens omnia quæ per ſe ipſum agit, omnia virtualiter ordinantur in Deum, niſi ſint talia, quæ ab eo abducant, ſicut ſunt peccata, & ſic Deum diligit homo ex*

toto

toto corde. Secundò, ut intellectum suum homo subjiciat, ea credens quæ divinitùs traduntur, secundùm illud Apostoli 2. ad Corinth. cap.10. In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi: & sic Deus diligitur ex tota mente. Tertiò, ut quæcumque homo amat, in Deo amet, & universaliter omnem suam affectionem ad Dei dilectionem referat. Unde dicebat Apostolus 2.ad Corinth. cap.5. sive enim mente excedimus, Deo: sive sobrii sumus, vobis: Charitas enim Christi urget nos: & sic Deus ex tota anima diligitur. Quartò, ut omnia exteriora nostra verba & opera ex divina charitate firmentur, secundùm illud Apostoli 1. ad Corinth. cap. ultimo: Omnia enim vestra in charitate fiant: & sic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic est ergo tertius perfectæ dilectionis modus, ad quem omnes ex necessitate præcepti obligantur. Eamdem veritatem inculcat *S. Thomas* in Quæstionibus disputatis, quæstione *de Charitate* art.11. ad 2. & in sua Summa Theologica, seu 2. 2. quæst.44. art.4. Disce itaque à S. Thoma, Scholæ Angelo, modum adimplendi divinæ dilectionis præceptum, cujus necessitatem clamat ipsa natura, & hanc naturæ vocem Sacræ Scripturæ paginæ altiùs insonant, omnesque historiæ, prophetiæ, figuræ, mysteria, minæ, & documenta nihil aliud agunt, quàm ut diligendi Dei præceptum omnium animis penitiùs infigant, doceantque, totum animum nostrum soli Deo castâ ac gratuitâ charitate esse consecrandum. Hinc jure merito Romani Pontifices quasdam flagitiosas damnarunt propositiones, quæ ad negandum maximum divinæ dilectionis præceptum apertè collimare videbantur. *Alexander VII.* anno MDCLXV. hanc propositionem

proscripsit: *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum ad eas virtutes pertinentium.* Idem opinionis monstrum contrivit *Innocentius XI.* quandò anno MDCLXXIX. probroso stigmate confixit has propositiones: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantùm in vita eliceret, condemnare non audemus.* Item: *Probabile est, nec singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.* Item: *Tunc solùm obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possumus.* Denique, *Alexander VIII.* Pontifex Maximus, anno MDCXC. hanc sacrilegam damnavit propositionem: *Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu, neque in fine vitæ suæ mortalis*, Quæ propositiones, ut nemo non videt, totam simul Christianam Religionem evertunt, Incarnationis consilium destruunt, omnium mysteriorum fructum evacuant, delent Scripturas omnes, omnium errorum virus complectuntur, & cor ipsum Religionis invadunt.

Tertia observatio generalis, quam hìc attexere animus est, & quâ præcipuè commendatur puritas doctrinæ Moralis *S. Thomæ*, versatur circà dispositiones, quas necessarias esse docet Angelicus Doctor ad consequendam in Sacramento Pœnitentiæ remissionem peccatorum. Sic enim Sanctissimus Præceptor 3. part. quæst.85. art.5. in quo in-

inquirit: *utrum principium pœnitentiæ sit ex timore?* Statuit in quo sita sit vera pœnitentia: *Respondeo*, inquit, *dicendum, quòd de pœnitentia loqui possumus duplici modo, quantùm ad habitum, & sic immediatè à Deo infunditur sine nobis principaliter operantibus, non tamen sine nobis dispositivè cooperantibus per aliquos actus. Alio modo possumus loqui de pœnitentia quantùm ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur, quorum actuum primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundùm illud Thren. ult.* Converte nos, Domine, ad te, & convertemur. *Secundus actus est motus fidei, tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorum à peccatis retrahitur. Quartus actus est motus spei, quo quis sub spe veniæ consequendæ assumit propositum emendandi. Quintus actus est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet, secundùm se ipsum, & non jam propter supplicia. Sextus actus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert. Sic igitur patet, quod actus pœnitentiæ à timore servili procedit, sicut à primo motu affectus ad hoc ordinato: à timore autem filiali, sicut ab immediato & proximo principio.* Viden, Sanctum *Thomam* actuum pœnitentis seriem præformando expressè affectum dilectionis requirere, eumque charitatis nomine donare, ac subindè in Sacramento pœnitentiæ necessarium esse ad remissionem peccatorum actum initialis amoris Dei super omnia dilecti, sicut apertè declarat idem Sanctus Doctor 3. parte, quæst. 86. art. 3. his verbis: *Unde non potest esse verè pœnitens, qui de uno peccato pœnitet, & non de alio. Si enim displiceret ei illud peccatum, quia est contra Deum super omnia di-*

lectum (quod requiritur ad rationem veræ pœnitentiæ) sequeretur quod de omnibus peccatis pœniteret. Et sanè, ut homo sit verè pœnitens, debet primò dolere de peccato, ut est offensa Dei, injuria Deo illata, & privatio amicitiæ ejus. Secundò, debet se convertere ad Deum, juxta illud *Joelis* Prophetæ cap. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Denique, oportet ut ejus voluntas recedat à peccato. Porrò hæc tria pœnitens habet cum Sacramento Pœnitentiæ per motum inchoatę dilectionis divinæ. *Mens* quippè *nostra*, ut ait S. *Thomas* lib. 4. contra Gentes c. 72. *debitè ad Deum converti non potest sine charitate*. Præterea, *Actus, quo alicui displicet peccatum propter seipsum, est motus charitatis*, ut ait idem Sanctus Doctor loco mox citato, seu 3. parte quæst. 85. art. 5. Demùm, *qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit, sicut voluntas ejus, qui amore justitiæ abstinet à peccato*, ut inquit S. *Thomas* 1. 2. qu. 107. art. 2. ad 1. Non potest igitur juxta principia S. *Thomæ* fieri in Sacramento pœnitentiæ remissio peccatorum sine aliquo actu initialis amoris Dei. Hæc doctrina de necessitate dilectionis divinæ in Sacramento Pœnitentiæ ad obtinendam remissionem peccatorum, connexa omninò est cum sententia S. *Thomæ* docentis, ut superiùs diximus, teneri omnem creaturam rationalem in primo rationis diluculo sese convertere ad Deum, ut ultimum finem, eumque diligere. At enim, si puer tenetur in primo rationis diluculo ad Deum sincero corde sese convertere (converti autem non potest ad Deum, & in illum se suaque omnia referre absque amore) à fortiori peccator, qui post patra-

ta flagitia novitatem vitæ inire vult, ad Deum astringitur amore converti.

Ultimò, circa Doctrinam Moralem S. *Thomæ*, duas potissimùm Regulas observare debes, quas præscribit Angelicus ille Doctor ad dignè administrandum, vel percipiendum Eucharistiæ Sacramentum apprimè necessarias. Prima Regula hæc est: *Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat*. Ita docet S. *Thomas* in 4. Sentent. distinct. 9. art. 5. in Respons. ad 1. quæst. Ex qua S. Doctoris Regula sequitur primò, publicè criminosos, manifestèque infames à Sacra Communione arceri omninò debere, videlicèt meretrices, publicos concubinarios, fœneratores, magos, sortilegos, blasphemos, histriones, & joculatores notorios, aleatores, & eos, qui choreas agunt, suisque gestibus & cantilenis ad libidinem se & alios provocant, necnon eos, qui odia & inimicitias exercent, vel qui in aliqua peccandi occasione versantur. Secundò, ex hac S. *Thomæ* Regula sequitur, mulieres, quæ impudicè & inhonestè se ornant, crinibus, coloribus, vestibus, non ut suis maritis placeant, sed ut adscititiis ornamentis oculos hominum in se convertant, eisque offensionis & damnationis laqueos parent, ad Sacram itidem Communionem admitti non debere. Hinc *Innocentius XI.* Pontifex Maximus, anno MDCLXXXIII. die XXX. Novembris Edictum Romæ promulgavit, quo districtè præcepit, ut mulieres, cujuscumque gradus & conditionis sint, in plateis, & in aliis locis publicis, sed præsertim in Ecclesiis, indutæ appareant non sumptuosis, non caudatis vestibus, non crinibus inanitèr

intortis, non fuco ac pigmentis vultu illito, non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, sed ita vestito, ut ne præter faciem quidquam cernatur, simulque prohibet Sanctissimus ille Pontifex Sacerdotibus, ne hujusmodi mulieres, quæ humeris, pectore, mammillis, brachiisve nudatis ad Eucharistiæ Sacramentum accedere non formidant, constanti cordis robore ac zelo muniti, Divino Sacramento pascant.

Altera Regula S. *Thomæ* hæc est: *Eucharistiæ Sacramentum potest considerari ex parte sumentis; in quo requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ad hoc Sacramentum accedat, & ideò si aliquis se quotidiè ad hoc paratum inveniat, laudabile est, quòd quotidiè sumat. Unde Augustinus, cùm dixisset: Accipe quotidiè, ut quotidiè tibi prosit, subjungit: Sic vive, ut quotidiè merearis accipere. Sed quia multotiès in pluribus hominum impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indispositionem vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidiè ad hoc Sacramentum accedere, sed quotiescumque se ad illud homo invenerit præparatum. Unde in libro De Ecclesiasticis Dogmatibus dicitur: Quotidiè Eucharistiæ communionem accipere, nec laudo, nec vitupero;* ita docet Angelicus Doctor 3.par.quæst.80.art.10. ubi quærit, *utrùm liceat quotidiè Eucharistiæ Sacramentum suscipere?* Ab hac Regula, in qua Doctor Angelicus, post Sanctos Patres, magnam animi sanctimoniam ad sacram quotidiè percipiendam Eucharistiam requirit, & singularem diligentiam, curam, & reverentiam in parando ad ejus susceptionem animo postulat, omninò recesserunt moderni aliquot Casuistæ, qui vel maximè indignos,

& di-

& divinæ gratiæ inanissimos homines ad Sacram Communionem impellebant, ut patet ex hac horrenda propositione, quæ ab *Innocentio XI.* Pontifice Maximo anno MDCLXXIX. proscripta fuit: *Frequens Confessio & Communio, etiam in his, qui gentilitèr vivunt, est nota Prædestinationis*. Certè hæc propositio recentèr invecta, & toti retro antiquitati Patrum ignota, quæ quoslibet sui & Mundi amore tumentes, ac gentilitèr viventes ad tremendum mysterium per nudam peccatorum confessionem admittit, tantùm abhorret & distat à doctrina S. *Thomæ*, quantùm lux à tenebris, à die nox, & Oriens distat ab Occidente.

Plura non dicam de Doctrina Morali, quâ S. *Thomas* Sæculo decimo tertio Ecclesiam illustravit, quamque in sequentibus sæculis complexi Catholici Doctores Theologiam Moralem illibatam conservarunt, exitialem morum depravationem profligarunt, ac maximâ sollicitudine caverunt, ne benè fundata antiquitas scelestâ novitate subrueretur, ne Superiorum instituta violarentur, ne rescinderentur scita Patrum, ne convellerentur definita Majorum, sed sese intra sacratæ atque incorruptæ vetustatis castissimos limites prophanæ, ac novellæ curiositatis libido contineretur. Hinc *Alexander VII.* Pontifex Maximus, ut ostenderet, quantùm detestaretur perversa quorumdam laxiorum Casuistarum dogmata, quibus mores & Disciplina Christiana corrumpuntur, & Evangelio penitùs contraria invehitur morum dissolutio; vehementèr optabat, ut aliquis Ordinis Dominicani Theologus Doctrinæ Moralis Regulas non ex modernorum Casuistarum libris excerptas, sed ex sa-

cris litteris, ex Decretis Romanorum Pontificum, ex Conciliorum Canonibus, ex Operibus Sanctorum Patrum, ex libris doctiorum Theologorum, SS. *Thomæ*, *Raymundi*, *Antonini*, & ex Instructionibus S. *Caroli Borromæi* haustas traderet, & ad eas omnes Theologi in dirigendis fidelium moribus communia Placita conformarent. Ut igitur in sana Ecclesiæ Romanæ morum doctrina sanus atque integer permanere possis, charissime discipule, uni firmitèr adhære S. *Thomæ* doctrinæ morali, quam Summi Pontifices maximis elogiis commendarunt. Coacervent sibi, qui voluerint, Magistros prurientes auribus: Tu sequere Sanctum *Thomam*, Scholæ Angelum, qui unus pro decem millibus computatur, similis huic Angelo, qui, ut ait Propheta *Daniel* cap. 10. v. 6. ita loquebatur, ut ejus verba viderentur à multis unà loquentibus prolata: *Vox Sermonum ejus, ut vox multitudinis*. Vox siquidem S. *Thomæ*, Sanctorum omnium Doctorum vox est, quorum doctrinam sectatus est, exposuit, illustravit, roboravit, &, ut verbis utar *Petri Labbei* doctissimi Societatis *Jesu* Scriptoris, *collegit S. Thomas in sua Summa quidquid doceri potest, aut sciri. Inclusit Ambrosios, Hieronymos, Gregorios. Inclusit se ipsum, major se ipso & minor. Epitomen fecit alienæ Sapientiæ, & Summam suæ. Didicit omnes, qui Thomam intelligit, nec totum Thomam intelligit, qui omnes didicit*. Vox itaque S. *Thomæ* est vox multitudinis, & dùm eam audimus, Sanctorum omnium Doctorum vocem nobis audire videmur. Felicem te! Si inter tot discrimina, quę passim in Disciplina morum occurrunt, Ducem tibi adsciveris S. *Thomam*, qui vias tuas di-

diriget, pericula deteget, salebrosa complanabit. Absque eo Duce quàm periculosum sit arduam istam aleæque plenam suscipere provinciam, disce exemplo multorum, qui in doctrina morum nullius Ducis & rectoris vestigia sequentes, per inextricabiles tenebras oberrarunt, & prǽeunte ratiuncularum fallaci fulgore delusi, in varia præcipitia dilapsi, cæci facti sunt & duces cæcorum: *Ducem & rectorem non habere malum est, & multarum calamitatum argumentum, nec non inordinatæ perturbationis & confusionis principium. Quemadmodùm enim si Coryphæum & ducem sustuleris, non erit amplius Chorus concinnus & ordinatus; & si à phalange exercitus amoveris Imperatorem, non erit ampliùs ordinata acies; & si à navigio ademeris Gubernatorem, navem demerges: ita malum quidem est, atque eversionis occasio rectore carere.* Verba sunt S. *Joannis Chrysostomi* Homil. XLIII. in Epistolam ad Hebreos. Quæ cùm ita sint, Charissime discipule, fac ut *doctrina S. Thomæ non recedat ab ore, non recedat à corde, quia ipsam sequens, non devias; ipsam cogitans, non erras; ipsam tenens, non corruis; ipsam loquens, non mentiris; ipsi studens, ad veritatem pervenis*, ut testatur *Clemens VI.* Pontifex Maximus in Sermone *de S. Thoma*, cujus thema, *Eccè plusquam Salomon hic*.

D. Non opus est, ut mihi stimulos subdas ad sectandam doctrinam S. *Thomæ*, quem tanquàm Magistrum audit, ac certatìm præclaris encomiis exornat omnis eruditorum hominum natio. Hunc quippè Angelicum Doctorem, divinæ mentis fidelissimum Interpretem, cui quidquid scio lubens acceptum refero, Ducem, & in studiis meis Re-

ctorem hactenus secutus sum, & ejus doctrinæ assurgere, fascesque submittere semper gloriabor, eam in spem certissimè erectus, fore ut, quemadmodùm *Tobias*, Angeli ductu & ope adiutus, iter, quod susceperat, auspicatò confecit, & immanem ex aquis erumpentem piscem impavidus vivum arripuit ac exenteravit; Sic ipse S. *Thomæ*, Scholæ Angeli, prędidio fretus, studiorū meorum cursum feliciter absolvam, & munitus Sanctissimi illius Præceptoris doctrinâ, ex qua, ut legitur Cantici Cantic. cap. 4. v. 4. *mille clypei pendent, omnis armatura fortium*, omnia errorum monstra intrepidus confodiam; Faxit Deus, Optimus Maximus, ut sectando S. *Thomæ* doctrinam, virtutes ejus æmulari possim, vitam castissimam, Orationem assiduam, humilitatem singularem, charitatem heroicam, rerum humanarum contemptum, nihilque præter Deum, quem Sanctus ille Doctor unicè concupivit, & feliciter consecutus est, desiderem, ac tandèm solam Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem unicum mihi studiorum ac laborum meorum fructum proponam. Eò collineat votorum meorum Summa.

Finis Tomi quinti.

MENDA,

Quæ irrepſerunt in Editionem hujus Tomi Quinti in Hiſtoriam Eccleſiaſticam.

		MENDA	CORRIGE
Pag. 11.	Lin. 22.	ſuccefiit	ſucceſſit
29.	1.	Rudophus	Rodulphus
228.	9.	*Gregorii XI.*	*Gregorius XI.*
235.	10.	in quo	in qua
263.	23.	ac	ad

Alia, ſi quæ occurrunt, leviora menda, facili negotio inter legendum emendabis, tuâque humanitate, ſtudioſe Lector, ultrò condonabis.

MENDA,

Quæ irrepſerunt in Editionem hujus Tomi Quinti in Hiſtoriam Eccleſiaſticam.

MENDA			CORRIGE.
Pag. 11.	Lin. 22.	ſucceſiit	ſucceſſit
29.	1.	*Rudolphus*	*Rodulphus*
152.	22.	MCCXVI.	MCCXXVI.
228.	9.	*Gregorii XI.*	*Gregorius XI.*
235.	10.	in quo	in qua
247.	27.	propugnatos	propugnatas
263.	23.	ac	ad
282.	27.	melleus	malleus

Alia, ſi quæ occurrent, leviora menda, facili negotio inter legendum emendabis, tuaque humanitate, ſtudioſe Lector, ultrò condonabis.

ADverte etiam, benigne Lector, nonnulla in hocce Tomo V. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ jam typis edito fuiſſe à quibuſdam deprehenſa, quæ hic correctione, aut explicatione aliquâ indigere viſa ſunt.

Primò, pag.77.lin.28. dico, *Innocentium III.* creatum fuiſſe Cardinalem à *Cæleſtino III.* Quâ in re, ut ingenuè fatear, lapſum memoriæ paſſus ſum. *Innocentius* quippè *III.* non fuit creatus Cardinalis à *Cæleſtino III.* ſed à *Clemente III.* Deceſſore *Cæleſtini III.* Cardinalium albo adſcriptus eſt, ut videre eſt apud *Platinam*, *Ciacconium*, & alios, qui de Vitis Romanorum Pontificum, & Cardinalium ſcripſerunt. Sed *Opere in longo fas eſt obrepere ſomnum*.

Secundò, pag.178. decem recenſeo articulos Concilii Pariſienſis, quorum poſtremus his ver-

verbis conceptus est: *Malus Angelus & Adam habuerunt, undè possent stare, etsi non undè possent proficere*. Quibus verbis prædicta Synodus innuere dumtaxat voluit, malum Angelum, & Adamum habuisse auxilium sufficiens, seu *auxilium sine quo non* perseverare poterant, sed non habuisse auxilium efficax, seu *auxilium quo* perseverarent, uti docet S. *Augustinus* in libro *de Correptione, & gratia* Cap. XI. & XII.

Tertiò, pag. 397. dico, S. *Dominicum* Ordinis Prædicatorum Fundatorem, omnigenâ quidem literaturâ præditum fuisse, nullum tamen edidisse librum. Ast, nolens cum nemine super hac re contentiosum ducere funem, nec quidpiam decerpere de gloria Sanctissimi illius Patriarchæ (quem, ut meum amantissimum Patrem, impensissimè colere eximiæ felicitatis & summo semper honoris loco ducam) amplissimam Lectori potestatem permitto amplectendi sententiam eorum, qui S. *Dominicum*, de Ecclesia optimè meritum, inter clarissimos Sæculi XIII. Scriptores referendum esse censent.

Quartò, pag. 410. assero, S. *Thomam*, Doctorem Angelicum, cùm è Castro, in quo à Matre, suisque fratribus captivus detinebatur, dimissus est; statim Coloniam missum esse, ut sub *Alberto Magno* Philosophiæ & Theologiæ operam daret, quod nullo pacto adversatur Breviario Romano, in quo ad diem VII. mensis Martii legitur, S. *Thomam*, statim ac è Castro dimissus est, Lutetiam Parisiorum fuisse profectum, sed potiùs utrumque cum veritate Historiæ optimè cohæret. Nam S. *Thomas* liber è Castro dimissus Pari-

ri-

risios quidèm à *Joanne Teutonico*, Ordinis Prædicatorum Generali Magistro, ductus est, non ut ibi Philosophiæ & Theologiæ studio incumberet, sed ut in Capitulo Generali eâ in Urbe celebrando ipsi de Collegio, seu de Studio Generali provideretur, quò factum est, ut Parisiis confestim secedens S. *Thomas*, Coloniam missus fuerit, ut sub *Alberto Magno* Philosophicis & Theologicis excoleretur Disciplinis, sicut testantur *Guillelmus de Toco*, testis suppar, & vitæ S. *Thomæ* Scriptor antiquissimus, necnon S. *Antoninus* 3. part. Chronicorum tit. 22. cap. 7. parag. 4.

Quintò, pag. 522. Affirmo post doctissimum *Mabillonium*, Salutationem Angelicam Sæculo dumtaxat Ecclesiæ XI. frequentari cœpisse, sed hoc intelligendum velim de Horis, seu precibus Canonicis, quibus antè XI. Sęculum post Orationem Dominicam necdùm adjecta erat Salutatio Angelica, sicut ex antiquissimis cùm Monachorum, tùm Religiosorum Ordinum Statutis evincit à me laudatus *Mabillonius*. Non eo tamen inficias, Salutationem Angelicam esse in Ecclesia antiquissimam, ac sæpiùs à Sanctis Patribus fuisse usurpatam, præsertim à S. *Cyrillo* Patriarcha Alexandrino, qui præfuit Concilio Oecumenico Ephesino contra Hæresiarcham *Nestorium* anno CCCCXXXI. celebrato.

Sextò, pag. 561. assero, omnes historias, Prophetias, Mysteria docere, totum animum nostrum soli Deo castâ ac gratuitâ charitate esse consecrandum; absit tamen ut his verbis excludere voluerim amorem spei, per quem Deum diligimus, ceù mercedem & objectivam Beati-

tu-

tudinem noſtram, cùm S. *Auguſtinus* pluribus in locis amorem ſpei commendet, præſertim Enarratione in Pſalmum 134. ubi hæc habet: *Sic amare debes, ut ipſum*, ſcilicet Deum, *pro mercede deſiderare non deſinas, qui ſolus te ſatiet, ſicut Philippus deſiderabat, cùm diceret: Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.*

Poſtremò, non ſolùm in hocce Tomo, ſed in quatuor aliis prioribus, compello interdum cum aliquo honoris titulo aliquot Scriptores, quorum Opera fuerunt Romæ cenſorio ſtigmate confixa, non quòd eorum mihi probetur doctrina, quæ ab Eccleſia proſcripta eſt, ſed quòd ex ipſis certa quædam poſsint hauriri documenta, quæ antiquitati illuſtrandæ, Catholicæ Religionis veritati aſſerendæ inſervire, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ haud modicam lucem affundere poſſunt.

[illegible]